Digitized by Google

C. VALERIUS CATULLUS ALBIUS TIBULLUS ET SEX. AURELIUS PROPERTIUS

Ex recenſione

JO. ANTONII VULPII BERGOMENSIS J. U. D.

Cum ejuſdem Obſervationibus, atque Indice locupletiſſimo,

Quæ acceſſerint præterea, indicat Epiſtola ad Lectorem.

PATAVII, M.DCCX.

Apud Joſephum Corona.

SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Viro Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo

HIERONYMO JUSTINIANO

ASCANII FILIO ; PATRITIO VENETO, D. MARCI PROCURATORI.

Jo: Antonius Vulpius F.

QUod maximè optave-ram, HIERONYME JUSTINIA-NE, quodque ab immortali Deo fre-

Digitized by Google

quentibus votis precatus fueram, ut videlicet ſtudiorum meorum, quibus excolendis totam ferè meam adoleſcentiam conſumpſi, patronum aliquem, virtute non minùs, quàm genere, nobilem reperirem; id ſanè in te uno ex animi ſententia mihi videor conſecutus. Quamvis enim, pro ampliſſima tua dignitate, multis, iiſque graviſſimis, negotiis impeditus detineare, ſi quid tamen à mole rerum gerenda ſupereſt otii, doctorum virorum familiaritates ultro appetere ſoles, & ſubciſiva tempora, ſi quæ incurrunt, abſque fructu liberalium diſciplinarum perire non pateris. Accedit huic erga litteras & litteratos benevolentiæ ſingularis quædam humanitas, atque incredibilis morum elegantia, quibus adeò inter paucos excellis, ut quicumque te primùm aſpexerit, idem

con-

Digitized by Google

continuò admirari & diligere incipiat. Rarum hoc, & prodigii penè ſimile in tanta fortuna, ſed perpetuum in JUSTINIANA gente; quæ cum clariſſima VENETÆ REIPUBLICÆ munera domi foriſque, & bello & pace ſemper adminiſtraverit: ſummoſque honores, veluti hæreditatis jure ſibi debitos, quaſique domeſticos, obtinuerit: moderatione tamen, æquitate, clementia, facilitate, divitiarum contemptu, amore optimarum artium, præcipuè verò in ſuperos pietate glorioſius nihil aut præſtabilius judicavit. At de majorum tuorum notiſſimis laudibus quid attinet plura dicere? nulla eſt regio tam barbara, tam invia, tam à Solis curſu remota, in quam fama ipſarum jamdiu non penetraverit: nemini mortalium, qui modò ſe vivere ſentiat, fa-

cta veſtra obſcura eſſe poſſunt. E tot autem egregiis luminibus, quæ pluribus retro ſæculis antiquiſſimam familiam illuſtraverunt, nefas duco, LAURENTIUM JUSTINIANUM, totius orbis confeſſione ſanctiſſimum virum, ſilentio præterire; quem Adriacæ urbis Pontificem ſuperior aſpexit ætas, nunc autem Divorum concilio adſcriptum ob ingentia merita, aris templiſque univerſa Chriſtiana Reſpublica veneratur. Sed, ut vetera omittam, recens avi tui, D. MARCI PROCURATORIS, patruique memoria bonorum dolorem incendere, ac renovare videtur: illa enim ſubit animum cogitatio, quos amiſerint cives, quàm communi ſaluti proſpicientes, quàm gubernandi peritos, quàm ſolidis veriſque virtutibus ornatos. ASCANIUM

ve-

verò parentem tuum, cujus aſpectu jucundiſſimo frueris, cujus vocem audis, cujus veſtigia perſequeris, nulla umquam ex animis noſtris delebit oblivio: tanta enim æquitatis ac prudentiæ laude Patavinam Præturam adminiſtravit, ut opinionem honeſtiſſimam, quæ de virtute ejus erat, non modò ſuſtinuerit, verùm etiam, quod vix uni aut alteri contingere ſolet, longè ſuperaverit. Cum igitur & ſplendore nobilitatis, & acumine ingenii, & naturæ ſuavitate reliquis antecedas, HIERONYME JUSTINIANE, idcircò te potiſſimùm elegi, cui opellam hanc meam, breves nimirùm OBSERVATIONES in CATULLUM, TIBULLUM, & PROPERTIUM, Romanorum poetarum & mea & plurimorum ſententia caſtigatiſſimos, dedicarem

rem

rem: quam ſi læta fronte, ut ſpero, acceperis, præmium uberrimum ſuſcepti laboris ex approbatione tua ſum percepturus. Non aſsis faciam, te defenſore, ac vindice, inanes malevolorum hominum rumuſculos; illud Venuſini poetæ ſubindè uſurpans:

—— ſatis eſt EQUITEM mihi plaudere, ut audax
Contemptis aliis exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut crucier, quòd
Vellicet abſentem Demetrius, aut quòd ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli?

Vale vir Ampliſsime, diuque patriæ utilitati, ac litterarum commodis vive. Patavii, Anno à Chriſti natali M. D CC X. Menſe Septembri.

JO.

JO: ANTONIUS VULPIUS BERGOMENSIS.

LECTORI BENEVOLO

S. D.

CUm aliquando, Lector amice, ſtudia humanitatis, quæ culpa temporum penè interciderant, divino beneficio rurſum efflorefcere cœpiſſent, id ſtatim doctiſſimis viris proviſum eſt, ne antiquitatis monumenta diutius in obſcuro laterent, utque à ſitu & ſqualore per ipſos vindicata, olim amiſſæ dignitati reſtituerentur. Pulchrum ſanè conſilium, & cui poſteritas univerſa gratias immortales meritò habeat: nihil enim veterum ſcriptis aut jucundius, aut fructuoſius excogitari poteſt, garriant quantum libet novitatis amatores. Optá ne magnam vim exemplorum colligere, quorum obtutu Rempublicam tuam adminiſtres? præſto ſunt Hiſtorici utriuſque linguæ graviſſimi, Thucydides, Xenophon, Polybius, Plutarchus, Salluſtius, Livius, Corn. Tacitus; Philoſophorum ſectas cognoſcere mavis, & ſapientiæ ſacris initiari? en tibi Platonem, Ariſtotelem, Senecam, Epictetum; An Eloquentiæ gloria tactus, idoneos dicendi magiſtros ad imitandum requiris? nullum profectò acriorem Demoſthene, dulciorem Iſocrate, uberiorem Tullio noſtra ſæcula tulerunt; Vel denique animum ſeriis cogitationibus fatigatum, illuſtrium poetarum tractatione reficere poſtulas? non facilè invenias, quos opponas Ho-

me-

Digitized by Google

mero, Sophocli, Pindaro, Terentio, Maroni, Horatio, ut de reliquis taceam, quos perſequi longum eſſet. At quamquàm Græcorum hominum volumina, velut inſtructiſſimus rerum theſaurus, & [1] κατὰ πάντα τέλειον κέρας ἀμαλθείας, manibus eruditorum aſſiduè teri conſueverint, Romano tamen ſermoni primi ſemper honores habiti: decebat quippe victoris gentium populi memoriam colere, linguam ejus præ cæteris maximè celebrando, quæ cadentis ruinam Imperii, per tot barbarorum ſævientium tempeſtates, fato ſingulari ſola evaſiſſet. In hanc igitur verſæ litteratorum curæ, factumque tandem ſummis conatibus, ut deterſa rubigine, quæ libros frequentia digniſſimos clanculùm occupaverat, optimum quemque Latinitatis auctorem, ſi non omnino emendatum, at certè integritati proximum legeremus. Hæc porrò tanta diligentia, licet communi bonorum ſuffragio approbata, in quorumdam tamen reprehenſiones incidit; eorum puto, qui duriorem Latinè loquendi ſibi legem imponi moleſtè ferrent, cognitionem verò antiquitatis rem otioſam, ſterilem, atque ineptam exiſtimarent. ſunt enim nonnulli, ut verbis utar [2] Ciceronis, quibus nihil aliud laudare propoſitum eſt, præter id, quod ſe aſſequi poſſe confidunt. Non mirum ita inſanire minutam iſtiuſmodi plebeculam, ſi quidem paſtillos numquam olebit caprarius, neque ad foſſorem pertinet Roſcii geſtus, aut Bathylli ſaltatio. Ego contra totum hoc litterarum genus adeò ſeverioribus diſciplinis conjungi oportere cenſeo, ut mihi peſſimè feciſſe videantur, qui primùm ſcientiam ab eloquentia, mutuæ neceſſitudinis fœdere violato, ſeparare tentaverint.

1 *Numeris omnibus abſolutum copiæ cornu.*
2 *Lib. 2. Tuſcul. quæſt.*

rint. Poetis autem ſedulò evolvendis quantum operæ, ac laboris inſumpſerim, teſtes fuerint leporum omnium parentes, puriſſimique Latinæ linguæ ſcriptores, CATULLUS, TIBULLUS, & PROPERTIUS, quos novis à me obſervationibus auctos in vulgus edere ſtatui, hortante potiſſimùm adoleſcentiâ, cui ætati faveri magis, quàm invideri, manifeſtò compertum eſt. Videbam equidem hoc ipſo munere clariſſimos viros jam antea præclarè functos, inter quos eminent dubio procul M. ANTONIUS MURETUS, ACHILLES STATIUS, JOSEPHUS SCALIGER, JOANNES PASSERATIUS, duo JANI DOUZÆ, P. & F., ISAACUS VOSSIUS, JOANNES GEORGIUS GRÆVIUS: [1] cum tamen aliqua ſubinde occurrerent ſilentio ab illis damnata, pauca quædam, ut ab hominibus, perperàm explicata, nonnulla ſummis tantùm labris (quod ajunt) delibata; plenum idcircò bonæ frugis putavi futurum, ſi cervicem oneri, quamquam fortaſſe imparem, ſuppoſuiſſem. Nunc ordo poſcit, benigne Lector, ut priuſquàm calumniatoribus reſpondeo (qui mihi diem, credo, dicturi ſunt eo nomine, quòd ſcilicet amatorios, & parùm ſobrii argumenti poetas in ſcenam trahere non dubitaverim) de ſingulis in hoc opuſculo præſtitis breviter diſſeram. Principiò trium auctorum contextum quàm accuratiſſimè deſcripſi, eam ubique legendi atque interpungendi ſecutus rationem, quæ mihi elegantior, & veritati propior viſa eſt. Conjecturas autem ſolo temeritatis præſidio munitas valere juſſi, longéque exſulare: illas non invitus admittens, quas & multa veterum teſtimonia, & calamo exarati Codices firmo con-

[1] *His addendus* Janus Broukhuſius, *qui, ut pridem audivi, poliſſimos in TIBULLUM, & PROPERTIUM edidit commentarios: quos tamen (ſi qua fides) nondum inſpexi;*

conſenſu juvarent. Quapropter ita Scaligeri editionem repræſentare curavi, ut interdum mihi liberum fuerit ab acerrimi Critici opinionibus diſſentire, cum & ipſe (pace dicam ejus fautorum) ingenio ſuo nimiùm obſecundaverit. Magno quidem ille poetis noſtris adjumento fuit, nam & plurima loca miſerrimè depravata feliciter ſanavit, & perturbatas paginas incredibili ſagacitate diſpoſuit: at dum Chironio ferro licentiùs graſſatur, partem integram ſæpe corrupit. Fateor me libros manuſcriptos non inſpexiſſe, neque enim erat operæ pretium. ſatis habui, ſi notas eruditorum, qui à ſe teſtarentur inſpectos, paſſim conſulerem, atque in eorum fide ſecurus acquieſcerem. Cognoſces itaque, niſi valdè me fallit animus, delectum adhibitum, & ex variis lectionibus, quas natio Grammaticorum cupidè conſectatur, cæteri verò faſtidiunt, aptiſſimam tantùm, præſtantiſſimamque receptam. Præterea, cum inſtituiſſem unumquodque poemation brevibus argumentis illuſtrare, lemmata omnia vel diſcrepantia, vel obſcura, vulgò circumſerri ſolita, de medio tollere non ſum veritus; quod ne quis injuria factum queratur, ſciat me, doctorum ſententiis, judiciiſque præeuntibus, id auſum eſſe. Obſervationes deinde adjeci (ſive ingentium Commentariorum [1] Ἀνάλεκτα, ἢ Παραλειπόμενα vocare mavis, nam utrumque potes) qui labor à me præcipuè ſuſceptus eſt, ut difficultates & ſalebras, quæ tot oculos hactenùs fugerant, adeóque contumaciores inhæſerant, à mundiſſimorum poetarum carminibus removerem. Fruſtra igitur, mi Lector, aut largas eruditionis opes, aut priſcorum rituum centies inculcatam hiſtoriam ex libello noſtro petas: cujus enim ſtuporis fuiſſet,

1 *Reliquias, & prætermiſſa.*

ſet, aliena ſcrinia compilando, inanem gloriolam turpiter venari? quotus autem quiſque Philologorum uſque adhuc exſtitit, qui de conviviis, de coronis, de funeribus, de ſacrificiis, de gladiatoribus, ludiſque Circenſibus, de theatro, de balneis, de ſervis, de militia, de triumphis, poſtremò de magiſtratibus Romanorum aliquid litteris mandare neglexerit? Hæc tamen ipſa modicè attingere non puduit, ſicubi ratio perſpicuitatis flagitabat, ad quem ſcopum totis animi viribus unicè intendi. Quòd ſi nobilium interpretum detegendos errores aliquando ſum arbitratus, id verò feci, non ut, magnis nominibus detrahendo, improbam & minimè liberalem voluptatem perciperem, vel quòd acutioris ingenii famam eo pacto me conſecuturum ſperarem: at ſimplicitate quadam potiùs, & ſtudio veritatis. Hoc tibi liquebit planè, ſimul atque animadvertere cœperis, eoſdem à me juſtis laudibus cumulatos, quotieſcumque merita ipſorum poſtularent. In producendis auctoritatibus parcus admodùm, ac temperatus fui, ne delicatos quoſdam offenderem, qui nimirùm ad longiora dormîtant, & ſe paucis doceri volunt. Nonnumquàm, arreptâ occaſione, aliorum etiam ſcriptorum quomodò intelligenda ſint loca, veluti digito, demonſtro; è diverticulo tamen in viam continuò redire feſtino. Proverbia vernacula, tametſi rarò, inſperſa reperies, quòd videlicet nodum pulchrè ſolverent, remque ſubtiliùs explicarent. Invenies quoque ſemel, aut bis, principum poetarum inter Etruſcos, Franciſci Petrarchæ, ac Torquati Taſſi verſiculos ornatiſſimos; quidni enim admiſcendi fuerant? cum præſertim opportunitas pateretur, & multum honeſtæ delectationis allaturi viderentur. His actis, Promptuarium concinnavi, quod tibi poetas iterùm daret, ſed membratim diſtributos, ut

nullo

nullo negotio lectiſſimum quemque ſermonis floſculum carpere poſſes, atque in uſus tuos transferre. Eò rejeci fabulas, hiſtorias, omnia denique ad Geographiam pertinentia, licet pleraque trita & inventu facilia: noveram etenim hac in parte magis rudioribus & imperitis, quàm excultis, & Marte ſuo pollentibus abundè ſatisfaciendum eſſe. Idcircò perſonam Grammatici ſæpenumerò ſuſtinui, & ad humiliora deſcendi, ut niten- ti quidem, verùm imbecillæ, tyronum turbæ manum porrigerem, ac ſubvenirem. Quibus moribus poetæ noſtri fuerint, qua ſtirpe orti: quos amicos, quos familiares habuerint, luculenter expoſui; nam Criniti, & Gyraldi videbam in eo genere diligentiam deſiderari. Ne quid autem operi prorsùs deeſſet, Catulli τὰ μέτρα examinavi, & perpendi, finem ibi ſcribendi faciens. Illud jam ſupereſt, ut adverſariis tempeſtivè occurram, quorum pudentiſſimæ aures jocorum petulantiam reformidant: qui profectò, ſi clavum civitatis tenerent, hujuſmodi ſcripta, tamquàm teterrimas peſtes, ab hominum communitate exterminarent. Catulli multa quidem obſcœna: non pauca Tibulli, & Propertii ſubturpicula: cogor enim fateri, quod apertiſſimum eſt. at nihilo meliora ſuppeditant Plautus, Horatius, Petronius, Juvenalis, Martialis; leguntur tamen, nec leguntur ſolùm, verumetiam in amoribus & deliciis habentur. Quonam reciderent Latinæ litteræ, his fontibus clauſis, atque interdictis? Num Prometheo malè precabimur ob ignem è cælo in terras delatum, cum aliquod repentè triſtiſſimum incendium exortum fuerit? nemo ſanus id faciet; plures enim ex igne utilitates, quàm detrimenta capiuntur. Eadem omninò ratio eſt de poetis elegantiſſimis, qui ſi tractentur incautè, vel à quibus minimè decet, ſententiis mollibus nervos virtutis

fran-

frangere; aut ſaltem debilitare poſſunt; non ſunt abolendi, ſed cuſtodiendi: grandioribus, non puerulis committendi. Gravius autem periculum imminet infirmiori ætati ab iis libris, qui populari linguâ conſcripti, & nequitiis referti, uſque ad virginum calathos furtim ſubrepunt. Eos devoveri, & cremari oportet, in quibus plerumque, præter inſignem flagitiorum doctrinam, nihil eſt, quod admirere. Ego, quæ meæ partes fuerunt, cavi diligenter, ne pruritum excitarem, ne ſimulacrum Veneris denudarem, ne Floralia coram Catonibus agerem. deſinant igitur malevoli homines læſæ verecundiæ crimine laborem hunc noſtrum accuſare: & quandoquidem fraudi non fuit ſpectatæ caſtimoniæ viris in hac palæſtra luctari, nec mihi pariter noceat, qui ſecutus eorum exempla, in ipſorum auctoritate defenſionem poſitam habeo. Tibi verò, ac fidei tuæ, Lector amice, primos ingenii mei fœtus committo, quos ita velim excipias, ut mihi ad utiliora ſtudia properanti, & majora in dies publicis commodis impertire molienti, calcar & ſtimulos addas. Vale.

PROLEGOMENA.

CAPUT I.

Veterum Scriptorum teſtimonia de C. Valerio Catullo.

Cornelius Nepos in vita T. Pomponii Attici.

L. Julium Calidium, quem poſt Lucretii, *Catullique* mortem, multò elegantiſſimum poetam noſtram tuliſſe ætatem verè videor poſſe contendere.

Horatius Satyra 10. l. 1.

Nil præter Calvum, & doctus cantare *Catullum*.

Tibullus l. 3. Eleg. 6.

Sic cecinit pro te Doctus, Minoi, *Catullus*.

Propertius l. 2. Eleg. 17.

Iſta meis fiet notiſſima forma libellis,
Calve tuâ veniâ, pace, *Catulle*, tuâ.

Idem l. eod. Eleg. 23.

Hæc quoque laſcivi cantarunt ſcripta *Catulli*,
Lesbia queis ipſâ notior eſt Helenâ.

Ovidius Amorum l. 3. Eleg. 9.

Obvius huic venies ederâ juvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, *Docte Catulle*, tuo.

Idem l. eod. Eleg. 15.

Mantua Virgilio gaudet, Verona *Catullo*.

Idem Triſtium l. 2. verſ. 427.

Sic ſua laſcivo cantata eſt ſæpe *Catullo*
Femina, cui falſum *Lesbia* nomen erat.
Nec contentus eâ multos vulgavit amores,
In quibus ipſe ſuum faſſus adulterium eſt.

Se-

Digitized by Google

Seneca Pater Controverſiâ 19.

Erat enim (*Calvus*) exiguus ſtaturâ, propter quod etiam *Catullus* in hendecaſyllabis vocat illum Salicippium diſertum. *v. carmen Catulli 53.*

Plinius Major Hiſt. Natur. præfatione.

Namque tu ſolebas noſtras eſſe aliquid putare nugas, ut obiter emolliam *Catullum* conterraneum meum.

Idem l. 28. c. 1.

Hinc Theocriti apud Græcos, *Catulli* apud nos, proximéque Virgilii, incantamentorum amatoria imitatio.

Idem l. 36. c. 6.

Hic namque eſt Mamurra, *Catulli* Veronenſis carminibus proſciſſus.

Idem l. eod. c. 21.

Sed & ii pumices, qui ſunt in uſu corporum levigandorum feminis, jam quidem & viris, atque, ut ait *Catullus*, libris.

Idem l. 37. c. 6.

Nonius Senator.... filius Strumæ Nonii ejus, quem *Catullus* poeta in ſella curuli viſum indignè tulit.

Plinius Junior l. 1. Epiſt. 16.

Facit verſus, quales *Catullus*, aut Calvus, quantum illis leporis, dulcedinis, amaritudinis inſerit.

Idem l. 4. Epiſt. 14. loquens de hendecaſyllabis.

Scimus alioqui hujus opuſculi illam eſſe veriſſimam legem, quam *Catullus* expreſſit: *Nam caſtum eſſe decet pium poetam &c.*

Sentius Augurinus apud eumdem l. eod. Epiſt. 16.

Canto carmina verſibus minutis,
His, olim quibus & meus *Catullus*,
Et Calvus, vetereſque ————.

Cornelius Tacitus l.4. Annalium, in oratione Cremutii Cordi.

Carmina Bibaculi, & *Catulli* referta contumeliis Cæſarum.

Suetonius in Julio c. 73.

Valerium Catullum, à quo ſibi verſiculis de Mamurra perpetua ſtigmata impoſita non diſſimulaverat, ſatisfacientem eadem die adhibuit cænæ: hoſpitioque patris ejus, ſicut conſueverat, uti perſeveravit.

Quintilianus l. 1. Inſtit. Orat. c. 10. ubi de aſpirationibus.

Erupit brevi tempore nimius uſus, ut *chorona*, *chenturiones*, *præchones* adhuc quibuſdam inſcriptionibus maneant; quâ de re *Catulli* nobile Epigramma eſt. *v. carmen* 83.

Idem l. 10. c. 1.

Jambus non ſanè à Romanis celebratus eſt, ut proprium opus: à quibuſdam interpoſitus, cujus acerbitas in *Catullo*, Bibaculo, Horatio.

Martialis l. 1. Epiſt. ad Lectorem.

Laſcivam verborum licentiam, ideſt Epigrammaton linguam, excuſarem, ſi meum eſſet exemplum: ſic ſcribit *Catullus*, ſic Marſus, ſic Pedo, ſic Getulicus, ſic quicumque perlegitur.

Idem l. 1. Epig. 62.

Verona *Docti* ſyllabas amat *Vatis*.

Idem l. 4. Epig. 14.

Sic forſan tener auſus eſt *Catullus*
Magno mittere *Paſſerem* Maroni.

Idem l. 7. Epig. 13.

Accidit infandum noſtræ ſcelus, Aule, puellæ:
Amiſit luſus, deliciaſque ſuas.

Non

Non quales teneri ploravit amica *Catulli*
Lesbia, nequitiis *Paſſeris* orba ſui.

Idem l.8. Epig. 72.

Lesbia dictavit, *Docte Catulle*, tibi.

Idem l. 10. *Epig.* 78.

Nec multos mihi præferas poetas,
Uno ſed tibi ſim minor *Catullo*.

Idem l. 14. *Epig.* 100.

Si non ignota eſt *Docti* tibi terra *Catulli*.

Idem l. eod. Epig. 195.

Tantùm magna ſuo debet Verona *Catullo*,
Quantùm parva ſuo Mantua Virgilio.

Agellius Noct. Attic. l. 7. *c.*20.

Catullus quoque elegantiſſimus poetarum.

Auſonius Drepanio Pacato Latino.

Cui dono lepidum novum libellum?
Veronenſis ait *Poeta* quondam,
Inventoque dedit ſtatim Nepoti.

L. Apulejus in Apologia.

Eadem igitur operâ accuſent *C. Catullum*, quòd *Lesbiam* pro Clodiâ nominarit.

Sidonius Apollinaris ad Heſperium.

Memineris quòd ſæpe verſum complevit *Lesbia* cum *Catullo*.

Severinus Boethius l. 3. *de conſolat. Philoſophiæ Proſâ* 4.

Num vis ea eſt magiſtratibus, ut utentium mentibus virtutes inſerant, vitia depellant? Atqui non fugare, ſed illuſtrare potiùs nequitiam ſolent. quo fit, ut indignemur eos ſæpe nequiſſimis hominibus contigiſſe. unde *Catullus* licet *in curuli Nonium ſedentem ſtrumam* appellat.

Diomedes Grammat. l. 3. *c.*6. *de Jambico.*

Cujus carminis præcipui ſcriptores apud Græcos Archi-

Iochus, Hipponax, apud Romanos Lucilius, & *Catullus*, & Horatius, & Bibaculus.

CAPUT II.

Veterum Scriptorum teſtimonia de Albio Tibullo.

Horatius Ode 33. l. 1.

ALbi ne doleas plus nimio memor
Immitis Glyceræ, neu miſerabiles
Decantes *Elegos*; quòd tibi junior
Læſâ præniteat fide.

Idem Epiſtolâ 4. l. 1.

Albi noſtrorum ſermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Caſſi Parmenſis opuſcula vincat; &c.

paulò poſt

Non tu corpus eras ſine pectore: Dii tibi formam,
Dii tibi divitias dederant, artemque fruendi.

Ovidius Amorum l. 3. Eleg. 9.
ita Tibulli mortem deflet:

Memnona ſi mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas triſtia fata Deas:
Flebilis indignos Elegeia ſolve capillos,
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit.
Ille tui vates operis, tua fama *Tibullus*
Ardet in exſtructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert everſamque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.

Aſpi-

Aſpice, demiſſis ut eat miſerabilis alis,
  Pectoraque infeſtâ tundat aperta manu.
Excipiunt lacrymas ſparſi per colla capilli;
  Oraque ſingultu concutiente ſonant.
Fratris in Æneæ ſic illum funere dicunt
  Egreſſum tectis, pulcher Iule, tuis.
Nec minùs eſt confuſa Venus moriente *Tibullo*,
  Quàm juveni rupit cum ferus inguen aper.
At ſacri vates, & Divûm cura vocamur:
  Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat,
  Omnibus obſcuras injicit illa manus.
Quid pater Iſmario, quid mater profuit Orpheo?
  Carmine quid victas obſtupuiſſe feras?
[Et Linon in ſilvis idem pater & Linon altis
  Dicitur invitâ concinuiſſe lyrâ.]
Aſpice Mæoniden, à quo, ceu fonte perenni,
  Vatum Pieriis ora rigantur aquis.
Hunc quoque ſumma dies nigro ſummerſit Averno:
  Effugiunt avidos carmina ſola rogos.
Durat opus vatum Trojani fama laboris;
  Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic *Nemeſis* longum, ſic *Delia* nomen habebit,
  Altera cura recens, altera primus amor.
Quid nunc ſacra juvant, quid nunc Ægyptia proſunt
  Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Cum rapiant mala fata bonos (ignoſcite faſſo)
  Sollicitor nullos eſſe putare Deos.
Vive pius, moriere pius: cole ſacra, colentem
  Mors tamen à templis in cava buſta trahet.
Carminibus confide bonis, jacet ecce *Tibullus*;
  Vix manet è toto, parva quod urna capit.

Téne ſacer vates flammæ rapuere rogales,
Pectoribus paſci nec timuere tuis?
Aurea ſanctorum potuiſſent templa Deorum
Urere, quæ tantum ſuſtinuere nefas.
Avertit vultus Erycis quæ poſſidet arces;
Sunt quoque, qui lacrymas continuiſſe negent.
* Sed tamen hoc melius, quàm ſi *Phæacia* tellus
Ignotum vili ſuppoſuiſſet humo.
Hìc certè manibus fugientes preſſit ocellos
Mater, & in cineres ultima dona tulit.
Hìc *ſoror* in partem miſerâ cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata *comas*.
Cumque tuis ſua junxerunt *Nemeſiſque*, *Priorque*
Oſcula, nec ſolos deſtituere rogos.
Delia diſcedens, feliciùs, inquit, amata
Sum tibi: vixiſti, dum tuus ignis eram.
Cui *Nemeſis*, quid, ait, tibi ſunt mea damna dolori?
2 *Me tenuit moriens deficiente manu.*
Si tamen è nobis aliquid, niſi nomen, & umbra
Reſtat, in 3 *Elyſia* valle *Tibullus* erit.
Obvius huic venies ederâ juvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque, ſi falſum eſt temerati crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua eſt, ſi qua eſt modò corporis umbra.
Auxiſti numeros, *Culte Tibulle*, pios.
Oſſa quieta, precor, tutâ requieſcite in urnâ,
Et ſit humus cineri non oneroſa tuo.

Idem Amorum l. 3. Eleg. 15.

Donec erunt ignes, arcuſque Cupidinis arma,
Diſcentur numeri, *Culte Tibulle*, tui.

Idem

* *Tibullus Eleg. 3. l. 1. verſ. 5. & ſeq.*
2 *Idem Eleg. 1. l. 1. v. 74.* 3 *Idem Eleg. 3. l. 1. v. 58.*

Idem Artis Amat. l. 3. verſ. 233.

Et teneri poſſis carmen legiſse Properti,
  Sive aliquid Galli, ſive, *Tibulle*, tuum.

Idem Remed. Amoris verſ. 763.

Carmina quis potuit tutò legiſse *Tibulli*?

Idem Triſtium l. 2. verſ. 447.

Credere juranti *durum* putat *eſſe Tibullus*,
  Hoc etiam *de ſe* quòd *neget* illa *viro*.
Fallere *cuſtodem* demùm *docuiſſe* fatetur,
  Seque *ſuâ* miſerum *nunc* ait *arte premi*.
Sæpe, *velut gemmam* dominæ, *ſignumque probaret*
  Per cauſam meminit ſe tetigiſſe manum.
Utque refert, *digitis* ſæpe eſt, *nutuque* locutus,
  Et tacitam *menſæ duxit in orbe notam*.
Et quibus è *ſuccis abeat* de corpore *livor*;
  Impreſſo fieri qui ſolet ore, docet.
Denique ab *incauto* nimiùm petit ille marito;
  Se quoque uti *ſervet*, *peccet ut illa* minùs.
Scit cui latretur, cum ſolus obambulat ipſe,
  Cur toties clauſas *exſcreet ante fores*.
Multaque dat furti talis præcepta, docetque;
  Qua nuptæ poſſint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi, legiturque *Tibullus*,
  Et placet, & jam te principe notus erat.

Hæc omnia, paulò tamen diverſa leguntur apud ipſum Tibullum Elegiâ 7. l. 1.

Idem Triſtium l. 4. Eleg. 10.

Virgilium vidi tantùm, nec avara *Tibullo*
  Tempus amicitiæ fata dedere meæ.
Succeſsor fuit hic tibi Galle, Propertius illi:
  Quartus ab his ſerie temporis ipſe fui.

Idem Triſtium l. 5. Eleg. 1.

——— ingenium come *Tibullus* ———

Do-

Domitius Marſus.

Te quoque Virgilio comitem non æqua, *Tibulle*,
Mors juvenem campos miſit ad Elyſios:
Ne foret, aut *Elegis* molles qui fleret amores,
Aut caneret forti regia bella pede.

Velleius Paterculus l. 2.

Tibullusque, & Naſo perfectiſſimi in formâ operis ſui.

Papinius Statius lib. 1. *Silv. carm.* 1.

——— diveſque *foco lucente Tibullus*.

Quintilianus Inſtitut. Orat. l. 10. *c.* 1.

Elegiâ Græcos quoque provocamus, cujus mihi terſus, atque elegans maximè videtur auctor *Tibullus*.

Martialis l. 4. *Epig.* 6.

——— qui compoſitos metro *Tibulli*
In Stellæ recitat domo libellos.

Idem l. 8. *Epig.* 72.

Fama eſt arguti *Nemeſis* laſciva *Tibulli*.

Idem l. 14. *Epig.* 72.

Uſſit amatorem *Nemeſis* laſciva *Tibullum*,
* *In totâ juvit* quem *nihil eſſe domo*.

L. Apulejus Apologiâ.

Accuſent:..... & *Tibullum*, quòd ei ſit Plautia in animo, *Delia* in verſu.

Sidonius Apollinaris carm. 9.

Non Getulicus hic tibi legetur,
Non Marſus, Pedo, Silius, *Tibullus*.

Idem ad Heſperium.

Memineris quòd ſæpe verſum complevit: *Delia* cum *Tibullo*.

Diomedes Grammat. l. 3. *c.* 6.

Quod genus carminis (*Elegiam*) præcipuè ſcripſerunt apud

* *Tibul. Eleg.* 5. *l.* 1. *verſ.* 30.

apud Romanos Propertius, & *Tibullus*, imitati Græcos Callimachum, & Euphorionem.

CAPUT III.

Veterum Scriptorum teſtimonia de Sexto Aurelio Propertio.

Ovidius Artis Amat. l. 3. verſ. 233.

ET teneri poſſis carmen legiſse Properti.

Idem Remed. Amoris, verſ. 763.

Carmina quis potuit tutò legiſse Tibulli;
Vel *Tua*, *Cujus* opus *Cynthia* ſola fuit?

Idem Triſtium l. 2. verſ. 465.

Invenies eâdem blandi præcepta *Properti*,
Diſtrictus minimâ nec tamen ille notâ eſt.

Idem Triſtium l. 4. Elegiâ 10.

Sæpe ſuos ſolitus recitare *Propertius* ignes,
Jure ſodalitii qui mihi junctus erat.

Idem Triſtium l. 5. Eleg. 1.

——— blandique *Propertius* oris.

Plinius Junior l. 6. Epiſt. 15.

Paſſienus Paulus ſplendidus eques Romanus, & in primis eruditus, ſcribit Elegos. Gentilitium hoc illi, eſt enim municeps *Propertii*, atque etiam inter majores ſuos *Propertium* numerat.

Idem de eodem l. 9. Epiſt. 22.

In litteris veteres æmulatur, exprimit, reddit: *Propertium* in primis, à quo genus ducit, vera ſoboles, eoque

que ſimillima illi, in quo ille præcipuus. Si Elegos ejus in manum ſumpſeris, leges opus terſum, molle, jucundum, & planè in *Propertii* domo ſcriptum.

Papinius Statius l. 1. Silv. carm. 2.

Callimachuſque ſenex, Umbroque *Propertius* antro.

Quintilianus Inſtit. Orat. l. 10. c. 1. ubi de Eleg.

Sunt, qui *Propertium* malint.

Martialis Epig. 72. l. 8.

Cynthia te vatem fecit, laſcive *Properti*

Item l. 14. Epig. 189.

Cynthia facundi carmen juvenile *Propertî*.
Accepit famam, nec minùs ipſa dedit.

L. Apuleius Apologiâ.

Accuſent........& *Propertium*, qui *Cynthiam* dicat; Hoſtiam diſſimulet.

Sidonius Apollinaris ad Heſperium.

Memineris quòd ſæpe verſum complevit...... *Cynthia* cum *Propertio*.

Lactantius Firmianus Divin. Inſtit. l. 2. c. 7.

De quo Senatu *Propertius* Elegiarũ ſcriptor hæc loquitur:
* *Curia prætexto quæ nunc nitet alta Senatu &c.*

Diomedes Grammat. l. 3. c. 6.

Quod genus carminis (*Elegiam*) præcipuè ſcripſerunt apud Romanos *Propertius*, & Tibullus, & Gallus, imitati Græcos Callimachum, & Euphorionem.

CA-

* *Propert. Eleg. 1. l. 4. verſ. 11.*

CAPUT IV.

De Vita, & Scriptis C. Valerii Catulli.

VAlerio Catullo Cajus prænomen fuit, quidquid contra ſentiat Joſephus Scaliger, qui corruptiſſimi [1] loci auctoritate nixus Quintum appellat: teſtaturque ſe in antiquo libro Jacobi Cujacii J. C. ita diſertè ſcriptum reperiſſe. Refragantur etenim editiones omnes, quotquot hactenùs prodierunt: reclamat conſenſus eruditorum: L. denique Apulejus mendacii reum agit, cum Apología priore carminum quorumdam ſuorum laſciviam & luſus Caii Catulli nobiliſſimo exemplo tuetur. Cui ſanè, ut ætate multò propiori, fides habenda eſt. Veronenſem fuiſſe liquidò conſtat, cum ex Ovidio, Plinio ſeniore, Martiali, Auſonio, cæteriſque; tum etiam ex ipſius teſtimonio, qui & alicubi [2] Veronam ſuam dicit, &, ubi è Bithynia reverſus, [3] Sirmionem lacus Benaci peninſulam alloquitur, ad Larem domeſticum ſalvum ſe adveniſſe gaudet. Natus eſt, ſi Hieronymus rectè rationem ſubduxit, Olympiadis CLXXIII. anno II., ab Urbe verò condita DCLXVII. L. Cornelio Cinna, Cn. Octavio COSS. Quamobrem non immeritò Lilius Gyraldus Crinitum reprehendit, quòd ſcribere non dubitaverit: *pro comperto haberi, carmen de paſſere Lesbia ad Virgilium miſſum fuiſſe, ob illud Martialis*:

Sic forſan tener auſus eſt Catullus
Magno mittere paſſerem Maroni.

Etenim, ut omittamus τὸ *forſan*, quod argumenti vim omnem infringit, veriſimile non fit, Catullum ſeptem-

de-

1 *Carm.* 66. *v.* 12. 2 *Ibid. v.* 34. 3 *Carm.* 31.

decim annis Marone grandiorem [natus eſt enim Maro, teſte Hieronymo ac Donato, Olympiadis CLXXVII. anno III., ab urbe verò condita DCLXXXIV. Cn. Pompejo Magno, M. Licinio Craſſo primùm COSS.] eidem adhuc puero tantum detuliſſe, ut ad ejus tribunal acceſſurus indigeret audacia.

Parentem habuit Valerium, honeſti ordinis virum, cujus nimirùm hoſpitio, ſi Tranquillum audimus, C. Cæſar uſus fuerit. Rei familiaris autem inopia laboravit, utpote qui *ſacculum ſuum aranearum plenum* ingenuè fateatur, Furiumque & Aurelium inter principes amicorum obſervaverit: quorum alteri *nec ſervus, nec arca, nec cimex erat*; alterum *eſuritionum patrem* ipſe feſtivè appellat. Cumque divitum Romanorum familia maxima eſſet, neminem habuit Catullus,

Fractum qui veteris pedem grabati
In col'o ſibi collocare poſſet.

Lucellum itaque unde unde corraſurus, Memmium prætorem in Bithyniam ſimul cum fratre ſecutus eſt, nullo tamen ſucceſſu; idque prætoris ejuſdem nimia cupiditate, atque oſcitantia. Immò cum in provinciam Troadem veniſſet, fratrem ſuum, quem æquè ac ſe ipſum diligebat, immatura morte præreptum amiſit. Hujus poſtea cineribus, ex Aſia in Italiam revertens, mœſtiſſimè parentavit; ejuſque memoriam, ubicumque ſe obtulit occaſio, mira pietate ſemper coluit. Navigatione abſoluta, phaſellum, quo mare tranſmiſerat, Caſtori & Polluci, habitis eo tempore navium ſervatoribus, illuſtri carmine dedicavit. Poſtquam ex ephœbis exceſſit, in caſtris Amoris cœpit ſtipendia facere; inprimiſque Clodiam præſtanti mulierem forma, quam mutato nomine Lesbiam vocavit: Hypſithillam, & Juventium puerum deperiit. Ardores quoque ſuos molliſſimis verſibus complexus, eo-

ſcri-

ſcribendi genere non minorem aſſecutus eſt gloriam, quàm immortali verèque divino Æneidos poemate vates Mantuanus. Amici ejus plurimi enumerantur: Cornelius Nepos, cui libellum ſuum dono dedit; Verannius & Fabullus; Furius & Aurelius; Licinius Calvus Orator vehemens, & nobilis poeta, quem priſci ſcriptores ferè ſemper Catullo adjungunt; Alphenus Varus J. C. Cæcilius, qui de matre Deorum poema compoſuit; Manlius Torquatus, cujus nuptias elegantiſſima Ode celebravit, & ad quem eſt epiſtola illa, quam tanti Muretus fecit; Cinna Smirnæ auctor; Cornificius, fortaſſe ille, cujus eſſe ad Herennium Rhetoricorum libros quatuor eruditi homines voluere; Ortalus; Cato, non ille Uticenſis, morum ſeveritate inſignis, at litterator quidam, cujus meminit Svetonius libro de illuſtribus Grammaticis c. XI. denique Cælius Veronenſis. M. Tullium Ciceronem in cauſa forenſi [quænam ea fuerit, ignoratur] videtur patronum adhibuiſſe, cui certè ob acceptum beneficium venuſto Epigrammate gratias egit. Jambicis, & Hendecaſyllabis verſibus in peſſimos quoſque homines, nullo diſcrimine, graſſatus eſt, nec ipſi Cæſari, quantumvis rerum potito, pepercit, quin calami aciem in *ſiniſtram* ejus *liberalitatem*, aliaque vitia diſtringeret. Mamurram, Gellium, Vatinium, quos impenſè oderat, propriis nominibus indigitavit, & ſtyli amaritudine traduxit. Luſit inſuper in Voluſium, ineptum [ut ipſe quidem exiſtimabat] Annalium ſcriptorem: in rivalem Egnatium: in Suffenum, quem cum Cœſiis, & Aquinis litterarum venenis uno & eodem jure cenſet: demum in Sextium oratorem, cujus frigidiſſima oratione moleſtam gravedinem ſe contraxiſſe jocosè ſcribit. Græcis litteris non vulgariter imbutum fuiſſe inde colligi poteſt, quòd ſuaviſſimam Oden poetriæ Sapphûs, & Callimachi Elegiam de coma

Be-

Beronices mundiſſimis verſiculis Latinè reddiderit: ob id fortè à Tibullo, Ovidio, Martiali *doctus* appellatus. Et idcircò mirum videri debet, Julium Scaligerum eâ virum eruditione, quodque caput rei eſt, Veronenſem, ideóque municipi ſuo ſaltem hoc nomine devinctum, hæc de Catullo poſteris reliquiſse: *(Poetices l.6. c.7.) Catullo docti nomen quare ſit ab antiquis attributum, neque apud alios comperi, neque dum in mentem venit mihi; nihil enim non vulgare eſt in ejus libris.* Quamquam veluti mutato conſilio, qui mos eſt homini, Palinodiam canere poſtea cogatur, *Galljambicum* ejus *carmen divinum* autumans, & poema de nuptiis Pelei, ac Thetidos, *verum aditum, & gradum ad Æneidos divinitatem* eſse pronuntians. Nonne probatius de *nugis* poetæ noſtri Cornelius Nepos graviſſimus vir judicium tulerat, cum eas *eſſe aliquid putabat?* Nonne benigniùs, & juſtiùs cum ipſo egere Pompejus Saturninus, & Sentius Augurinus, quorum uterque, auctore Plinio in epiſtolis, Catulliani carminis imitationem gloriæ ſibi fore augurabantur? Sed hæc aliàs: nunc id, quod cœpimus, agamus. Cenſet Angelus Politianus Miſcellaneorum centuria 1. c.6. paſserem, quem tantoperè Catullus commendat, allegoricè accipiendum, ut ſcilicet obſcœnum aliquid ſub ſe contineat, confirmatque Martialis verſibus ex libro XI. Epig. VII.

Da mî baſia, ſed Catulliana.
Quæ ſi tot fuerint, quot ille dixit;
Donabo tibi paſſerem Catulli.

at nullo prorsùs argumento id evincit, cum ea, quæ Catullus narrat de ſuo paſsere, ut rectè Critici monuerunt, nonniſi de avicula commodè intelligi poſſint. Satius igitur fuerit exiſtimare, Martialem ipſum ad nequitiam torſiſse, id quod ſenſu ſimplici Veronenſis noſter effuderat; quo pacto ex caſtiſſimis Virgilii verſibus Au-

ſo-

ſonius Feſcenninum centonem conſarcinavit. Quintilianus, & Diomedes inter poetas Jambicos Catullum reponunt: Hieronymus inter Lyricos: reliqui inter Epigrammatographos. Ego verò, ſi modò fas eſt meam ſententiam aperire, inter Varios potiùs referrem, nam certè in ejus poematiis quædam excedunt Epigrammatis modum. Ambigitur jure à nonnullis, an hæc ſolùm paucula, quæ hodie exſtant, ab illo ſcripta fuerint, an verò longè plura, quæ vetuſtas nobis inviderit. Anſam dubitandi præbet Plinius, qui de incantamentis opuſculum à Catullo exaratum innuit, cujus ne veſtigium quidem ſupereſt. Niſi Raphaeli Eglino Tigurino auſcultare velimus, qui Ceirim * Virgilio abjudicans, Catullo attribuit propter ſtyli ſimilitudinem. Deceſſit annos aliquot natus ſupra quadraginta, ut adverſùs Euſebii Chronicon oſtendo ad ejus carm. 52. & 110.

CAPUT V.

De Vita, & Scriptis Albii Tibulli.

QUo cognomine Albius Tibullus inſignitus fuerit, omnino incompertum eſt: ſive id incuriâ librariorum evenerit, ſive nullum habuerit; quod tamen à conſuetudine Romanorum Equitum, inter quos poeta iſte cenſetur, procul abeſſe videri poteſt. Patriam ſortitus eſt Urbem terrarum dominam, ut perantiquæ membranæ fidem faciunt: illuſtri verò loco natus, &, quod Ovidius de ſe jactat,

* *In epiſt. ad Goldaſtum, præfixa ſelectis Catulli operibus.*

1 —— *uſque à proavis vetus ordinis hæres,*
Non modò militiæ turbine factus eques.

Petrus Crinitus, & Lilius Gyraldus, qui ante duo ferè ſæcula poetarum vitas perſecuti ſunt, conſtanter tradiderunt, annum Urbis conditæ DCCXI. Tibullo ſimul, & Ovidio natalem fuiſſe, C. Vibio Panſa, A. Hirtio COSS. qui prælio Mutinenſi adversùs Antonium non abſimili nece occubuere. Valido autem argumento ad id ſibi, & aliis perſuadendum compulſi fuerunt: ſi quidem apud utrumque poetam celeberrimus exſtat pentameter, ubi de natalibus ſuis loquuntur, qui hanc opinionem confirmat:

2 *Cum cecidit fato Conſul uterque pari.*

At Joſepho Scaligero, ſagaciſſimi viro ingenii, primùm ſuboluit, ex hujus verſiculi bona fide magnam temporum perturbationem oriri. Calculum adjecit Janus Douza, qui Schediaſmate ſuccidaneo in Tibullum evidentiſſimè oſtendit, de ſcrinio Sulmonenſis equitis à quodam in re aliena nimis officioſo Romani hujus ſupellectilem auctam. Primùm enim [ut ſummi Critici rationes compendio proferam] ſi Tibullo de ſe ipſo narranti credendum eſt, qui potuit Meſſalam ſequi ad expeditionem Aquitanicam, nec ſequi tantùm, ſed & æra mereri, & gnavi militis vicem agere quindecim annos natus, vel eo minus? tot enim ferè intercedunt ab Hirtii, & Panſæ conſulatu ad Meſſalæ victoriam, anno V.C. DCCXXVI. relatam, veluti luce clariùs in vetuſtiſſimo lapide apparet. Deinde quomodò Ovidius, dum Elegiæ ſcriptores per ſeriem temporum enumerat 3, Gallo primum locum attribuens, Tibullum ante Propertium collocat, ſe verò poſt utrumque? Niſi quis ineptè cavilletur, Ovidium ſeriùs ad id carminis genus acceſſiſſe quàm Tibullum, quod ab ingenioſiſſimi poe-

1 *Amor. l. 3. Eleg* 15. 2 *Tibul. Eleg.* 5. *l.* 3. *Ovid.* 4. *Triſt. Eleg.* 10.
3 *Triſt.* 4. *Eleg.* 10.

poetæ facundia, cujus naſcentis in ore apes Heliconiæ inſederunt, & qui verſus ex tempore uberrimi torrentis ritu paſſim fundebat, immane quantùm diſcrepat. Huc attinet Ode * illa Horatii, quæ ad Albium inſcribitur, in qua Venuſinus poeta ſui exemplo propoſito Tibullum ob Glyceræ perfidiam *Elegos miſerabiles* canentem, & ſibi *juniorem* præferri *dolentem* à mœſtitia revocat, & ſolatur. Quæ Ode ſi, ut ordo carminum requirit, ſcripta fuit ante illam 2 de Auguſti adversùs Antonium, & Cleopatram victoria, quam in annum V. C. DCCXXIII. incidiſſe liquet, inveniemus, juxta receptam opinionem, Tibullum annorum vix duodecim Elegiacum poetam, Glyceres amatorem, & quod monſtra omnia excedit, veluti grandævum ab amica foras excluſum. Omnibus igitur fucum fecit Ovidianus ille verſiculus, *Tibullo* [ut ait præcitatus Douza] à mala manu aſſutus. His magni viri ſoliſiſſimis rationibus liceat leviculam quamdam addere de noſtro penu, ne ſcilicet ad has epulas, quod ajunt, aſymboli veniamus. Vix eſt, ut credere valeam, Ovidium Tibulli memoriæ ſtudioſiſſimum, cum animadvertiſſet ſe cum illo natalem diem habere communem, quâ erat præcipuè diligentiâ in rebus vel minimis, tantum eventum ſilentio prætermiſſurum fuiſſe. Veriſimilius itaque fuerit, Horatio Tibullum æqualem facere, id ſuadente ipſius Flacci teſtimonio, qui primo Epiſtolarum 3 libro *candidum judicem ſuorum ſermonum* eum appellare non dedignatur. Emunctæ verò naris hominem, jam octo luſtra prætergreſſum, qualis Horatius erat, ſcripta ſua elucubratiſſima adoleſcenti viginti duobus annis juniori caſtiganda committere meritò puduiſſet. Quibus jactis fundamentis alius error convellitur, qui jam invaluit,

* 33. *l.* 1. 2 37. *l.* 1. 3 *Epiſt.* 4.

Tibullum ſcilicet in ipſo ætatis flore vità defunctum eſſe, idque propter Domitii Marſi Epitaphium, quo juvenem ad Elyſios illum migraſſe teſtatur. Hæc porrò auctoritas nihil obſtat: ſcimus enim 1 ex inſtituto Servii Tullii eos, qui XLVI. ætatis annum non exceſſiſſent, juniores appellatos: qui verò exceſſiſsent, ſeniores. Quapropter Salluſtius 2 C. Cæſarem triginta ſex annos natum, cum ſummi Pontificatus apicem peteret, *adoleſcentulum* vocare non dubitavit. Itaque cum ex eodem Epitaphio conſtet, paulò poſt Virgilii mortem Tibullum ſummum diem obiiſse, Virgiliumque denatum C. Sentio, Q. Lucretio COSS. Anno V. C. DCCXXXV. Donatus referat, neceſsariò ſequitur, ſi Tibullum, ut ratio poſtulat, Horatio ſupparem facimus [cujus natales contigerunt A. V. C. DCLXXXIX. L. Aurelio Cotta, L. Manlio Torquato COSS.] eum ultra quadraginta annos vitam produxiſse. At de iſtis fortaſse plus nimio: ad reliqua pergamus.

Patrimonium, quod peramplum habuerat, repentè acciſum deflevit: ſive illud luxurià ſuâ ipſe prodegerit, ſive militum Cæſarianorum excurſionibus, quibus tum omnia vaſtabantur, peſſumdatum fuerit. Hoc ſecundum magis placet; cujus rei, præter cætera, id quoque argumentum affertur, Cæſarem Octavianum tanti nominis principem, & de litteratorum laboribus optimè meritum, ad quem laudibus exornandum reliqui poetæ certatim accurrebant, ab unico Tibullo, velut indignum, prorſus omiſsum atque oblivioni traditum: ob odium, credo, Equitis noſtri, direptarumque facultatum mœrorem. Non ideò tamen ad ſummam inopiam redactus eſt, ſed illi benigno ſemper copia cornu abundè ſuppeditavit

1 *Agell. l.* 10. *c.* 28. 2 *Bell. Catil.*

vit unde 1 *famem deſpicere* poſſet. Ruri certè vitam agere decrevit, ubi remotus à ſtrepitu rerum urbanarum 2 *ſalubres inter ſilvas repiaret, curaretque* per otium *quidquid ſapiente bonoque* maximè *dignum foret*. Meſſalæ Corvini triumpho Aquitanico notiſſimi cliens, & comes perpetuus fuit, quem cum in Macedoniam proficiſcentem itinere maritimo ſecutus eſſet, apud Phæacas Græciæ populos gravi morbo correptus decubuit. Cum eſſet in amores paulò proclivior, quibus etiam colendis propter oris elegantiam factus videbatur, in primis Deliam puellam, vero nomine Plautiam, uti Apulejus teſtis eſt, mirè dilexit. Deinceps Nemeſin, & Neæram, puerumque Marathum. Sulpitiam quoque, ac Cerinthum, amatorum par ſibi jucundiſſimum carminibus celebravit. Miror autem cur ab Ovidio duæ tantùm ejus amicæ nominentur, Delia, & Nemeſis, quarum alteram lecto morientis adſtitiſſe, *manuque* illius *deficiente* preſſam teſtetur. Fortaſſe [nihil enim commodius in mentem venit] ſub Lygdami, & Neæræ nomine cuipiam amicorum gratificatus eſt, non ſuis, at alienis amoribus inſerviens. Parùm libenter ſe militaſſe ipſe non ſemel ſignificat, nam & Pacis cultorem ſe profitetur, diramque ſitim humani ſanguinis variis in locis abominatur. Inter familiares Macrum, & Horatium poetas habuit: etiam T. Valgii heroico verſu excellentis honorificam facit mentionem. Ejus autem immaturus obitus Naſonis illuſtri Epicedio defletus eſt, qui matrem & ſororem ſuprema illi pietatis officia perſolviſſe ſcribit. Quanti autem Tibulli Elegiæ ſint æſtimandæ, vel ex uno Fabio colligere licet, qui cum *terſum*, & *elegantem* judicet, ſimul ei principatum in hoc genere

1 *Eleg.* 1. *l.* 1. 2 *Horat. Epiſt.* 4. *l.* 1.

carminis facilè tribuit. Horatius Caſſio Parmenſi præponit; Ovidius *cultum* appellat, ejuſque carmina numquam intermoritura vaticinatur. Equidem Tibullo ſuaviorem poetam, planiorem, aut magis aptum ad motus animi pingendos non invenio. Sunt, quibus Panegyris ad Meſſalam minùs arrideat, nec injuria; voluit enim in illo poematio egredi gyrum ingenii ſui, adeóque nil mirum ſi ei non ſucceſſerit.

CAPUT VI.

De Vita, & Scriptis Sexti Aurelii Propertii.

SExtum Aurelium Propertium in Umbria natum certò ſcimus, id enim ipſe pluribus in locis Elegiarum ſuarum teſtatus eſt. De oppido autem, ubi natus fuerit, magna inter Criticos controverſia inſurgit, cum Joſephus Scaliger Ameriam ejus patriam eſſe contendat, Caſpar Scioppius, * & reliqui ferè omnes Mevaniam. Opinionum diſſimilitudo ex varietate lectionum originem ducit: nam ita Scaliger legit Hexaſtichon Elegiæ 1. l.4. quo Genethliacus poetam alloquitur:

Umbria te notis antiqua penatibus edit.
Mentior? an patriæ tangitur ora tuæ?
Quà nebuloſa cavo rorat Mevania campo,
Et lacus æſtivis intepet Umber aquis,
Scandentiſque axis conſurgit vertice murus,
Murus ab ingenio notior ille tuo.

aliud verò diſtichon ſuperiùs poſitum ſic:

Scan-

* *In Paradoxis.*

Scandentes ſi quis cernat de collibus arces,
Ingenio muros æſtimet ille meo.

Ait igitur primò, Mevaniam eo loco haud eſſe accipiendam pro ipſo oppido, ſed pro longa latáque planitie, quæ Ameriæ fines attingat; ideóque Propertium rectè dici poſſe Mevanatem, minùs rectè Mevanienſem. Deinde à Propertio patriam ſuam *in collibus* ædificatam indicari, & propterea ſitum Ameriæ optimè convenire, Mevaniæ autem in campo jacentis non item. Tertiò periphraſin lacus Umbri nihil aliud, quàm Vadimonem innuere exiſtimat: Vadimonem verò Ameriæ proximum ſtagnare, Plinii Cæcilii teſtimonio confirmat. Poſtremò, vocem *axis* nonnumquam *regionis tractum*, vel *collem editum* ſignificare, Juvenalis, Papinii, & Silii auctoritate conatur oſtendere. Excuſat inſuper, quæ hominis benignitas eſt, Umbrum poetam, quòd abſtinuerit à propriis nominibus Ameriæ ac Vadimonis; id enim factum putat repugnantia ſyllabarum, cum & *Ameria* quatuor brevibus conſtet, & *Vadimon* creticum pedem conſtituat; quas propterea voces in Hexametrum verſum admittere religio ſit.

Sed audiamus & Scioppium pro contraria ſententia diſſerentem. Illud ante omnia teſtatur Scioppius, in antiquiſſimis exemplaribus legi *ſacer imber*, non *lacus Umber*, eumque fuiſſe fontem aquæ calidæ, muro lapideo incluſum, cujus hodierna die etiamnum aliqua rudera ſuperſint: thermaſque illas ab indigenis paulùm detorto vocabulo *Imberſato* appellari. Deinde contendit in altero Diſticho legendum eſſe *de vallibus*, non *de collibus*, fidem vulgatarum omnium editionum ſecutus: ita ut Mevaniæ arces dicantur in altum exſurgere de planitie. Poſt hæc Scaligerum haud leviter in Geographia peccantem caſtigat: etenim ex Cluverio demonſtrat, nequa-

quam à Mevanienſi planitie Ameriam contingi, cum inter utrumque oppidum altiſſimæ rupes poſitæ ſint: nec fieri ullo modo poſſe, ut Clitumni fons, quem Scaliger cum Etruſco Vadimone confundit, ex Amerinis mœnibus deſpectetur, ſi quidem viginti millibus paſsuum ab Ameria diſtet. Negat porrò, à Juvenale, Papinio, & Silio Italico vocem *axis* ea ſignificatione accipi, qua cenſet Scaliger; immò verò longè diſſimili. Et ſanè inveniri arbitror neminem, modò Latinæ linguæ rudimenta calleat, cui Juvenalis verſus è Satyra 4. quem arbitratu ſuo Scaliger explicabat:

Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes

non videatur intelligendus de curribus Aricina via prætereuntibus, ut pars pro toto, more poetis familiari, uſurpata ſit. Quod etiam ex iis, quæ ſtatim ſequuntur, adſtrui poteſt:

Blandaque devexæ jactaret baſia rhedæ.

At quamquam (pergit Scioppius) liqueret, poetas illos vocis hujus propriam ſignificationem corrupiſse, nihil tamen Propertio ætatis aureæ ſcriptori cum deterioris ætatis auctoribus. Penitus autem explodit Scaligeri ſententiam, cum ait ſe veteres codices inſpexiſſe, qui omnes vocem *axis* non agnoſcant, ſed potiùs *arcis*, aut *altus*. Lætiſſimo interim cachinno ridet diſcrimen inter Mevanates & Mevanienſes, quod curioſè nimis in medium attulit doctiſſimus ille vir. Hæc à ſummis Philologis de Propertii patria diſputata ſunt: liberum cuique judicium eſto, uter propiùs ad veritatem acceſſerit. Me Scioppii argumenta magis movent, in ejuſque ſententiam lubens eo. Miſſa faciam Gyraldi, & aliorum ſomnia, qui cum perperàm *Aſſis* legiſsent, Aſſiſium Propertii patriam fuiſse temerè divinabant.

De anno natalium ejus Chronologi ne verbum quidem;

dem; facilis tamen conjectura eſt fuiſse DCXCVI. ab V. C. L. Piſone, A. Gabinio COSS. Id colligimus ex ipſius auctoris teſtimonio, qui Eleg. 1. l. 4. paulò ante laudatâ, ita infortunia ſua memorantem Genethliacum inducit:

Oſſaque legiſti non illâ ætate legenda
Patris, & in tenues cogeris ipſe lares.
Nam tua cum multi verſarent rura juvenci,
Abſtulit excultas pertica triſtis opes.
Mox ubi bulla rudi demiſſa eſt aurea collo,
Matris & ante Deos libera ſumpta toga:
Tum tibi pauca ſuo de carmine dictat Apollo,
Et vetat inſano verba tonare foro.

Fatetur ſe, cum adhuc puer eſset, orbatum patre, exutumque paternis opibus triſtiſſimo illo tempore, quo poſt Philippenſe bellum prædia Itala veteranis militibus dimenſa & diſtributa ſunt. Auream deinde bullam, quæ pueros ingenuos à ſervis & libertinis diſtinguebat, Diis penatibus ſuſpenſam conſecraſse ſcribit, virilemque togam ſumpſiſse. Quæ quidem veſtis mutatio fieri ſolebat anno XVII. ætatis, vel etiam XV. Sed primum potiùs de Propertio credendum ea ratio ſuadet, quòd ſtatim à prætexta depoſita ad Muſarum otia ſe contulit, relicto fori tumultu, & cauſidicorum clamoribus contemptis; idcóque grandiuſculum fuiſse oportet, qui ad fingendos Elegos ingenium & calamum admoveret. Procul enim aberant veteres illi omnium elegantiarum promicondi ab ea barbarorum hominum hæreſi, quæ nunc paſſim viget, ut puerilium annorum oblectamentum poetica ſtudia putarent. Conſtat autem diviſionem agrorum, quæ juſſu Auguſti facta eſt, in urbis conditæ annum DCCXIII. incidiſse, à quo ſi anni ſeptemdecim retro numerentur, inveniemus Propertium COSS.

quos diximus, in lucem editum. Hæc ferè Janus Douza Schediaſmate ſuccidaneo ad Tibullum.

Poetæ hujus noſtri pater videtur fuiſse Sextus ille Propertius, cujus nomen delatum, cum P. Clodius Tribunus plebis Rempublicam ſeditionibus miſceret, civiumque locupletium bonis inhiaret, queritur Cicero oratione pro domo ſua. Ignobilis verò fuit, & nullis majorum imaginibus clarus, licet nonnulli diſsentiant: præſtat enim ipſum audire, quem ita de ſe ſcribere non puduit: 1

Aſpice me, cui parva domi fortuna relicta eſt,
Nullus & antiquo Marte triumphus avi.

& alio loco: 2

Tu mea compones, & dices: Oſſa, Properti,
Hæc tua ſunt; eheu tu mihi certus eras.
Certus eras eheu, quamvis nec ſanguine avito
Nobilis, & quamvis non ita dives eras.

Paulò poſt à patris interitu matrem quoque, apud quam educatus fuerat, amiſit, ſic enim ad Cynthiam: 3

Oſſa tibi juro per matris, & oſſa parentis,
(Si fallo, cinis heu ſit mihi uterque gravis)

Ope ingenii Mœcenatis amicitiam conſecutus eſt, cujus hortis in 4 Eſquilina regione poſitis proximè habitavit. Mirum autem cur nec Horatium Propertius, nec Propertium Horatius ullo in loco poematum ſuorum mutuo benevolentiæ pignore nominaverit, cum tamen in eodem contubernio vixerint, & eidem patrono cari fuerint. Sed enim quotidie veriſſimum agnoſcimus illud Heſiodi:

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων:
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

Et

1 Eleg. ult. l. 2. 2 Eleg. 17. l. 2. 3 Eleg. 13. l. 2. 4 Eleg. 21. l. 3.

Et figulus figulo ſuccenſet, & fabro faber:
Et mendicus mendico invidet, & cantori cantor.

Et ſanè garrulus ille, quem ſibi viâ Sacrâ deambulanti veniſſe obviam, & lateri moleſtè adhæſiſſe ſcribit Horatius Sat. 9. l. 1. Propertius noſter fuiſſe videtur: quod, non infirmis rationibus ducti, conjicere poſſumus. Hominem ſanè ſcribendis carminibus aptum hæc ipſius verba demonſtrant:

Si bene me novi, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium facies, nam quis me ſcribere plures,
Aut citiùs potuit verſus? ———

amatorculum verò, & deliciarum ſtudioſum, ea quæ ſequuntur:

quis membra movere
Molliùs? ———

Atqui Propertius Eleg. 3. l. 2. hoc de ſe faſſus eſt:

Nequidquam perfuſa meis unguenta capillis,
Ibat & expenſo planta morata gradu.

ut ſcilicet Cynthiæ ſuæ placeret, cujus * *pedes molliter ire ſolebant*. Adde, quòd fama iſtius loquaculi Romam impleverat, & propterea Horatius ait:

——— *notus mihi nomine tantùm.*

Superbia Propertii, qua ſe *Romanum Callimachum* appellavit (ut alia plurima hujus generis miſſa faciam) in illis apparet:

Noris nos, inquit; docti ſumus ———

& mox, cum de Mœcenate quæſiviſſet, cujus amicitiam affectabat, hæc ſubdit:

——— *haberes*
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles ſi tradere: diſpeream, ni

Sum-

* Eleg. 9. l. 2. v. ultim.

Summoſſes omnes ———————

Interrogatus verò à Flacco:

———————*Eſt tibi mater,*
Cognati, queis te ſalvo eſt opus?

ita reſpondet:

haud mihi quiſquam,
Omnes compoſui ———————

Quæ omnia poetæ noſtri moribus & infortuniis, de quibus ſuperiùs locuti ſumus, mirè conveniunt. Nondum à me impetrare potui, ut hanc ſuſpicionem ponerem; de cujus tamen audacia & novitate judicent doctiores.

Cornelio Gallo viro patritio, atque illuſtri poetæ, nec non Tullo Conſularis familiæ, qui plures in Urbe foriſque magiſtratus geſſit, gratiſſimus fuit. Ovidium, Ponticum, Baſſum æquales ſuos familiariter dilexit, quorum judicia, ſi quid populo recitaturus erat, * experiri conſueverat. Hoſtiam puellam, quam diſſimulato nomine Cynthiam dicere maluit, ut ex Apulejo novimus, immodicè amavit. Hanc omnibus naturæ artiſque dotibus ornatam deſcribit, à Muſarum ſacris præcipuè non abhorrentem. Qui verò Propertium una Cynthia contentum tradidere, non videntur legiſſe 1 Elegiam illam, qua ſe multis amoribus obnoxium, & cujuslibet formæ feminarum ſectatorem maximum abſque rubore fatetur. Quam poſtea imitatus eſt Ovidius 2, ut & alia innumera hujus poetæ. Octaviano Cæſari ſæpe blanditus eſt, immemor, puto, injuriarum, quas ab ejus militibus acceperat, magnique principis gratiam obſequio carminis aucupatus. Callimachum & Philetam è Græcis, Tibullum & Virgilium è Romanis ad imitandum ſibi propoſuit: quod ne quis fortè à me temere affir-

* *Ovid. Triſt. 4. Eleg. 10.* 1 *Eleg. 16. l. 2.* 2 *Amor. 2. Eleg. 4.*

affirmari exiſtimet, conſulat obſervationes noſtras ad Eleg. 9. & 14. l. 3. Cæterùm gloriam Elegiæ ex Græcorum fontibus primùm deductæ ſibi falsò tribuit, cum ante illum Catullus id magno ſucceſſu tentaverit. Helladem certè omnem populatus, tranſmarino ſale ſcripta ſua condivit, veterum fabularum, uti apparet, ſtudioſiſſimus. Credibile eſt, Ovidium ad Heroidum epiſtolas conſcribendas Propertii lectione excitatum, prævit enim poeta Umber elegantiſſimâ illâ Arethuſæ ad Lycotam: nec audiendus Nicolaus Heinſius, qui contrariam omnino ſententiam tuetur. Licet autem ingenii ſui vires conſultò extenuet, magno tamen ſpiritu, & Heroicis aptiſſimo præditus fuit: cujus rei fidem faciunt ea, quæ in quarto libro de antiquitatibus urbis Romæ, ac identidem de Auguſti victoriis magnifico verborum apparatu, & numeris Elegiam excedentibus, eruditè cecinit. Nonnulli, auctore Quintiliano, Propertium Tibullo præpoſuere; Paſſienus quoque Paulus gentilis ejus carmine ſcribendo ab ipſius veſtigiis ne latum quidem unguem receſſit. Iratus amoribus ſuis, quòd non ex ſententia ceſſiſſent, Athenas petere decrevit: an verò profectus fuerit, incertum eſt. Fortaſſe ultimam ſenectutem exegit in ſtudiis illis, quibus ſe operam daturum ætate ingraveſcente * ſignificaverat. Etenim Douzæ exiſtimanti juvenem deceſſiſſe, quòd ſe amicæ à genuum virore ſemper commendaverit, aſſentiri non poſſum: quaſi verò neceſſe fuerit eumdem illi ſcribendi ac vivendi terminum eſſe.

CA-

* *Eleg. 3. l. 3.*

CAPUT VII.

De Metris Catullianis.

VErſuum genera, quibus in Epigrammatibus, cæteriſque poematiis Catullus utitur, numero quatuordecim invenio. Primum locum obtinet Phalæcius Hendecaſyllabus, qui conſtat è Spondæo, Dactylo, & tribus Trochæis, hoc pacto:

Cui do — no lepi - vv dum no - v vum li - v bellum - v

In prima tamen ſede admiſit quandoque Trochæum, & Jambum loco Spondæi, ut in ſequentibus:

Ari - v da modò - vv pumi - v ce expo - v litum - v
Meas v - eſſe ali - vv quid pu - v tare - v nugas - v

Verſus autem ille initio carminis 40.

Quænam te mala mens miſelle Ravide

eſt Hypermeter, ſive unâ ſyllabâ redundans; Hunc autem eâ ratione metiemur, ut poſtrema ſyllaba per Sinalœphen elidatur à prima ſubſequentis, quæ incipit à vocali:

Quænam — te mala - vv mens mi - v ſelle - Ravi - v
de Agit v -

Hoc primo genere verſus utitur Catullus tricies novies, videlicet carmine 1. 2. 3. 5. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 21. 23. 24. 26. 27. 28. 32. 33. 35. 36. 38. 40. 41. 42. 43. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 53. 54. 56. 57. 58.

Sequitur ſecundo loco Jambicus Trimeter, ſeu Senarius Acatalectus, qui conſtat ſex pedibus, qui omnes poſſunt eſse Jambi, ut:

Ait v - fuis v - ſe na v - vium v - celer v - rimus v -

nonnumquam verò in locis diſparibus, puta in primo, tertio, quinto admittuntur compares pedes, veluti Spondæus,

dæus, non autem Choræus; quandoque etiam imparisyllabi, veluti Anapæſtus *vv-* Dactylus, Tribrachys *vvv*. At in locis paribus præter Jambum, & ejus loco Tribrachyn, vix extra Comœdiam cæteri pedes recipiuntur. Exempla miſti Jambici:

Sella in — curu v - li Stru — ma No v - nius v - ſedet v -
Per Con — ſula v - tum pe — ierat v - Vati v - nius v -

Hoc genere Catullus utitur quater, nimirùm carmine:

4 *Phaſellus ille, quem videtis, hoſpites.*
20 *Ego hæc, ego arte fabricata ruſticâ.*
29 *Quis hoc poteſt videre, quis poteſt pati?*
52 *Quid eſt, Catulle, quòd moraris emori?*

Succedit ſuperioribus Choliambicus, ſive Scazon, in omnibus præcedenti conveniens, ſi duos ultimos pedes excipias; etenim ordine inverſo quintus pes ſemper eſt Jambus, ultimus ſemper Spondæus, ut:

Fulſe — re quon v - dam can — didi v - tibi v - ſoles —

Hoc genere Catullus utitur ſepties:

Carm. 8. *Miſer Catulle deſinas ineptire.*
22. *Suffenus iſte, Varre, quem probè noſti.*
31. *Peninſularum Sirmio, inſularumque.*
37. *Salax taberna, voſque contubernales.*
39. *Egnatius, quòd candidos habet dentes.*
44. *O funde noſter, ſeu Sabine, ſeu Tiburs.*
59. *Bononienſis Rufa Rufulum fallat?*

Quarti generis eſt Sapphicus Hendecaſyllabus, qui conſtat Trochæo, Spondæo, Dactylo, & duobus Trochæis, ut:

Sive in - v extre — mos pene - vv trarit - v Indos - v

licet interdum poeta noſter ſecundâ ſede Trochæum poſuerit, veluti:

Seu Sa - v cas ſa - v gittiſe - vv roſque - v Parthos - v
Pauca - v nunci - v ate me - vv æ pu - v ellæ - v
Oti - v um Ca - v tulle ti - vv bi mo - leſtum eſt - v

illi

illi autem verſus redundant ſemipede, qui abſorbetur à vocali ſubſequentis:

Nullum amans verè, ſed identidem omnium.

Qui illius culpâ cecidit, velut prati.

In eo non ſervatur Sinalœphe, ſed hiatus relinquitur quarto loco:

Galli- v cum Rhe —num horribi- vv leſque- v ulti -v

Hoc genere verſus utitur Catullus bis, nimirùm in duabus Odis, quarum utraque eſt Dicolos Tetraſtrophos, conſtant enim duplici genere verſuum, Sapphico, & Adonio, ſingulæque earum ſtrophæ quaternis verſibus concluduntur:

Carm. 11. *Furi, & Aureli comites Catulli.*

51. *Ille mî par eſſe Deo videtur.*

Quinti generis eſt Adonius, qui conſtat Dactylo, & Spondæo, ut:

Ilia - vv rumpens —

Utitur eo Catullus bis, ut ſuperiùs diximus.

Sexti generis eſt Trochaicus Steſichorius, qui conſtat ſex pedibus: Choræo, vel Spondæo, Dactylo, Cretico-v- iterum Choræo, iterum Dactylo, poſtremùm Choræo, ut:

O Co- v lonia- vv quæ cupis- v- ponte- v ludere -vv longo- v

Nam te — præcipu- vv è in ſuis- v- urbi- v bus colit -vv ora- v

Utitur eo Catullus ter, nimirùm

Carm. 17. *O Colonia, quæ cupis ponte ludere longo.*

18. *Hunc lucum tibi dedico conſecroque, Priape.*

19. *Hunc ego juvenes locum, villulamque paluſtrem.*

Septimi generis eſt Jambicus Tetrameter Catalectus, qui conſtat ſeptem pedibus, & cæſurâ in fine, in quo ſervantur eadem, de quibus diximus, cum de Jambico Trimetro ageremus. Exemplum ſit:

Remit v- te pal v- lium v- mihi v- meum v- quod in v- volas v- ti-

Uti-

Utitur eo Catullus ſemel

Carm. 25. *Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo.*

Octavi generis eſt Choriambicus, qui conſtat quinque pedibus, nimirùm Spondæo, tribus Choriambis, & Pyrrichio, ut:

Ventos — irrita fer - vv - re & nebulas - vv - aerias - vv - ſinis vv

Utitur eo Catullus ſemel

Carm. 30. *Alphene immemor, atque unanimis falſe ſodalibus.*

Noni generis eſt Pſeudo-Phalœcius, qui conſtat duobus Spondæis, ac tribus Choræis, ut:

Semel -- las om -- nes a - v mice - v prendi - v
Quas vul -- tu vi -- di ta - v men ſe - v reno - v

quandoque Spondæo, & quatuor Choræis, veluti:

Te in cir -- co te in - v omni - v bus la - v bellis - v

Utitur eo Catullus ſemel, quamvis intermiſceat Hendecaſyllabos,

Carm. 55. *Oramus, ſi fortè non moleſtum eſt.*

Decimi generis eſt Glyconius, qui ferè conſtat Spondæo, & duobus Dactylis, ut:

Jam ſer -- vire Tha - vv laſſo - vv

At Veronenſis poeta primo loco frequentiſſimè Trochæum uſurpat, veluti apparet in his:

Cinge - v tempora - vv floribus - vv
Suave o - v lentis a - vv maraci - vv
Flamme - v um cape - vv lætus huc - vv
Huc ve - v ni nive - vv o gerens - vv

quandoque Jambum, ut in hoc:

Puel x - læ & pue - vv ri integri - vv

Utitur eo Catullus bis

Carm. 34. *Dianæ ſumus in fide.*
60. *Collis ô Heliconii.*

Undecimi generis eſt Pherecratius, qui ferè conſtat Spondæo, Dactylo, atque iterum Spondæo, ut:

Exer -- cete ju - vv ventam --

Ca-

Catullus tamen in prima ſede frequentiùs Trochæum collocat, veluti:

Iute - v um pede - vv ſoccum —
Frige - v rans Aga - vv nippe —
Semper - v ingene - vv rari —
Soſpi - v tes ipe - vv gentem —

quandoque etiam Jambum, ut:

Puel v - læque ca - vv namus —
Hymen v - ô Hyme - vv nææ —

ſemel ſecundo loco Spondæum poſuit:

Nutri - v unt hu — more —

Hoc genere verſus bis utitur, nempe in duabus Odis, de quibus paulò ante, quarum prima eſt Dicolos Tetraſtrophos, altera Dicolos Pentaſtrophos.

Duodecimi generis eſt Hexameter, cujus notiſſima ſtructura. Catullus non rarò adhibet Spondæum pro Dactylo in quinta ſede, veluti:

Tempe — quæ ſil — væ cin — gunt ſuper - vv impen — dentes —
Non priùs - vv ex il — lo ſla — grantia - vv decli — navit —
Eruit - vv illa pro - vv cul ra — dicibus - vv extur — bata —

Hoc genere verſus utitur Catullus bis perpetuâ ſerie, Carm. 61. *Veſper adeſt, juvenes conſurgite, Veſper Olympo.*
63. *Peliaco quondam prognatæ vertice pinus.*
alternatim verò cum Pentametro, à carmine 64. uſque ad finem libri.

Decimi-tertii generis eſt Pentameter Elegiacus æquè notus. Eſt autem Catullus in hoc genere duriuſculus; qualia enim ſunt illa!

Troia virûm, & virtutum omnium acerba cinis.
Divûm ad fallendos numine abuſum homines.
Verè, quantùm à me Lesbia amata mea es.
Nec deſiſtere amare, omnia ſi facias.

Et ſi qua ſunt alia.

Decimi quarti generis eſt Galliambicus, ita dictus, quòd caneretur à Gallis ſacerdotibus Magnæ Matris. Conſtat ſex

ſex pedibus, quorum primus frequentiùs eſt Anapæſtus vv- aliquandò tamen Spondæus, Tribrachys vvv, vel Proceleuſmaticus vvvv; ſecundus ferè Jambus, rariùs Anapæſtus, Tribrachys, vel Dactylus; tertius ſemper Jambus; quartus Dactylus, vel Spondæus; quintus ſæpe Dactylus, quandoque Creticus -v-, ultimus Anapæſtus, & interdum Jambus Cretico præcedente. Exempla rem ſatis obſcuram dilucidabunt:

Pepulit vv- que no v -celsum v- bras uege -vv tis ſoni -vv pedibus vv-
Tibi -- cen ubi vv -canit v- Phryx cur -- uo graue -vv calamo vv-
Ibi mari vvvv a uas v-ta ui v -ſens lacry - vv mantibus -vv oculis vv-
Patria vvv o mea -vv crea v- trix patri -vv a o mea -vv genetrix vv-
Ibi jun vv- cta juga vvv reſol v -uens Cybe - vv le leo - v - nibus v-
Alie vv- na quæ v -peten v - tes uelu t - vv exules - v - loca v -
Itaque ut vv - domum v -Cybel v - les teti - vv gere las - v- ſulæ v-

Catullus hoc genere verſus utitur ſemel

Carm. 62. *Super alta vectus Atys celeri rate maria.*

Typographica σφάλματα graviora, quæ nobis abſentibus in hoc Opuſculum irrepſere, ita corriges, amice Lector.

Pag. 4. columna 1. Obſerv. lin. 28.	*pro* hi verſiculi ſunt	*lege* hic verſiculus eſt.
7. col. 2. l. 1.	*ſtmptr*	*ſemper*
26. col. 1. l. 15.	*varicus*, & *varibus*	*varius*
in aliquibus tantùm Exempl.		
33. col. 2. l. 14.	l. 2.	l. 3.
57. col 2. l. 1.	κακόδαιμον.	κακοδαίμων.
76. col. 2. l. 26.	ſcrupos	ſcrupos
82. poſt CARMEN LX. omiſſus eſt titulus:		*IN NUPTIAS JULIÆ ET MANLII.*
120. col. 2. l. 2.	ἀλορῶσι	ἀπορῶσι
122. in contextu l. 15.	Jacchus	Iacchus
182. col. 2. l. 1.	*TELA ſtant*	*ſtant TELA*
l. 9.	*TELUque*	*TELUMque*
in aliquibus tantùm Exempl.		
190. col. 1. l. 9.	ἀλοκαλεῖς	ἀποκαλεῖς
236. in contextu l. 11.	duti	du i
248. col. 2. l 7.	μέγ κφαίνετο	μέγα φαίνετο
293. col. 2. l. 18.	ἀποθεῶσιν	ἀποθέωσιν
433. in contextu l. 3.	Non tm nocturn â	Non tam nocturnâ
in aliquibus tantùm Exempl.		
476. v. 1. Eleg. XXIII.	amori.	amori?

Pag. 54. colum. 1. Obſerv. locus ille, quem ex Julio Obſequente produxi, eſt Corradi Lycoſthenis, qui Obſequentem interpolavit. Et hoc volebas neſcius ne eſſes. Vale.

C. VA-

C. VALERII CATULLI
VERONENSIS
LIBER.

Digitized by Google

Digitized by Google

C. VALERII CATULLI

VERONENSIS

LIBER.

CARMEN I.

Dedicat libellum ſuum Cornelio Nepoti Chronicorum Scriptori.

CUi dono lepidum novum libellum,
Aridâ modò pumice expolitum?
Corneli, tibi; namque tu ſolebas
Meas eſſe aliquid putare nugas,
Jam tum, cum auſus es unus Italorum
Omne ævum tribus explicare chartis,

Doc-

OBSERVATIONES.

V. 6. TRibus chartis] Omninò dimoveri non poſſum, quin eorum Interpretum ſententiæ accedam, quibus *tres chartæ*, ſunt exiguæ molis libellus. Eò me vel invitum impellit tum conſuetudo bonorum ſcriptorum, qui non abſimiliter locuti videntur, tum etiam locus Propertii, cui, alioquin ſubobſcuro, explicatio iſta non exiguam lucem afferet. Catullus igitur c. 78. quod obſervatum ab Achille Statio, opinionem noſtram aſtruit, cum ita in Gellium,

Doctis, Jupiter! & laborioſis!
Quare habe tibi, quidquid hoc libelli eſt,

Qua-

OBSERVATIONES.

Sed tamen hic pulcher vendat cum gente Catullum,
Si TRIA notorum ſuavia reppererit.

En vides *tria* uſurpari pro paucis. Plautus Mil. Gl. A. 4. ſc 2.

MI. *cedo te mihi ſolæ ſolum.*
PA. *Brevin' an longinquo ſermone?*
MI. *TRIBUS verbis.*

Terentius Phorm. Act. 4 ſc. 3.

Ut eſt ille bonus vir, TRIA non commutabitis
Verba hodie inter vos.

& apertè Ovidius Eleg. 5. l. 4. de Ponto:

Si mihi rebus opem nullam, factiſque ferebas;
Veniſſet verbis charta notata TRIBUS!

niſi dicamus, Ovidium ab amico inſtabili hoc ſaltem optare, ut epiſtolam ſibi mittat nihil præterea continentem: QUID AGIT NASO? eodem pacto, quo Cicero epiſt. 19. l 9. *Ego autem tribus primis verbis: QUID NOSTER POETUS?* Sed venio ad Propertium, cujus ex Elegiâ 10. l. 2. hi verſiculi ſunt, dubii ſanè intellectus:

Sat ſit magna, mei ſi TRES ſint pompa libelli.

Loquitur de funere, quod ſibi poſt obitum parari velit: cumque ipſe fumoſis majorum imaginibus careat, quas ante lectulum defuncti longâ ſerie præferri mos erat, ait ſibi ſatis futuros paucos libellos, puta Callimachi, Philetæ, vel aliorum poëtarum, quibus legendis, ac terendis aſſiduè tempus inſumpſerat. Quod ne ſuſpicatus quidem Scaliger, anxiè quærebat, quid ſibi vellent libelli tres, nondum abſoluto ſecundo: non etenim neceſſe eſt explicare de illis, quos Propertius ipſe edidiſſet. Nec te moretur, mi lector, τὸ *mei*; nam ut ait Martialis quodam Epig. *Quod emis, poſſis dicere jure tuum*. Et profectò auctores illos, quos ſibi quiſque imitandos propoſuiſſet, inter majores numerari ſolitos oſtendimus ad Eleg 1. l. 4. ejuſdem poëtæ, v. 79. Huc facit animoſum Senecæ effatum Epiſt. 44. ad Lucilium de generis obſcuritate dolentem: *Platonem non accepit nobilem Philoſophia, ſed fecit. Quid eſt, quare deſperes his te poſſe fieri parem? Omnes hi majores tui ſunt, ſi te illis generis dignum.* L. verò Apulejus Apolog. ita diſertè ſcribit: *Legat veterum Philoſophorum monumenta: tandem ut intelligas, non me primum hæc requiſiſſe, ſed jam pridem majores meos: Ariſtotelem dico, & Theophraſtum, & Eudemum, & Lyconem, cæteroſque Platonis minores.*

Nulla

Qualecumque : quod, ô Patrima Virgo,
Plus uno maneat perenne ſæclo.

CARMEN II.

Paſſerem Lesbiæ ſuæ delicias poëticè alloquitur.

PAſſer deliciæ meæ puellæ,
Quicum ludere, quem in ſinu tenere,
Cui primum digitum dare adpetenti,
Et acres ſolet incitare morſus:
Cum deſiderio meo nitenti
Carum neſcio quid lubet jocari,
Ut ſolatiolum ſui doloris,
Credo, ut tum gravis acquieſcat ardor:
Tecum ludere, ſicut ipſa, poſsem,
Et triſtes animi levare curas!

Tam

OBSERVATIONES.

Nulla verò imago dignior effingi poteſt ad nominis memoriam producendam, quàm opus litterarium: in eo enim apparet vis ingenii, cui ſatis exprimendæ clariſſimorum artificum inſtrumenta neutiquam apta cenſentur. Idcirco veriſſime Ovidius citatus l. 1. Triſtium, El. 6.

Effigiemque meam fulvo complexus in auro,
Cara relegati, quà potes, ora vides.
Quæ quoties ſpectas, ſubeat tibi dicere forſan:
Quàm procul à nobis Naſo ſodalis abeſt!
Grata tua eſt pietas: ſed carmina major imago
Sunt mea; quæ mando qualiacumque legas.

Hæc pluribus proſecutus ſum, quia neceſſaria duxi ad Propertium rectè intelligendum.

CARM. II. v. 7. *Ut ſolatiolum*] Joſepho Scaligero Criticorum ſui temporis facilè principi hæc videntur corruptiſſima, ſi quæ alia in

Tam gratum mihi, quàm ferunt puellæ
Pernici aureolum fuiſse malum,
Quod zonam ſolüit diu ligatam.

Carmen III.

Paſſeris obitum lamentatur.

LUgete, ô Veneres, Cupidineſque,
Et quantum eſt hominum venuſtiorum;
Paſser mortuus eſt meæ puellæ,
Paſser deliciæ meæ puellæ,
Quem plus illa oculis ſuis amabat;
Nam mellitus erat, ſuamque norat
Ipſam tam bene, quàm puella matrem:
Nec ſe ſe à gremio illius movebat,

Sed.

OBSERVATIONES.

Catullo: & propterea ita corrigit, partim ex membranis, partim ex ingenio:

Et ſolatiolum ſui doloris
Credunt, cum gravis acquieſcit ardor.

Credunt ſine recto caſu, quemadmodum apud Propertium El. 5. l. 2.

Non ita complebant Ephyreæ Laidos ædes.

At mihi (pace dicam tantæ umbræ) vulgata lectio magis arridet, eamque intellectu faciliorem dijudico; non ſum enim ex illorum numero, qui nodum in ſcirpo quærunt.

CARM. III. v. 6. *ſuamque norat*] Ordo Syntaxeos paulò turbatior; ſic autem concinnabis: *& norat ipſam tam bene, quàm puella matrem ſuam.* Inverſionem hujuſmodi obſervo apud Horatium Ode 23. l. 1. *Tandem deſine matrem Tempeſtiva ſequi viro.* ubi *τὸ ſequi* quàm malè collocatum ſit, nemo non videt. Ovid. etiam idem peccavit (ſi modò peccatum eſt) Amorum l. 1. Eleg. 6.

Quam, face, ſuſtineo, tecta ſuperba petam.

i. e. *face, quam ſuſtineo.* Lucanus quoque lib. 1. v. 14.

Heu,

Sed circumſiliens modò huc, modò illuc,
Ad ſolam dominam uſque pipilabat:
Qui nunc it per iter tenebricoſum
Illuc, unde negant redire quemquam.
At vobis malè ſit malæ tenebræ
Orci, quæ omnia bella devoratis:
Tam bellum mihi paſſerem abſtuliſtis.
O factum malè! ô miſelle paſſer,
Tuâ nunc operâ meæ puellæ
Flendo turgiduli rubent ocelli.

CAR-

OBSERVATIONES.

Heu, quantum terræ potuit, pelagique parari
Hoc, quem civiles hauſerunt, ſanguine, dextræ!

i.e. *hoc ſanguine, quem hauſerunt dextræ civiles.*

v. 11. *Qui nunc it per iter*] Poëtarum vanitas eò uſque devenit, ut vel avicularum umbras ad Elyſios migrare docerent. Ovidius Amorum l. 2. Eleg. 6. de morte Pſittaci:

Colle ſub Elyſio nigra nemus ilice frondet;
Udaque perpetuo gramine terra viret.
Si qua fides dubiis, volucrum locus ille piarum
Dicitur, obſcænæ quo prohibentur aves.
Illic innocui latè paſcuntur olores:
Et vivax phœnix, unica ſemper avis.
Spectat & ipſa ſuas ales Junonia pennas:
Oſcula dat cupido blanda columba mari.
Pſittacus has inter nemorali ſede receptus
Convertit volucres in ſua verba pias.

Quam opinionem leviter attingit ſuaviſſimus Tibullus Eleg. 3. l. 1. ſedes haſce fortunatorum deſcribens:

Hic choreæ, cantuſque vigent, paſſimque vagantes
Dulce ſonant tenui gutture carmen aves.

v. 16. *O factum malè!*] Cicero ad Atticum l. 15. Epiſt. 1. *O FACTUM MALE de Alexione!*

CARMEN IV.

Phaſellum quemdam emeritum ab origine, celeritate, itineribus laudat, Diiſque ſervatoribus conſecrat.

PHaſellus ille, quem videtis, hoſpites,
Ait fuiſse navium celerrimus,
Neque ullius natantis impetum trabis
Nequiſse præterire: ſive palmulis
Opus foret volare, ſive linteo.
Et hoc negat minacis Adriatici
Negare litus, inſulaſve Cycladas,
Rhodumve nobilem, horridamve Thraciam,
Propontida, trucemve Ponticum ſinum;
Ubi iſte, poſt phaſellus, antea fuit
Comata ſilva; nam Cythorio in jugo
Loquente ſæpe ſibilum edidit comâ.
Amaſtri Pontica, & Cythore buxifer,
Tibi hæc fuiſse, & eſse cognitiſſima
Ait phaſellus: ultimâ ex origine

Tuo

OBSERVATIONES.

CARM. IV. v. 1. *Quem videtis*] δεικτικῶς, ut infra c. 20.
Agellulum hunc, ſiniſtra tute QUEM VIDES.
& Plautus in prologo Captiv.
Hi, QUOS VIDETIS ſtare hìc captivos duos.
v. 10. *Iſte, poſt phaſellus*] Ita loquuti contubernales poëtæ. Tibullus Eleg. 4. l. 1.
Vidi jam juvenem, premeret cum ſerior ætas.
hoc eſt, qui nuper in ætatis flore cõſtitutus fuerat. Propert. Eleg. 19. l. 2.
Redde etiam excubias Divæ nunc, ante juvencæ.
ideſt Iſidi, quæ olim vaccæ figuram prætulit,

v. 24. Nu-

Tuo ſtetiſse dicit in cacumine:
Tuo imbuiſse palmulas in æquore:
Et inde tot per impotentia freta
Herum tuliſse: læva, ſive dextera
Vocaret aura, ſive utrumque Jupiter
Simul ſecundus incidiſset in pedem;
Neque ulla vota litoralibus Diis
Sibi eſse facta, cum veniret à mare
Noviſſimo hunc ad uſque limpidum lacum.
Sed hæc priùs fuere: nunc reconditâ
Senet quiete, ſeque dedicat tibi
Gemelle Caſtor, & gemelle Caſtoris.

CARMEN V.

Admonitu mortis puellam ad fruendas ſecum voluptates cohortatur.

VIvamus, mea Lesbia, atque amemus,
Rumoreſque ſenum ſeveriorum
Omnes unius æſtimemus aſſis.

SOLES

OBSERVATIONES.

v. 24. *Noviſſimo*] Cur Pontus Euxinus dicatur mare noviſſimum, nemo ſatis dilucidè explicavit. Sed ratio eſt in promptu: eſt enim receſſus ultimus Mediterranei maris, ſi unam tantummodò excipias Mæotidem, quæ paludis nomine venit. Incipit verò Mediterraneum a freto Gaditano, & ad Tanaim uſque protenditur.

v. 25. *Sed hæc priùs fuere*] Tibullus Eleg. 5. l. 2. *Hæc fuerunt olim.*

CARM. V. v. 1. *atque amemus*] Abſolutè poſuit *amemus*. ita & Salluſt. de bello Jugurth. in orat. Marii ad Quirites: *Quin ergo, quod juvat,*

quod

SOLES occidère, & redire poſſunt:
Nobis, cum ſemel occidit brevis lux,
Nox eſt perpetua una dormienda.
Da mî baſia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein ſecunda centum,
Dein uſque altera mille, deinde centum.
Dein, cum millia multa fecerîmus,
Conturbabimus illa, ne ſciamus:
Aut ne quis malus invidere poſſit,
Cum tantum ſciat eſse baſiorum.

CARMEN VI.

Colligit amorem Flavii turpem eſſe, quem ille amico detegere nollet.

FLavi, delicias tuas Catullo,
Ni ſint illepidæ, atque inelegantes,
Velles dicere, nec tacere poſses:
Verùm neſcio quid febriculoſi
Scorti diligis: hoc pudet fateri.

Nam,

OBSERVATIONES.

quod carum æſtumant, id ſemper faciant: AMENT, *potent: ubi adoleſcentiam habuere, ibi ſenectutem agant, in conviviis, dediti ventri, & turpiſſimæ parti corporis.*

CARM. VI. v. 4. *febriculoſi ſcorti*] Quale nobis graphicè deſcribit auctor obſcœni carminis;

Uvis aridior puella paſſis,
Buxo pallidior, novaque cera:
Collatas ſibi quæ, ſuiſque membris,
Formicas facit altiles videri:
Cujus viſcera non aperta Thuſcus
Per pellem poterit videre aruſpex &c.

V. 12. *nil*

Nam te non viduas jacère noctes
Nequidquam tacitum cubile clamat,
Sertis, ac Syrio fragrans olivo,
Pulvinuſque peræquè, & hìc, & illìc
Attritus, tremulique quaſſa lecti
Argutatio, inambulatioque.
Nam nil prævalet iſta, nil, tacere;
Cur nunc tam latera exfututa pandas,
Ni tu quid facias ineptiarum?
Quare quidquid habes boni, malique,
Dic nobis; volo te, ac tuos amores
Ad cælum lepido vocare verſu.

CARMEN VII.

Innumeram oſculorum ſegetem à Lesbia petit.

QUæris, quot mihi baſiationes
Tuæ, Lesbia, ſint ſatis, ſuperque?
Quàm magnus numerus Libyſſæ arenæ
Laſerpiciferis jacet Cyrenis,

Ora-

OBSERVATIONES.

v. 12. *nil prævalet iſta, nil, tacere.*] Sequor lectionem, quam excudi curavit magni nominis Criticus Joannes Georgius Grævius: minimùm enim recedit à veſtigiis priſcæ ſcripturæ, & ſimul continet optimam ſententiam. Catulli mens eſt; Nihil agis, ô Flavi, amores tuos me celando, nihil porrò agis: Repetitio iſta *τῦ nil* efficacem habet ſignificationem, ut *non non* apud Propertium. Additur autem verbo *valet* particula *præ*, quia comparatur ſilentium Flavii cum apertis libidinis indiciis, adversùs quæ ridiculum eſt omnino tacere.

CARM.

Oraclum Jovis inter æſtuoſi,
Et Batti veteris ſacrum ſepulcrum:
Aut quàm ſidera multa, cum tacet nox,
Furtivos hominum vident amores:
Tam te baſia multa baſiare
Veſano ſatis, & ſuper Catullo eſt,
Quæ nec pernumerare curioſi
Poſſint, nec mala faſcinare lingua.

CARMEN VIII.

Cum animadverteret ſe ab amicâ contemni, & ipſe parem illi gratiam referre ſtatuit.

MIſer Catulle deſinas ineptire,
Et quod vides periſſe, perditum ducas.
Fulſere quondam candidi tibi ſoles,
Cum ventitabas, quò puella ducebat
Amata nobis, quantùm amabitur nulla.
Ibi illa multa tam jocoſa fiebant,
Quæ tu volebas, nec puella nolebat.

Ful-

OBSERVATIONES.

CARM. VII. v. 7. *Aut quàm ſidera*] Hoc poëtis notæ melioris non infrequens. Papinius Statius I. Achilleidos (ſi bene memini) ubi Achilles ſtuprum infert Deidamiæ:

—— *riſit chorus omnis ab alto*
Aſtrorum, & teneræ rubuerunt cornua Lunæ.

& Franciſcus Petrarca omnino ad guſtum Catulli (p. 1. canz. 3.)

Con lei foſs'io da che ſi parte il ſole;
E non ci vedeſs'altri, che le ſtelle
Sol una notte, e mai non foſſe l'alba.

CARM. VIII. v. 7. *nec nolebat*] Pariſſime Petronius in re prorſus deteſtabili; *At ille non indelectatus nequitia.*

Fulſere verè candidi tibi ſoles.
Nunc jam illa non vult, tu quoque impotens ne (ſis;
Nec, quæ fugit, ſectare, nec miſer vive;
Sed obſtinatâ mente perfer, obdura.
Vale puella, jam Catullus obdurat:
Nec te requiret, nec rogabit invitam.
At tu dolebis, cum rogaberis nulla.
Sceleſta rere, quæ tibi manet vita.
Quis nunc te adibit? cui videberis bella?
Quem nunc amabis? cujus eſſe dicêris?
Quem baſiabis? cui labella mordebis?
At tu, Catulle, deſtinatus obdura.

C A R M E N IX.

Lætatur, Verannium ſalvum ex Hiſpania rediiſſe.

VEranni, omnibus è meis amicis
Antiſtes mihi millibus trecentis:
Veniſtine domum ad tuos penates,
Fratreſque unanimos, tuamque matrem?
Veniſti. ô mihi nuntii beati!

Viſam

O B S E R V A T I O N E S.

quitia mea; ubi velim advertas novæ dictionis licentiam, quæ à pædagogulis, credo, tuta non erit. Hoc, ajunt, Cicero nunquam dixit, & idcirco tranſverſo calamo delendum. Id genus hominum apud ſimilis farinæ plebeculam plurimi fit: ſolidæ autem eruditionis viris luſui, & contemptui eſt.

CARM. IX. v. 1. *Veranni*] Confer hanc lepidiſſimam Veronenſis noſtri gratulationem, cum Horatianâ, ſuper amici Plotii Numidæ reditu ex Hiſpaniâ, Ode 36. l. 1.

CARM.

Viſam te incolumem, audiamque Iberûm
Narrantem loca, facta, nationes,
Ut mos eſt tuus: applicanſque collum,
Jucundum os, oculoſque ſuaviabor.
O quantum eſt hominum beatiorum,
Quid me lætius eſt, beatiuſve?

Carmen X.

Narrat, quâ ratione ſcortilli Varriani cupiditatem eluſerit.

VArrus me meus ad ſuos amores
Viſum duxerat è foro otioſum:
Scortillum, ut mihi tum repentè viſum eſt,
Non ſanè illepidum, nec invenuſtum.
Huc ut venimus, incidêre nobis
Sermones varii: in quibus, quid eſſet
Jam Bithynia, quomodò ſe haberet,
Et quantùm mihi profuiſſet ære.
Reſpondi, id quod erat: mihi neque ipſi,
Nec prætoribus eſse, nec cohorti,
Cur quiſquam caput unctius referret:
Præſertim, quibus eſset irrumator
Prætor, nec faceret pili cohortem.
At certè tamen, inquiit, quod illic
Natum dicitur, ære comparaſti
Ad lecticam homines. ego, ut puellæ

Unum me facerem beatiorem,
Non, inquam, mihi tam fuit malignè,
Ut, provincia quòd mala incidiſset,
Non poſsem octo homines parare rectos.
At mî nullus erat nec hìc, neque illìc,
Fractum qui veteris pedem grabati
In collo ſibi collocare poſset.
Hìc illa, ut decuit cinædiorem:
Quæſo, inquit, mihi, mi Catulle, paulùm
Iſtos; commodò nam volo ad Serapin
Deferri. mane, inquio puellæ:
Iſtud, quod modò dixeram me habere,
Fugit me ratio: meus ſodalis
Cinna eſt Caïus: is ſibi paravit.
Verùm utrum illius, an mei, quid ad me?
Utor tam bene, quàm mihi pararim;
Sed tu inſulſa malè, & moleſta vivis,
Per quam non licet eſse negligentem.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. X. v. 23. *In collo ſibi collocare*] Non eſt hic dicendi modus Catullo ſingularis, prior enim Plautus Epidico Act. 3. ſc. 2. *Ipſe in meo COLLO tuus pater cruminam COLLOCAVIT.*

CARM.

CARMEN XI.

Furio, & Aurelio mandat, ut ſuo ipſius nomine puellæ infideli valedicant.

FUri; & Aureli, comites Catulli:
Sive in extremos penetrarit Indos,
Litus ut longè reſonante Eoâ
Tunditur undâ:
Sive in Hircanos, Arabaſque molles,
Seu Sacas, ſagittiferoſque Parthos,
Sive, quà ſeptemgeminus colorat
Æquora Nilus:
Sive trans altas gradietur Alpes,
Cæſaris viſens monumenta magni
Gallicum Rhenum, horribileſque, ultimoſque Britannos:
Omnia hæc, quæcumque feret voluntas
Cælitum, tentare ſimul parati;
Pauca nuntiate meæ puellæ
Non bona dicta:
Cum ſuis vivat, valeatque mœchis,

Quos

OBSERVATIONES.

CARM. XI. v. 16. *non bona dicta*] Turnus apud Virgilium l. 12. Æneid. v. 75.

Nuncius hæc Idmon Phrygio mea DICTA Tyranno
Haud placitura refer ——

quæ unicè Catulli mentem aperiunt: & ſi dixerim ab ipſo mutuata, non valdè fallar; Fuit enim Maro nobilium poëtarum, qui ante ſe deceſſerant, perpetuus æmulator.

v. 17. *vivat, valeatque*] Idem Virgilius in Pharmaceutriâ, ex perſonâ

Quos ſimul complexa tenet trecentos,
Nullum amans verè, ſed identidem omnium
Ilia rumpens.
Nec meum reſpectet, ut ante, amorem:
Qui illius culpâ cecidit, velut prati
Ultimi flos, prætereunte poſtquam
Tactus aratro eſt.

Carmen XII.

Aſinium furem ad rapta ſudaria ſibi remittenda minanter hortatur.

MArrucine Aſini, manu ſiniſtrâ
Non bellè uteris in joco, atque vino:
Tollis

OBSERVATIONES.

ſonâ paſtoris jam jam morituri: *VIVITE ſilvæ*. Nos Itali ſic efferremus vulgari ſermone: *Addio, reſtatevi in pace.*

v. 19. *identidem omnium Ilia rumpens*] Penè riſum mihi movit Achillis interpretatio, qui ait *rumpere ilia* eſſe *agere aliquem rabie ac furore*, citatque perperam illud Maronis: *rumpantur ut ilia Codro*; quod quàm ſit diſſimile, nemo non videt. Hic autem *rumpere ilia* obſcœnum eſt, ſalvâque verecundiâ explicari non poteſt. vide Carmen 79. infra. Sententia eſt: Nullum ſincero amore proſecuta, ut ſolent meretrices; cum ſingulis tamen ſubinde ſtupri conſuetudinem habens.

v. 23. *prætereunte poſtquam &c.*] Muretus malè: *Ultimos prati flores vocamus, qui ſunt proximè viam: ii autem ferè aut viatorum pedibus, aut curruum prætereuntium rotis obteri ſolent.* Ut concedam ſic eſſe, Catullum id ſignificare abnuo: hìc enim audimus aratri mentionem fieri, & ideo neceſſe eſt pratum arvo proximum, non viæ publicæ intelligere.

CARM. XII. v. 1. *manu ſiniſtra*] Lævam furto infamem ex pluribus auctorum locis cognoſcimus. Inde Aiax Ovidianus 13. Metamorph.

Tollis lintea negligentiorum.
Hoc ſalſum eſſe putas? fugit te, inepte;
Quamvis ſordida res, & invenuſta eſt.
Non credis mihi? crede Pollioni
Fratri, qui tua furta vel talento
Mutari velit; eſt enim leporum
Diſertus puer, ac facetiarum.
Quare aut hendecaſyllabos trecentos
Expecta, aut mihi linteum remitte,
Quod me non movet æſtimatione,
Verùm eſt mnemoſynon mei ſodalis;

Nam

OBSERVATIONES.

ph. cæteris convitiis, quæ in Ulyſſem ingerit, hoc addit:

Nec clypeus vaſti cælatus imagine mundi
Conveniet timidæ, nataque ad furta SINISTRÆ.

Ex quo more lucem capit Plautus in Epidico Act. 1. ſc. 1. ubi duo conſervi ſcurriles jocos inter ſe miſcent:

EP. *Corpulentior videre, atque habitior.* TH. *huic gratia.*
EP. *Quam quidem te jamdiu deperdidiſſe oportuit.*

Huic gratia pronunciandum eſt δεικτικῶς, & oſtendenda ſiniſtra manus, cui ſcilicet furcifer ille bonam corporis habitudinē debebat.

v. 8. *leporum diſertus*] Sermo inſolens videtur Paſſeratio; at ego puto dictum, quemadmodum illud Horatii: *cum famulis operum ſolutis.*

v. 12. *Quod me non movet æſtimatione*] Non eò mendicitatis perveni, ut ſudarii jacturam magnoperè doleam. Propertius l. 2. Eleg. 16.

Ah peream, ſi me iſta MOVENT dispendia: verùm
Fallaci dominæ jam pudet eſſe jocum.

& in carmine libero:

Nec MOVET amiſſi tam me jactura, pudorque,
Quàm præbent juſtos altera tela metus.

Denique Arbiter in Satyr. *Non tam jactura me MOVET, quàm negligentia nequiſſimi ſervi.*

v. 13. *mnemoſynon mei ſodalis*] Munus, quod amici memoriam refricare valeat. Virgilius 5. Æneidos

Nam ſudaria Setaba ex Iberis
Miſerunt mihi muneri Fabullus,
Et Verannius. hòc amem neceſſe eſt,
Et Veranniolum meum, & Fabullum.

CARMEN XIII.

Ad cœnam jocosâ lege Fabullum invitat.

CÆnabis bene, mi Fabulle, apud me
Paucis, ſi tibi Dii ſavent, diebus:
Si tecum attuleris bonam, atque magnam
Cænam, non ſine candidâ puellâ,
Et vino, & ſale, & omnibus cachinnis.
Hæc ſi, inquam, attuleris, venuſte noſter.
Cænabis bene, nam tui Catulli
Plenus ſacculus eſt aranearum.
Sed contra accipies meros amores,
Seu quid ſuavius, elegantiuſve eſt.
Nam unguentum dabo, quod meæ puellæ
Donarunt Veneres, Cupidineſque:
Quod tu cum olfacies, Deos rogabis,
Totum ut te faciant, Fabulle, naſum.

CAR-

OBSERVATIONES.

dos *monumentum* vocat:
Cratera impreſſum ſignis: quem Thracius olim
Ambiſæ genitori in magno munere Ciſſeus
Ferre ſui dederat monumentum & pignus amoris.

CARM. XIII. v. 2. *Paucis diebus*] Ideſt, paucos poſt dies. Propertius Eleg. 14. l. 2.
Tu quoties aliquid conabere, vita, memento
Venturum PAUCIS me tibi luciferis.

 CARM.

CARMEN XIV.

Calvo Licinio, quòd ſibi malorum poëtarum carmina dono miſiſſet, facetè iraſcitur.

NI te plus oculis meis amarem,
Jucundiſſime Calve, munere iſto
Odiſſem te odio Vatiniano.
Nam, quid feci ego, quidve ſum locutus,
Cur me tot malè perderes poëtis?
Iſti Dii mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi miſit impiorum.

Quòd

OBSERVATIONES.

CARM. XIV. v. 3. *Odiſſem odio*] Sapit quiddam peregrinum locutio iſta, qualis illa in Evangelio Lucæ c. 22. *Deſiderio deſideravi hanc cœnam manducare vobiſcũ.* & ſexcenta hujuſmodi in ſcripturis, ἐμφατικῶς. Sed & Cicero Philippicâ 14. *ejuſque copias*, inquit, *occidione occideris.*

v. 4. *Nam, quid feci ego*] Cauſas infortunii, quod ſibi accidiſſet, inveſtigat etiam Tibullus Eleg. 5. l. 1. juxta collocationem Scaligeri:

Num Veneris magnæ violavi numina verbo,
Et mea nunc pœnas impia lingua luit? &c.

v. 7. *impiorum*] Bene monuerunt Critici *pium, & impium* poëtam Catullo *doctum*, & *indoctum* eſſe: rationem verò nullam afferunt; ii ſaltem, quos vidi. Obſervandum eſt, poëtica ſtudia *ſacra* paſſim vocari, poëtas verò *ſacerdotes.* Virgilius 2. Georgicon:

Me verò primùm dulces ante omnia Muſæ,
Quarum ſacra fero ingenti perculſus amore,
Accipiant ———

Propertius Eleg. 1. l. 3.

Primus ego ingredior puro de fonte ſacerdos
Itala per Grajos orgia ferre choros.

Quos igitur naſcentes Muſæ placido lumine non vidiſſent, nec ſacer ille ſpiritus afflaret, ſine quo nihil cedro dignum paginis committi poteſt, tamen invito Apolline carmen tentantes, *impios* meritò appellat Catullus. Hinc Horatio novam facem accendo, qui Ode 17. l. 1. ſic exſultabundus;

Dii

ed by Google

Quòd ſi, ut ſuſpicor, hoc novum, ac repertum
Munus dat tibi Sulla litterator:
Non eſt mî malè, ſed bene, ac beatè,
Quòd non diſpereunt tui labores.
Dii magni horribilem, & ſacrum libellum!
Quem tu ſcilicet ad tuum Catullum
Miſti, continuo ut die periret,
Saturnalibus, optimo dierum.
Non non hoc tibi, ſalſe, ſic abibit:
Nam ſi luxerit, ad librariorum
Curram ſcrinia: Cæſios, Aquinos,
Suffenum, omnia colligam venena,
Ac te his ſuppliciis remunerabor.
Vos hinc interea valete, abite
Illuc, unde malum pedem tuliſtis,
Sæcli incommoda, peſſimi poëtæ.

CAR.

OBSERVATIONES.

Dii me tuentur: Diis PIETAS mea
Et Muſa cordi eſt ——— vides conjungi Muſæ pietatem. Et Maroni, qui 6. Æneid. verſ. 662. unicè firmat explicationem noſtram. Audi: *Quique PII vates, & Phœbo digna locuti*; Sed heu, quantum impiorum etiam noſtra ſæcula tulerunt! Nominibus parco, tantùm hoc ajo:
Scribimus indocti, doctique poemata paſſim.

CARMEN XV.

Petit ab Aurelio, ut manus ſeorſum habeat à puero ſuo: ſi ſecus fecerit, mulctam indicit.

COmmendo tibi me, ac meos amores,
Aureli. veniam peto pudentem,
Ut, ſi quidquam animo tuo cupiſti,
Quod caſtum expeteres, & integellum,
Conſerves puerum mihi pudicè,
Non dico à populo; nihil veremur
Iſtos, qui in plateâ modò huc, modò illuc
In re prætereunt ſuâ occupati:
Verum à te metuo, tuoque pene,
Infeſto pueris bonis, maliſque;
Quem tu, quà lubet, ut lubet, moveto
Quantum vis, ubi erit foris, paratum.
Hunc unum excipio, ut puto, pudenter:
Quòd ſi te mala mens, furorque vecors
In tantam impulerit, ſceleſte, culpam,
Ut noſtrum inſidiis caput laceſſas,
Ah tum te miſerum, malique fati!
Quem attractis pedibus, patente portâ,
Percurrent raphanique, mugileſque.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. XV. v. 3. *ſi quidquam animo tuo cupiſti*] Optima ſanè ratio aliquid impetrandi, cum eum, à quo expetimus, cariſſimorum pignorum admonemus. Virg. XII. Æneid. ex ore Turni letum à ſe deprecātis:

—— fuit & tibi talis
Anchiſes genitor ——

v. 19. *Percurrent*] Obſcœniſſimum eſt. Epigramma in Chloën Mar-

CARMEN XVI.

Furio, & Aurelio quiddam turpe comminatur, quòd è mollibus verſiculis ſe minùs pudicum exiſtimaſſent.

PÆdicabò ego vos, & irrumabo,
Aureli pathice, & cinæde Furi:
Qui me ex verſiculis meis putaſtis,
Quòd ſint molliculi, parùm pudicum.
Nam *CASTUM eſſe decet pium poëtam*
Ipſum, verſiculos nihil neceſſe eſt;
Qui tum denique habent ſalem, ac leporem,
Si ſunt molliculi, ac parùm pudici,
Et quod pruriat, incitare poſſunt,
Non dico pueris, ſed iis piloſis,
Qui duros nequeunt movere lumbos.
Vos, quòd millia multa baſiorum

Le-

OBSERVATIONES.

Martiali falsò adſcriptum:

Laſcivo ganymede cales: te quilibet intrat.

quod verbum paris nequitiæ.

CARM.XVI. v. 1. *Pædicabo ego vos*] Ut ſcilicet re ipsâ experiri poſſitis me marem eſſe, qualem antea non putabatis. Ita carminis obſcœni auctor:

Hic me ſenties eſſe non ſpadonem.

v. 4. *parùm pudicum*] Impudicus apud priſcos habebatur, non ſcortator, aut mœchus, ſed tantummodò, qui alienam libidinem excipiebat. Citatus auctor in Priapum:

Si fur veneris, impudicus ibis.

Inde impudicitia magis propria feminarum.

v. 9. *quod pruriat, incitare*] Acriter Perſius in poëtas corruptores 1. Sat.

——— *cum carmina lumbum*
Intrant, & tenero ſcalpuntur ubi intima verſu.

v. 12. *millia multa baſiorum*] Meum carmen ad Lesbiam 5. & 7.

Legiſtis, malè me marem putaſtis,
Si qui fortè mearum ineptiarum
Lectores eritis, manuſque veſtras
Non horrebitis admovere nobis:
Pædicabo ego vos, & irrumabo.

CARMEN XVII.

Coloniam rogat, ut de ſuo ipſa ponte ſtolidiſſimum quemdam hominem Veronenſem in paludem mitti patiatur.

O Colonia, quæ cupis ponte ludere longo,
Et ſalire paratum habes, ſed vereris inepta
Crura ponticuli adſulitantis, irredivivus
Ne

OBSERVATIONES.

v. 13. *malè marem*] Cinædum veſtri ſimilem. Ovidius in Artibus:

Et ſi quis MALE vix quæris habere virum.

v. 14. *Si qui fortè*] Expungunt nonnulli tres iſtos verſiculos ab albo hujus Epigrammatis, veluti minùs ad rem, quâ de agitur, pertinentes: verùm injuriâ; pergit enim Catullus alloqui Aurelium, & Furium. Sententia eſt: vos, improbi exoleti, conjecturam facitis ex laſciviâ verſuum meorum, me quoque eſſe perditæ nequitiæ: ſed nihilominùs mea ſcripta prurientes legitis; aut igitur manus ab iis removete, aut, ſi volvere non deſinitis, porrò ſupplicium expectate. Particula *ſi* ſuperabundat, ut ſæpiuſcule apud Propertium:

Nec SI qua Arabio lucet bombyce puella.
Nec SI qua illuſtres femina jactat avos.
SI qua venit ſerò, magna ruina venit.

Pedo Albinovanus Elegiâ de morte Mœcenatis:

Vivaceſque magis cervos decet eſſe paventes,
SI quorum in torva cornua fronte rigent.

CARM. XVII. v. 3. *irredivivus*] Non inſtauratitius. Hujuſmodi

epi-

Ne ſupinus eat, cavâque in palude recumbat:
Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,
In quo vel Saliſubſuli ſacra ſuſcipiunto:
Munus hoc mihi maximi da, Colonia, riſus.
Quemdam municipem meum de tuo volo ponte
Ire præcipitem in lutum per caputque, pedeſq;
Verum totius ut lacus, putidæque paludis
Lividiſſima, maximèque eſt profunda vorago.
Inſulſiſſimus eſt homo, nec ſapit pueri inſtar
Bimuli, tremula patris dormientis in ulna.
Cui cum ſit viridiſſimo nupta flore puella,

Et

OBSERVATIONES.

epitheta rebus inanimis attribui conſuetum eſt, præſertim à poëtis. Juvenalis 6. Sat.

Ac velut exhauſta REDIVIVUS pullulet arca
Nummus ———

v. 7. *Munus*] Acutè ſimul, & verè notavit Statius, intelligendum hoc cum reſpectu ad munera publicæ lætitiæ, quæ à prætoribus, vel illuſtribus viris, exhiberi populo ſolebant. Lege Svetonium in Cæſaribus, nec non Spartianum, Lampridium, Capitolinum, & ſocios, apud quos paſſim de talibus habetur ſermo.

v. 9. *præcipitem per caputque, pedeſque*] Attingit vocis etymologiam: *præceps* enim dicitur, quaſi *præmiſſo capite*, ut *biceps*, monſtrum duobus capitibus inſigne &c.

v. 14. *viridiſſimo flore*] Viripotens, ut loquuntur J. C. anniſque ad patiendum geſtientibus. *FLOS* pro ætatis vigore frequenter uſurpatur. Ovidius 7. Metamor. v. 215.

Nunc opus eſt ſuccis, per quos renovata ſenectus
In FLOREM redeat ———

& 2. de Arte v. 665. loquens de puellà ſeneſcente:

Præcipuè ſi FLORE caret, meliuſque peractum
Tempus; & albentes jam legit illa comas.

Cui concinit lepidiſſimus Arbiter in Satyr. *Matrona inter primas honeſta, Philumene nomine, quæ multas ſæpe hæreditates officio ætatis extorſerat, tum anus, & FLORIS extincti.* Plinius quoque Epiſt. 21. l. 4. *Ita mihi luctuoſum videtur, quod puellas honeſtiſſimas in FLORE primo fecunditas abſtulit.*

v. 16.

Et puella tenellulo delicatior hædo,
Aſſervanda nigerrimis diligentiùs uvis:
Ludere hanc ſinit, ut lubet, nec pili facit uni,
Nec ſe ſublevat ex ſua parte: ſed velut alnus
In foſsâ Liguri jacet ſuppernata ſecuri,
Tãtundẽ omnia ſentiens, quã ſi nulla ſit uſquã:
Talis iſte meus ſtupor nil videt, nihil audit.
Ipſe qui ſit, utrum ſit, an non ſit, id quoque neſcit.
Hunc ego volo de tuo ponte mittere pronum,
Si pote ſtolidum repentè excitare veternum,
Et ſupinum animũ in gravi derelinquere cœno,
Ferream ut ſoleam tenaci in voragine mula.

CAR-

OBSERVATIONES.

v. 16. *nigerrimis diligentiùs uvis*] Sedeamus ad calculos, & videamus numquid altioris intellectus inſit ſub hac ſimilitudine, quàm cæteri intactam relinquunt Horatius Ode 5. l. 2. comparat puellam jugo nuptiali nondum idoneam uvæ acerbæ, monetque amicum, vel ſe ipſum (nam id ſatis exploratum non eſt) ad ejus deſiderium ponendum. Flacci verba ſunt:

—— tolle cupidinem
Immitis UVÆ: jam tibi lividos
Diſtinguet Autumnus racemos,
Purpureo varius colore.

Ut autem vites æſtivo tempore, cum fructus ineptos guſtui ſuſtinent, minori diligentiâ cuſtodiuntur, quàm Autumno, cum uvæ du'cedo viatores ad furandum allicit: ita puellæ rudes amorum, ob ætatis teneritudinem, non ita ſervantur, ut illæ grandiores, quarum *in cor Veneris dulcedinis gutta ſtillavit*. Etenim auctore Ariſtotele l. 7. de hiſtoria animalium c. 1. virgunculis ingens adhibenda cuſtodia eſt, cum ubera primùm turgeſcere incipiunt, & menſtruæ purgationes effluere, & vox in aſperiorem ſonum mutari. *Nigerrimæ*, igitur *uvæ* ſunt ad plenam maturitatem Solis calore perductæ: primùm enim virent, deinde liveſcunt, ultimò nigreſcunt.

v. 18 *Nec ſe ſublevat*] Quid ſit hoc, lector ipſe per ſe ſuſpicari poteſt.

CARM.

CARMEN XVIII.

Priapo ſilvam dedicat.

HUnc lucum tibi dedico, conſecroque, Priape,
Quà domus tua Lampſaci eſt, quàque ſilva, Priape,
Nam te præcipuè in ſuis urbibus colit ora
Helleſpontia, cæteris oſtreoſior oris.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. XVIII. v. 3. *ora Helleſpontia*] Videndus Natalis Comes lib. 5. Mythologiæ c. 15. ubi Priapi fabulam, ſive hiſtoriam perſequitur. Nam, ut veram hiſtoriam potiùs rear, impellor auctoritate Prudentii, Chriſtianorum poëtarum elegantiſſimi, cujus carmina huc pertinentia ex lib. 1. contra Symmachum non gravabor adſcribere:

Ecce deum in numero formatus, & aneus adſtat
Grajus home, auguſtaque Numæ præfulget in arce.
Strenuus exculti dominus quidam fuit agri,
Hortorumque opibus memorabilis: hic tamen idem
Scortator nimius, multaque libidine ſuetus
Ruſticolas vexare lupas, interque ſalicta,
Et denſas ſæpes, obſcæna cubilia inire:
Indomitum intendens animum, ſemperque paratum
Ad facinus, nunquam calidis dabat otia venis.
Hic deus è patrio prænobilis HELLESPONTO
Venit ad uſque Italos ſacris cum turpibus hortos:
Sinum lactis, & hæc votorum liba quotannis
Accipit, & ruris ſervat vineta Sabini,
Turpiter adfixo pudeat quem viſere ramo.

Plures etiam Priapos memorat auctor liberi carminis illo verſiculo:

Najadas antiqui, Dryadaſque habuere Priapi.

Quòd fortaſſe homines mutonis magnitudine, vel ardore libidinis, præcellentes, non alio nomine appellari ſolerent. Notum eſt illud Sidonii Apollinaris carm. 9. de Petronio:

Et te Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis, Arbiter, colonum,
HELLESPONTIACO parem Priapo.

CARM.

CARMEN XIX.

Inducitur Priapus Hortorum Deus fures admonens, ut ab hortulo ſibi commiſſo manus abſtineant.

HUnc ego, juvenes, locũ, villulamque paluſtrẽ,
Tectam vimine junceo, cariciſque maniplis,
Quercus arida, ruſticâ conformata ſecuri
Nutrivi: magis, & magis ut beata quotannis;
Hujus nam domini colunt me, Deumq; ſalutant,
Pauperis tugurii pater, filiuſque coloni:
Alter aſſiduâ colens diligentiâ, ut herba
Dumoſa, aſperaque à meo ſit remota ſacello:
Alter parva ferens manu ſemper munera largâ.
Florido mihi ponitur picta vere corolla
Primitu, & tenerâ virens ſpica mollis ariſtâ:
Luteæ violæ mihi, luteumque papaver,
Pallenteſque cucurbitæ, & ſuaveolentia mala,
Uva pampineâ rubens educata ſub umbrâ.
Sanguine hanc etiam mihi (ſed tacebitis) aram

Bar-

OBSERVATIONES.

CARM. XIX. v. 15. *ſed tacebitis*] Cur Priapus vetet, ne hujuſmodi ſacrificia, & hircorum jugulationes in vulgus proferantur, non adeo compertum eſt. Eorum ſententiam cadere neceſſe eſt, qui cum Livinejo exiſtimarunt, majoribus tantùm Diis hoſtias mactare licitum fuiſſe; non item his puſillis, & ruticolis; quis enim ignorat, Priapum apud veteres aſini ſanguine publicè placari ſolitum? Immo Poliænus Petronianus hircum, & porcellum lactentem Priapo vovet, ut ſibi nervos reſtituat. En tibi verſus:

Non ſine honore tuum patiar decus: ibit ad aras,
Sancte, tuas hircus: pecoris pater

Barbatus linit hirculus, cornipeſve capella;
Pro queis omnia honoribus hæc neceſse Priapo
Præſtare, & domini hortulum, vineamque tueri.
Quare hinc, ô pueri, malas abſtinete rapinas.
Vicinus prope dives eſt,neglegenſque Priapus.
Inde ſumite, ſemita hæc deinde vos feret ipſa.

CARMEN XX.

Idem rapaci viatori pœnam condicit.

EGo hæc, ego arte fabricata ruſticâ,
Ego arida, ô viator, ecce populus
Agellulum hunc, ſiniſtrâ tute quem vides,
Heri-

OBSERVATIONES.

ter ibit ad aras
Corniger, & querulæ fetus ſuis,
hoſtia lactens.

Igitur, ſi verum invenire volumus, aliò confugere oportet. Nocturno plurimùm tempore ſacris Priapi operabatur antiquitas: eóque meretriculæ profligati pudoris, & feminis viri molliores confluebant, ubi nullus flagitiis modus, & obſcœniſſima pervigilia. Audi carmen liberum:

Cum ſacrum fieret Deo ſalaci,
Conducta eſt pretio puella parvo,
Communis ſatis omnibus futura &c

Quapropter conſciis tam turpium ſacrorum nihil magis commendabatur, quàm ſilentium. Quartilla meretrix apud Petronium ait. *Major in præcordiis dolor ſævit, qui me uſque ad neceſſitatem mortis deducit, ne ſcilicet juvenili impulſi licentia, quod in ſacello Priapi vidiſtis, vulgetis, Deorumque conſilia proferatis in populum. Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus, petoque, & oro, ne nocturnas religiones jocum riſumque faciatis: neve traducere velitis tot annorum ſecreta, quæ myſtæ vix omnes noverunt.* Hinc facilè colligere potes, mi lector, Priapum taceri velle polluta hæc ſacrificia, quæ ſeveros homines ad iracundiam & vindictam provocaſſent. His porrò ſimilia ſunt, quæ narrat Livius de Bacchanalib. l. 39.

CARM.

Herique villulam, hortulumque pauperis
Tuor, malaſque furis arceo manus.
Mihi corolla picta vere ponitur:
Mihi rubens ariſta ſole fervido:
Mihi virente dulcis uva pampino:
Mihique glauca duro oliva frigore.
Meis capella delicata paſcuis
In urbem adulta lacte portat ubera:
Meiſque pinguis agnus ex ovilibus
Gravem domum remittit ære dexteram,
Tenerque, matre mugiente, vaccula
Deûm profundit ante templa ſanguinem.
Proin', viator, hunc Deum vereberis,
Manumque ſorſum habebis: hoc tibi expedit:
Parata namque crux, ſine arte mentula.
Velim pol, inquis; ac pol ecce, villicus
Venit, valente cui revulſa brachio
Fit iſta mentula, apta clava dexteræ.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. XX. v.13. *Gravem ære dexteram*] Virgilius Eclogâ 1.

Non unquam GRAVIS ÆRE domum mihi DEXTRA redibat.

v.18. *Crux*] Non inepte jocoſum illud ſupplicium *crucem* vocat; & quidem acutam fuiſſe convenit, de quâ Seneca in Conſolat. ad Marciam: *Video iſtic CRUCES, nec unius generis, ſed aliter ab aliis fabricatas. Alii capite converſo in terram ſuſpendere, alii per obſcœna ſtipitem egerunt.* Et Mæcenas ab eodem Seneca citatus Epiſt. 101.

Vita dum ſupereſt, bene eſt.
Hanc mihi, vel acuta
Si ſedeam CRUCE, ſuſtine.

Qui mos occidendi noxios apud immaniſſimum Turcarum populum etiamnunc viget.

v.19. *Velim pol, inquis*] Indicat hominem impudicum. Sic auctor

li-

C A R M E N XXI.

In Aurelium pauperem, puero ſuo inſidias inſtruentem.

AUreli, pater eſuritionum,
Non harum modò, ſed quot aut fuerunt,
Aut ſunt, aut aliis erunt in annis:
Pædicare cupis meos amores,
Nec clam: nam ſimul exjocaris unà,
Hærens ad latus omnia experibis.
Fruſtra; nam inſidias mihi inſtruentem
Tangam te priùs irrumatione.
Atqui, ſi id faceres ſatur, tacerem:
Nunc ipſum id doleo, quòd eſurire
Ne-meus puer, & ſitire diſcet.
Quare deſine, dum licet pudico:
Ne finem facias, ſed irrumatus.

CAR-

O B S E R V A T I O N E S.

liberi carminis:

Quidam mollior anſeris medulla
Furatum venis huc, amore pænæ.

& alibi:

Nimirũ apertã convolatis ad pœnã
Et vos hoc ipſum, quod minamur, invitat

CAR XXI. v. 8. *Tangam*] TANGERE in re libidinis uſitatiſſimum eſt ſcriptoribus priſcis. Ovidius 3. Metamorph. de Narciſſo:

Multi illum juvenes, multæ optavere puellæ.
Sed (fuit in tenera tam dura ſuperbia forma)
Nulli illum juvenes, nullæ TETIGERE puellæ.

Hinc *intactus* pro pudico. Propertius l. 2. Eleg. ult.

Felix, intactum Corydon qui tentat Alexin
Agricolæ domini carpere delicias.

Magnam ſegetem exemplorum coacervare poſſem, ſed conſultò prætermitto, ne lectorem aliò properantem detineam.

v. 13. *Ne finem facias*] ſubaudi *tandem*.

CARM.

Carmen XXII.

Ad Varrum.

Mali poëtæ Suffeni, mirè ſibiipſi placentis, ridiculam φιλαυτίαν deſcribit.

SUffenus iſte, Varre, quem probè noſti,
Homo eſt venuſtus, & dicax, & urbanus,
Idem-

OBSERVATIONES.

CARM. XXII. v. 1. *Suffenus*] Placet referre verba Fulvii Urſini lib. de Familiis Romanorum, in gente Nonia: *Reperitur*, inquit, *in antiquis denariis SEXT. NONIUS SUFFENAS, qui prætor ludos votivos fecerit. Ac fortaſſe is eſt, cujus meminit Catullus illo verſu ad Varrum:*

Suffenas iſte, Varre, quem probè noſti.

Ita enim legendum eſt; non, ut in vulgatis libris, SUFFENUS. Quem jure merito reprehendit Scaliger his verbis, licet diſſimulato nomine: *SUFFENAS, ait quidã hic legendũ, ſed delirat; quomodò enim conſtaret verſus?* Addo ego, Urſini lectionem omnino labefactari Catulli verſu, qui ſequitur infra:

Quem non in aliqua re videre Suffenum
Poſſis ———

At, ſi primo verſu poëta ſcripſiſſet *Suffenas*, ut ſomniabat Urſinus, quarto caſu non *Suffenum*, at *Suffenatem* poſuiſſet, ut inflexionis ratio clarè poſtulat.

v. 2. *dicax*] Qui ſalſa in quemlibet dicteria jactat. Porrò adjectiva nomina, quæ deſinunt in *ax* vim ſignificant ejus rei, in qua unuſquiſque maximè præſtat: veluti *fallax, mendax, procax, pertinax*, & centena id genus. Ovidius de Arte l. 1. verſu 423.

Inſtitor ad dominam veniet diſcinctus emacem.

id eſt ad puellam multivolam, quæ integra patrimonia corpore circumferre non dubitat: quæ, ut amatoris loculos emungat, novam quotidie cauſam emendi ſecum ipſa meditatur. Sed illuſtrior locus eſt ejuſdem poëtæ l. 2. Faſtorum, ubi ſacra Chariſtia deſcribit:

Innocui veniant: procul hinc, procul, impius eſto
Frater, & in partus mater acerba ſuos:

Cui

Idemque longè plurimos facit verſus.
Puto eſſe ego illi millia aut decem, aut plura
Perſcripta: nec ſic, ut fit, in palimpſeſto
Relata; chartæ regiæ, novi libri,
Novi umbilici, lora rubra, membrana
Directa plumbo, & pumice omnia æquata.
Hæc cum legas, tum bellus ille, & urbanus
Suffenus, unus caprimulgus, aut foſſor
Rurſus videtur: tantùm abhorret, ac mutat.
Hoc quid putemus eſſe? qui modò ſcurra,
(Aut, ſi quid hac re tritius) videbatur,
Idem inficeto eſt inficetior rure,
Simul poëmata attigit: neque idem unquam
Æquè

OBSERVATIONES.

Cui pater eſt vivax, qui matris digerit annos.

Longè abſit, inquit, cui ſenecta patris moleſta eſt: qui eum ultra debitum tempus vitam obſtinatè trahere conqueritur. Horatius pariter Sat. 1. l. 2.

—— Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem, nil faciet ſceleris pia dextera. mirum.
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos.
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.

v. 6. *chartæ regiæ*] Puto de illis poëtam intelligere, quæ *majores* appellantur in lemmate appoſito Diſticho Martialis 8. in Apophoretis.

v. 10. *foſſor*] Opponitur *urbano*: ruſtici enim homines animo ſupino, & ſimpliciori ſolent eſſe. Appoſitè Perſius 1. Sat.

—— nec, cum ſis cætera FOSSOR,
Tres tantùm ad numeros Satyri moveare Bathylli.

v. 13. *Si quid hac re tritius*] Hìc aqua hæret interpretibus: ego brevitate, qua ſoleo, nodum extricare contendam. *Tero* verbum ad extremam nequitiam non raro accō-modatur, ut patet ex Propertii verſiculo, l. 2. Eleg. 9.

Et famulos inter femina TRITA ſuos.

& paſſim ex Martiali. Pueri autem meritorii, quos lautorum quiſque (honos ſit auribus)

Æquè eſt beatus, ac poëma cum ſcribit.
Tàm gaudet in ſe, tàmque ſe ipſe miratur.
NIMIRUM idem omnes fallimur, neque eſt quiſquam,
Quem non in aliqua re videre Suffenum
Poſſis. Suus cuique attributus eſt error:
Sed non videmus manticæ quod in tergo eſt.

CARMEN XXIII.

Ut mendicum Furium irrideat, commoda paupertatis ironicè recenſet.

FUri, cui neque ſervus eſt, neque arca,
Nec cimex, nec araneus, nec ignis:
Verùm eſt & pater, & noverca, quorum
Dentes vel ſilicem comeſſe poſſunt:
Eſt pulchre tibi cum tuo parente,

Et

OBSERVATIONES.

turpiter terebat, ſalibus, & ſcommatibus in conviviis gratiam domini ſibi conciliabant. Hi verò ex Ægypto plurimùm accerſebantur. Teſtis Quintilianus l. 1. Inſtitut. c. 3. ubi peſſimam liberorum educationem ſugillat: *Si quid licentius*, inquit, *dixerint, verba ne Alexandrinis quidem permittenda deliciis riſu, & oſculo excipimus*. Videlicet ex Alexandria Ægypti Romam advectos ſervos dicaculos, & impudentes; Quod confirmat etiam Martialis Epig. 42. l. 4.

Si quis fortè mihi poſſet præſtare roganti:
Audi quem puerum, Flacce, rogare velim.
Niliacis primùm puer hic naſcatur in oris;
Nequitias tellus ſcit dare nulla magis.

Idem alibi vocat *buccam cinædi loquacem*. Tacitè igitur Catullus notat Suffenum impudicitiæ, cum eum ſcurræ nomine appellat: deinde ſubdit: *ſi quid hac re tritius*, cinædi enim tritiſſimi.

CARM.

Et cum conjuge lignea parentis,
Nec mirum; bene nam valetis omnes,
Pulchre concoquitis, nihil timetis:
Non incendia, non graves ruinas,
Non facta impia, non dolos veneni,
Non caſus alios periculorum,
Atqui corpora ſicciora cornu,
(Aut, ſi quid magis aridum eſt) habetis,
Sole, & frigore, & eſuritione.
Quare non tibi ſit bene, ac beatè?
A te ſudor abeſt, abeſt ſaliva,
Muccuſque; & mala pituita naſi.
Hanc ad munditiem adde mundiorem,
Quod culus tibi purior ſalillo eſt,
Nec toto decies cacas in anno:
Atque id durius eſt fabâ, & lupinis:

Quod

OBSERVATIONES.

CARM. XXIII. v. 8. *Pulchre concoquitis*] Sane cruditate laborare nequeunt, quibus vix eſt, quo rabidam orexin pellant.

v. 9. *Non incendia*] Quæ tamen Romæ frequentiſſima, ut refert Juvenalis 3. Sat.

v. 11. *caſus alios periculorum*] Ita Propertius Eleg. 19. l. 3.

Librorum que tuos, docte Menandre, ſales.

v. 14. *Sole, & frigore*] Papinius Statius l. 2. Achilleidos:

—— *durataque multo*
Sole, geluque cutis ——

v. 16. *A te ſudor abeſt*] Cicero 5. Tuſcul. modici victus utilitates enumerans, eadem ferè ait, quæ Catullus: *Adde SICCITATEM, quæ conſequitur hanc continentiam in victu: adde integritatem VALETUDINIS. Confer SUDANTES, ructantes, refertos epulis, tamquam opimos boves: tum intelliges, qui voluptatem maximè ſequantur, eos minime conſequi, jucunditatemque victus eſſe in deſiderio, non in ſatietate.*

v. 21. *lupinis*] Ita legit Hotto-

ma-

Quod tu ſi manibus teras, fricefque,
Non unquam digitum inquinare poſſis.
Hæc tu commoda tam beata, Furi,
Noli ſpernere, nec putare parvi.
Et ſeſtertia, quæ ſoles precari,
Centum, deſine; nam ſat es beatus.

CARMEN XXIV.

Expoſtulat cum Juventio puero, quòd, ſe poſthabito, pauperi cuipiam florem ætatis fruendum præbuiſſet.

O Qui floſculus es Juventiorum,
Non horum modò, ſed quot aut fuerunt,
Aut poſthac aliis erunt in annis:
Mallem delicias mihi dediſſes,
Quàm iſti, cui neque ſervus eſt, nec arca:
Quàm ſic te ſineres ab illo amari.
Qui? non eſt homo bellus, inquies? eſt:
Sed bello huic neque ſervus eſt, neque arca.

Hæc

OBSERVATIONES.

manus, quem ſequor. Vulgati libri habent *lapillis*.

CARM. XXIV. v. 6. *te ſineres amari*] Ovidius Epiſt. Sapphûs:

Non, ut ames, oro, verùm ut AMARE SINAS.

v. 8. *bello huic neque ſervus eſt, neque arca*] Non habet, quo pretium Veneris perſolvat. Pueri autem pathici mercedulam officii ab amatoribus exigebant. Cicero 2. in Antonium acerbiſſimè: *Sumpſiſti virilem togam, quam ſtatim muliebrem ſtolam reddidiſti. primò vulgare ſcortum: certa flagitii merces, nec ea parva: ſed cito Curio intervenit, qui te à meretricio quæſtu abduxit &c.* Idipſum attigit Ariſtophanes in Pluto Act. 1. ſc. 2. poſtquam locutus fuiſſet de mulier-

cula-

Hæc tu quàm lubet, abjice, elevaque:
Nec ſervum tamen ille habet, neque arcam.

Carmen XXV.

Thallo furunculo flagella minatur, ni ſurreptum pallium, & quædam alia ſibi remittat.

Cinæde Thalle, mollior cuniculi capillo,
Vel anſeris medullulâ, vel imulâ oricillâ,
Vel pene languido ſenis, ſituque araneoſo:
Idemque Thalle, turbidâ rapacior procellâ,
Cum

OBSERVATIONES.

cularum cupiditate:

Καὶ τοὺς γε παῖδάς φασι ταὐτὸ τοῦτο δρᾶν.
Οὐ τῶν ἐραστῶν, ἀλλὰ τ᾽ ἀργυρίου χάριν.
Hoc ipſum ajunt facere pueros tenellulos,
Non propter amatores, ſed quæſtus gratia.

Fortaſſe non aliâ ratione explicandum eſt illud Pauli Apoſtoli ad Romanos c. 1. v. 27. quod ita vertit vulgatus interpres: *Similiter autem & maſculi, relicto naturali uſu feminæ, exarſerunt in deſideriis ſuis ad invicem, maſculi in maſculos turpitudinem operantes, & mercedem, quam oportuit, erroris ſui in ſemetipſis recipientes.* Alii aliter interpretantur.

v. 9. *Hæc tu, quàm lubet, abjice*] Licet divitias contemnas, & ſimul monita mea, turpe tamen eſt te ingenuum adoleſcentulum pauperrimi hominis contubernio obſoleſcere, cum ab honeſtioribus gratiam inire poſſis.

CARM. XXV. v. 1. *cuniculi capillo*] Sic auctor obſcœni carminis alicubi lanuginem inguinum CAPILLOS vocat.

v. 4. *Idemque Thalle*] Subdolè Ovidius hinc videtur derivaſſe, quæ Polyphemus in Galateam convitia ingerit, & quidem poſt varias laudes: licet ſuo more θέμα latiſſimè proſequatur. Formula certè Catulliana eſt:

Candidior nivei folio, Galatea, liguſtri,
Floridior pratis, longa procerior alno,

 Splen-

Digitized by Google

Cum de viâ mulier alites oſtendit oſcitantes:
Remitte pallium mihi meum, quod involaſti,
Sudariumque Setabum, catagraphoſque Thynos,
Inepte, quæ palam ſoles habere, tanquam avita:
Quæ

OBSERVATIONES.

Splendidior vitro, tenero laſcivior hædo &c.

& paulò poſt:

Sævior indomitis, EADEM Galatea, juvencis,
Durior annoſa quercu, fallacior undis &c.

v. 5. *de via mulier*] Emendatio Scaligeri; legunt alii *Diva Mater*, & interpretantur de Thetyde maris dominâ, cujus eſt imminentes tempeſtates præmonſtrare. Tu, lector, ſelige quod mavis.

v. 6. *pallium, quod involaſti*] Quatuor fuiſſe palliorum genera ſcriptores veteres evolventi compertum eſt. Primum, idque celebratiſſimum, quo Græci ſupra tunicam utebantur, quemadmodum Romani togâ. Legendus Tertullianus opere ſingulari, quod inſcripſit *de pallio*. Alterum inter veſtes matronales, à palla non diverſum, teſte Nonio Marcello. Ovidius ad puellam curſum equorum ſpectantem, Amorum l. 3. Eleg. 2.

Sed nimium demiſſa jacent tibi PALLIA terræ.
Collige: vel digitis en ego tollo meis,

Tertium ſtragula veſtis, ſive ad lectum operiendum. Propertius:

Tum queror in toto non ſidere PALLIA lecto.
Fecerunt tepidas PALLIA noſtra vias.

Ultimum ſudarioli genus, quo ægri, vel feminæ, vel quæ molliores caput obnubebant adverſus aëris injurias. De hoc explicandus Martialis l. 9. Epig. 33.

Hanc volo, quæ facilis, quæ palliolata vagatur.

& Ovid. citatus Artis Amatoriæ lib. 1.

Ægrum te facito ſimules, nec turpe putaris.
PALLIOLUM nitidis impoſuiſſe comis.

Nunc inquiramus, quale fuerit pallium, quod ſibi Catullus ait à Thallo ſurreptum. Non profectò primi generis, nec enim Græcus poëta noſter: non ſecundi, aut tertii, quoniam voluminis majoris ea erant, quàm ut pueri *vola* condererentur; ſi quidem à *vola* dictum *involare* juxta Grammaticos veteres. Supereſt igitur, ut dicamus fuiſſe velum capitis, quod pugillo nullo negotio contineretur.

v. 7. *catagraphoſque Thynos*] Thynia Bithyniæ contermina regio:
cata-

Digitized by Google

Quæ nunc tuis ab unguibus reglutina, & remitte,
Ne laneum latuſculum, nateſque mollicellas,
Illuſa turpiter tibi flagella conſcribillent.
Et inſolenter æſtues, velut minuta magno
Deprenſa navis in mari, veſaniente vento.

CARMEN XXVI.

Furio ſtiſcitanti, cui vento villa ſua obnoxia eſſet, per dilogiam facetè reſpondet.

FUri, villula noſtra non ad Auſtri
Flatus oppoſita eſt, nec ad Favonî,
Nec ſævi Boreæ, aut Apeliotæ:
Verùm ad millia quindecim, & ducentos.
O ventum horribilem, atque peſtilentem!

CAR-

OBSERVATIONES.

catagraphi autem Thyni, ſunt hominis ejus regionis, veſtibus, ſeu peripetaſmatis intexti. Virgilius 3. Georg.

Purpurea intexti tollunt aulæa Britanni.

quod jam alii monuerunt, ſed *thynnos* perperam legentes.

v. 9. *reglutina*] Furum enim picatæ manus.

v. 11. *conſcribillent*] Lacerent, veluti cera graphio ſcinditur. Vide Prudentium in ſupplicio Caſſiani Martyris Hymn. 9. περὶ στεφάνων Huc pertinet, quòd à γράφω ſeu *ſcribo* videtur deductum Italum verbum *graffiare*, ob ἀναλογίαν.

v. 13. *Deprenſa navis in mari*] Horatius Ode 16. l. 2.

Otium Divos rogat in patenti
PRENSUS Ægæo ——

CARM. XXVI. v. 4. *Verùm ad millia*] Jocus ex inexpectato. Interrogaverat Furius Catullum, cui vento ejus villa oppoſita eſſet, ſive in quam cæli regionem ſpectaret: poëta, ut erat feſtivo ingenio, & ad jocandum parato, reſpondet pignori oppoſitam eſſe, ob certam pecuniæ ſummam, de quâ dividiæ

Carmen XXVII.

Cyathos meri vividioris à miniſtro poſcit.

Miniſter vetuli puer Falerni,
Inger mî calices amariores,
Ut lex Poſthumiæ jubet magiſtræ,
Ebrioſâ acinâ ebrioſioris.
At vos, quò lubet, hinc abite lymphæ,
Vini pernicies, & ad ſeveros
Migrate: hic merus eſt Thyonianus.

CAR-

OBSERVATIONES.

magnæ inter Criticos. Legunt nonnulli *quindecim, & ducenta.* Nos lectionem Scaligeri ſequimur, veterum Codd. auctoritate ſubnixam. Conſulendus Gronovii liber de pecunia veteri. Cæterùm *opponere pignori* dixit etiam Terentius Phormione Act. 4. ſc. 3. *Ager OPPOSITUS eſt pignori ob decem minas.*

CARM. XXVII. v. 2. *calices amariores*] Saporis auſterioris, qualem vina contrahunt è vetuſtate. v. Statii notas, qui affert Plinii teſtimonia.

v. 4. *Ebrioſa acina ebrioſioris*] Indicat feminam convivio præfectam adeò temulentam fuiſſe, ut ne ipſis quidem acinis in uvæ ſucco immerſis madore cederet. Hic autem *acina* eſt ſecundi generis, ut innuit Gellius Noct. Attic. l. 7. c. 20.

v. 5. *lymphæ vini pernicies*] Contra Propertius l. 2. Eleg. 22.

Ah pereat quicumque meracas reperit uvas,
Corrupitque bonas nectare primus aquas.

CARM.

Digitized by Google

CARMEN XXVIII.

Amicorum, & ſuam ipſius, in ſequendis prætoribus fortunam ſiniſtram indignatur.

Piſonis comites, cohors inanis,
Aptis ſarcinulis, & expeditis,
Veranni optime, tuque mi Fabulle,
Quid rerum geritis? ſatiſne cum iſto
Vappâ, frigoraque, & famem tuliſtis?
Ecquidnam in tabulis patet lucelli
Expenſum? ut mihi, qui meum ſecutus
Præ-

OBSERVATIONES.

CARM.XXVIII v.2. *Aptis ſarcinulis*] *Aptus eſt is, qui convenienter alicui junctus eſt*, auctore Feſto. Irridet igitur Catullus ſodales ſuos, qui ea in Italiam retulerant, unde nihil impedimenti eorum itineri obveniret. Eadem ferè ſententiâ Juven. Sat. 6.

Collige SARCINULAS, dicet libertus, & exi.

Loquitur de libello repudii, quem uxoribus mariti mittere ſoliti erāt, ſi quando illos conjugii pœnituiſſet. Indicat autem mulierem fuiſſe dote tenuiori. Sed magis apparet *apti* ſignificatio ex voce *habilis*, quæ non diverſæ ſignificationis eſt. Virgilius 1 Æneidos:

— habilemque humeris ſuſpenderat arcum.

Italicè diceres: *fatto à ſuo doſſo*. Et Ovidius de quadam puſillæ ſtaturæ Amor 2. Eleg. 4.

Hæc habilis brevitate ſua eſt — verte: *maneggevole*. Quam verſionem confirmo ex Virgilio cit. 2. Georgicon verſu 248.

Pinguis item quæ ſit tellus, hoc denique pacto
Diſcimus: haud unquam MANIBUS JACTATA fatiſcit,
Sed picis in morem ad digitos lenteſcit HABENDO.

vides *habere* & *manibus jactare* nihil prorſus differre in hac ſententia. *Habilis* autem ab *habeo*, ut vel pueris notum.

v.7. *expenſum*] Subaudi *vobis à prætore*.

v.8. de-

Digitized by Google

Prætorem, refero datum lucello:
O Memmi, bene me, ac diu ſupinum
Totâ iſtâ trabe lenius irrumaſti;
Sed, quantùm video, pari fuiſtis
Caſu; nam nihilo minore verpâ
Farti eſtis, pete nobiles amicos.
At vobis mala multa Dii, Deæque
Dent, opprobria Romuli, Remique.

CAR-

OBSERVATIONES.

v. 8. *datum lucello*] Subaudi *mihi à pretore meo*.

v. 9 *O Memmi*] Hæc ſunt verba, quæ Catullus in ſyngraphâ ſe [illegible] nihil enim aliud potuit referre acceptum ſtolidiſſimo Memmio. Joſephus Scaliger, quâ erat judicii dexteritate, iſta pulcherrimè concinnavit, cum eſſent antea peſſimè divulſa. Miror autem viros, alioqui doctos, repertos, quibus hujuſmodi emendationes improbantur, cum, auſim dicere, ſi Catullus ab inferis reſurgeret, optimè ſecum actum non invitus fateretur.

Ibid. *ſupinum*] Quæ ſequuntur μετὰ παρρησίας accipienda, ut ea [illegible] adverterit audatur [illegible]. *Supinum* hic eſt *incogitans*, *ſe ludi* [illegible].

v. 11. *Sed, quantùm* [illegible]] Converrit ſe [illegible].

v. 13 *pete nobiles amicos*] Indignatio [illegible] renunciandum, q.d. [illegible] Propertius [illegible] Eleg. 20 l. 2.

I nunc, & noctes [illegible] *domi.*

v. 15 *vobis*] Piſo, & Memmi, ſpurciſſimi [illegible]. Oppidum; o-feſtò Catullum [illegible] modi qui Martialem præ illo amplectantur.

CARM.

CARMEN XXIX.

Mamurram præfectum fabrorum Cæſaris, (ut è Cornelio Nepote Plinius refert l. 36. c. 6.) *ad immenſas opes evectum, moxque ipſum Cæſarem probris omnibus proſcindit.*

QUis hoc poteſt videre, quis poteſt pati,
Niſi impudicus, & vorax, & helluo?
Mamurram habere, quod comata Gallia
Habebat unctum, & ultima Britannia?
Cinæde Romule hæc videbis, & feres?
Es impudicus, & vorax, & helluo.
Et ille nunc ſuperbus, & ſuperfluens
Perambulabit omnium cubilia,
Ut albulus columbus, aut Adoneus?

Ci-

OBSERVATIONES.

CARM. XXIX. v. 5. *Cinæde Romule*] Juli Cæſar, qui clavum Reipublicæ moderaris. *Romuli* vocabantur κατ' ἐξοχὴν, qui aliquam egregiam operam patriæ navaſſent. Salluſtius Criſpus 1. Hiſtoriarum in oratione Lepidi contra Sullam: *Quæ cuncta ſcævus iſte* ROMULUS, *quaſi ab externis rapta, tenet.* Idem adverſus Ciceronem (ſi tamen Salluſtii eſt ea declamatio) *ORO te,* ROMULE *Arpinas, qui egregia tua virtute omnes Paulos, Fabios, Scipiones ſuperaſti.* Hæc tamen ſtomachabunde, & ironicè jacta ſunt in æmulos. Addo Florum cap. ultimo l. 4. qui de Octaviano Cæſare ita: *Tractatum etiam in Senatu, an, quia condidiſſet Imperium,* RO-*MULUS vocaretur.* Svetonius in eius vita c. 7. *Quibuſdam cenſentibus ROMULUM appellari oportere, quaſi & ipſum conditorem urbis.*

Ibid. *hæc videbis, & feres?*] Similis indignatio Juvenalis 13. Sat.

—— *audis*
Jupiter hæc, nec labra moves, cum mittere vocem
Debueras, vel marmoreus, vel aheneus?

v. 11. Et

Cinæde Romule, hæc videbis, & feres?
Es impudicus, & vorax, & helluo.
Eone nomine, imperator unice,
Fuiſti in ultimâ occidentis inſulâ:
Ut iſta veſtra diffututa mentula
Ducenties comiſſet, aut trecenties?
Quid eſt alid? ſiniſtra liberalitas
Parùm expatravit? an parùm helluatus eſt?
Paterna prima lancinata ſunt bona:
Secunda præda Pontica: inde tertia

Ibe-

OBSERVATIONES.

v. 11. *Es impudicus*] Concluſio ſyllogiſmi, dixerat enim ſupra:
Quis hoc poteſt videre, quis poteſt pati, : ..
Niſi impudicus & vorax, & helluo?
Argumentatio hujuſmodi eſt:
PROPOS. *Nemo, præter hominem omni vitiorum genere inquinatiſſimum, facile pati poteſt Mamurram ad tantas opes malis artibus emerſiſſe.*
ASSUMP. *Tu Cæſar facile pateris, nam, cum poſſes prohibere, potentiæ tuæ pepercisti.*
CONCL. *Igitur fateri neceſſe eſt nullum eſſe vitium, cujus tu ſordibus fædatus non ſis.*

v. 16. *ſiniſtra liberalitas*] Quid hoc rei ſit, explicat M. Tullius L. 1. Officiorum: *Videndum eſt igitur, ut ea liberalitate utamur, quæ proſit amicis, noceat nemini: quare L. Sullæ, C. CÆSARIS pecuniarum tranſlatio à juſtis dominis ad alienos non debet LIBERALIS videri: nihil enim LIBERALE, quod non idem ſit juſtum.* Longè diverſam elargiendi rationem ſequebatur Trajanus optimus Princeps, ſi Plinio Conſuli auſcultare velimus. *Nihil magis*, ait Orator elegantiſſimus, *in tua tota liberalitate laudaverim, quàm quòd congiarium das de tuo, alimenta de tuo: neque à te liberi civium, ut ferarum catuli, ſanguine, & cædibus nutriuntur; quodque gratiſſimum eſt accipientibus, ſciunt dari ſibi, quod nemini eſt ereptum; locupletatiſque tam multis, pauperiorem eſſe factum principem tantùm.* Hæc autem conferre licet cum iis, quæ ſuperiùs dixerat: *Nihil largiatur Princeps, dum nihil auferat: non alat, dum non occidat &c.*

v. 20. quam

Ibera, quam ſcit amnis aurifer Tagus.
[Hunc Galliæ timent, timent Britanniæ?]
Quid hunc, malum, fovetis? aut quid hic poteſt,
Niſi uncta devorare patrimonia?
Eone nomine, imperator unice,
Socer, generque perdidiſtis omnia?

CARMEN XXX.

Alphenum perfidiæ crimine incuſat.

ALphene immemor, atque unanimis falſe ſodalibus,
Jam te nil miſeret, dure, tui dulcis amiculi:
Jam me prodere, jam non dubitas fallere, perfide.
NEC facta impia fallacum hominum calicolis placent;

Quæ

OBSERVATIONES.

v. 20. *quam ſcit amnis aurifer Tagus*] Male aliqui legunt, *quam auxit;* nam & carm. 4. utitur teſtimonio rerum inanimarum:

Amaſtri Pontica, & Cythore buxifer,
Tibi hæc fuiſſe, & eſſe cognitiſſima
Ait phaſellus ——

v. 21. *Hunc Galliæ timent*] Non immeritò dubitat Scaliger de hujus verſiculi fide, nimis enim ſententiam interrumpit.

v 23. *Niſi uncta devorare patrim.*] Horatius Epiſt. 2. l. 1. ad Lollium:

Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati.

v. 24. *Eone nomine*] Tantæ igitur molis erat Mamurram locupletari, ut ideo Cæſar, & Pompei, Rempublicam ex imo fundo miſcere deberetis? O turpiſſimum exitum veſtri certaminis! Ejuſdem generis ſunt illa Juvenalis in Annibalem Sat. 10.

—— *i demens, & ſævas curre per Alpes,*
Ut pueris placeas, & declamatio fias.

CARM. XXX. v. 4. *Quæ tu negligis*] Quibus concoquendis ferreum ſtomachum habes: quæ jam pro luſibus æſtimas. Salomon Proverb. c. 18. v. 3. *Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.*

v. 8.

Quæ tu negligis, ac me miſerum deſeris in malis.
Heu heu, quid faciant, dic, homines, cuive habeant fidem?
Certè tute jubebas animam tradere, inique, me
Inducens in amorem, quaſi tuta omnia mî forent.
Idem nũc retrahis te, ac tua dicta omnia, factaque
Ventos irrita ferre, & nebulas aërias ſinis.
Si tu oblitus es, at Dii meminerunt, meminit Fides,
Quæ te ut pœniteat poſtmodò facti faciet tui.

CARMEN XXXI.

E Bithynia hilariter domum ſuam ſe recipiens, Sirmionem lacûs Benaci peninſulam amœniſſimam ſalutat.

PEninſularum, Sirmio, inſularumque
Ocelle, quaſcumque in liquentibus ſtagnis,
Marique vaſto fert uterque Neptunus:

Quàm

OBSERVATIONES.

v. 8. *Inducens in amorem*] Tibullus Eleg. 7. l. 1.

Semper, ut INDUCAR, blandos offers mihi vultus,
Poſt tamen es miſero triſtis & aſper, Amor.

Ibid. *tuta omnia*] Vide interpretes ad illud Maronis 4. Æn. v. 298.

Omnia tuta timens ——

v. 11. *Si tu oblitus es, at Dii meminerunt*]. Par eſt omnino locus Virgilii 1. Æneid.

SI genus humanum, & mortalia temnitis arma,
AT ſperate Deos MEMORES fandi, atque nefandi.

Ibid. *meminit Fides*] Fidem apud Romanos divinis honoribus cultam cum aliunde cognoſcere liceat, tum ex Juvenali apertum fit, qui Sat. 1.

—— *nullas nummorum ereximus aras,*
Ut colitur Pax, atque FIDES ——

CARM.

Quàm te libenter, quàmque lætus inviſo,
Vix mî ipſe credens Thyniam, atque Bithynos
Liquiſſe campos, & videre te in tuto.
O quid ſolutis eſt beatius curis,
Cum mens onus reponit, ac peregrino
Labore feſſi venimus Larem ad noſtrum,
Deſideratoque acquieſcimus lecto?
Hoc eſt, quod unum eſt pro laboribus tantis.
Salve ô venuſta Sirmio, atque hero gaude:
Gaudete voſque ludiæ lacus undæ:
Ridete quidquid eſt domi cachinnorum.

CARMEN XXXII.

Hypſithillam rogat, ut ſibi poſt prandium concubitus copiam faciat.

AMabò, mea dulcis Hypſithilla,
Meæ deliciæ, mei lepôres,
Jube ad te veniam meridiatum.
Quod ſi juſseris, illud adjuvato,

Ne

OBSERVATIONES.

CARM. XXXI. v. 7. *O quid ſolutis*] Non video cur tantopere à viris eruditis rejicienda fuerit nota interrogationis, quæ hunc verſiculum proximè ſubſequebatur: cum præſertim ita explicari poſſit: *O quid felicius eſt illis, qui ſoluti ſunt curis?* Piget me, tædetque, Douzampatrem, è ſanctiore litteratorum familia, nodum in ſcirpo quæſiviſſe.

V. 13. *ludiæ lacus undæ*] Emendavit Scaliger, cum antea legeretur *Lydiæ*. *Ludiæ* igitur erunt *ſaltatrices*, vel à motu piſcium, vel à vento ſuaviter criſpante.

CARM-

Ne quis liminis obſeret tabellam,
Neu tibi lubeat foras abire:
Sed domi maneas, pareſque nobis
Septem continuas fututiones.
Verùm, ſi quid ages, ſtatim jubeto:
Nam pranſus jaceo, & ſatur ſupinus
Pertundo tunicamque, palliumque.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. XXXII. v. 8. *Septem continuas*] Lumborum valentium fuiſſe oportet poëtam Veronenſem, qui uno ſpiritu ſtadium laborioſiſſimum toties decurrere ſibi poſtulet: ſed exiſtimo poëticè dictum, quomodò ab Ovidio Amor. 3. El. 7.

At nuper bis flava Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio CONTINUATA meo.
Exigere à nobis anguſta nocte Corinnam,
Me memini numeros ſuſtinuiſſe novem.

v. 9. *ſi quid ages, ſtatim jubeto*] Huc pertinet Diſtichon Auſonii de tarda gratia:

Si bene quid facias, facias citò. nam citò factum
Gratum erit: ingratum gratia tarda facit.

v. 10. *pranſus jaceo*] Ciborum abundantia Venerem dormientem excitare ſolet. Perſius in calce primæ Satyræ luxurioſos quoſdam perſtringens:

His mane edictum, poſt PRANDIA Callirhoën do.

famoſam ſcilicet meretricem. Nec tantùm abſoluto convivio, ſed inter menſam ipſam, & calices, adhibita ſcorta. Lampridius in Heliogabalo: *Exhibuit aliquando & tale convivium, ut haberet viginti & duo fercula ingentium epularum, ſed per ſingula lavarent, & mulieribus uterentur & ipſe, & amici, cum jurejurando, quòd efficerent voluptatem.* Quò pertinet illud Plauti Mil. Act. 3. ſc. 1. *Neque ego unquam alienum ſcortum ſubigito in convivio.*

v. 11. *palliumque*] Intellige ſtragula lecti diſcubitorii, aut ſyntheſin, quam induebant convivæ.

CAR.

Digitized by Google

CARMEN XXXIII.

In Vibennios patrem, & filium: alterum furem, alterum cinædum.

O Furum optime balneariorum
Vibenni pater, & cinæde fili:
Nam dextrâ pater inquinatiore,
Culo filius eſt voraciore:
Cur non exilium, malaſque in oras
Itis? quandoquidem patris rapinæ
Notæ ſunt populo: & nates piloſas,
Fili, non potes aſse venditare.

CARMEN XXXIV.

Dianæ laudes, à choro puerorum & virginum canendæ.

DIanæ ſumus in fide
Puellæ, & pueri integri:
[Dianam pueri integri,]
Puellæque canamus.

OLa-

OBSERVATIONES.

CARM. XXXIII. v. 3. *dextra inquinatiore*] Glutinosâ, & merâ pice illitâ. ſupra carm. 25.

Quæ nunc tuis ab unguibus reglutina, & remitte.

CARM. XXXIV. v. 1. *Dianæ ſumus in fide*] Ideſt, Diana tuetur nos, vigilat noſtræ incolumitati. Hinc *recipere in* FIDEM apud Ciceronem 1. de Officiis, ideſt in tutelam: *Et cum iis*, inquit, *quos vi deviceris, conſulendum eſt, tum ii, qui, armis poſitis, ad Imperatorum FIDEM confugient, quamvis murum aries percuſſe-*

O Latonia, maximi
Magna progenies Jovis,
Quam mater prope Deliam
Depoſivit olivam;
Montium domina ut fores,
Silvarumque virentium,
Saltuumque reconditorum,
Amniumque ſonantum.
Tu Lucina dolentibus
Juno dicta puerperis;
Tu potens Trivia, & notho es
Dicta lumine Luna.
Tu curſu, Dea, menſtruo
Metiens iter annuum,
Ruſtica agricolæ bonis
Tecta frugibus exples.
Sis quocumque tibi placet

Sap-

OBSERVATIONES.

cuſſerit, recipiendi ſunt. Propertius l. 4. Eleg. 6.

Vincit Roma FIDE Phœbi.

v. 3. *Dianam pueri integri*] Hic verſus in MSS. deſideratur, eumque primus impreſſit Aldus Manutius: veriſimile tamen eſt ita Catullum ſcripſiſſe, ob ſimplicitatem locutionis.

v. 8. *Depoſivit*] Sicuti puerperarum erat *deponere*, ita obſtetricum *tollere*, vel *ſuſcipere*. Exempla in auctoribus obvia.

v. 15. *& notho es d. L. L.*] Luna ipſa apud Lucianum in Icaromenippo, de Philoſophis conquerens: καὶ τελευταῖον δὲ, καὶ τὸ ΦΩΣ αὐτὸ, κλοπιμαῖόν τε καὶ ΝΟ'ΘΟΝ εἶναι φασί μοι, ἄνωθεν ἥκον, παρὰ τοῦ ἡλίου. *Poſtremò ipſum quoque LUMEN ajunt mihi & furtivum eſſe, & NOTHUM: quodque supernè à Sole proficiſcatur.*

v. 20. *Tecta frugibus exples*] Plinius l. 18. c. 30. *Creſcente enim Luna frumenta grandeſcunt.*

v. 21. *quocumque tibi placet*] Horatius

Sancta nomine, Romulique,
Ancique, ut ſolita es, bonâ
Soſpites ope gentem.

CARMEN XXXV.

Cæcilium poëtam Novocomo, ubi puellæ cujuſdam amoribus vacabat, Veronam acceſit.

POëtæ tenero meo ſodali
Velim Cæcilio, papyre, dicas:
Veronam veniat, Novi relinquens
Comi mœnia, Lariumque litus;
Nam quaſdam volo cogitationes
Amici accipiat ſui, meique.
Quare, ſi ſapiet, viam vorabit,
Quamvis candida millies puella
Euntem revocet, manuſque collo
Ambas injiciens, roget morari:
Quæ nunc, ſi mihi vera nuntiantur,
Illum deperit impotente amore.
Nam, quo tempore legit inchoatam
Dindymi dominam, ex eo miſellæ
Ignes

OBSERVATIONES.

ratius pariter carmine ſæculari:
Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres:
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu genitalis.
CARM. XXXV. v. 14. ex eo] Virgilius 2. Æneidos:
Ex illo fluere, ac retro ſublapſa referri
Omnia ——
& Propertius Eleg. 20. l. 2.
Ex illo felix nox mihi nulla fuit.

Ignes interiorem edunt medullam.
Ignoſco tibi Sapphicâ puella
Muſâ doctior, eſt enim venuſtè
Magna Cæcilio inchoata mater.

CARMEN XXXVI.

Voverat puella, ſi mitem Catullum habuiſſet, mali poëtæ ſcripta igni ſe daturam: nunc itaque Catullus reconciliatus, ut eam voti religione ſolvat, Annales Voluſii cremandos ait.

ANnales Voluſî, cacata charta,
Votum ſolvite pro meâ puellâ;
Nam ſanctæ Veneri, Cupidinique
Vovit, ſi ſibi reſtitutus eſſem,
Deſiſſemque truces vibrare jambos,
Electiſſima peſſimi poëtæ
Scripta tardipedi Deo daturam
Infelicibus uſtulanda lignis.
Et hæc peſſima ſe puella vidit

Jo-

OBSERVATIONES.

CARM. XXXVI. v. 9. *peſſima puella*] Vox blanditiarum τὸ *peſſima*. ſic infra carm. 55.

Camerium mihi, peſſimæ puellæ.

Jocis liberioribus amici uti conſueverunt inter ſe, qui, ſi ex inimici ore prodirent, contumelioſi haberentur. Optimè igitur, & moratè Terentius, apud quem Eunucho Act. 3. ſc. 4. Antipho adoleſcens Chæream ſodalem ſuum facetè illudit:

Tum equidem iſtuc os tuum impudens videre nimiùm vellem,
Qui eſſet ſtatus, flabellum teneres aſinum tantum.

Ibid.

Jocosè, & lepidè vovere Divis.
Nunc, ô cæruleo creata ponto,
Quæ ſanctum Idalium, Urioſque apertos,
Quæque Ancona, Cnidumque arundinoſam
Colis, quæque Amathunta, quæque Golgos,
Quæque Durrachium Adriæ tabernam:
Acceptum face, redditumque votum,
Si non illepidum, neque invenuſtum eſt.
At vos interea venite in ignem
Pleni ruris, & inficetiarum
Annales Voluſî, cacata charta.

CARMEN XXXVII.

Contubernalibus quibuſdam, qui puellam ab ipſo transfugam detinebant, ultionem minatur.

SAlax taberna, voſque contubernales,
A pileatis nona fratribus pila,
Solis putatis eſſe mentulas vobis?
Solis licere quidquid eſt puellarum
Confutuere, & putare cæteros hircos?
An,

OBSERVATIONES.

Ibid. *vidit*] Arbitror dictum pro *curavit*, quemadmodum Cicero Academic. Quæſt. ed. 1. l. 2. n. 6. *Nec quidquam aliud VIDENDUM eſt nobis, quos populus Romanus hoc in gradu collocavit, niſi ne quid privatis ſtudiis de opera publica detrahamus.* Vel ſic: vidit callida puella Voluſii annales eſſe poëmatum omnium ineptiſſimum, ideoque non alia carmina, ſed tantùm illos Vulcano vovit.

CARM. XXXVII. v. 2. *pileatis fratribus*] Pauſanias in rebus Meſ-

D 3 ſe-

An, continenter quòd ſedetis inſulſi
Centum, aut ducenti, non putatis auſurum
Me unà ducentos irrumare ſeſſores?
Atqui putate; namque totius vobis
Frontem tabernæ ſcipionibus ſcribam.
Puella nam mea, quæ meo ſinu fugit,
Amata tantùm, quantùm amabitur nulla,
Pro quâ mihi ſunt magna bella pugnata,
Conſedit iſtic. hanc boni, beatique
Omnes amatis: & quidem, quod indignum eſt,
Omnes puſilli, & ſemitarii mœchi.
Tu præter omnes une de capillatis

Cu-

OBSERVATIONES.

ſenicis deſcribit nobis Gonippum & Panormum, Dioſcuros ſe eſſe ſimulantes, geſtanteſque idcircò ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς πίλους. *pileos in capitibus*.

v.6. *continenter*] Deinceps, perpetuâ ſerie. Ut autem Catullus de loco, ita Cæſar l. 1. Belli Gallici de tempore idem adverbium uſurpavit: *Proximi ſunt Germanis, qui trans Rhenum incolunt, quibuſcum CONTINENTER bellum gerunt*. & Julius Obſequens de prodigiis c. 36. *In Albano monte biduum CONTINENTER lapidibus pluit*.

v.8. *irrumare*] Pro nihilo habere; hìc enim obſcœnum verbum contemptum ſignificat, accipiturque translatè, ut rectè admonuit Scaliger.

v. 11. *quæ meo ſinu fugit*] Hinc arbitror jocum quæſitum à Cicerone Act. 3. in Verrem n. 18. *Calumniatores*, inquit; *EX SINU SUO appoſuit, qui illam hæreditatem Veneri Erycinæ commiſſam eſſe dicerent*. Explicant interpretes *de ſuis familiaribus*, ego tamen cenſeo intelligendos exoletos, inter quos Verres ille ſpurciſſimè volutabatur. Sciunt omnes Tullium hujuſmodi ſalibus non pepercisſe, cum illud monſtrum hominis inceſſeret. Vide Ciacconium de triclinio, ubi explicat, quid ſit IN SINU recūbere.

v. 16. *ſemitarii mœchi*] Qui meretrices conſectamini, obolo in angiportis proſtantes. Semita eſt deflexus à via, ut licet ex Plauto cognoſcere, qui Caſinâ: *De via in ſe-*

mitam

Cuniculoſæ Celtiberiæ fili
Egnati, opaca quem bonum facit barba,
Et dens Iberâ defricatus urinâ.

Carmen XXXVIII.

Conqueritur de Cornificio, quòd ſe mœrore confectum nullo ſermone ſolatus eſſet.

MAlè eſt, Cornifici, tuo Catullo:
Malè eſt mehercule, & laborioſè:
Magiſque, & magis in dies, & horas
Iraſcor tibi. Sic meos amores?
Quem tu, quod minimum, facillimumque eſt,
Qua ſolatus es adlocutione?
Paulùm quid lubet adlocutionis,
Mœſtius lacrymis Simonideis.

CAR-

OBSERVATIONES.

mitam regredere. Phædrus prologo l. 3. loquens de Æſopo fabulatore:

Ego illius porrò ſemitæ feci viam,
Et cogitavi plura, quàm reliquerat.

CARM. XXXVIII. v. 4. *ſic meos amores?*] Ellipſis ad vim doloris oſtendendam: ſic autem ſupplenda ſententia: Itane, o Cornifici, veteris neceſſitudinis, quæ mecum tibi intercedit, ſanctiſſimum vinculum deſpicatui habes, ut mihi in tantis miſeriis poſito brevem aliquam allocutionem negare veritus non ſis?

v. 5. *quod minimum, facillimumque*] Verba etenim minimè ſumptuoſa.

v. 6. *adlocutione*] *Alloqui* nonnunquam ſumitur pro *ſolari*. Ovidius Triſtium l. 1. Eleg. 3.

ALLOQUOR extremùm MOESTOS abiturus amicos.

v. 7. *Paulùm quidlibet*] Subaudi *ſatisfuerat*. Dum hæc lego, videor mihi audire ſingultientem hominem, cujus oratio frequenti gemitu paſſim interrumpatur.

Carmen XXXIX

Egnatium temerè ubique ridentem, quò dentium candorem urinæ hauſtu quæſitum oſtenderet, naſo ſuſpendit.

EGnatius, quòd candidos habet dentes,
Renidet uſquequaque: ſeu ad rei ventum eſt
Subſellium, cum orator excitat fletum,
Renidet ille: ſeu pii ad rogum filî
Lugetur, orba cum flet unicum mater,
Renidet ille: quidquid eſt, ubicumque eſt,
Quodcumque agit, renidet. hunc habet morbum,
Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.
Quare monendus es mihi, bone Egnati:
Si Urbanus eſſes, aut Sabinus, aut Tiburs,
Aut porcus Umber, aut obeſus Etruſcus,
Aut Lanuvinus ater, atque dentatus,
Aut Tranſpadanus, ut meos quoque attingam,

Aut

OBSERVATIONES.

CARM. XXXIX. v. 5. *Lugetur*] ἐμφατικῶς, ut apud Terentium in Andria Act. 1. ſc. 1.

—— *ad ſepulcrum venimus:*
In ignem poſita eſt: FLETUR ——

ubi Donatus: *Hic bene imperſonaliter, fletur ab omnibus; extrema enim quæque mortuorum omnes commovens ad lacrymas.*

v. 10. *Urbanus*] Romanus; Roma enim dicta URBS κατ' ἐξοχὴν.

v. 11. *porcus Umber*] Pingui omaſo diſtentus. Horatius Epiſt. 4. l. 1.

Me pinguem, & nitidum bene curata cute viſes,
Si videre voles Epicuri de grege PORCUM.

legitur & *parcus*.

v. 144

Aut quilibet, qui puriter lavit dentes:
Tamen renidere uſquequaque te nollem.
NAM riſu inepto res ineptior nulla eſt.
Nunc Celtiber in Celtiberiâ terrâ
Quod quiſque minxit, hoc ſolet ſibi manè
Dentem, atque ruſam defricare gingivam,
Ut quò iſte veſter expolitior dens eſt,
Hòc te ampliùs bibiſse prædicet lotî.

CARMEN XL.

Ravido, ſi pergat ulteriùs rivalem agere, jamborum ſuorum virulentiam minatur.

QUænam te mala mens, miſelle Ravide,
Agit præcipitem in meos jambos?
Quis Deus tibi non benè advocatus
Vecordem parat excitare rixam?
Anne ut pervenias in ora vulgi?

Quid

OBSERVATIONES.

v. 14. *puriter*] Abſque lotio: puta *candiſpco* illo *pulviſculo*, de cujus uſu Apuleji nomen delatum.

v. 16. *riſu inepto*] Quamobrem pueri, & mulierculæ, quibus minùs ineſt conſilii, facillimè in riſum diſſolvuntur. E contrario Xenocrates notæ ſeverioris Philoſophus, caperatâ fronte ſemper fuit, ut vulgò appellaretur ἀγέλαστος.

CARM. XL. v. 1. *mala mens*] κακοδαίμων. Mirum, quod narrat Florus l. 4. Hiſt. c. 7. *Ipſique Bruto per noctem, cum illato lumine ex more aliqua ſecum agitaret, atra quædam imago ſe obtulit, &, quæ eſſet, interrogata; TUUS, inquit, MALUS GENIUS.*

v. 3. *non bene advocatus*] Non ritè. Simile Italorum adagium: *Non ti ſegnaſti bene queſta mattina.*

v. 4. *vecordem rixam*] Imparem,

in

Quid vis? quàlubet eſse notus optas?
Eris: quandoquidem meos amores
Cum longâ voluiſti amare pœnâ.

CARMEN XLI.

Puellam turpiculam, quæ ab ipſo immanem ſummam pro nocte popoſcerat, delirare ait.

AH me, an illa puella defututa
Tota, millia me decem popoſcit?
Iſta turpiculo puella naſo,
Decoctoris amica Formiani?
Propinqui, quibus eſt puella curæ,
Amicos, medicoſque convocate:

Non

OBSERVATIONES.

in quâ tibi jugulum præbere neceſſe fuerit: vel qualis fuit Glauci, & Diomedis apud Homer. 6. Iliados, de quâ Horat. Sat. 7. l. 1.

Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, diſcedat pigrior, ultrò
Muneribus miſſis ——

Lepide Juvenalis 3. Sat.

Si RIXA eſt, ubi tu pulſas, ego vapulo tantùm.

v. 6. *qualubet eſſe notus optas*] Quacumque ratione. Dummodò famam aſſequaris, bonane an peſſima ea futura ſit, minimè ſolicitus vivis. Infra Epig. 75.

Difficile eſt longum ſubitò deponere amorem:
Difficile eſt; verùm hoc QUALUBET efficias.

CARM. XLI. v. 1. *defututa tota*] *Omnibus modis larga*, ut ait Martialis; vel *cujus ne quidem ſpiritus purus eſt*, ut Petronius. Minus placent qui *tota* referunt ad *millia*, nam illud primum licentiam Catulli magis redolet:

v. 3. *turpiculo naſo*] Sima [illegible]ſe, quales capellæ. Hoc vitium ti puellis ad venuſtatem detorquebant inſani amatores Lucretius l. 4.

Simula, σιλλωή, ac ſatyra eſt ——

u. 8.

Non eſt ſana puella, nec rogare
Qualis ſit. ſolet hæc imaginoſum.

C a r m e n XLII.

Hendecaſyllabos convocat, ut ad repetenda pugillaria è manu cujuſdam impudicæ ſibi opem ferant.

ADeſte hendecaſyllabi, quot eſtis
Omnes undique, quotquot eſtis omnes.
Jocum me putat eſſe mœcha turpis,
Et negat mihi veſtra redditoram
Pugillaria, ſi pati poteſtis.
Perſequamur eam, & reflagitemus.

Quæ

O B S E R V A T I O N E S.

v.8. *Imaginoſum*] Poſt Scaligeri, M.ercurialis, aliorumque doctorum virorum ſuper hoc loco diligentiſſimas animadverſiones, merum delirium ſit, & porrò non diſſimile iſti, de quo loquitur Catullus, ulterius garrire. Tamen obſervo pro coronide, mentionem hujus morbi etiam ab Horatio fieri Epiſt. 2. l. 2.

—— fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus ſeſſor, plauſorque theatro.

& paulo poſt:

Hic ubi cognatorum opibus, curiſque refectus
Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
Et redit ad ſeſe: Tol me occidiſtis, amici,
Non ſervaſtis, ait; cui ſic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.

CARM. XLII. v. 1. *Adeſte hendecaſyllabi*] Ita Martialis Epig. 97. l. 1. alloquitur Scazontem:

Si non moleſtum eſt, teque non piget, Scazon,
Noſtro, rogamus, pauca verba Materno
Dicas in aurem, ſic, ut audiat ſolus.

v. 3. *Jocum me putas eſſe*] Pupam ceream, de quâ ſibi ludos faciat. Horat. Sat. 5. l. 2.

—— hæc mea cura eſt,
Ne quid tu perdas, neu SIS JOCUS.

v 8.

Digitized by Google

Quæ ſit, quæritis? illa, quam videtis
Turpe incedere, mimicè, ac moleſtè,
Ridentem catuli ore Gallicani.
Circumſiſtite eam, & reſlagitate:
Mœcha putida redde codicillos.
Redde putida mœcha codicillos,
Non aſſis facis? ô lutum, lupanar,
Aut, ſi perditius poteſt quid eſſe.
Sed non eſt tamen hoc ſatis putandum.
Quòd, ſi non aliud poteſt, ruborem

Fer-

OBSERVATIONES.

v.8. *mimicè, ac moleſtè*] Hiſtrionicè, adeò ut ſpectantibus nauſeam creet. Quid ſit hoc, videor eruere ex Svetonio Tiber. c.68. *Incedebat*, inquit, *cervice rigida & obſtipa: adducto fere vultu, plerumque tacitus: nullo, aut rariſſimo, etiam cum proximis ſermone, eoque tardiſſimo: nec ſine molli quadam digitorum geſticulatione. Quæ omnia ingrata atque arrogantiæ plena, & animadvertit Auguſtus in eo, & excuſare tentavit ſæpe apud Senatum & populum, profeſſus: Naturæ vitia eſſe, non animi*. In his Tranquilli verbis *mollis digitorum geſticulatio* totam mimorum rationem deſignat, nobiſque Imperatorem χειρονομῶν ob oculos ponit. Cum autem ait *omnia iſta* fuiſſe *ingrata, atque arrogantiæ plena*, unice explicavit τὸ *moleſtè* Catullianum.

v.9. *Ridentem catuli ore Gallicani*] Canes Gallicos patulo rictu fuiſſe convenit, idque ad feras mordicùs tenendas. Ovidius 1. Metamorph. v.533.

Ut CANIS in vacuo leporem cum GALLICUS arvo
Vidit; & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem;
Alter inhæſuro ſimilis, jam jamque tenere
Sperat, & extento ſtringit veſtigia roſtro &c.

Idem verò l.3. de Arte, ubi varia puellarum vitia enumerat, ſic ait:

Eſt, quæ perverſo diſtorqueat ora cachinno:
Cum riſu læta eſt altera, flere putes.

v.16 *ſi non aliud poteſt*] Subaudi *exprimi*.

CARM.

Ferreo canis exprimamus ore,
Conclamate iterum altiore voce:
Mœcha putida redde codicillos,
Redde putida mœcha codicillos:
Sed nil proficimus, nihil movetur.
Mutanda eſt ratio, moduſque vobis,
Si quid proficere amplius poteſtis.
Pudica, & proba redde codicillos.

CARMEN XLIII.

Deformis puellæ, quam audierat cum Lesbia comparari, vitia ſigillatim carpit.

SAlve nec nimio puella naſo,
Nec bello pede, nec nigris ocellis,
Nec longis digitis, nec ore ſiccô,
Nec ſanè nimis elegante linguâ,

De-

OBSERVATIONES.

CARM. XLIII. v. 3. *nec ore ſicco*] Parùm emunctæ naris; vel immundis labiis amatores conſpuens. Niſi malis explicare de ceruſsâ, atque id genus venenis, quæ guttatim è facie defluerent. Elegantiſſimè Petronius in Satyr. *Perfluebant per frontem ſudantis acaciæ rivi, & inter rugas malarum tantum erat cretæ, ut putares detectum parietem nimbo laborare.* Cui concinit Juvenal. Sat. 6.

-hinc miſeri viſcantur labra mariti.

V 4. *Nec ſanè nimis elegante lingua*] Quod etiam formoſis fraudi ſt. Ovidius citat. 3. de Arte:

Et nocuit formæ BARBARA LINGUA bonæ.

Propertius contra Cynthiam ſuam laudat à ſermonis elegantiâ:

Unica nec deſit jucundis gratia verbis,
Omnia quæque Venus, quæque Minerva probat.

CARM.

Decoctoris amica Formiani.
Ten' provincia narrat eſſe bellam?
Tecum Lesbia noſtra comparatur?
O ſæclum inſipiens, & infacetum!

CARMEN XLIV.

Ad fundum ſuum, in quo gravedinem, è frigidiſſimâ Sextii oratione contractam, optimâ victus ratione depulerat.

O Funde noſter, ſeu Sabine, ſeu Tiburs,
(Nam te eſſe Tiburtem autumant, quibus non eſt
Cordi Catullum lædere: at quibus cordi eſt,
Quovis Sabinum pignore eſſe contendunt.)
Sed ſeu Sabine, ſive veriùs Tiburs,
Fui libenter in tuâ ſuburbanâ
Villâ, malamque pectore exſpui tuſſim:
Non immerenti quam mihi meus venter,
Dum ſumptuoſas appeto, dedit, cænas.
Nam Sextianus dum volo eſſe conviva
Ora-

OBSERVATIONES.

CARM. XLIV. v. 2. *quibus non eſt c. C. l.*] Fortaſſe, quod Tiburtina prædia fertiliora, & amœniora eſſent, nihil enim certi affirmare poſſumus

v. 10. *conviva*] Lautiores, qui oratoris vel poëtæ nomen affectabant, ſcripta ſua recitaturi amicis, eos ad cænam invitabant; tali officio judicii favorem operi captantes; Quod valde improbat Perſius 1. Sat.

—— calidum ſcis ponere ſumen,
Scis comitem horridulum trita donare.

Orationem in Attium petitorem
Plenam veneni, & peſtilentiæ legit.
Hìc me gravedo frigida, & frequens tuſſis
Quaſſavit, uſquedum in tuum ſinum fugi,
Et me procuravi ocimoque, & urticâ.
Quare refectus maximas tibi grates
Ago, meum quòd non es ulta peccatum.
Nec deprecor jam, ſi nefaria ſcripta
Sextî recepſo: quin gravedinem, & tuſſim
Non mî, ſed ipſi Sextio ferat frigus,
Qui tunc vocat me, cum malum legit librum.

CAR-

OBSERVATIONES.

nare Lacerna,
Et verum, inquis, amo: verum mihi dicite de me.
Qui pote? vis dicam? nugaris —

v. 11. *petitorem*] Magiſtratum ambientem. Horatius Ode 1. l. 3.

—— hic generoſior
Deſcendat in campum PETITOR.

in comitia videlicet.

v. 12. *Plenam veneni*] Ineptiſſimam, & cicutâ frigidiorem. Eo pacto ſupra carm. 14.

—— Cæſios, Aquinos,
Suffenum, omnia colligam VENENA.

v. 15. *procuravi*] Expiavi, veluti fulgure ictum.

v. 17. *quòd non es ulta*] Tuſſim, & gravedinem alloquitur; aut, ſi mavis, villam ſuburbanam.

v. 20. *Non mi, ſed ipſi Sextio*] Jocus ex inexpectato. Cæterùm ſimile prorſus huic Catulliano Epigramma eſt illud in obſcœnis luſibus, ubi malus infecunda colonum ſuum affatur, quod propter elegantiam totum exſcribere non pigebit:

Quid fruſtra quereris, colone, mecum,
Quòd quondam bene fructuoſa malus,
Autumnis ſterilis duobus adſtem?
Non me prægravat, ut putas, ſenectus?
Nec ſum grandine verberata dura:
Nec gemmas modò germine exeuntes
Seri frigoris uſtulavit aura:
Nec venti, pluviæque, ſiccitaſve,
Quod de ſe quererer, malum dederunt:
Non ſturnus mihi, gracculuſve raptor,
Aut cornix anus, aut aquoſus anſer,
Aut corvus nocuit ſiticuloſus:
Sed quod carmina peſſimi poetæ
Ramis ſuſtineo laborioſis.

CARM.

CARMEN XLV.

Acmes, & Septimii mutuas blanditias, & feliciſſimos amores deſcribit.

ACmen Septimius ſuos amores
Tenens in gremio, Mea, inquit, Acme,
Ni te perditè amo, atque amare portò
Omnes ſum aſſiduè paratus annos,
Quantùm qui pote plurimùm perire:
Sòlus in Libyâ, Indiâve toſtâ,
Cæſio veniam obvius leoni.

Hoc

OBSERVATIONES.

CARM. XLV. v. 6. *Solus in Libya*] Sociorum ope deſtitutus, in Africæ litoribus deſertis.

v. 7. *Cæſio veniam obvius leoni*] Glauci ferarum oculi terribiles occurrentibus ſolent eſſe. Pindarus Ode 6. Olymp. ϛϱοφ. γ.

— δύο δὲ γλαυκῶπες αὐτὸν
δαιμόνων βουλαῖσιν ἐ-
θρέψαντο δράκοντες.

Duo verò CÆSII ipſum,
Deorum conſiliis, enutriverunt
Dracones.

Huc facit, quod ſcribit Plinius l. 8. c. 16. *omnem LEONIS vim in oculis conſtare*, ideoque tenui velamine ſupra caput injecto, ejus furorem continuò langueſcere. Cur autem Septimius è tot tantiſque periculis, quæ vitæ mortalium inſidiantur, Leonis potiſſimùm meminit? Dicam, lector. conſuetudo fuit primùm apud exteros reges, deinde apud Romanos, noxios leonibus devorandos objicere. Inde legimus Lyſimachum ob venenum Calliſtheni datum, juſſu Alexandri ferociſſimo leoni objectum: quem tamen ille mirâ fortitudine, *arrepta lingua exanimavit*, ut loquitur Juſtinus l. 15. c. 3. Licet Q. Curtius fabulam hanc eſſe dicat cap. 1. l. 8. ſuo more Alexandri crudelitatem celare cupiens. E Latinis verò ſcriptoribus Lampridius in Commodo inter alias Senatus acclamationes, poſt obitum illius teterrimi monſtri, hanc quoque recenſet: *Delatores ad LEONEM.* Item Tertullianus libro de ſpectaculis: *Et qui inſigniori cuique homicidæ LEONEM poſcit, item gladiatori atroci petat.*

Hæc

Hoc ut dixit, Amor ſiniſtra * ut ante
Dextram ſternuit adprobationem.
At Acme leviter caput reflectens,
Et dulcis pueri ebrios ocellos
Illo purpureo ore ſuaviata,
Sic, inquit, mea vita Septimille,
Huic uno domino uſque ſerviamus:
Ut multò mihi major, acriorque
Ignis mollibus ardet in medullis.
Hoc ut dixit, Amor ſiniſtra, ut ante,
Dextram ſternuit adprobationem.
Nunc ab auſpicio bono profecti,
Mutuis animis amant, amantur.
Unam Septimius miſellus Acmen
Mavult, quàm Syrias, Britanniaſque:
Uno in Septimio fidelis Acme
Facit delicias, libidineſque.
Quis ullos homines beatiores
Vidit? quis Venerem auſpicatiorem?

CAR-

OBSERVATIONES.

Hæc pluribus exſequi operæ pretium ratus ſum, ne quis fortè nimis inconſiderato judicio notam frigiditatis Catullo inureret.

V. 8. *ſiniſtra, ut ante*] Corrupta profectò iſta, & legendum *inante*, quo pacto Propertius l. 2. Eleg. 2.

Hic dominam exemplo ponat INANTE meam.

V. 11. *ebrios ocellos*] Molliter nutantes. Horatius alio Epitheto idem expreſſit Ode 36. l. 1.

Omnes in Damalin putres
Deponent oculos —

Ovidius l. 2. Artis Amatoriæ:

Aſpicies oculos tremulo fulgore micantes,
Ut Sol à liquida ſæpe refulget aqua.

Perſius de quodam tenerrimo recitatore Sat. 1.

— li-

CARMEN XLVI.

Vere ineunte Troadem relinquere ſtatuit, & in Bithyniam regredi. Joſeph. Scalig.

JAm ver egelidos refert tepores,
Jam cæli furor æquinoctialis
Jucundis Zephyri ſileſcit auris:
Linquantur Phrygii, Catulle, campi,
Nicææque ager uber æſtuoſæ.
Ad claras Aſiæ volemus urbes.
Jam mens prætrepidans avet vagari:
Jam læti ſtudio pedes vigeſcunt.
O dulces comitum valete cœtus,
Longè quos ſimul à domo profectos,
Diverſos variæ viæ reportant.

CAR-

OBSERVATIONES.

— *liquido cum plaſmate guttur*
Mobile colluerit, patranti fractus ocello.

Quid ſit hoc loco τὸ *patranti*, nemo paulò eruditior ignorat.

CARM. XLVI v. 1. *æquinoctialis*] Video Muretum, & Statium, hoc adjunctum Zephyro tribuere; per me quidem licet, ſed ego libentiùs cælo tribuo; ſub æquinoctium enim vernum venti vehementiùs flant. Adde quòd oratio concinnior fit.

v. 7. *prætrepidans*] Feſtinans. Ita Horatius Ode 4. l. 2.

Cujus octavum TREPIDAVIT ætas
Claudere luſtrum.

Perſius cit. Sat. 2. *Lævaſ PRÆTREPIDUM cor*. ideſt, mirum in modum geſtiens, & lætabundum.

CARM.

CARMEN XLVII.

Indignatur Porcium, & Socrationem nequam homines Verannio, & Fabullo amicis ſuis à quodam divite præferri.

POrci, & Socration, duæ ſiniſtræ
Piſonis, ſcabies, fameſque Memmi:
Vos Veranniolo meo, & Fabullo
Verpus præpoſuit Priapus ille?
Vos convivia lauta ſumptuoſè
De die facitis, mei ſodales
Quærunt in triviis vocationes?

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. XLVII. v. 1. *duæ ſiniſtræ Piſonis*]: *Quoniam opera furari & compilare ſolitus Piſo*, inquit Paſſeratius. Optimè. Ita Verrem Siciliæ prætorem, *pluribus canibus*, *quam Scyllam ſuccinctum* vocat Cicero Act. in eum 3. per quos videlicet ſociorum facultates deprædaretur.

v. 2. *ſcabies, fameſque*] Intelligo eos fuiſſe Memmio *A voluptatibus*, qualis erat Neroni C. Petronius, teſte Cornelio Tacito Annalium 16. *Scabiem* pro libidine uſurpat Martialis l. 11. Epig. 8.

Penelopæ licet eſſe tibi ſub principe Nerva,
Sed prohibet SCABIES, ingeniumque vetus.

Non abs re igitur fuerit hoc nomine appellari nequiſſimos homines, qui ceſſantem prætoris pruritum exquiſitis urticis, & ſtimulis excitarent. Famem quoque novis ciborum condimentis inſtaurari ſolitam; ſcimus ex Juvenali Sat. 4. ubi de Montano Senatorum pinguiſſimo: —— *noverat ille*

Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis
Jam medias, aliamque FAMEM, cum pulmo Falerno
Arderet ——

At Heliogabalus *amabat ſibi pretia rerum earum majora dici, quæ menſæ parabantur, orexin convivio hanc eſſe aſſerens*. Verba ſunt Lampridii.

v. 7. *Quærunt in triviis*] Domi-

CARMEN XLVIII.

Blanditur Juventio puero.

MEllitos oculos tuos, Juventi,
Si quis me ſinat uſque baſiare,
Uſque ad millia baſiem trecenta,
Nec umquam ſaturum inde cor futurum eſt:
Non ſi denſior aridis ariſtis
Sit noſtræ ſeges oſculationis.

CARMEN XLIX.

M. Tullio Ciceroni gratias agit.

DIſertiſſime Romuli nepotum,
Quot ſunt, quotque fuere, Marce Tulli,
Quotque poſt aliis erunt in annis:
Gratias tibi maximas Catullus
Agit peſſimus omnium poëta:

Tan-

OBSERVATIONES.

cænium ſcilicet *cane pejus & angue* vitantes.

CARM. XLVIII. v. 4. *Nec umquam ſaturum*] Iſaacus Voſſius hunc verſiculum ita legit è priſcis codd.

Nec umquã inde ero ſatur futurus. *hiante*, inquit, *ſyllaba, ut ſolet Catullus*. An bene, judicandum relinquo doctioribus. Cæterùm huc ſpectant illa venuſtiſſima de oſculis, quæ habentur in fragmentis Petronianis:

Hic nullus labor eſt, ruborque nullus:
Hoc juvit, juvat, & diu juvabit:
Hoc non deficit, incipitque ſemper.

CARM. XLIX. v. 1. *Diſertiſſime R. n.*] Quapropter Cornelius Severus poëta magni ſpiritus, apud Senecam patrem Suaſor. 7. canit mortuo Cicerone obmutuiſſe Romanam.

Digitized by Google

Tantò peſſimus omnium poëta,
Quantò tu optimus omnium patronus.

Carmen L.

Ad Calvum Licinium: ſe ita familiaritatem ejus, & convictum deperire, ut ægrè divelli poſſit.

HEſterno, Licini, die otioſi
Multûm luſimus in meis tabellis,
Ut convenerat eſſe delicatos.
Scribens verſiculos uterque noſtrûm
Ludebat numero modò hoc, modò illoc,
Reddens mutua per jocum, atque vinum.
Atque illinc abii, tuo lepôre
Incenſus, Licini, facetiiſque,
Ut nec me miſerum cibus juvaret,
Nec ſomnus tegeret quiete ocellos:
Sed toto indomitus furore lecto
Verſarer, cupiens videre lucem,
Ut tecum loquerer, ſimulque ut eſſem,

At

OBSERVATIONES.

uam eloquentiam. Audi verſus:

Abſtulit una dies ævi decus, ictaque luctu
Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ.

Tu lege reliqua, ſi vacat; pretium enim operæ feceris.

CARM. L. v. 2. *in meis tabellis*] Scribebant veteres in ceratis tabulis, ut lippis ac tonſoribus notum.

v. 3. *Ut*] Pro *ubi*. ſic ſup. carm. 11.

Litus UT longè reſonante Eoa
Tunditur unda.

v. 5. *numero modo hoc*] Vario carminis genere jocabamur ex tempore. Non placet Urſinus, qui in Appendice ad Ciacconium de triclinio, talorum jactum intelligit.

At deſeſſa labore membra poſtquam
Semimortua lectulo jacebant,
Hoc, jucunde, tibi poëma feci,
Ex quo perſpiceres meum dolorem.
Nunc audax, cave, ſis: preceſque noſtras
Oramus, cave deſpuas, ocelle,
Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te.
Eſt vehemens Dea; lædere hanc caveto.

CARMEN LI.

Supra humanam ſortem felices judicat, quibus aſpectu Lesbiæ frui contingat: mox, quaſi reſipiens, otium damnat.

ILle mî par eſſe Deo videtur,
Ille, ſi fas eſt, ſuperare Divos,
Qui ſedens adverſus identidem te
Spectat, & audit
Dulce ridentem, miſero quod omnes
Eripit ſenſus mihi: nam ſimul te,
Lesbia, aſpexi, nihil eſt ſuper mî
* *

Lin-

OBSERVATIONES.

V. 18. *Nunc audax cave ſis*] Noli ſuperbire, conſcius leporis & virtutum tuarum. Solent enim plerumque homines, cum laudantur, criſtas tollere. Vide Propertii Eleg. 22. l. 3.

CARM. LI. 8. Hanc lacunam ingenioſè Parthenius expleverat addito verſiculo *Quod loquar amens*. At in bonis auctoribus aliquid ſimile præſtare flagitium potiùs eſt, quàm beneficium: ſi quidem vetuſta

Lingua ſed torpet: tenues ſub artus
Flamma dimanat: ſonitu ſuopte
Tintinant aures: geminâ teguntur
Lumina nocte.

* *

Videtur deeſſe integra ſtrophe.

* *

Otium, Catulle, tibi moleſtum eſt,
Otio exſultas, nimiùmque geſtis:
Otium & reges priùs, & beatas
Perdidit urbes.

OBSERVATIONES.

tuſta ſimulacra mutila magis placent, quàm diverſi operis additione perfecta. Sed nec unum duntaxat verſum deeſſe apparet: cum enim Catullus oden poetriæ Sapphûs Latino carmine vertendam ſibi propoſuiſſet, ad finem uſque pergere debuit; ſunt enim illa, quæ deſiderantur, ejuſdem ferè argumenti:

Καδδ' ἱδρὼς ψυχρὸς χέεται τρόμος δὲ
Πᾶσαν αἱρεῖ χλωροτέρη δὲ ποίας
Ἐμμὶ. τεθνᾶναι δ' ὀλίγω δέουσα,
Φαίνομαι ἄπνους.

Sic autem interpretatur Henricus Stephanus:

Manat & ſudor gelidus, tremorque
Occupat totam: velut herba, pallent
Ora: ſpirandi neque compos Orco
Proxima credor.

Omnino videndus in hunc locum Iſaacus Voſſius.

v. 17. *Otium, Catulle*] Increpat ſe ipſum, quaſi veterno amoris excuſſo. Eodem pacto Virgilius Ecl. 2.

Ah Corydon, Corydon, quæ te dementia cepit!
Semiputata tibi frondoſa vitis in ulmo eſt.
Quin tu aliquid ſaltem potiùs, quorum indiget uſus,
Viminibus, mollique paras detexere junco?

Theophraſtus apud Stobæum ſerm. 62. interrogatus quid eſſet Amor, ſapientiſſimè reſpondit, πάθος ψυχῆς σχολαζούσης. *affectus animæ otioſæ*. Et Franciſcus Petrarca delicium Muſarum & noſtrum ita (nel trionfo d'Amore c. 1.)

Ei nacque d'OZIO, e di laſcivia umana,
Nudrito di penſier dolci, e ſoavi,
Fatto Signor, e Dio da gente vana.

— 4 CARM.

CARMEN LII.

Indignatur Strumam, & Vatinium nequam homines magiſtratum conſecutos.

QUid eſt, Catulle, quid moraris emori?
Sellâ in curuli Struma Nonius ſedet:
Per Conſulatum pejerat Vatinius.
Quid eſt, Catulle, quid moraris emori?

CARMEN LIII.

De quodam, cui mirum videbatur Calvum puſillum homuncionem eloquentiâ praecellere.

RIſi neſcio quem modò in coronâ,
Qui, cum mirificè Vatiniana
Meus crimina Calvus explicaſſet,

Ad-

OBSERVATIONES.

CARM. LII. v. 1. *quid moraris emori?*] Ovidius Epiſt. Dejaniræ: *Impia QUID dubitas Deianira MORI?*

v. 2. *Sella in curuli*] Prætor puta, vel Ædilis: non certè Conſul.

v. 3. *Vatinius*] Hinc luce meridianâ clarius apparet, Catullum vitam produxiſſe ultra ætatis annum trigeſimum, quo illum denatum Euſebius in Chronico perperam tradit, niſi fortè numeri corrupti ſunt. Etenim P. Vatinius P. filius Conſulatum geſſit cum Q. Fuſio Caleno Q. F. C. N. Anno ab U. C. DCCVII. ut rerum Romanarum ſcriptores, & antiqua marmora teſtantur. Quapropter, ſi annus Catulli natalis incidit in annum U. C. DCLXVII. ut eſt apud eumdem Euſebium, Conſule Vatinio poëta noſter octo luſtra jam impleverat. Sed vide Carmen 110. ibique obſervationes meas.

CARM.

Admirans ait hæc, manuſque tollens:
Dii magni, ſalicippium diſertum!

Carmen LIV.

In Cæſarem, & exoletos ejus.

OThonis caput oppidò puſillum,
Subtile, & leve peditum Libonis,

Vet-

OBSERVATIONES.

CARM. LIII. v. 5. *ſalicippium diſertum!*] Riſum tenere non potuit Catullus ob novitatem vocabuli ab admirante compoſiti: *ſalicippium* enim Latinis auribus ignotum erat. At profectò magis rideret, ſi monſtra lectionum audiret, quæ in hunc locum viri eruditi otioſè nimis commenti ſunt. Horum alii *Calabotium*, alii *Salaputium*, alii denique *Salapitium* ſibi finxerunt, cum tamen vera lectio ſe obtrudat vel invitis. Vide Senecam Rhetorem controverſ. 19. ex quo nodi ſolutio petenda eſt.

CARM. LIV. v. 1. *Othonis caput*] Venimus ad Ænigma totius operis Catulliani multorum ſententiâ obſcuriſſimum, quod Muretus, & eum ſecutus Voſſius, velut inextricabile depoſuere, illud Hippocratis præcinentes: *deſperatis medicinam haud eſſe adhibendam*. Scaliger contra, & Statius, nullum non lapidem movent, ut paucis immutatis, plura explicent. quid verò maximis conatibus ambo proficiant, non eſt modeſtiæ noſtræ judicare. Ego (ſi modò fas eſt in eamdem arenam deſcendere, ubi litterarum principes non omnino feliciter rem geſſiſſe videntur) ſolo interpunctionis vitio hos verſus hactenus non intellectos exiſtimo, at, ſi rectè diſtinguas, tam claros eſſe, *quàm Solis radii olim, cum ſudum eſt, ſolent.* Invehitur ſuo more Catullus in Cæſarem pathicis pueris gaudentem, & quidem ſine delectu, *bonis* videlicet *maliſque infeſtum*: quem propterea *ruſticum* vocat. Non enim audiendus Achilles, qui putat *Ruſticum* eſſe nomen proprium. Fuſſecium deinde ſocium flagitii perſtringit. Eſt autem ſententia hujuſmodi: O Cæſar omnis urbanitatis expers, & pulchritudinis inepte judex, optarem tibi, & Fuſſecio ſeni temulento, ſi non omnia, at ſaltem hæc in cinædis veſtris diſplicere, nempe Othonis puſillum caput: Libonis crepi-

tum

Vettî, ruſtice, ſemilauta crura:
Si non omnia, diſplicere vellem
Tibi, & Fuffecio ſeni recocto.
Iraſcêre iterum meis Jambis
Immerentibus, unice Imperator.

CAR-

OBSERVATIONES.

rum obſcœnum, quo laborat, ſed imminuere tentat, ut nares tantummodò teter odor contingat: Vettii denique crura ſordidiuſcula, & malè lota. At perge morboſos iſtos amplecti, expectaque interim jamborum meorum virulentum acumen, cui ſolitus es iraſci, verùm injuria; non enim æquum eſt Satyrarum ſcriptoribus ſilentium imponere, at potiùs Imperatorem unicum animum ſuum à vitiis emendare. En tibi, ó lector, liquida, & p'ana omnia. Illud jam ſupereſt; ut ſcriptorum teſtimonio ſingula confirmem.

Ibid. *caput oppidò puſillum*] Id eſt valde, *ἀρχαικῶς*. Fortaſſe huc trahendum illud Horatii Ode 33. l. 1.

Inſignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor ——

Inſignis enim eſt ille, qui aliquo ſigno inter cæteros dignoſcitur, ſive illud laudi, ſeu vitio detur. Hinc apud Ciceronem pro Quintio legimus *inſignitè improbum*: pro Rabirio, *inſignem hominem omnibus notis turpitudinis*. Et magis in rem præſentem apud Virg. Georg. 3. *maculis vaccam inſignem*. Adde quod ſubdit Horatius: *Cyrus in aſperam declinat Pholoen*. vides hic Lycoridem minùs formoſam eſſe, utpote quæ ultro Cyrum deperear, & à Cyro negligatur: quod utrumque à formoſis alienum. *Tenuis* igitur *frons*, quæ reſpondet *capiti puſillo*, minus in pretio, imò dedecori eſt. Caſtigandus ideò Scaliger pater, iniquus in Horatium cenſor, qui Poëtices l. 6. c. 7. ita de hoc loco: *Nunquam vel in viro, vel in femina laudarim tenuem frontem; neque ad decorem, neque ad venuſtatem*. Eſto, ut ais, magne vir, ſed amabò, unde certò ſcire potes ab Horatio laudatam? Fingamus tamen laudatam, adhuc poeta Venuſinus excuſari poteſt: *trahit enim ſua quemque voluptas*, & non idem eſt oculorum judicium. Sanè *frons minima* enumeratur à Petronio inter partes venuſtatis, ubi pulcherrimam feminam deſcribit; & Martialis Epig. 42. l. 4. *frontem brevem* in puero deſiderat. Amoris loligine ſæpenumerò cæcutiunt homines, ut ea; quæ cæteris maximè indecora videntur, ipſi laudent, atque in deliciis habeant. Horat. cit. Sat. 3. l. 1.

Illuc.

Digitized by Google

Illuc prævertamur: amatorem quòd amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant; veluti Balbinum polypus Agnæ.

& quæ ſequuntur ulteriùs elegantiſſima. Par omnino ratio de *capite Othonis puſillo*, quod Catullum offendebat, Julium ve ò Cæſarem mirè delectabat. Audi M. Tullium l. 1. de nat. Deorum n. 55. *Deinde nobis*, inquit, *qui, concedentibus philoſophis antiquis, adoleſcentulis delectamur, etiam vitia ſæpe jucunda ſunt. Nævus in articulo pueri delectat Alcæum. at eſt corporis macula nævus: illi tamen hoc lumen videbatur. Q. Catulus, hujus collega & familiaris noſtri pater, dilexit municipem tuum Roſcium: in quem etiam illud eſt ejus,*

Conſtiteram exorientem Auroram forte ſalutans,
Cum ſubitò à lævâ Roſcius exoritur:
Pace mihi liceat, cæleſtes, dicere veſtra,
Mortalis viſus pulchrior eſſe Deo.

Huic pulchrior Deo? at erat, ſicut hodie eſt, perverſiſſimis oculis. Quid refert, ſi hoc ipſum ſalſum & venuſtum illi videbatur? Huc pertinent, quæ ſcribit Lucretius lib. 4. mundiſſimis verſiculis:

— hoc faciunt homines plerumque cupidine cæci,
Et tribuunt ea, quæ non ſunt his commoda verè.
Multimodis igitur pravas, turpeſque videmus
Eſſe in deliciis, ſummoque in honore vigere.

A reliquis abſtineo, ſunt enim pluſcula. Videſis Ovidium l. 2. Amorum Eleg. 4. Catull. ſupra c. 43 infra c. 85. *Quintia formoſa eſt multis &c.* Propert. denique Eleg. 22. l. 3. Apud Plutarchum libello de Amore Nicomachus quidam ad itidem quemdam, qui ſibi Zeuxidis Helenam non pulchram videri dixerat, ita locutus fertur: Λάβε τοὺς ἐμοὺς ὀφθαλμοὺς, ϗ θεός σοι φανήσεται. *Sume tibi meos oculos, & Dea tibi videbitur.*

v. 2. *ſubtile & leve peditum*] Opponitur crepitibus inverecundis, & reſonantibus, quos liberos æquè, ac ructus, eſſe Stoici voluerunt. Cicero Epiſt. 22. l. 9. ad Papirium Pœtum: SUPPEDIT, *flagitium eſt. jam erit nudus in balneo, non reprehendes.* Horatius Sat. 8. l. 1. ex ore Priapi:

— diſploſa ſonat quantùm veſica,
PEPEDI.

Sed hæc nimis olida, nec amplius miſcenda. Si quis fortaſſe curioſior eſt, conſulat Scaligeri notas.

v. 3. *Vetti*] Teſtatur Iſaacus Voſſius in antiquis exemplaribus ſcriptum exſtare *Etri*, aut *Veteri*, ex cujus corruptæ ſcripturæ ductibus ipſe legendum conjicit *Vetti*, quem ſanè, ut oris impuri, traducit poëta noſter carm. 95. Vulgati libri habent *Heri*, quod non omnino malum. Dilectos enim pueros veteres illi ſcarabæi *dominos* vocabant. Martialis lib. 11 de quodam ficetum alienante:

Plo-

Plorantes dominos vendere, Tucca, potes?

Ibid. *ruſtice*] Agreſtes homines Gratiarum ſunt expertes, nec ferè dignoſcunt, quid diſtent æra lupinis. Supra carm. 22.

Idem infaceto eſt infacetior RURE.

Contra Chærea Terentianus Eunuch. Act. 3. ſc. 5. ita de ſe ad Antiphonem:

— quid ego eius tibi nunc faciem prædicem, aut laudem, Antipho,
Cum ipſum me noris, quàm elegans formarum ſpectator ſiem?
In hac commotus ſum —

Ubi Donatus: *Elegans ſpectator eſt, qui ſit cunctantis, & faſtidioſi judicii: cui non quid placet facilè.* At ruſticus, modò malam libidinem expleat, in quamlibet formam impetum facit.

Ibid. *ſemilauta crura*] Ideſt, malè lota; *Lautum* enim ſignificat *lotum*, teſte Nonio Marcello, apud quem exempla vide. Sordida igitur crura digna ruſtici amoribus, nam foſſorum pedes luto ferè inquinati.

v.4. *Si non omnia*] Concedit aliqua eſſe in Othone ac Libone haud omnino improbanda, ſed quæ tanti non ſint, ut propter ea reliqua tolerentur.

v.5. *ſeni recocto*] Ebrietati dedito. Petronius in fragmentis:

Anus RECOCTA vino
Trementibus labellis.

Quod ſuperiores explicationes noſtras mire aſtruit; ebriis enim ſolent videri pulchra, quæ reapſe deformia ſunt. Favet Ovidius Artis Amat. l. 3. v. 753.

Et ſi turpis eris, formoſa videbere potis.

v.6. *Iraſcere iterum*] Semel enim iratus fuit ob verſiculos de Mamurra. At Hendecaſyllabum carmen, quo hæc ſcribimus, aptius eſt luſibus, quàm contumeliis. Ovidius pariter in Ibin:

Poſtmodò plura leges, & nomen habentia verum,
Et pede, quo debent acria bella geri.

Jambo ſcilicet. Hactenus per ſalebras & ſcrupos iter fecimus, nunc ad clariora & minùs impedita pergamus.

CARM.

Digitized by Google

CARMEN LV.

Ad Camerium.

Ait ſe illum quæritando defeſſum jam eſſe, rogatque ubi tandem locorum conveniri velit.

ORamus, ſi fortè non moleſtum eſt,
Demonſtres ubi ſint tuæ tabernæ.
Te campo quæſivimus minore,
Te in circo, te in omnibus labellis;
Te in templo ſuperi Jovis ſacrato,
In Magni ſimul ambulatione:
Femellas omnes, amice, prendi,
Quas vultu vidi tamen ſereno,

Has

OBSERVATIONES.

CARM. LV. v. 2. *Demonſtres ubi ſint tuæ taberna*] Præmiator nocturnus apud Juvenal. Sat. 3.

Ede UBI conſiſtas; in qua te quæro proſeucha?

v. 3. *campo minore*] Intellige Martium prope Tiberim, ubi juventus Romana variè ſe exercebat: hunc autem *campum* vocat *minorem* Catullus, propter campum comitiorum, in quo populus ferebat ſuffragia. Hic autem debuit meritò major appellari, in altero enim ludicra, in hoc ſeria gerebantur. Uterque tamen CAMPI nomine abſolutè venit. De primo Propertius l. 2. Eleg. 13.

Tot jam abiere dies; cum me nec cura theatri,
Nec tetigit CAMPI, nec mea Muſa juvat.

De ſecundo Cicero pro Milone: *Hunc diem igitur CAMPI ſperatum, atque exoptatum ſibi proponens Milo.* ideſt diem comitiorum. & Horatius Ode 1. l. 3.

— hic generoſior
Deſcendat in CAMPUM petitor.

Fuerunt & alii campi Romæ, ſed minùs celebres; puta Eſquilinus, ubi poſtea horti Mœcenatis, Aventinus, Agrippæ &c. de quibus vide P. Victorem in libello de regionibus Urbis Romæ, cæteroſque anti-

qui-

Digitized by Google

Has vel te ſic ipſe flagitabam:
Camerium mihi, peſſimæ puellæ.
Quædam, inquit, nudum ſinum reducens,
En hic in roſeis latet papillis.
Sed te jam ferre Herculei labos eſt;
Tanto te in faſtu negas amice.
Dic nobis ubi ſis futurus, ede hoc
Audacter; committe, crede luci.
Num te lacteolæ tenent puellæ?
Si linguam clauſo tenes in ore,
Fructus projicies amoris omnes.
VERboſâ gaudet Venus loquelâ.
Vel ſi vis, licet obſeres palatum,
Dum voſtri ſim particeps amoris.

* *

Non cuſtos ſi fingar ille Cretum,
Non ſi Pegaſeo ferar volatu,

Non

OBSERVATIONES.

quitatum Romanarum ſcriptores.

v.4. *labellis*] Diminutivum à *labro* æneo, cujus uſus in balneis. Cicero ad uxorem Epiſt. 20. l. 14.

LABRUM ſi in balneo nō eſt, fac ut ſit.

v. 10. *Camerium mihi*] Subaudi *indicatote.*

v.17. *lacteolæ puellæ*] Epigramma Ovidio adſcriptum in codice Petri Scriverii:

LACTEOLASque animas lacteus humor alit.

Polyphemus verò apud eumdem 13. Metamorph. comparat Galateæ teneritudinem caſeolis è lacte recenti:

Mollior & cycni plumis, & LACTE coacto.

v.19. *Fructus amoris*] Propertius l. 3. Eleg. 18.

Semper amet, FRUCTU ſemper AMORIS egens.

v.23. *cuſtos Cretum*] Vide Indicem noſtrum ſuo loco.

v. 26.

Non Ladas ſi ego, pennipeſve Perſeus,
Non Rheſi niveæ, citæque bigæ:
Adde huc plumipedes, volatileſque,
Ventorumque ſimul require curſum,
Quos junctos, Cameri, mihi dicares:
Defeſſus tamen omnibus medullis,
Et multis languoribus pereſus
Eſſem te, mi amice, quæritando.

CARMEN LVI.

Valerio Catoni Grammatico, facetam de puero narrat hiſtoriam.

O Rem ridiculam, Cato, & jocoſam,
Dignamque auribus, & tuo cachinno!
Ride, quidquid amas, Cato, Catullum:
Res eſt ridicula, & nimis jocoſa.
Deprendi modò pupulum puellæ

Tru-

OBSERVATIONES.

v. 26. *Non Rheſi*] Subaudi *ſi me vexerint*. At exiſtimo nonnulla deeſſe.

v. 27. *Adde huc plumipedes*] Subaudi *equos*. Poteſt tamen vim ſubſtantivi obtinere, ut *ſonipes*, *quadrupes*, *cornipes*, & id genus alia. Infra c. 62.

Pepulitque noctis umbras vegetis ſonipedibus.

v. 29. *Junctos*] Currui ſcilicet. Inde Virgilius Eclogâ 3. ἀδύνατον explicare volens:

Atque idem JUNGAT Vulpes, & mulgeat hircos.

Sic etiam fieri nequit, ut venti jugo copulentur.

CARM. LVI. v. 5. *Deprendi*] Proprium ſanè verbum *deprendere*, quod nobis Italis *cogliere ſul fatto*. Juvenalis Sat. 6. de mulierum inſigni impudentia:

— *nihil*

Truſantem. hunc ego, ſi placet Dionæ,
Protelo rigidâ meâ cecîdi.

CARMEN LVII.

In Cæſarem & Mamurram, flagitioſiſſimum amicorum par.

PUlchrè convenit improbis cinædis
Mamurræ pathicoque, Cæſarique.
Nec mirum: maculæ pares utriſque,
Urbana altera, & illa Formiana,
Impreſſæ reſident, nec eluentur.
Morboſi pariter, gemelli utrique:

Uno

OBSERVATIONES.

— nihil eſt audacius illis
DEPRENSIS: iram atque animos à crimine ſumunt,

v. 7. *rigida mea*] Subaudi *ſicula*

Ibid. *cecidi*] Hinc *præciſus*, ille qui muliebria patitur. Auctor carminis in Priapum:

Hic inter frutices loco remoto
(Dicat forſitan hæc ſibi ipſe) nemo
PRÆCISUM ſciet eſſe me. ſed errat:
Magnis teſtibus iſta res agetur.

Hoc autem erat ſupplicium adoleſcentulorum, qui nuptas mulieres, vel concubinas alterius aſſectabantur, ut notavit Muretus ex Apuleii Mileſiis fabellis. Martialis quoque ait cinædum q... ...m liberius mœchari ſolit..., quod *naſibus conſideret.* At grandiores non à domino, ſed à mancipiis id ferre cogebantur. Horarius Sat. 2. l. 1. quæ tota de adulteriis:

Hunc perminxerunt calones.

CARM. LVII. v. 5. *Impreſſæ reſident, nec eluentur*] Notas vitiorum, quas quiſque contraxiſſet, nullâ humanâ videlebiles ad inferos ferri, docuit Plato in Gorgiâ; cujus opinionem albis dentibus ridet Lucianus in Cataplo. Ambos videſis, nam mihi ſufficit loca digito monſtraſſe, utpote longiuſcula. Claudianus ex eadem ſententiâ l. 2. in Rufinum:

Quid demens manifeſta negas? en pectus inuſtæ
Deformant MACULÆ —

v. 7.

Uno in lectulo erudituli ambo:
Non hic, quàm ille, magis vorax adulter:
Rivales ſocii puellulatum.
Pulchrè convenit improbis cinædis.

CARMEN LVIII.

Ad Cælium de Lesbiâ quæſtum meretricium faciente.

CÆli, Lesbia noſtra, Lesbia illa,
Illa Lesbia, quam Catullus unam
Plus quàm ſe, atque ſuos amavit omnes:
Nunc in quadriviis, & angiportis
Glubit magnanimos Remi nepotes.

OBSERVATIONES.

v. 7. *lectulo*] Pes creticus pro dactylo, hiante ſyllabâ in fine.

Ibid. *erudituli*] Significat Mamurram & Cæſarem alternis vicibus mutuò ſimul conſueviſſe, quod penè incredibile videri poſſit de tanto Imperatore, niſi momentum adderet Svetonii gravis auctoritas, qui ejus famam Nicomedis contubernio læſam, & obſcœnis militum jocis petitam apertè narrat. Idem refert ſcriptor citatus de C. Caligulâ in ejus vitâ c. 36. O portenta hominum in apice rerum locata! Quod autem ait Catullus *erudituli*, referendum eſt ad ſcientiam flagitiorum, quam uterque ad amuſſim callebat; Hinc Propertius novam nuptam appellat *rudem* Eleg. 3. l. 4.

Cum rudis urgenti brachia victa dedi.

Et Petronius Satyr. *Nec ſe rejiciebat à blandisiis. DOCTISSIMUS puer*. Ideſt nequitiâ olim imbutus.

v. 8. *vorax*] Patrimonii dilapidator. ſupra carm. 29.

—*uncta DEVORARE patrimonia.*

CARM. LVIII. v. 5. *Remi nepotes*] Attingit illorum opinionem, qui urbem Romam non à Romulo, ſed à Remo conditam fuiſſe tradiderunt. Propertius quoque l. 2. Eleg. 1. *Regnave prima* REMI. Conſulendus Thomas Dempſterus Paralip. ad c. 1. l. 1. Roſini Antiq. Rom.

Carmen LIX.

Indignatur Ruſam quamdam, nuper mendicam, eò ſuperbiæ deveniſſe, ut amantis Ruſuli preces eluderet.

Bononienſis Rufa Rufulum fallat?
Uxorne Meni? ſæpe quam in ſepulcretis
Vidiſtis ipſo rapere de rogo cænam,
Cum devolutum ex igne proſequens panem
Ab ſemiraſo tunderetur uſtore?
Num te leæna montibus Libyſſinis,
Aut ſcylla latrans infimâ inguinum parte,
Tam mente durâ procreavit, ac terrâ,
Ut ſupplicis vocem in noviſſimo caſu
Contemptam haberes? ô nimis fero corde!

Carmen LX.

Hoc nuptiali carmine, quod ſanè elegantiſſimum eſt, poëta noſter cum amico uxorem ducenti gratum facere ſtudet, tum ea, quæ ad veteres connubiorum ritus cognoſcendos maximè pertinent, miro quodam lepôre perſequitur.

Collis ô Heliconei
Cultor, Uraniæ genus,

Qui

OBSERVATIONES.

CARM.LIX. v. 1. *Rufulum fallat?*] Pronunciandum cum indignatione.

CARM:LX. v:2. *Uraniæ genus*] Seneca Medeâ Ch. 1. Bacchi filium facit:

Car-

Qui rapis teneram ad virum
Virginem, ô Hymenæe Hymen,
O Hymen Hymenæe:
Cinge tempora floribus
Suaveolentis amaraci.
Flammeum cape. læus huc
Huc veni, niveo gerens
Luteum pede ſoccum.
Excituſque hilari die,
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnulâ,
Pelle humum pedibus, manu
Pineam quate tædam.
Namque Julia Manlio,
Qualis Idalium colens
Venit ad Phrygium Venus
Judicem, bona cum bonâ
Nubit alite virgo:

Flo-

OBSERVATIONES.

Candida thyrſigeri proles generoſa Lyæi,
Multifidam jam tempus erat ſuccendere pinum &c.
Claudianus Epith. Palladii & Celerinæ Catullum ſecutus videtur:
Mollibus exſurgit ſtratis, interque ſuorum
Agmen, & innumeros HYMENÆUM poſcit Amores.
Hunc Muſa genitum legit Cytherea, ducemque
Præfecit thalamis ——
Quæ tamen duo loca ita componi poterunt, ut dicamus Uraniam è Bacchi ſemine Hymenæũ peperiſſe.

v. 6. *floribus ſuaveolentis amaraci.*] Virgilius 1. Æneidos v. 697.
—— *ubi mollis AMARACUS illum*
Floribus, & dulci adſpirans complectitur umbra.
ubi τὸ *adſpirans* accipiunt interpretes de ſuavi odore.

Floridis velut enitens
  Myrtus Aſia ramulis,
  Quos Hamadryades Deæ
  Ludicrum ſibi roſcido
  Nutriunt humore.
Quare age, huc aditum ferens
  Perge linquere Theſpiæ
  Rupis Aonios ſpecus,
  Lympha quos ſuper irrigat
  Frigerans Aganippe.
Ac domum dominam voca
  Conjugis cupidam novi,
  Mentem amore revinciens,
  Ut tenax hedera huc, & huc
  Arborem implicat errans.
Vos item ſimul integræ
  Virgines, quibus advenit.
  Par dies, agite, in modum
  Dicite: ô Hymenæe Hymen,
  Hymen ô Hymenæe:

Ut

OBSERVATIONES.

v. 35. *Arborem implicat errans.*] Comparatio hæc poetis familiariſſima eſt in re amoris honeſtè obnubendâ. Horatius Ode 36. l. 1.

— *nec Damalis novo*
Divelletur adultero,
Laſcivis ederis ambitioſior.

v. 36. *integræ virgines*] In ipſo ætatis flore conſtitutæ. vel eſt epithetum virginitatis proprium. Terentius Hecyrâ Act. 1. Sc. 2.

— *eam ludibrio haberi, Parmeno,*
Quin INTEGRAM itidem reddam, ut accepi ab ſuis,
Neque honeſtum mihi, neque utile ipſi VIRGINI eſt.

v. 52.

Ut lubentiùs, audiens
  Se citarier ad ſuum
  Munus, huc aditum fera
  Dux bonæ Veneris, boni
  Conjugator amoris.
Quis Deus magis ah magis
  Eſt petendus amantibus?
  Quem colent homines magis
  Cælitum? ô Hymenæe Hymen,
  Hymen ô Hymenæe.
Te ſuis tremulus parens
  Invocat: tibi virgines
  Zonulâ ſolüunt ſinus:
  Te tumens cupidâ novus
  Captat aure maritus.

Tu

OBSERVATIONES.

v. 52. *Invocat*] Solent enim ſenio confecti patresfamilias ardentiſſimo deſiderio teneri nuptias filiarum videndi, ne præmorientes, eas indefenſas, ac ſine præſidio relinquant. Inde Sulpitius ad Ciceronem Epiſt. 5. l. 4. ubi eum de Tulliolæ morte conſolatur, ſic ironicè: *Licitum eſt tibi, credo, pro tua dignitate, ex hac juventute generum deligere, cujus fidei liberos tuos te tutò committere putares.* Qua propter videtur mihi Ovidius non ſatis ex decoro Peneum fluvium filiam Daphnen his verbis alloquentem introducere 1. Metamorph. *Generum mihi filia debes: debes mihi nata nepotes;* Si enim Deus Peneus, ut omnes fluvii, nonne ipſe poterat filiam cuſtodire, abſque ope generi, eique optatam virginitatem haud gravatè permittere? Si autem immortalis, cur tantoperè ſolicitus erat de poſteritate? quam ideò mortales deſiderant, ne omnino ſui memoria & imago deleatur.

v. 54. *tumens*] Bene repoſitum, cum antea legeretur *timens*. Simile illud Lucretii l. 4.

Irritata TUMENT loca ſemine,
fitque voluntas
Eiicere id, quò ſe contendit dira libido.

 v. 59.

Tu fero juveni in manus
Floridam ipſe puellulam
Matris è gremio ſuæ
Dedis. ô Hymenæe Hymen,
Hymen ô Hymenæe.
Nil poteſt ſine te Venus,
Fama quod bona comprobet,
Commodi capere: at poteſt,
Te volente. quis huic Deo
Compararier auſit?
Nulla quit ſine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe jungier: at poteſt,
Te volente. quis huic Deo
Compararier auſit?
Quæ tuis careat ſacris,
Non queat dare præſides
Terra finibus: at queat,
Te volente. quis huic Deo
Compararier auſit?

Clau-

OBSERVATIONES.

v. 59. *Matris è gremio ſuæ*] Virgines enim in cuſtodiâ matrum, ut omnibus notum. Infra carm. 63. de Ariadna:

— quam ſuaves exſpirans caſtus odores
Lectulus in molli complexu matris alebat.

v. 71. *Quæ tuis careat ſacris*] Diù multùmque mecum ipſe reputavi, quid ſibi vellet Catullus hac ſtrophe: non enim facilè invenias regionem, cujus populi nuptiarum ſint expertes. At forte fortunâ in Plinium incidi, qui lib. 5. c. 17. neſcio quos *Eſſenos* commemorat gen-

Clauſtra pandite januæ.
Virgo adeſt, viden', ut faces
Splendidas quatiunt comas?
Sed moraris, abit dies,
Prodeas nova nupta.
Tardet ingenuus pudor,
Quæ tamen magis audiens
Flet, quòd ire neceſse ſit.
Sed moraris, abit dies,
Prodeas nova nupta.

Fle-

OBSERVATIONES.

gentem miram, ſine ulla fœmina, omni Venere abdicata, ſine pecunia, ſociam palmarum. Inde dies, inquit, *ex æquo convenarum turba renaſcitur, largè frequentantibus, quos vita feſſos ad mores eorum fortunæ fluctus agitat. Ita per ſeculorum millia (incredibile dictu) gens æterna eſt, in qua nemo naſcitur.* Hæc, ut ſint levia, tamen videntur explicare aliquo modo, cujuſmodi terram Catullus indicare voluerit ſacris Hymenæi carentem; non enim temerè auſcultandum Scaligero, qui ait intelligendos peregrinos, & Romanæ civitatis privilegio non donatos, ad quos idcircò cura magiſtratuum pertinere non poterat. Nihil ſanè iſta ad Hymenæum, aut ad ritus Matrimoniorum: nam & apud peregrinos connubia celebrabantur, & Hymenæi religio Græcorum priùs fuit, quàm Romanorum. Igitur ubi nulla matrimonia, neceſſe eſt nullum eſſe regimen, cum Oeconomica poteſtas quædam umbra ſit Politicæ poteſtatis: imò ipſa civitatis gubernatio inventa fuerit ad privatorum domus, & familias tuendas.

v. 78. *comas*] Pedo Albinovanus Eleg. Conſolat. ad Liviam Auguſtam elegantiſſimè:

Flamma diù cunctata caput contingere ſanctum,
Erravit poſito lenta ſub uſque toro.
Tandem ubi complexa eſt ſilvas, alimentaque ſumpſit,
Æthera ſubjectis lambit, & Aſtra, COMIS.

v. 79. *abit dies*] Dantes Etruſcus poëta, ut illa tempora ferebant, non inelegans, hanc phraſim Catulli expreſſit (nel c. 2. dell'Inf.)

Lo giorno ſe n'andava.

F 4 v. 81.

Flere deſine. non tibi
Aurunculeja periculum eſt,
Ne qua femina pulchrior
Clarum ab Oceano diem
Viderit venientem.
Talis in vario ſolet
Divitis domini hortulo
Stare flos Hyacinthinus:
Sed moraris, abit dies,
Prodeas nova nupta.
Prodeas nova nupta ſis:
(Jam videtur) ut audias
Noſtra verba (viden'? faces
Aureas quatiunt comas.)
Prodeas nova nupta.
Non tuus levis in malâ
Deditus vir adulterâ,
Probra turpia perſequens,
A tuis teneris volet
Secubare papillis:

Len-

OBSERVATIONES.

v.81. *pudor*] Nondum enim virginalem verecundiam depoſuit. Tibullus Eleg. 4. l. 3.

Ut juveni primum virgo deducta marito
Inficitur teneras ore rubente genas.

v.97. (*Jam videtur*] unumquodque ex ore vulgi optantis novam ſponſam prodire, ut acutiſſimè Scaliger emendavit. Sic etiam illa (*viden?* &c.

v.101. *in mala adultera*] Propertium hac particula eodem pacto uſum obſervo, Eleg. 13. l. 1.

Perditus IN quadam.

& l. 2. Eleg. 5.

IN qua populus luſit Ericthonius.

v. 111.

Lenta qui velut aſſitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum; ſed abit dies,
Prodeas nova nupta.
* * *
* * *
* * *
O cubile, quot (ô nimis
Candido pede lecti)
Quæ tuo veniunt hero,
Quanta gaudia, quæ vagâ
Nocte, quæ mediâ die
Gaudeat. ſed abit dies,
Prodeas nova nupta.
Tollite, ô pueri, faces:
Flammeum videor venire.
Ite, concinite in modum:
Io Hymen Hymenæe io
Io Hymen Hymenæe.

Nec

OBSERVATIONES.

v. 111. Hoc loco lacuna eſt in MSS. teſte Scaligero, & primi tres verſiculi deſunt; itaque ſententia fit obſcurior.

v. 122. *Flammeum videor venire*] Catullus fortaſſe ſcripſerat, *videor videre*: quo pacto & Prudentius poëta ſuo ſæculo major, Hymno 2. περὶ στεφάνων de Divo Laurentio:

VIDEOR VIDERE illuſtribus
Gemmis coruſcantem virum.

Quamquam & illud alterum retineri poteſt.

v. 126.

Nec diù taceat procax
  Feſcennina locutio,
  Neu nuces pueris neget
  Deſertum domini audiens
  Concubinus amorem.
Da nuces pueris iners
  Concubine. ſatis diù
  Luſiſti nucibus. lubet
  Jam ſervire Thalaſſio.
  Concubine, nuces da.
Sordebant tibi villicæ,
  Concubine, hodie, atque heri:
  Nunc tuum cinerarius
  Tondet os. miſer, ah miſer
  Concubine, nuces da.
Diceris malè te à tuis

Un-

OBSERVATIONES.

v. 126. *procax*] Seneca *dicacem* appellat Medeâ ch. 1.

Feſta dicax fundat convitia FESCENNINUS.

v. 128. *nuces*] Inter alios ritus nuptiarum, mos erat apud veteres, nuces juglandes pueris evolutis dare, quas ante maritale cubiculum ſtrepitu magno miſcerent, ne gemitus puellæ virginitatem ponentis ad aures proximorum perveniret. Si quis aliàs cauſas hujus conſuetudinis petit, conſulat Ludovicum de la Cerda ad illud Virgilii Ecl. 8. *Sparge marite NUCES*. ubi plures reperiet. Nos enim ſemel ſtatuimus aliorum ſcrinia non compilare, nec repetitam cramben lectori apponere. Sunt enim hæc ſpicilegia, non meſſis; quæ jam præfecta eſt.

v. 136. *Sordebant tibi villicæ*] Superbè faſtidiebas ruſticarum amores in ſinu domini enutritus.

v. 137. *hodie, atque heri*] Nuper admodum.

v. 141. *malè abſtinere*] Virg. 1. Geor. *MALE temperat unda carinis*.

v. 147.

Unguentate glabris marite
Abſtinere, ſed abſtine.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
Scimus hæc tibi, quà licent
Sola cognita: ſed marito
Iſta non eadem licent.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
Nupta tu quoque, quæ tuus
Vir petet, cave ne neges:
Ne petitum aliunde eat.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
En tibi domus ut potens,
Et beata viri tui,
Quæ tibi ſene ſerviet.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.

Uſque

OBSERVATIONES.

v. 147. *marito iſta non eadem licent*] Habes enim, unde voluptatem elicere poſſis, abſque concubino. Adde, quòd mulieres nuptæ vehementer indignabantur, ſi maritum in pueri amoribus deprendiſſent; ſibique injuriam fieri exiſtimabant. Martialis ad uxorem k 11.

Cur, quaſi pellicibus, torqueris inepta miniſtris,
In quibus & brevis eſt, & fugitiva Venus?

v. 151. *quæ tuus vir petet*] Præpoſteram ſcilicet Venerem, ne iterum ad exoletos confugiat; ſubdit enim Martialis:

Hi dant, quod non vis uxor dare —
v. 163.

Uſque dum tremulum movens
Cana tempus anilitas
Omnia omnibus annuit.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
Transfer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
Raſilemque ſubi forem.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe,
Aſpice, imus ut accubans
Vir tuus Tyrio in toro,
Totus immineat tibi.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.

Illi,

OBSERVATIONES.

v. 163. *Omnia omnibus annuit*] Tremore cervicis videtur omnibus annuere. Lepidè Ovidius in Epiſt. Herûs ad Leandrum.

Jamne putas exiſſe domo mea gaudia, nutrix?
An vigilant omnes, & timet ille ſuos?
Jamne ſuas humeris illum deponere veſtes;
Pallade jam pingui tingere membra putas?
ANNUIT illa ferè; non noſtra quid oſcula curet,
Sed movet obrepens ſomnus ANILE caput.

Poëta ingenioſiſſimus, Catulli veſtigiis inſiſtens, traxit ad ſomnum, quod ille dixerat de communi ſenectutis morbo.

v. 168 *Raſilem forem*] Ligneam, quia ligna ferè raſilia. Sic autem dictum puto, quomodò ſæpius à poëtis *virides herbæ*, *maria humida*, *cælum altum* & id genus alia dicuntur.

v. 171. *Aſpice, imus ut accubans*] Vide notam ad verſum 191. infra. Iſaacus Voſſius contendit legendum *unus*.

v. 173. *immineat tibi*] Auſonius Centone Nuptiali pari verbo uſus.

Mon-

Illi, non minùs ac tibi,
Pectore uritur intimo
Flamma, ſed penitè magis.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
Mitte brachiolum teres,
Prætextate, puellulæ.
Jam cubile adeat viri.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
Vos bonæ ſenibus viris
Cognitæ breve feminæ,
Collocate puellulam.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
Jam licet venias, marite.

Uxor

OBSERVATIONES.

Monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum,
Eripit à femore, & trepidanti fervidus INSTAT.

V.191. *Jam licet venias, marite*] Miror tot inſigniter eruditis viris, qui hactenus hunc poëtam interpretati ſunt, numquam ſuboluiſſe, ſtrophen iſtam videri contrariam illi ſuperiori: *Aſpice, imus ut accubans &c.* Cum enim ibi ſermo ſit de marito cubante, jamque avidis ulnis puellam excipere optante: nunc veluti abſens accitur, votiſque omnium ad lectum genialem vocatur. Qui nodus, ut candide verum fatear, malè me torſit. Tandem lux affulſit inſperanti, dum enim a tentè conſidero naturam, & vim τῦ *venias*, memini Propertiani verſiculi Eleg. 16. l. 2.

Aut ſi es dura, nega: ſin es non dura, VENITO.

Non te latet, ó lector, *negare* proprium eſſe pudicarum mulierum, aut certè illarum, quæ amatorem excludunt; ut contra *dare, facere, venire* apta eſſe ad indicandas feminas

Uxor in thalamo eſt tibi
Ore floridulo nitens:
Alba parthenice velut,
Luteumve papaver.
At, marite (ita me juvent
Cælites.) nihilominùs
Pulcher es, neque te Venus
Negligit. ſed abit dies:
Perge, ne remorare.
Non diù remoratus es.
Jam venis. bona te Venus
Juverit: quoniam palam
Quod cupis, capis, & bonum
Non abſcondis amorem.
Ille pulveris ætherî,

Si-

OBSERVATIONES.

minas obſequentes, faciles, quarum limen ſemper patet. Exempla tibi ſuppeditabit noſter Index. Catullus igitur dum ait: *Jam licet venias, marite*, invitat jacentem ſponſum ad fructum Veneris colligendum, ad virile munus obeundum; ſequitur enim: *Uxor in thalamo eſt tibi*, ideſt, tenes quod cupiſti, exple deſiderium tuum. Hinc lucem capiet alter locus ejuſdem poëtæ ſupra carm. 8.

Cum VENTITABAS, quò puella ducebat.

ventitare, ac *ducere* hoc loco pertinent ad nequitiam extremam, ideóque non audiendus Douza Filius, qui legit *dicebat*. Auſonius in citato Cent. Nupt. explicat unicè:

Jamque ferè ſpatio extremo, feſſique ſub ipſam
Finem ADVENTABANT ——

Quæ omnia neceſſe habui attingere, ut Catullum expedirem.

v. 194. *parthenice*] παρθένιον Græci appellant.

v. 196. *At, marite*] Cum ſponſam laudarit, ne id feciſſe videatur ad mariti pulchritudinem elevandam, hanc ſuſpicionem à ſe avertit.

v 206. *pulveris atheri*] Cum hoc loco mira eſſet veterum librorum

dif-

Digitized by Google

Siderumque micantium
Subducat numerum prius,
Qui veſtri numerare vult
Multa millia ludi.
Ludite, ut lubet, & brevi
Liberos date; non decet
Tam vetus ſine liberis
Nomen eſſe, ſed indidem
Semper ingenerari.
Torquatus, volo, parvulus
Matris è gremio ſuæ
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello.

Sit

OBSERVATIONES.

diſcrepantiâ, cenſebat Scaliger legendum *enthei*, explicabatque de pulvere, quem fanatici Bellonæ ſacerdotes diſpergebant. At multis paraſangis meliorem lectionem ſubminiſtrat ingenium Theodori Marcilii Profeſſoris regii, quam propterea excudendam curavimus, veluti genuinam & à manu Catulli. Pulvis ætherius vocantur corpuſcula minuta per aërem irrequieto motu volitantia, quæ nonnunquam in cubiculo Solis radiis illuſtrato videre eſt. Adeundus Lucretius l. 4. Cæterùm eadem ratione ponitur *etherî*, ultimâ per Craſin circumflexâ, quâ Horatius dixit Ode 2. l. 1.

Quem vocet Divum populus ruentis
Imperi rebus?

& infra Ode 6. ejuſdem libri:

Laudes egregii Cæſaris, & tuas,
Culpa deterere ingeni.

v. 214. *Nomen.*] Familiam. Cicero pro Cn. Plancio: *Eſt tuum NOMEN utraque familia conſulare. Non dubitas igitur, quin omnes, qui favent nobilitati, qui id putant eſſe pulcherrimum, qui imaginibus, qui NOMINIBUS veſtris ducuntur, te Ædilem fecerint?*

Ibid. *indidem*] Ex eadem ſtirpe, non ope adoptionis.

v. 233.

Sit ſuo ſimilis patri
Manlio, & facilè inſciis
Noſcitetur ab omnibus,
Et pudicitiam ſuæ
Matris indicet ore.
Talis illius à bonâ
Matre laus genus approbet,
Qualis unica ab optimâ
Matre Telemacho manet
Fama Penelopeo.
Claudite oſtia virgines;
Luſimus ſatis. at boni
Conjuges bene vivite, &
Munere aſſiduo valentem
Exercete juventam.

CAR-

OBSERVATIONES.

v.233. *bene vivite*] Neſcio an apud Petronium in cænâ Trimalchionis ita ſit accipiẽdus verſiculus: *Ergo VIVAMUS, dum licet eſſe, BENE.* Mihi quidem videtur ſententia concinnior, ſi hanc interpunctionem adhibeamus, quam tamen Erhardus, & Barthius immeritò accuſant.

CARM.

CARMEN LXI.

Carmen iſtud ejuſdem ferè argumenti eſt cum ſuperiore; In hoc autem illud ſingulare videri poteſt, quòd ſcilicet pueri, & innuptæ virgines alternis canentes inducantur. Cæterùm omnia mel merum, & verè Catulliana.

JUVENES.

VEſper adeſt, juvenes conſurgite: Veſper Olympo
Expectata diù vix tandem lumina tollit.
Surgere jam tempus, jam pingues linquere menſas;
Jam veniet virgo, jam dicetur Hymenæus.
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

PUELLÆ.

Cernitis, innuptæ, juvenes? conſurgite contra
Ni-

OBSERVATIONES.

CARM. LXI. v. 1. *juvenes conſurgite*] Verba ſunt choragi æquales invitantis ad canendum, non, ut exiſtimat Muretus, ex perſonâ ipſius poëtæ; Hoc enim poema totum δραματικόν.

V. 6. *Cernitis, innuptæ, juvenes?*] Cenſebam olim (licet poſtea mutaverim opinionem) τὸ *juvenes* ad puellas referendum; neque enim audiebam illos, qui negant nomen hoc feminei generis uſquam reperiri: in quibus eſt Schefferus ad Phædri verſiculum fab 2. l. 2.

Animoſque ejuſdem pulchra JUVENIS ceperat.

cum adverſetur manifeſta Ovidii auctoritas, qui 1. de Arte ita ſcribit:

Quot cælum ſtellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Æneæ conſtat in urbe ſui.
Seu caperis primis, & adhuc creſcentibus annis,
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Sive cupis JUVENEM, JUVENES tibi mille placebunt.

Nimirum Oceano ſe oſtendit noctifer imbre.
Sic certè, viden' ut perniciter exſiluere?
Non temerè exſiluere. cavent quo jure parent ſe.
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

JUVENES.

Non facilis nobis, æquales, palma parata eſt.
Aſpicite, innuptæ ſecum ut meditata requirant.
Non fruſtra meditantur; habent memorabile quod ſit.
Nos aliò mentes, aliò diviſimus aures:
Jure igitur vincemur. *AMAT victoria curam.*
Quare nunc animos ſaltem committite veſtros.
Dicere jam incipient, jam reſpondere decebit:
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

PU-

OBSERVATIONES.

Appoſui libenter quinque verſus ad ſententiæ integritatem, ne quis fortè cavillaretur Naſonem de pueris locutum. At, inquiet Grammaticus notæ ſeverioris, hoc loco *juvenis* nomen eſt adjectivum, cui neceſſariò ſubaudiendum *puella*; numquam autem erit ſubſtantivum feminei generis, ut ab ipſo adjectivum regatur: quemadmodùm dicimus in genere maſculo, *juvenis comptus*, *formoſus*, *robuſtus &c.* & idcircò Phædri verſus ita eſt explicandus; *& ejuſdem juvenis animos pulchra ceperat*, per Ellipſin; vel ita, *& ejuſdem animos ceperat pulchra, & juvenis*, ſolent enim poetæ uti disjunctionibus. Hujuſmodi nugis duplicem reſponſionem opponimus. negamus primùm quidquam eſſe ſubaudiendum in Ovidiano verſiculo, nulla enim puella eſt anus, quapropter non eſt neceſſe intelligi *juvenem puellam*: deinde dicimus, Phædrum nitidiſſimum ſcriptorem ſubſtantivè accepiſſe τὸ *juvenis* pro puellâ, nec aliter explicari poſſe, niſi adhibitâ inſigni violentiâ.

v. 9. *cavent quo jure parent ſe*] Repræſentavi Scaligeri lectionem, quæ habetur in textu: licet in notis fateatur ſibi non ſuppetere conjecturam, quæ expleat animum ſuum.

PUELLÆ.

Heſpere, qui cælo fertur crudelior ignis?
Qui natam poſſis complexu avellere matris,
Complexu matris retinentem avellere natam,
Et juveni ardenti caſtam donare puellam?
Quid faciant hoſtes captâ crudelius urbe?
Hymen ô Hymenææ, Hymen ades ô Hymenææ.

JUVENES.

Heſpere, qui cælo lucet jucundior ignis?
Qui deſponſa tuâ firmes connubia flammâ:
Quod pepigere viri, pepigerunt ante parentes,
Nec junxere priùs, quàm ſe tuus extulit ardor?
Quid datur à Divis felici optatius horâ?
Hymen ô Hymenææ, Hymen ades ô Hymenææ.

PUELLÆ.

Heſperus è nobis, æquales, abſtulit unam.

* * *

Nonnulla deſiderantur.

* * *

JUVENES.

* * *

Namque tuo adventu vigilat cuſtodia ſemper.
Nocte latent fures, quos idem ſæpe revertens,
Heſ-

OBSERVATIONES.

um. Vulgati libri: *canent*, *quos vincere par eſt*.

32 Hic ingens lacuna, deſunt enim verſiculi ſeptem, quorum primi ſex ad puellas, ultimus ad juvenes pertinebat.

v. 41. *mutato nomine*] Lucifer manè dicitur, qui ſerò Heſperus. Cice-

Heſpere, mutato comprendis nomine eoſdem.
At lubet innuptis ficto te carpere queſtu.
Quid tum ſi carpunt, tacitâ quod mente requirunt?
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

PUELLÆ.

Ut flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis,
Ignotus pecori, nullo contuſus aratro,
Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber:
Multi illum pueri, multæ optavere puellæ:
Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullæ optavere puellæ:
Sic virgo dum intacta manet, tum cara ſuis: ſed
Cum caſtum amiſit polluto corpore florem,
Nec pueris jucunda manet, nec cara puellis.
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

JUVENES.

Ut vidua in nudo vitis quæ naſcitur arvo,
Numquã ſe extollit, numquã mitem educat uvam,
Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,
Jam jam contingit ſummum radice flagellum.
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere juvenci;

At

OBSERVATIONES.

102. de Nat. Deorum: *Stella Veneris, quæ φωσφόρος Græcè, Lucifer Latinè dicitur, cum antegreditur Solem: cum ſubſequitur autem, Heſperos.*

v. 51. *tum cara ſuis,*] Parem loquendi modũ exhibet Inſcriptio vetus XCVI. apud Reineſium cl. 17.

POMPEIAE. C. F. RVFAE
MATRI. TIRONIS
PROBA. ET. SANCTA
CARA. SVIS. VIXIT.

v. 55. *in nudo arvo*] Ita Virg. Eclogâ 1. *ſilice in NUDA.*

v. 65.

At ſi fortè eadem eſt ulmo conjuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere juvenci:
Sic virgo dum intacta manet, tum inculta ſeneſcit:
Cum par connubium maturo tempore adepta eſt,
Cara viro magis, & minùs eſt inviſa parenti.
[Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe]
At tu ne pugna cum tali conjuge virgo;
Non æquum eſt pugnare, pater cui tradidit ipſe,
Ipſe pater cum matre, quibus parere neceſſe eſt.
Virginitas non tota tua eſt; ex parte parentum eſt.
Tertia pars patri data, pars data tertia matri,
Tertia ſola tua eſt: noli pugnare duobus,
Qui genero ſua jura ſimul cum dote dederunt.
Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe.

CAR-

OBSERVATIONES.

v. 65. *Hymen*] Achilles Statius admonuit hoc ἐπιφώνημα deeſſe in MSS. quod quidem cenſeo non requiri, cum ſermo juvenum ad ſponſam converſus ulterius procedat.

CARMEN LXII.

De Aty Galliambicum.

Argumentum ex Mureti Commentario.

Cum Atys in nemus Cybelæ ſacrum veniſſet, magnâ comitum ſtipatus manu, furore correptus virilia ſibi amputavit. Idem fecere cæteri quoque, qui cum eo venerant. Tum per aliquod tempus, ut mos ſacrorum ferebat, tumultuati obdormierunt. Expergefactus Atys, cum ad ſe rediſſet, cepit lamentari conditionem ſuam, etiamque de repetendâ patriâ cogitabat: cum Cybele objecto leone eum ita perterruit, ut ab ultimo litore, quò jam proceſſerat, iterum in nemoris opacitatem compulerit: ubi omne reliquum vitæ ſpatium exegit.

SUper alta vectus Atys celeri rate maria,
Phrygium nemus citato cupide pede tetigit,
Adiitque opaca ſilvis redimita loca Deæ:
Stimulatus ubi furenti rabie, vagus animi
Devoluit illa acutâ ſibi pondera ſilice.
Itaque ut relicta ſenſit ſibi membra ſine viro:
Et jam recente terræ ſola ſanguine maculans,
Niveis citata cepit manibus leve typanum,
Typanum, tubam, Cybelle, tua, mater, initia.
Quatienſque terga tauri teneris cava digitis,
Canere hæc ſuis adorta eſt tremebũda comitibus:
Agite, ite ad alta, Gallæ, Cybeles nemora ſimul,
Simul ite, Dyndimenæ dominæ vaga pecora,

Alie-

OBSERVATIONES.

CARM. LXII. v. 5. *Devoluit*] Aptiſſimo verbo uſus eſt, ſi quidem teſticuli veluti funiculis involuti; ut norunt Anatomes ſtudioſi.

v. 15.

Aliena quæ petentes, velut exules, loca,
Sectam meam exſecutæ, duce me, mihi comites
Rapidum ſalum tuliſtis, truculentaque pelagi:
Et corpus evirâſtis Veneris nimio odio.
Hilarate excitatis erroribus animum.
Mora tarda mente cedat: ſimul ite, ſequimini
Phrygiam ad domum, Cybelles Phrygia ad nemora Deæ:
Ubi cymbalûm ſonat vox, ubi tympana reboant,
Tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo,
Ubi capita Mænades vi jaciunt ederigeræ,
Ubi ſacra ſancta acutis ululatibus agitant,
Ubi ſuevit illa Divæ volitare vaga cohors:
Quò nos decet citatis celerare tripudiis.
Simul hæc comitibus Atys cecinit nova mulier,
Thiaſus repentè linguis trepidantibus ululat,
Leve tympanū remugit, cava cymbala recrepant.
Viridem citus adit Idam properante pede chorus.

Fu-

OBSERVATIONES.

v.15. *duce me, mihi comites*] Tibul. Eleg.6. l.5.

Neve neget quiſquam ME DUCE ſe COMITEM.

v 16. *truculentaque pelagi*] *Quaſta multa mari nautæ patiuntur in alto*, ut loquitur divinus Maro.

v. 18. *Hilarate excitatis*] Poſt Anapæſtum hiatus relinquitur, & Sinalœphe negligitur, ut conſtet menſura verſus.

v. 18. *excitatis erroribus*] Feſtivis, & properis diſcurſibus.

v.21. *reboant*] Convenienter admodùm, nam tympana è tauri tergo: *reboare* autem eſt vocem taurorum imitari.

v.25. *vi jaciunt*] Hinc frequentativum *jactare*, quod nonnunquàm ad ſuperbiam pertinet; ſuperbi enim cervicem quaſſant.

Furibundâ ſimul anhelans, vaga vadit, animo egens,
Comitata tympano Atys, per opaca nemora dux,
Veluti juvenca vitans onus indomita jugi.
Rapidæ ducem ſequuntur Gallæ pede propero.
Itaque, ut domum Cybelles tetigere laſſulæ,
Nimio è labore ſomnum capiunt ſine Cerere.
Piger his labante languore oculos ſopor operit.
Abit in quiete molli rabidus furor animi.
Sed ubi oris aurei Sol radiantibus oculis
Luſtravit æthera album, ſola dura, mare ferum,
Pepulitque noctis umbras vegetis ſonipedibus.
Ibi ſomnus excitum Atyn fugiens citus abiit:
Trepidantem eum recepit Dea Paſithea ſinu.
Ita de quiete molli rabidâ ſine rabie,
Simul ipſa pectore Atys ſua facta recoluit,
Liquidâque mente vidit ſine queis, ubique foret,
Animo æſtuante rurſum reditum ad vada tetulit.
Ibi

OBSERVATIONES.

Horatius Sat. 5. l. 1. de Meſſio ſcurrâ cum Sarmento jurgante:

—— Ridemus: & ipſe
Meſſius, accipio, CAPUT & movet:
O tua cornu
Ni foret exſecto frons, inquit,
quid faceres, cum
Sic mutilus minitaris?

V. 36. *ſine Cerere.*] Ovidius 10. Metamorph. verſ. 74. de Orpheo:

Squallidus in ripa CERERIS SINE munere ſedit.
Cura dolorque animi, lacrymæque alimenta fuere.

V. 41. *vegetis ſonipedibus*] Virgilius interpres eſto Æneid. 12.

Poſtera vix ſummos ſpargebat lumine montes.
Orta dies; cum primùm alto ſe gurgite tollunt
Solis equi, lucemque elatis naribus efflant.

Potuit elegantiùs?

Ibi maria vaſta viſens lacrymantibus oculis,
Patriam adlocuta voce eſt ita mœſta miſeriter:
Patria ô mea creatrix, patria ô mea genetrix,
Ego quam miſer relinquens, dominos ut herifugæ
Famuli ſolent, ad Idæ tetuli nemora pedem:
Ut apud (miſer) ferarum gelida ſtabula forem,
Et ut omnia earum adirem furibunda latibula;
Ubi nam, aut quibus locis te poſitâ, patria, rear?
Cupit ipſa pupula ad te ſibi dirigere aciem,
Rabie ferâ carens dum breve tempus animus eſt.
Egone à meâ remota hæc ferar in nemora domo?
Patriâ, bonis amicis, genitoribus abero?
Abero foro, palæſtrâ, ſtadio, & gymnaſiis?
Miſer ah miſer querendum eſt etiam, atque etiam anime.
Quod enim genus figuræ eſt, ego non quod habuerim?
Ego puber, ego adoleſcens, ego ephœbus, ego puer,
Ego gymnaſii fui flos, ego eram decus olei.
Mihi januæ frequentes, mihi limina tepida,

Mihi

OBSERVATIONES.

v. 65. *limina tepida*] Frequentiâ eorum, qui meam domum ventitabant, Huc pertinet illud Ciceronis ad Atticum Epiſt. 1. l. 1. *Cum Romæ à Judiciis forum refrixerit.* Quod imitatus videtur Prudentius, veterum elegantiarum ſtudioſiſſimus, Hymno 2. περὶ στεφάνων v. 498.

Refrixit ex illo die
Cultus Deorum turpium:
Plebs in ſacellis rarior:
Chriſti ad tribunal curritur.

v. 66.

Mihi floridis corollis redimita domus erat,
Linquendum ubi eſſet orto mihi Sole cubiculum.
Egone Deûm miniſtra, & Cybeles famula ferar?
Ego Mænas, ego mei pars, ego vir ſterilis ero?
Ego viridis algida Idæ nive amicta loca colã?
Ego vitam agam ſub altis Phrygiæ columinibus?
Ubi cerva ſilvicultrix, ubi aper nemorivagus?
Jam jam dolet, quod egi, jam jamque pœnitet.
Roſeis ut huic labellis palans ſonitus abiit;
Ibi juncta juga reſolvens Cybele leonibus,
Geminas eorum ad aures nova nuntia ferens,
Lævumque pecoris hoſtẽ ſtimulans, ita loquitur:
Agedũ, inquit age ferox, i, face ut hinc furoribus,
Face ũt hinc furoris ictu reditum in nemora ferat,
Mea liber ah nimis qui fugere imperia cupit.
Age, cæde terga caudâ: tua verbera patere:
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent:
Rutilam ferox toroſâ cervice quate jubam.

Ait:

OBSERVATIONES.

v.66. *Mihi floridis corollis*] *Laudi enim ducebatur in Græcia adoleſcentibus plurimos habere amatores*, ut ait Corn. Nepos in Præfatione.

v.69. *vir ſterilis*] Spado, Eunuchus, cui matrimonium interceptum.

v.72. *ſilvicultrix*] Ita Phædrus fab.4. l.2. vocat *ſuem nemoricultricem*.

v.74. *labellis palans ſonitus abit*] Valerius Æditus diverſo longè ſenſu eamdem phraſim adhibuit in venuſtiſſimo quodam Epigrãmate:

Dicere cùm conor curam tibi, Pamphila, cordis,
Quid mi abs te quæram, verba LABRIS ABEUNT.

v.83. *toroſa cervice*] Virgilius à Catullo, ut puto, XII. Æneid.

Saucius ille gravi Venantum vulnere pectus.

Tum

Ait hæc minax Cybelle, religatque juga manu;
Ferus ipſe ſe ſe adhortans rapidum incitat animum:
Vadit, fremit, refringit virgulta pede vago.
At ubi ultima albicantis loca litoris adiit,
Teneramque vidit Atyn prope marmora pelagi:
Facit impetum. ille demens fugit in nemora fera.
Ibi ſemper omne vitæ ſpatium famula fuit.
Dea, magna Dea, Cybelle, Didymi Dea domina,
Procul à meâ tuus ſit furor omnis, hera, domo,
Alios age incitatos, alios age rabidos.

CARMEN LXIIII.

De Nuptiis Pelei, & Thetidos.

Enarraturus poeta Pelei, ac Thetidos nuptias, orditur à tempore, quo illas contigiſſe litteris traditum eſt, tum videlicet Argonautæ duce Jaſone ad vellus aureum repetendum Colchos profecti ſunt: idque homines oſcitantes in errorem induxit, ut perperam hoc opus inſcriberent Argonautica. *Deinde hiſtoriam Ariadnæ à Theſeo relictæ, quam in pulvinari Thetidos acu pictam fuiſſe fingit, more Lyricorum latiſſime perſequitur. Tandem ad propoſitum regreſſus, Parcarum vaticinium exponit de Achille naſcituro.*

PEliaco quondam prognatæ vertice pinus
Dicuntur liquidas Neptuni naſſe per undas
Pha-

OBSERVATIONES.

Tum demum movet arma LEO:
gaudetque comantes -----
Excutiens CERVICE TOROS —

CARM. LXIII. vs. 1. *prognatæ*] Genitæ in cacumine Pelii Theſſaliæ montis. Horatius non abit, qui
Ode

Phaſidos ad fluctus, & fines Æetæos:
Cum lecti juvenes Argivæ robora pubis
Auratam optantes Colchis avertere pellem,
Auſi ſunt vada ſalſa citâ decurrere puppi,
Cærula verrentes abiegnis æquora palmis:
Diva quibus retinens in ſummis urbibus arces,
Ipſa levi fecit volitantem flamine currum,
Pinea conjungens inflexæ texta carinæ.
Illa rudem curſu prima imbuit Amphitriten.
Quæ ſimul ac roſtro ventoſum proſcidit æquor,
Tor-

OBSERVATIONES.

Ode 14. l. 1. ita de navi:

Quamvis Pontica pinus
Silvæ filia nobilis
Jactes & genus, & nomen inutile.

v. 2. *naſſe*] Supra c. 4. ubi phaſellum laudat:

Neque ullius NATANTIS impetum trabis
Nequiſſe præterire --

Propertius tamen videtur tribuere natationem illis dumtaxat navibus, quæ ſcopulis occurrentibus colliduntur; Ita enim Eleg. 17. l. 2.

An quiſquam in mediis perſolvit vota procellis,
Cum ſæpe in portu fracta carina NATET?

Cui adſtipulatur Ovidius Epiſt. Herûs:

Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, NATARE;
Exitus hic fractis puppibus eſſe ſolet.

v. 3. *Phaſidos ad fluctus*] Novè dictum de fluvio, quod maris proprium eſt.

v. 9. *currum*] Eidem metaphoræ inſiſtens Ovidius Eleg. 3. l. 1. Triſtium, navis gubernatorem aurigam appellavit:

Sic, non quò voluit, ſed quò rapit impetus undæ,
Aurigam video vela dediſſe rati.

Imò venti, quorum ope navigia feruntur, quandoque à poëtis equi vocantur. Valerius Flaccus 1. Argonautic.

— fundunt ſe carcere læti
Thraces equi, Zephyruſque, & nocti concolor alas
Nimborum cum prole Notus —

v. 11. *rudem curſu p. imbuit A.*] Idem Valerius eodem libro, de Triptolemo loquens:

— ignavas Cereris qui vomere terras

IM-

Tortaque remigio ſpumis incanuit unda,
Emerſere feri candenti è gurgite vultus
Æquoreæ monſtrum Nereides admirantes;
Illâque, atque aliâ viderunt luce marinas
Mortales oculi nudato corpore Nymphas
Nutricum tenùs exſtantes è gurgite cano.
Tum Thetidis Peleus incenſus fertur amore,
Tũ Thetis humanos non deſpexit Hymenæos,
Tum Thetidi pater ipſe jugandum Pelea ſenſit.
O nimis optato ſæclorum tempore nati
Heroes ſalvete, Deûm genus; ô bona mater:
Vos ego ſæpe meo vos carmine compellabo.
Teque adeò eximiè tædis felicibus aucte
Theſſaliæ columen Peleu, cui Jupiter ipſe,
Ipſe ſuos Divûm genitor conceſſit amores.
Tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine?
Tene ſuam Thetys conceſſit ducere neptem,
Oceanuſque mari totum qui amplectitur orbẽ?
Quæ ſimul optatæ finito tempore luces
Advenere, domum conventu tota frequentat
Theſſalia: oppletur lætanti regia cœtu.

Dona

OBSERVATIONES.

IMBUIT, *& flava quercum damnavit ariſta*.

V. 23. *ô bona mater*] Rectè Muretus hoc ait intelligendum de Argo navi, ex quâ, velut ex utero, tot clariſſima capita prodierunt. Ita Virgilius Durateum equum deſcribens Æneid. 2.

ſcandit fatalis machina muros
Feta armis ——

V. 32. *conventu tota frequentat Theſſalia*] Propertius Eleg. 5. l. 2.

Ad cujus jacuit Græcia TOTA fores.

v. 46.

Dona ferunt: præ ſe declarant gaudia vultu.
Deſeritur Scyros: linquunt Phthiotica Tempe,
Grajugenaſque domos, ac mœnia Lariſſæa.
Pharſalon coëunt, Pharſalia tecta frequentant.
Rura colit nemo, molleſcunt colla juvencis:
Non humilis curvis purgatur vinea raſtris:
Non glebam prono convellit vomere taurus:
Non falx attenuat frondatorum arboris umbram:
Squallida deſertis rubigo infertur aratris.
Ipſius at ſedes, quacumque opulenta receſſit
Regia, fulgenti ſplendent auro, atque argento.
Candet ebur ſoliis, collucent pocula menſæ:
Tota domus gaudet regali ſplendida gazâ.
Pulvinar verò Divæ geniale locatur
Sedibus in mediis, Indo quod dente politum
Tincta tegit roſeo conchylî purpura fuco.
Hæc veſtis priſcis hominum variata figuris
Heroum mirâ virtutes indicat arte.
Namque fluentiſono proſpectans litore Diæ
Theſea cedentem celeri cum claſſe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna furores,
Nec dum etiam ſe ſe, quæ viſit, viſere credit.

Ut-

OBSERVATIONES.

v. 46. *Tota domus gaudet*] Mirus lepor loquendi, qualis Horatii Ode 11. l. 4.

Ridet argento DOMUS — vide infra v. 284.

v. 55. *Nec dum etiam*] Iſaacus Voſſius ex antiquorum Codicum veſtigiis ita legendū ſuſpicatur: quæ lectio tamdiu retinenda eſt, quamdiu melior & certior non emerget.

u6

Utpote fallaci quæ tum primùm excita ſomno
Deſertam in ſolâ miſeram ſe cernit arenâ.
Immemor at juvenis fugiens pellit vada remis,
Irrita ventoſæ linquens promiſſa procellæ:
Quem procul ex algâ mœſtis Minôis ocellis,
Saxea ut effigies bacchantis proſpicit Evœ,
Proſpicit, & magnis curarum fluctuat undis,
Non flavo retinens ſubtilem vertice mitram,
Non contecta levi velatum pectus amictu,
Non tereti ſtrophio luctantes vincta papillas:
Omnia quæ toto delapſa è corpore paſſim
Ipſius ante pedes fluctus ſalis alludebant.
Sed neque tū mitræ, neque tum fluitantis amictus
Illa vicem curans, toto ex te pectore, Theſeu,
Toto animo, totâ pendebat perdita mente.
Ah miſera, aſſiduis quam luctibus externavit
Spinoſas Erycina ſerens in pectore curas.
Illâ tempeſtate ferox, & tempore Theſeus
Egreſsus curvis è litoribus Piræi
Attigit injuſti regis Gortynia tecta.
Nam perhibent olim crudeli peſte coactam
Androgeoneæ pœnas exſolvere cædis,

Ele-

OBSERVATIONES.

v. 61. *Saxea ut effigies*] Operæ pretium fuerit legere Ovidianam epiſtolam Ariadnæ ad Theſeum, in qua puram putam invenies imitationem Catulli. Inter cætera huc facit verſiculus ille:

Quámque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

v. 75. *Illa tempeſtate*] Hactenus veſtem deſcripſit, nunc orditur narrationem.

v. 80.

Electos juvenes ſimul, & decus innuptarum
Cecropiam ſolitam eſse dapem dare Minotauro.
Queis anguſta malis cum mœnia vexarentur,
Ipſe ſuum Theſeus pro caris corpus Athenis
Projicere optavit potiùs, quàm talia Cretam
Funera Cecropiæ ne-funera portarentur.
Atque ita nave levi nitens, ac lenibus auris,
Magnanimum ad Minôa venit, ſedeſque ſuperbas.
Hunc ſimul ac cupido conſpexit lumine virgo
Regia, quam ſuaves exſpirans caſtus odores
Lectulus, in molli complexu matris alebat:
Quales Eurotæ progignunt flumina myrtos,
Aurave diſtinctos educit verna colores:
Non priùs ex illo flagrantia declinavit
Lumina, quàm cuncto concepit pectore flammam

Fun-

OBSERVATIONES.

v. 80. *Auguſta mœnia*] Augurio condita, inquit Scaliger, & confirmat Enniano verſu. Cave auſcultes legentibus *anguſta*.

v. 82. *optavit*] Elegit, ut ſæpe apud veteres; Livius unus fuerit ſatis l. 6. ab U.C. *Introductis in Senatum captivis, cum bello perſequendos Tuſculanos patres cenſuiſſent, Camilloque id bellum mandaſſent: adjutorem ſibi ad eam rem unum petiit: permiſſoque ut ex collegis* OPTARET, *quem vellet, contra ſpem omnium L. Furium optavit.* Hinc habemus l. 33. Pandectarum Juris titulum 6. de OPTIONE, *vel electione legata:* ubi Ulpianus J. C. Leg. 2. initio ſic eleganter: *Quotiens ſervi electio vel OPTIO datur, legatarius OPTABIT, quem velit.* Hæc autem omnia originem ducunt à Græco verbo ὄπτομαι, ideſt *video*: qui enim optionem accipit, diligenter inſpicere ſolet, utrum ex duobus propoſitis eligere conveniat.

v. 83. *funera ne-funera*] Ita dies ne-faſtus erat ille, in quo prætori fari, ſeu jus dicere, non licebat.

v. 91.

Funditus, atque imis exarſit tota medullis,
Heu miſerè exagitans immiti corde furores.
Sancte puer, curis hominũ qui gaudia miſces,
Quæque regis Golgos, quæque Idaliũ frondoſum,
Qualibus incenſam jactaſtis mente puellam
Fluctibus, in flavo ſæpe hoſpite ſuſpirantem!
Quantos illa tulit languenti corde timores!
Quantùm ſæpe magis fulgore expalluit auri!
Cum ſævum cupiens contra contendere monſtrũ,
Aut mortẽ oppeteret Theſeus, aut præmia laudis.
Non ingrata, tamen fruſtra, munuſcula Divis
Pro-

OBSERVATIONES.

v.94. immiti corde] Immaturo, & nondum talibus aſſueto.

v.100. magis fulgore expalluit auri] Dat puellæ metuenti pallorem, ſed aureum, & qui ad augendam formam conducat plurimum. In hanc ſententiam duo inſignia ſcriptorum loca obſervavi, alterum Statii Papinii, alterum Silii Italici; quæ ſi expendas, non tam pomum pomo ſimile judicabis, quàm ipſa inter ſe. Neſcias utrum plagii poſtules: vixit enim uterque Domitiani temporibus. Prior igitur carmine Lyrico ad Maximum Junium l. 2. Silvarum:

Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? ubi Dite viſo
PALLIDUS foſſor redit, erutoque
Concolor AURO.

Poſterior l. 1. de 2. bello Punico verſ. 231.

—— Aſtur avarus
Viſceribus laceræ telluris mergitur imis,
Et redit infelix effoſſo concolor AURO.

Si lis ad tribunal meum deferatur, pro Papinio ſententiam pronunciem; fuit enim acrioris ingenii, & ad excogitandum promptioris, ut ex ejus operibus facilè cognoſci poteſt. Alter ille perpetuò languidus, Virgiliani poëmatis compilator, & planè ad aliorum imitationem compoſitus.

v. 103. Non ingrata, tamen fruſtra] Hoc vult Catullus; Ariadna Theſei periculum videns, contra immaniſſimum fratrem tendere parantis: frequenti ſe voto damnabat, eaque ſuperis daturam polli-

Promittens, tacito ſuſpendit vota labello.
Nã velut in ſummo quatientẽ brachia Tauro
Quercum, aut conigeram ſudanti cortice pinum
Indomitus turbo contorquens flamine robur
Eruit: illa procul radicibus exturbata
Prona cadit, latéque,& cominùs obvia frangens:
Sic domito ſævum proſternit corpore Theſeus
Nequidquam vanis jactantem cornua ventis.
Indè pedem ſoſpes multâ cum laude reflexit,

Erra-

OBSERVATIONES.

cebatur, quibus unicè delectari ſolent, puta nidorem thuris, & victimarum occiſarum: ne ſcilicet cariſſimi capitis jacturam faceret, ſed potiùs interempto Minotauro Theſeus incolumis ad ſe rediret, cujus conjugio tandem frueretur. Sed hæc omnia fruſtra, fata enim, quæ in Jovem ipſum imperium exercent, partem voti ratam habuerunt, conjugii verò ſpem irritam fecerunt.

v. 104. *tacito ſuſpendit vota labello*] Ne ſcilicet deſiderium proderet fraternæ mortis. *Mirum*, ut ait Joſephus Scaliget ad Tibullum, *hanc veteribus ſuperſtitionem fuiſſe, ut ſemper taciti vota conciperent*. Sed admiratio ceſſerit, ſi conſideremus quænam ſibi à ſupetis expetere ſoliti fuerint. Omitto Martialem l. 1. Epig. 40. Perſium Sat. 2. Juvenalem Sat. 10. ver. 289. quia multis obſervati; Tibullum etiam, quem vide in calce Eleg. 1. l. 2. Carm. 5. lib. 4. Sequentes dabo. Horatius lepidiſſimè Epiſt. 16. l. 1. de nebulone quodam:

Vir bonus, omne forum quem ſpectat, & omne tribunal,
Quandocumque Deos vel porco, vel bove placat,
JANE PATER clarè, clarè cum dixit APOLLO,
Labra movet metuens audiri: Pulchra Laverna,
Da mihi fallere, da juſtum ſanctumque videri:
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Ovidius 10. Metamorph. in fabellâ Pygmalionis:

Conſtitit, & timidè: ſi Dii dare cuncta poteſtis,
Sit conjux opto (non auſus, eburnea virgo,
Dicere) Pygmalion, ſimilis mea, dixit, eburnæ.

Pe-

Errabunda regens tenui veſtigia filo:
Ne labyrintheis è flexibus egredientem
Tecti fruſtraretur inobſervabilis error.
Sed quid ego à primo digreſſus carmine plura
Commemorem? ut liquens genitoris filia vultum,
Ut conſanguineæ complexum, ut denique matris,
Quæ miſera ingratâ vixit deperdita telâ,
Omnibus his Theſei dulcem præferret amorem?
Aut ut vecta ratis ſpumoſa ad litora Diæ?
Aut ut eam triſti devictam lumina ſomno
Liquerit immemori diſcedens pectore conjux?
Sæpe illam perhibent ardenti corde furentem
Clarificas imo fudiſſe è pectore voces:
Aut tum præruptos triſtem conſcendere montes,

OBSERVATIONES.

Petronius Satyr. agens de re nequiſſimâ: *Itaque timidiſſimo murmure votum feci, &, Domina, inquam, Venus &c.* Quos Hiſpano ſale perfricat Seneca l. 2. de Beneficiis cap. 1. his verbis: *Vota homines parcius facerent, ſi palam facienda eſſent.* & l. 6. c. 38. *Quàm multa ſunt vota, quæ etiam ſibi fateri pudet! quàm pauca, quæ facere coram teſte poſſimus!* denique Epiſt. 10. *Nunc enim quanta dementia eſt hominum! turpiſſima vota Diis inſuſurrant; ſi quis admoverit aurem, conticeſcent; & quod ſcire hominem nolunt, Deo narrant.* At nonnumquàm ſecretò vovebant veteres ob invidiæ metum. Ovid. cit. 1. Triſtium Eleg. 1.

Et TACITUS ſecum, ne quis malus audiat, optet,
Sit mea lenito Cæſare pœna minor.

E contrariò palàm ad avertendam ſuſpicionem; quamobrem idem poeta l. 2. Artis verſu 327. monet amantem ſolicitum de puellæ valetudine: *Multa vove, ſed cuncta palàm.* Hæc non ingrata viris eruditis fore confido.

v. 116. *Sed quid ego*] Vidit Catullus errorem ſuum, ſed amavit, ut mortalium omnium conſuetudo eſt.

v. 126. *conſcendere montes*] Notanda locutio: *perhibent conſcendere,*

Unde aciem in pelagi vaſtos protenderet æſtus:
Tum tremuli ſalis adverſas procurrere in undas
Mollia nudatæ tollentem tegmina ſuræ:
Atque hæc extremis mœſtā dixiſſe querelis,
Frigidulos udo ſingultus ore cientem:
Siccine me patriis avectam, perfide, ab oris,
Perfide deſerto liquiſti in litore Theſeu?
Siccine diſcedens neglecto numine Divûm
Immemor ah devota domū perjuria portas?
Nullane res potuit crudelis flectere mentis
Conſilium? tibi nulla fuit clementia præſto,
Immite ut monſtri vellet miteſcere pectus?
At non hæc quondam nobis promiſſa dediſti
Voce: mihi non hoc miſeræ ſperare jubebas:
Sed connubia læta, ſed optatos hymenæos:
Quæ cuncta aërii diſcerpunt irrita venti.
Tum jam *NULLA viro juranti femina credat,*
Nulla viri ſperet ſermones eſſe fideles:
Qui, dum aliquid cupiens animus prægeſtit apiſci,
Nil metuunt jurare, nihil promittere parcunt;
Sed ſimul ac cupidæ mentis ſatiata libido eſt,
Dicta nihil metuere, nihil perjuria curant.
Certè ego te in medio verſantem turbine leti
Eripui, & potiùs germanum amittere crevi,

Quam

OBSERVATIONES.

quaſi res agatur in præſentiâ. Sic infra, *procurrere*.

V. 140. *Voce*] ἐμφατικῶς, non enim ex animo Theſeus juraverat; ſed ſummis tantùm labris.

V. 144. *eſſe*] pro *fore*.

V. 151.

Quàm tibi fallaci ſupremo in tempore deeſſem.
Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibuſque
Præda, neque injectâ tumulabor mortua terrâ.
Quænam te genuit ſolâ ſub rupe leæna?
Quod mare conceptum ſpumantibus exſpuit undis?
Quæ Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vaſta Charybdis,
Talia qui reddis pro dulci præmia vitâ?
Si tibi non cordi fuerant connubia noſtra,
Sæva quòd horrebas priſci præcepta parentis,
Attamen in veſtras potuiſti ducere ſedes,
Quæ tibi jucundo famularer ſerva labore,
Candida permulcens liquidis veſtigia lymphis,
Purpureâve tuum conſternens veſte cubile.
Sed quid ego ignaris nequidquã conqueror auris
Externata malo, quæ nullis ſenſibus auctæ
Nec miſſas audire queunt, nec reddere voces?
Ille autem prope jam mediis verſatur in undis,
Nec quiſquam apparet vacuâ mortalis in algâ.

Sic

OBSERVATIONES.

v. 151. *ſupremo in tempore*] Cum periculum vehementius inſtaret; *in noviſſimo caſu*, ut alibi loquitur.

v. 159. *priſci*] Antiquæ ſeveritatis, cui amores juvenum faſtidium creant. Hujuſmodi ſenes moroſos graphicè deſcribit Terentius Heautont. Act. 2. Sc. 1.

Quàm iniqui ſunt patres in omnes
adoleſcentes judices,
Qui æquum eſſe cenſent nos à pueris
illicò naſci ſenes;
Neque illarum affines eſſe rerum,
quas fert adoleſcentia!
Ex ſua libidine moderantur, nunc
quæ eſt, non quæ olim fuit.

 v. 170.

Sic nimis inſultans extremo tempore ſæva
Fors etiam noſtris invidit queſtibus aures.
Jupiter omnipotens, utinam ne tempore primo
Gnoſſia Cecropiæ tetigiſſent litora puppes:
Indomito nec dira ferens ſtipendia tauro,
Perfidus in Cretam religaſſet navita funem:
Nec malus hic, celans dulci crudelia formâ
Conſilia, in noſtris requieſſet ſedibus hoſpes!
Nam quò me referam? quali ſpe perdita nitar?
Iſthmon, coſne petam montes, ah gurgite lato
Diſcernens pontũ truculentũ ubi dividit æquor?
An patris auxiliũ ſperem, quemne ipſa reliqui
Reſperſum juvenem fraternâ cæde ſecuta?
Conjugis an fido conſoler memet amore,
Quine fugit lentos incurvans gurgite remos?

Præ-

OBSERVATIONES.

V. 170. *noſtris invidit queſtibus aures*] Similiter Virgilius Ecloga 7.

> *Liber pampineas* INVIDIT *collibus umbras*.

utrobique pro *negavit*, vel *abſtulit*.

V. 175. *celans dulci crudelia &c.*] Narrat Svetonius, Neronem hominum crudeliſſimum *pulchro vultu* fuiſſe, in ejus vitâ c. 51. Et quotidiano experimento diſcimus fronti non eſſe credendum. Vetus philoſophus apud Joannem Stobæum ſerm. 63. eo nomine pulchritudinem laudat, quòd præ cæteris animi, fortunæque bonis, cognitu facillima ſit. Formoſum etenim uno intuitu agnoſcimus, non item claris parentibus ortum, aut virtute præditum, aut opulentum.

V. 177. *quò me referam?*] Italicè diceres: *A qual partito m'appiglierò io?*

V. 178. *Iſthmon*] Implicata eſt horum verſuum ſententia, & certè aliquod inſigne mendum ſub iis, quod ſine ope librorum MSS. tolli nequit.

V. 183. *incurvans gurgite remos*] Non quia re verâ curvi ſint, ſed quia videntur, oculorum errore. Lucretius l. 4.

Nam

Præterea litus ſolum, nullo inſula tecto;
Nec patet egreſſus pelagi cingentibus undis.
Nulla fugæ ratio, nulla ſpes: omnia muta,
Omnia ſunt deſerta, oſtentant omnia letum.
Non tamen ante mihi langueſcent lumina morte,
Nec priùs à feſſo ſecedent corpore ſenſus,
Quàm juſtã à Divis expóſcam proditamultã,
Cæleſtumque fidem poſtremâ comprecer horâ.
Quare facta virûm multantes vindice pœnâ
Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
Frons exſpirantis præportat pectoris iras,
Huc huc adventate, meas audite querelas,
Quas ego, væ miseræ, extremis proferre medullis
Cogor inops, ardens, amenti cæca furore;
Quæ quoniam verè naſcuntur pectore ab imo,
Vos nolite pati noſtrum vaneſcere luctum:
Sed quali ſolam Theſeus me mente reliquit,
Tali mente, Deæ, funeſtet ſeque, ſuoſque.
Has poſtquam mœſto profudit pectore voces,

Sup-

OBSERVATIONES.

Nam quæcunque ſupra rorem ſalis edita pars eſt
REMORUM, *recta eſt: & rectæ ſuperna guberna:*
Quæ demerſa liquore obeunt, refracta videntur
Omnia converti, ſurſumque ſupina reverti,
Et reflexa prope in ſummo fluitare liquore.
ubi vide interpretes.

v. 194. *Frons exſp. præp. p. iras*] Animi ſpeculum humana frons: hæc enim, ut ait Plinius l. 11. c. 37. *triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeveritatis index.* vide tamen ſuperiorem obſerv. ad verſ. 175.

Supplicium ſævis expoſcens anxia factis:
Annuit invicto cæleſtum numine rector,
Quo tunc & tellus, atque horrida contremuerunt
Æquora, concuſſitque micantia ſidera mundus.
Ipſe autem cæcâ mentem caligine Theſeus
Conſitus oblito dimiſit pectore cuncta,
Quæ mandata priùs conſtanti mente tenebat:
Dulcia nec mœſto ſuſtollens ſigna parenti,
Soſpitem, & ereptum ſe oſtendit viſere portum.
Namque ferunt, olim claſſi cum mœnia Divæ
Lin-

OBSERVATIONES.

V.204. *invicto numine*] Ἀνίκητον Jovem nobis deſcribit, vel ἀδάμαστον. Eſt autem perpetuum Epitheton, ut *omnipotens*, *Saturnius*, & id genus multa. Quamvis non negaverim etiam aliis numinibus tributum. Id apparet vel ex Inſcript. XXXIII.cl.x. apud Gruterum, quæ hujuſmodi eſt:

DEO
INVICTO
MITHRAE
C. LVCRETIVS. MNESTER
M. AEMILIVS. PHILETVS
SVM. MAG. ANNI. PRIMI
M. AEMILI. CHRYSANTI.
D. S. D. D.

Lepidè Lucianus initio Dialogi, qui Timon ſeu μισάνθρωπος inſcribitur: Ὦ Ζεῦ φίλιε, ϗ ξένιε, ϗ ἑταῖρε, ϗ ἐφέστιε, ϗ ἀστεροπητὰ, ϗ ὅρκιε, ϗ νεφεληγερέτα, ϗ ἐρίγδουπε, ϗ εἴτι ἄλλο ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καλοῦσι, ϗ μάλιστα ὅταν ἀλογῶσι πρὸς τὰ μέτρα. τότε γὰρ αὐτοῖς πολυώνυμος γινόμενος ὑπερείδεις τὸ πῖπτον τοῦ μέτρου, ϗ ἀναπληροῖς τὸ κεχηνὸς τοῦ ῥυθμοῦ. *Jupiter Philie*, (ideſt amicitiæ præſes) *hoſpitalis*, *ſodalitie*, *domeſtice*, *fulgurator*, *jusjurandice*, *nubicoge*, *grandiſtrepe*, *& ſi quod aliud tibi cognomen attoniti poetæ tribuunt: maximè cum hærent in verſu. nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metrique exples hiatum.* Sed mirum videri non debet à Luciano poëtas perſtringi, cum & graviſſimos philoſophos in ſcenam producat luſum populo daturos, & barbam Deorum aſſiduè vellat, quò ſibi riſum excutiat.

V.212. *mœnia Divæ*] Athenas in tutelâ Palladis poſitas.

v.225.

Linquentem gnatum ventis concrederet Ægeus,
Talia complexum juveni mandata dediſse:
Gnate mihi longâ jucundior unice vitâ,
Gnate, ego quē in dubios cogor dimittere caſus,
Reddite in extremæ nuper mihi fine ſenectæ:
Quādoquidem fortuna mea, ac tua fervida virtus
Eripit invito mihi te, cui languida nondum
Lumina ſunt gnati carâ ſaturata figurâ:
Non ego te gaudens lætanti pectore mittam,
Nec te ferre ſinam fortunæ ſigna ſecundæ:
Sed primùm multas expromam mente querelas,
Canitiem terrâ, atque infuſo pulvere fœdans:
Indè infecta vago ſuſpendam lintea malo,
Noſtros ut luctus, noſtræque incendia mentis
Carbaſus obſcurâ dicat ferrugine Iberâ.
Quod tibi ſi ſancti conceſserit incola Itoni,
Quæ noſtrum genus, ac ſedes defendere fretis
Annuit, ut tauri reſpergas ſanguine dextram:
Tum verò facito, ut memori tibi condita corde
Hæc vigeant mandata, nec ulla obliteret ætas:
Ut ſimul ac noſtros inviſent lumina colles,
Funeſtam antemnæ deponant undique veſtem,
Candidaque intorti ſuſtollant vela rudentes:

Quam-

OBSERVATIONES.

v.225. *infecta*] Tincta; indè *infectores*.

v.227. *ferrugine Ibera*] Purpurâ nigricanti, quam Propertius minium appellat Eleg.2. l.2.

Ut Mæotica nix minio ſi certet IBERO.

v 243.

Quamprimùm cernens ut læta gaudia mente
Agnoſcam, cum te reducem ætas proſpera ſiſtet.
Hæc mandata priùs conſtanti mente tenentem
Theſea, ceu pulſæ ventorum flamine nubes
Aërium nivei montis, liquere, cacumen.
At pater, ut ſummâ proſpectum ex arce petebat,
Anxia in aſſiduos abſumens lumina fletus:
Cum primùm inflati conſpexit lintea veli,
Præcipitem ſe ſe ſcopulorum è vertice jecit,
Amiſsum credens immiti Theſea fato.
Sic funeſta domus ingreſsus tecta paternâ
Morte, ferox Theſeus, qualem Minoidi luctum
Obtulerat mente immemori, talem ipſe recepit;
Quæ tamen adſpectans cedentem mœſta carinâ.
Multiplices animo volvebat ſaucia curas.
At parte ex aliâ florens volitabat Jacchus,
Cum thiaſo Satyrorum, & Nyſigenis Silenis,
Te quærens, Ariadna, tuoque incenſus amore:
Qui tum alacres paſſim lymphatâ mente furebant:
Evoë bacchantes, evoë capita inflectentes.

Ho-

OBSERVATIONES.

v. 243. *Inflati*] Libentiùs legerem *infecti*, quod ſententia poſtulat.

v. 246. *paterna morte*] Male interpungit Muretus poſt *paterna*, & peius explicat; *Superbus*, inquit, *ob Minotaurum interfectum*. Non hoc vult Catullus, at ita potiùs Theſeus ingenio ferox ingreſſus tecta domus funeſta genitoris interitu. Sic autem dixit *tecta domus*, ut ſupra *lintea veli*.

v. 251. *florens*] Ætate integrâ. Tibul. Eleg. 4. l. 1.

Solis æterna eſt Phœbo, Bacchoque juventus.

conſule obſer. noſtras ad Carm. 17 ſup. v. 14.

v. 257.

Horum pars tectâ quatiebant cuſpide thyrſos,
Pars è divulſo jactabant membra juvenco,
Pars ſe ſe tortis ſerpentibus incingebant,
Pars obſcura cavis celebrabant orgia ciſtis,
Orgia, quæ fruſtra cupiunt audire profani.
Plangebant alii proceris tympana palmis,
Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant.
Multi raucíſonis efflabant cornua bombis,
Barbaraque horribili ſtridebat tibia cantu.
Talibus amplificè veſtis decorata figuris,
Pulvinar complexa ſuo velabat amictu.
Quæ poſtquam cupidè ſpectando Theſſala pubes
Expleta eſt, ſanctis cepit decedere Divis.
Hìc qualis flatu placidum mare matutino
Horrificans Zephyrus proclives incitat undas
Aurorâ exoriente, vagi ſub lumina Solis:
Quæ tardè primùm clementi flamine pulſæ
Procedunt, leniqueſonant plangore cachinni:
Poſt vento creſcente, magis magis increbeſcunt,
Por-

OBSERVATIONES.

v. 257 *è divulſo jactabant membra juvenco*] Furoris hujuſmodi meminit etiam Ovidius 11. Metamor. ubi de Bacchis Orpheum diſcerptis:

Ac primum attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, angueſque, agmenque ferarum
Mænades Orphei titulum rapuere theatri:
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris.

& infra:

Quæ poſtquam rapuere feræ, cornuaque minaces
DIVELLERE boves, ad vatis fata recurrunt.

valde placet lectio Scaligeri *raptabant*.

v. 278.

Purpureâque procul nantes à luce refulgent:
Sic tum veſtibuli linquentes regia tecta
Ad ſe quiſque vago paſſim pede diſcedebant.
Quorum poſt abitum princeps è vertice Pelî
Advenit Chiron portans ſilveſtria dona.
Nam quotcumque ferunt campi, quos Theſſala magnis
Montibus ora creat, quos propter fluminis undas
Aura parit flores tepidi fecunda Favonî,
Hos indiſtinctis plexos tulit ipſe corollis,
Queis permulſa domus jucundo riſit odore.
Confeſtim Penêos adeſt, viridantia Tempe,
Tempe, quæ ſilvæ cingunt ſuperimpendentes,
Minyaſin linquens Doris celebranda choreis,
Cranona æriſonamque; tulit radicitùs altas
Fagos, ac recto proceras ſtipite laurus,
Non ſine nutanti platano, fletâque ſorore
Flammati Phaëtontis, & aëriâ cupreſſu.
Hæc circùm ſedes latè contexta locavit,
Veſtibulum ut molli velatum fronde vireret.

Poſt

OBSERVATIONES.

V. 278. *Quorum poſt abitum*] A mortalium diſceſſu accedunt Semidei gratulantes: deindè Jupiter cum cœtu Deorum univerſo.

V. 287. *Minyaſin*] Theſſalis nymphis, quæ ita dictæ à Minyis Theſſaliæ populis.

V. 288. *radicitùs*] *Ab radice*, quemadmodùm loquitur Virgilius de Silvano 1. Georg. In cujus loci obſervatione, ut fit, me prævertit Achilles Statius.

V. 293. *molli velatum fronde*] Propert. Eleg. 3. l. 4.

Flore ſacella tego, verbenis compita VELO.

v. 309.

Poſt hunc conſequitur ſolerti corde Prometheus,
Extenuata gerens veteris veſtigia pœnæ:
Quam quondam ſilici reſtrictus membra catenâ
Perſolvit, pendens è verticibus præruptis.
Indè pater Divûm ſanctâ cum conjuge, natiſque
Advenit cælo, te ſolum, Phœbe, relinquens,
Unigenamque ſimul cultricē mōtibus hydri:
Pelea nam tecum pariter ſoror aſpernata eſt,
Nec Thetidis tædas voluit celebrare jugales.
Qui poſtquam niveos flexerunt ſedibus artus,
Largè multiplici conſtructæ ſunt dape menſæ.
Cū interea infirmo quatientes corpora motu,
Veridicos Parcæ ceperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens undique veſtis
Candida, purpureâ Tyrios intexerat orâ.
At roſeo niveæ reſidebant vertice vittæ,
Æternumque manus carpebant ritè laborem.

Læ-

OBSERVATIONES.

309. *At roſeo*] Quid ſit *roſeus vertex* in Parcis, planè fateor ignorare: valde autem ſuſpicor pro verâ & germanâ Catulli lectione ab imperitis librariis notham eſſe confictam. Scripſit ſine dubio poëta:

Ambroſio niveæ reſidebant vertice vittæ.

quod non intelligentes ἄμυνοι homines, vocem peſſimè diviſerunt, nonnullis litteris commutatis. Favet noſtræ conjecturæ vates Mantuanus, qui 1. Æneidos verſu 407. de Venere ſic:

AMBROSIÆQUE comæ divinum VERTICE odorem
Spiravere —

ἀμβρόσιος Græcis eſt *immortalis*. Cur verò capillis Deorum potiſſimùm hoc epitheton tribuatur, ſi curioſè aliquis exquirat, paulò altiùs repetenda res eſt. Putabant veteres maximum vitæ robur in crinibus conſtare, & propterea morientis cujuslibet comam Proſerpinæ forcipe attonderi: quod ab eodem

Læva colum molli lanâ retinebat amictam:
Dextera tum leviter deducens fila ſupinis
Formabat digitis: tum prono in pollice torquens.
Libratum tereti verſabat turbine fuſum:
Atque ita decerpēs æquabat sēper opus dens,
Laneaque aridulis hærebant morſa labellis,
Quæ priùs in leni fuerant exſtantia filo.
Ante pedes autem candentis mollia lanæ
Vellera virgati cuſtodibant calathiſci.
Hæ tum clariſonâ pellentes vellera voce,
Talia divino fuderunt carmine fata,
Carmine, perfidiæ quod poſt nulla arguet ætas:
O decus eximium magnis virtutibus augens,
Emathiæ columen Peleu, clariſſime natu:
Accipe, quod læta pandunt tibi luce ſorores,
Veridicum oraclum: ſed vos, quæ fata ſequuntur,

Cur-

OBSERVATIONES.

dem Marone non eſt prætermiſſum l. 4. Æneid.

Sic ait, & dextra crinem ſecat: omnis & una
Dilapſus calor, atque in ventos vita receſſit.

Imò non ante admovebatur culter jugulo victimæ, quàm ex ejus capite aliquot ſetæ præſcinderentur, ex eadem ſuperſtitione. Jure igitur optimo comæ Deorum, & Parcarum ambroſiæ vocantur, ut pote quæ mortis novaculæ obnoxiæ non ſint.

v. 314. *Libratum*] Et iſtud mendosè; legendum enim *vibratum*, quod eſt contortum. Virg. 12. Æn.

—— *fœdare in pulvere crines*
Vibratos calido ferro. ——

v. 320. *pellentes vellera voce*] Fruſtra ſunt, qui emendant *pectentes*, nam Catullus ipſe fungitur vice interpreris, cum toties inculcat:

Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.

Hortantur ſcilicet Parcæ fuſos ad currendum. Plaut. Aulul. *Deus mihi impulſor fuit*, ideſt hortator.

v. 325.

Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Adveniet tibi jam portans optata maritis
Heſperus: adveniet fauſto cum ſidere conjux,
Quæ tibi flexanimo mentē perfundat amore,
Languiduloſque paret tecum conjungere ſomnos,
Lævia ſubſternens robuſto brachia collo.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Naſcetur vobis expers terroris Achilles,
Hoſtibus haud tergo, ſed forti pectore notus:
Qui perſæpe vago victor certamine curſus,
Flammea prævertet celeris veſtigia cervæ.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Non illi quiſquam bello ſe conferet heros,
Cum Phrygii Teucro manabūt ſanguine rivi:
Troïcaque obsîdens longinquo mœnia bello
Perjuri Pelopis vaſtabit tertius hæres.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.

Illius

OBSERVATIONES.

v. 330. *flexanimo mentem p. a.*] Ita Pacuvius Hermiona:

—— o FLEXANIMA,
Atque omnium regina rerum oratio.

v. 334. *Naſcetur vobis*] Ante hunc verſum legebatur in vulgatis tetraſtichon, quod felici manu delevit Scaliger. Eſt autem hujuſmodi:

Nulla domus tales unquam contexit amores:
Nullus amor tali conjunxit fœdere amantes:
Qualis adeſt Thetidi, qualis concordia Peleo.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.

v. 337. *prævertet celeris veſt. c.*] Achilles de ſe ipſo apud Statium:

Vix mihi biſſenos annorum torſerat orbes
Vita rudis, volucres cum jam PRÆVERTERE CERVOS,
Et Lapithas cogebat equos, præmiſſaque CURSU
Tela ſequi ——

v. 373.

Illius egregias virtutes, claraque facta
Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres,
Cum cinere incanos ſolvent à vertice crines,
Putridaque infirmis variabunt pectora palmis.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Namque, velut denſas præſternens meſſor ariſtas
Sole ſub ardenti flaventia demetit arva:
Trojugenûm infeſto proſternet corpora ferro.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Teſtis erit magnis virtutibus unda Scamandri,
Quæ paſſim rapido diffunditur Helleſponto:
Cujus iter cæſis anguſtans corporum acervis,
Alta tepefaciet permiſtâ flumina cæde.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Denique teſtis erit morti quoque reddita præda:
Cum teres excelſo coacervatum aggere buſtum
Excipiet niveos perculſæ virginis artus.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Nam ſimul ac feſſis dederit fors copiam Achivis,
Urbis Dardaniæ Neptunia ſolvere vincla:
Alta Polixeniâ madefient cæde ſepulcra;
Quæ, velut ancipiti ſuccumbens victima ferro,
Projiciet truncum ſubmiſſo poplite corpus.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Quare agite optatos animi conjungite amores,
Accipiat conjux felici fœdere Divam,
Dedatur cupido jamdudum ſponſa marito.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.

Non illam nutrix orienti luce reviſens,
Heſterno collum poterit circumdare filo.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Anxia nec mater diſcordis mœſta puellæ
Secubitu, caros mittet ſperare nepotes.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Talia præſantes quondam felicia Pelei
Carmina divino cecinerunt omine Parcæ.
Præſentes nãque ante domos inviſere caſtas
Sæpius, & ſe ſe mortali oſtendere cœtu
Cælicolæ nondum ſpretâ pietate ſolebant.
Sæpe pater Divûm templo in fulgente reviſens,
Annua dum feſtis veniſſent ſacra diebus,
Conſpexit terrâ centum procurrere currus.
Sæpe vagus Liber Parnaſſi vertice ſummo
Thyadas effuſis evantes crinibus egit:
Cum Delphi totâ certatim ex urbe ruentes
Acciperent læti Divum fumantibus aris.
Sæpe in letifero belli certamine Mavors,
Aut rapidi Tritonis hera, aut Rhamnuſia virgo
Armatas hominum eſt præſens hortata catervas.
Sed poſtquam tellus ſcelere eſt imbuta nefando,
Juſtitiamque omnes cupidâ de mente fugarunt;

Per-

OBSERVATIONES.

V.373. *Heſterno poterit*] Cervicis enim venæ à coitu iutumeſcere ſolent, ut obſervant Scaliger, & Mercurialis vel ob morſiunculas amatorias, quod ſentit Douza Pater in quodam carmine ad Hauteuium.

V.380. *Præſentes*] Vide Propertium Eleg. 11. l. 3. à verſu 41.

Perfudere manus fraterno ſanguine fratres :
Deſtitit extinctos natus lugere parentes :
Optavit genitor primævi funera nati,
Liber ut innuptæ poteretur flore novercæ :
Ignaro mater ſubſternens ſe impia nato,
Impia non verita eſt Divos ſcelerare Penates:
Omnia fanda, nefanda malo permiſſa furore
Juſtificam nobis mentem avertêre Deorum.
Quare nec tales dignantur viſere cœtus,
Nec ſe contingi patiuntur lumine claro.

CARMEN LXIV.

Opuſculum de comâ Beronices inter fraternæ mortis mœrores abſolutum Ortalo mittit.

ETſi me aſſiduo confectum cura dolore
  Sevocat à doctis, Ortale, virginibus :
Nec potis eſt dulces Muſarum expromere fetus
  Mens animi: tantis fluctuat ipſa malis:
(Nam-

OBSERVATIONES.

v.404. *lumine claro*] Huc pertinet Actæonis fabula, qui cum Dianam lavantem imprudens aſpexiſſet, mutatus eſt in cervum, & à propriis canibus miſerè diſcerptus. Pii tamen homines etiam corrupto ſæculo Deos nonnumquàm impunè viderunt, veluti Æneas Virgilianus patriâ procumbente: Uxor ejus teſtimonio:

Cum mihi ſe, non ante oculis tam clara, videndam
Obtulit, & pura per noctem in luce refulſit
Alma parens, confeſſa Deam, qualiſque videri
Cælicolis, & quanta ſolet —

CARM.

(Namque mei nuper Lethæo gurgite fratris
Pallidulum manans alluit unda pedem,
Troïa Rhœteo quem ſubter litore tellus
Ereptum noſtris obterit ex oculis.
* * * * * * *
Numquam ego te vitâ frater amabilior
Aſpiciam poſthac? at certè ſemper amabo,
Semper mœſta tuâ carmina morte canam:
Qualia ſub denſis ramorum concinit umbris
Daulias, abſumpti fata gemens Ityli.)
Sed tamen in tantis mœroribus, Ortale, mitto
Hæc excerpta tibi carmina Battiadæ:
Ne tua dicta vagis nequidquam credita ventis
Effluxiſſe meo fortè putes animo:
Ut miſſum ſponſi furtivo munere malum
Procurrit caſto virginis è gremio,
Quod miſeræ oblitæ molli ſub veſte locatum,
Dum adventu matris proſilit, excutitur,
Atque illud prono præceps agitur decurſu:
Huic manat triſti conſcius ore rubor.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. LXIV. v. 9. Hic inepti homines verſiculum ſpurium ſuppoſuerant:

Alloquar. audiero numquam tua verba loquentem?

Sed Critici doctores expunxerunt, juſſeruntque illuc redire, unde malum pedem tulerat. Deeſt igitur legitimus.

CARMEN LXV.

Elegia de Comâ Beronices.

Beronice Ptolemæi Evergetis Ægyptiorum regis conjux & ſoror, viro adverſus Aſſyrios proficiſcente, comam ſuam Veneri vovit, ſi maritus re proſperè geſtâ ſoſpes, & victor domum rediiſſet: Cum autem omnia è ſententiâ eveniſſent, votique fidem, comâ in æde Veneris appenſâ, Reginâ ſolviſſet, ea poſtridiè non apparuit. Quapropter ambobus conjugibus juxta mœrentibus Conon percelebris Aſtronomus perſuaſit comam à ſuperis in cælum ſublatam, ibique novum ſidus factam. Hoc autem thema prior Callimachus verſu tractavit, ex quo Catullus iſta deſumpſit, ut non obſcurè colligitur ex Elegiâ præcedenti.

OMnia qui magni diſpexit lumina mundi,
  Qui ſtellarum ortus comperit, atque obitus:
Flammeus ut rapidi Solis nitor obſcuretur,
  Ut cedant certis ſidera temporibus,
Ut Triviam furtim ſub Latmia ſaxa relegans,
  Dulcis amor gyro devocet aërio:
Idem me ille Conon cæleſti lumine vidit
  E Beroniceo vertice cæſariem
Fulgentem clarè: quam multis illa Deorum,
  Lævia protendens brachia, pollicita eſt,
Quâ rex tempeſtate, novo auctus Hymenæo

Va-

OBSERVATIONES.

CARM. LXV. v. 9. *multis Deorũ*] Obſervavit Statius ex vetuſto Perſii Scholiaſte, cirros, ſeu τοὺς στρόφους certis numinibus conſecratos fuiſſe. Addo ego, Æſculapio Pergamum uſque miſſam in aureâ pyxide cæſariem Flavii Earini, quod teſtatur Papinius l. 3. Silv. carm. 4.

Vaſtatum fines iverat Aſſyrios,
Dulcia nocturnæ portans veſtigia rixæ,
Quam de virgineis geſſerat exuviis.
Eſtne novis nuptis odio Venus? anne parentû
Fruſtrantur falſis gaudia lacrymulis,
Ubertim thalami quas intra limina fundunt?
Non, ita me Divi, vera gemunt, juverint.
Id mea me multis docuit regina querelis,
Inviſente novo prælia torva viro.
At tu non orbum luxti deſerta cubile,
Sed fratris cari flebile diſſidium,
Cum penitùs mœſtas exedit cura medullas;

Ut

OBSERVATIONES.

v. 12. *Vaſtatum fines iverat*] Cum hæc attentè conſidero, venit in mentem loci cujuſdam Virgiliani peſſimè ab interpretibus accepti, qui ſic habet 1. Æneidos:

Antenor potuit mediis elapſus Achivis
Illyricos penetrare ſinus, atque intima tutus
Regna Liburnorum, & fontem ſuperare Timavi:
Unde per ora novem vaſto cum murmure montis
IT MARE PRORUPTUM, & pelago premit arva ſonanti.

Adrianus Turnebus litteratorum ſui ævi facilè princeps, exiſtimavit hoc dictum à Virgilio Græcorum imitatione, qui & ipſi flumina maris nomine interdum appellant, confirmatque Nicandri teſtimonio. Sed, ignoſcant mihi tanti viri manes, non eſt neceſſe confugere ad occultiora, quando clarior explicatio ſe oculis objicit. Quis enim vel Grammaticis rudimentis imbutus non ſtatim explicet, *unde Timavus per novem ora, cum magno montis murmure, it ad mare prorumpendum?* eâ ratione, quâ Catullus dixit *vaſtatum fines*, pro *ad fines vaſtandos*. At ſæpe id evenit, ut qui multæ lectionis famam aucupâtur, à mente bonorum auctorum quàm longiſſimè abeant, in eoſque mera ſomnia comminiſcantur.

v. 23. *Cum*] Pro *quandoquidem*, ut apud Tibul. Eleg. 5. l. 2.

Et faveo morbo, CUM juvat ipſe dolor.

Ut tibi nunc toto pectore ſollicitæ
Senſibus ereptis mens excidit! atqui ego certè
Cognoram à parvâ virgine magnanimam.
Anne bonum oblita es facinus, quòd regium adepta es
Conjugium? quòd non fortior aut ſit alis?
Sed tum mœſta virū mittens quæ verba locuta es!
Jupiter, ut terſti lumina ſæpe manu!
Quis te mutavit tantus Deus? an quòd amantes
Non longè à caro corpore abeſse volunt?
At quæ ibi, proh, cunctis pro dulci conjuge Divis
Non ſine taurino ſanguine pollicita es,
Si reditum tetuliſſet is, aut in tempore longo
Captam Aſiam Ægypti finibus adjiceret!
Queis ego pro factis cæleſti reddita cœtu
Priſtina vota novo munere diſſoluo.
Invita, ô regina, tuo de vertice ceſſi,
Invita. adjuro teque, tuumque caput,
Digna ferat, quod ſi quis inaniter adjurarit.
Sed qui ſe ferro poſtulet eſse parem?
Ille quoque everſus mons eſt, quem maximū in oris
Progenies Phthiæ clara ſupervehitur:
Cum Medi peperere novum mare: cumque ju-

OBSERVATIONES.

v. 37. *cæleſti reddita cœtu*] Ita ſupra carm. 63. *mortali oſtendere cœtu*

v. 44. *Progenies Phthiæ*] Macedonum reges Alexandri ſucceſſores, qui maternum genus ducebat ab Achille Phthio Græcorum fortiſſimo. Vide Curtium l. 4. c. 6. Velleium Paterculum l. 1.

v. 52.

juventus
Per medium claſſi barbara navit Athon.
Quid facient crines, cum ferro talia cedant?
Jupiter, ut χαλύβων omne genus pereat:
Et qui principio ſub terrâ quærere venas
Iuſtitit, ac ferri frangere duritiem!
Abruptæ paulò ante comæ mea fata ſorores
Lugebant, cum ſe Memnonis Æthiopis
Unigena impellens nutantibus aëra pennis
Obtulit Arſinoës Chloridos ales equus;
Iſque per ætherias me tollens advolat umbras,
Et Veneris caſto collocat in gremio.
Ipſa ſuum Zephyritis eò famulum legarat,
Gnata Canopiis incola litoribus
Ludit ubi, vario ne ſolùm in lumine cæli,
Aut Ariadneis aurea temporibus
Fixa corona foret, ſed nos quòque fulgeremus
De-

OBSERVATIONES.

v. 52. *Memnonis Æthiopis unig.*] Pegaſus eadem natus matre, qua Memnon Æthiops: licet alii fabulatores ortum tradant e ſanguine Meduſæ, cujus caput Perſeus falcato enſe reciderit. Sed quid fabulis inconſtantius?

v. 54. *Arſinoes Chloridos*] Hîc ſemel monitum lectorem volo, Arſinoën Beronices matrem cultam fuiſſe apud Ægyptios nomine Chloridis, & Veneris: Chloris autem Zephyritis dicitur, quia Zephyri uxor. Scaliger hæc abunde.

v. 58. *litoribus ludit*] Talem deſcribit Medeam Valerius Flaccus l. 5. Argonaut.

— fluvios, ripamque petebat
Phaſidis, æquali Scythidum comitante caterva.
Florea per verni qualis juga duxit Hymetti,
Aut Sicula ſub rupe choros, hinc greſſibus hærens
Pallados, hinc caſtæ Proſerpina juncta Dianæ.

Devotæ flavi verticis exuviæ.
Vuidulo à flatu cedentem ad templa Deûm me
Sidus in antiquis Diva novum poſuit.
Virginis & ſævi contingens namque Leonis
Lumina, Calliſtœ juncta Lycaoniæ,
Vertor in occaſum tardum dux ante Booten,
Qui vix ſerò alto mergitur Oceano.
Sed quamquā me nocte premunt veſtigia Divûm,
Luce autem canæ Tethyi reſtituor:
(Pace tuâ fari hæc liceat Rhamnuſia virgo:
Namque ego non ullo vera timore tegam:
Non ſi me infeſtis diſcerpant ſidera dictis,
Condita quin veri pectoris evolüam.)
Nō his tam lætor rebus, quàm me abſore ſēper,
Abſore me à dominæ vertice diſcrucior.
Quicum ego, dum virgo quondam fuit, omnibus expers,
Unguentis, murrhæ millia multa bibi.
Nunc vos, optato quæ junxit lumine tæda
Non poſt unanimis, corpora, conjugibus:
Tradite nudantes rejectâ veſte papillas,
Quà jucunda mihi munera libet onyx:
Veſter onyx, caſto petitis quæ jura cubili.

Sed.

OBSERVATIONES.

v. 66. *Calliſtoe*] Ita excudendum curavimus ab Græco Καλλιστοῖ, monente Scaligero, qui negat *Calliſto* dici poſſe tertio caſu.; inflectitur enim, ut Dido, Didûs, Didoni, Dido.

v. 79. *optato lumine*]. Die votis omnibus expetitâ. ſic infra *feſtis luminibus.* v. 99.

Sed quæ ſe impuro dedit adulterio,
Illius ah mala dona levis bibat irrita puluis:
Namque ego ab indignis præmia nulla peto.
Sed magis, ô nuptæ, ſemper concordia veſtras,
Semper amor ſedes incolat aſſiduus.
Tu verò, regina, tuens cum ſidera, Divam
Placabis feſtis luminibus Venerem:
Sanguinis expertem non ſiveris eſſe tuam me,
Sed potiùs largis affice muneribus.
Sidera cur retinent? utinam coma regia fiam!
Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion.

CARMEN LXVI.

Januam cujuſdam mulieris inducit cum viatoribus colloquentem, dominæque ſuæ flagitia & ſcelera per ambages memorantem.

VIATORES.

O Dulci jucunda viro, jucunda parenti,
Salve, teque bonâ Jupiter auctet ope,
Janua, quam Balbo dicunt ſerviſſe benignè
Olim, cum ſedes ipſe ſenex tenuit:

Quam-

OBSERVATIONES.

v. 90. *Venerem*] Arſinoën matrem tuam.

v. 94. *Proximus Hydrochoi*] Hoc vult Catullus: Dummodò in capite Beronices iterum ſedeam, perturbetur ordo ſiderum, & disjunctiſſima quæque ſimul coëant: nihil ad me attinet. Similis conceſſio illa paſtoris morituri apud Virg. in Pharmaceutriâ: *Omnia vel medium fiant mare.* Quod ſi Critici animadvertiſſent, minùs profectò à ſcopo aberraſſent.

CARM.

Quamque ferunt rurſus voto ſerviſſe maligno,
Poſtquam eſt porrecto facta marita ſene.
Dic agedum nobis, quare mutata feraris
In dominum veterem deſeruiſſe fidem.

JANUA.

Non (ita Cæcilio placeam, cui tradita nunc ſum)
Culpa mea eſt, quamquam dicitur eſſe mea.
Nec peccatum à me quiſquam pote dicere quid-
quam.

* * * * * * *

Quin quacumq; aliquid reperitur non bene factũ,
Ad me omnes clamant: Janua, culpa tua eſt.

VIATORES.

Non iſtuc ſatis eſt uno te dicere verbo,
Sed facere, ut quivis ſentiat, & videat.

JANUA.

Qui poſſum? nemo quærit, nec ſcire laborat.

VIATORES.

Nos volumus: nobis dicere ne dubita.

JANUA.

Primùm igitur, virgo quod fertur tradita nobis,

Fal-

OBSERVATIONES.

CARM. LXVI. v. 8. *In dominum veterem*] Fortaſſe, quòd mœchos intrò admitteret.

v. 12. Non tot ornatus Vertumno fuerunt, quot hujus verſiculi lectiones à pleriſque conceptæ ſunt, quem propterea delendum cenſuimus: conſtat enim obtruſum à correctoribus, lacunam ægrè ferentibus. Scaliger ex hoc perſuadere contendit, Catullum Quinti prænomine appellatum; ſic autem legit:

Verùm iſti populi nenia, Quinte, facit.

Sed fragili nimiùm tibicine opinionem ſuam fulcit, ut quiſque nullo negotio videre poteſt, cum viatores januã interrogent, non poëta ipſe.

v. 22.

Falſum eſt non quì illam vir prior attigerit,
Languidior tenerâ cui pendens ſicula betâ
Numquam ſe mediam ſuſtulit ad tunicam:
Sed pater ille ſui nati violaſſe cubile
Dicitur, & miſeram conſcelerasse domum:
Sive quòd impia mens cæco flagrabat amore,
Seu quòd iners ſterili ſemine natus erat:
Et quærendum unde unde foret nervoſius illud,
Quod poſset zonam ſolvere virgineam.

VIATORES.

Egregium narras mirâ pietate parentem,
Qui ipſe ſui nati imminxerit in gremium.

JANUA.

Atqui non ſolum hoc ſe dicit cognitum habere
Brixia Chinææ ſuppoſita ſpeculæ:
Flavus quam molli percurrit flumine Mela:
Brixia Veronæ mater amata meæ:

Sed

OBSERVATIONES.

v.20. *attigerit*] Devirginaverit, vel quoquo modo corruperit. Tibul. Eleg. 7. l.1.

Parcite, quam cuſtodit Amor, violare puellam:
Ne pigeat magno poſt didiciſſe malo.
ATTIGERIS. labentur opes &c.

v.21. *Languidior tenera beta*] Pari omnino metaphorâ uſus eſt Arbiter in re ſimili:

Ter corripui terribilem manu bipennem,
Ter LANGUIDIOR coliculi tepente thyrſo
Ferrum timui, quod trepido malè dabat uſum.

v.32. *Brixia Chinææ ſuppoſita ſpeculæ*] Populus Brixienſis è ſpeculâ Chinæâ proſpiciens; quod ne quis temerè à me affirmari exiſtimet, Ovidium audiat, qui epiſtolâ Leandri unicè Catullum illuſtrat:

Aſcenſurus eram: niſi quòd, cum vincula proræ
Solveret, IN SPECULIS omnis Abydos erat.

nimirum populus Abydenus.

v.44

Sed de Poſthumio, & Cornelî narrat amore,
Cum quibus illa malum fecit adulterium.
Dixerit hìc aliquis: Quì tu iſthæc Janua noſti,
Cui numquam domini limine abeſse licet,
Nec populum auſcultare: ſed huic ſuffixa tigillo
Tantùm operire ſoles, aut aperire domum?
Sæpe illam audivi furtivâ voce loquentem
Solam conſciolis hæc ſua flagitia,
Nomine dicentem, quos diximus: utpote quæ mî
Speraret nec linguam eſse, nec auriculam.
Præterea addebat quemdã, quem dicere nolo
Nomine, ne tollat rubra ſupercilia.
Longus homo eſt, magnas cui lites intulit olim
Falſum mendaci ventre puerperium.

OBSERVATIONES.

v. 44. *nec linguam eſſe, nec auriculam*] Sed ſpes illam ſua fruſtrata eſt, nam ut veriſſimè Juvenalis 9. Sat.

— *ſervi ut taceant, jumenta loquentur,*
Et canis, & poſtes, & marmora —

v. 47. *Longus homo eſt*] *Inſulſiſſimus*, ut alibi loquitur, & cui *nulla in tam magno corpore mica ſalis*. Perſius quoque *ingentem* hominem pro bardo videtur poſuiſſe in calce Sat. 5.

Dixeris hæc inter varicoſos Centuriones:
Continuò craſſum ridet Vulpenius ingens,
Et centum Græcos curto centuſſe licetur.

& ſupra verſu 95.

Sambucam citiùs caloni aptaveris alto.

ſervi enim lignarii artis muſicæ penitus ignari.

Carmen LXVII.

Ad Manlium.

M. Antonii Mureti Argumentum.

Pulcherrima omnino hæc Elegia eſt, atque haud ſcio, an ulla pulchrior in omni Latina lingua reperiri queat. Nam & dictio puriſſima eſt: & mira quadam affectuum varietate permiſta oratio: & tot ubique aſperſa verborum, ac ſententiarum lumina, ut ex hoc uno poemate perſpicere liceat, quantùm Catullus cæteris in hoc genere omnibus præſtare potuerit, ſi vim ingenii ſui ad illud excolendum contuliſſet. Primùm enim quòd Manlius in duris, atque acerbis rebus ſuis, ea quæ ſibi ſolatio forent, ab ipſo potiſſimùm petere voluerit, gratam ſibi eſſe affirmat illam amicitiæ ſignificationem. Cum autem ille duorum generum munera peteret, Muſarum videlicet, & Veneris; oſtendit neutrum à ſe præſtari poſſe; quòd è fratris ſui morte tantum dolorem hauſerit, ut earum rerum ſtudia ipſi penitùs ex animo exciderint. Poſtremò beneficia à Manlio apud ſe poſita elegantiſſimis verſibus commemorat, eique fauſta, feliciaque omnia à Diis immortalibus comprecatur.

QUod mihi fortunâ, caſuque oppreſsus acerbo
Conſcriptū hoc lacrymis mittis epiſtolium,
Naufragū ut ejectum ſpumantibus æquoris undis
Sublevem, & â mortis limine reſtituam,
Quem neque ſancta Venus molli requieſcere ſomno

De-

OBSERVATIONES.

CARM. LXVII. v. 5. *molli requieſcere ſomno*] Indè adagium *ſomno mollior*, ad molliſſimum quid ſignificandum. Virg. Eclogâ 7.

Muſcoſi fontes, & SOMNO MOLLIOR herba.

Ante illum verò Theocritus εἰδ. 5.

Ἦν μὰν ἀρνακίδας τε, καὶ εἴρια τῆδε πατησεῖς
Αἴκ' ἔνθῃς ὕπνω μαλακώτερα ——
Certe hìc pelles agninas, & lanas calcabis,
SOMNO res MOLLIORES ——

Et ſanè nihil infirmius homine dor-

Deſertum in lecto cœlibe perpetitur,
Nec veterum dulci ſcriptorum carmine Muſæ
Oblectant, cum mens anxia pervigilet:
Id gratum eſt mihi, me quoniam tibi ducis amicū,
Muneraque & Muſarū hinc petis, & Veneris.
Sed tibi ne mea ſint ignota incommoda Manli,
Neu me odiſse putes hoſpitis officium:
Accipe queis merſer fortunæ fluctibus ipſe,
Ne ampliùs à miſero dona beata petas.
Tēpore quo primū veſtis mihi tradita pura eſt,
Jucundum cum ætas florida ver ageret,
Multa ſatis luſi: non eſt Dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.
Sed totum hoc ſtudium luctu fraterna mihi mors
Abſcidit. ô miſero frater adēmpte mihi!
Tu mea, tu moriens fregiſti commoda, frater:
Tecum unà tota eſt noſtra ſepulta domus:

Om-

OBSERVATIONES.

dormiente, nervis enim reſolutis, veluti cadaver aut ſaxum, minimo impulſu labitur, & in quamcunque partem vacillans fertur. Vel hoc epithetum ſomno tribuitur *πε-τυυμικὸς*, quia ſcilicet ſoporis cauſa ſit humor quidam pinguis cerebrum obnubens, ut Philoſophi ferè ſentiunt. Aut denique Somnus ipſe Deorum ignaviſſimus innuitur, cujus venuſtam deſcriptionem dabit Ovidius l. 11. Metamorph.

V. 15. *veſtis mihi tradita pura eſt*] Toga virilis, quæ unicolor: cum veſtis puerorum limbo purpureo prætexta eſſet. *Purus* Latinis eſt ὅμοιος. hinc *argentum purum*; id eſt læve, nulliſque emblematibus inſigne, quod minoris pretii: *pura fictilia* eadem acceptione.

V. 18. *dulcem amaritiem*] *γλυκύπικρον* vocat Muſæus v. 166. de amoribus Herûs & Leandri, & Franciſcus Petrarca frequentiſſimè: *dolce amaro*.

v. 28.

Omnia tecum unà perierunt gaudia noſtra,
Quæ tuus in vitâ dulcis alebat amor.
Cujus ego interitu totâ de mente fugavi
Hæc ſtudia, atque omnes delicias animi.
Quare, quod ſcribis Veronæ turpe Catullo
Eſse: quòd hìc quiſquis de meliore notâ
Frigida deſertò tepefecit membra cubili:
Id, Manli, non eſt turpe: magis miſerum eſt.
Ignoſces igitur, ſi, quæ mihi luctus ademit,
Hæc tibi non tribuo munera, cum nequeo.
Nam quòd ſcriptorum non magna eſt copia apud me,
Hoc fit, quòd Romæ vivimus. illa domus,
Illa mihi ſedes, illic mea carpitur ætas:
Huc una è multis capſula me ſequitur.
Quod cum ita ſit, nolim ſtatuas me mente malignâ
Id facere, aut animo non ſatis ingenuo,
Quòd tibi non utriuſque petiti copia facta eſt:
Ultrò ego deferrem, copia ſi qua foret.

Non

OBSERVATIONES.

v. 28. *de meliore nota*] Primâ nobilitate. Quòd autem Lesbia dare conſuevisſet viris principibus, habemus ex carmine 58. ſupra.

Nunc in quadriviis, & angiportis,
Glubit magnanimos Remi nepotes.

v. 38. *non eſt turpe, magis miſerum eſt*] Quæ vitio noſtro non accidunt incommoda, ea potiùs infortũnia, quàm flagitia, dici merentur. Optimè Phædrus fab. 11. l. 3.

Sed quid fortunæ, ſtulte, delictum arguis?
ID demum eſt homini TURPE, quod meruit pati.

Magis pro *potiùs* lego apud Valerium Flaccum 1. Argonaut. v. 74. quem ſi cum Caſpare Barthio poëtarum Epicorum principem dixeris poſt Virgilium, æquiſſimam

porrò

Non poſſum reticere, Deæ, quâ me Allius in re
  Juverit, aut quantis juverit officiis;
Ne fugiens ſæclis obliviſcentibus ætas
  Illius hoc cæcâ nocte tegat ſtudium,
Sed dicam vobis. vos porrò dicite multis
  Millibus, & facite hæc charta loquatur anus.
* * * * * * *
  Noteſcatque magis mortuus, atque magis:
Ne tenuem texens ſublimis aranea telam,
  In deſerto Allî nomine opus faciat.
Nam mihi quam dederit duplex Amathuſia curâ,
  Scitis, & in quo me torruerit genere:
Cum tantùm arderem, quantùm Trinacria rupes,
  Lymphaque in Oetæis Malia Thermopylis,
Mœſta neque aſſiduo tabeſcere lumina fletu
  Ceſſarent, triſtique imbre madere genæ:
Qualis in aërii pellucens vertice montis
  Rivus muſcoſo proſilit è lapide;

Qui

OBSERVATIONES.

porrò ſententiam tuleris: adeò magni ſpiritus, lectiſſimique ſermonis auctor eſt. En tibi verba:

Heu quid agat? populumne levem, veterique tyranno
Inſenſum, atque olim miſerantes Æſona patres
Advocet? an ſocia Junone, & Pallade fretus
Armiſona, ſuperet MAGIS, & freta juſſa capeſſat?

v. 47. In vulgatis hoc loco exſtat hujuſmodi verſus:

Omnibus inque locis celebretur fama ſepulti.

Scaliger delevit, quem conſule.

v. 50. *In deſerto Alli nomine*] In titulo ſtatuæ ſuppoſito. Collocabantur autem ſimulacra majorum in atriis domuum, ut nemini obſcurum eſt: ſed cum ſervarentur negligentiùs, pulvere, ſitu, rubi-

Qui cum de pronâ præceps eſt valle volutus,
Per medium denſi tranſit iter populi,
Dulce viatori laſſo in ſudore levamen,
Cum gravis exuſtos æſtus hiulcat agros;
Ac velut in nigro jactatis turbine nautis
Leniùs aſpirans aura ſecunda venit,
Jam prece Pollucis, jam Caſtoris imploratâ:
Tale fuit nobis Manlius auxilium.
Is laxum lato patefecit limite campum,
Iſque domum nobis, iſque dedit dominam:
Ad quam communes exerceremus amores,
Quò mea ſe molli candida Diva pede
Intulit, & trito fulgentem in limine plantam
Innixa, argutâ conſtitit in ſoleâ:

Con-

OBSERVATIONES.

bigine, araneis deturpabantur. Quamobrem legimus apud Juven. 8. Sat.

Et Curios jam dimidios, naſumque minorem
Corvini, & Galbam auriculis, naſoque carentem.

& paulò poſt:

Fumoſos equitum cum Dictatore magiſtros.

Promittit ergò Catullus Manlio nominis immortalitatem carminum ſuorum adjumento, quæ, marmoribus vetuſtate corroſis, tamen duratura ſint.

v. 65. *Jam prece Pollucis, jam Caſtoris*] Alternis vicibus modò Polluci, modò Caſtori voto concepto. Tibullus Eleg. 2. l. 1.

JAM ciet infernas magico ſtridore catervas,
JAM jubet aſperſas lacte referre pedem.

Sed *precem implorare* inſolens videtur Achilli Statio, mihi non item, qui ſciam à poëtis non rarò induci Deos minores Jovi ſupplicantes, ut ex uno Virgilii poëmate videre eſt. Poterant ideò nautæ Dioſcuros rogare, ut ipſi à patre Jove maris tranquillitatem impetrarent.

v. 72. *arguta conſtitit in ſolea*] Quæ alio nomine dicta *crepida*, à *crepitu* ſcilicet, quem edebat inter ambulandum.

Conjugis ut quondam flagrans advenit amore,
Proteſilaëam Laodamia domum
Inceptam fruſtra, nondum cum ſanguine ſacro
Hoſtia cæleſtes pacificaſſet heros.
Nil mihi tam valde placeat, Rhamnuſia virgo,
Quod temerè invitis ſuſcipiatur heris.
Quàm jejuna pium deſideret ara cruorem,
Docta eſt amiſſo Laodamia viro,
Conjugis ante coacta novi dimittere collum,
Quàm veniens una atque altera rurſus hiems
Noctibus in longis avidum ſaturaſſet amorem,
Poſſet ut abrupto vivere conjugio.
Quod ſcibant Parcæ non longo tēpore abeſſe,
Si miles muros iſſet ad Iliacos.
Nam tum Helenæ raptu primores Argivorum
Ceperat ad ſeſe Troia ciere viros:
Troia (nefas) commune ſepulcrum Europæ, Aſiæq;
Troia virûm, & virtutum omnium acerba cinis;

Quæ,

OBSERVATIONES.

v.73. *Conjugis ut quondam*] Incipit poeta latiſſimè vagari, donec ad fratris mortem dolendam miro quodam artificio, veluti aliud agens, rurſum ſe conferat.

v.75. *Inceptam fruſtra*] Malis avibus, & Diis averſantibus ob neglecta ſacrificia.

v.76. *cæleſtes heros*] *Terrarum dominos*, ut ait Horatius. Ita ſupra c. 62. ad Cybelen:

Procul à mea tuus ſit furor omnis,
HERA, domo.

Ennius quoque apud Ciceronem 1. de Officiis, ex ore Pyrrhi:

Voſne velit an me regnare HERA,
quidve ferat ſors.

v.90. *virum, & virtutum omnium acerba cinis*] Quâ procumbente ſimul Heroum genus interire viſum eſt.

Quæ, væ te, noſtro letum miſerabile fratri
  Attulit. hei miſero frater adempte mihi!
Hei miſero fratri jucundum lumen ademptum!
  Tecum unà tota eſt noſtra ſepulta domus:
Omnia tecum unà perierunt gaudia noſtra,
  Quæ tuus in vitâ dulcis alebat amor.
Quem nunc tam longè non inter nota ſepulcra,
  Nec prope cognatos compoſitum cineres,
Sed Troiâ obſcœnâ, Troiâ infelice ſepultum
  Detinet extremo terra aliena ſolo:
Ad quam tũ properans fertur undeundique pubes
  Græca penetrales deſeruiſſe focos:
Ne Paris abductâ gaviſus libera mœchâ
  Otia pacato degeret in thalamo.
Quo tibi tum caſu, pulcherrima Laodamia,
  Ereptum eſt vitâ dulcius, atque animâ
Conjugium. Tanto te abſorbens vortice amoris
  Æſtus in abruptum detulerat barathrum:
Quale ferunt Graî Pheneum prope Cylleneum

Sic-

OBSERVATIONES.

eſt: quis enim ſequentibus temporibus aut Achille fortior, aut Hectore conſtantior, aut Ulyſſe ſagacior, aut Neſtore prudentior extitit? quis vel pari paſſu ad gloriam tetendit? quis vel proximè acceſſit? Ita Catullus; at nos longè diversâ opinione ſumus: nullum enim ſæculum virtutibus maximis, pariterque ingentibus vitiis caruit.

v.99. *Obſcœna*] Siniſtris auſpiciis conditâ. *Obſcœnum* opponitur *augusto*. Accius Oenomao:

Cives ominibus fauſtis auguſtam
  adhibeant
Faventiam, ore OBSCOENA *dicta ſegregent.*

Noſter ſupra carm. 63. de Athenis:

Queis anguſta malis cum mœnia
  vexarentur.

 v.110.

Siccari emulsâ pingue palude ſolum,
Quod quondam cæſis montis fodiſſe medullis
Audet falſiparens Amphitryoniades:
Tempore quo certâ Stymphalia monſtra ſagittâ
Perculit, imperio deterioris heri:
Pluribus ut cæli tereretur janua Divis,
Hebe nec longâ virginitate foret.
Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
Quod Divum domitum ferre jugum docuit.
Nam neque tam carum confecto ætate parenti
Una caput ſeri gnata nepotis alit:
Qui cum divitiis vix tandem inventus avitis
Nomen teſtatas intulit in tabulas,
Impia deriſi gentilis gaudia tollens,
Suſcitat à cano vulturium capiti:
Nec tantùm niveo gaviſa eſt ulla columbo
Compar, quæ multò dicitur improbiùs
Oſcula mordenti ſemper decerpere roſtro:

Quam-

OBSERVATIONES.

v. 110. *Siccari emulſa*] Narrat Pauſanias in Arcadicis, Herculem Tirynthe ab Euryſtheo pulſum, Pheneum ſe recepiſſe: cumque Olbius amnis immodicâ eluvione Pheneaticum agrum vaſtaret, foſſam duxiſſe longitudine ſtadiorum L. ſub vicinos montes excurrentem, in quam paludes defluerent.

v. 114. *deterioris heri*] Euryſthei digni potiùs, qui Herculi ſerviret, quàm ut ipſi Hercules.

v. 123. *gentilis*] Gentiles, juxta Ciceronem in Topicis, appellantur ejuſdem familiæ, ſive nominis, homines, ingenui tamen, & quorum nemo ſervitutem ſerviverit, aut capite minutus fuerit.

v. 124. *vulturium*] Hæredipetam captatorem, qui miſeri ſenis divitiis inhiaret, non aliter ac vultures cadaveribus.

v. 127.

Quamquam præcipuè multivola eſt mulier.
Sed tu olim magnos viciſti ſola furores;
Ut ſemel es flavo conciliata viro:
Aut nihil, aut paulò cui tum concedere digna
Lux mea ſe noſtrum contulit in gremium;
Quam circumcurſans hinc illinc ſæpe Cupido
Fulgebat crocinâ candidus in tunicâ.
Quæ tamen etſi uno non eſt contenta Catullo,
Rara verecundæ furta feremus heræ:
Ne nimium ſimus ſtultorum more moleſti:
(Sæpe etiam Juno maxima cælicolûm
Conjugis in culpâ flagravit quotidianâ,
Noſcens omnivoli plurima furta Jovis:
Atqui nec Divis homines componier æquum eſt.)
Ingratum tremuli tolle parentis onus.
Nec tamen illa mihi dextrâ deducta paternâ
Fragrantem Aſſyrio venit odore domum:

Sed

O B S E R V A T I O N E S.

v. 137. *ſtultorum more*] Dementes ea cupere ſolent, quæ nullo modo fieri poſſunt. Ovidius Triſtium 3. Eleg 8.

STULTE, quid hæc fruſtra votis puerilibus optas,
Quæ non ulla tibi fertque feretque dies?

v. 140. *omnivoli Jovis*] Notum Diſtichon:

Ζεὺς κύκνος, ταῦρος, σάτυρος, χρυσὸς δι᾽ ἔρωτα
Λήδης, Εὐρώπης, Ἀντιόπης, Δανάης.

Jupiter cycnus, taurus, ſatyrus, aurum factus eſt, ob amorem Ledæ, Europæ, Antiopes, Danaes.

v. 142. *tolle parentis onus*] Id eſt; omnia feremus, dominæ arbitriis morem gerentes, excepto ſene moroſiſſimo, quem velim ſepultum, ne amores mutuos interturbet:

v. 144. *Aſſyrio odore*] Non prætermittendus eſt Solini locus c. 48. huc maximè pertinens: *ASSYRIORUM*, inquit, *initium Adyabene facit*,

Sed furtiva dedit mirâ munuſcula nocte,
Ipſius ex ipſo dempta viri gremio.
Quare illud ſatis eſt, ſi nobis is datur unus,
Quem lapide illa diem candidiore notat.
Hoc tibi, quod potui, confectum carmine munus
Pro multis, Alli, redditur officiis:
Ne voſtrum ſcabrâ tangat rubigine nomen
Hæc atque illa dies, atque alia, atque alia:
Huc addent Divi quamplurima, quæ Themis olim
Antiquis ſolita eſt munera ferre piis.
Sitis felices & tu ſimul, & tua vita,
Et domus, ipſe in quâ luſimus, & domina:
Et qui principiò nobis te tradidit, à quo
Sunt primo nobis omnia nata bona:
Et longè ante omnes mihi quæ me carior ipſo eſt,
Lux mea: quâ vivâ vivere dulce mihi eſt.

CAR-

OBSERVATIONES.

cit, in cujus parte Arbelitis regio eſt, quem locum victoria Alexandri Magni non ſinit præteriri. Nam ibi copias Darii fudit, ipſumque ſubegit, expugnatiſque ejus caſtris, in reliquo apparatu regis ſcrinium unguentis refertum reperit, unde primum Romana luxuria fecit ingreſſum ad ODORES peregrinos. Tibul. Eleg. 3. l. 1.

Non ſoror, ASSYRIOS cineri quæ dedat ODORES.

v. 149. *Quod potui*] Pro virili. Virg. Eclog. 3.

QUOD POTUI, puero ſilveſtri ex arbore lecta
Aurea mala decem miſi, cras altera mittam.

CARM.

CARMEN LXVIII.

Miranti Rufo cur ſe puellæ fugerent, trago, ſive axillarum graveolentiâ, id effici ait.

NOli admirari, quare tibi femina nulla,
Rufe, velit tenerum ſuppoſuiſſe femur:
Non ſi illam raræ labefactes munere veſtis,
Aut pelluciduli deliciis lapidis.
Lædit te quædam mala fabula, quâ tibi fertur
Valle ſub alarum trux habitare caper.
Hunc metuunt omnes: neque mirum; nam mala valde eſt
Beſtia, nec quicum bella puella cubet.
Quare aut crudelem naſorum interfice peſtem:
Aut admirari deſine, cur fugiunt.

CARMEN LXIX.

Leſbiæ, unaque ſeminarum omnium, levitatem ſugillat.

NUlli ſe dicit mulier mea nubere malle,
Quàm mihi: non ſi ſe Jupiter ipſe petat.
Di-

OBSERVATIONES.

CARM. LXVIII. v. 1. *Noli admirari*] Sua quemque vitia fallunt, & nemo ſibi faſtidiendus videtur. Huc pertinent illa Horatii amariſſima Epod. 8. in vetulam prurientem:

Rogare longo putidam te ſæculo,
Vires quid enervet meas?
Cum ſit tibi dens ater, & rugis vetus
Frontem ſenectus exaret? &c.

Dicit: *Sed MULIER cupido quod dicit amanti,*
In vento, & rapidâ ſcribere oportet aquâ.

CARMEN LXX.

Ad Virronem de rivali ejus.

SI cui, Virro, bono ſacer alarum obſtitit hircus,
Aut ſi quem meritò tarda podagra ſecat:
Æmulus iſte tuus, qui veſtrum exercet amorem,
Mirificè eſt à te nactus utrumque malum.
Nam quoties futuit, toties ulciſcitur ambos,
Illam affligit odore, ipſe perit podagrâ.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. LXIX. v. 5. *Sed mulier*] Femineum genus apud poëtas malis rumoribus paſſim flagrat, nec injuria: quippe mulieres *nihil promittere parcunt*, ut os ſibi frigefactent, & amatori ſublinant. Sed hæc omnia vulgata.

CARM. LXX. v. 6. *Illam affligit odore*] Optimè dictum; qui enim graveolentiâ laborat, vitium ipſe ſuum vix animadvertit, vicinis tamen, quibuſcum verſatur, moleſtiam creat. Quamobrem hircoſus ille Rufus, de quo paulò ante, admirabatur cur ſe cane pejus & angue mulieres fugerent, morbi ſui videlicet neſcius. Plinius idem obſervat de pretioſis unguentis l. 13. c. 3. Eius verba ſunt: *Summa commendatio eorum, ut tranſeunte femina odor invitet etiam aliud agentes. Excedentque quadragenos denarios libræ. Tanti emitur voluptas aliena! Etenim ODOREM qui gerit, ipſe non ſentit.* Vis autem diuturnæ conſuetudinis id efficit, quâ ſenſus hebetiores fieri videntur. Ovidius Artis Amat. l. 2. verſu 653.

Eximit ipſa dies omnes è corpore mendas,
Quodque fuit vitium, deſinit eſſe mora.
Ferre novæ nares taurorum terga recuſant:
Aſſiduo domitas tēpore fallis ODOR.

Quid tamen deterius halat bubulis pellibus recenter detractis? Indè Plautus Caſinâ ſpectatores domum dimittens, optat ei, *qui manibus clarè non plauſerit, hircum nautea unctum pro ſcorto ſupponi.* Nautea verò eſt aqua coriariorum.

CARM.

CARMEN LXXI.

Lesbiæ ruptam fidem exprobrat.

DIcebas quondam, ſolum te noſſe Catullum,
Lesbia, nec præ me velle tenere Jovem.
Dilexi tum te, non tantùm ut vulgus amicam,
Sed pater ut gnatos diligit, & generos.
Nunc te cognovi; quare, etſi impenſiùs uror,
Multò mî tamen es vilior, & levior.
Quì potis eſt? inquis. Quod amantem injuria talis
Cogit amare magis, ſed bene velle minùs.

CARMEN LXXII.

De ingrati animi vitio.

DEſine de quoquã quidquã bene velle mereri,
Aut aliquem fieri poſſe putare tuum.
Om-

OBSERVATIONES.

CARM. LXXI. v. 1. *noſſe*] Magni æſtimare. Ita Cicero pro Archia poëta: *Omnes, qui aliquid de ingeniis poterant judicare, COGNITIONE atque hoſpitio dignum exiſtimarunt.* Contra Propertius Elegia 2. l. 2.

Jupiter, ignoro priſtina furta tua. Id eſt, deſpicatui habeo, contemno, elevo.

v. 8. *amare magis, ſed bene v. m.*] Amo enim te vehementius, quò magis aditus omnes mihi præcludere tentas: nihil enim aliud eſt amare, quàm immodicè cupere; in ea verò potiſſimùm copias noſtras omnes intendimus, quorum difficilis poſſeſſio apparet, aut de quibus nobis cum altero rixa eſt. Sed qui poſſum, ó Lesbia, tibi à Diis immortalibus proſperos rerum eventus depoſcere, cum ob perfidiam de cælo tangi potiùs mereare?

CARM.

Omnia ſunt ingrata: nihil feciſſe benignè eſt:
Imò etiam tædet, ſtatque magiſque magis.
Væ mihi, quē nemo graviùs, nec acerbiùs urget,
Quàm modò qui me unum atque unicum amicum habuit.

CARMEN LXXIII.

In Gellium inceſtum.

GEllius audierat, patruum objurgare ſolere,
Si quis delicias diceret, aut faceret.
Hoc ne ipſi accideret, patrui perdepſuit ipſam
Uxorem, & patruum reddidit Harpocratem.
Quod voluit, fecit: nam quamvis irrumet ipſum
Nunc patruum, verbum non faciet patruus.

CAR-

OBSERVATIONES:

CARM. LXXII. v. 3. *nihil feciſſe benignè eſt*] Nihil omnino prodeſt ſe munificum præbere, imò etiam nocet. Cato de re ruſtica: EST *interdum præſtare populo, mercaturis rem quærere*. Italicè dicimus: *tornare à conto*.

v. 4. *Statque*] Animo infixum eſt benefaciendi tædium: certum & decretum eſt largitionibus finem imponere. Virg. 2. Æneidos:

STAT caſus renovare omnes, omnemque reverti
Per Trojam, & rurſus caput objectare periclis.

v. 6. *unum atque unicum*] Ἐμφατικῶς.

CARM. LXXIII. v. 3. *Hoc ne ipſi accideret*] Sciebat enim patruum talia flagitia operiturum ſilentio, ne per ora hominum ſuæ domus infamia vulgaretur.

v. 6. *verbum non faciet*] Opere obſcœno impeditus.

CARMEN LXXIV.

In Leſbiam fœdifragam.

NUlla poteſt mulier tantùm ſe dicere amatam,
Verè, quantùm à me Leſbia amata mea es.
Nulla fides ullo fuit umquam fœdere tanta,
Quanta in amore tuo ex parte reperta meâ eſt.
Nunc eſt mens deducta tuâ mea, Leſbia, culpâ,
Atque ita ſe officio perdidit ipſa pio:
Ut jam nec bene velle queam tibi, ſi optima fias,
Nec deſiſtere amare, omnia ſi facias.

CARMEN LXXV.

Ab amore, quòd immerenti ſibi ſemper malè ceſſerit, Deorum ope cupit exſolvi.

SI qua recordanti beneſacta priora voluptas
Eſt homini, cum ſe cogitat eſſe pium:
Nec ſanctam violaſſe fidem, nec fœdere in ullo
Divûm ad fallendos numine abuſum homines:
Multa parata manent in longâ ætate, Catulle,
Ex hoc ingrato gaudia amore tibi.

Nam

OBSERVATIONES.

CARM. LXXIV. v. 8. *Omnia ſi facias*] Etiamſi conſultò id agas, ut amorem tui omnem ex animo meo deleas. *Omnia facere* eſt nullum lapidem non movere.

CARM. LXXV. v. 4. *Divum ad fallendos*] Parem loquendi formulam obſervo apud Curtium l. 10. c. 9 *Cum ejus nomine, quem ipſe fecerat regem, in perniciem ſuam ABUTENTES videret inimicos.*

v. 12.

Nam quæcumque homines bene cuiquam aut dicere poſſunt,
  Aut facere: hæc à te dictaque, factaque ſunt;
Omnia quæ ingratæ perierunt credita menti.
  Quare jam te cur ampliùs excrucies?
Quin te animo offirmas itaque, inſtructoque reducis?
  Et, Diis invitis, deſinis eſſe miſer?
Difficile eſt longum ſubitò deponere amorem:
  Difficile eſt: verùm hoc qualubet efficias.
Una ſalus hæc eſt, hoc eſt tibi pervincendum.
  Hoc facies, ſive id non pote, ſive pote.
O Dii, ſi veſtrũ eſt miſereri, aut ſi quibus umquam
  Extremâ jam ipsâ in morte tuliſtis opem:
Me miſerum aſpicite, & ſi vitam puriter egi,
  Eripite hanc peſtem, perniciemque mihi;
Quæ mihi ſubrepens imos, ut torpor, in artus,
  Expulit ex omni pectore lætitias.
Non jam illud quæro, contra ut me diligat illa,
  Aut, quod non potis eſt, eſſe pudica velit:

Ipſe

OBSERVATIONES.

v. 12. *Diis invitis*] Fortuna quidem & fatum, ô Catulle, in te conjurant, ſed tu medium illis unguem oſtende. In eâ enim hæreſi erant antiqui, ut putarent, ſapientem arbitrii ſui viribus poſſe virtutem adipiſci, ſuperis etiam repugnantibus. Juvenalis 10. Sat.

Monſtro quod ipſe tibi poſſis dare. Semita certè
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.

v. 16. *ſive id non pote, ſive pote*] Sive id factu difficile, ſive pronum.

CARM.

Ipſe valere opto,& tetrũ hunc deponere morbũ.
O Dii reddite mî hoc pro pietate meâ.

Carmen LXXVI.

In Rufum, quòd contra fidem amicitiæ cum Lesbiâ conſueviſſet.

RUfe mihi fruſtra,ac nequidquã,credite amice,
Fruſtra? imò magno cum pretio, atque malo.
Siccine ſubrepſti mî, atque inteſtina perurens,
Mî miſero eripuiſti omnia noſtra bona?
Eripuiſti.. heu heu noſtræ crudele venenum
Vitæ, heu heu noſtræ peſtis amicitiæ.
Sed nunc id doleo, quòd puræ pura puellæ
Suavia comminxit ſpurca ſaliva tua.
Verùm id non impune feres, nam te omnia ſæcla
Noſcent, &, qui ſis, fama loquetur anus.

Carmen LXXVII.

Gallum quemdam ut libidinum inter ſuos adminiſtrum notat.

GAllus habet fratres: quorum eſt lepidiſſima conjux
Al-

OBSERVATIONES.

CARM. LXXVI. v. 9. *Non impune feres*] Graviſſimam quidem Catullus rivali ſuo minatur ultionem, vulnera enim, quæ à bonis poëtis calamo infliguntur, ad cicatricem ſerò perveniunt.

CARM.

Alterius, lepidus filius alterius.
Gallus homo eſt bellus, nam dulces jungit amores,
Cum puero ut bello bella puella cubet.
Gallus homo eſt ſtultus, nec ſe videt eſſe maritũ,
Qui patruus patrui monſtret adulterium.

CARMEN LXXVIII.

In Gellium, quem ipſi Lesbia prætulerat.

GEllius eſt pulcher: quidni? quem Lesbia malit,
Quàm te cum totâ gente, Catulle, tuâ.
Sed tamen hic pulcher vendat cum gente Catullũ,
Si tria notorum ſuavia repperrerit.

CARMEN LXXIX.

In Gellium impuri hominem oris.

QUid dicam, Gelli, quare roſea iſta labella
Hibernâ fiant candidiora nive:

Ma-

OBSERVATIONES.

CARM. LXXVII. v. 5. *nec ſe videt eſſe maritum*] Non cogitat, ſe quoque ſimili dedecore affici poſſe, ac ſecum ſuo jure agi.

CARM. LXXVIII. v. 3. *vendat cum gente Catullum*] Non recuſo quin me cum totâ familiâ ſubhaſtet, dummodò tres tantùm inveniat, qui ſe amicitiæ oſculo excipiant. τὸ *vendat* permittentis eſt.

v. 4. *notorum*] Familiarium. Horatius Sat. 1. l. 1.

Non uxor ſalvum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, NOTI, pueri atque puellæ.

v. 4. *Suavia*] Tacitè objicit Gellio ſpurcitiem labiorum. Pariter Mart.

Baſia das aliis, aliis das, Poſthume, dextram:
Quæris utrum malim, Poſthume? malo manum.

CARM.

Manè domo cum exis, & cum te octava quiete
  Emolli longo ſuſcitat hora die?
Neſcio, quid certè eſt. an verè fama ſuſurrat,
  Grandia te medii tenta vorare viri?
Sic certè: clamant Victoris rupta miſelli
  Ilia, & emulſo labra notata ſero.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. LXXIX. v. 3. *Octava*] Hora meridiana, de quâ citat. Martialis:

Sufficit in nonam nitidis OCTAVA palæſtris.

eâ enim cænaturi priùs exercebantur, lavabant, corpus fricabant atque ungebant, ſudorem ciebant &c.

v. 4. *longo die*] Ita Cicero l. 6. de Rep. *ſermonem in multam noctem produximus.*

v. 5. *Neſcio, quid certè eſt*] Ignoro quænam cauſa ſit hujus inuſitati candoris, at ſanè magnum aliquid eſſe oportet. Virgil. Pharmaceutriâ:

Aſpice, corripuit tremulis altaria flammis
Sponte ſua, dum ferre moror, cinis ipſe: bonum ſit.
NESCIO, QUID CERTE EST, & Hylax in limine latrat.

v. 6. *medii viri*] Quamvis locutiones iſtæ ſapiant obſcœnitatem, nonnumquàm tamen honeſtè intelligi debent, niſi accedant alia verba manifeſtò impudica, ut in hoc verſiculo. Terentius Adelph. Act. 3. Sc. 2.

Sublimem MEDIUM arriperem, & capite primùm in terram ſtatuerem,
Ut cerebro diſpergat viam ——

Idem Andriæ Act. 1. Sc. 1.

—— *interea hæc ſoror,*
Quam dixi, ad flammam acceſſit imprudentiùs,
Satis cum periclo. ibi tum exanimatus Pamphilus
Bene diſſimulatum amorem, & celatum indicat:
Accurrit: MEDIAM mulierem complectitur:
Mea Glycerium, inquit, quid agis? cur te is perditum?

v. 7. *ſic certè*] Supra carm. 61.

SIC CERTE; viden'ut perniciter exſiluere?

CARM.

CARMEN LXXX.

Juventium irridet, quòd minùs elegantem amatorem elegiſſet.

NEmone in tanto potuit populo eſſe, Juventi,
  Bellus homo, quem tu diligere inciperes:
Præterquàm iſte tuus moribundâ à ſede Piſauri
  Hoſpes, inauratâ pallidior ſtatuâ:
Qui tibi nunc cordi eſt, quẽ tu præponere nobis
  Audes? ah neſcis, quod facinus facias.

CARMEN LXXXI.

Ad Quintium, ne amores ſuos attingat.

QUinti, ſi tibi vis oculos debere Catullum,
  Aut aliud, ſi quid carius eſt oculis:
Eripere ei noli, multò quod carius illi
  Eſt oculis, ſeu quid carius eſt oculis.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. LXXX. v. 3. *moribunda à ſede Piſauri*] Fortaſſe quòd aëris vitio Piſaurenſes omnes miſerè pallerent. Hic autem color morti proximos occupare ſolet. Virg. 4. Æneid.

—— maculiſque trementes
Interfuſa genas, & PALLIDA morte futura.

Lucanus lib. 7.

—— multorum PALLOR in ore.
Mortis venturæ eſt, facieſque ſimillima fato.

Optima ſunt, quæ in hunc locum attulit Iſaacus Voſſius, illum videſis.

CARM. LXXXI. v. 1. *Quinti*] Fortaſſe hic Quintius ille Veronenſis eſt, cui carmine 97. infra Cælium præponit. Quod magis veriſimile fit conſideranti, Aufilenam Quintio & Catullo ſimul in amoribus fuiſſe: & propterea in hoc Epigrammate non Lesbia, ſed Aufilena intelligenda eſt.

CARM.

Carmen LXXXII.

Maritum Lesbiæ ſubſannat.

Lesbia mî præſente viro mala plurima dicit.
 Hoc illi fatuo maxima lætitia eſt.
Mule nihil ſentis. ſi noſtri oblita taceret,
 Sana eſſet; quòd nùnc gannit, & obloquitur,
Nõ ſolùm meminit:ſed,quæ multò acrior eſt res.
 Irata eſt: hoc eſt uritur, & loquitur.

Carmen LXXXIII.

Arrium perſtringit, quòd inter pronunciandum temerè aſpirationibus uteretur.

Chommoda dicebat, ſi quando commoda vellet
 Dicere, & *hinſidias* Arrius inſidias:
Et tum miriſicè ſperabat ſe eſſe locutum,
 Cum, quantùm poterat, dixerat *hinſidias*.
Credo ſic mater, ſic Liber avunculus ejus,
 Sic maternus avus dixerit, atque avia.

Observationes.

CARM. LXXXII. v. 3. *Mule*] Bipedum omnium ſtolidiſſime, & brutæ pecudi non abſimilis.

v. 6. *uritur, & loquitur*] Interpres optimus Propertius Eleg. 6. l. 3. ubi de Cynthiâ iratâ:

Nimirùm veri dantur mihi ſigna caloris,
Nam ſine amore gravi femina nulla dolet.

lege reliqua, quæ huc unicè faciunt. Idem cenſet Ovidius de adoleſcentibus cum amicâ expoſtulantibus:

—— qui dicit multa puellæ
Probra, ſatisfieri poſtulat ille ſibi.

Denique Terentius veriſſimâ γνώμην
Amantium iræ amoris integratio eſt.

Hoc miſſo in Syriam, requierant omnibus aures,
Audibant eadem hæc leniter, & leviter.
Nec ſibi poſtillà metuebant talia verba,
Cum ſubitò affertur nuntius horribilis:
Jonios fluctus, poſtquam illuc Arrius iſſet,
Jam non Jonios eſſe, ſed *Hionios*.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. LXXXIII. v. 8. *Audibant ead. hæc len. & lev.*] Populus enim Romanus longè aberat à tam ineptâ conſuetudine, & nemo tenues litteras aſpirabat. Igitur poſt Arrii diſceſſum ab Urbe, *commoda*, & *inſidiæ*, & pleraque alia generis ejuſdem jam pronunciabantur ab omnibus *leniter & leviter*, ideſt ſine aſpirationis moleſtiâ, ideóque *aures* omnium duro illo & fragoſo ſonitu concuſſæ tandem *requieverant*. Hæc genuina, & ſimpliciſſima hujus loci explicatio eſt. Nam quod vir doctus ait, *hunc ſonum quantumvis aſperum, lenem tamen & levem viſum fuiſſe omnibus propter longam conſuetudinem*, à Catulli mente longiſſimè diſcedit, cum ſtatim ſequatur:

Nec ſibi poſtillà metuebant talia verba.

Non metuebant ſcilicet, quòd Arrius in Syriam eſſet miſſus: at verba ipſa metuenda erant, & idcircò *lenia* & *levia* videri non poterant. Adde *nuntium horribilem*. cur autem *horribilis*, niſi quia ingratus & aſper audientibus?

v. 11. *poſtquam illuc Arrius iſſet*] Hinc nonnulli conjiciunt, Arrium tempeſtate abſorptum, & propterea *fluctus Jonios* dictos *Hionios* ab *hiatu*, ſeu voragine. Vide quò deveniant nimis acuti homines. Lector ſanus τὸ *illuc* de Syria intelliget; quod autem poëta maris Jonii mentionem faciat, id abſque ratione non eſt: qui enim ad provincias verſus Orientalem plagam poſitas adminiſtrandas mittebantur, à Brunduſio Calabriæ oppido, quod maris Adriatici, atque Jonii fines attingit, vela ſolvebant; ut patebit legenti Ciceronis epiſtolas. Non igitur *Hionii fluctus* ab *hiatu* dicti, ſed ita corruptè appellati ab ipſo Arrio; cujus novæ appellationis rumor in Urbem perlatus eſt.

CARM.

Carmen LXXXIV.

Ad Lesbiam θαυμαστέον.

ODi, & amo. quare id faciam, fortaſſe requiris.
Neſcio: ſed fieri ſentio, & excrucior.

Carmen LXXXV.

Quintiam Lesbiæ confert.

QUintia formoſa eſt multis: mihi cādida, longa,
Recta eſt. hoc ego. ſic ſingula confiteor.
Totum illud, FORMOSA, nego: nā nulla venuſtas,
Nulla in tam magno eſt corpore mica ſalis.
Lesbia formoſa eſt, quæ cū pulcherrima tota eſt,
Tum omnibus una omnes ſurripuit Veneres.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. LXXXIV. v. 1. *Odi, & amo.*] Elegantiſſimè Plutarchus apud Stobæum ſerm. 62. Amorem comparat Sphingi: hoc autem illum differre cenſet, quòd ænigmata ſolvenda non proponat, ſed ipſe obſcuriſſimum ænigma ſit. Ut ſi quis interroget, *quid ſit, quod* ODERIT *ſimul &* AMET, *fugiat & perſequatur, minetur & ſupplicet, iraſcatur & miſereatur, deſinere velit ac nolit, eadem re maximè tum gaudeat, tum triſtetur &c.*

CARM. LXXXV. v. 4. *Nulla in tam magno eſt corpore mica ſalis*] Ideſt nullus nævus, cujus illecebris & venuſtate amator detineatur. Huc unicè pertinent, quæ obſervavimus ad Carmen 54. ſuperiùs; illud præcipuè Ciceronis: *at erat* (Roſcius) *ſicut hodie eſt, perverſiſſimis oculis. Quid refert, ſi hoc ipſum* SALSUM *& venuſtum illi videbatur?*

CARMEN LXXXVI.

In Gellium inceſtum.

QUid facit is, Gelli, qui cum matre atque ſorore
Prurit, & abjectis pervigilat tunicis?
Quid facit is, patruum qui non ſinit eſſe maritum?
Ecquid ſcis, quantum ſuſcipiat ſceleris?
Suſcipit, ô Gelli, quantum non ultima Thetys,
Non genitor Nympharum abluit Oceanus.
Nam nihil eſt quidquā ſceleris, quo prodeat ultra:
Non ſi demiſſo ſe ipſe voret capite.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. LXXXVI. v. 6. *abluit Oceanus*] Ea veterum animis falſa perſuaſio inſederat, ut putarent adulteria, ſtupra, neſarias libidines, hominum cædes, atque id genus delicta marinis, vel flumineis aquis tolli poſſe, cumque ad ſacrum acceſſuri erant, corpus lavabant: quo facto, omnem ex animo vitiorum ſquallorem deterſum ſimul opinabantur. Hunc errorem video ab Ovidio notatum 2. Faſtorum, ubi de purgaminibus:

Ah nimiùm faciles, qui triſtia crimina cædis
Fluminea tolli poſſe putatis aqua.

Sed acriùs Lactantius Firmianus religionis veræ propugnator miſeram ſuperſtitionem inſectatur Div. Inſtit. l. 5. c. 20. *Atilli infelices,* inquit, *nec ex ſceleribus ſuis intelligunt quàm malum ſit, quod colunt, quandoquidem flagitiis omnibus inquinati veniunt ad precandum, & ſe piè ſacrificaſſe opinantur, ſi cutem laverint, tamquam libidines intra pectus incluſas ulli amnes ABLUANT, aut ulla MARIA purificent. Quantò ſatiùs eſt mentem potiùs eluere, quæ malis cupiditatibus ſordidatur, & uno virtutis ac fidei lavacro univerſa vitia depellere?*

CARM.

CARMEN LXXXVII.

In eumdem.

GEllius eſt tenuis. quidni? cui tam bona mater,
Tamque valens vivat, tamque venuſta ſoror,
Tamque bonus patruus, tãque omnia plena puellis
Cognatis. quare is deſinat eſſe macer?
Qui ut nihil attingat, niſi quod fas tangere nõ eſt,
Quantumvis quare ſit macer, invenies.

CARMEN LXXXVIII.

In eumdem.

NAſcatur Magus ex Gellî matriſque nefando
Conjugio, & diſcat Perſicum aruſpicium.
Nam Magus ex matre & gnato naſcatur oportet,
Si vera eſt Perſarum impia relligio:
Gnatus ut accepto veneretur carmine Divos,
Omentum in flammâ pingue liquefaciens.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. LXXXVII. v. 1. *Gellius eſt tenuis.*] Vix oſſibus hærens, ob aſſidua ſtupra cum feminis conſanguineis.

CARM. LXXXVIII. v. 5. *Gnatus ut accepto*] Innuit, apud Perſas eoſdem ſacerdotes eſſe, qui reges. Hoc multis nationibus uſitatum, Ægyptiis cumprimis; de his Plutarchus libello de Iſide & Oſiride: *οἱ βασιλεῖς, ὡς ἱερεῖς ὄντες.*

Ib. *accepto*] A majoribus deinceps veluti per manus tradito. Ita Cicero l. 1. de Nat. Deorum: *Anaxagoras, qui ACCEPIT ab Anaximene diſciplinam.*

CARMEN LXXXIX.

In eumdem, quòd puellam ſuam attrectaſſet; eſt autem amariſſimo felle illitum Epigramma.

NOn ideò, Gelli, ſperabam te mihi fidum
In miſero hoc noſtro perdito amore fore:
Quòd te cognoſſem bene, conſtantemque putarē,
Aut poſſe à turpi mentem inhibere probro:
Sed neque quòd matrem, nec germanam eſſe videbam
Hanc tibi, cujus me magnus edebat amor.
Et quamvis tecum multo conjungerer uſu,
Non ſatis id cauſæ credideram eſſe tibi.
Tu ſatis id duxti. tantum tibi gaudium in omni
Culpâ eſt, in quacumque eſt aliquid ſceleris.

CARMEN XC.

De mutuis inter ſe puellamque maledictis.

LEsbia mî dicit ſemper malè, nec tacet umquam
De me: Lesbia me, diſpeream, niſi amat.

Quo

OBSERVATIONES.

CARM. LXXXIX. v. 10. *Culpa eſt, in quacumq; eſt aliquid ſceleris*] Culpæ nomine gaudent delicta leviora, quæ vel humanæ fragilitatis vitio, vel negligentiâ committi ſolent: at ſcelera dicuntur, quæ malo nocendi animo ab iniquis hominibus patrantur. Utitur Ovidius hac diſtinctione frequentiſſimè, ut Cæſaris iram à ſe amoliatur. Satis fuerint hi verſiculi ex Eleg. 3. l. 1. Triſt.

Cœleſtique viro, quis me deceperit error,
Dicite: pro CULPÂ ne SCELUS eſſe putet.

CARM. XC. v. 1. *Lesbia mî*] Vide quæ obſervavimus ad carmen 82. ſupra.

v. 3.

Digitized by Google

Quo ſigno? quaſi non totidem mox deprecor illi
Aſſiduè; verùm diſpeream, niſi amo.

CARMEN XCI.

In Cæſarem, & Mamurram, quem turpi nomine appellat.

NIl nimiùm ſtudeo, Cæſar, tibi velle placere,
Nec ſcire utrum ſis albus, an ater homo.
Mentula mœchatur: mœchatur mentula certè.
Hoc eſt, quod dicunt: *Ipſa olera olla legit.*

CAR-

OBSERVATIONES.

V. 3. *quaſi non totidem*] εἰρωνικῶς, ut apud Tullium 1. de Nat. Deorum: QUASI *aut aer ſine ulla forma Deus eſſe poſſit*. Quod alii per *tamquam* variarunt. Virgilius Eclogâ 10.

— tamquam hæc ſit noſtri medicina furoris.

Ovidius Epiſt. Herûs:

Impoſitas tamquam ferveat arena notas.

& Epiſt. Sapphûs:

Antra nemuſque peto, tamquam nemus antraque proſint.

CARM. XCI. v. 1. *Nil nimiùm*] Apparet Catullum hoc Epigramma in Cæſarem ſcripſiſſe, novo quodam eius adulterio commotum. Principiò autem ait ſe non adeò laborare, quem amicitiæ gradum apud ipſum obtineat: hanc verò ſolicitudinem exoletis relinquere, quibus exploratiſſimum ſit, candeat Juliana cutis, necne. Deinde reſpondet Cæſari fabam in Mamurram cudenti, Romæ pervulgato adagio.

V. 3. *Mentula mœchatur*] Veluti diceret Cæſar: Non ego ſum, ô Catulle, qui matronarum pudori caſſes intendam, ſed improbus ille Mamurra, ob inexplebilem libidinem, caudæ ſalacis nomine appellandus. Supra c. 29.

Ut iſta veſtra diffututa MENTULA
Ducenties comiſſet, aut trecenties.

V. 4. *Ipſa olera olla legit*] Quemadmodum inepta foret excuſatio furis hortenſis, qui manifeſto in furto deprenſus, non ſuum, ſed caniſtri delictum eſſe contenderet: ita, ô Cæſar, omnibus ridiculum te præbes, dum flagitiorum Ma-

 murræ

CARMEN XCII.

Smyrnam Cinnæ laudat: Voluſii annales irridet: Epigrammata ſua cordi ſibi eſſe dicit.

SMyrna mei Cinnæ nonam poſt denique meſſem
Quàm cepta eſt, nonamque edita poſt hiemẽ,
Millia cum interea quingenta Hortenſius uno
* * * * * * *
Smyrna cavas Atracis penitùs mittetur ad ſidas;
Smyrnam incana diù ſæcula pervoluent.
At Voluſî annales apuam porgentur ad ipſam,
Et laxas ſcombris ſæpe dabunt tunicas.
Parva mei mihi ſunt cordi monumenta laboris,
At populus tumido gaudeat Antimacho.

CAR-

OBSERVATIONES.

murræ ne quidem particeps videri cupis, quæ tuo potiſſimùm hortatu, & favore graviſſima in dies emergunt. Niſi enim perditum hominem in intimam familiaritatem recepiſſes, aut pinguibus patrimoniis ditaſſes, næ ille caſta cubilia non perambularet, nec incertum genus facere pergeret. Tu Mamurræ ſcorta conquiris, tu illum ſpoliis provinciarum, & proſcriptione civium locupletas: ipſe vicem ollæ præſtat injecta devorando, & ſiniſtræ liberalitatis tuæ fructum percipiendo. Scio, neminem antehac ſatis aſſecutum hujus Epigrammatis ſententiam. Voſſius neſcio quæ ſpurca hìc ſomniat, ſed perperàm.

CARM. XCII. v. 5. *Atracis penitùs mittetur ad undas*] Scriptores Græcos provocatura; eſt enim Ætolia, ubi Atrax fluvius, Græciæ contermina.

v. 7. *porgentur*] Porrigentur, veluti cadavera. Ita emendavit Scaliger.

v. 8. *Scombris ſæpe dabunt tunicas*] Hoc fatum malorum librorum. Jocosè verò Martialis in præfatione Xeniorum ait ſe ſcribere,

Ne toga cordyllis, ne pænula deſit olivis.

v. 9. *mei monumenta laboris*] Cum

diffi-

CARMEN XCIII.

Ad Calvum Quintiliæ obitum deflentem.

SI quidquam mutis gratum, acceptumque ſepulcris
Accidere à noſtro, Calve, dolore poteſt,
Quo deſiderio veteres renovamus amores,
Atque olim amiſſas flemus amicitias:
Certè non tanto mors immatura dolori eſt
Quintiliæ, quantùm gaudet amore tuo.

CAR-

OBSERVATIONES.

difficillimum ſit Heroico poëmate ſcribendo elegantiam & doctrinam Cinnæ proximè attingere, facillimum verò aleam Voluſii ſubire, ego Catullus pangendis Epigrammatibus honeſtum otium inſumam, in quibus minus periculi, & levior jactura. Hæc veriſſima explicatio; nam quod Scaliger ait, Smyrnam tacitè à Catullo perſtringi, ut poëma prolixum & obſcurum, liberè dicam, non placet; cur enim tot laudibus priùs extuliſſet, ſi reprehenſurus poſtea fuerat?

CARM. XCIII. v. 5. *non tanto mors immatura dolori eſt*] Contrariam ſententiam continet vetus epitaphium honeſtæ matronæ, quod Romæ aſſervatur:

Illa ego, quæ claris fueram prælata puellis,
Hoc Homonœa brevi condita ſum tumulo.
Cui formam Paphiæ Charites tribuere decoram,
Quam Pallas cunctis artibus erudiit:
Nondum bis denos ætas mea viderat annos,
Injecere manus invida fata mihi.
Nec pro me queror hoc: morte eſt mihi triſtior ipſa
Mœror Atimeri conjugis ille mei.

CARM.

CARMEN XCIV.

In Æmilium turpiſſimi oris hominem.

NOn (ita me Dii ament) quidquã referre putavi,
Utrumne os, an culum olfacerem Æmilio.
Nil immundius hoc, nihiloque immundius illud,
Verùm etiam culus mundior, & melior:
Nã ſine dentibus eſt. hoc dentes ſeſquipedales,
Gingivas verò ploxemi habet veteris.
Præterea rictum, qualem defeſſus in æſtu
Mejentis mulæ cunnus habere ſolet.
Hic futuit multas, & ſe facit eſſe venuſtum,
Et non piſtrino traditur, atque aſino?
Quem ſi qua attingit, non illam poſſe putemus
Ægroti culum lingere carnificis?

CARMEN XCV.

Vettii garrulitatem inſectatur.

IN te, ſi in quemquam, dici pote, putide Vetti,
Id quod verboſis dicitur, & fatuis:

Iſta

OBSERVATIONES.

CARM. XCIV. v. 9. *facit*] Putat, exiſtimat.

v. 11. *Quem ſi qua attingit*] Germana eſt indignatio illa Tibul. i Eleg. 10. l. 1.

Huic tamen accubuit noſter puer: hunc ego credam
Cum trucibus Venerem jungere poſſe feris.

v. 12. *Ægroti*] Sordentis & marcidi ab immundo tractandorum cadaverum officio.

CARM.

Iſtâ cum linguâ, ſi uſus veniat tibi, poſſis
Culos, & crepidas lingere carbatinas.
Si nos omnino vis omnes perdere, Vetti,
Dicas: omnino quod cupis, efficies.

CARMEN XCVI.

Juventio puero, ob oſculum ſibi à poetâ inter ludendum ſurreptum, indignabundo ſe nihil tale amplius auſurum promittit.

SUrripui tibi, dum ludis, mellite Juventi,
Suaviolum dulci dulcius ambroſiâ.
Verùm id non impune tuli, namque amplius horā
Suffixum in ſummâ me memini eſſe cruce:
Dum tibi me purgo, nec poſſum fletibus ullis
Tantillum veſtræ demere ſævitiæ.

Nam

OBSERVATIONES.

CARM. XCV. v. 6. *Dicas*] Eloquere tantùm, & olidiſſimi oris tui ſpiritu afflati, veluti peſte, peribimus: vel moleſtiâ verborum jugulati concidemus. Quod poſterius confirmat Horatius Sat. 9. l. 1. feſtiviſſimè:

Conſice, namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit divina mota anus urna:
Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra;
Garrulus hunc quando conſumet cumque. loquaces,
Si ſapiat, vitet, ſimul atque adoleverit ætas.

CARM. XCVI. v. 2. *dulcius ambroſia*] Lucianus in Dialogis Deorum verbis Junonis ait, *Jovi deoſculationem Ganymedis ipſo nectare ſuaviorem eſſe.*

v. 6. *veſtræ ſævitiæ*] Id eſt, quâ vos, ó formoſi, amantes torquere ſoletis. Ovidius Epiſt. Penelopes:

Hæc ego dum ſtultè meditor (quæ VESTRA libido eſt).
Eſſe peregrino captus amore poteſt.

at

Nam ſimul id factum eſt, multis diluta labella
   Guttis abſterſiſti omnibus articulis:
Ne quidquam noſtro contractum ex ore maneret,
   Tamquam commictæ ſpurca ſaliva lupæ.
Præterea infeſto miſerum me tradere amori
   Non ceſſaſti, atque omni excruciare modo;
Ut mî ex ambroſio mutatum jam foret illud
   Suaviolum, triſti triſtius helleboro.
Quam quoniam pœnã miſero proponis amori,
   Non umquam poſthac baſia ſurripiam.

Carmen XCVII.

De Cælii, & Quintii Veronenſium juvenum amoribus.

CÆlius Aufilenum, & Quintius Aufilenam
   Flos Veronenſium depereunt juvenum,
Hic fratrem, ille ſororẽ. hoc eſt, quod dicitur, illud
   Fraternum verè dulce ſodalitium.

Cui

OBSERVATIONES.

ut mos eſt virorum, dum longè abſunt ab uxoribus. Achilli Statio non aſſentior, qui hoc dictum de uno tantùm interpretatur.

v.7. *multis diluta labella guttis*] Hìc deſidero Mureti diligentiam, qui ait *Juventium os aqua ſibi proluiſſe ad baſii notam delendam.* Apage commentum iſtud. quas guttas poëta ſignificet, non obſcurum eſt, ſi quidem ſequitur:

Ne quidquam noſtro contractum ex ore maneret,
Tamquam commictæ ſpurca ſaliva lupæ.

Intelligit ergo ſalivæ guttulas pueri labellis inhærentes, veluti oſculi reliquias, quas non aliter ille abſtergere feſtinavit, ac ſi meretricis fuiſſent ab opere obſcœno recentis. Sunt enim, qui *baſio conſpuant*, ut cum Petronio loquar.

CARM. XCVII. v.4. *Fraternum verè*] Horatius in hanc omnino ſententiam Sat. 3. l. 2.

Quin-

Cui faveam potiùs? Cæli, tibi. nam tua nobis
Perſpecta exigitur unica amicitia,
Cum veſana meas torreret flamma medullas.
Sis felix Cæli, ſis in amore potens.

CARMEN XCVIII.

Fraternis cineribus parentat.

MUltas per gentes, & multa per æquora vectus
Advenio has miſeras, frater, ad inferias,
Ut te poſtremo donarem munere mortis,
Et mutum nequidquam alloquerer cinerem.
Quandoquidem fortuna mihi tete abſtulit ipsũ:
Heu miſer indignè frater adempte mihi!
Nunc tamen interea priſco quæ more parentum
Tradita ſunt triſtes munera ad inferias,
Accipe fraterno multùm manantia fletu:
Atque in perpetuum frater have, atque vale.

CAR-

OBSERVATIONES.

Quinti progenies Arrî, par nobile FRATRUM,
Nequitia, & nugis, pravorum & amore gemellum.

v. 5. *Cui faveam potiùs? Cæli, tibi*] Pari uſus eſt interrogatione carm. 1.

CUI dono lepidum novum libellum,
Arida modò pumice expolitum?
Corneli, TIBI ——

v. 6. *exigitur*] Ducit metaphoram à re fabrili, ut rectè monuit Achilles. Propertius quoque indè Eleg. 1. l. 3.

EXACTUS tenui pumice verſus eat.

v. 8. *potens*] Voti compos.

CARM. XCVIII. v. 10. *have*] Inſcriptio antiquiſſimi ſepulcri Zacynthi reperti ſic habet:

M. TULLI. CICERO. HAVE.
ET. TU.
TEPTIA. ANTΩNIA.

CARM.

CARMEN XCIX.

Cornelio ſe optimè ſervaturum arcana pollicetur.

SI quidquam tacito comiſſum eſt fido ab amico,
Cujus ſit penitus nota fides animi:
Meque eſſe invenies illorum jure ſacratum,
Corneli, & factum me eſſe puta Harpocratem.

CARMEN C.

Ad Silonem, lenoniam artem ſuperbè exercentem.

AUt ſodes mihi redde decem ſeſtertia, Silo,
Deinde eſto quamvis ſævus, & indomitus:
Aut, ſi te nummi delectant, deſine quæſo
Leno eſſe, atque idem ſævus, & indomitus.

CARMEN CI.

Purgat ſe cuidam, quòd amicæ non maledixerit.

CRedis, me potuiſſe meæ maledicere vitæ,
Ambobus mihi quæ carior eſt oculis?
Non potui, nec, ſi poſſem, tam perditè amarem,
Sed tu cum Tappone omnia monſtra facis.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. XCIX. v. 4. *Harpocratem*] De hoc ſilentii Deo, quem Ægyptii colebant, vide opus eruditiſſimum Gisberti Cuperi.

CARM. C. v. 3. *ſi te nummi delectant*] Captatores enim pecuniæ minimè decet ſuperbos eſſe, at potiùs divitibus obſecundare, ut votorum ſuorum compotes fiant.

CARM. CI. v. 4. *omnia monſtra facis*] Monſtra dicuntur ſcriptoribus priſcis nefariæ libidines. Huc per-

CARMEN CII.

In Mamurram, ad ſcribendos verſus animum appellentem.

MEntula conatur Pimplæum ſcandere montem:
Muſæ furcillis præcipitem ejiciunt.

CARMEN CIII.

De puero, & præcone.

CUm puero bello præconem qui videt eſſe,
Quid credat, niſi ſe vendere diſcupere?

CAR-

OBSERVATIONES.

pertinet locus inſignis Juvenalis Sat. 2. ubi de quodam pathico ſolenni ritu nubente:

Quadringenta dedit Gracchus ſeſtertia dotem
Cornicini, ſive hic recto cantaverat ære.
Signatæ tabulæ, dictum FELICITER, ingens
Cæna, ſed & gremio jacuit nova nupta mariti.
O proceres, cenſore opus eſt, an aruſpice nobis?
Scilicet horreres, majoraque MONSTRA putares,
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum?

CARM. CII. v. 1. *ſcandere*] Iſaacus Voſſius teſtatur, in omnibus antiquis libris diſertè ſcriptum eſſe *ſcindere*, tueturque hanc eſſe germanam Catulli lectionem. Sed cum Joſepho Scaligero vulgatam placuiſſe videam, qui & ipſe plures Codices manu exaratos inſpexerat, eam retinere ſatiùs duxi; cum & ſententia planior fiat.

v. 2. *furcillis*] Proverbium ſapit. Cicero ad Atticum Epiſt. 2. l. 16. quemadmodum legunt Lambinus & Boſius: *Sed quoniam FURCILLA extrudimur, Brundiſium cogito.* Horatius Epiſt. 10. l. 1. ad Fuſcum Ariſtium: *Naturam expellas FURCA licet, uſque recurrit.*

CARM. CIII. v. 2. *vendere diſcupere*] Nam in auctionibus præcone utebantur.

CARM.

Carmen CIV.

Alloquitur Lesbiam poſtliminio ad ſe redeuntem.

SI quidquam cupidoque, optantique obtigit umquam
Inſperanti, hoc eſt gratum animo propriè:
Quare hoc eſt gratum, nobis quoque carius auro,
Quòd te reſtituis, Lesbia, mî cupido.
Reſtituis cupido, atque inſperanti ipſa refers te
Nobis. ô lucem candidiore notâ!
Quis me uno vivit felicior, aut magis eſt me
Optandus vitâ? dicere quis poterit?

Carmen CV.

In Cominium maledicum, & improbum ſenem.

SI, Comini, populi arbitrio tua cana ſenectus
Spurcata impuris moribus intereat:
Non equidẽ dubito, quin primùm inimica bonorũ
Lingua exſecta avido ſit data vulturio:
Effoſſos oculos voret atro gutture corvus,
Inteſtina canes, cætera membra lupi.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. CIV. v. 7. *aut magis eſt me optandus vita*] Si abſolutiſſimam felicitatem aliquis petat, nullam certê præter hanc meam ſibi eligere debeat. Contra Propertius Eleg 13. l. 2.

Duriùs in terris nihil eſt quod vivat amante,
Nec (modò ſi ſapias) quod minùs eſſe velis.

CARM. CV. v. 5. *Effoſſos oculos vores*] Plinius non ineptam rationem

Digitized by Google

CARMEN CVI.

Petit à ſuperis, ut lepidum Lesbia promiſſum ratum habeant.

JUcundum, mea vita, mihi propoſnis amorem
Hunc noſtrum inter nos, perpetuumque fore.
Dii magni, facite, ut verè promittere poſſit:
Atque id ſincerè dicat, & ex animo;
Ut liceat nobis totâ perducere vitâ
Alternum hoc ſanctæ fœdus amicitiæ.

CARMEN CVII.

Ad Aufilenam: ut vel pretium recuſet, vel accepto noctem largiatur.

AUfilena, bonæ ſemper laudantur amicæ.
Accipiunt pretium, quæ facere inſtituunt.
Tu quòd promiſti mihi, quòd mentita inimica es,
Quòd nec das, nec fers: ſæpe facis facinus.
Aut facere ingenuæ eſt, aut nō promiſſe pudicæ,
Aufilena, fuit. Sed data corripere

Frau-

OBSERVATIONES.

nem videtur afferre, cur volucres carnivoræ potiſſimùm oculos invadant l. 11. c. 37. *Ea cauſa eſt*, inquit, *ut pleræque alitum è manibus hominum oculos potiſſimùm appetant, quòd effigiem ſuam in iis cernentes, velut ad cognata deſideria ſua tendunt.*

CARM. CVI, v. 6 *Alternum*] Mutuum, reciprocum. Quidam legunt *Æternum*.

CARM. CVII. v. 4. *nec fers*] Nec reddis, quæ accepiſti noctis nomine.

M CARM.

Fraudando, efficitur pluſquam meretricis avaræ,
 Quæ ſeſe toto corpore proſtituit.

CARMEN CVIII.

In Aufilenam inceſtam.

AUfilena, viro contentas vivere ſolo
 Nuptarum laus è laudibus eximiis.
Sed cuivis quamvis potiùs ſuccumbere fas eſt,
 Quàm matrem fratres efficere ex patruo.

CARMEN CIX.

Naſoni homini ſui pleno impudicitiam objicit.

MUltus homo eſt, Naſo (nam tecum multus homo es) qui
 Deſcendit? Naſo, multus es, & pathicus.

CAR-

OBSERVATIONES.

CARM. CVIII. v. 2. *laus è laudibus eximiis*] Ocyùs enim extorquebis à pleriſque matronarum, ut oculo uno contentæ ſint, ut falſè Juvenalis 6. Sat.

v. 4. *fratres*] *Patrueles*, inquit Muretus. rectè. Confirmo ex Ovidio, qui epiſt. Hermiones:

Quid, quòd avus nobis idem Pelopeius Atreus?
Es, ſi non eſſes vir mihi, FRATER eras?

At Hermione Oreſtis germana ſoror non fuit: cum altera Menelai & Helenæ filia, alter Agamemnonis & Clytæmneſtræ filius feratur. Menelaum tamen Agamemnonis fratrem, & Helenam Clytæmneſtræ ſororem hiſtoriæ tradunt.

CARM. CIX. v. 1. *Multus homo*] εἰρωνικῶς. Propriè verò loquendo multus homo eſt, qui variis muneribus fungitur, qualem deſcribit Petronius Trimalcionis uxorem Fortunatam: *Trimalcionis*, inquit, τὸ πάντα *eſt*. Ne-

abit

CARMEN CX.

Ad Cinnam, de frequentiâ mœchorum.

CONſule Pompeio primùm duo, Cinna, ſolebant
Mœchi. illi ab facto Conſule nunc iterum
Man-

OBSERVATIONES.

abit Sidonius Apollinaris carm. 7.
—— tum Reſpublica noſtra
Tota Camillus erat ——
Quibus Ovidium adjungo Epiſt. Medeæ:
Deferor (amiſſis regno, patriaque, domoque)
Conjuge, qui nobis Omnia ſolus erat.
Albinovanus de Druſo:
MULTI in te amiſſi: nec tu, tot turba bonorum,
Omnis cui virtus contigit, unus eras.

Ibid. *ſecum*] Tibi ipſi privato judicio vir egregius videris. Supra carm. 22.
Tam gaudet in ſe, tamquo ſe ipſe miratur.

v. 2. *Deſcendit*] Inclinatur ad patiendum ſtuprum.

Ibid. *mulsus es, & pathicus*] Cum tot egregiè partes impleas, etiam cinædi perſonam ſcitiſſimè agis.

CARM. CX. v. 1. *Conſule Pompejo primùm*] Anno ab U. C. DCLXXXIV. P. Virgilii natalibus claro, quo Cn. Pompeius Magnus collegam habuit in primo Conſulatu M. Licinium Craſſum Divitem.

Ibid. *ſolebant*] Subaudi *matronarum pudicitiam ſolicitare*, vel certè quippiam ſimile.

v. 2. *facto Conſule nunc iterum*] Videlicet Anno ab U. C. DCXCIX. cum eodem Craſſo. Eos igitur nugari neceſſe eſt, qui Catullum annos natum triginta deceſſiſſe ſcribunt: hoc enim Epigramma, juxta illorum ſupputationem, à poëtâ noſtro biennio poſt mortem conſcriptum fuiſſet. Quod monuit olim Obertus Giſanius vir doctiſſimus in prolegomenis ad Lucretium. At Iſaacus Voſſius nodum aliâ ratione conatur expedire: *Bene ſe habet*, inquit, *ſcriptura optimi exemplaris:*
Conſule Pompejo primùm duo, Cinna, ſolebant .
Cæcilio facto Conſule nunc iterum
Manſerunt duo ——
Pompejus primùm Conſul anno Urbis DCLXXXIV. *unà cum Licinio Craſſo. Sequens verò annus Conſules habuit Cæcilium Metellum Creticum, & Q. Hortenſium. Clarum itaque, quid velit Catullus.* Peſſimum exemplar fuit illud meo judicio, quod tam abſurdam lectionem continebat.

Manſerunt duo: ſed creverunt millia in unum
Singula. *FECUNDUM ſemen adulterio.*

CARMEN CXI.

Ad Mamurram ſumptuoſum, de ſaltu Formiano.

FOrmianus ſaltus non falsò, Mentula, dives
Fertur: qui quot res in ſe habet egregias!
Aucupia omne genus, piſces, prata, arva, feraſque.
Nequidquam. fructus ſumptibus exſuperas.
Quare concedo ſit dives, dum omnia deſint.
Saltum laudemus, dum tamen ipſe egeas.

CARMEN CXII.

In eumdem, divitias vitiis æquantem.

MEntula habet juſta triginta jugera prati,
Quadraginta arvi. cætera ſunt maria.

Cur

OBSERVATIONES.

Quid enim facias τῷ *primùm*, & τῷ *iterùm*? quæ certè nemo inficias iverit ad unum eumdemque Conſulem pertinere. Vide ſupra obſervationes noſtras ad Carm. 52. ubi de Catulli ætate nonnulla diximus.

v. 3. *creverunt millia in unum ſing.*] Ideſt, ſingulis mœchis prioribus ſingula millia recentiorum acceſſerunt, quindecim annorum ſpatio: tot enim numerantur à primo ad ſecundum Pompeii Magni Conſulatum.

v. 4. *fecundum ſemen adulterio*] Malæ filicis more vitia uberrimè germinant.

CARM. CXI. v. 4. *fructus*] Hinc *agros fructuarios*. legimus in epiſtolâ Cælii ad Ciceronem.

CARM. CXII. v. 2. *cætera ſunt maria*] Piſcinæ ingentes. Refert Suetonius, Neroni fuiſſe *ſtagnum* MARIS *inſtar, circumſeptum ædificiis ad urbium ſpeciem.*

v. 4.

Cur non divitiis Crœſum ſuperare potis ſit;
Uno qui in ſaltu totmoda poſſideat?
Prata, arva, ingentes ſilvas, ſaltuſque, paludeſq;
Uſque ad Hyperboreos, & mare ad Oceanum.
Omnia magna hæc ſunt: tamen ipſe eſt maximu'luſtro,
Non homo, ſed verè mentula magna, minax.

CARMEN CXIII.

Gellio, ineptis verſiculis in ipſum debacchanti, Diras acerrimas minitatur.

SÆpe tibi ſtudioſo animo venanda requirens
Carmina uti poſſem mittere Battiadæ,
Queis

OBSERVATIONES.

v. 4. *totmoda*] Omnigenas delicias. Ita legit Scaliger.

v. 6. *Uſque ad Hyperboreos.*] Αὔξησις poëtica.

v. 8. *Non homo, ſed verè mentula magna*] Petronius de quodam bene mutoniato: *Habebat enim inguinum pondus tam grande, ut ipſum HOMINEM laciniam faſcini crederes.* Cui concinit Arnobius l. 6. prope finem: *Genitalibus propriis inferior Priapus.* Juvenalis pariter, ad guſtum Catulli, obeſum Senatorem ventrem appellavit Sat. 4.

Montani quoque venter adeſt, abdomine tardus.

Ibid. *minax*] Auctor liberi carminis:

Falce MINAX, & parte tui majore Priape.

Columella de cultu hortorũ v. 13.

——numen venerare Ithyphalli
Terribilis membri, medio qui ſemper in horto
Inguinibus puero, prædoni falce MINATUR.

CARM. CXIII. v 1. *ſtudioſo animo venanda*] Obſcuræ doctrinæ, atque eruditionis plena, & ad quæ intelligenda ſagaciſſimo ingenio ſit opus. Hac translatione utitur Cicero l. 5. de Finibus n. 54. *Maxima autem ſunt, primùm, ut mihi quidem videtur, & iis quorum nunc in ratione verſamur, conſideratio, co-*

Queis te lenirem nobis, neu conarere
  Telis infeſto mî icere muſca caput:
Hunc video mihi nunc fruſtra ſumptum eſſe laborem,
  Gelli, nec noſtras hinc valuiſſe preces.
Contra nos tela iſta tua evitamus amictu,
  At fixus noſtris tu dabi' ſupplicium.

OBSERVATIONES.

gnitioque rerum cæleſtium, & earum, quas à natura occultatas, & latentes indagare ratio poteſt.

v. 4. *muſca*] Impudentis & moleſti hominis Hieroglyphicum muſca fuit apud Ægyptios, quemadmodùm tradunt Horus, & Joannes Pierius.

v. 7. *evitamus amictu*] Velut Indici elephanti. Lucanus l. 6. verſu 207.

Getulus denſis Elephas oppreſſus ab armis
Omne repercuſſum ſqualenti miſſile tergo
Frangit, & hærentes mota cute diſcutit haſtas.
Viſcera tuta latent penitus, citraque cruorem
Confixæ ſtant TELA feræ —

Hebetudinem telorum Gellii ſubſannat, tum etiam lacerti debilitatem. Dum hæc lego, videor cernere Priamum adverſus Pyrrhum languidè inſurgentem, quem divinus Maro ita nobis ob oculos ponit 2. Æneid. verſu 544.

Sic fatus ſenior, TELUMque imbelle ſine ictu
Coniecit, rauco quod protinus ære repulſum,
Et ſummo clypei nequidquam umbone pependit.

v. 8. *tu dabi' ſupplicium*] Terentius Eunucho Act. 1. ſc. 1.

Et te ultrò accuſabis, & DABIS ei ultrò SUPPLICIUM.

FINIS.

Digitized by Google

ALBII TIBULLI

EQUITIS ROMANI

LIBRI IV.

Digitized by Google

ALBII TIBULLI
EQUITIS ROMANI ELEGIARUM
LIBER I.

ELEGIA I.

Ait ſe rure dum vixerit perpetuò futurum, & opum cupiditate poſthabitâ in amoribus Deliæ ſuaviter moriturum.

DIvitias alius fulvo ſibi congerat auro,
Et teneat culti jugera multa ſoli:
Quem labor aſſiduus vicino terreat hoſte,
Martia cui ſomnos claſſica pulſa fugent.

Me

OBSERVATIONES.

ELEG. I. v. 2. *jugera multa*] Optimè obſervavit Achilles Statius, hanc lectionem ideò præferendam vulgatæ *magna*, quòd antiqui ſcriptores ita ferè locuti ſint, cum incidiſſet mentio jugerum. Addo ego, certam fuiſſe jugeri magnitudinem, ut liquet ex Varrone l. 1. de R. R. c. 10. Ejus verba ſunt: *Verſum dicunt, centum pedes quoquoverſùm quadratum. JUGERUM, quod quadratos duos actus habeat. Actus quadratus, qui & latus eſt pedes centum viginti, & longus totidem: is modius, ac mina latinè appellatur.* En latitudo jugeri fuit pedum CC XL,

Me mea paupertas vitæ traducat inerti,
Dum meus exiguo luceat igne focus:
Nec ſpes deſtituat, ſed frugum ſemper acervos
Præbeat, & pleno pinguia muſta lacu.
Ipſe ſeram teneras maturo tempore vites
Ruſticus, & facili grandia poma manu.
Nec tamen interdum pudeat tenuiſſe bidentem,
Aut ſtimulo tardos increpuiſſe boves;
Non agnamve ſinu pigeat, fetumve capellæ
Deſertum oblitâ matre referre domum.
Hìc ego paſtoremque meũ luſtrare quotannis,
Et placidam ſoleo ſpargere lacte Palem;
Nam veneror, ſeu ſtipes habet deſertus in agris,
Seu vetus in trivio florea ſerta lapis:
Et quodcumque mihi pomũ novus educat annus,
Libatum agricolæ ponitur ante Deo.

Fla-

OBSERVATIONES.

XL, & longitudo totidem: igitur omnia æqualia, nec aliud parvum, aliud magnum. Qui tritam lectionem tuentur, injuriam Tibullo faciunt, eumque poſtulant aut inſcitiæ in agriculturâ, aut otioſi epitheti: quod utrumque abeſt à frugali patrefamilias, & ſuaviſſimo poëta, qualem ex eius operibus ipſum fuiſſe cognoſcimus.

V. 10. *grandia poma*] Solent agricolæ præſtantiſſima quæque ad ſationem ſeligere, ne rerum ſpecies in deterius mutentur, Virgil. ecl. 5.

GRANDIA ſæpe quibus mandavimus hordea ſulcis.

& rationem ſubdit in Georgicis:

Vidi lecta diù, & multo ſpectata labore,
Degenerare tamen, ni vis humana quotannis
Maxima quæque manu legeret ——

Idemque præcipit Columella ruſtico ſuo l. 2. c. 19. *Optimam quamque ſpicam legere oportet, ſeparatimque ex ea ſemen reponere.*

V. 15. *paſtoremque meum luſtrare*] Non eſt, cur ſe torqueant viri eru-

diti.

Flava Ceres, tibi ſit noſtro de rure corona
Spicea, quæ templi pendeat ante fores.
Pomoſiſque ruber cuſtos ponatur in hortis,
Terreat ut ſævâ falce Priapus aves.
Vos quoque felicis quondam, nunc pauperis horti
Cuſtodes, fertis munera veſtra, Lares.
Tunc vitula innumeros luſtrabat cæſa juvencos:
Nunc agna exigui eſt hoſtia magna ſoli.
Agna cadet vobis, quam circùm ruſtica pubes
Clamet: io meſſes, & bona vina date.
Adſitis Divi, nec vos è paupere menſâ
Dona, nec è puris ſpernite fictilibus.
Fictilia antiquus primùm ſibi fecit agreſtis
Pocula, de facili compoſuitque luto.
At vos exiguo pecori fureſque, lupique
Parcite; de magno eſt præda petenda grege.
Non ego divitias patrum, fructuſque requiro,
Quos tulit antiquo condita meſſis avo.

Par-

OBSERVATIONES.

diti quærentes, quid ſit *luſtrare paſtorem*: nec ad Pana confugiendum cenſeo, ut ipſe nodum extricet. Tibullus ſibimet cereum lucet, cum ait Eleg. 1. l. 2. *purgamus agros, purgamus agreſtes.* Clarius tamen M. Cato c. 141. hujuſmodi ſolenne ſacrum deſcribens: *Marspater*, inquit, *te precor, quæſoque, uti ſies volens propitius mihi, domo, familiæque noſtræ, quojus rei ergo agrum, terram, fundumque meum ſuovetaurilia circumagi juſſi*. & poſt aliqua: *PASTORES, pecuaque ſalva ſervaſſis, duiſque bonam ſalutem, valetudinemque mihi, domui, familiæque noſtræ.*

V. 36. *de magno eſt præda petenda grege*] Simile monitum Priapi apud Catullum carm. 19.

Quare

Parva ſeges ſatis eſt: ſatis eſt requieſcere lecto,
Si licet, & ſolito membra levare toro.
Quàm juvat immites ventos audire cubantem,
Et dominam tenero continuiſſe ſinu:
Aut, gelidas hibernus aquas cum fuderit Auſter,
Securum ſomnos imbre juvante ſequi!
Hoc mihi contingat; ſit dives jure, furorem
Qui maris, & triſtes ferre poteſt pluvias.
Jam modò non poſſum contentus vivere parvo,
Nec ſemper longæ deditus eſſe viæ:
Sed Canis æſtivos ortus vitare ſub umbrâ
Arboris, ad rivos prætereuntis aquæ.
O quantum eſt auri pereat, potiuſque ſmaragdi,
Quàm fleat ob noſtras ulla puella vias!
Te bellare decet terrâ, Meſſala, marique,
Ut domus hoſtiles præferat exuvias.
Me retinent vinctum formoſæ vincla puellæ,
Et ſedeo duras janitor ante fores.
Non ego laudari cupio, mea Delia: tecum

Dum-

OBSERVATIONES.

Quare hinc, o pueri, malas abſtinete rapinas.
Vicinus prope dives eſt, neglegenſque Priapus.
Indè ſumite, ſemita hæc deinde vos feret ipſa.

V. 40. *membra levare toro*] Intelligo torum diſcubitorium; *membra* verò *levare*, eſt corpus feſſum cibo nutrire: cuticulam curare.

V. 45. *ſit dives jure*] Imitatus eſt Propertius Eleg. 3. l. 3.

Præda ſit hæc illis, quorum meruere labores.

& pari ſarcaſmo Juvenalis in eum, qui laterum officio vetulæ teſtamentum captabat:

Accipiat ſanè mercedem ſanguinis ——

v. 51.

Dummodò ſim, quæſo ſegnis, inerſque vocer.
Ipſe boves, mea, ſim tecum modò, Delia, poſſim
Jungere, & in ſolo paſcere monte pecus.
Et, te dum teneris liceat retinere lacertis,
Mollis & incultâ ſit mihi ſomnus humo.
Quid Tyrio recubare toro ſine amore ſecundo
Prodeſt, cum fletu nox vigilanda venit?
Nā neque tū plumæ, nec ſtragula picta ſoporē,
Nec ſonitus placidæ ducere poſſit aquæ.
Ferreus ille fuat, qui, te cum poſſit habere,
Maluerit prædas ſtultus, & arma ſequi:
Ille licet Cilicum victas agat ante catervas,
Ponat & in capto Martia caſtra ſolo:
Totus & argento contextus, totus & auro
Inſideat celeri conſpiciendus equo.
Te ſpectem, ſuprema mihi cum venerit hora:
Te teneam moriens deficiente manu!
Flebis & arſuro poſitum me, Delia, lecto,
Triſtibus & lacrymis oſcula miſta dabis.
Flebis; non tua ſunt duro præcordia ferro
Vincta, nec in tenero ſtat tibi corde ſilex.
Illo non juvenis poterit de funere quiſquam
Lumina, non virgo, ſicca referre domum.
Tu manes ne læde meos, ſed parce ſolutis
Cri-

OBSERVATIONES.

v. 81. *manes ne lede meos*] Qui luctu immoderato defunctorum fa-ta proſequebantur, eorum umbris injurii eſſe credebantur. Quamobrem Corneliæ apud Propertium ita maritum flentem increpat:

Deſi-

Crinibus, & teneris, Delia, parce genis.
Interea, dum fata ſinunt, jungamus amores:
Jam veniet tenebris mors adoperta caput;
Jam ſubrepet iners ætas, nec amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capite.
Nunc levis eſt tractanda Venus, dū frāgere poſtes
Non pudet, & rixas inſeruiſſe juvat.
Hìc ego dux, mileſque bonus. vos ſigna, tubæque
Ite.

OBSERVATIONES.

Deſine, Paule, meum lacrymis urgere ſepulcrum.

& defunctus juvenis apud Lucianum libello de Luctu ſic paternis querelis reſpondet: ὦ κακόδαιμον ἄνθρωπε, τί κέκραγας; τί δέ μοι παρέχεις πράγματα; παῦσαι τιλλόμενος τὴν κόμην, καὶ τὸ πρόσωπον ἐξ ἐπιπολῆς ἀμύττων ἀποκαλεῖς καὶ δύσμορον, πολύ σου βελτίω, καὶ μακαριώτερον γεγενημένον. *Infelix homo, quid clamas? quid mihi moleſtus es? Deſine vellicare comam, ac vultus etiam cutem lacerare. cur mihi convitium facis, ac miſerum appellas & infortunatum, qui jam ſim te multò melior, tum etiam felicior?* Omitto reliqua, ſunt enim plura in hanc ſententiam. Puto autem id opinatos eſſe veteres, quòd mors malorum omnium finem afferret, humanaſque animas ab ergaſtulis corporum liberatas vel in puriſſimum ætherem, vel ad Elyſios mitteret: ideòque bonorum obitum deplorare ſummæ ſtultitiæ tribuebant. Creuſa Virgiliana noſtræ ſententiæ ſubſcribit.

——lacrymas dilectæ pelle Creuſæ.
Non ego Myrmidonum ſedes, Dolopumve ſuperbas
Aſpiciam: aut Graiis ſervitum matribus ibo.

Cui concinit Seneca Tragicus Troadis Choro 1.

Aliò lacrymas flectite veſtras:
Non eſt Priami miſeranda mei
Mors, Iliades. FELIX PRIAMUS:
Dicite cunctæ; liber manes
Vadit ad imos: nec feret umquam
Victa Grajum cervice jugum &c.

Cicero in ſomnio Scipionis ex Academicorum ſententiâ: *Imò vero, inquit, hi vivunt, qui ex corporum vinculis, tamquam è carcere, evolaverunt. Veſtra verò quæ dicitur vita, mors eſt.* ad quem locum vide commentarium Macrobii l. 1. c. 10. His adde, ſi vacat, Senecam in Conſolatione ad Marciam, ubi multa cognitu digniſſima invenies.

v. 92.

Ite procul; cupidis vulnera ferte viris:
Ferte & opes. ego compoſito ſecurus acervo
Deſpiciam dites, deſpiciamque famem.

ELEGIA II.

Queritur januam puellæ ſuæ ſibi clauſam eſſe: deinde variis delinimentis puellam ipſam ad ſe vertere conatur.

ADde merū, vinoque graves compeſce dolores,
Occupet ut feſſi lumina victa ſopor.
Neu quiſquam multo perfuſum tempora Baccho
Excitet, infelix dum requieſcit amor;
Nam poſita eſt noſtræ cuſtodia ſæva puellæ,
Clauditur & durâ janua firma ſerâ.
Janua difficilis domini, te verberet imber,
Te Jovis imperio fulmina miſſa petant.
Janua jam pateas uni mihi victa querelis,
Neu furtim verſo cardine aperta ſones:

Et,

OBSERVATIONES.

V. 92. *Deſpiciam dites*] Hoc dicit: non timebo paupertatis mala, nec divitiarum incommodis obnoxius ero. Unicus interpres Horatius Ode 10. l. 2. ad Licinium:

Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

ELEG. II. v. 1. *vinoque graves compeſce dolores*] Anacreon idem in ſe fatetur experiri:

Ο'ταν ὁ βάκχος εἰσέλθῃ,
Εὕδουσιν αἱ μέριμναι.
Ut me ſubit Lyæus,
Tunc cura dormit omnis.

V. 5. *poſita eſt cuſtodia*] Cuſtodes, veluti graviſſimum onus, procacibus puellis dicti ſunt *imponi*. Ovidius Amorum 3. Eleg. 4.

Du-

Et, mala ſi qua tibi dixit dementia noſtra,
Ignoſcas. capiti ſint precor illa meo.
Te meminiſſe decet, quæ plurima voce peregi
Supplice, cum poſti florea ſerta darem.
Tu quoque ne timidè cuſtodes Delia falle,
Audendum eſt: *FORTES adjuvat ipſa Venus.*
Illa favet, ſeu quis juvenis nova limina tentat,
Seu reſerat fixo dente puella fores.
Illa docet furtim molli decedere lecto,
Illa pedem nullo ponere poſſe ſono.
Illa viro coràm nutus conferre loquaces,
Blandaque compoſitis abdere verba notis.
Nec docet hoc omnes, ſed quos nec inertia tardat,
Nec vetat obſcurâ ſurgere nocte timor;

Nec

OBSERVATIONES.

Dure vir, IMPOSITO teneræ CUSTODE PUELLÆ.

& ſimplicius Propertius Eleg. 4. l. 2.

Quos igitur tibi CUSTODES, quæ limina PONAM?

V. 19. *furtim molli decedere lecto*] Clanculùm, ſtertente marito, e toro conjugali ſurgere, atque ad mœchum prorepere. Quod facere conſuevit impudentiſſima Meſſalina Claudii principis uxor, teſte Juvenali 6. Sat.

—— dormire virum cum ſenſerat uxor,
Auſa Palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos,
Linquebat ——

V. 24. *nec vetat obſcura*] Poſt hunc verſiculum in vulgatis editionibus ſequitur ineptiſſimum Diſtichon, quod felici manu ſuſtulit Joſ. Scaliger, ne puriſſimum Tibulli ſacrarium coinquinaret. Id eſt hujuſmodi:

En ego cum tenebris tota vagor anxius urbe,
Securum in tenebris me facit ipſa Venus.

Quicunque tandem ille fuit, qui Romano poëtæ barbarum appinxit emblema, ſibi certè non conſtat, cum unum & eumdem hominem *anxium*, & *ſecurum* ſimul deſcri-

Nec ſinit occurrat quiſquam, qui corpora ferro
Vulneret, aut raptâ præmia veſte petat.
QUISQUIS amore tenetur, eat tutuſque ſacerque
Qualibet: inſidias non timuiſſe decet.
Non mihi pigra nocent hibernæ frigora noctis,
Non mihi, cum multâ decidit imber aquâ.
Non labor hic lædit, reſeret modò Delia poſtes,
Et vocet ad digiti me taciturna ſonum.
Parcite luminibus, ſeu vir, ſeu femina fias
Obvia; *CELARI vult ſua furta Venus.*
Neu ſtrepitu terrete pedũ, neu quærite nomẽ,
Neu prope fulgenti lumina ferte face.
Si quis & imprudens aſpexerit, occulat ille,
Perque Deos omnes ſe meminiſse neget.
Nam fuerit quicumque loquax, is ſanguine natã,
Is Venerem è rapido ſentiet eſse mari.
Nec tamen huic credet conjux tuus, ut mihi verax
Pollicita eſt magico ſaga miniſterio.
Hanc ego de cælo ducentem ſidera vidi:
Fluminis hæc rapidi carmine vertit iter.
Hæc cãtu finditque ſolum, maneſque ſepulcris
Eli-

OBSERVATIONES.

cribat: quæ duo naturæ contrariæ ſi conjungere velis, *nihilo plus agas, quàm ſi des operam, ut cum ratione inſanias.*

V. 32. *vocet ad digiti ſonum*] Ne ſentiat maritus inſidias ſibi parari. Colliſio digitorum lautis in uſu fuit etiam ad ciendos vernas, ut cognoſcimus ex Petronio cap. 27. Sat. *Cum has miraremur lautitias, Trimalcio lautiſſimus homo DIGITOS concrepuit: ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit.* Vide Martialem Epig. 62. l. 3. Epig. 119. l. 14.

Elicit, & tepido devocat oſsa rogo.
Jam ciet infernas magico ſtridore catervas:
Jam jubet aſperſas lacte referre pedem.
Cum libet, hæc triſti depellit nubila cælo:
Cum libet, æſtivo convocat orbe nives.
Sola tenere malas Medeæ dicitur herbas:
Sola feros Hecates perdomuiſse canes.
Hæc mihi compoſuit cantus, queis fallere poſses,
Ter cane, ter dictis deſpue carminibus.
Ille nihil poterit de nobis credere cuiquam:
Non ſibi, ſi in molli viderit ipſe toro.
Tu tamen abſtineas aliis, nam cætera cernet
Omnia: de me uno ſentiet eſse nihil.
Quid credam? nempe hæc eadem ſe dixit amores
Cantibus, aut herbis ſolvere poſse meos.
Et me luſtravit tædis, & nocte ſerenâ
Concidit ad magicos hoſtia pulla Deos.
Non ego totus abeſset amor, ſed mutuus eſset,
Orabam: nec te poſse carere velim.

Videntur aliqua deſiderari.

ELE-

OBSERVATIONES.

v. 64. *poſſe carere*] Invenio Martialem citat. hac locutione familiariter uſum. Ex pluribus duo loca profero. Epig. 55. l. 3.

Tota te POTERAM, Chloe, CARERE.

Epig. 57. l. 11.

O quàm magnus homo es, qui fæce rubentis aceti,
Et ſtipula, & nigro pane CAREREPOTES!

ELEG.

ELEGIA III.

Adverſâ valetudine procul à patriâ detentus, longa itinera damnat, ſeque mox ad Elyſios morte obitâ migraturum ſperat.

IBitis Ægæas ſine me, Meſſala, per undas,
  O utinam memores ipſe, cohorſque mei.
Me tenet ignotis ægrum Phæacia terris:
  Abſtineas avidas mors precor atra manus;
Abſtineas mors atra precor; non hìc mihi mater,
  Quæ legat in mœſtos oſſa peruſta ſinus:
Non ſoror, Aſſyrios cineri quæ dedat odores,
  Et fleat effuſis ante ſepulcra comis:
Delia non uſquam, quæ me quàm mitteret urbe
  Dicitur ante omnes conſuluiſſe Deos.
Illa ſacras pueri ſortes ter ſuſtulit: illi
  Rettulit è triviis omina certa puer.
Cuncta dabant reditus, tamẽ eſt deterrita numquã,
  Quin fleret, noſtras reſpiceretque vias.
Ipſe ego ſolator, cum jam mandata dediſsem,
  Quærebam tardas anxius uſque moras.

Aut

OBSERVATIONES.

ELEG. III. v. 10. *conſuluiſſe*] Vide quæ obſervamus ad Eleg. 5. l. 4. Propertii, verſu 17.

v. 15. *mandata dediſſem*] Idem ſibi uſuveniſſe, cum Romà juſſu principis diſcederet, ſcribit Ovidius Eleg. 3. l. 1. Triſtium:

Sæpe vale dicto rurſus ſum multa locutus;
Et quaſi diſcedens oſcula ſumma dedi.
Sæpe eadem MANDATA DEDI,

Aut ego ſum cauſsatus aves, aut omina diras
Saturni ſacrâ me tenuiſse die.
O quoties ingreſsus iter mihi triſtia dixi
Offenſum in portâ ſigna dediſse pedem!

Au-

OBSERVATIONES.

meque ipſe feſelli,
Reſpiciens oculis pignora cara meis.

v. 18. *Saturni ſacra*] Romani ſuperſtitiones peregrinas in urbem receperant, ſed potiſſimùm Judæorum religionem obſervabant, cujus rei auctor locuples Horatius Sat. 9. l. 1. ubi cum Fuſco Ariſtio confabulatur:

Certè neſcio quid ſecretò velle loqui te
Aiebas mecum. Memini bene, ſed meliori
Tempore dicam: hodie triceſima Sabbata. vin' tu
Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam,
Relligio eſt. At mi (ſum paulò infirmior, unus
Multorum.) ignoſces: aliàs loquar. ——

Nec prætermittendus Perſius, qui Sat. 5. verſu 184.

Labra moves tacitus, recutitaque Sabbata palles.

Sed omnium diſertiſſimè Aquinas poëta Sat. 14. v. 97.

Quidam ſortiti metuentem Sabbata patrem,
Nil præter nubes, & cæli numen adorant.
Nec diſtare putant humana carne ſuillam,
Qua pater abſtinuit; mox & præputia ponunt.
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Judaïcum ediſcunt, & ſervant, & metuunt jus,
Tradidit arcano quodcumque volumine Moſes.
Non monſtrare vias eadem niſi ſacra colenti:
Quæſitum ad fontem ſolos deducere verpos.
Sed pater in cauſa eſt, cui ſeptima quæque fuit lux
Ignava, & partem vitæ non attigit ullam.

Idcircò minùs placent, qui hunc Tibulli verſiculum explicant de Saturnalibus, cum præcipuè Ovidius à me ſtet, qui Remed. amoris juvenes ad longa itinera ineunda his verbis hortatur:

Nec pluvias vites, nec te peregrinæ morentur
Sabbata: nec damnis Allia nota ſuis.

Ominoſum igitur fuit, plenumque aleæ, Saturni diè, ſeu Sabbato viæ ſe committere. Neſcio an lit-

teræ.

Audeat invito ne quis diſcedere Amore,
Aut ſciat egreſsum ſe prohibente Deo.
Quid tua nunc Iſis tibi, Delia? quid mihi proſunt
Illa tuâ toties æra repulſa manu?
Quidve, piè dum ſacra colis, pureque lavari
Te (memini) & puro ſecubuiſse toro?
Nunc, Dea, nunc ſuccurre mihi; nam poſse mederi
Picta docet templis multa tabella tuis.
Et mea votivas perſolvens Delia noctes
Ante ſacras lino tecta fores ſedeat:
Biſque die reſoluta comas tibi dicere laudes
Inſignis turbâ debeat in Phariâ.
At mihi contingat patrios celebrare penates,
Reddereque antiquo menſtrua thura Lari.
Quàm bene Saturno vivebât rege, priuſquàm
Tellus in longas eſt patefacta vias!
Nondum cæruleas pinus contempſerat undas,
Effuſum ventis præbueratque ſinum:

Nec

OBSERVATIONES.

terræ inſiſtendo, huc pertineant illa CHRISTI apud Matthæum c. 24. *Orate autem ut non fiat fuga veſtra in hieme, vel Sabbato.*

V. 28. *Picta docet templis*] Lepidè cit. Juvenalis 12. Sat. ubi de naufragium paſſis:

—— Pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam votiva teſtantur fana TABELLA
Plurima. PICTORES quis neſcit ab ISIDE paſci?

V. 29. *Et mea*] Legunt nonnulli *ut*, ſed perperam. Infra Eleg. 7.

ET mihi ſint duræ leges, laudare nec ullam
Poſſim, quin oculos appetat illa meos.

V. 31. *Biſque die reſoluta comas tibi dicere laudes*] Hoc non tantùm in ſacris Iſidis ritè ſervatum fuit,

N 3 ſed

Nec vagus ignotis repetens compendia terris
 Preſſerat externâ navita merce ratem.
Illo non validus ſubiit juga tempore taurus,
 Non domito frænos ore momordit equus.
Non domus ulla fores habuit: non fixus in agris,
 Qui regeret certis finibus arva, lapis.
Ipſæ mella dabant quercus, ultroque ferebant
 Obvia ſecuris ubera lactis oves.
Non acies, non ira fuit, non bella: nec enſes
 Immiti ſævus duxerat arte faber.
Nunc Jove ſub domino cædes, & vulnera ſemper:
 Nunc mare, nunc leti mille repentè viæ.
Parce Pater. timidum non me perjuria terrent,
 Non dicta in ſanctos impia verba Deos.
Quod ſi fatales jam nunc explevimus annos,
 Fac lapis inſcriptis ſtet ſuper oſſa notis:
HIC. IACET. IMMITI CONSVMPTVS. MORTE. TIBVLLVS.
 MESSALAM. TERRA. DVM. SEQVITVRQVE. MARI.

Sed

OBSERVATIONES.

ſed etiam in Veneris. Horatius Ode 1. l. 4. ad Cythercam:

Illic BIS pueri DIE
Numen cum teneris virginibus tuū
LAUDANTES ——

Simile quippiam de Chriſtianis narrat Plinius Trajano Epiſt. 97. l. 10. *Quòd eſſent ſoliti ſtato die ante lucem convenire: carmenque Chriſto, quaſi Deo,* DICERE *ſecum invicem*. Et ſanè Monachi & Sacerdotes noſtri piam illam veterum temporum conſuetudinem ſecuti, poſt matutinam ſupplicationem carmen inchoant, quod LAUDES appellant.

v. 39. *compendia*] Lucra. Cicero in Verrem Act. 4 ubi Siciliam commendat: *Quot illa partim mercibus ſuppeditandis, cum quæſtu COMPENDIOque dimittit, partim &c.* His contraria *diſpendia*.

v. 46. *ubera lactis*] Hypallage, pro *lac uberum*.

v. 58.

Sed me, quòd facilis tenero ſum ſemper amori,
Ipſa Venus campos ducet in Elyſios.
Hìc choreæ, cantuſque vigent, paſſimque vagātes
Dulce ſonant tenui gutture carmen aves.
Fert caſiam non culta ſeges, totoſque per agros
Floret odoratis terra benigna roſis.
Ac juvenum ſeries teneris immiſta puellis
Ludit, & aſſiduè prælia miſcet Amor.
Illic eſt cuicumque rapax mors venit amanti,
Et gerit inſigni myrtea ſerta comâ.
At ſcelerata jacet ſedes in nocte profundâ
Abdita, quam circùm flumina nigra ſonant:
Tiſiphoneque impexa feros pro crinibus angues
Sævit, & huc illuc impia turba fugit.
Tum niger in portâ ſerpens: tum Cerberus ore
Stridet, & æratas excubat ante fores.
Illic Junonem tentare Ixionis auſi
Verſantur celeri noxia membra rotâ:
Porrectuſque novem Tityus per jugera terræ
Aſſiduas atro viſcere paſcit aves.

Tan-

OBSERVATIONES.

v. 58. *Ipſa Venus*] Hoc ait, quia vulgò Mercurius umbrarum ductor putabatur.

v. 62 *Terra benigna*] Plinius panegyr. Traiani: *Itaque beneficio tuo nec maligna tellus, & obſequens Nilus, Ægypto quidem ſæpe, ſed gloriæ noſtræ nunquam largior fluxit.*

v. 67. *ſcelerata jacet ſedes*]. Virgilius Æneidos 6. materiam camdem tractans:

Nulli fas caſto SCELERATUM inſiſtere limen.

v. 71. *ſerpens: tum Cerberus ore*]. Melior lectio, quam præferunt aliqui Codd.

N. 4 Tum

Nec jurare time; *VENERIS perjuria venti*
Irrita per terras, & freta ſumma ferunt.
Gratia magna Jovi: vetuit Pater ipſe valere,
Juraſſet cupidè quidquid ineptus amor.
Perque ſuas impunè ſinit Dictynna ſagittas
Affirmes, crines perque Minerva ſuos.
Ah ſi tardus eris, errabis. tranſiet ætas.
Quàm citò non ſegnis it, remeatque dies!
Quàm citò purpureos deperdit terra colores!
Quàm citò formoſas populus alta comas!
Quàm jacet, infirmæ venere ubi fata ſenectæ,
Qui prior Eleo eſt carcere miſſus equus!
Vidi jam juvenem, premeret cum ſerior ætas,
Mœrentem ſtultos præteriiſſe dies.
Crudeles Divi! ſerpens novus exuit annos:
Formæ non ullam fata dedere moram.
Solîs æterna eſt Phœbo, Bacchoque juventa,
Nam decet intonſus crinis utrumque Deum.

Neu.

OBSERVATIONES.

Et in capillos grandines cadunt noſtros,
Horretque duræ BARBA vincta cryſtallo.

v. 17. *Nec jurare time*] Catul. c. 63. *Nil metuunt JURARE.*

v. 19. *Gratia magna Jovi*] Ovid. Eleg. 10. l. 4. Triſt. GRATIA *Muſa tibi*:

Ibid. *vetuit Pater ipſe valere*] Hoc vulgò creditum antiquis, ut liberior eſſet peccandi licentia. Idipſum affirmat Plato philoſophus poëta in Sympoſio: Ὁ δὲ δεινότατον, ὥς γε λέγουσιν οἱ πολλοὶ, ὅτι καὶ ὀμνύντι μόνῳ ξυγγνώμη παρὰ θεῶν, ἐκβάντι τῶν ὅρκων. ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΝ γὰρ ΟΡΚΟΝ οὔ φασιν εἶναι. οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι πᾶσαν ἐξουσίαν πεποιήκασι τῷ ἐρῶντι, ὡς ὁ νόμος φησὶν ὁ ἐνθάδε. *Quod verò maximi momenti eſt, plerique*

Neu comes ire neges, quamvis via lõga paretur,
Et Canis arenti torreat arva ſiti.
Quamvis prætexens pictâ ferrugine cœlum,
Venturam admittat imbrifer arcus aquam.
Vel ſi cæruleas puppi volet ire per undas,
Ipſe levem remo per freta pelle ratem.
Nec te pœniteat duros ſubiiſſe labores,
Aut operi inſuetas attriviſſe manus.
Neu, velit inſidiis altas ſi claudere valles,
Dum placeas, humeri retia ferre negent.
Si volet arma, levi tentabis ludere dextrâ:
Sæpe dabis nudum, vincat ut ille, latus.
Tunc tibi mitis erit, rapias tum cara licebit
Oſcula. pugnabit, ſed tamen apta dabit.
Rapta dabit primò, poſt offeret ipſe volenti,
Poſt etiam collo ſe implicuiſſe volet.
Heu malè nunc artes miſeras hæc ſæcula tractant!
Jam tener aſſuevit munera velle puer.

Jam

OBSERVATIONES.

rique tradunt, ſolis videlicet amatoriis perjuriis Deos veniam dare. Venereum quippe JUSJURANDUM nihil valere ajunt. Itaque tam Dii, quàm homines omnem amanti licentiam præſtiterunt, ut lex noſtra teſtatur.

V. 23. *Ah ſi tardus eris*] Docet Priapus amatorem, quibus monitis, & blanditiis animum pueri ſimplicem labefactare poſſit.

V. 46 *nudum*] Clypeo non protectum. Vide Lipſium Saturn. l. 2. c. 20.

V. 48. *pugnabit*] Detrectabit baſia. Ovidius 1. de Arte v. 667.

PUGNABIT PRIMO fortaſſis: &, improbe, dicet:
Pugnando vinci ſed tamen illa volet.

V. 57.

Jam tua, qui Venerem docuiſti vendere primus,
Quiſquis es, infelix urgeat oſſa lapis.
Pieridas, pueri, doctos & amate poëtas:
Aurea nec ſuperent munera Pieridas.
Carmine purpurea eſt Niſi coma: carmina ni ſint,
Ex humero Pelopis non nituiſſet ebur.
Quem referent Muſæ, vivet, dum robora tellus,
Dum cælum ſtellas, dum vehet amnis aquas.
At qui non audit Muſas, qui vendit amorem,
Idææ currus ille ſequatur Opis:
Et tercentenas erroribus expleat urbes,
Et ſecet ad Phrygios vilia membra modos.
Blanditis vult eſſe locum Venus ipſa querelis:
Supplicibus miſeris, flentibus ipſa favet.
Hæc mihi, quæ caverem Titio, Deus edidit ore,
Sed Titium conjux hæc meminiſſe vetat:
O ſu-

OBSERVATIONES.

v. 57. *Carmine purpurea eſt*] Adi Horatium Ode 8. l. 4. Ovid. Amor. 3. Eleg. 12. utrobique plura invenies huic ſententiæ conſona.

v. 61. *At qui non audit Muſas*] Qui precibus facilis eſſe conſuevit, *audire* dicitur. Contra Horatius Ode 2. l. 1.

—— prece qua fatigent
Virgines ſanctæ minus AUDIENTEM
Carmina Veſtam?

v. 63. *erroribus expleat urbes*] Miſerrima eſt profugorum vita, & injuriis tempeſtatum obnoxia. Infra Eleg. 10.

Uretur facies, urentur Sole capilli,
Deteret invalidos & via longa pedes.

Hinc illæ querelæ Virgiliani Æneæ:

Ipſe ignotus egens, Libyæ deſerta peragro,
Europa atque Aſia pulſus.

Cæterùm adverte, numerum certum à Tibullo pro incerto uſurpatum, ut ſolent poëtæ. Catul. c. 11. *Quos ſimul complexa tenet TRECENTOS.* Virg. cit. 4. Æneidos de ſagâ:
TER-

O fuge te teneræ puerorum credere turbæ,
  Nam cauſam juſti ſemper amoris habent.
Hic placet, anguſtis quòd equũ cõpeſcit habenis;
  Hic placidam niveo pectore pellit aquam.
Hic, quia fortis adeſt audacia, cepit: at illi
  Virgineus teneras ſtat pudor ante genas.
Pareat ille ſuæ; vos me celebrate magiſtrum,
  Quos malè habet multâ callidus arte puer.
GLORIA cuique ſua eſt; me qui ſpernentur amantes
  Conſultent; cunctis janua noſtra patet.
Tempus erit, cum me Veneris præcepta ferentem
  Deducat juvenum ſedula turba ſenem.
Eheu quàm lento Marathus me torquet amore!
  Deficiunt artes, deficiuntque doli.

Par-

OBSERVATIONES.

TERCENTUM *tonat ore Deos*.

v. 69. *O fuge*] Verba uxoris ad Titium.

v. 73. *Hic, quia fortis adeſt audacia, cepit*] Alius petulantiâ quadam, & laſciviâ puerili in ſui amorem inducit: alius verò virginali verecundiâ diligi meretur. *Adeſt* pro *eſt* invenio apud principem poetarum Eclog. 4.

Non me carminibus vincet vel
  Thracius Orpheus,
Vel Linus: huic mater quamvis,
  atque huic pater ADSIT,
Orpheo Calliopea, Lino formoſus
  Apollo...

item apud Martialem Epig. 6. l. 1.

Quæ majora putas miracula? ſummus utriſque
Auctor ADEST: hæc ſunt Cæſaris, illa Jovis.

v. 80. *Deducat*] Per urbem comitetur honoris gratiâ; Hinc *deductores* apud Q. Ciceronem de petitione Conſulatus: *Nam ex ea ipſa copia*, inquit, *conjectura fieri poteris, quantum ſis in ipſo campo virium ac facultatis habiturus. Hujus autem rei tres partes ſunt: una ſalutatorum, cum domum veniunt: altera DEDUCTORUM: tertia aſſectatorum.* Marcus autem frater Catone majore

Parce puer quæſo, ne turbis fabula fiam,
Cum mea ridebunt vana magiſteria.

ELEGIA V.

Expoſtulat cum amica, quòd, ſe relicto, cujus precibus ſanitati reſtituta fuerat, rivalem ſuum recipiat.

Aſper eram, & bene diſſidiū me ferre loquebar;
At mihi nunc longè gloria fortis abeſt.
Namque agor, ut per plana citus ſola verbere turben,

Quem

OBSERVATIONES.

jore, ubi ſenectutis voluptatem maximam in auctoritate poſitam eſſe demonſtrat, ſic ait: *Hæc enim ipſa ſunt honorabilia, quæ videntur levia atque communia, ſalutari, appeti, decedi, aſſurgi, DEDUCI, reduci, CONSULI: quæ & apud nos, & in aliis civitatibus, ut quæque optimè morata, ita diligentiſſimè obſervantur*. Nec prætermittendi ſunt verſiculi Callimachi apud Joannem Stobæum ſerm. 114. quos videtur Tibullus in animo habuiſſe, dum hæc ſcriberet:

Γηράσκει δ' ὁ γέρων κεῖνος ἐλαφρότερος,
Κοῦροι τὸν φιλέωσι, νέοι δέ μιν, οἷα τοκῆα,
Χειρὸς ἐπ' οἰκείην ἄχρις ἄγουσι θύρην.

Multò leviùs SENEX illè ſeneſcit, quem adoleſcentes amant: & JUVENES ipſum, veluti patrem, manibus DEDUCUNT ad proprium uſque limen.

v. 84. *Cum mea ridebunt*] Quandoquidem ſubſannabunt præcepta magiſtro ipſi omnino inutilia. Pulchrè Ovidius de hujuſmodi conſultis 1. Artis Amatoriæ.

Quique aliis cavit, non cavet ipſe ſibi.

ELEG. V. v. 1. *loquebar*] *Loqui* nonnumquàm pertinet ad ſuperbiam, & vanum tumorem. Propertius Eleg. 1. l. 1. *Sit modò libertas, quæ velit ira, LOQUI.* Albinovanus de morte Druſi:

Hei mihi, quàm facile eſt (quamvis hic contigit omnes)

Al-

Quem celer aſſuetâ verſat ab arte puer.
Ure ferum, & torque: libeat ne dicere quidquã
Magnificum poſthac, horrida verba doma.
Parce tamen, te per furtivi fœdera lecti,
Per Venerem quæſo, compoſitumque caput.
Ille ego, cum triſti morbo defeſſa jaceres,
Te dicor votis eripuiſſe meis:
Ipſeque ter circùm luſtravi ſulphure puro,
Carmine cum magico præcinuiſſet anus:
Ipſe procuravi, ne poſſent ſæva nocere
Somnia, ter ſalſâ deveneranda molâ:
Ipſe ego velatus filo, tunicisque ſolutis
Vota novem Triviæ nocte ſilente dedi.

Om-

OBSERVATIONES.

Alterius luctu fortia verba LOQUI!

Cicero ad familiares l. 12. Epiſt. 22. *Panſa & ſentit bene, &* LOQUITUR *fortiter.*

v. 3. *ſola*] Catullus pariter c. 62. v. 7.

Et jam recente terræ SOLA ſanguine maculans.

v. 4. *ab arte*] Particula *ab* redundat eleganter, ut apud Ovidium Amor. 2. Eleg 4.

Et tenerum molli torquet AB ARTE latus.

v. 8. *compoſitumque caput*] Quod ſimul junximus, Veneri operam dantes. Petronius Satyr. *In hoc gramine pariter* COMPOSITI *mille oſculis luſimus.*

v. 14. *ſalſa mola*] Inter cornua victimæ ſtruem veteres collocabant ex farre, ac ſale, quam appellabant *molam ſalſam*: indè verbum *immolare*. Expiabantur autem peſſima ſomnia ſacrificiis, ut nos docet ipſe Tibullus Eleg. 4. l. 3.

At natum in curas hominum genus omina noctis
Farre pio placant, & ſaliente ſale.

v. 15. *velatus filo, tunicisque ſolutis*] Idem præcipit Themis Ovidiana 1. Metam. Deucalioni & Pyrrhæ, jactu lapidum homines reparaturis:

Et VELATE caput, cinctaſque RESOLVITE veſtes.

v. 16. *Vota novem Triviæ*] Terna

Omnia perſolvi; fruitur nunc alter amore,
Et precibus felix utitur ille meis.
At mihi felicem vitam, ſi ſalva fuiſſes,
Fingebam demens, ſed renuente Deo:
Rura colam, frugumque aderit mea Delia cuſtos,
Area dum meſſes ſole calente teret.
Aut mihi ſervabit plenis in lintribus uvas,
Preſſaque veloci candida muſta pede.
Conſueſcet numerare pecus: conſueſcet amantis
Garrulus in domina ludere verna ſinu.
Illa Deo ſciet agricolæ pro vitibus uvam,
Pro ſegete ſpicas, pro grege ferre dapem:
Illa regat cunctos, illi ſint omnia curæ,
Et juvet in totâ me nihil eſſe domo.
Huc veniet Meſſala meus, cui dulcia poma
Delia ſelectis detrahet arboribus;
Et tantum venerata virum, hunc ſedula curet,
Huic paret, atque epulas ipſa miniſtra gerat.
Hæc mihi fingebam, quæ nunc Caurusque, Notusque

Ja-

OBSERVATIONES.

na ſcilicet ſingulis Dianæ capitibus, quæ *triformis* Horatio dicitur, Virgilio *tergemina*, Græcis *τρίμορφος*, *τριπρόσωπος*, ob triplicem poteſtatem: Luna enim in cælo, Diana in ſilvis, Proſerpina, ſeu Hecate, apud inferos putabatur.

v. 21. *Rura colam*] Hæc ſibi fingebat poëta credulus, quæ irrita ceciderunt.

v. 33. *virum, hunc*] Negligit poëta Ecthlipſim litteræ M, idque propter inſequentem aſpirationem, quæ vicem ſuſtinet mutæ conſonantis.

v. 36.

Jactat odoratos vota per Armenios.
Num Veneris magnæ violavi numina verbo,
Et mea nunc pœnas impia lingua luit?
Num feror inceſtus ſedes adiiſſe Deorum,
Sertaque de ſanctis deripuiſſe focis?
Non ego tellurem genibus perrepere ſupplex,
Et miſerum ſancto tundere poſte caput:
Non ego, ſi merui, dubitem procumbere templis,
Et dare ſacratis oſcula liminibus.
At tu, qui lætus rides mala noſtra, caveto:
Mox tibi non unus ſæviet uſque Deus.
Vidi ego, qui juvenum miſeros luſiſſet amores,
Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem;
Et ſibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, caræve puellæ
Ancillam medio detinuiſſe foro.

Hunc

OBSERVATIONES.

V. 36. *Jactat odoratos*] Longinquam, & certam regionem deſignat, ut deſiderii ſui fruſtrationem ἐμφατικωτέρως oſtendat. Sic Horatius, ut magnam animi ſecuritatem ſignificet, hæc ſcribit Ode 26. l. 1.

Muſis amicus triſtitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis ——

V. 41. *tellurem genibus perrepere*] Piaculi hujus meminit & Juvenalis 6. Sat. v. 525.

—— *Inde ſuperbi*
Totum regis agrum nuda & tremebunda cruentis
EREPTET GENIBUS ——

V. 42. *tundere poſte caput*] Quos gravior aliqua calamitas vexat, præſertim ſi vitio ſuo accidiſſe agnoſcant, caput parietibus illidere ſolent. Hac rabie agitatum Octavianum Cæſarem poſt cladem Varianam, narrat Svetonius c. 23. in ejus vita.

Tantalus eſt illic, & circat ſtagna: ſed acrem
  Jam jam poturi deſerit unda ſitim:
Et Danai proles, Veneris quæ numina læſit,
  In cava Lethæas dolia portat aquas.
Illic ſit, quicumque meos violavit amores,
  Optavit lentas & mihi militias.
At tu caſta, precor, maneas, ſanctique pudoris
  Aſſideat cuſtos ſedula ſemper anus.
Hæc tibi fabellas referat, poſitâque lucernâ
  Deducat plenâ ſtamina longa colo.
Ac circa gravibus penſis affixa puella
  Paulatim ſomno feſſa remittat opus.
Tunc veniam ſubitò, nec quiſquam nuntiet ante,
  Sed videar cælo miſſus adeſſe tibi.
Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,
  Obvia nudato, Delia, curre pede.
Hoc precor: hunc illum nobis Aurora nitentem
  Luciferum roſeis candida portet equis.

ELE-

OBSERVATIONES.

Tum niger in porta ſerpentum Cerberus ore Stridet ——.

v.82, *lentas*] Ut diutiùs, me abſente, deliciis noſtris frui poſſet.

ELEG.

ELEGIA IV.

Inducit Priapum flagitioſas tradentem artes, quibus Pæderaſtes abundè inſtrueretur.

SIc umbroſa tibi contingant tecta, Priape,
  Ne capiti ſoles, ne noceantque nives:
Quæ tua formoſos cepit ſolertia? certè
  Non tibi barba nitet, non tibi culta coma eſt.
Nudus & hibernæ producis frigora brumæ,
  Nudus & æſtivi tempora ſicca Canis.
Sic ego: tum Bacchi reſpondit ruſtica proles
  Armatus curvâ ſic mihi falce Deus.
Tu, puero quodcumque tuo tentare libebit,
  Cedas; *OBSEQUIO plurima vincit Amor.*
Sed ne te capiant, primò ſi fortè negabit,
  Tædia: paulatim ſub juga colla dabit.
LONGA dies homini docuit parere leones,
  Longa dies molli ſaxa peredit aquâ.
ANNUS in apricis maturat collibus uvas,
  Annus agit certâ lucida ſigna vice.

Nec

OBSERVATIONES.

ELEG. 4. v. 1. *umbroſa tibi contingant tecta*] Sacellum. Auctor liberi carminis:

Huc huc quiſquis es in Dei ſalacis
Diverti grave ne puta ſacellum.

v. 4. *Non tibi barba nitet*] Apud eumdem auctorem Priapus graphicè ſe ipſum deſcribit:

Parùm eſt mihi, fixi quòd hic miſer ſedem
Agente terra per Caniculam rimas,
Siticuloſam ſuſtinens diù æſtatem:
Parùm, quòd imi perfluunt ſinus imbre,

Et

Nec jurare time; *VENERIS perjuria venti*
Irrita per terras, & freta ſumma ferunt.
Gratia magna Jovi: vetuit Pater ipſe valere,
Juraſſet cupidè quidquid ineptus amor.
Perque ſuas impunè ſinit Dictynna ſagittas
Affirmes, crines perque Minerva ſuos.
Ah ſi tardus eris, errabis: tranſiet ætas.
Quàm citò non ſegnis it, remeatque dies!
Quàm citò purpureos deperdit terra colores!
Quàm citò formoſas populus alta comas!
Quàm jacet, infirmæ venere ubi fata ſenectæ,
Qui prior Eleo eſt carcere miſſus equus!
Vidi jam juvenem, premeret cum ſerior ætas,
Mœrentem ſtultos præteriiſſe dies.
Crudeles Divi! ſerpens novus exuit annos:
Formæ non ullam fata dedere moram.
Solis æterna eſt Phœbo, Bacchoque juventa,
Nam decet intonſus crinis utrumque Deum.
Neu.

OBSERVATIONES.

Et in capillos grandines cadunt noſtros,
Horretque duræ BARBA vincta cryſtallo.

v. 17. *Nec jurare time*] Catul. c. 63. *Nil metuunt JURARE.*

v. 19. *Gratia magna Jovi*] Ovid. Eleg. 10. L. 4. Triſt. GRATIA *Muſa tibi*:

Ibid. *vetuit Pater ipſe valere*] Hoc vulgò creditum antiquis, ut liberior eſſet peccandi licentia. Idipſum affirmat Plato philoſophus poëta in Sympoſio: Ὁ δὲ δεινότατον, ὥς γε λέγουσιν οἱ πολλοὶ, ὅτι καὶ ὀμνύντι μόνῳ ξυγγνώμη παρὰ θεῶν, ἐκβάντι τῶν ὅρκων. ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΝ γὰρ ΟΡΚΟΝ, οὔ φασιν εἶναι. οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι πᾶσαν ἐξουσίαν πεποιήκασι τῷ ἐρῶντι, ὡς ὁ νόμος φησὶν ὁ ἐνθάδε. *Quod verò maximi momenti eſt plerique*

Neu comes ire neges, quamvis via lõga paretur,
  Et Canis arenti torreat arva ſiti.
Quamvis prætexens pictâ ferrugine cœlum,
  Venturam admittat imbrifer arcus aquam.
Vel ſi cæruleas puppi volet ire per undas,
  Ipſe levem remo per freta pelle ratem.
Nec te pœniteat duros ſubiiſſe labores,
  Aut operi inſuetas atteruiſſe manus.
Neu, velit inſidiis altas ſi claudere valles,
  Dum placeas, humeri retia ferre negent.
Si volet arma, levi tentabis ludere dextrâ:
  Sæpe dabis nudum, vincat ut ille, latus.
Tunc tibi mitis erit, rapias tum cara licebit
  Oſcula. pugnabit, ſed tamen apta dabit.
Rapta dabit primò, poſt offeret ipſe volenti,
  Poſt etiam collo ſe implicuiſſe volet.
Heu malè nunc artes miſeras hæc ſæcula tractant!
  Jam tener aſſuevit munera velle puer.

Jam

OBSERVATIONES.

rìque tradunt, ſolis videlicet amatoriis perjuriis Deos veniam dare. Venereum quippe JUSJURANDUM nihil valere ajunt. Itaque tam Dii, quàm homines omnem amanti licentiam præſtiterunt, ut lex noſtra teſtatur.

V. 23. *Ah ſi tardus eris*] Docet Priapus amatorem, quibus monitis, & blanditiis animum pueri ſimplicem labefactare poſſit.

V. 46 *nudum*] Clypeo non protectum. Vide Lipſium Saturn. l. 2. c. 20.

V. 48. *pugnabit*] Detrectabit baſia. Ovidius 1. de Arte v. 667.

PUGNABIT PRIMO fortaſſis: &,
  improbe, *dicet;*
Pugnando vinci ſed tamen illa volet.

V. 67.

Jam tua, qui Venerem docuiſti vendere primus,
  Quiſquis es, infelix urgeat oſſa lapis.
Pieridas, pueri, doctos & amate poëtas:
  Aurea nec ſuperent munera Pieridas.
Carmine purpurea eſt Niſi coma: carmina ni ſint,
  Ex humero Pelopis non nituiſſet ebur.
Quem referent Muſæ, vivet, dum robora tellus,
  Dum cælum ſtellas, dum vehet amnis aquas.
At qui non audit Muſas, qui vendit amorem,
  Idææ currus ille ſequatur Opis:
Et tercentenas erroribus expleat urbes,
  Et ſecet ad Phrygios vilia membra modos.
Blanditis vult eſſe locum Venus ipſa querelis:
  Supplicibus miſeris, flentibus ipſa favet.
Hæc mihi, quæ caverem Titio, Deus edidit ore,
  Sed Titium conjux hæc meminiſſe vetat:

O ſu-

OBSERVATIONES.

v.57. *Carmine purpurea eſt*] Adi Horatium Ode 8.l.4. Ovid. Amor. 3. Eleg. 12. utrobique plura invenies huic ſententiæ conſona.

v.61. *At qui non audit Muſas*] Qui precibus facilis eſſe conſuevit, *audire* dicitur. Contra Horatius Ode 2.l.1.

—— prece qua fatigent
Virgines ſanctæ minùs AUDIENTEM
Carmina Veſtam?

v.63. *erroribus expleat urbes*] Miſerrima eſt profugorum vita, & injuriis tempeſtatum obnoxia. Infra Eleg. 10.

Uretur facies, urentur Sole capilli,
Deteret invalidos & via longa pedes.

Hinc illæ querelæ Virgiliani Æneæ:

Ipſe ignotus egens, Libyæ deſerta peragro,
Europa atque Aſia pulſus.

Cæterùm adverte, numerum certum à Tibullo pro incerto uſurpatum, ut ſolent poetæ. Catul. c.11.

Quos ſimul complexa tenet TRECENTOS. Virg.cit.4. Æneidos de ſagâ:

TER-

O fuge te teneræ puerorum credere turbæ,
Nam cauſam juſti ſemper amoris habent.
Hic placet, anguſtis quòd equũ cõpeſcit habenis;
Hic placidam niveo pectore pellit aquam.
Hic, quia fortis adeſt audacia, cepit: at illi
Virgineus teneras ſtat pudor ante genas.
Pareat ille ſuæ; vos me celebrate magiſtrum,
Quos malè habet multâ callidus arte puer.
GLORIA cuique ſua eſt; me qui ſpernentur amantes
Conſulent; cunctis janua noſtra patet.
Tempus erit, cum me Veneris præcepta ferentem
Deducat juvenum ſedula turba ſenem.
Eheu quàm lento Marathus me torquet amore!
Deficiunt artes, deficiuntque doli.

Par-

OBSERVATIONES

TERCENTUM *tonat ore Deos*.

v. 69. *O fuge*] Verba uxoris ad Titium.

v. 73. *Hic, quia fortis adeſt audacia, cepit*] Alius petulantiâ quadam, & laſciviâ puerili in ſui amorem inducit: alius verò virginali verecundiâ diligi meretur. *Adeſt* pro *eſt* invenio apud principem poetarum Eclog. 4.

Non me carminibus vinces vel Thracius Orpheus,
Vel Linus: huic mater quamvis, atque huic pater ADSIT,
Orpheo Calliopea, Lino formoſus Apollo.

item apud Martialem Epig. 6. l. 1.

Quæ majora putas miracula? ſummus utriſque
Auctor ADEST: hæc ſunt Cæſaris, illa Jovis.

v. 80. *Deducat*] Per urbem comitetur honoris gratiâ: Hinc *deductores* apud Q. Ciceronem de petitione Conſulatus: *Nam ex ea ipſa copia*, inquit, *conjectura fieri poterit, quantum ſis in ipſo campo virium ac facultatis habiturus. Hujus autem rei tres partes ſunt: una ſalutatorum, cum domum veniunt: altera DEDUCTORUM: tertia aſſectatorum*. Marcus autem frater Catone majore

Parce puer quæſo, ne turbis fabula fiam,
Cum mea ridebunt vana magiſteria.

Elegia V.

Expoſtulat cum amica, quòd, ſe relicto, cujus precibus ſanitati reſtituta fuerat, rivalem ſuum recipiat.

Aſperœ eram,& bene diſſidiũ me ferre loquebar;
At mihi nunc longè gloria fortis abeſt.
Namque agor, ut per plana citus ſola verbere turben,

Quem

OBSERVATIONES.

jore, ubi ſenectutis voluptatem maximam in auctoritate poſitam eſſe demonſtrat, ſic ait: *Hæc enim ipſa ſunt honorabilia, quæ videntur levia atque communia, ſalutari, appeti, decedi, aſſurgi, DEDUCI, reduci, CONSULI: quæ & apud nos, & in aliis civitatibus, ut quæque optimè morata, ita diligentiſſimè obſervantur*. Nec prætermittendi ſunt verſiculi Callimachi apud Joannem Stobæum ſerm. 114. quos videtur Tibullus in animo habuiſſe, dum hæc ſcriberet:

Γηράσκει δ' ὁ γέρων κεῖνος ἐλαφρότερος,
Κοῦροι τ̄ φιλέουσι, νέοι δέ μιν, οἷα τοκῆα,
Χειρὸς ἐπ' οἰκείην ἄχρις ἄγουσι θύρην.

Multò leviùs SENEX illè ſeneſcit, quem adoleſcentes amant: & JUVENES ipſum, veluti patrem, manibus DEDUCUNT ad proprium uſque limen.

v. 84. *Cum mea ridebunt*] Quandoquidem ſubſannabunt præcepta magiſtro ipſi omnino inutilia. Pulchre Ovidius de hujuſmodi conſultis 1. Artis Amatoriæ.

Quique aliis cavit, non cavet ipſe ſibi.

ELEG. V. v. 1. *loquebar*] *Loqui* nonnumquàm pertinet ad ſuperbiam, & vanum tumorem. Propertius Eleg. 1. l. 1. *Sit modò libertas, quæ velit ira, LOQUI*. Albinovanus de morte Druſi:

Hei mihi, quàm facile eſt (quamvis hic contigit omnes)

Al-

Quem celer aſſuetâ verſat ab arte puer.
Ure ferum, & torque: libeat ne dicere quidquã
Magnificum poſthac, horrida verba doma.
Parce tamen, te per furtivi fœdera lecti,
Per Venerem quæſo, compoſitumque caput.
Ille ego, cum triſti morbo defeſſa jaceres,
Te dicor votis eripuiſſe meis:
Ipſeque ter circùm luſtravi ſulphure puro,
Carmine cum magico præcinuiſſet anus:
Ipſe procuravi, ne poſſent ſæva nocere
Somnia, ter ſalsâ deveneranda molâ:
Ipſe ego velatus filo, tunicíſque ſolutis
Vota novem Triviæ nocte ſilente dedi.

Om-

OBSERVATIONES.

Alterius luctu fortia verba LOQUI!

Cicero ad familiares l. 12. Epiſt. 22. *Panſa & ſentis bene, &* LOQUITUR *fortiter*.

v. 3. *ſola*] Catullus pariter c. 62. v. 7.

Et jam recente terræ SOLA ſanguine maculans.

v. 4. *ab arte*] Particula *ab* redundat eleganter, ut apud Ovidium Amor. 2. Eleg 4.

Et tenerum molli torques AB ARTE latus.

v. 8. *compoſitumque caput*] Quod ſimul junximus, Veneri operam dantes. Petronius Satyr. *In hoc gramine pariter* COMPOSITI *mille oſculis luſimus*.

v. 14. *ſalſa mola*] Inter cornua victimæ ſtruem veteres collocabant ex farre, ac ſale, quam appellabant *molam ſalſam*: indè verbum *immolare*. Expiabantur autem peſſima ſomnia ſacrificiis, ut nos docet ipſe Tibullus Eleg. 4. l. 3.

At natum in curas hominum genus omina noctis
Farre pio placant, & ſaliente ſale.

v. 15. *velatus filo, tunicíſque ſolutis*] Idem præcipit Themis Ovidiana 1. Metam. Deucalioni & Pyrrhæ, jactu lapidum homines reparaturis.

Et VELATE caput, cinctaſque RESOLVITE veſtes.

v. 16. *Vota novem Triviæ*] Terna

Omnia perſolvi; fruitur nunc alter amore,
Et precibus felix utitur ille meis.
At mihi felicem vitam, ſi ſalva fuiſſes,
Fingebam demens, ſed renuente Deo:
Rura colam, frugumque aderit mea Delia cuſtos,
Area dum meſſes ſole calente teret.
Aut mihi ſervabit plenis in lintribus uvas,
Preſſaque veloci candida muſta pede.
Conſueſcet numerare pecus: conſueſcet amantis
Garrulus in dominæ ludere verna ſinu.
Illa Deo ſciet agricolæ pro vitibus uvam,
Pro ſegete ſpicas, pro grege ferre dapem:
Illa regat cunctos, illi ſint omnia curæ,
Et juvet in totâ me nihil eſſe domo.
Huc veniet Meſſala meus, cui dulcia poma
Delia ſelectis detrahet arboribus;
Et tantum venerata virum, hunc ſedula curet,
Huic paret, atque epulas ipſa miniſtra gerat.
Hæc mihi fingebam, quæ nunc Caurusque, Notuſque

Ja-

OBSERVATIONES.

na ſcilicet ſingulis Dianæ capitibus, quæ *triformis* Horatio dicitur, Virgilio *tergemina*, Græcis *τρίμορφος*, *τριπρόσωπος*, ob triplicem poteſtatem: Luna enim in cælo, Diana in ſilvis, Proſerpina, ſeu Hecate, apud inferos putabatur.

v. 21. *Rura colam*] Hæc ſibi fingebat poëta credulus, quæ irrita ceciderunt.

v. 33. *virum, hunc*] Negligit poëta Ecthlipſim litteræ M, idque propter inſequentem aſpirationem, quæ vicem ſuſtinet mutæ conſonantis.

v. 36.

Jactat odoratos vota per Armenios.
Num Veneris magnæ violavi numina verbo,
  Et mea nunc pœnas impia lingua luit?
Num feror inceſtus ſedes adiiſſe Deorum,
  Sertaque de ſanctis deripuiſſe focis?
Non ego tellurem genibus perrepere ſupplex,
  Et miſerum ſancto tundere poſte caput:
Non ego, ſi merui, dubitem procumbere templis,
  Et dare ſacratis oſcula liminibus.
At tu, qui lætus rides mala noſtra, caveto:
  Mox tibi non unus ſæviet uſque Deus.
Vidi ego, qui juvenum miſeros luſiſſet amores,
  Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem;
Et ſibi blanditias tremula componere voce,
  Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, caræve puellæ
  Ancillam medio detinuiſſe foro.

Hunc

OBSERVATIONES.

v. 36. *Jactat odoratos*] Longinquam, & certam regionem deſignat, ut deſiderii ſui fruſtrationem ἐμφατικωτέρως oſtendat. Sic Horatius, ut magnam animi ſecuritatem ſignificet, hæc ſcribit Ode 26. l. 1.

Muſis amicus triſtitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis ——

v. 41. *tellurem genibus perrepere*] Piaculi hujus meminit & Juvenalis 6. Sat. v. 525.

—— *Inde ſuperbi*
Totum regis agrum nuda & tremebunda cruentis
EREPTET GENIBUS ——

v. 42. *tundere poſte caput*] Quos gravior aliqua calamitas vexat, præſertim ſi vitio ſuo accidiſſe agnoſcant, caput parietibus illidere ſolent. Hac rabie agitatum Octavianum Cæſarem poſt cladem Varianam, narrat Svetonius c. 23. in ejus vita.

O v. 54.

Hunc puer, hunc juvenis turbâ circumſtetit arctâ,
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.
At mihi parce Venus: ſemper tibi dedita ſervit
Mens mea. quid meſſes uris acerba tuas?

ELEGIA VI.

Dolet ſibi divitem in amore præferri, puellamque docet, quæ officia pauper præſtare poſſit.

SÆpe ego tentavi curas depellere vino,
At dolor in lacrymas verterat omne merum:
Sæpe aliam tenui: ſed, jam cum gaudia adirem,
Admonuit dominæ, deſerui que Venus.
Tum me diſcedens devotum femina dixit;
Et (pudet heu!) narrat ſcire nefanda mea.
Non facit hoc verbis: facie, teneriſque lacertis
Devovet, & flavis noſtra puella comis.

Ta-

OBSERVATIONES.

v. 54. *Deſpuit*] Rei novitatem admirantes, & veluti portentum avertere ſtudentes; Magnam vim ſalivæ hominis ineſſe, Plinius docet l. 28. c. 4. quem vide.

v. 55. *tibi dedita*] Hujuſmodi ſententiam expreſſit Ovidius Amor. 2. Eleg. 9. ubi ad Cupidinem.

Nos tua ſentimus populus tibi DEDITUS arma:
Pigra reluctanti ceſſat in hoſte manus.

v. 56 *meſſes uris acerba tuas?*] Par illud Flacci adagium: *vineta ſua cædere.*

ELEG. VI. v. 5. *devotum femina dixit*] Veneficio contactum, ut loquitur Petronius Arbiter ex Polyæni perſonâ. Ovidius à magiſtro ſuo Amor. 3. Eleg. 7.

Quid me ludis? ait. quis te malè ſane jubebat
Invitum noſtro ponere membra toro?
Aut te trajectis Ææa venefica lanis
DEVOVET: aut alio laſſus amore venis.

v. 10.

Talis ad Æmonium Nereïs Pelea quondam
Vecta eſt frænato cærula piſce Thetis.
Hæc nocuere mihi, quòd adeſt huic dives amator,
Venit in exitium callida lena meum.
Sanguineas edat illa dapes, atque ore cruento
Triſtia cum multo pocula felle bibat.
Hanc volitent animæ circùm ſua fata querentes,
Semper, & è tectis ſtrix violenta canat.
Ipſa fame ſtimulante furens, herbaſque ſepulcris
Quærat, & à ſævis oſſa relicta lupis.
Currat & inguinibus nudis, ululetque per urbes:
Poſt agat à triviis aſpera turba canum.

OBSERVATIONES.

v. 10. *Vecta eſt frænato*] Idem Ovidius Faſtorum 2. v. 41.

VECTAM FRÆNATIS per inane draconibus Ægeus
Credulus, immerita Phaſida juvit ope.

& 2. Metamorph. ſub initium:

Doridaque, & natas: quarum pars nare videtur,
Pars virides in mole ſedens ſiccare capillos,
PISCE VEHI quædam —

Cæterùm formoſas puellas, quarum amore tenerentur, poetæ antiquis Heroinis, imò & Deabus comparant. Catullus c. 67.

Quò mea ſe molli candida Diva pede
Intulit, & trito fulgentem in limine plantam
Innixa, arguta conſtitit in ſolea:
Conjugis ut quondam flagrans advenit amore
Proteſilaeam Laodamia domum.

v. 19. *ululetque per urbes*] Optat, peſſimam vetulam eo melancholiæ genere vexari, quo affecti ſe lupos eſſe arbitrantur, ideóque furore perciti ululatus tollunt, obvios morſibus appetunt, pecora invadunt, noctu degunt in ſilvis: unde fabula increbuit, homines magicis artibus in veros lupos converti poſſe; quam refutat Plinius cap. 22 l. 8. Scio, nemini Tibullum ita explicatum, cum tamen ſequenti verſiculo ipſe quid voluerit, manifeſtò indicet: canes enim viſo lupo, nativæ ſimultatis memores, turmatim ad fugandum accurrunt. quòd

Hunc puer, hunc juvenis turbâ circumſtetit arctâ,
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.
At mihi parce Venus: ſemper tibi dedita ſervit
Mens mea. quid meſſes uris acerba tuas?

ELEGIA VI.

Dolet ſibi divitem in amore præferri, puellamque docet, quæ officia pauper præſtare poſſit.

SÆpe ego tentavi curas depellere vino,
At dolor in lacrymas verterat omne merum:
Sæpe aliam tenui: ſed, jam cum gaudia adirem,
Admonuit dominæ, deſerui que Venus.
Tum me diſcedens devotum femina dixit;
Et (pudet heu!) narrat ſcire nefanda mea.
Non facit hoc verbis: facie, teneriſque lacertis
Devovet, & flavis noſtra puella comis.

Ta-

OBSERVATIONES.

v. 54. *Deſpuit*] Rei novitatem admirantes, & veluti portentum avertere ſtudentes; Magnam vim ſalivæ hominis ineſſe, Plinius docet l. 28. c. 4. quem vide.

v. 55. *ſibi dedita*] Hujuſmodi ſententiam expreſſit Ovidius Amor. 2. Eleg. 9. ubi ad Cupidinem.

Nos tua ſentimus populus tibi DEDITUS arma:
Pigra reluctanti ceſſat in hoſte manus.

v. 56 *meſſes uris acerba tuas?*] Par illud Flacci adagium: *vineta ſua cædere.*

ELEG. VI. v. 5. *devotum femina dixit*] Veneficio contactum, ut loquitur Petronius Arbiter ex Polyæni perſonâ. Ovidius à magiſtro ſuo Amor. 3. Eleg. 7.

Quid me ludis? ait. quis te malè ſane jubebat
Invitum noſtro ponere membra toro?
Aut te trajectis Ææa venefica lanis
DEVOVET: aut alio laſſus amore venis.

v10.

Talis ad Æmonium Nereis Pelea quondam
Vecta eſt frænato cærula piſce Thetis.
Hæc nocuere mihi, quòd adeſt huic dives amator,
Venit in exitium callida lena meum.
Sanguineas edat illa dapes, atque ore cruento
Triſtia cum multo pocula felle bibat.
Hanc volitent animæ circùm ſua fata querentes,
Semper, & è tectis ſtrix violenta canat.
Ipſa fame ſtimulante furens, herbaſque ſepulcris
Quærat, & à ſævis oſſa relicta lupis.
Currat & inguinibus nudis, ululetque per urbes:
Poſt agat à triviis aſpera turba canum.

OBSERVATIONES.

v. 10. *Vecta eſt frænato*] Idem Ovidius Faſtorum 2. v. 41.

VECTAM FRÆNATIS per inane draconibus Ægeus
Credulus, immerita Phaſida fuvit ope.

& 2. Metamorph. ſub initium

Doridaque, & natas: quarum pars nare videtur,
Pars virides in mole ſedens ſiccare capillos,
PISCE VEHI quædam ——

Cæterùm formoſas puellas, quarum amore tenerentur, poetæ antiquis Heroinis, imò & Deabus comparant. Catullus c.67.

Quò mea ſe molli candida Diva pede
Intulit, & trito fulgentem in limine plantam
Innixa, arguta conſtitit in ſolea:
Conjugis ut quondam flagrans advenit amore
Proteſilaeam Laodamia domum.

v. 19. *ululetque per urbes*] Optat, peſſimam vetulam eo melancholiæ genere vexari, quo affecti ſe lupos eſſe arbitrantur, ideóque furore perciti ululatus tollunt, obvios morſibus appetunt, pecora invadunt, noctu degunt in ſilvis: unde fabula increbuit, homines magicis artibus in veros lupos converti poſſe; quam refutat Plinius cap. 22 l. 8. Scio, nemini Tibullum ita explicatum, cum tamen ſequenti verſiculo ipſe quid voluerit, manifeſtò indicet: canes enim viſo lupo, nativæ ſimultatis memores, turmatim ad fugandum accurrunt. quòd

Eveniet: dat ſigna Deus. *SUNT Numina amanti;*
Sævit & injuſtâ lege relicta Venus.
At tu quamprimùm ſagæ præcepta rapacis
Deſere. *NAM donis vincitur omnis amor.*
Pauper erit præſto tibi, præſto pauper adibit
Primus, & in tenero fixus erit latere:
Pauper in anguſto fidus comes agmine turbæ
Subjicietque manus, efficietque viam:
Pauper ad occultos furtim deducet amicos,
Vinclaque de niveo detrahet ipſe pede.
Heu canimus fruſtra, nec verbis victa pateſcit
Janua: ſed plenâ eſt percutienda manu.
At tu, qui potior nunc es, mea furta caveto.
VERSATUR celeri Fors levis orbe rota.

OBSERVATIONES.

ſi aliquem audiant lupinam vocem imitatum, latratibus temperare nequeunt. *Ululare* proprium eſt luporum, quamobrem divinus Maro nihil temerè effutiens ita 1. Georg.

Per noctem reſonare LUPIS ULULANTIBUS URBES. Fuerunt, qui ſe crederent juvencos eſſe, & idcircò mugirent, quâ inſaniâ filias Prœti laboraſſe, idem poëta narrat Eclog. 6.

Prœtides implerunt falſis mugitibus agros.

At non tam turpes pecudum tamen ulla ſecuta eſt
Concubitus, quamvis collo timuiſſet aratrum,
Et ſæpe in levi quæſiſſet cornua fronte.

v. 30. *Vinclaque de niveo*] Servilia munia exſequetur ſedulò. Hinc D. Joannes Baptiſta Lucæ c. 3. *veniet autem fortior me, cujus non ſum dignus ſolvere corrigiam calceamentorum.*

ELEGIA VII.

Monet conjugem puellæ ſuæ, ut eam ſibi ſervandam committat; ob cujus matris merita nihil ſe non effecturum pollicetur.

SEmper, ut inducar, blandos offers mihi vultus,
Poſt tamen es miſero triſtis & aſper, Amor.
Quid tibi ſævitiæ mecum eſt? an gloria magna
Inſidias homini compoſuiſſe Deum?
Jam mihi tenduntur caſſes; jam Delia furtim
Neſcio quem tacitâ callida nocte fovet.
Illa quidem tam multa negat, ſed credere durum eſt;
Sic etiam de me pernegat uſque viro.
Ipſe miſer docui, quo poſſet ludere pacto
Cuſtodes. eheu nunc premor arte mea!
Fingere tunc didicit cauſas, cur ſola cubaret:
Cardine tunc tacito vertere poſſe fores:
Tunc ſuccos, herbaſque dedi, queis livor abiret,
Quem facit impreſſo mutua dente Venus.

At

OBSERVATIONES.

ELEG. VII. v. 11. *Fingere tunc didicit cauſſas*] Puta Cereris, vel Iſidis religionem, quarum ſacris operatæ mulieres à virorum amplexibus abſtinebant. Propert. Eleg. 5. l. 4.

Denique ubi amplexu Venerem promiſeris empto,
Fac ſimules puros Iſidis eſſe dies

v. 13. *ſuccos, herbaſque dedi*] Sinapi ſemen livoribus illini cum melle & adipe anſerino, aut cerâ Cypriâ, docet Plinius l. 20. c. 22. Eoſdem fabæ, ac lupinorum farinâ emendari l. 22. c. 25. diſertè ſcribit.

 v. 16.

At tu fallacis conjux incaute puellæ,
Me quoque ſervato, peccet ut illa nihil.
Neu juvenes celebret multo ſermone caveto,
Neve cubet laxo pectus aperta ſinu:
Neu te decipiat nutu, digitoque liquorem
Ne trahat, & menſæ ducat in orbe notas.
Exibit quàm ſæpe, time: ſeu viſere dicet
Sacra Bonæ maribus non adeunda Deæ,

At

OBSERVATIONES.

v. 16. *Me quoque ſervato*] Illam mihi utendam concedas, faxo deinde, ne quis juvenum cum ipsâ rem habeat: ſed veluti Heſperius Draco tibi & mihi ſolis ſartam tectam præſtitero, ad quam communes amores exerceamus: quod fauſtum, felix, & utrique ſit utile noſtrûm. Placent, qui legunt: *peccet ut illa minus*. JOANNES verò CHECCOTIUS, Vicentinus, adoleſcens bonis artibus ornatiſſimus, quem honoris & amicitiæ causâ nomino, huic noſtræ explicationi minimè acquieſcit, cenſetque id velle Tibullum, ac ſi diceret: Dummodò puella, quam efflictim depereo, nemini det, ipſe quoque haud gravatè ab ejus conſuetudine abſtinebo: & propterea tu marite cave diligenter, ne ad illam accedam. Tuetur autem vulgatam lectionem: *peccet ut illa nihil*. Si quis Checcotii ſententiam noſtræ præferendam exiſtimet, non valde abnuam, qui nimirùm ſciam iratos homines id moris habere, ut deſiderio nocendi adverſariis ſua ipſi vineta cædant. Vide Senecam lib. 2. de Irâ c. 1. Nos Itali ſimilem inſaniam eleganti adagio ſignificare conſuevimus: *Can dell'Ortolano, che non mangia lattuga, nè laſcia, che altri ne mangi*. Cæterùm *ſervare* hic, ſi Checcotium audimus, eſt obſervare, inſpicere, oculis notare. Virgilius pariter 6. Æneid. v. 338.

Dum ſidera SERVAT.

Val. Flaccus Argonaut. 1. v. 18.

—— *neque enim in Tyrias Cynoſura carinas*
Certior, aut Graiis Helice SERVANDA *magiſtris*.

& lib. 4. v. 487.

—— *ſimul æquora* SERVANT,
Aſtra ſimul ——

v. 22. *Sacra Bonæ*] Illuc enim Clodii ſurrepunt. vide Juvenal. 6. Sat.

v. 23.

At mihi ſi credas, illam ſequat unus ad aram:
Tunc mihi non oculis ſit timuiſſe meis.
Sæpe, velut gemmas ejus ſignumque probarē,
Per cauſam memini me tetigiſſe manum.
Sæpe mero ſomnum peperi tibi: at ipſe bibebam
Sobria ſuppoſitâ pocula victor aquâ.
Non ego te læſi prudens: ignoſce fatenti.
Juſſit Amor. *CONTRA quis ferat arma Deos?*
Ille ego ſum (nec me jam dicere vera pudebit)
Inſtabat totâ cui tua nocte canis.
Non fruſtra quidam jam nunc in limine perſtat
Sedulus, ac crebro proſpicit, ac refugit:
Et ſimulat tranſire domū: mox deinde recurrit
Solus, & ante ipſas exſcreat uſque fores.
Neſcio quid furtivus amor parat. utere quæſo
Dum licet: in liquidâ nat tibi linter aquâ.

Quid

OBSERVATIONES.

v. 25. *At mihi ſi credas*] Enimverò, Tibulle, hoc fuerit ovem lupo committere. nonne paulò ante dixiſti:

Pauper ad oculos furtim deducet amicus?

v. 24. *non oculis ſit timuiſſe meis*] Non verebor, ne fortè cæcus fiam, ſacris aſpiciendis, quæ viris interdicta ſunt.

v. 26. *per cauſſam*] Itali dicerent: *ſotto preteſto, ſotto colore.*

v. 29. *prudens*] Quòd adversùm te malè animatus forem, ſed potiùs Amore inſtigante. Cicero l. 6. ad famil. Epiſt. 6. *Sic ego PRUDENS & ſciens ad peſtem ante oculos poſitam ſum profectus.*

v. 30. *Juſſit Amor*] Sic & Lyconides Plautinus Aulul. confidit ſe excuſatum iri apud Euclionem, cujus filiam virginem vitiaverat:

DEUS mihi impulſor fuit, is me ad illam illexit.

v. 37. *utere quæſo*] Me ſcilicet cuſtode, atque excubitore.

Quid tenerâ tibi conjuge opus, tua ſi bona neſcis
Servare? fruſtra clavis ineſt foribus.
Te tenet, abſentes alios ſuſpirat amores,
Et ſimulat ſubitò condoluiſſe caput.
At mihi ſervandam credas: non ſæva recuſo
Verbera: detrecto non ego vincla pedum.
Tunc procul abſitis, quiſquis colit arte capillos,
Effluit effuſo cui toga laxa ſinu.
Quiſquis & occurret, ne poſſit crimen habere,
Stet procul, aut aliâ ſtet procul ante viâ.
Sic fieri jubet ipſe Deus; ſic magna ſacerdos
Eſt mihi divino vaticinata ſono.
Hæc ubi Bellonæ motu eſt agitata, nec acrem
Flammam, nec demens verbera torta timet.
Ipſa bipenne ſuos cædit violenta lacertos,
Sanguineque effuſo ſpargit inulta Deam.
Statque latus præfixa veru, ſtat ſaucia pectus,
Et canit eventus, quos Dea magna monet.
Parcite, quam cuſtodit Amor, violare puellam:

Ne

OBSERVATIONES.

V. 42. *condoluiſſe caput*] Tibi percontanti, cur frequentes gemitus ducat, reſpondet puella nequiſſima, & dolis omnibus inſtructa, ſe repentino capitis dolore tentari.

V. 53. *Ipſa bipenne ſuos*] Furoris hujus immaniſſimi Propertius meminit Eleg. 16. l. 2.

Cur aliquis ſacris laniat ſua brachia cultris?

Sacerdotes Baal, ut ignem elicerent ad victimam comburendam, ſimili ritu Deum ſuum placare ſtudebant, ut habemus l. Regum 3. c. 18. Verba Scripturæ ſunt: *Clamabant ergò voce magna, & incidebant ſe juxta ritum ſuum cultris & lanceolis*, donec PERFUNDERENTUR SANGUINE.

V. 59

Ne pigeat magno poſt didiciſſe malo.
Attigeris; labentur opes; ut vulnere noſtro
　Sanguis, ut hic ventis diripiturque cinis.
Et tibi neſcio quas dixit, mea Delia, pœnas;
　Si tamen admittas, ſit precor illa levis.
Non ego te propter parco tibi; ſed tua mater
　Me movet, atque iras aurea vincit anus.
Hæc mihi te adducit tenebris, multoque timore
　Conjungit noſtras clam taciturna manus:
Hæc foribuſque manet noctu me affixa, proculque
　Cognoſcit ſtrepitus me veniente pedum.
Vive diù mi dulcis anus: proprios ego tecum,
　Sit modò fas, annos contribuiſſe velim.
Te ſemper, gnatamque tuam te propter amabo.
　Quidquid agit, ſanguis eſt tamen illa tuus.
Sit modò caſta doce, quamvis non vitta ligatos
　Impediat crines, nec ſtola longa pedes.
Et mihi ſint duræ leges, laudare nec ullam
　Poſſim ego, quin oculos appetat illa meos.
Et ſi quid peccaſſe putor, ducarque capillis
　Immeritò, properas proripiarque vias.

Non

OBSERVATIONES.

v. 59. *Attigeris; labentur opes*] Pari modulo Juven. 3. Sat. v. 78. *Græculus eſuriens in cælum, juſſeris, ibit.*

v. 62. *ſit precor illa levis*] Conniveat delicto, nec extemplò velit ſupplicium ſumere.

v. 72. *ſanguis eſt tamen illa tuus*] Virg. Æneidos 6. *Projice tela manu* SANGUIS MEUS. Silius Italicus l. 3. *tenet, æternumque tenebit Tarpejas arces* SANGUIS TUUS.

v. 80.

Non ego te pulſare velim, ſed venerit iſte
Si furor, optarim non habuiſſe manus.
Ne ſævo ſis caſta metu, ſed mente fideli
Mutuus abſenti te mihi ſervet amor.
At quæ fida fuit nulli, poſt victa ſenectâ
Ducit inops tremulâ ſtamina torta manu:
Firmaque conductis annectit licia telis,
Tractaque de niveo vellere ducta putat.
Hanc animo gaudente vident, juvenûque catervæ
Commemorant meritò tot mala ferre ſenem:
Hanc Venus ex alto flentem ſublimis Olympo
Spectat, &, inſidis quàm ſit acerba, monet.
Hæc aliis maledicta cadant. nos, Delia, amoris
Exemplum canâ ſimus uterque comâ.

ELE-

OBSERVATIONES.

v. 80. *optarim non habuiſſe manus*] Ovidius Amor. 1. Eleg. 7. dolens, quòd amicam verberaſſet:

Ante meos humeris vellem cecidiſſe lacertos:
Utilius potui parte carere mei.

v. 91. *amoris Exemplum*] Citat. Juven. 10. Sat. v. 246.

Rex Pylius, magno ſi quidquam credis Homero,
EXEMPLUM vitæ fuit à cornice ſecundæ.

Ita Pedo Albinovanus Eleg. de morte Druſi:

Occidis EXEMPLUM juvenis venerabile morum.

Vetus denique inſcriptio apud Aldum juniorem in Ortographiâ pag. 57.

ANICIAE. FALTONIAE PROBAE. FIDEI. NOBILITA TIS. ANTIQVAE. ORNA MENTO. ANICIANAE FAMILIAE. SERVANDAE. AC DOCENDAE. CASTITATIS EXEMPLO &c.

ELEG.

ELEGIA VIII.

Celebrat natalem Meſſalæ, opportunè ad ejus victorias recenſendas, multarumque regionum laudes excurrens.

HUnc cecinere diem Parcæ fatalia nentes
Stamina, non ulli diſſolŭenda Deo:
Hunc fore, Aquitanas poſſet qui fundere gentes,
Quem tremeret forti milite victus Atur.
Evenere. novos pubes Romana triumphos
Vidit, & evinctos brachia capta duces.
At te victrices lauros, Meſſala, gerentem
Portabat nitidis currus eburnus equis.
Non ſine me eſt tibi partus honos; Tarbella Pyrene
Teſtis, & Oceani litora Santonici:
Teſtis Arar, Rhodanuſque celer, magnuſque Garumna,
Carnuti & flavi cærula lympha Liger.
At te Cydne canam, tacitis qui leniter undis
Cæruleus placidis per vada ſerpis aquis?
Quantus & æthereo contingens vertice nubes
Frigidus intonſos Taurus alat Cilicas?
Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
Alba Palæſtino ſancta columba ſuo?
Utque maris vaſtum proſpectet turribus æquor

Prima

Prima ratem ventis credere docta Tyros?
Qualis &, arentes cum findit Seirius agros,
Fertilis æſtivâ Nilus abundet aquâ?
Nile pater, quânam poſſum te dicere cauſâ,
Aut quibus in terris occuluiſſe caput?
Te propter nullos tellus tua poſtulat imbres,
Arida nec pluvio ſupplicat herba Jovi.
Te canit, atque ſuum pubes miratur Oſirin
Barbara, Memphitem plangere docta bovem.
Primus aratra manu ſolerti fecit Oſiris,
Et teneram ferro ſollicitavit humum:
Primus inexpertæ commiſit ſemina terræ,
Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adjungere vitem,

Hic

OBSERVATIONES.

ELEG. VIII. v. 20. *Prima ratem ventis*] Qui primus mortalium navigandi artem vulgaverit, non convenit inter auctores. Lege Plinium l. 7. c. 56.

v. 21. *cum findit Seirius agros*] Hoc obſervatum Claudiano in Eidylliis:

Quoque die Titana Canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, venaſque calore
Compeſcis; radiiſque potentibus æſtuat axis;
NILO bruma venit contraria tempora mundo,
Defectis ſolitum referens cultoribus æquor.

v. 28. *Memphitem plangere docta bovem*] Ridiculam de Api Ægyptiorum ſuperſtitionem deſcribunt Plinius l. 8. c. 46. & Julius Solinus c. 45. quem jure optimo umbram, & ſimiam Plinii dicere poſſis, adeò ejus verba ſublegere curat, veliti ex locorum collatione facilè dignoſcitur.

v. 30. *ferro ſollicitavit humum*] Claudianus præfatione ad 1. lib. de raptu Proſerp.

Inventa ſecuit qui PRIMUS nave profundum,
Et rudibus remis SOLLICITAVIT aquas.

v. 56.

Hic viridem durâ cædere falce comam.
Illi jucundos primùm matura ſapores
  Expreſſa inculcis uvâ dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
  Movit & ad certos neſcia membra modos.
Bacchus & agricolæ magno confecta labore
  Pectora triſtitiæ diſſoluenda dedit.
Bacchus & afflictis requiem mortalibus affert,
  Crura licet durâ compede pulſa ſonent.
Non tibi ſunt triſtes curæ, nec luctus, Oſiri,
  Sed chorus, & cantus, & levis aptus Amor:
Sed varii flores, & frons redimita corymbis,
  Fuſa ſed ad teneros lutea palla pedes:
Et Tyriæ veſtes, & dulci tibia cantu,
  Et levis occultis conſcia ciſta ſacris.
Huc ades, & centum ludos, Geniumque choreis
  Concelebra, & multo tempora funde mero.
Illius & nitido ſtillent unguenta capillo,
  Et capite, & collo mollia ſerta gerat.
Sic venias hodierne: tibi dem thuris honores,
  Liba & Mopſopio dulcia melle feram.
At tibi ſuccreſcat proles, quæ facta parentis
  Augeat, & circa ſtet veneranda ſenem.

Nec

OBSERVATIONES.

v. 56. *veneranda*] Formæ dignitate præcellens: quemadmodum Aſcanius Virgilianus Æneid. 9. ad Euryalum pulcherrimũ omnium, qui Trojâ captâ ducem Æneam in Italiam ſecuti fuerant:

Te verò, mea quem ſpatiis propioribus ætas

In-

Nec taceant monumenta viæ, quà Tuſcula tellus,
Candidaque antiquo detinet Alba Lare;
Namque opibus congeſta tuis hìc glarea dura
Sternitur, hìc aptâ jungitur arte ſilex.
Te canet agricola, è magnâ cum venerit urbe
Serus, inoffenſum retruleritque pedem.
At tu, natalis, multos celebrande per annos,
Candidior ſemper, candidiorque veni.

ELEGIA IX.

De infelicibus Marathi amoribus.

NOn ego celari poſſim, quid nutus amantis,
Quidve ferant miti lenia verba ſono.
Nec mihi ſunt ſortes, nec conſcia fibra Deorum:
Præcinit eventus nec mihi cantus avis.
Ipſa Venus magico religatum brachia nodo
Perdocuit multis non ſine verberibus.
Deſine diſſimulare. *DEUS crudeliùs urit,*

Quos

OBSERVATIONES.

Inſequitur VENERANDE puer —— Poëta idem in Culice:
Octavi VENERANDE meis allabere ceptis,
Sancte puer ——
Si cui fortaſſe mirum videatur formoſos hoc nomine appellari; cogitet non diſſimili ratione à Terentio *honeſtum* uſurpari pro pulchro, Eunu. Act. 3. Sc. 2. PAR. *ubi tu es Dore? accede huc. hem eunuchum tibi. Quàm liberali facie, quam ætate integrà!* TH. *Ita me Dii ament*, HONESTUS *eſt*. Ad quem locum Donatus affert illud Maronis Æneid. 1. *Lætos oculis afflarat honores*. Sanè quæ honeſta ſunt, merentur venerationem.

ELEG.

Quos videt invitos ſuccubuiſſe ſibi.
Quid tibi nunc molles prodeſt coluiſſe capillos,
Sæpeque mutatas diſpoſuiſſe comas?
Quid fuco ſplendente genas ornaſſe? quid ungues
Artificis doctâ ſubſecuiſſe manu?
Fruſtra jam veſtes, fruſtra mutantur amictus,
Anſaque compreſſos colligat arcta pedes.
Ipſa placet, quamvis inculto venerit ore,
Nec nitidum tardâ compſerit arte caput.

Num

OBSERVATIONES.

ELEG. IX. v. 8. *Quos videt invitos*] Hoc eſt potentium ingenium, *parcere* nimirùm *ſubjectis, & ſuperbos debellare*, quemadmodum ait Maro de Romanis. Nec tantùm heroibus, aut principibus viris, hos ineſſe mores videmus, ſed etiam feris generoſioribus. Quod Ariſtoteles confirmat l. 2. Rhetoric. cap. 3 his verbis: ὅτι δὲ πρὸς τοὺς ταπεινουμένους παύεται ἡ ὀργή, καὶ οἱ κύνες δηλοῦσιν, οὐ δάκνοντες τοὺς καθίζοντας. *adverſùs autem ſe ſubmittentes requieſcere iram, etiam canes manifeſtum faciunt, non mordentes eos, qui proſtrati ſunt.* Plinius tamen ſolis leonibu id videtur tribuere, ſic enim l. 8. c. 16 *Leoni tantùm ex feris clementia in ſupplices: proſtratis parcit: & ubi ſævit, in viros potiùs, quàm in feminas, fremit; in infantes non niſi magna fame.* Cæterùm Euripides Hippolyto ſimili omnino ſententia Tibullum antevertit:

Κύπρις γὰρ οὐ φορητὸς, ἢν πολλὴ ῥυῇ.
Ἣ τὸν μὲν εἴκονθ', ἡσυχῇ μετέρχεται.
Ὃν δ' ἂν περισσὰ, καὶ φρονοῦνθ' εὕρῃ μέγα,
Τοῦτον λαβοῦσα, πῶς δοκεῖς, καθύβρισεν.

Intolerabilis Venus eſt, ſi abundaverit: quæ concedentem SIBI leniter ſequitur, & benigniùs tractat: illum verò, quem præ cæteris altiùs ſapere inveneris: comprehenſum multò abſurdiùs afficit. Huc pertinet illud ore omnium tritum adagium:

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

v. 14. *Anſaque compreſſos*] Hoc eſt, quod Ovidius amatorculis præcipit, ut videlicet calceis aſtrictioribus utantur, puellarum gratiæ captandæ:

Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.

v. 28.

Num te carminibus, num te pallentibus herbis
Devovit tacito tempore noctis anus?
Cantus vicinis fruges traducit ab agris:
Cantus & iratæ detinet anguis iter:
Cantus & è curru Lunam deducere tentat,
Et faceret, ſi non æra repulſa ſonent.
Quid queror heu miſero carmen nocuiſſe? quid herbas?
FORMA nihil magicis utitur auxiliis,
Sed corpus tetigiſſe nocet, ſed longa dediſſe
Oſcula, ſed femori conſeruiſſe femur.
Nec tu difficilis puero tamen eſſe memento;
Perſequitur pœnis triſtia facta Venus.
Munera ne poſcas. det munera canus amator,
Ut foveat molli frigida membra ſinu.
Carior eſt auro juvenis, cui lævia fulgent
Ora, nec amplexus aſpera barba terit.
Huic tu candentes humero ſuppone lacertos,
Et regum magnæ deſpiciantur opes.
At Venus inveniet puero ſuccumbere furtim,
Dum tumet, & teneros conſerit uſque ſinus:
Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis
Oſ-

OBSERVATIONES.

V.28. *triſtia facta*] Animi duritiem, & inexorabilem crudelitatem. Virgilius Æneidos 2. v. 548. —— *illi mea TRISTIA FACTA, Degeneremque Neoptolemum narrare memento.*

V. 36. *conſerit uſque ſinus*] Perſius ultimâ Satyrâ obſcœniùs expreſſit his verbis: *Patritiæ immejat vulvæ.* Hæc ſatis, ne ſentina moveatur

v. 40.

Oſcula, & in collo figere dente notas.
Nō lapis hanc gemmæque juvent, quæ frigore ſola
Dormiet, & nulli ſit cupienda viro.
Heu *SERO revocatur Amor, ſeroque juventa,*
Cum vetus infecit cana ſenecta caput.
Tū ſtudium formæ eſt: coma tū mutatur, ut annos
Diſſimulet viridi cortice tincta nucis:
Tollere tum cura eſt albos à ſtirpe capillos,
Et faciem demptâ pelle referre novam.
At tu, dum primi floret tibi temporis ætas,
Utere; non tardo labitur illa pede.
Neū Marathum torque; puero quæ gloria victo eſt?
In veteres eſto dura puella ſenes.
Parce precor tenero. non illi ſontica cauſa eſt,

Sed

OBSERVATIONES.

v. 50. *veteres ſenes*] Ita Horatius Epod. 8.

Cum ſit tibi dens ater, & rugis VETUS
Frontem SENECTUS exaret.

v. 51. *ſontica cauſa*] Feſtus Pompejus ex emendatione Joſephi Scaligeri: SONTICA CAUSA *dicitur à morbo ſontico, qui quid agendum agere non permittit.* Sed locus interpolatus eſt; in antiquis enim codicibus, quibus uſum ſe teſtatur Antonius Auguſtinus diligentiſſimus antiquitatis ſcrutator, ita ferè legitur, pluribus literis corroſis & fugientibus....... *auſa dicitur à morbo ..... erendum agere ......* Gratius verò Faliſcus non ignobilis poëta, qui temporibus Auguſti vixit, *cauſas* pro *morbis* manifeſtò uſurpavit eo verſiculo Cynegetici:

CAUSASque, affectuſque canum tua cura tueri eſt.

Indè *cauſarii milites* dicti, qui ob malam valetudinem ſacramento militiæ ſolvebantur: & *cauſaria miſſio* apud Juriſconſultos. Nec deductum aliunde exiſtimaverim elegans vocabulum, quo politioris Etruſcæ linguæ ſcriptores graciliorem hominem & frequentibus morbis obnoxium ſignificare conſueverunt: ideſt *cagionevole*. Audi Joannem Boccatium (nella novel-

Sed nimius luto corpora tingit amor.
Vah miſer, abſenti mœſtas quàm ſæpe querelas
Conjicit, & lacrymis omnia plena madent!
Quid me ſpernis? ait, poterat cuſtodia vinci,
Ipſe dedit cupidis fallere poſſe Deus.
Nota Venus furtiva mihi eſt, ut lenis agatur
Spiritus, ut nec dent oſcula rapta ſonum.
Et poſſum mediâ quamvis obrepere nocte,
Et ſtrepitu nullo clam reſerare fores.
Quid proſunt artes, miſerum ſi ſpernit amantem,
Et fugit ex ipſo ſæva puella toro?
Vel cum promittit ſubitò, ſed perfida fallit,
Eſt mihi nox multis evigilanda malis.
Dum mihi venturam fingo, quodcumque movetur,
Illius credo tunc ſonuiſſe pedes.
Ah pereant artes, & mollia jura colendi.
Horrida villoſâ corpora veſte tegam!
Nunc, ſi clauſa mea eſt, ſi copia rara videndi,
Me miſerum, laxam quid juvat eſſe togam?
Deſiſtas lacrymare puer; non frangitur illa,

Et

OBSERVATIONES.

la 6. giorn. 5.) *Il Re veggendola bella l'ebbe cara; ma percioche CAGIONEVOLE era alquanto della perſona, inſino a tantoche più forte foſſe, comandò che ella foſſe meſſa in certe caſe belliſſime d'un ſuo giardino &c.*

v. 66. *tunc ſonuiße pedes*] In carmine libero, quod Tibullo adſcribitur:

At ille cum redibit aureus puer,
Simul SONANTI ſenſeris iter PEDE &c.

v. 75.

Et tua jam fletu lumina feſſa tument.
Oderunt, Pholoë, moneo, faſtidia Divi,
Nec prodeſt ſanctis thura dediſſe focis.
Hic Marathus quondã miſeros ludebat amãtes
Neſcius ultorem poſt caput eſſe Deum.
Sæpe etiam lacrymas fertur riſiſſe dolentis,
Et cupidum ficta detinuiſſe mora.
Nunc omnes odit faſtus, nunc diſplicet illi
Quæcumque oppoſita eſt janua firma ſera.
At te pœna manet, niſi deſinis eſſe ſuperba.
Quàm cupies votis hunc revocare diem!

ELEGIA X.

Puerum incuſat, quòd vi munerum captus juratam ſibi fidem fregerit.

QUid mihi, ſi fueras miſeros læſurus amores,
Fœdera per Divos jam violanda dabas?

OBSERVATIONES.

v. 75. *Hic Marathus*] δεικτικῶς. Tullius Catone Maiore: *Sæpenumerò mirari ſoleo cum HOC C. Lælio.*

v. 76. *Neſcius ultorem p. c. e. D.*] Homines, quibus fortunæ favor blanditur, miſeros deſpectos habent, nec illud cogitant, ſe quoque à felicitatis vertice in barathrum ærumnarum deturbari poſſe. Pulchre Virgilius 8. Æneid. de Cleopatræ ſtupore:

Regina in mediis patrio vocat agmina ſiſtro,
Nec dum etiam geminos à tergo reſpicit angues.

Aſpides videlicet; quarum morſu interitura erat. Idem l. 10. gravissimè:

NESCIA mens hominum fati, ſortiſque futuræ.
Et ſervare modum, rebus ſublata ſecundis.

ELEG. X. v. 1. *Quid tu ſi fueras*] Quid attinebat conceptiſſimis verbis

Ah miſer, *ETSI quis primò perjuria celat*,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.
Parcite cæleſtes; æquum eſt impunè licere
Numina formoſis lædere veſtra ſemel.
Lucra petens habili tauros adjungit aratro,
Et durum terræ ruſticus urget opus.
Lucra petituras freta per parentia ventis
Ducunt inſtabiles ſidera certa rates.
Muneribus meus eſt captus puer; at Deus illa
In cinerem, & liquidas munera vertat aquas.
Jam mihi perſolves pœnas, pulviſque decorem
Detrahet, & ventis horrida facta coma.
Uretur facies, urentur ſole capilli,
De-

OBSERVATIONES.

bis te jurare à datâ fide numquàm diſceſſurum, ſi mox teſtes Deos nihili facturus eras? Hæc autem indignationis, & exprobrationis plena. Horat. Epod. 15.

Cum tu magnorum numen LÆSURA Deorum,
In verba jurabas mea.

v. 5. *æquum eſt impunè licere*] Ovidius Amor. 2. Eleg. 14.

Dii faciles, peccaſſe SEMEL concedite tutò:
Id ſatis eſt. pœnam culpa ſecunda ferat.

v. 9. *freta per parentia ventis*] Arbitrio ventorum tolluntur, & deprimuntur fluctus. Poëta Sulmonenſis Triſtium 1. Eleg. 2.

Inter utrumque fremunt immani turbine VENTI:
Neſcit, cui domino PAREAT, unda maris.

v. 15. *Uretur facies*] Plinius l. 29. c. 3. occurrit incommodo: *Candido ovorum*, ait, *in oculis & pili reclinantur, Hammoniaco trito, admiſtoque: & vari in facie cum pineis nucleis, ac melle modico. Ipſæ FACIES illita SOLE non ADURUNTUR*. Quod jam indè à Senecæ temporibus in uſu oportuit eſſe, ſic enim Philoſophus Epiſt. 123. *Omnium pædagogia oblita facie vehuntur, ne SOL, ne frigus teneram cutem lædat. turpe eſt, neminem eſſe in comitatu PUERORUM, cujus ſa-*
næ

Detrahet, & ventis horrida facta coma.
Admonui quoties! auro ne pollue formam;
SÆPE ſolent auro multa ſubeſſe mala.
Divitiis captus ſi qui violavit Amorem:
Aſperaque eſt illi, difficiliſque Venus.
Ure meum potiùs flammâ caput, & pete ferro
Corpus, & intorto verbere terga ſeca.
Nec tibi celandi ſpes ſit peccare paranti;
EST Deus, occultos qui vetat eſſe dolos.
Ipſe Deus tacito permiſit vela miniſtro,

Ede-

OBSERVATIONES.

næ FACIES medicamentum deſideret.

V. 17. *auro ne pollue formam*] Vide Eleg. 2. l. 1. Propertii, & ibi obſerv. noſtras.

V. 20. *Aſperaque eſt illi*] Supra Eleg. 7. v. 89.

Hanc VENUS ex alto flentem ſublimis Olympo
Spectat, &, inſidiæ quàm ſit acerba, monet.

V. 21. *Ure meum potiùs*] Qui ſe auctorabant ludo gladiatorio, in hæc tria jurabant, URI FLAMMIS, *virgis* SECARI, FERROQ. *necari*, teſte Acrone in Horatium. Plura dabit Lipſius l. 2. Saturnal. c. 5.

V. 24. *EST Deus*] Veriſſima, & homine Chriſtiano digna ſententia, quam paulò aliter extulit Plautus Captiv. Act. 2. Sc. 2.

EST profectò DEUS, qui, quæ nos gerimus, auditque & videt.

V. 25. *permiſit vela miniſtro*] Flagitii conſcio, & adjutori poteſtatem loquendi fecit, licet os obſignatum haberet. Germanâ metaphorâ uſus eſt Juvenalis 1. Satyrâ, ubi ſe ipſum hortatur ad corruptos Romanorum mores albis dentibus, acrique dicendi genere perſequendos:

Omne in præcipiti vitium ſtetit: utere VELIS,
Totos pande ſinus ——

Et Plinius junior de libris Maximi Epiſt. 20. l. 4. *In quo tu ingenii ſimul, dolorisque VELIS latiſſimè vectus es.* Et ante utrumque Naſo Metamorph. 15. v. 176. ex ore Pythagoræ differentis:

— *quoniam magno feror æquore, plenaque ventis*
VELA dedi ——

 V. 26.

Ederet ut multo libera verba mero.
Ipſe Deus ſomno domitos emittere vocem
  Juſſit, & invitos facta tegenda loqui.
Hæc ego dicebam. nunc me fleviſſe loquentem,
  Nunc pudet ad teneros procubuiſſe pedes.
Tunc mihi jurabas, nullo te divitis auri
  Pondere, non gemmis vendere velle fidem:
Non, tibi ſi pretium Campania terra daretur,
  Non, tibi ſi Bacchi cura Falernus ager.
Illis eriperes verbis mihi ſidera cæli
  Lucere, & puras fluminis eſſe vias.
Quin etiam flebas; at non ego fallere doctus
  Tergebam humentes credulus uſque genas.

Quid

OBSERVATIONES.

v. 26. *multo libera verba mero*] Propertius Eleg. 23. l. 2.

Una tamen cauſa eſt, quæ crimina tanta remitto,
Errabant MULTO quòd tua VERBA MERO.

v. 28. *& invitos facta tegenda loqui*] Cicero Topic. *Et per* SOMNUM, *vinum, inſaniam, multa ſæpe patefacta ſunt.*

v. 32. *Pondere*] Antiqui ſummam pecuniæ ingentem appendebant, non, ut hodiè, numerabant. Hinc frequenter invenias apud ſcriptores, *impendere, expendere, expenſum referre*, & hujuſmodi alia. Catull. c. 28.

Ecquidnam in tabulis patet lucelli Expenſum? ——

Livius l. 5. ab V. C. *Per altercationem nondum omni* AURO *appenſo, dictator intervenit.* Cicero pro C. Rabirio: *tu etiam tanto PONDERE AURI, quantum tempus illud poſtulabat, diſceſſum illum ſuſtentaſti.*

v. 35. *Illis eriperes verbis mihi*] Perſuadere poſſes tuâ facundiâ id, quod oculorum ſenſui manifeſtò contrarium eſt. Italicè: *mi dareſti ad intendere, che gl'Aſini volano.* Hoc eſt, quod ait Juvenalis 3. Sat. *maneant, qui nigra in candida vertunt.* *Eripere*, hac notione, ſignificat veterem opinionem ex animo diſcutere. Cicero ad Atticum l. 10. Epiſt. 4. *ſi vera ſunt, ignoſces: ſi fal-*

Quid faceres, niſi & ipſe fores in amore puellæ?
  Sit precor exemplo ſed levis illa tuo.
O quoties, verbis ne quiſquam conſcius eſſet,
  Ipſe comes multâ lumina nocte tuli!
Sæpe inſperanti venit tibi munere noſtro,
  Sed latuit clauſas poſt adoperta fores.
Tunc miſer interii, ſtultè confiſus amari;
  Nam poteram ad laqueos cautior eſſe tuos.
Quin etiam attonitâ laudes tibi mente canebam;
  At me nunc noſtri, Pieridumque pudet.
Illa velim rapidâ Vulcanus carmina flammâ
  Torreat, & liquidâ deleat amnis aquâ.
Tu procul hinc abſis, formam cui vendere curæ eſt,
  Et pretium plenâ grande referre manu.
At te, qui puerum donis corrumpere es auſus,
  Rideat aſſiduis uxor inulta dolis.
Et cum furtivo juvenem laſſaverit uſu,
  Tecum interpoſitâ languida veſte cubet.

Sint

OBSERVATIONES.

falſa, *me libente* ERIPIES *mihi hunc errorem*.

v. 39. *fores in amore puellæ*] Puellam amares. Contra Cicero Act. 6. in Verrem: *Unde igitur potiùs incipiam, quàm ab ea civitate, quæ tibi una* IN AMORE, *atque in deliciis* FUIT?

v. 44. *clauſas poſt adoperta fores*] Quæ laſcivia mulierum. Horat. Ode 9, l. 1.

Nunc & LATENTIS proditor intimo
Gratus puellæ riſus ab angulo &c.

v. 55 *uſu*] Propriè, ut ſemper, locutus Tibullus: nam feminæ adulteræ *mancipio* maritorum ſuorum eſſe videntur, *uſu* mœchorum ventitantium. Hinc apud Plautum prologo Amphitruonis:

Is amare cepit Alcumenam clam virum,

ELEGIA XI.

Ad bellum iturus militiam deteſtatur, & pacis otia laudat.

QUis fuit, horrendos primus qui protulit enſes?
Quàm ferus, & verè ferreus ille fuit!
Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata,
Tunc brevior diræ mortis aperta via eſt.
At nihil ille miſer meruit; nos ad mala noſtra
Vertimus, in ſævas quod dedit ille feras.
Divitis hoc vitium eſt auri; nec bella fuerunt,
Faginus adſtabat cum ſcyphus ante dapes.
Non arces, non vallus erat, ſomnumque petebat
Securus varias dux gregis inter oves.
Tunc mihi vita foret! vulgi nec triſtia noſſem
Arma, nec audiſsem corde micante tubam.
Nunc ad bella trahor, & jam quis forſitan hoſtis
Hæſura in noſtro tela gerit latere.
Sed patrii ſervate Lares: aluiſtis & iidem;
Curſarem veſtros cum tener ante pedes.

Neu

OBSERVATIONES.

Curatum dare mentulam verebar.
Huic, dixi, fer opem, Priape, parti &c.

At de tabellis votivis plerique ſcripſerunt, quamobrem non eſt conſilii noſtri actum agere. ſatis fuerit, ſuper hoc Tibulli verſiculo quid ſentiremus, aperuiſſe.

ELEG. XI. v. 11. *Tunc mihi vita foret!*] Subaudi *minam*. *foret* autem dixit pro *fuiſſet* more poëtarum. Catullus c. 2.

Tecum ludere, ſicut ipſa, poſſem!

v. 261.

Neu pudeat priſco vos eſſe è ſtipite factos;
Sic veteris ſedes incoluiſtis avi.
Tunc meliùs tenuere fidem, cum paupere cultu
Stabat in exiguâ ligneus æde Deus.
Hic placatus erat, ſeu quis libaverat uvam,
Seu dederat ſanctæ ſpicea ſerta comæ.
Atque aliquis voti compos liba ipſe ferebat,
Poſtque comes purum filia parva favum.
At nobis ærata, Lares, depellite tela;
Hoſtia erit plenâ myſtica porcus harâ.
Hanc purâ cum veſte ſequar, myrtoque caniſtra
Vincta geram, myrto vinctus & ipſe caput.
Sic placeam vobis. alius ſit fortis in armis,
Sternat & adverſos Marte fremente duces.
Ut mihi potanti poſſit ſua dicere facta
Miles, & in menſâ pingere caſtra mero.
QUIS furor eſt atram bellis accerſere mortem?
Imminet, & tacito clam venit illa pede.
Non ſeges eſt infra, non vinea culta: ſed audax
Cerberus, & Stygiæ navita puppis a[illegible]
Illic perſciſſiſque genis, uſtoque capill[illegible]
Errat ad obſcuros pallida turba lacus.

Quàm

OBSERVATIONES.

v.26 *myſtica*] Quia Cereri ſacra, cujus arcana religio, & ſilentio involuta fuit. Teſtatur tamen Achilles Statius in omnibus Codd. MSS. *myſtica* liquidò exſtare, quod magis placet;

v. 37. *uſtoque capillo*] Omnes enim imagines mortuorum calvæ finguntur, comis igne rogi conſumptis. Vide Lucianum in Dialogo Nirei, Diogenis, & Therſitis.

v. 54

Quàm potiùs laudandus hic eſt, quem prole paratâ
  Occupat in parvâ pigra ſenecta caſâ!
Ipſe ſuas ſectatur oves, at filius agnos,
  Et calidam feſſo comparat uxor aquam.
Sic ego ſim, liceatque caput candeſcere canis,
  Temporis & priſci facta referre ſenem.
Interea Pax arva colat; Pax candida primùm
  Duxit araturos ſub juga curva boves:
Pax aluit vites, & ſuccos condidit uvæ,
  Funderet ut gnato teſta paterna merum:
Pace bidens, vomerque nitent: at triſtia duri
  Militis in tenebris occupat arma ſitus.
Ruſticus è lucoque vehit malè ſobrius ipſo
  Uxorem plauſtro, progeniemque domum.
Sed Veneris tunc bella calent, ſciſſoſque capillos
  Femina, perfractas conqueriturque fores.
Flet teneras ſubtuſa genas: ſed victor & ipſe
  Flet ſibi dementes tam valuiſſe manus.
At laſcivus Amor rixæ mala verba miniſtrat,
  ter & iratum lentus utrumque ſedet.
is eſt ferrumque, ſuam quicumque puellam
  erberat; è cælo deripit ille Deos.

Sit

OBSERVATIONES.

v. 54. *perfractas conqueriturque fores*] Quas ætate, vinoque fervidus adoleſcens veſtibus labefactavit. Horatius Ode 26. l. 3.

—— *hic hic ponite lucida*
Funalia, & vectes, & arcus
Oppoſitis FORIBUS minaces.

v. 65.

Sit ſatis è membris tenuem perſcindere veſtem:
Sit ſatis ornatus diſſoluiſſe comæ.
Sit lacrymas moviſse ſatis. quater ille beatus,
Quo tenera irato flere puella poteſt.
Sed manibus qui ſævus erit, ſcutūque ſudēque
Is gerat, & miti ſit procul à Venere.
At nobis Pax alma veni, ſpicamque teneto,
Perfluat & pomis candidus ante ſinus.

AL-

OBSERVATIONES.

v. 65. *ſcutumque ſudemque Is gerat*] Si tantoperè ſæviendi cupidus eſt, militiæ durum opus exerceat. Venuſtè Propertius Eleg. 5. l. 4. *Nec tibi diſpliceat miles non factus amori.*

ELEG.

ALBII TIBULLI

EQUITIS ROMANI ELEGIARUM

LIBER II.

ELEGIA I.

* *Sacrum Ambarvale deſcribit.*

QUiſquis adeſt, faveat: fruges luſtramus, & agros,

Ri-

OBSERVATIONES.

* Sacrum Ambarvale dictum eſt ab arvis ambiendis: ruſtici enim ſtatis anni temporibus victimam circùm prædia ſua ducebant, Deos agrorum præſides orantes, uti volentes propitii ſegetem, vineam, pecus, liberos, totamque familiam fortunatent: atque ita diem illam potu & cantu hilares tranſigebant. Vide Catonem de R. R. c. 141. Virgilium 1. Georg. At JOANNES ANTONIUS ASTORIUS J. C. Venetus (quo ego viro nihil elegantius, nihil humanius fieri poſſe arbitror, cui plurimùm debent ac ſemper debebunt ſtudioſi antiquitatis ob inſignem de Diis Cabiris editum libellum, in quo ſic materiam obſcuriſſimam dilucidavit, ut omnia eruditorum tulerit puncta) monuit me per epiſtolam, Petrum Marcellinum Corradinum Summi Pontificis Auditorem in libro, cui titulus: *Vetus Latium profanum, & ſacrum* lib. 1. cap. 19. pag. 261. dubitare, an reverâ Tibullus hac Elegiâ ſacrum Ambarvale deſcribat, cum in pleriſque à

Vir-

Virgilio diſſentire videatur, & quædam addat, de quibus alter ille non loquitur. Cui dubitationi Aſtorius ipſe calculum addit. Ego verò (pace dicam tantorum virorum) M. Antonium Muretum, Achillem Statium, Ludovicum de la Cerda, Fridericum Taubmannum, duos priores ad Tibullum, poſteriores ad Virgilium, ſecutus, communem ſententiam tueri malo. Licet enim poëta noſter ſacrum hoc pluribus fortaſſe deſcribat, quàm Virgilius: non ideò præbet anſam dubitandi, an ſacrum Ambarvale ſignificare voluerit; cum præſertim cætera mirè conveniant. En tibi utriuſque poëtæ collationem:

Virgilius.

Sacra refer Cereri ——
Cuncta tibi Cererem pubes agreſtis adoret.
Et Cererem clamore vocent in tecta —

Tibullus.

—— ſpicis tempora cinge Ceres.

dixerat autem præcedenti verſiculo: *Bacche veni*, quòd ſcilicet agricolæ Bacchum & Cererem unà invocarent. Columella de cultu hortorum lib. 10. prope finem:

Et te Mænalium, te Bacchum, teque Lyæum,
Lenæumque patrem canimus ſub tecta vocantes.

Quamvis non diffitear, eo loco lætitiam Autumnalis temporis à Columella deſcribi: cum ſacrum Ambarvale vere fieri ſolitum eſſet.

Virgilius.

Tunc agni pingues ——

Tibullus.

Cernite, fulgentes ut eat ſacer agnus ad aras.

Pingues enim victimæ Diis cædebantur, & largiſſimis pabulis enutritæ.

Virgilius.

—— & tunc molliſſima vina.

Tibullus.

Vina diem celebrent; non feſta luce madere
Eſt rubor, errantes & male ferre pedes

Virgilius.

Terque novas circùm felix eat hoſtia fruges.

Tibullus.

—— fruges luſtramus & agros.

At quid eſt luſtrare, niſi expiare circumeundo? Teſtis Virgilius citatus l. 6. Æneid. v. 229.

Idem ter ſocios pura circumtulit unda,
Spargens rore levi, & ramo felicis olivæ:
Luſtravitque viros, dixitque noviſſima verba.

Adde illud poëtæ noſtri:

Vos mala de noſtris pellite limitibus.

videlicet exterminate, propulſate à finibus agrorum, circùm quos victimam ducimus. At in re clarâ diutiùs morari piget. Si quis tamen dubitare malit, id magnis auctoribus faciet.

Ritus ut à priſco traditus exſtat avo.
Bacche veni, dulciſque tuis è cornibus uva
Pendeat: & ſpicis tempora cinge Ceres.
Luce ſacrâ requieſcat humus, requieſcat arator,
Et grave ſuſpenſo vomere ceſset opus.
Solvite vincla jugis; nunc ad præſepia debent
Plena coronato ſtare boves capite.
Omnia ſint operata Deo: non audeat ulla

La-

OBSERVATIONES.

v. 2. *Ritus ut à priſco*] Hinc illæ querelæ Symmachi præfecti urbis, pro veteri Deorum cultu adversùs Christianos: *Jam ſi longa ætas auctoritatem religioni facit, ſervanda eſt tot ſæculis fides, & ſequendi ſunt nobis parentes, qui ſequuti ſunt feliciter ſuos. Romam nunc putemus aſſiſtere, atque his vobiſcum agere ſermonibus: Optimi principes, patres patriæ, reveremini annos meos, in quos me pius RITUS adduxit utar ceremoniis AVITIS, neque enim pœnitet: vivam meo more, quia libera ſum.* Cui ſcitè Prudentius reſpondet l. 1.

Ut ſemel obſedit gentilia pectora patrum
Vana ſuperſtitio, non interrupta cucurrit
Ætatum per mille gradus: tener horruit hæres,
Et coluit, quidquid ſibimet venerabile cani
Monſtrarant ATAVI. puerorum infantia primo
Errorem cum lacte bibit ——

Sed Cicero propiùs ad rem noſtram 2. de Legibus: *Eamdemque rationem luci habent in agris, neque ea, quæ à majoribus prodita eſt cum dominis, tum famulis poſita in fundi, villæque conſpectu religio patrum repudianda eſt. Jam RITUS familiæ, patrumque ſervari, ideſt, quoniam antiquitas proximè accedit ad Deos, à Diis quaſi TRADITAM religionem tueri.*

v. 5. *Luce ſacra requieſcat humus*] Non omne opus diebus feſtis intermittere neceſſe habebant agricolæ, ſed ea tantùm, quæ duriorem laborem afferebant, nam ut ait Cato c. 2. R. R. *Per ferias verò foſſas veteres tergeri, viam publicam muniri, vepres recidi, hortum fodiri, pratum purgari, virgas vinciri, ſpinas runcari cremarique, ex piſcina immunditias afferri, munditias fieri* nulla religio vetuit. Ideò Tibullus *grave opus* dumtaxat *ceſſare* jubet.

V. 25

Lanificam penſis impoſuiſse manum.
Vos quoque abeſſe procul jubeo(diſcedite ab aris)
Queis tulit heſternâ gaudia nocte Venus.
CASTA placent ſuperis. purâ cum veſte venite,
Et manibus puris ſumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat ſacer agnus ad aras,
Vinctaque poſt oleâ candida turba comas.
Dii patrii, purgamus agros, purgamus agreſtes,
Vos mala de noſtris pellite limitibus.
Neu ſeges eludat meſsem fallacibus herbis;
Neu timeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confiſus ruſticus areis
Ingeret ardenti grandia ligna foco.
Turbaque vernarum ſaturi bona ſigna coloni
Ludet, & ex virgis exſtruet arte caſas.
Eventura precor. viden'ut felicibus extis
Significet placidos nuntia fibra Deos?
Nunc mihi fumoſum veteris proferte Falernum
Conſulis, & Chio ſolvite vincla cado.
Vina diem celebrent; non feſtâ luce madere
Eſt rubor, errantes & malè ferre pedes.

Sed

OBSERVATIONES.

v. 25. *viden'ut felicibus extis*] Catull. c. 60. *VIDEN' ut faces Aureas quatiunt comas?*

v. 28. *ſolvite vincla*] Reſignate cadum pice obſtrictum; quod Terentio Heautont. Act. 3. ſc. 1. eſt *relinere dolia*. Perſius 4. Sat. v. 29. de ſene parciſſimo:

Qui quandoque jugum pertuſa ad compita figit,
Seriolæ veteris metuens deradere limum,
Ingemit ——

Q v. 37.

Sint externa tuo ſemper veſtigia lecto,
  Et pateat cupidis ſemper aperta domus.
Nec laſciva ſoror dicatur plura bibiſſe
  Pocula, vel plures emeruiſſe viros.
Illam ſæpe ferunt convivia ducere Baccho,
  Dum rota Luciferi provocet orta diem.
Illâ nullà queat meliùs conſumere noctem,
  Atque operum varias diſpoſuiſſe vices.
At tua perdidicit, nec tu ſtultiſſime ſentis,
  Cùm tibi non ſolitâ corpus ab arte movet.
Tune putas illam pro te diſponere crines?
  Aut tenues denſo pectere dente comas?
Iſta hæc perſuadet facies, auroque lacertos
  Vinciat, & Tyrio prodeat apta ſinu.
Non tibi, ſed juveni cuidam vult bella videri,
  Devoveat pro quo remque, domumque tuam.

Non

OBSERVATIONES.

USURAMque ejus corporis cepit ſibi.

v. 59. *Nec laſciva ſoror*] Faceſſant, qui hæc intelligunt de ſorore corruptoris. Hoc loco *ſoror* accipienda eſt pro meretrice in lupanari proſtante. Perron. Arbiter: *Si non faſtidis, inquit, feminam ornatam, & hoc primùm anno virum expertam, concilio tibi, ô juvenis, SORORÉM*. Martialis l. 10. Epig. 64.

Quare deſine me vocare fratrem, Ne te, Carmenion, vocem SORO-REM.

v. 64. *At que operum varias*] Naſo interpres eſto 2. de Arte:

Utque velis Venerem jungunt per mille figuras.

Inveniat plures nulla ta bella modos.

v. 66. *non ſolita corpus ab arte movet*] Officium tibi facit, maximam ex concubitu voluptatem capere ſimulans, ut adulterii ſuſpicionem à ſe avertat,

v. 82.

Digitized by Google

Non facit hoc vitio, ſed corpora fœda podagrâ
    Et ſenis amplexus culta puella fugit.
Huic tamen accubuit noſter puer: hunc ego credam
    Cum trucibus Venerem jungere poſſe feris.
Blanditiaſne meas alii tu vendere es auſus?
    Tune alii demens oſcula ferre mea?
Tunc flebis, cum me vinctum puer alter habebit,
    Et geret in gremio regna ſuperba tuo.
At tua tum me pœna juvet, Venerique merenti
    Fixa notet caſus aurea palma meos:
HANC. TIBI. FALLACI. RESOLVTVS. AMORE. TIBVLLVS.
DEDICAT. ET. GRATA. SIS. DEA. MENTE. ROGAT.

ELE-

OBSERVATIONES.

v. 82. *aurea palma*] Cenſet Scaliger emendatione hunc locum indigere, quòd palmâ non ſit opus, ubi nulla victoria: conaturque reſtituere *lamna*, ſeu *parma*. Ejus tamen bonâ cum veniâ dixerim, nihil omnino mutandum eſt, cum hìc *palma* non arborem, ſed manum doloſi amoris catenis expeditam ſignificet, quod oſtendit τὸ *notet* digitis convenientiſſimum. Vovet igitur Veneri Tibullus manum auream, quæ ſubſequens diſtichon in pariete, vel tabulâ incidiſſe videatur, quales & noſtro tempore in cælitū templis aliquandò conſpiciuntur. Cornificius Rhetoric. ad Herennium *l. 3.* ubi de arte memoriæ copioſè diſſerit, ſic habet: *Et ne fortè in numero locorum falli poſſimus, quintum quemque locum placet notari: quod genus, ſi in quinto loco* MANUM AUREAM *collocemus* &c. Vides, hujuſmodi ſimulacra non fuiſſe Romanis peregrina. Scimus alioqui membra diutino morbo vexata, ſi[illegible] auxilio invocato priſtin[illegible] ſanitatem recepiſſent, ph[illegible] pendi ſolita in fanis & ſacellis. [illegible]a de re jocoſum exſtat Epigramma inter Priapeia:

Cur pictum memori ſit in ſacello
Membrum, quæritis, unde procreamur?
Cum penis mihi fortè læſus eſſet,
Chirurgique manum miſer timerem:
Diis me legitimis, nimiſque magnis

Cu-

ELEGIA XI.

Ad bellum iturus militiam deteſtatur, & pacis otia laudat.

QUis fuit, horrendos primus qui protulit enſes?
Quàm ferus, & verè ferreus ille fuit!
Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata,
Tunc brevior diræ mortis aperta via eſt.
At nihil ille miſer meruit; nos ad mala noſtra
Vertimus, in ſævas quod dedit ille feras.
Divitis hoc vitium eſt auri; nec bella fuerunt,
Faginus adſtabat cum ſcyphus ante dapes.
Non arces, non vallus erat, ſomnumque petebat
Securus varias dux gregis inter oves.
Tunc mihi vita foret! vulgi nec triſtia noſſem
Arma, nec audiſſem corde micante tubam.
Nunc ad bella trahor, & jam quis forſitan hoſtis
Hæſura in noſtro tela gerit latere.
Sed patrii ſervate Lares: aluiſtis & iidem,
Curſarem veſtros cum tener ante pedes.

Neu

OBSERVATIONES.

Curatum dare mentulam verebar.
Huic, dixi, fer opem, Priape, parti &c.

At de tabellis votivis plerique ſcripſerunt, quamobrem non eſt conſilii noſtri actum agere. ſatis fuerit, ſuper hoc Tibulli verſiculo quid ſentiremus, aperuiſſe.

ELEG. XI. v. 11. *Tunc mihi vita foret!*] Subaudi minam. *foret* autem dixit pro *fuiſſet* more poëtarum. Catullus c. 2.

Tecum ludere, ſicut ipſa, poſſem!

v. 261.

Neu pudeat priſco vos eſſe è ſtipite factos;
Sic veteris ſedes incoluiſtis avi.
Tunc meliùs tenuere fidem, cum paupere cultu
Stabat in exiguâ ligneus æde Deus.
Hic placatus erat, ſeu quis libaverat uvam,
Seu dederat ſanctæ ſpicea ſerta comæ.
Atque aliquis voti compos liba ipſe ferebat,
Poſtque comes purum filia parva favum.
At nobis ærata, Lares, depellite tela;
Hoſtia erit plenâ myſtica porcus harâ.
Hanc purâ cum veſte ſequar, myrtoque caniſtra
Vincta geram, myrto vinctus & ipſe caput.
Sic placeam vobis. alius ſit fortis in armis,
Sternat & adverſos Marte fremente duces.
Ut mihi potanti poſſit ſua dicere facta
Miles, & in menſâ pingere caſtra mero.
QUIS furor eſt atram bellis accerſere mortem?
Imminet, & tacito clam venit illa pede.
Non ſeges eſt infra, non vinea culta: ſed audax
Cerberus, & Stygiæ navita puppis a[...]
Illic perſciſſiſque genis, uſtoque capill[...]
Errat ad obſcuros pallida turba lacus.

Quàm

OBSERVATIONES.

V. 26 *myſtica*] Quia Cereri ſacra, cujus arcana religio, & ſilentio involuta fuit. Teſtatur tamen Achilles Statius in omnibus Codd. MSS. *ruſtica* liquidò exſtare, quod magis placet.

V. 37. *uſtoque capillo*] Omnes enim imagines mortuorum calvæ finguntur, comis igne rogi conſumptis. Vide Lucianum in Dialogo Nirei, Diogenis, & Therſitis.

V. 54.

Quàm potiùs laudandus hic eſt, quem prole paratâ
Occupat in parvâ pigra ſenecta casâ!
Ipſe ſuas ſectatur oves, at filius agnos,
Et calidam feſſo comparat uxor aquam.
Sic ego ſim, liceatque caput candeſcere canis,
Temporis & priſci facta referre ſenem.
Interea Pax arva colat; Pax candida primùm
Duxit araturos ſub juga curva boves:
Pax aluit vites, & ſuccos condidit uvæ,
Funderet ut gnato teſta paterna merum:
Pace bidens, vomerque nitent: at triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.
Ruſticus è lucoque vehit malè ſobrius ipſo
Uxorem plauſtro, progeniemque domum.
Sed Veneris tunc bella calent, ſciſſoſque capillos
Femina, perfractas conqueriturque fores.
Flet teneras ſubtuſa genas: ſed victor & ipſe
Flet ſibi dementes tam valuiſſe manus.
At laſcivus Amor rixæ mala verba miniſtrat,
…ter & iratum lentus utrumque ſedet.
…is eſt ferrumque, ſuam quicumque puellam
…erberat; è cælo deripit ille Deos.

Sit

OBSERVATIONES.

v. 54. *perfractas conqueriturque fores*] Quas ætate, vinoque fervidus adoleſcens vectibus labefactavit. Horatius Ode 26. l. 3.

—— hic hic ponite lucida
Funalia, & vectes, & arcus
Oppoſitis FORIBUS minaces.

v. 65.

Sit ſatis è membris tenuem perſcindere veſtem:
  Sit ſatis ornatus diſſolüiſſe comæ.
Sit lacrymas moviſse ſatis. quater ille beatus,
  Quo tenera irato flere puella poteſt.
Sed manibus qui ſævus erit, ſcutūque ſudēque
  Is gerat, & miti ſit procul à Venere.
At nobis Pax alma veni, ſpicamque teneto,
  Perfluat & pomis candidus ante ſinus.

AL-

OBSERVATIONES.

V. 65. *ſcutumque ſudemque Is gerat*] Si tantoperè ſæviendi cupidus eſt, militiæ durum opus exerceat. Venuſſè Propertius Eleg. 5. l. 4.
Nec ſibi diſpliceat miles non factus amori.

ELEG.

ALBII TIBULLI

EQUITIS ROMANI ELEGIARUM

LIBER II.

ELEGIA I.

* *Sacrum Ambarvale deſcribit.*

Quiſquis adeſt, faveat: fruges luſtramus, & agros,

Ri-

OBSERVATIONES.

* Sacrum Ambarvale dictum eſt ab arvis ambiendis; ruſtici enim ſtatis anni temporibus victimam circùm prædia ſua ducebant, Deos agrorum præſides orantes, uti volentes propitii ſegetem, vineam, pecus, liberos, totamque familiam fortunarent; atque ita diem illam potu & cantu hilares tranſigebant. Vide Catonem de R. R. c. 141. Virgilium 1. Georg. At JOANNES ANTONIUS ASTORIUS J. C. Venetus (quo ego viro nihil elegantius, nihil humanius fieri poſſe arbitror: cui plurimùm debent ac ſemper debebunt ſtudioſi antiquitatis ob inſignem de Diis Cabiris editum libellum, in quo ſic materiam obſcuriſſimam dilucidavit, ut omnia eruditorum tulerit puncta) monuit me per epiſtolam, Petrum Marcellinum Corradinium Summi Pontificis Auditorem in libro, cui titulus: *Vetus Latium profanum, & ſacrum* lib. 1. cap. 19. pag. 261. dubitare, an reverâ Tibullus hac Elegiâ ſacrum Ambarvale deſcribat, cum in pleriſque à Vir-

Virgilio diſſentire videatur, & quædam addat, de quibus alter ille non loquitur. Cui dubitationi Aſtorius ipſe calculum addit. Ego verò (pace dicam tantorum virorum) M. Antonium Muretum, Achillem Statium, Ludovicum de la Cerda, Fridericum Taubmannum, duos priores ad Tibullum, poſteriores ad Virgilium, ſecutus, communem ſententiam tueri malo. Licet enim poëta noſter ſacrum hoc pluribus fortaſſe deſcribat, quàm Virgilius: non ideò præbet anſam dubitandi, an ſacrum Ambarvale ſignificare voluerit; cum præſertim cætera mirè conveniant. En tibi utriuſque poëtæ collationem:

Virgilius.

Sacra refer Cereri ——

Cuncta tibi Cererem pubes agreſtis adoret.

Et Cererem clamore vocent in tecta –

Tibullus.

—— *ſpicis tempora cinge Ceres.*

dixerat autem præcedenti verſiculo: *Bacche veni*, quòd ſcilicet agricolæ Bacchum & Cererem unà invocarent. Columella de cultu hortorum lib. 10. prope finem:

Et te Mænalium, te Bacchum, teque Lyæum,

Lenæumque patrem canimus ſub tecta vocantes.

Quamvis non diffitear, eo loco lætitiam Autumnalis temporis à Columellâ deſcribi: cum ſacrum Ambarvale vere fieri ſolitum eſſet.

Virgilius.

Tunc agni pingues ——

Tibullus.

Cernite, fulgentes ut eat ſacer agnus ad aras.

Pingues enim victimæ Diis cædebantur, & largiſſimis pabulis enutritæ.

Virgilius.

—— *& tunc molliſſima vina.*

Tibullus.

Vina diem celebrent; non feſta luce madere

Eſt rubor, errantes & malè ferre pedes

Virgilius.

Terque novas circùm felix eat hoſtia fruges.

Tibullus.

—— *fruges luſtramus & agros.*

At quid eſt luſtrare, niſi expiare circumeundo? Teſtis Virgilius citatus l. 6. Æneid. v. 229.

Idem ter ſocios pura circumtulit unda,

Spargens rore levi, & ramo felicis olivæ:

Luſtravitque viros, dixitque noviſſima verba.

Adde illud poetæ noſtri:

Vos mala de noſtris pellite limitibus.

videlicet exterminate, propulſate à finibus agrorum, circùm quos victimam ducimus. At in re clarâ diutiùs morari piget. Si quis tamen dubitare malit, id magnis auctoribus faciet.

u2.

Ritus ut à priſco traditus exſtat avo.
Bacche veni, dulciſque tuis è cornibus uva
Pendeat: & ſpicis tempora cinge Ceres.
Luce ſacrâ requieſcat humus, requieſcat arator,
Et grave ſuſpenſo vomere ceſset opus.
Solvite vincla jugis; nunc ad præſepia debent
Plena coronato ſtare boves capite.
Omnia ſint operata Deo: non audeat ulla

La-

OBSERVATIONES.

v. 2. *Ritus ut à priſco*] Hinc illæ querelæ Symmachi præfecti urbis, pro veteri Deorum cultu adversùs Chriſtianos: *Jam ſi longa ætas auctoritatem religioni facit, ſervanda eſt tot ſæculis fides, & ſequendi ſunt nobis parentes, qui ſequuti ſunt feliciter ſuos. Romam nunc putemus aſſiſtere, atque his vobiſcum agere ſermonibus: Optimi principes, patres patriæ, reveremini annos meos, in quos me pius RITUS adduxit utar ceremoniis AVITIS, neque enim pœnitet: vivam meo more, quia libera ſum.* Cui ſcitè Prudentius reſpondet l. 1.

Ut ſemel obſedit gentilia pectora patrum
Vana ſuperſtitio, non interrupta cucurrit
Ætatum per mille gradus: tener horruit hæres,
Et coluit, quidquid ſibimet venerabile cani
Monſtrarant ATAVI. puerorum infantia primo
Errorem cum lacte bibit ——

Sed Cicero propius ad rem noſtram 2. de Legibus: *Eandemque rationem luci habens in agris, neque ea, quæ à majoribus prodita eſt cum dominis, tum famulis poſita in fundi, villæque conſpectu religio patrum repudianda eſt. Jam RITUS familiæ, patrumque ſervari, id eſt, quoniam antiquitas proximè accedit ad Deos, à Diis quaſi TRADITAM religionem tueri.*

v. 5. *Luce ſacra requieſcat humus*] Non omne opus diebus feſtis intermittere neceſſe habebant agricolæ, ſed ea tantùm, quæ duriorem laborem afferebant, nam ut ait Cato c. 2. R. R. *Per ferias verò foſſas veteres tergeri, viam publicam muniri, vepres recidi, hortum fodiri, pratum purgari, virgas vinciri, ſpinas runcari cremarique, ex piſcina immunditias afferri, munditias fieri* nulla religio vetuit. Ideò Tibullus *grave opus* dumtaxat *ceſſare* jubet.

V. 25

Laniſicam penſis impoſuiſse manum.
Vos quoque abeſſe procul jubeo(diſcedite ab aris)
Queis tulit heſternâ gaudia nocte Venus.
CASTA placent ſuperis. purâ cum veſte venite,
Et manibus puris ſumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat ſacer agnus ad aras,
Vinctaque poſt oleâ candida turba comas.
Dii patrii, purgamus agros, purgamus agreſtes,
Vos mala de noſtris pellite limitibus.
Neu ſeges eludat meſsem fallacibus herbis,
Neu timeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confiſus ruſticus areis
Ingeret ardenti grandia ligna foco.
Turbaque vernarum ſaturi bona ſigna coloni
Ludet, & ex virgis exſtruet arte caſas.
Eventura precor. viden'ut felicibus extis
Significet placidos nuntia fibra Deos?
Nunc mihi fumoſum veteris proferte Falernum
Conſulis, & Chio ſolvite vincla cado.
Vina diem celebrent; non feſtâ luce madere
Eſt rubor, errantes & malè ferre pedes.

Sed

OBSERVATIONES.

v. 25. *viden'ut felicibus extis*] Catull. c. 60. *VIDEN' ut faces Aureas quatiunt comas?*

v. 28. *ſolvite vincla*] Reſignate cadum pice obſtrictum; quod Terentio Heautont. Act. 3. ſc. 1. eſt *relinere dolia*. Perſius 4. Sat. v. 29. de ſene parciſſimo:

Qui quandoque jugum pertuſa ad compita figit,
Seriolæ veteris metuens deradere limum,
Ingemit ——

Sed bene-Meſſalā ſua quiſque ad pocula-dicat;
  Nomen & abſentis ſingula verba ſonent.
Gentis Aquitanæ celeber Meſſala triumphis,
  Et magna intonſis gloria victor avis,
Huc ades, aſpiraque mihi, dum carmine noſtro
  Redditur agricolis gratia cælitibus.
Rura cano, ruriſque Deos: his vita magiſtris
  Deſuevit quernâ pellere glande famem.
Illi compoſitis primùm docuere tigillis
  Exiguam viridi fronde operire domum:
Illi etiam tauros primùm docuiſſe feruntur
  Servitium, & plauſtro ſuppoſuiſſe rotam.
Tunc victus abiere feri: tunc conſita pomus:
  Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas:
Aurea tunc preſſos pedibus dedit uva liquores,
  Miſtaque ſecuro eſt ſobria lympha mero.
Rura ferunt meſſes, calidi cum ſideris æſtu

De-

OBSERVATIONES.

v. 37. *vita*] Subaudi *humana*. Lucret. l. 1.

Humana ante oculos fœdè cum VITA jaceret
In terris oppreſſa gravì ſub relligione.

Idem l. 2. Ellipſi Tibullianâ:

Omnis cum in tenebris præſertim VITA laboret.

v. 38. *Deſuevit querna*] Antiqui mortales, ut nemo neſcit, glandivori fuerunt, donec ad mitiorem cibum Triptolemo auctore revocarentur. Is tritici ſemine primus arva conſperſit, & curru per aërem vectus, frumentariam pleroſque populos docuit. Valer. Flaccus 1. Argonautic.

—— aut currus ut ſævos frænaſſe dracones
Creditus, ignaras Cereris qui vomere terras
Imbuit, & flava QUERCUM damnavit ariſta.

v. 40.

Deponit flavas annua terra comâs.
Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
Compleat ut dulci ſedula melle favos.
Agricola aſſiduo primùm ſatiatus aratro,
Cantavit certo ruſtica verba pede:
Et ſatur arenti primùm eſt modulatus avenâ
Carmen, ut ornatos duceret ante Deos.
Agricola & minio ſuffuſus, Bacche, rubenti
Pri-

OBSERVATIONES.

v. 40. *viridi fronde operire domum.*] Huc pertinent, quæ ſcribit Vitruvius Architect. l. 2. c. 1. de priſcorum hominum ædificiis: *Primumque furcis erectis, & virgultis interpoſitis, luto parietes texerunt. Alii luteas glebas areſacientes ſtruebant parietes, materia eos ingumentantes, vitandoque imbres & æſtus, tegebant arundinibus, & FRONDE.*

v. 51. *ſatiatus*] Diuturni laboris tædio affectus. Cicero in Lælio: *Non enim amicitiarum eſſe debent, ſicut aliarum rerum, SATIETATES.*

v. 53. *ſatur*] Fami etenim & carmini non convenit. Lepidè Juven. 7. Sat. ubi de miſeriis poëtarum: *SATUR eſt, cum dicit Horatius: ohe.*

Ibid. *modulatus*] Libentiùs legerem *meditatus*, ut eſſet ſimile illi Virgiliano:

Silveſtrem tenui Muſam meditaris
AVENA.

tum etiam propter ea, quæ ſequuntur: *ut ornatos duceret ante Deos;* Debuit enim agricola ſecum ipſe meditari, quæ poſtea in frequentiâ ſacrorum ante aras Numinum canere oportebat. Catul. c. 61.

Aſpicite, innuptæ ſecum ut meditata requirant;
Non fruſtra meditantur: habent memorabile quod ſit.

v. 55. *minio ſuffuſus*] Aut reapſe purpureo colore infectus, aut fæcibus vini perunctus. Horat. A. P. v. 275.

Ignotum tragicæ genus inveniſſe Camœnæ,
Dicitur, & plauſtris vexiſſe poemata Theſpi.,
Quæ canerent, agerentque peruncti fæcibus ora.

Ibid. *Bacche.*] Non ſatis ex decoro dubitat Achilles Statius, ante hunc verſiculum nonnulla deeſſe, quòd ſcilicet Bacchi improviſa mentio fiat. Quivis enim vel mediocriter eruditus intelligit à Tibullo hìc attingi principia Tragœdiæ, quæ humilia & agreſtia fuerunt,

Primus inexperta duxit ab arte choros.
Huic datus à pleno memorabile munus ovili
Dux pecoris hircus (duxerat hircus oves.)
Rure puer verno primùm de flore coronam
Fecit, & antiquis impoſuit Laribus.
Rure etiam teneris curam exhibitura puellis
Molle gerit tergo lucida vellus ovis.
Hinc & femineus labor eſt, hinc penſa, coluſque;
Fuſus & appoſito pollice verſat opus.
Atque aliqua aſſiduè textrix operata Minervã,
Can-

OBSERVATIONES.

runt, ut omnia maximarum rerum rudimenta. Cum Icarius à Baccho vini uſum edoctus, diligenter admodùm vitem coluiſſet, forte fortuna hircum invenit folia ejus tenerrima depaſcentem, quem arreptum ſtatim jugulavit, Bacchique aris impoſuit. Ad hoc ſacrificium verò plurimos ex vicinis pagis convocavit, qui carminibus incomptis Dei ultionem celebrare cœperunt: mox poëtæ quotannis τραγῳδίαν, ſive poëma de hirco certatim ſcribere pertexerunt, & qui victoriam ſub arbitris adeptus eſſet, hirco donabatur. Luſibus deinde immiſta ſeria, & actor introductus, cujus eſſet herois alicujus geſta recenſere, donec Theſpis plauſtro ſcenam circumferret, moxque gnavior Æſchylus perſonam, ſyrma, cothurnos, pulpita, cæteraque ornamenta, quibus Tragœdia nitet, reperiret. Vide Bulengerum de Theatro l. 1. c. 1.

v. 56. *inexperta duxit ab arte choros*] Supra Eleg. 8. lib. 1.

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Movit & ad certos neſcia membra modos.

v. 58. *duxerat hircus oves*] Rectè Scaliger emendavit è corruptâ lectione *auxerat*. Porrò hac parentheſi venuſtè uſus eſt Ovidius Eleg. 5. l. 3. Amor.

Uſque procul vidi carpentes pabula tauros;
(Carpebant tauri pabula læta procul)

v. 62. *lucida*] Pinguis, & nitidâ. Martialis l. 13. Epig. 2.

Cerea quæ patulo LUCET ficedula lumbo.

u 84.

Cantat, & appulſo tela ſonat latere.
Ipſe quoque inter agros, interque armēta Cupîdo
  Natus, & indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primùm ſe exercuit arcu,
  Hei mihi, quàm doctas nūc habet ille manus!
Nec pecudes, velut ante, petit: fixiſſe puellas
  Geſtit, & audaces perdomuiſſe viros.
Hic juveni detraxit opes: hic dicere juſſit
  Limen ad iratæ verba pudenda ſenem.
Hoc duce cuſtodes furtim tranſgreſſa jacentes
  Ad juvenem tenebris ſola puella venit:
Et pedibus prætentat iter ſuſpenſa timore,
  Explorat cæcas cui manus ante vias.
Ah miſeri, quos hic graviter Deus urget: at ille
  Felix, cui placidus leniter afflat Amor!
Sancte veni dapibus feſtis, ſed pone ſagittas,
  Et procul ardentes hinc procul abde faces.
Vos celebrem cantate Deum, pecórique vocate
  Voce: palam pecori, clam ſibi quiſque vocet:
Aut etiam ſibi quiſque palam, nā turba jocoſa
  Obſtrepit, & Phrygio tibia curva ſono.
Ludite, jam nox jungit equos, currumque ſe-
  quuntur
  Matris laſcivo ſidera fulva choro.

Poſt-

OBSERVATIONES.

v. 84. *clam ſibi quiſque voce:*] Vide quæ obſervavimus ad Catull. c. 63. v. 104.

ELEG.

Poſtque venit tacitus furvis circumdatus alis
Somnus, & incerto ſomnia nigra pede.

Elegia II.

Cerinthi natalem celebrat.

Dicamus bona verba, venit natalis: ad aras
Quiſquis ades linguâ vir mulierque fave.
Urantur pia thura focis, urantur odores,
Quos tener è terrâ divite mittit Arabs.
Ipſe ſuos Genius adſit viſurus honores,
Cui decorent ſanctas mollia ſerta comas.
Illius puro diſtillent tempora nardo,
Atque ſatur libo ſit, madeatque mero.
Annuat & Cerinthe tibi quodcumque rogabis.
En age, quid ceſſas? annuit ille, roga.
Auguror, uxoris fidos optabis amores,
Jam reor hoc ipſos edidiciſſe Deos;
Nec tibi malueris totum quæcumque per orbem
For-

OBSERVATIONES.

ELEG. II. v. 3. *urantur odores*] Aromata odorata, puta cinnamomum, coſtus, caſia, bdellium, ſtacte, & hujuſmodi ſuffimenta. Cicero Tuſcul. 3. *Faſciculum ad nares admovebis? incendes ODORES?* Tacitus Annalium 3. initio: *ODORES, aliaque funerum ſolemnia cremabant.*

v. 4. *tener*] Luxu perditus, ob deliciarum nativam affluentiam. Catul. c. 62.

TENERUMQUE vidit Atyn prope marmora pelagi.

v. 9. *Annuat*] Concedat cervicis inflexione. Ita & Valer. Flaccus 1. Argonaut.

Hanc mihi militiam, veterum que pulchrior actis.
ANNUE ——

Fortis arat valido ruſticus arva bove:
Nec tibi gemmatum quidquid felicibus undis
Naſcitur, Eoi quà maris unda rubet.
Vota cadunt. utinam ſtrepitantibus advolet alis,
Flavaque conjugio vincula portet Amor:
Vincula quæ maneāt ſemper, dum tarda ſenectus
Inducat rugas, inficiatque comas.
Huc veniat natalis avis, prolemque miniſtret;
Ludat & ante tuos turba novella pedes.

OBSERVATIONES.

V. 17. *Vota cadunt*] Malè quidam interpretantur: *deſideria tua fruſtrantur Numina, ô Cerinthe;* quid enim paulò ante dicere attinebat: *annuit ille, roga?* Satin' ſanus Tibullus eſſet? *Cadere* hìc eſt *evenire, accidere.* Tullius 1. Epiſtolarum ad Q. Fratrem: *ſed certè à te mihi omnia ſemper honeſta, & jucunda CECIDERUNT.* Idemque 2. de Legibus mirificè ad rem noſtram: *Jam verò permultorum exemplorum & noſtra plena eſt Reſpublica, & omnia regna, omneſque populi, cunctæque gentes, augurum prædictis multa incredibiliter vera CECIDISSE.*

V. 18. *Flavaque conjugio vincula*] Ceſton cingulum Veneris luteo colore, qui color nuptiis dicatus. Juven. l. 6. Sat. Urſidium à matrimonio deterrens, *capiſtrum* hujuſmodi vincula fortaſſe appellavit:

— *ſi mœchorum notiſſimus olim*
Stulta maritali jam porrigat ora capiſtro.

V. 21. *natalis avis*] Hic fœdè lapſum Achillem Statium licet animadvertere, ſi quidem τὸ *avis* dictum exiſtimat de majoribus Cerinthi, caſu tertio, vel ſexto numeri multitudinis. Rectè Scaliger intelligit volucrem boni ominis, puta cornicem ſymbolum conjugalis concordiæ. Addo ego ex meâ penu, veteres obſervare ſolitos fuiſſe in partu, quæ aves volarent, ſeu garrirent, indè recenter natis felicia, ſeu triſtia prædicentes. Ovidius in Ibin:

Qui ſimul impura matris prolapſus ab alvo
Cinyphiam fœdo corpore preſſit humum:
Sedit in adverſo nocturnus culmine bubo,
Funereoque graves edidit ore ſonos.

Digitized by Google

Elegia III.

Amicam ruſticari malè fert, ſeque Apollinis exemplo agreſte opus facturum dicit.

RUra tenent, Cornute, meam villæque puellam.
Ferreus eſt eheu quiſquis in urbe manet.
Ipſa Venus lætos jam nunc migravit in agros,
Verbaque aratoris ruſtica diſcit Amor.
O ego cum dominam aſpicerem, quàm fortiter illic
Verſarem valido pingue bidente ſolum!
Agricolæque modo curvum ſectarer aratrum,
Dum ſubigunt ſteriles arva ſerenda boves:
Nec

OBSERVATIONES.

Cum verò paulò ante Amoris facta mentio ſit, quem Tibullus optat ſtrepitantibus alis huc advenire, & flava conjugio vincula portare; haud procul abſum ab ea opinione, ut exiſtimem ipſum Cupidinem vocari *natalem avem*, quòd videlicet naſcente Cerintho, & Cerinthi uxore, felix utrique omen ſternuerit, ut loquitur Propertius Eleg. 2. l. 2.

Num tibi NASCENTI primis, mea vita, diebus
Aridus argutum ſternuit omen Amor?

Sanè Bion Smyrnæus elegantiſſimus poëta, in Bucolicis Amorem avem appellat. En tibi verſus;

Ἰξευτὰς ἔτι κῶρος ἐν ἄλσεϊ δενδρέεντι
ὌΡΝΕΑ θηρεύων, τὸν ἀπότροπον εἶδεν ἜΡΩΤΑ
Ἑσδόμενον πύξοιο ποτὶ κλάδον· ὡς δ' ἐνόασε
Χαίρων, οὕνεκα δὴ μέγα φαίνετο ὌΡΝΕΟΝ αὐτῷ. &c.

Adoleſcens olim anceps in nemore arboribus denſo
Dum venatur AVES fugitivum vidit AMOREM
Buxi ramo inſidentem. Ut igitur animadvertit,
Gaudens (quoniam AVIS ei permagna videbatur) &c.

Omitto reliqua, ſunt enim plura. Noſtræ ſententiæ adſtipulatur, quod

Nec quererer, quòd ſol graciles exureret artus,
Læderet aut teneras puſtula rupta manus.
Pavit & Admeti tauros formoſus Apollo,
Nec cithara, intonſæ profueruntve comæ:
Nec potuit curas ſanare ſalubribus herbis;
Quidquid erat medicæ vicerat artis Amor.

Tunc

OBSERVATIONES.

quod ſtatim ſequitur in hoc Tibulli verſiculo: *prolemque miniſtret;* cujus autem eſt, niſi Amoris, *miniſtrare prolem?*

ELEG. III. v. 8. *ſteriles*] Teſticulis demeſſis; vel, ſi feminæ, vulvâ extractâ. Catul. c. 62.

Ego Menas, ego mei pars, ego vir
STERILIS ero?

v. 10. *puſtula rupta*] Ut accidit iis, qui teneriori ſunt cute, atque opere faciundo nondum occalluerunt. Martialis l. 14. Epig. 165.

Fervida ne trito tibi pollice PUSTULA ſurgat,
Exornent docilem garrula plectra lyram.

Cornelius Celſus Medicinæ l. 5. c. 28. § 15. *PUSTULÆ*, inquit, *lividæ ſunt, aut pallidæ, aut nigræ aut aliter naturali colore mutato: ſubeſtque illis humor. Ubi hæ RUPTÆ ſunt, infra quaſi exulcerata caro apparet.*

v. 11. *Pavit & Admeti*] Virgilius Eclogâ 10.

Et FORMOSUS oves ad flumina PAVIT Adonis.

v. 14. *Quidquid erat medicæ*] Apollo ipſe apud Ovidium 1. Metamorph. ſic Daphnen fugientem alloquitur:

Inventum MEDICINA meum eſt, opiferque per orbem
Dicor, & herbarum ſubiecta potentia nobis.
Hei mihi, quòd nullis AMOR eſt MEDICABILIS herbis,
Nec proſunt domino, quæ proſunt omnibus artes.

* Craſsâ litterarũ inſcitiâ regnum tenente, barbari homines quatuor impuriſſimos verſus commenti ſunt, quibus mundam Tibulli ſupellectilem fœdè conſpurcarent; credo, quòd arbitrarentur ſententiam haud ſatis abſolutam eſſe. Scaliger emunctæ naris homo ſilicem iſtam primus eruncavit, cujus felicem audaciam neceſſe habent probare, quicumque tandem in ſtudiis humanioribus aliquid ſentire videri volunt. Nihilominùs, ut curioſis morem geram, hic eos proferam: qui faſcinum timent, deſpuant ſibi in ſinum.

Iſte

Tunc fiſcella levi detexta eſt vimine junci,
 Raraque per nexus eſt via facta ſero.
O quoties illo vitulum geſtante per agros,
 Dicitur occurrens erubuiſſe ſoror!
O quoties auſæ, caneret dum valle ſub altâ,
 Rumpere mugitu carmina docta boves!
Sæpe duces trepidis petiere oracula rebus,
 Venit & à templis irrita turba domum:
Sæpe horrere ſacros doluit Latona capillos,
 Quos admirata eſt ipſa noverca priùs.
Quiſquis inornatũque caput, crineſque ſolutos
 Aſpiceret, Phœbi quæreret ille comam.

De-

OBSERVATIONES.

Ipſe Deus ſolitus ſtabulis expellere vaccas,
Et potum paſtas ducere fluminibus:
Et miſcere novo docuiſſe coagula lacte,
Lacteus & miſtis obriguiſſe liquor.

V. 15. *detexta eſt vimine junci*] Virgilius Eclog. 2.

Quin tu aliquid ſaltem potiùs, quorum indiget uſus,
VIMINIBUS, mollique paras DETEXERE JUNCO?

Detexere Latinis eſt *perfectè texere*. Titinnius Fullonibus: *Quæ inter decem annos nequiſti unam togam* DETEXERE.

V. 17. *vitulum geſtante per agros*] Id quoque paſtoritium eſt. Supra Eleg. 1. l. 1.

Non agnamve ſinu pigeat, fetumve capellæ
Deſertum oblita matre referre domum.

V. 22. *irrita turba*] *Inconſultì abeunt*, ut ait Maro Æneidos 3. v. 452.

V. 26. *quæreret*] Deſideraret dicens, ubi nunc honor comarum? Phavorinus apud Stobæum ſerm. 64. veram pulchritudinem laudans, ita ſcribit: Ἔτι ϗ νῦν Σωκράτης καλός. Ἀλκιβιάδην δὲ ϗ ζῶντα ἐπιλελοίπει τὸ κάλλος, ϗ πολλοὶ κατ' αὐτὸν τῆς ὥρας ἀφηγμένοι, ἔνιοι δὲ ϗ τῶν τεθεαμένων αὐτὸν ϗ νῦν ὁρῶνται ΕΖΗΤΟΥΝ τὸν Ἀλκιβιάδην.

So-

Delos ubi nunc, Phœbe, tua eſt? ubi Delphica Pytho?
  Nempe Amor in parvâ te jubet eſſe casâ.
Felices olim, Veneri cum fertur apertè
  Servire æternos non puduiſſe Deos.
Fabula nunc ille eſt: ſed cui ſua cara puella eſt,
  Fabula ſit, mavult, quàm ſine amore, Deus.
At tibi dura ſeges, Nemeſim quæ abducis ab urbe,
  Perſolvat nullâ ſemina terra fide.
Et tu, Bacche tener, jucundæ conſitor uvæ,
  Tu quoque devotos, Bacche, relinque lacus.
Haud impunè licet formoſas triſtibus agris
  Abdere: non tanti ſunt tua muſta, pater.
O valeant fruges: ne ſint modò rure puellæ.
  Glans alat, & priſco more bibantur aquæ.
Glans aluit veteres, & paſſim ſemper amarunt.

Quid

OBSERVATIONES.

Socrates etiamnum pulcher eſt: Alcibiadem verò viventem adhuc ſua deſtituit pulchritudo: & multi, qui poſt pubertatem eum acceſſerunt, quorum nonnulli eum antea viderant, nunc etiam intuentes; Alcibiadem QUÆREBANT.

v. 31. *Fabula nunc ille eſt*] Nunc Apollo per ora hominum traducitur. Horat. Epod. 11. *Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)* FABULA *quanta* FUI! Ovidius Amorum 3. Eleg. 1.

FABULA, nec ſentis, tota jactaris in urbe.

v. 32. *ſine amore*] Abſque amicâ. Exempla dabit noſter Index.

v. 39. *valeant fruges*] Nil moror proventus agrorum. Propert Eleg. 4. l. 4.

ET VALEAT probro Veſta pudenda meo.

v. 41. *paſſim*] Sine delectu in quodcumque incidiſſent, eo fruentes.

ELEG.

Quid nocuit ſulcos non habuiſſe ſatos?
Tum, quibus aſpirabat Amor, præbebat apertè
Mitis in umbroſâ gaudia valle Venus.
Nullus erat cuſtos, nulla excluſura volentes
Janua. ſi fas eſt, mos precor ille redi.
Ducite: ad imperium dominæ ſulcabimus agros.
Non ego me vinclis verberibuſque nego.

Condanna l'avarizia delle zittelle le quali disprezzati i poeti si danno solo ai ricchi

Elegia IV.

Avaritiam puellarum damnat, quæ contemptis poëtis, divites tantùm reciperent.

HIc mihi ſervitium video, dominamque paratam:
Jam mihi libertas illa paterna vale.
Servitium ſed triſte datur, teneorque catenis;
Et numquam miſero vincla remittit Amor.
Et, ſeu quid merui, ſeu quid peccavimus, urit.
Uror, io remove ſæva puella faces.
O ego, ne poſſim tales ſentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus eſſe lapis:
Stare vel inſanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vaſti tunderet unda maris!

Nunc

OBSERVATIONES.

ELEG. IV. v. 2. *mihi*] Ita Ovidius Triſtium 1. Eleg. 3.
Eſte ſalutati tempus in omne MIHI.
Ibid. *libertas illa paterna*] Significat ſe ingenuum eſſe, nec libertatem adeptum ope manumiſſionis.

v. 10. *Naufraga*] Quaſi naviſraga.

Nunc & amara dies, & noctis amarior umbra eſt,
Omnia nam triſti tempora felle madent.
Nec proſunt Elegi, nec carminis auctor Apollo;
Illa cavâ pretium flagitat uſque manu.
Ite procul Muſæ, ſi non prodeſtis amanti.
Non ego vos, ut ſint bella canenda, colo.
Nec refero ſoliſque vias, & qualis, ubi orbem
Complevit, verſis Luna recurrat equis.
Ad dominam faciles aditus per carmina quæro:
Ite procul Muſæ, ſi nihil iſta valent.
At mihi per cædem, & facinus ſunt dona paranda,
Ne jaceam clauſam flebilis ante domum.
Aut rapiam ſuſpenſa ſacris inſignia fanis;
Sed Venus ante alios eſt violanda mihi.
Illa malum facinus ſuadet, dominamque rapacē
Dat mihi: ſacrilegas ſentiat illa manus.
O pereat quicumque legit virideſque ſmaragdos,
Et niveam Tyrio murice tingit ovem!

Hic

OBSERVATIONES.

ſraga. Horatius Ode 16. l. 1.

— *non arma*
Sic geminant Corybantes æra,
Triſtes ut iræ; quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare NAU-FRAGUM.

Valer. Flaccus Argonautic. l. 1.

Has nimbi, ventique domos, & NAUFRAGA ſervat
Tempeſtas —

v. 28. *ovem*] Id eſt lanam; quemadmodùm Virgilius in calce 6. Æneidos uſurpavit *elephantum* pro ebore:

Sunt geminæ ſomni portæ, quarum altera fertur
Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris;
Altera candenti perfecta nitens elephanto:
Sed falſa ad cælum mittunt inſomnia manes.

v. 29.

Hic dat avaritiæ cauſas, & Coa puellis
Veſtis, & è rubro lucida concha mari.
Hæc fecere malas: hinc clavim janua ſenſit,
Et cœpit cuſtos liminis eſſe canis.
Sed pretium ſi grande feras, cuſtodia victa eſt,
Nec prohibent claves, & canis ipſe tacet.
Heu quicumque dedit formam cæleſtis avaræ,
Quale bonum multis attulit ipſe malis!
Hinc fletus, rixæque ſonant, hæc denique cauſa
Fecit, ut infamis hic Deus eſſet Amor.
At tibi, quæ pretio victos excludis amantes,

Eri-

OBSERVATIONES.

v. 29. *Hic dat avaritiæ cauſſas*] Vide Propertium Eleg. 11. l. 3. ubi hoc argumentum venuſtiſſimè tractat.

v. 34. *Et canis ipſe tacet*] Quia & ipſe paraſitum agit. Lena Plautina Aſin. Act. 1. ſc. 5. graphicè novi amatoris mores deſcribens, hæc ait:

—— ubi de pleno promitur,
Neque ille ſcit quid det, quid damni faciat, illi rei ſtudet.
Volt placere ſeſe amicæ, volt mihi, volt pediſſequæ,
Volt famulis, volt etiam ancillis: & quoque CATULO meo.
Subblanditur novus amator, ſe ut cum videat, gaudeat.

Cæterùm hunc locum Tibulli videtur imitatus ANDREAS MARANUS Nob. Vicentinus, eruditiſſimus vir, in Eleg. quæ incipit *Credimus? an celeres &c.* Audi verſus, & aureos judicabis:

Optamus ſerò quæ oblata remiſimus ultro.
Utere, felici dum licet eſſe tibi.
Mox ſubeunt caſus ſubeuntque pericula mille:
Advigilat cuſtos, advigilatque CANIS.
Mutantur CLAVES, firmo ſub cardine ſtridet
Janua; non tenui vertitur illa ſono.
Dum pretio capitur cuſtos, & dum unguine poſtes,
Dum cana, aut alia fallitur arte CANIS;
Interea obrepunt morbi, vel decolor ætas;
Blanditias nec fas dicere nec facere.

v. 40.

Eripiant partas ventus & ignis opes.
Quin tua tunc juvenes ſpectent incendia læti,
Nec quiſquam flammæ ſedulus addat aquam.
Seu veniet tibi mors, neque erit qui lugeat ullus,
Nec qui det mœſtas munus in exequias.
At bona, quæ nec avara fuit, cêtum licet annos
Vixerit, ardentem flebitur ante rogum.
Atque aliquis ſenior veteres veneratus amores,
Annua conſtructo ſerta dabit tumulo.
Et bene, diſcedens dicet, placideque quieſcas,
Terraque ſecuræ ſit ſuper oſſa levis.
Vera quidem moneo, ſed proſunt quid mihi vera?
Illius eſt nobis lege colendus Amor.
Quin etiam ſedes jubeat ſi vendere avitas,
Ite ſub imperium, ſub titulumque lares.
Quidquid habet Circe, quidquid Medea veneni,
Quidquid & herbarum Theſſala terra gerit:
Et quod, ubi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidæ ſtillat ab inguine equæ:
Si modò me placido videat Nemeſis mea vultu:
Mille alias herbas miſceat illa, bibam.

ELE-

OBSERVATIONES.

v.40. *ventus & ignis*] Bene conjunxit, ventus enim alit incendia.

v.42. *addat aquam*] Supra Eleg. 2. l. 1. *ADDE merum*.

ELEG.

Elegia V.

Meſſalino in Collegium Quindecimvirorum cooptato, quorum cura erat Sibyllinos verſus interpretari: oracula Sibyllarum laudat, Phœbique opem implorat.

PHœbe fave: novus ingreditur tua templa ſacerdos,
  Huc age cum citharâ, carminibusque veni.
Nunc te vocales impellere pollice chordas,
  Nunc precor ad laudes flectere verba meas.
Ipſe triumphali devinctus tempora lauro,
  Dum cumulant aras, ad tua ſacra veni;
Sed nitidus, pulcherque veni: nunc indue veſtem
  Sepoſitam, longas nunc bene pecte comas,
Qualem te memorant Saturno rege fugato,
  Victori laudes concinuiſſe Jovi.
Tu procul eventura vides: tibi deditus augur
  Scit bene, quid fati provida cantet avis;
Tuque regis ſortes, per te præſentit aruſpex,
  Lubrica ſignavit cum Deus exta notis.
Te duce Romanos nūquā fruſtrata Sibylla eſt,

Ab-

OBSERVATIONES.

ELEG. V. v. 7. *nunc indue veſtem Sepoſitam*] Theatrale ſyrma, quo citharœdi prodibant in publicum. Cornificius ad Herennium l. 4. *Ut citharœdus cum prodierit optimè veſtitus, palla inaurata indutus, cum corona aurea, citharam tenens auro & ebore diſtinctam, ipſe præterea ſtatu ſit apposito ad dignitatem &c.*

v. 36.

Abdita quæ ſenis fata canit pedibus.
Phœbe ſacras Meſſalinum ſine tangere chartas
  Vatis: & ipſe precor, quod canat illa, doce.
Hæc dedit Æneæ ſortes, poſtquam ille parentem
  Dicitur, & raptos ſuſtinuiſſe Lares.
Hæc fore credebat Romam, cum mœſtus ab alto
  Ilion, ardentes reſpiceretque Deos.
Romulus æternæ nondum formaverat Urbis
  Mœnia, conſorti non habitanda Remo.
Sed tunc paſcebant herboſa Palatia vaccæ,
  Et ſtabant humiles in Jovis arce caſæ.
Lacte madens illic ſuberat Pan ilicis umbræ,
  Et facta agreſti lignea falce Pales;
Pendebatque vagi paſtoris in arbore votum
  Garrula ſilveſtri fiſtula ſacra Deo:
Fiſtula, cui ſemper decreſcit arundinis ordo,
  Nam calamus cerâ jungitur uſque minor.
At quà Velabri regio patet, ire ſolebat
  Exiguus pulsâ per vada linter aquâ.
Illâ ſæpe gregis diti placitura magiſtro
  Ad juvenem feſtâ eſt vecta puella die;
Cum quâ fecundi redierunt munera ruris
  Caſeus, & niveæ candidus agnus ovis.

Im-

OBSERVATIONES.

v. 36. *feſta die*] Palilibus, quæ agebantur XI. Kalendas Majas, tunc enim pecora maximè fecunda.

v. 38. *agnus ovis*] Eadem ratione dictum invenies apud auctores: *pulli equarum*, *catuli tigridum*, *ſcymni leonum*, *hinnuli cervorum* &c. Vulgatus Bibliorum interpres

R Pſalm.

Impiger Ænea volitantis frater Amoris,
Troica qui profugis ſacra vehis ratibus,
Jam tibi Laurentes aſſignat Jupiter agros,
Jam vocat errantes hoſpita terra Deos.
Troja quidem tunc ſe mirabitur, & ſibi dicet
Vos bene tam longâ conſuluiſſe viâ.
Illic ſanctus eris, cum te veneranda Numici
Unda Deum cælo miſerit indigetem.
Ecce ſuper feſſas volitat Victoria puppes:
Tandem ad Trojanos Diva ſuperba venit.
Ecce mihi lucent Rutulis incendia caſtris;
Jam tibi prædico, barbare Turne, necem.
Ante oculos Laurens caſtrū, muruſque Lavinî eſt,
Albaque ab Aſcanio condita Longa duce.
Te quoque jam video, Marti placitura ſacerdos
Ilia, Veſtales deſeruiſſe focos:
Concubituſque tuos furtim, vittaſque jacentes,
Et cupidi ad ripas arma relicta Dei.
Carpite nunc tauri de ſeptem montibus herbas,
Dum licet: hìc magnæ jam locus urbis erit.
Roma, tuum nomen terris fatale regendis,
Quà

OBSERVATIONES.

Pſalm. 113. *Montes exſultaverunt ut arietes: & colles ſicut* AGNI OVIUM.

v. 46. *Deum cælo miſeris indigetem*] Ἀνθρωποδαίμονα, id eſt ex homine Deum. Dicti ſunt autem indigenæ, ſive indigetes, Heroes, quos jactu lapidum reparavit Deucalion; unde conſuetudo invaluit indigetes eos appellari, qui mortali ſemine oriundi, ob ingentia facta cælorum in templa recepti fuerant.

v. 62.

Quà ſua de cælo proſpicit arva Ceres:
Quàque patent ortus, & quà fluitantibus undis
  Solis anhelantes abluit amnis equos.
Vera cano; ſic uſque ſacras innoxia lauros
  Veſcar, & æternum ſit mihi virginitas.
Hæc cecinit vates, & te ſibi, Phœbe, vocavit,
  Jactavit fusâ ſed caput ante comâ.
Quidquid Amalthea, quidquid Marpeſſia dixit,
  Herophile Phœbo grata quod admonuit:
Quaſque Albuna ſacras Tiberis per flumina ſortes
Por-

OBSERVATIONES.

v. 62. *amnis*] Oceani undæ. Infra Eleg. 4. l. 3.

Jam nox ætherium nigris emenſa quadrigis
Mundum, cæruleo laverat AMNE rotas.

v. 65. *lauros veſcar*] Qui laurum comediſſent paulò frequentiùs, eos ad perfectam vaticinandi ſcientiam ope Phœbi perventuros, credula & vana exiſtimavit antiquitas. Huc animum adhibuit Juvenalis 7. Sat. v. 17.

Nemo tamen ſtudiis indignum ferre laborem
Cogetur poſthac, nectit quicumque canoris
Eloquium vocale modis, LAURUMQUE momordit.

Et faciunt verba Commodi apud Xiphilinum de ſe ipſo: δαφνης φύλλα ἃ ἐκ τῦ ςεφάνυ εἶχον αὐτὸς διέφαγον. *Edi LAURI folia, quæ eram coronatus.*

v. 67. *Quidquid Amalthea*] Hæc videntur cum ſuperioribus continuanda, iis nimirum:

Phœbe ſacras Meſſalinum ſine tangere chartas
Vatis; & ipſe precor, quod canat illa, doce.

Interſeruit enim longam Sibyllæ Cumææ prædictionem, nunc tranſit ad reliquas laudandas, veluti Apollinem ita roget: Non tantùm, ô Phœbe, à te doceri cupio Meſſalinum, quid cecinerit Cumana ſacerdos, at etiam quid Amalthea, quid Marpeſſia, quid Albuna. Profectò antequàm hoc animadverterem, aqua mihi hærebat, locumque obſcuriſſimum judicabam: de quâ tamen difficultate docti viri ne verbum quidem.

v. 69. *Quaſque Albuna*] Sic excudendum curavi ſententiâ poſthi-
R 2 lau-

Digitized by Google

Portarit ; ſicco perlueritque ſinu.
Hæ fore dixerunt belli mala ſigna cometen,
Multus ut in terras deplueretque lapis :
Atque tubas, atque arma ferunt ſtrepitantia cælo
Audita, & lucos præcinuiſſe fugam.
Ipſum etiam Solem defectum lumine vidit
Jungere pallentes nubilus annus equos:
Et ſimulacra Deûm lacrymas fudiſſe tepentes;
Fataque vocales præmonuiſſe boves.
Hæc fuerunt olim; ſed tu jam mitis Apollo
Prodigia indomitis merge ſub æquoribus;
Ut ſuccenſa ſacris crepitet bene laurea flammis,
Omine quo felix, & ſacer annus eat.

At

OBSERVATIONES.

lante. Inepti ſunt, qui vulgatam lectionem tuentur *Quodque*. Ipſi non explicaverint, quæ aliis audacter propinant.

v. 71. *Hæ fore dixerunt*] Supra de Sibyllâ Cumæâ : *HÆC dedit Æneæ ſortes*.

v. 74. *lucos præcinuiſſe fugam*] Deos lucorum ingenti voce minatos diſceſſum. Mirum eſt, quod narrat Cornel. Tacitus l. 5. Hiſtor. *Expaſſæ repentè delubri fores, & audita major humana vox : excedere Deos. Simul ingens motus excedentium*. Titus Livius pariter l. 5. ubi de Vejorum excidio : *Deinde cum quidam ſeu ſpiritu divino tactus, ſeu juvenili joco, viſne Romam ire Juno? annuiſſe cæteri Deam conclamaverunt : inde fabulæ adjectum eſt, vocem quoque dicentis, Velle, auditam*. Conſule interpretes ad illud Maronis Æneidos 2.

Exceſſere omnes, adytis ariſque relictis,
Dii, quibus imperium hoc ſteterat —.

v. 79. *Hæc fuerunt olim*] Catul. c. 4. *Sed* HÆC *priùs* FUERE.

v. 80. *Prodigia indomitis*] Infra carm. 4. l. 4.

Et quodcumque mali eſt, & quidquid triſte timemus,
In pelagus rapidis evehat amnis aquis.

Hunc ritum expiandi portenta pro-

bè

Et laurus bona ſigna dedit: gaudete coloni;
Diſtendet ſpicis horrea plena Ceres:
Oblitus & muſto feriet pede ruſticus uvas,
Dolia dum, magni deficiuntque lacus.
At madidus Baccho ſua feſta Palilia paſtor
Concinet, à ſtabulis tunc procul eſte lupi.
Ille levis ſtipulæ ſolennes potus acervos
Accendet, flammas tranſilietque ſacras.
Et fetus matrona dabit, natuſque parenti
Oſcula comprenſis auribus eripiet.
Nec tædebit avum parvo advigilare nepoti,
Balbaque cum puero dicere verba ſenem.
Tunc operata Deo pubes diſcumbet in herbâ,
Arboris antiquæ quà levis umbra cadet.
Aut è veſte ſuâ tendent umbracula ſertis
Vincta; coronatus ſtabit & ipſe calix.
At ſibi quiſque dapes, & feſtas exſtruet altè
Ceſpitibus menſas, ceſpitibuſque torum.
Ingeret hic potus juvenis maledicta puellæ,
Poſtmodò quæ votis irrita facta velit;
Nam ferus ille ſuæ, plorabit ſobrius idem,

Et

OBSERVATIONES.

bè noverat P. Claudius, qui, ut auctor eſt Valer. Maximus l. 1. c. 4. *bello Punico primo, cum prælium navale committere vellet; auſpiciaque more majorum petiiſſet, & pullarius non exire cavea pullos nuntiaſſet, abjici eos in mare juſſit, dicens: Quia eſſe nolunt, bibant.*

v. 86. *Dolia dum*] Si quidem tanta erit ubertas vindemiæ, ut muſto capiendo ſuffectura vaſa non ſint.

Et ſe jurabit mente fuiſſe malâ.
Pace tuâ pereant arcus, pereantque ſagittæ;
Phœbe, modò in terris erret inermis Amor.
Ars bona, ſed poſtquam ſumpſit ſibi tela Cupido,
Hei mihi, quàm multis ars dedit illa malum!
Et mihi præcipuè, jace) cum ſaucius annum.
Et faveo morbo, cum juvat ipſe dolor;
Vixq; cano Nemeſim, ſine quâ verſus mihi nullus
Verba poteſt, juſtos aut reperire pedes.
Acer Amor, fractas utinam tua tela ſagittas,
Si licet, extinctas aſpiciamque faces.
Tu miſerum torques, tu me mihi dira precari
Cogis, & inſanâ mente nefanda loqui.
At tu, nam *Divum ſervat tutela poëtas*,
Præmoneo, vati parce, puella, ſacro:
Ut Meſſalinum celebrem, cum præmia belli
Ante ſuos currus oppida victa feret.
Ipſe gerens laurus, lauro devinctus agreſti,
Miles *io* magnâ voce *triumphe* canam.
Tunc Meſſala meus pia det ſpectacula turbæ,
Et plaudat curru prætereunte pater.
Annue, ſic tibi ſint intonſi, Phœbe, capilli,
Sic tua perpetuò ſit tibi caſta ſoror.

ELE-

OBSERVATIONES.

v. 123. *pia det ſpectacula turbæ*] Ob filii triumphum exhibeat munus gladiatorium, vel Amphitheatri venationem, vel certamen equorum in Circo, ad favorem vulgi captandũ: Plebs enim Romana mirificè hujuſmodi ſpectaculis detinebatur.

v. 126. *ſit tibi caſta ſoror*] Hoc

ait,

ELEGIA VI.

Revocat Macrum militatum abeuntem, prædæ cupidinem improbans, & amantium quamdam eſſe militiam docens.

CAſtra Macer ſequitur, tenero quid fiet Amori?
Sit comes, & collo fortiter arma gerat:
Et, ſeu longa virum terræ via, ſeu vaga ducent
Æquora, cum telis ad latus ille volet.
Ure puer quæſo, tua qui ferus otia liquit,

OBSERVATIONES.

ait, puto, quòd Orion, unus ex Gigantibus, olim Dianæ vim inferre tentaſſet, ſed nullo ſucceſſu. Horat. Ode 4. l. 3

Teſtis mearum centimanus Gyas
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virgineæ domitus ſagittæ.

ELEG. VI. v. 1: *tenero quid fiet Amori?*] Ita Ovidius Artis Amatoriæ l. 2. v. 538.

Perfidus ille abiit, QUID mihi FIET? ait.

v. 2. *collo fortiter arma gerat*] Baltheum ſcilicet militarem, qui è collo per dextrum humerum ad latus oppoſitum deſcendens, enſem dependentem ſuſtinebat, vel pharetram cum ſagittis. Virgilius Æneidos 12. *infelix humero cum apparuit alto Baltheus.* Nos Itali dicimus: *portare il pendaglio à ARMACOLLO*, quæ phraſis vernacula maximè Tibullum illuſtrat.

v. 3. *Et ſeu longa*] Cave auſcultes Joſepho Scaligero, qui nodum in ſcirpo quærens, elegantiſſimos verſus miſerè corrupit. Omnia plana ſunt, & clara, modò rectè accipiantur: non enim caculam, vel armigerum Macrum ipſum futurum ait poëta noſter, quod contendit bonus Scaliger, ſed magis Cupidinem, utpote puerulum telis gerendis aptiſſimum. Confirmo ex Valerio Flacco 1. Argonauticon v. 107.

Protinus Inachiis ultro Tirynthius Argis
Advolat: Arcadio cujus flammata veneno
Tela puer, facileſque humeris gaudentibus arcus
Geſtat Hylas: velit ille quidem

Atque iterum erronem ſub tua ſigna voca.
Quòd ſi militibus parces, erit hic quoque miles
Ipſe, levem galeâ qui ſibi portet aquam.
Caſtra peto, valeatque Venus, valeantque puellæ;
Et mihi ſunt vires, & mihi facta tuba eſt.
Magna loquor, ſed magnificè mihi magna locuto
Excutiunt clauſæ fortia verba fores.
Juravi quoties rediturum ad limina numquam!
Cum bene juravi, pes tamen ipſe redit.
At tu quiſquis is es, cui triſti fronte Cupido
Im-

OBSERVATIONES.

ſed dextera nondum
Par oneri, clavæque capax. ——

v. 6. *Erronem ſub tua ſigna voca*] Hunc verſum habuit in animo Torquatus Taſſus, meo judicio poëtarum Italorum facilè princeps, cum ita cecinit (C. 1. ſt. 1.)

—— *E SOTTO a i ſanti*
SEGNI riduſſe i ſuoi compagni ERRANTI.

v. 7. *erit hic quoque miles*] τὸ *hic* pronunciandum eſt δεικτικῶς, loquitur enim Tibullus de ſe ipſo, ut ego primus omnium obſervo. Euryalus apud Maronem Æneidos 9.

Eſt HIC, eſt animus lucis contemptor: & iſtum
Qui vita bene credat emi, quo tendis, honorem.

Sententia eſt; O Cupîdo, ſi reſciero bellatores commodiùs à te haberi, ego quoque militiæ ſacramento me adſtringere non cunctabor.

v. 14. *pes tamen ipſe redit*] Hæc locutio ſapit adagium, & bonis auctoribus frequenter uſurpatur. Virgilius Eclog. 9.

Quo te, Mœri, PEDES? an, quò via ducit, in urbem?

Horatius Epod. 11.

Ferebar incerto PEDE
Ad non amicos, heu, mihi poſtes &c.

Idem Ode 11. l. 3.

I, PEDES quò te rapiunt ——

Plinius Epiſtolâ 5. l. 7. ad uxorem: *Quibus horis te viſere ſolebam, ad diætam tuam IPSI me, ut veriſſimè dicitur, PEDES ducunt.* Nec abſtinuerunt Græci. Theocritus apud Stobæum ſerm. 61.

Ὁ

Imperitat, noſtrâ ſint tua caſtra domo.
Ferrea non Venerem, ſed prædam ſæcula laudant;
Præda tamen multis eſt operata malis.
Præda feras acies cinxit diſcordibus armis;
Hinc cruor, hinc cædes, mors propiorque venit.
Præda vago juſſit geminare pericula ponto,
Bellica cum dubiis roſtra dedit ratibus.
Prædator cupit immenſos obſidere campos,
Ut multa innumerâ jugera paſcat ove.
Cui lapis externus curæ eſt, urbiſque tumultus,
Portatur validis mille columna jugis:
Claudit & indomitum moles mare, lentus ut intra
Negligat hibernas piſcis adeſſe minas.
At tibi læta trahant Samiæ convivia teſtæ,
Fictaque Cumanâ lubrica terra rotâ.
Eheu divitibus video gaudere puellas.
Jam veniant prædæ, ſi Venus optat opes:
Ut mea luxuriâ Nemeſis fluat: utque per urbem
Incedat donis conſpicienda meis.

Illa

OBSERVATIONES.

— Ο δ' ἃ ΠΌΔΕΣ ἌΓΟΝ ἐχώρει μαινόμενος —
Ille autem, quò PEDES ferebant procedens Inſaniebat.

v. 16. *noſtra ſint tua caſtra domo*] Simus in eodem contubernio, uno ſub Imperatore Cupidine ſtipendia faciamus.

v. 29. *At tibi læta trahant*] Perſonatus quidam locuples penes Cornificium l. 4. Rhetoric. *Ædes commodavi, familiam dedi, argentum quoque vult? Tametſi hoſpites habeo, tamen utatur licet, nos SAMIIS delectabimur.*

v. 42.

Illa gerat veſtes tenues, quas femina Coa
Texuit, auratas diſpoſuitque vias.
Illi ſint comites fuſci, quos India torret,
Solis & admotis inficit ignis equis.
Illi ſelectos certent præbere colores
Africa puniceum, purpureumque Tyros.
Nota loquor: regnum ipſe tenet, quẽ ſæpe coëgit
Barbara gypſatos ferre cataſta pedes.

ELEGIA VII.

Ait ſe modicâ ſpe ſuſtentari: deindè Nemeſim ad ſe vertere variis rationibus tentat.

FInirent multi leto mala; *CREDULA vitam*
Spes fovet, & meliùs cras fore ſemper ait.
Spes alit agricolas, ſpes ſulcis credit aratis
Semina, quæ magno fœnore reddat ager:
Hæc laqueo volucres, hæc captat arundine piſces,
Cum tenues hamos abdidit ante cibus.
Spes etiam validâ ſolatur compede vinctum:
Crura ſonant ferro, ſed canit inter opus.
Spes facilẽ Nemeſim ſpondet mihi, ſed negat illa.

Hei

OBSERVATIONES.

V. 42. ***Barbara gypſatos***] Mancipiis in cataſtâ proſtantibus pedes gypſo, vel cretâ illinebantur. Ovidius Amorum 1 Eleg. 8.

Nec tu, ſi quis erit capitis mercede redemptus:
Deſpice GYPSATI crimen inane PEDIS.

ELEG.

Hei mihi, ne vincas dura puella Deam.
Parce, per immatura tuæ precor oſſa ſororis:
Sic bene ſub tenerâ parva quieſcat humo.
Illa mihi ſancta eſt, illius dona ſepulcro,
Et madefacta meis ſerta feram lacrymis.
Illius ad tumulum fugiam, ſupplexque ſedebo,

OBSERVATIONES.

EL. VII. v. 15. *ſupplexque ſedebo*] Graviter dolentes, veteri conſuetudine ferè ſedebant. Id liquidum è ſacris, & profanis auctoribus. David Pſalm. 126. *Surgite, poſtquam* SEDERITIS, *qui manducatis panem doloris*. Iſaias cap. 47. *Deſcende*, SEDE *in pulvere, virgo filia Babylon*; SEDE *in terra, non eſt ſolium filiæ Chaldæorum, quia ultra non vocaberis mollis, & tenera*. Jeremias Threnis cap. 1. *Quomodò* SEDET *ſola civitas plena populo; facta eſt quaſi vidua domina gentium; princeps provinciarum facta eſt ſub tributo*. Ezechiel cap. 8. *Et ecce mulieres* SEDEBANT *plangentes Adonidem*. Jonas cap. 3. *Et pervenit verbum ad regem Ninive, & ſurrexit à ſolio ſuo, & abjecit veſtimentum ſuum à ſe, & indutus eſt ſacco, &* SEDIT *in cinere*. cum ſexcentis aliis toto Bibliorum volumine. Jam Ethnicos aliquot proferamus. T. Livius 1. libro prope finem: *Lucretiam* SEDENTEM *mœſtam in cubiculo inveniunt. adventu ſuorum lacrymæ obortæ*. Virgilius l. 9. de Turno avi manibus parentante: *ſacrata valle* SEDEBAT. & l. 11. *totamque videmus* CONSEDISSE *urbem luctu*. Quin etiam divinus poëta ſeſſionem tribuit aviculis plorantibus, ut 4. Georg. philomelæ: *Flet noctem, ramoque* SEDENS *miſerabile carmen Integrat*. & buboni funeſtæ volucri 12. Æneidos: *Quæ quondam in buſtis, aut culminibus deſertis Nocte* SEDENS *ſerum canit importuna per umbras*. Propertius Eleg. 15. l. 1.

Multos illa dies incomptis mœſta capillis
SEDERAT, *injuſto multa locuta ſalo*.

Ovidius Epiſt. Ariadnæ:

Aut mare proſpiciens in ſaxo frigida SEDI,
Quamque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

Petronius cap. 17. Sat. SEDENSQUE *ſuper torum meum, diù flevit*. At ceſſo ab exemplis, ne otio lectoris abuti videar.

Et mea cum muto fata querar cinere.
Non feret uſque ſuum te propter flere clientem
Illius ut verbis ſis mihi lenta veto.
Ne tibi neglecti mittant mala ſomnia manes,
Mœſtaque ſopitæ ſtet ſoror ante torum,
Qualis ab excelsâ præceps delapſa feneſtrâ
Venit ad infernos ſanguinolenta lacus.
Deſino, ne dominæ luctus renoventur acerbi;
Non ego ſum tanti, ploret ut illa ſemel.
Nec lacrymis oculos digna eſt fœdare loquaces.
Lena nocet nobis, ipſa puella bona eſt.
Lena vetat miſerum Phryne, furtimque tabellas
Occulto portans itque reditque ſinu.
Sæpe, ego cum dominæ dulces à limine diro
Agnoſco voces, hæc negat eſſe domi.
Sæpe, ubi nox promiſſa mihi eſt, languere puellam
Nuntiat, aut aliquas extimuiſſe minas.
Tunc morior curis: tunc mens mihi perdita fingit,
Quiſve meam teneat, quot teneatve modis:

Tunc

OBSERVATIONES.

v. 18. *Illius ut verbis*] Syntaxis ita ordinanda: *Veto ut ſis mihi lenta, verbis illius*, ideſt juſſu tuæ ſororculæ. Cicero ad familiares l. 9. Epiſt. 6. *Caninius noſter me TUIS VERBIS admonuit, ut ſcriberem ad te.*

v. 26. *Lena nocet nobis*] Conqueſtio ſimilis Argyrippi adoleſcentis apud Plautum Aſin. Act. 1. ſc. 2. *Nam iſti quod ſuccenſeam ipſi* (puellæ nimirùm) *nihil eſt: nihil quidquam meret. Tuo facit juſſu, tuo imperio paret: mater tu, eadem hera es.*

v. 34. *quot teneatve modis*] Nequitiæ plena conſideratio. Sumpſit Ovidius Amor. 2. Eleg. 8.

Quo-

Tunc tibi, lena, precor diras ſatis anxia vivas,
Moverit è votis pars quotacumque Deos.

AL-

OBSERVATIONES.

Quoque loco tecum fuerim, quotieſque, Cypaſſi,
Narrabo dominæ, QVOTQVE, quibuſque MODIS.

v. 35. *precor diras*] Horatius Epod. 5. ex ore pueri veneficio pereuntis:

DIRIS agam vos. DIRA deteſtatio
Nulla expiatur victima.

ELEG

ALBII TIBULLI
EQUITIS ROMANI ELEGIARUM
LIBER III.

ELEGIA I.

Feſtis Matronalibus Muſas rogat, ut ad Neæram perferant librum ſuum.

MArtis Romani feſtæ venere Calendæ;
Exoriens noſtris hinc fuit annus avis.
Et vaga nunc certâ diſcurrunt undique pompâ
Perque vias urbis munera, perque domos.
Di-

OBSERVATIONES.

ELEG. I. v. 2. *Exoriens noſtris*] Principiò Romulus annum conſtituit menſium decem, quorum primum de parentis nomine *Martium* appellavit: indè factum, ut poſt Junium cæteri deinceps à numero vocarentur, nempe Quinctilis, Sextilis, September, October, November, December. Quòd ſi Januarium reliquis omnibus præponas, id poſcente novâ conſuetudine, ratio numerorum haud ampliùs conſtabit: etenim Quinctilis ordine Septimus fiet, Sextilis Octavus, &c.

v. 3. *certa pompa*] Itali dicerent: *in proceſſione*.

v. 6.

Dicite Pierides, quonam donetur honore
 Seu mea, ſeu fallor, cara Neæra tamen.
CARMINE formoſæ, pretio capiuntur avaræ.
 Gaudeat, ut digna eſt, verſibus illa meis.
Lutea ſed niveum involvat membrana libellum,
 Pumex & canas tondeat ante comas:
Summaque prætexat tenuis faſtigia chartæ,
 Indicet ut nomen littera pacta meum:
Atque inter geminas pingantur cornua frontes,
 Sic etenim comptum mittere oportet opus.
Per vos auctores hujus mihi carminis oro,
 Caſtaliamque umbram, Pierioſque lacus,
Ite domum, cultumque illi donate libellum
 Sicut erit: nullus defluat indè color.

Illa

OBSERVATIONES.

v.6. *ſeu fallor, cara Neæra tamen*] Infra Eleg. 6. hujus libri:

Perfida, ſed quamvis perfida, CARA TAMEN.

v.9. *Lutea ſed niveum*] Veteres interiore tantùm libri parte ſcribebant, quæ candida erat, ut litteræ ſucco loliginis exaratæ magis apparerent: extrinſecùs verò membranam colore luteo, vel purpureo inficiebant. Quamobrem indignatur Juvenalis Oreſtem cujuſdam tragici poëtæ marginibus contineri non poſſe, atque in tergum chartæ damnosâ loquacitate redundare.

v. 10. *tondeat ante comas*] Abradat pilos exſtantes, læviget libellū.

v. 12. *littera pacta*] Infixa. Sic Virgilius Epigrammate quodam ad Venerem:

Non ego thure modò, aut PACTA tua templa tabella
Ornabo ——

Nec aliter accipiendum reor illud Propertii Eleg. 18 lib. 3.

Ergo qui PACTAS in fœdera ruperit aras.

v. 18. *Sicut erit*] Non explicitum, ſed obſtrigillis clauſum, & ſigillo munitum. Notatu digna ſunt, quæ ſequuntur: *nullus defluat indè color*. Dum enim volumen temerè aperitur, color paulatim atteritur, & diluitur. Horatius Epiſt. 13. l. 1.

Ut

Illa mihi referet, ſi noſtri mutua cura eſt,
  An minor, an toto pectore deciderim.
Sed primùm Nympham largâ donate ſalute,
  Atque hæc ſubmiſſo dicite verba ſono:
Hæc tibi vir quondam, nunc frater, caſta Neæra,
  Mittit, &, accipias munera parva, rogat.
Teque ſuis jurat caram magis eſſe medullis:
  Sive ſibi conjux, ſive futura ſoror;
Sed potiùs conjux. hujus ſpem nominis illi
  Auferet extincto pallida Ditis aqua.

ELE-

OBSERVATIONES.

Ut proficiſcentem docui te ſæpe, diuque,
Auguſto reddes ſignata volumina, Vinni.

v.19. *Illa mihi referet*] Epiſtolâ ſcilicet miſsâ.

v.21. *Nympham*] Hæc lectio præferenda vulgatæ *meritam*, cum proximè conjugii mentio fiat: ΝΥΜΦΗ etenim Græcis nupta dicitur. Ita locutus & Ovidius Epiſt. Penelopes:

Grata ferunt NYMPHÆ pro ſalvis dona maritis.

ubi ſatis clarè vides uxores deſignari.

v. 22. *ſubmiſſo dicite verba ſono*] Veteres pavidiſſimo, tenuique murmure ſolitos fuiſſe vota concipere, diximus ad Catullum carm. 63. Bene igitur Tibullus, qui Neæræ matrimonium optabat, mandat Muſis, ut ſubmiſsâ voce de hoc puellæ verba faciant,

v.23. *vir quondam, nunc frater*] Optimè Lipſius hunc locum explicavit, nec ideò tamen curioſorum hominum linguas penitùs obſtruxit. Quomodò, inquiunt τὸ *frater* concubinum ſignificare valeat, ſi poëta vocat Neæram caſtam? at quæ viro concumbit, caſta profectò vocari nequit. Næ illi oſcitanter Tibullum legerunt, qui ſupra Eleg. 7. l. 1. auream illam aniculam, cujus filiâ potiebatur, hoc pacto alloqui non dubitavit:

Sit modò caſta doce, quamvis non vitta ligatos
Impediat crines, nec ſtola longa pedes.

Caſta noſtro eſt, quæ cæteris amatoribus excluſis, uni ſibi noctis copiam facit. Eadem Elegiâ v. 81. *Ne ſævo ſis caſta metu.* Eleg. 3. ejuſdem libri: *At tu caſta precor maneas.* Valeant ergo nugatores.

ELEG.

ELEGIA II.

Mandat, quomodò mortuus condi ſepulcro velit, ubi elegantiſſimè oſſilegium deſcribit.

QUi primùm caram juveni, carumque puellæ
Eripuit juvenem, ferreus ille fuit.
Durus & ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
Vivere & ereptâ conjuge qui potuit.
Non ego firmus in hoc, non hæc patientia noſtro
Ingenio. *FRANGIT fortia corda dolor.*
Hæc mihi verba loqui pudor eſt, vitæque fateri
Tot mala perpeſſæ tædia nota meæ.
Ergo ego cum tenuem fuero mutatus in umbram,
Candidaque oſſa ſuper-nigra favilla-teget,
Ante meum veniat longos incompta capillos,
Et fleat ante meum mœſta Neæra rogum.

Sed

OBSERVATIONES.

ELEG. II. v. 6. *Ingenio*] Nativam cujuſque vim & facultatem, Latini ſcriptores *ingenium* appellant. Plautus Truculento Act. 4. ſc. 3.

—— *qui improbus eſt, ſive ſubbibit,*
Sive adeò caret temeto, tamen ab INGENIO eſt improbus.

Quod etiam ad res inanimas transfertur. Petronius Satyr. *Crines INGENIO ſuo flexi, per totos ſe ſe humeros effuderant.* id eſt criſpi ſuapte naturâ. Apulejus lib. 9. Aſini aurei; *Interdum acerrimo gravique odore ſulphuris juvenis ineſcatus atque obnubilatus, intercluſo ſpiritu diffluebat: utque eſt INGENIUM vivacis metalli, crebras ei ſternutationes commovebat.*

v. 8. *tædia nota*] Placet lectio Achillis Statii *tædia nata.*

v. 9. *Ergo ego cum tenuem*] A ritibus funerum exponendis conſultò manum abſtineo, id enim plerique viri famâ eruditionis nobiles abundè præſtiterunt.

v. 10. *ſuper-nigra favilla-teget*] Hyperbaton pro *ſuperteget.*

S v. 14.

Sed veniat caræ matris comitata dolore;
Mœreat hæc genero, mœreat illa viro.
Præfatæ ante meos manes, animamque; rigatæ,
Perfuſæque pias ante liquore manus:
Pars quæ ſola mei ſuperabit corporis, oſſa
Incinctæ nigrâ candida veſte legant.
Et primùm annoſo ſpargant collecta Lyæo,
Mox etiam niveo fundere lacte parent:
Poſt hæc carbaſeis humorem tollere ventis,
Atque in marmoreâ ponere ſicca domo.

Illic,

OBSERVATIONES.

v. 14. *Mœreat hæc genero*] Sic Latinè dicimus *alicui mœrere*. Exempla obvia.

v. 21. *carbaſeis humorem tollere ventis*] Hæc omnium Codd. MSS conſtantiſſima ſcriptura, ut Statius teſtatur, & confirmat Scaliger. Sed alter ſicco pede locum prætcrit, alter malè interpretatur: quid enim frigidius excogitari potuit, quàm *oſſa in linteo ventilari ſolita, ut exſugeretur humor, quo ſparſa erant?* Noſtro tempore ab oleribus ita guttas excutiunt coqui. Nullum præterea idoneum auctorem producit, quo ſententiam ſuam tueatur, ſed quaſi ex tripode ac lauro conſulentibus reſponſa daret, ſibi credi jubet. Spero me veriſſimam explicationem allaturum. faveant modò lectores candidi. *Venti carbaſei* ſunt byſſina lintea tenuiſſima, inſtar nebulæ præferentia. Manus dabit, qui meminerit elegantiſſimorum verſuum Publii Syri Mimographi apud Petronium Arbitrum:

Æquum eſt induere nuptam VENTUM TEXTILEM?
Palam proſtare nudam nebula linea?

Fortè alius quiſpiam obſervaverit, cui gloriam ſuam non inviderim.

v. 22. *domo*] Neſcio an Pedo Albinovanus Elegiâ de morte Druſi *domum* hac ipsâ notione uſurpaverit. Hi ſunt verſiculi:

Claudite jam, Parcæ, nimiùm reſerata ſepulcra:
Claudite. plus juſto Jam DOMUS iſta patet.

ideſt tumulus Auguſtæ familiæ. Quamquàm & pro familiâ ipsâ Parcis nimiùm obnoxiâ rectè accipi poſſe lubens fateor. Huc pertinet elegans Inſcriptio, quæ apud Reine-

Illic, quas mittit dives Panchaja, merces,
Eoique Arabes, dives & Aſſyria:
Et noſtri memores lacrymæ fundantur eodem.
Sic ego componi verſus in oſſa velim.
Sed triſtem mortis demonſtret littera cauſam,
Atque hæc in celebri carmina fronte notet:
LYGDAMVS. HIC. SITVS. EST. DOLOR. HVIC. ET. CVRA. NEAERAE.
CONIVGIS. EREPTAE. CAVSA. PERIRE. FVIT.

ELE-

OBSERVATIONES.

neſium legitur claſse 14. n. 16. Eſt autem hujuſmodi:

V. F.
M. AMNOLVS. PONTICVS.
SIBI. ET. SABINAE.
DOCTA LYRA GRATA ET GESTV FORMOSA PVELLA
HIC IACET AETERNA SABIS HVMATA DOMO.
CVIVS FATALES PENSARE OPTAVERAT HORAS
PONTICVS HVIC CONIVX VLTIMA DONA TVLIT.

Item vetuſtiſſimum Diſtichon Patavii tumulo Antenoreo inſculptum ad D. Laurentii:

EXPVLIT EVGANEOS PATAVINAM CONDIDIT VRBEM
QVEM TENET HIC HVMILI MARMORE CAESA DOMVS.

v. 27. mortis demonſtret littera cauſſam] In cippo ſepulcrali cauſam incidebant, quâ quis diem ſupremum obiiſſet. Ovidius Epiſt. Phyllidis:

Inſcribere meo CAUSA invidioſa ſepulcro:
Aut hoc, aut ſimili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon leto dedit, hoſpes amantem:
Ille neci CAUSAM præbuit, ipſa manum.

Albinovanus ad Liviam: CAUSAQUE *dicemur nos tibi, Druſe, necis* Obierat enim Druſus pro patriâ pugnans adversùs Germanos.

ELEGIA III.

Ad Neæram : *ſe nihil aliud umquam optaviſſe, quàm ut ejus conjugio frueretur; ſed vota perdidiſſe.*

QUid prodeſt cælum votis impleſſe, Neæra?
  Blandaque cum multâ thura dediſſe prece?
Non ut marmorei prodirem è limine tecti
  Inſignis clarâ, conſpicuuſque domo :
Aut ut multa mei renovarent jugera tauri,
  Et magnas meſſes terra benigna daret:
Sed tecum ut longæ ſociarem gaudia vitæ,
  Inque tuo caderet noſtra ſenecta ſinu
Tunc, cum permenſo defunctus tempore lucis
  Nudus Lethæâ cogerer ire rate.
Nam grave quid prodeſt pōdus mihi divitis auri,
  Arvaque ſi findant pinguia mille boves?
Quidve domus prodeſt Phrygiis innixa columnis:
  Tænare ſive tuis, ſive Caryſte tuis?
Et nemora in domibus ſacros imitantia lucos,
Au-

OBSERVATIONES.

ELEG. III. v. 5. *renovarent*] Verterent ad novam ſationem. Ovidius 1. Metamorph.

Nec RENOVATUS ager gravidis canebat ariſtis.

v. 10. *Nudus Lethæa*] Propertius Eleg. 16. l. 3.

NUDUS ab inferna, ſtulte, vehere RATE.

Cæterùm hic poëta uſus eſt numeris paulò aſperioribus, ob iteratam geminationem caninæ litteræ.

v. 15. *nemora in domibus*] Fidem excedunt, quæ narrat Svetonius de

Auratæque trabes, marmoreumque ſolum?
Quidve in Erythræo legitur quæ litore concha,
Tinctaque Sidonio murice lana juvat?
Et quæ præterea populus miratur? in illis
Invidia eſt. *FALSO plurima vulgus amat.*
NON opibus mentes hominum, curæque levantur,
Nam fortuna ſuâ tempora lege regit.
Sit mihi paupertas tecum jucunda, Neæra,
At ſine te regum munera nulla volo.
O niveam, quæ te poterit mihi reddere, lucem!
O mihi felicem terque quaterque diem!
At ſi pro dulci reditu quæcumque voventur
Audiat averſâ non meus aure Deus:
Nec me regna juvent, nec Lydius aurifer amnis,
Nec quas terrarum ſuſtinet orbis opes.

Hæc

OBSERVATIONES.

de Neronis ædibus & viridariis, in ejus vitâ cap. 31. Poſtquàm enim de veſtibulo immenſæ domus, & amplitudine ſtagni lectorem admonuit, hæc addit: *Rura inſuper arvis atque vineis, & paſcuis ſilviſque, varia cum multitudine omnis generis pecudum ac ferarum.* Aubaudi *fuerunt*.

v.20. *Falsò*] Injuriâ: non enim divitiæ aut honores bona ſunt ab hominibus tantoperè expetenda, ſi quidem fortunæ imperio ſubiecta, horæ momento ſæpe dilabuntur. Adde metus, inſomnia, ſatietatem, quæ potentibus & locupletibus, magis quàm pauperibus & humilibus nocere ſolent. Nota vim, & proprietatem adverbii *falsò*. Criſp. Salluſtius initio Belli Jugurthini: FALSO *queritur de natura ſua genus humanum, quod imbecille, atque ævi brevis, forte potiùs, quàm virtute regatur.* Italicè redderes: *A torto ſi lamenta &c.*

v. 22. *ſua tempora lege regit*] Sapienter Seneca Tragicus Thyeſte ch. 3.

Quem dies vidit veniens ſuperbum,

S 3 *Hunc*

Hæc alii cupiant: liceat mihi paupere cultu
  Securo carâ conjuge poſſe frui.
Adſis, & timidis faveas, Saturnia, votis,
  Et faveas conchâ Cypria vecta tuâ.
Aut ſi fata negant reditum, triſteſque ſorores,
  Stamina quæ ducunt, quæque futura neunt:
Me vocet in vaſtos amnes, nigramque paludem
  Dives in ignavâ luridus Orcus aquâ.

ELEGIA IV.

Narrat ſe ſomniantem à Phœbo admonitum de Neæræ pactæ ſibi conjugis perfidiâ; itemque doctum, quibus artibus eam flectere poſſet.

DIi meliora ferant, nec ſint inſomnia vera,
  Quæ tulit extremâ proxima nocte quies.
Ite procul, vanum falſumque avertite viſum:
  Deſinite in vobis quærere velle fidem.

Di-

OBSERVATIONES.

Hunc dies vidit fugiens jacentem. Parciùs igitur inſoleſcant divites, humanæ inconſtantiæ memores.

v. 33. *Saturnia*] Juno Lucina matrimonii præſes.

v. 36. *neunt*] Placet Heinſii conjectura *canunt*, ſed in textum recipere non auſim.

v. 38. *ignava*] Cænosâ, tardeque fluente.

ELEG. IV. v. 2. *extrema nocte*] Cum, cibo concocto, abeunt craſſiores imagines, & *ſomnia* videntur *pituita purgatiſſima*, ut loquitur Perſius 2. Sat. Ovidius Epiſtolâ Herûs:

Namque ſub Auroram, jam dormitante lucerna,
SOMNIA quo cerni tempore vera ſolent.

Tertullianus lib. de Anima cap. 48. *Certiora, & colatiora SOMNIARI affirmant ſub EXTREMIS NOCTIBUS.* lege reliqua.

v. 6.

Divi vera monent, venturæ nuntia ſortis
Vera monent Thuſcis exta probata viris.
SOMNIA fallaci ludunt temeraria nocte,
Et pavidas mentes falſa timere jubent.
At natum in curas hominum genus, omina noctis
Farre pio placant, & ſaliente ſale.
Et tamen, utcumque eſt, ſive illi vera moneri.
Mendaci ſomno credere ſive volent:
Efficiat vanos noctis Lucina timores,
Et fruſtra immeritum pertimuiſſe velit.
Si mea nec turpi mens eſt obnoxia facto,
Nec læſit magnos impia lingua Deos.
Jam nox æthereum nigris emenſa quadrigis
Mundum, cæruleo laverat amne rotas;
Nec

OBSERVATIONES.

v. 6. *Thuſcis exta probata viris*] Aruſpicinâ maxime illuſtres fuerunt Etruſci, quin etiam omni ſuperſtitione laborantes. Tanaquil vocatur à Livio l. 1. Hiſtoriarum *perita, ut vulgò Etruſci, cæleſtium prodigiorum mulier*. Sed audiendus M. Tullius, qui 1. lib. de Divinatione rem ita declarat: *Etruſci autem, quòd religione imbuti ſtudioſius, & crebrius hoſtias immolabant, EXTORUM cognitioni ſe maximè dediderunt: quòdque propter aeris craſſitudinem de cælo apud eos multa fiebant, & quòd ob eamdem cauſam multa inuſitata partim ex cælo, alia ex terra oriebantur, quædam etiam ex hominum, pecudumve conceptu & ſatu, portentorum exercitatiſſimi interpretes extiterunt.*

v. 8. *falſa timere jubent*] Vide quæ obſerv. ad Eleg. 3. l. 2. Propertii v. 8.

v. 13. *Lucina*] Ridiculi ſunt, qui Lunam intelligunt: nihil enim ad rem. Junonem Lucinam precatur poeta, ut quandoquidem ea nuptiis contrahendis præfecta ſit, Neæræ conjugium ſibi conſervet, nec patiatur mala ſomnia, & ſpei ſuæ contraria, vim habere. Seneca Medeâ Act. 1. ſc. 1.

Dii conjugales, tuque genialis tori Lucina cuſtos ——

v. 18. *Mundum*] Ingentia cæli

 ſpa-

Hæc alii cupiant: liceat mihi paupere cultu
Securo carâ conjuge poſſe frui.
Adſis, & timidis faveas, Saturnia, votis,
Et faveas conchâ Cypria vecta tuâ.
Aut ſi fata negant reditum, triſteſque ſorores,
Stamina quæ ducunt, quæque futura neunt:
Me vocet in vaſtos amnes, nigramque paludem
Dives in ignavâ luridus Orcus aquâ.

Elegia IV.

Narrat ſe ſomniantem à Phœbo admonitum de Neæræ pactæ ſibi conjugis perfidiâ; itemque doctum, quibus artibus eam flectere poſſet.

Dii meliora ferant, nec ſint inſomnia vera,
Quæ tulit extremâ proxima nocte quies.
Ite procul, vanum falſumque avertite viſum:
Deſinite in vobis quærere velle fidem.

Di-

Observationes.

Hunc dies vidit fugiens jacentem. Parciùs igitur inſoleſcant divites, humanæ inconſtantiæ memores.

v. 33. *Saturnia*] Juno Lucina matrimonii præſes.

v. 36. *neunt*] Placet Heinſii conjectura *canunt*, ſed in textum recipere non auſim.

v. 38. *ignava*] Cœnosâ, tardeque fluente.

ELEG. IV. v. 2. *extrema nocte*] Cum, cibo concocto, abeunt craſſiores imagines, & *ſomnia* videntur *pituita purgatiſſima*, ut loquitur Perſius 2. Sat. Ovidius Epiſtolâ Herûs:

Namque ſub Auroram, jam dormitante lucerna,
SOMNIA quo cerni tempore vera ſolent.

Tertullianus lib. de Anima cap. 48. *Certiora, & colatiora SOMNIARI affirmant ſub EXTREMIS NOCTIBUS.* lege reliqua.

v. 6.

Divi vera monent, venturæ nuntia ſortis
Vera monent Thuſcis exta probata viris.
SOMNIA fallaci ludunt temeraria nocte,
Et pavidas mentes falſa timere jubent.
At natum in curas hominum genus, omina noctis
Farre pio placant, & ſaliente ſale.
Et tamen, utcumque eſt, ſive illi vera moneri,
Mendaci ſomno credere ſive volent:
Efficiat vanos noctis Lucina timores,
Et fruſtra immeritum pertimuiſſe velit.
Si mea nec turpi mens eſt obnoxia facto,
Nec læſit magnos impia lingua Deos.
Jam nox æthereum nigris emenſa quadrigis
Mundum, cæruleo laverat amne rotas;
Nec

OBSERVATIONES.

v. 6. *Thuſcis exta probata viris*] Aruſpicinâ maxime illuſtres fuerunt Etruſci, quin etiam omni ſuperſtitione laborantes. Tanaquil vocatur à Livio l. 1. Hiſtoriarum *perita, ut vulgò Etruſci, cæleſtium prodigiorum mulier*. Sed audiendus M. Tullius, qui 1. lib. de Divinatione rem ita declarat: *Etruſci autem, quòd religione imbuti ſtudioſiùs, & crebrius hoſtias immolabant, EXTORUM cognitioni ſe maximè dediderunt: quòdque propter aeris craſſitudinem de cælo apud eos multa fiebant, & quòd ob eamdem cauſam multa inuſitata partim ex cælo, alia ex terra oriebantur, quædam etiam ex hominum, pecudumve conceptu & ſatu, portentorum exercitatiſſimi interpretes extiterunt.*

v. 8. *falſa timere jubent*] Vide quæ obſerv. ad Eleg. 3. l. 2. Propertii v. 8.

v. 13. *Lucina*] Ridiculi ſunt, qui Lunam intelligunt: nihil enim ad rem. Junonem Lucinam precatur poëta, ut quandoquidem ea nuptiis contrahendis præfecta ſit, Neæræ conjugium ſibi conſervet, nec patiatur mala ſomnia, & ſpei ſuæ contraria, vim habere. Seneca Medeâ Act. 1. ſc. 1.

Dii conjugales, tuque genialis tori
Lucina custos ——

v. 18. *Mundum*] Ingentia cæli

ſpa-

Nec me ſopierat menti Deus utilis ægræ
  SOMNUS; *ſollicitas deficit ante domos.*
Tandem cum ſummo Phœbus proſpexit ab ortu,
  Preſſit languentis lumina ſera quies.
Hìc juvenis caſtâ redimitus tempora lauro
  Eſt viſus noſtrâ ponere ſede pedem.
Non illo quidquam formoſius ulla priorum
  Ætas, humanum nec videt illud opus.
Intonſi crines longâ cervice fluebant:
  Stillabat Syrio myrtea rore coma.
Candor erat, qualem præfert Latonia Luna,
  Et color in niveo corpore purpureus.

Ut

OBSERVATIONES.

ſpatia. M. Manilius eodem pacto uſurpavit initio 1. lib. Aſtronomic.

Carmine divinas artes, & conſcia fati
Sidera diverſos hominum variantia caſus
Cæleſtis rationis opus, deducere MUNDO
Aggredior ——

Plinius quoque l. 2. Nat. Hiſt. c. 1. *MUNDUM, & hoc, quod nomine alio cœlum appellare libuit.*

v. 23. *Hic*] Adverbium loci, pro adverbio temporis; cum dicere debuerit *tunc*. Ita Virgilius Æneidos 2.

HIC aliud majus miſeris, multoque tremendum
Objicitur magis, atque improvida pectora turbat.

v. 25. *Non illo quidquam formoſius*] Dum hos verſus attentiùs lego, ad ſcopulum impingere videor, nulla enim ſana ſententia ex his elici poteſt. Scaliger conſultò prætermiſit, quaſi lectorem moraturi non ſint. Statius in Pentametro mavult *ſuis* pro *videt*, nec tamen aliquid proficit. Ego lubens depono, & peritiori manui committo. Certè latet malignum ulcus, quod Chironis auxilio indigeat.

v. 28. *myrtea coma*] Myrti colorem præſeferens, qui pannis tingendis etiam adhibitus. Vide Ovidium 3. de Arte v. 181.

v. 29. *qualem præfert Latonia Luna*] Optimè, quia Phœbus Lunæ, ſive Dianæ frater: oportuit igitur illi ſimilem eſſe.

v. 35.

Ut juveni primùm virgo deducta marito,
  Inficitur teneras ore rubente genas:
Ut cum contexunt amaranthis alba puellæ
  Lilia, & Autumno candida mala rubent.
Ima videbatur talis illudere palla,
  Namque hæc in nitido corpore veſtis erat.
Artis opus raræ, fulgens teſtudine & auro
  Pendebat lævâ garrula parte lyra.
Hanc primùm veniens plectro modulatus eburno,
  Felices cantus ore ſonante dedit.
Sed poſtquam fuerant digiti cum voce locuti,
  Edidit hæc triſti dulcia verba modo:

Sal-

OBSERVATIONES.

v. 35. *Ima videbatur*] Palla uſque ad talos demiſſa Deos maiorum gentium ornabat: fuit enim index maieſtatis, & potentiæ. Virgilius de Venere 1. Æneidos: *pedes veſtis defluxit ad imos, Et vera inceſſu patuit Dea*. Propertius de Baccho Eleg. 15. l. 3.

Et feries imos veſte fluente pedes.

Valerius Flaccus Mopſum Phœbi filium paterno amictu induit 1. Argonaut.

Hic vates, Phœbique fides non vana parentis
Mopſus: puniceo cui circumfuſa cothurno
PALLA imos ferit alba pedes ——

v. 36. *fulgens teſtudine*] Corticibus marinæ teſtudinis in tenues laminas diſſectis varia opera fingebant artifices. Virgilius 2. Georg.

Nec varios inhiant pulchra TESTUDINE poſtes.

v. 41. *digiti cum voce locuti*] Caſſiodorus Variarum l. 4. Epiſt. 51. eodem pacto vocat geſticulatorum LOQUACISSIMAS *manus*, LINGUOSOS DIGITOS. Elegantiſſimè autem vetus poëta de Pantomimo:

Tot linguæ, quot membra viro: mirabilis eſt ars,
Quæ facit ARTICULOS VOCE ſilente LOQUI.

v. 42. *triſti modo*] Vel Elegiaco carmine ad res flebiles apto, vel ea narrans, quæ poëtæ diſplicitura erant.

v. 51.

Salve cura Deûm, caſto nam ritè poëtæ
  Phœbuſque, & Bacchus, Pierideſque favent.
Sed proles Semeles Bacchus, doctæque ſorores
  Dicere non norunt, quid ferat hora ſequens.
At mihi fatorum leges, ævique futuri
  Eventura Pater poſſe videre dedit.
Quare ego quæ dico non fallax, accipe, vates:
  Quodque Deus vero Cynthius ore ferat.
Tantùm cara tibi, quantùm nec filia matri,
  Quantùm nec cupido bella puella viro:
Pro quâ ſollicitas cæleſtia Numina votis,
  Quæ tibi ſecuros non ſinit ire dies:
Et cùm te fuſco ſomnus velavit amictu,
  Vanum nocturnis fallit imaginibus:
Carminibus celebrata tuis formoſa Neæra
  Alterius mavult eſſe puella viri;
Diverſaſque ſuas agitat mens impia curas,
  Nec gaudet caſtâ nupta Neæra domo.
Ah crudele genus, nec fidum femina nomen!
  Ah pereat, didicit fallere ſi qua virum!

Sed.

OBSERVATIONES.

v. 51. *Tantùm cara tibi*] Ut perfidiæ crimen vehementiùs appareat, recenſet Apollo, quantus amor Tibulli fuerit erga Neæram.

v. 59. *Diverſaſque ſuas*] Rectiùs, qui legunt *ſuis*, & conſanguineos puellæ intelligunt, à quibus Tibullo deſponſa fuerat. Catul. c. 61.

At tu ne pugna tali cum conjuge virgo;
Non æquum eſt pugnare, pater cui tradidit ipſe,
Ipſe pater cum matre, quibus parere neceſſe eſt.

v. 64.

Sed flecti poterit: mens eſt mutabilis illis.
Tu modò cum multâ brachia tende fide.
Sævus Amor docuit validos tentare labores,
Sævus Amor docuit verbera ſæva pati.
Me quondam Admeti niveas paviſſe juvencas,
Non eſt in vanum fabula ficta jocum.
Tunc ego nec citharâ poteram gaudere ſonorâ,
Nec ſimiles chordis reddere voce ſonos,
Sed perlucenti cantus meditabar avenâ,
Ille ego Latonæ filius, atque Jovis.
Neſcis quid ſit Amor, juvenis, ſi ferre recuſas
Immitem dominam, conjugiumque ferum.
Ergo ne dubita blandas adhibere querelas;
VINCUNTUR molli pectora dura prece.
Quòd ſi vera canunt ſacris oracula templis,
Hæc illi noſtro nomine dicta refer:
Hoc tibi conjugium promittit Delius ipſe,
Felix hoc. alium deſine velle virum.
Dixit, & ignavus defluxit pectore ſomnus.
Ah ego ne poſſim tanta videre mala!
Nec tibi crediderim votis contraria vota,
Nec tantum crimen pectore ineſſe tuo.

Nam

OBSERVATIONES.

v. 64. cum multa brachia tende fide] Obteſtando ſæpius fidem hominum, & Deorum. Propertius l. 1. Eleg. 18.
Et non ulla meo clamat in ore FIDES.

v. 71. Ille ego] ἐμφατικῶς. quaſi dicat: *Quod Phœbum decuit, quem non decet?*

ELEG.

Nam te nec vaſti genuerunt æquora Ponti,
Nec flammam volvens ore Chimæra fero.
Nec canis anguineâ redimitus terga catervâ,
Cui tres ſunt linguæ, tergeminumque caput,
Scyllaque virgineam canibus ſuccincta figuram:
Nec te conceptam ſæva leæna tulit.
Barbara nec Scythiæ tellus, horrendave Syrtis,
Sed culta, & duris non habitanda domus,
Et longè ante alias omnes mitiſſima mater,
Iſque pater, quo non alter amabilior.
Hæc Deus in melius crudelia ſomnia vertat,
Et jubeat tepidos irrita ferre Notos.

ELEGIA V.

Ad amicos in thermis Etruſcis commorantes, ut pro ſuâ valetudine vota ſuſcipiant.

VOs tenet, Etruſcis manat quæ fontibus unda,
Unda ſub æſtivum non adeunda Canem.
Nunc autem ſacris Bajarum maxima lymphis,
Cum ſe purpureo vere remittit hiems.
At mihi Perſephone nigram denuntiat horam.

Im-

OBSERVATIONES.

ELEG.V. v. 3. *Bajarum maxima*] Caſpar Scioppius in Paradoxis litterariis legit *proxima*, quod valde arridet. Eſſet ſimile illi Horatiano Ode 12. l. 1. *PROXIMOS illi tamen occupavit Pallas honores*. Vulgatam lectionem tuetur Scaliger teſtimonio Martialis, & Sidonii Apollinaris.

v. 5. *nigram denuntiat horam*] Mortis diem. Propertius l. 4. Eleg. 3.

Illa

Immerito juveni parce nocere Dea.
Non ego tentavi nulli temeranda virorum
Audax laudandæ ſacra docere Deæ.
Nec mea mortiferis infecit pocula ſuccis
Dextera, nec cuiquam tetra venena dedit.
Nec nos ſacrilegos templis admovimus ignes,
Nec cor ſollicitant facta nefanda meum.

Nec

OBSERVATIONES.

Illa dies hornis cædem DENUNTIAT agnis.

v. 8. *laudandæ ſacra docere Deæ*] Cereris myſteria populo revelare, quod graviſſimo ſupplicio dignum exiſtimabatur. Cur autem *laudandam* vocet, non ſatis liquidò compertum eſt mihi. Fortaſſe laudes dicebantur Cereri à ſacerdotibus, quemadmodùm Iſidi. vide ſupra Eleg. 3. l. 1. Adde quòd eadem Ceres, Iſis Ægyptiis dicta eſt, ac ſub utroque nomine ſecubitu à puellis colebatur.

v. 11. *Nec nos ſacrilegos*] Lectio valde ſuſpecta. Fuit in antiquis Codd.

Nec nos ſacrilegis templis admovimus ægros.

Muto litterulam, & locum ſanitati reſtituo:

Nec nos ſacrilegos templis admovimus ægros.

In Æſculapii fano excubabant olim ægroti, ut valetudinem priſtinam à Deo reciperent, quam ſuperſtitionem ridet Arnobius l. 1. his verbis: *Cum Æſculapium ipſum latorem, ut prædicant, ſanitatis, quoad ipſis ſuperfuit vita, & precibus fatigarent, & miſerrimis votis invitarent, nonne alios ſcimus malis ſuis commortuos? cruciatibus alios conſenuiſſe morborum? pernicioſiùs alios ſe ſe habere cæpiſſe, poſtquam dies noctesque in continuis precibus, & ſanitatis expectatione triverunt? Quid ergo prodeſt oſtendere unum aut alterum fortaſſe curatos, cum tot millibus ſubvenerit nemo, & plena ſint omnia miſerorum, infelicium que delubra?* Cappadox leno apud Plautum Curculione Act. 2. ſc. 1.

Migrare certum eſt jam nunc è fano foras,
Quando Æſculapii ita ſentio ſententiam:
Ut qui me nihili faciat, nec ſalvom velit.

Hinc facilis eſt conjectura, Tibullum quoque idem remedium tentaſſe, at nullo ſucceſſu: & propterea conqueſtus ait, ſe non ingreſſum ſacraria coinquinatum ſacri-

legii

Nec nos inſanæ meditantes jurgia linguæ
  Impia in adverſos ſolvimus ora Deos.
Et nondum cani nigros læſere capillos,
  Nec venit tardo curva ſenecta pede.
Natalem primò noſtrum videre parentes,
  [Cum cecidit fato Conſul uterque pari.]
Quid fraudare juvat vitem creſcentibus uvis,
  Et modò nata malâ vellere poma manu?
Parcite pallentes umbras quicumque tenetis,
  Duraque ſortiti tertia regna Dei.
Elyſios olim liceat cognoſcere campos,
  Lethæamque ratem, Cimmerioſque lacus,
Cum mea rugoſâ pallebunt ora ſenectâ,
  Et referam pueris tempora priſca ſenex.
Atque utinam vano nequidquam terrear æſtu;
  Languent ter quinos ſed mea membra dies.

At

OBSERVATIONES.

legii labe. Fruſtra enim ſacrilegi Deorum opem implorant, quorum ſacra compilaverunt. Exſtat elegans Æſopi Apologus in hanc ſententiam: Κόραξ νοσῶν ἔφη τῇ μητρί· Μῆτερ εὔχου τῷ Θεῷ, καὶ μὴ θρήνει. Ἡ δ᾽ ὑπολαβοῦσα ἔφη· τίς σε, ὦ τέκνον, τῶν θεῶν ἐλεήσει; τίνος γὰρ κρέας ὑπὸ σοῦ γέγονεν συλλήψεως; *Corvus ægrotans ait matri: Mater precare Deum, nec lamentare. Ea verò reſpondit, dixitque: quis Deorum, ô fili, miſerebitur tui? cujus enim tu carnes non es furatus?*

Nec te moveat, lector ingenue, geminatio epitheti, quando & Virgilius 6. Æneidos ita cecinit: *Lucent genialibus altis Aurea fulcra toris.* & Catullus: *Cui dono lepidum novum libellum?*

v. 18. *Cum cecidit fato*] Spur'us verſiculus, de quo conſule noſt.a Prolegomena cap. 5. Imò & præcedentem delendum autumo, ubi τὸ *primò* Gallicâ nive frigidius. Profectò alienum hoc diſtichon totam ſententiam interrumpit.

v. 28. *Languent ter quinos*] Supra

Eleg.

At vobis Thuſcæ celebrantur numina lymphæ,
Et facilis lentâ pellitur unda manu.
Vivite felices, memores & vivite noſtri,
Sive erimus, ſeu nos fata fuiſſe velint.
Interea nigras pecudes promittite Diti,
Et nivei lactis pocula miſta mero.

ELEGIA VI.

Mœrore confectus, quòd puella ſua pactam ſibi fidem violaverit, curas ebrietate abigere ſtatuit, ſed amore impellente ſæpius ad querelas relabitur.

CAndide Liber ades; ſic ſit tibi myſtica vitis,
Sic ederâ ſemper tempora vincta feras.
Aufer & ipſe meum pariter medicando dolorem;
Sæpe tuo cecidit munere victus Amor.
Care puer, madeant generoſo pocula Baccho,
Et nobis pronâ funde Falerna manu.
Ite procul durum curæ genus, ite labores:
Fulſerit hìc niveis Delius alitibus.
Vos modo propoſito dulces faveatis amici,
Neve neget quiſquam me duce ſe comitem.

Aut

OBSERVATIONES.

Eleg. 5. l. 2. *jaces cum ſaucius annum.*

v. 32. *ſeu nos fata fuiſſe velint*] Albinovanus Elegiâ in obitum Mæcenatis:

Mollibus ex oculis aliquis tibi decidet humor,
Cum dicar ſubita voce FUISSE tibi.

ELEG. VI. v. 10. *Neve neget quiſquam m. d. ſ. c.*] Horatius Ode 35. l. 1.

Aut ſi quis vini certamen mite recuſet,
Fallat eum tecto cara puella dolo.
Ille facit dites animos Deus: ille ferocem
Contudit, & dominæ miſit in arbitrium.
Armenias tigres, & fulvas ille leænas
Vicit, & indomitis mollia corda dedit.
Hæc Amor, & majora valet; ſed poſcite Bacchi
Munera; quem veſtrûm pocula ſicca juvant?
Convenit ex æquo, nec torvus Liber in illos,
Qui ſe, quique unà vina jocoſa colunt.
Jam venit iratus nimiùm nimiumque ſeveris:
Qui timet irati Numina magna, bibat.
Quales his pœnas qualis quantuſque minetur,
Cadmeæ matris præda cruenta docet.
Sed procul à nobis hic ſit timor: illaque, ſi qua eſt,
Quid valeat læſi ſentiat ira Dei.

Quid

OBSERVATIONES.

l. 1. ad Fortunam:
Te ſpes, & albo rara fides colit
Velata panno, NEC COMITEM ABNEGAT,
Utcumque mutata potentes
Veſte domos inimica linquis.

v. 17. *Hæc Amor, & majora valet*] Ideſt Bacchum geſtis æquat, ſuperatque.

v. 18. *pocula ſicca*] Cyathi mero exhauſti.

v. 25. *illaque ſi qua eſt*] Non hæc ad Agaven referenda, ut malè Scaliger cenſet, cui adſtipulatur Douza pater, ſed ad Neæram. Sequitur enim: *Quid precor ah demens?* Maledixerat poëta puellæ perfidæ, ſed ſtatim eum pœnituit maledictorum, ex amantium conſuetudine. Idcircò abſtinet à nomine, utiturque imperfectâ oratione, quaſi lingua nō auderet apertè conviciari. Hoc debuerant Critici animadvertere, nec ſolùm in voculis emen-

Quid precor ah demens? venti temeraria vota,
  Aëriæ & nubes diripienda ferant.
Quamvis nulla mei ſupereſt tibi cura, Neæra,
  Sis felix, & ſint candida fata tua.
At nos ſecuræ reddamus tempora menſæ.
  Venit poſt multas una ſerena dies.
Hei mihi, *DIFFICILE eſt imitari gaudia falſa*,
  Difficile eſt triſti fingere mente jocum.
Nec bene mendaci riſus componitur ore,
  Nec bene ſollicitis ebria verba ſonant.
Quid queror infelix? turpes diſcedite curæ.
  Odit Lenæus triſtia verba pater.
Gnoſſia, Theſéæ quondam periuria linguæ
  Fleviſti ignoto ſola relicta mari.
Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus,
  Ingrati referens impia facta viri.

Vos

OBSERVATIONES.

emendandis, & MSS. inculcandis cum faſtidio lectoris inhærere.

v. 30. *Sis felix*] Catul. c. 67. *SITIS FELICES & tu ſimul, & tua vita.*

v. 31. *reddamus tempora*] Multis exantlatis laboribus, reliquum temporis genio, & jucundæ comeſſationi debetur: quamobrem poeta noſter verbo *reddendi* elegantiſſimè uſus eſt. Martialis pariter Epig. 49. l. 1.

Non impudenter vita, quod reliquum
  eſt, petit,
Cum fama, quod ſatis eſt, habet.

v. 36. *Nec bene ſollicitis*] Hinc videtur derivaſſe, quæ ſcribit Plinius Junior Oratione ad Traianum: *Aliud SOLICITUDINIS, aliud ſecuritatis ingenium eſt; alia triſtium inventio, alia gaudentium. Neutrum ſimulationes expreſſerint. habent ſua VERBA miſeri, ſua VERBA felices.*

Vos ego nunc moneo: *FELIX*, *quicumque dolore*
Alterius diſces poſſe carere tuo.
Nec vos aut capiant pendentia brachia collo,
Aut fallat blandâ ſordida lingua fide.
Et ſi perque ſuos fallax juravit ocellos,
Junonemque ſuam, perque ſuam Venerem,
Nulla fides inerit. *PERJURIA ridet amantum*
Jupiter, *&* *ventos irrita ferre jubet.*
Ergo quid toties fallacis verba puellæ
Conqueror? ite à me ſeria verba precor.
Quàm vellem tecum longas requieſcere noctes,
Et tecum longos pervigilare dies!
Perfida, nec meritò nobis inimica; merenti
Perfida, ſed quamvis perfida, cara tamen.
Najada Bacchus amat. ceſſas ô lente miniſter?
Tem-

OBSERVATIONES.

V. 43. *Vos ego nunc moneo*] Sermonem vertit ad convivas, veluti dicat. Monuit puellas Catullus, ne virorum juramentis fidem haberent, propoſito exemplo Theſei; ego viciſſim viros admoneo, ut ſibi caveant à mulierculárum levitate, propoſito exemplo Neæræ.

V. 48. *Junonemque ſuam*] Infra l. 4. carm. 13.

Hæc tibi ſancta TUÆ JUNONIS numina juro,
Quæ ſola ante alios eſt mihi magna Deos.

V. 52. *ſeria verba*] Triſtia, & lamentabilia.

V. 55. *merenti Perfida*] Mihi de te optimè merito. v. Indicem verbo *merere*.

V. 57. *Najada Bacchus amat*] A Nymphis enim educatus fuit, quod poëticum figmentum innuit merum aquâ diluendum eſſe. Meleager in Anthologia:

Αἱ Νύμφαι τὸν Βάκχον, ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατο κοῦρος,
νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλινδόμενον.
Τοὔνεκα σὺν Νύμφαις Βρόμιος φίλος, ἢν δέ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

E

Temperet annoſum Martia lympha merum.
Non ego, ſi fugiat noſtræ convivia menſæ
Ignotum cupiens vana puella torum,
Sollicitus repetam totâ ſuſpiria nocte.
Tu puer i, liquidum fortiùs adde merum.
Jamdudum Syrio madefactus tempora nardo
Debueram ſertis implicuiſſe comas.

AL-

OBSERVATIONES.

E cinere ut Bacchum Nymphæ cepere ſorores,
Membraque lavarunt fonte perennis aquæ.
Junctus amicitia eſt Nymphis. Si forte repellas,
Natum de flammis experiere Deum.

& Phavorinus apud Stobæum ſerm. 112. Καθάπερ φησὶν ὁ Πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι. *Quemadmodum Plato, inquit de vino aquæ miſcendo: inſanientem Deum ab alio Deo ſobrio TEMPERARI.*

Ibid. *ceſſas ó lente miniſter?*] Virgilius 6. Æneidos ex ore Sibyllæ:
— *CESSAS in vota, preceſque Tros, ait, Ænea, CESSAS?* —

V. 62. *fortiùs.*] Adverbium eſt, ut cuivis manifeſtum.

ALBII TIBULLI
EQUITIS ROMANI

variorum Carminum Liber, vulgò Elegiarum IV.

CARMEN I.

Laudat Meſſalam ab animi prudentiâ, & rebus bello geſtis: eumque toto illuſtrem orbe futurum vaticinatur.

TE, Meſſala, canam. Quamquam me cognita virtus
Terret, ut infirmæ nequeant ſubſiſtere vires,
In-

OBSERVATIONES.

CARM. I. v. 1. *cognita virtus*] Robur & fortitudo animi, cujus ego probè ſum conſcius. Virgilius 5. Æneidos v. 455. citatus à Nonio Marcello:

Tum pudor incendit VIRES, & conſcia VIRTUS.

At ibi contraria ſententia eſt, cognoſcit enim Entellus fortiſſimus pugil ſe magnis viribus Dareti præſtare: Tibullus autem ſe nervorum ſucciſorum eſſe, imparemque laudibus Meſſalæ. Utrobique tamen *virtus* pro vigore accipitur.

v. 4.

Incipiam tamen. At meritas ſi carmina laudes
Deficiant: humilis tantis ſim conditor actis:
Nec tua, te præter, chartis intexere quiſquam
Facta queat, dictis ut non majora ſuperſint:
Eſt nobis voluiſſe ſatis. Nec carmina parva
Reſpueris; etiam Phœbo gratiſſima dona
Cres tulit, & cunctis Baccho jucundior hoſpes
Icarus, ut puro teſtantur ſidera cælo
Erigoneque, Caniſque, neget ne longior ætas.
Quin etiam Alcides Deus aſcenſurus Olympum
Læta Molorcheis poſuit veſtigia tectis;

Par-

OBSERVATIONES.

v. 4. *conditor*] Apud poëtas nonnumquàm *condere* eſt *immortalitati conſecrare*. Propertius Eleg. 1. l. 2.

Nec mea conveniunt duro præcordia verſu
Cæſaris in Phrygios CONDERE nomen avos.

v. 5. *te præter*] Mira laus à facundiâ, & bonis artibus. Paria Livius de M. Tullio Hiſtor. l. 120. cujus fragmentum debemus Rhetori Senecæ Suaſor. 6. *Si quis tamen virtutibus vitia penſarit, vir magnus, acer, memorabilis fuit, & in cujus laudes perſequendas Cicerone laudatore opus fuerit.*

v. 6. *dictis ut non majora ſuperſint*] Polyænus Petronianus ad mulierem pulcherrimam deſcribendam ita gradum facit: *Nulla vox eſt, quæ formam ejus poſſit comprehendere; nam quidquid dixero, minus erit.*

v. 9. *Cres*] Quis hic fuerit, neque ſcimus, neque multùm intereſt an ſciamus. V. Scaligerū ad Euſebium pag. 17. Si fas eſt in re dubiâ divinare, à Cretenſibus hoſpitio exceptum Apollinem exiſtimaverim, cum propter interfectos Cyclopas, à Jove cælo pulſus aberrabat. *Cres* numero multitudinis facit *Cretes*. Ovidius Amorum 3. Eleg. 10.

Cretes erunt teſtes, nec fingunt omnia Cretes.

v. 10. *puro cælo*] Sereno, etenim nubilis noctibus aſtra non apparent.

v. 12. *Alcides Deus*] Ne putes otioſum eſſe τὸ *Deus*, nam ſignificat Herculis ἀποθέωσιν, qui antea mortalis fuerat. vide Ovid. citat. 9. Metamorph.

v. 13. *Læta*] Hilaris Molorchi

Parvaque cæleſtes pacavit mica, nec illis
Semper inaurato taurus cadit hoſtia cornu.
Hic quoque ſit gratus parvus labor, ut tibi poſſim
Indè alios, aliosque memor componere verſus.
Alter dictet opus magni mirabile mundi,
Qualis in immenſum deſederit aëra tellus,
Qualis & in curvum pontus confluxerit orbem,
Et vagus è terris quà ſurgere nititur aër,
Huic & contextus paſſim fluat igneus æther,
Pendentique ſuper claudantur ut omnia cælo.
At quodcumque meæ poterunt audere Camœnæ,
Seu tibi par poterunt, ſeu, quod ſpes abnuit, ultra,
Sive minus (certèque canêt minus) omne vovemus
Hoc tibi, nec tanto careat mihi nomine charta.
Nã, quãquàm antiquæ gentis ſuperant tibi laudes,
Non tua majorum contenta eſt gloria famâ,

Nec

OBSERVATIONES.

tecta introivit, non indignatus hoſpitis paupertatem. De hac magni Herois comitate, atque opum contemptu Evander apud Virgil. 8. Æneidos:

—— hæc, inquit, limina victor
ALCIDES ſubiit, hæc illum regia cepit.
Aude hoſpes contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo, rebuſque veni non aſper egenis.

V. 15. *inaurato cornu*] Talis veterum elegantia in ornandis victimis. Valerius Flaccus 1. Argonaut.

—— dabit AURATIS & CORNIBUS igni
Colla pater, niveique greges altaria cingent.

V. 20. *pontus confluxerit*] Geneſis cap. 1. *Dixitque Deus: Congregentur aquæ, quæ ſub cælo ſunt, in locum unũ.*

V. 28. *ſuperant*] Pro ſuperſunt. Ovidius 1. de Arte verſu penult.

Pars SUPERAT cœpti, pars eſt exhauſta laboris.

v. 46.

Digitized by Google

Nec quæris, quid quâque index ſub imagine dicat:
Sed generis priſcos contendis vincere honores,
Quàm tibi majores, majus decus ipſe futurus:
At tua non titulus capiet ſub nomine facta,
Æterno ſed erunt tibi magna volumina verſu,
Convenientque tuas cupidi componere laudes
Undiq; quique canent vincto pede, quiq; ſoluto.
Queis potius certamen erit, ſim victor in illis,
Ut noſtrum tantis inſcribam nomen in actis.
Nam quis te majora gerit caſtriſve, forove?
Nec tamen hinc, aut hinc tibi laus majorve, minorve:
Juſta pari premitur veluti cum pondere libra,
Prona nec hac plus parte ſedet, nec ſurgit ab illâ,
Qualis, inæquatũ ſi quando onus urget utrimque,
Inſtabilis natat alterno depreſſior orbe.
Nam ſeu diverſi fremat inconſtantia vulgi,
Non alius ſedare queat: ſeu judicis ira

Sit

OBSERVATIONES.

v. 46. *judicis ira*] Judices iraſci flagitium eſt, tunc etenim videntur homines, non ſcelera, odiſſe. Claudianus de Mallii Theodori Conſulatu ſapientiſſimè:

Quin etiam ſontes expulſa corrigis IRA,
Et placidus delicta domas, nec dentibus unquam
Inſtrepis horrendum, fremitu nec verbera poſcis.
Qui fruitur pœna, ferus eſt, legumque videtur
Vindictam præſtare ſibi: cum viſcera felle
Canduerint, ardet ſtimulis, ferturque nocendi
Prodigus, ignarus cauſæ. Diis proximus ille eſt,
Quem ratio, non IRA movet —

Sit placanda, tuis poterit miteſcere verbis.
Non Pylos, aut Ithace tantos genuiſſe feruntur
Neſtora, vel parvæ magnum decus urbis Ulyſſem;
Vixerit ille ſenex quamvis, dum terna per orbem
Sæcula fertilibus Titan decurreret horis:
Ille per ignotas audax erraverit urbes,
Quà maris extremis tellus includitur undis.
Nam Ciconumque manus adverſis reppulit armis:
Non valuit Lotos cœptos avertere curſus:
Ceſſit & Ætnææ Neptunius incola rupis
Victa Maroneo fœdatus lumina Baccho.
Vexit & Æolios placidum per Nerea ventos;
Incultos adiit Læſtrygonas, Antiphatenque,
Mobilis Artacie gelidos quos irrigat unda.
Solum nec doctæ verterunt pocula Circes:
Quamvis illa foret Solis genus, apta vel herbis,
Aptaque vel cantu veteres mutare figuras.

Cim-

OBSERVATIONES.

v. 51. *fertilibus horis*] Secum omnia ferentibus, res humanas mutantibus. *Fertilis* à *ferendo*, ut nemo neſcit. Ideò Virgilius Eclog. 9.

Omnia FERT ætas, animum quoque ——

idest *aufert*. Contrario ſenſu Venuſinus in A. P.

MULTA FERUNT anni venientes commoda ſecum.

v. 60. *gelidos*] Quâ ratione Læſtrigones antiquiſſimi Siciliæ populi gelidi vocari queant, equidem ignoro: Sicilia enim regio calida eſt, utpote in Africam & Meridionalem plagam converſa. Locus igitur cubat in mendo, & fortaſſe ita legendus:

Mobilis Artacie gelida quos irrigat unda.

v. 70.

Cimmerion etiam obſcuras acceſſit ad arces,
Queis numquam candente dies apparuit ortu,
Sive ſupra terras Phœbus, ſeu curreret infra:
Vidit ut inferno Plutoni ſubdita regna
Magna Deûm proles levibus diſcurreret umbris:
Præteriitque citâ Sirenum litora puppi.
Illum inter geminæ nantem confinia mortis
Nec Scyllæ ſævo conterruit impetus ore,
Cum canibus rapidas inter freta ſerperet undas:
Nec violenta ſuo conſumpſit more Charybdis,
Vel ſi ſublimis fluctu conſurgeret imo,
Vel ſi interrupto nudaret gurgite pontum.
Non violata vagi ſileantur paſcua Solis,
Non Amor,& fecunda Atlantidos arva Calypſus,

Fi-

OBSERVATIONES.

v.70. *Illum inter geminæ*] Occaſione arreptâ videor mihi pretium operæ facturus, ſi lectoribus meis indicavero, quomodò cenſeam ſcribendos tres Virgilii verſus ex 3. Æneide, hactenus peſſimè interpunctos, & pejùs intellectos. Hi verò ſunt, maximèque ad Tibullum pertinent:

Contra, juſſa monent Heleni, Scyllam atque Charybdim
Inter (utramque viam leti, diſcrimine parvo)
Ni teneant curſus: certum eſt dare lintea retro.

Haud facile cogitatu eſt, quantam lucem afferat Virgilio parentheſis illa. Sed malo doctos viros judicium ferre de hiſce nugis, quàm ipſe meam diligentiam venditare. Quid verò turbatius, quàm vulgata ſcriptura?

Contra, juſſa monent Heleni, Scyllam atque Charybdim
Inter utramque viam, leti diſcrimine parvo,
Ni teneant curſus: certum eſt dare lintea retro.

Certè hic locus Grammaticis moleſtiam ſæpe creavit, Sat ſcio.

v.77. *fecunda arva*] Notum eſt Calypſo ex Ulyſſe filium Auſonem enixam, quamobrem ſuſpicor ſub hac *arvorum* translatione obſcœnum

Finis & erroris miſeri Phæacia tellus.
Atque hæc ſeu noſtras inter ſunt cognita terras,
Fabula ſive novum dedit his erroribus orbem,
Sit labor illius, tua dum facundia major.
Nam te non alius belli tenet aptiùs artes,
Quà deceat tutam caſtris præducere foſſam:
Qualiter adverſos hoſti defigere cervos:
Quemve locū ducto melius ſit claudere vallo,
Fontibus ut dulces erumpat terra liquores,
Ut faciliſque tuis aditus ſit, & arduus hoſti,
Laudis & aſſiduo vigeat certamine miles.
Quis tardamve ſudem meliùs, celeremve ſagittam
Jecerit, aut lento perfregerit obvia pilo?
Aut quis equū celeremve arcto compeſcere fræno
Poſſit, & effuſas tardo permittere habenas?
Inque vicem modò directo contendere paſſu,
Seu libeat curvo meliùs contendere gyro?
Quis parmâ, ſeu dextra velit, ſeu læva tueri,
Sive hàc, ſive illac veniat gravis impetus haſtæ,
Amplior, aut ſignata citâ loca tangere funda?

Jam

OBSERVATIONES.

num aliquid latere, quod poëta honeſto verborum circuitu velaverit: cum potiſſimùm præceſſerit mentio de amore. Lucretius l. 4.

Atque in eo eſt Venus, ut muliebria conſerat ARVA.

Quem imitatus Maro Georgicon 3.

Hoc faciunt, nimio ne luxu obtuſior uſus
Sit genitali ARVO, & ſulcos oblimet inertes.

V. 97. *ſignata loca*] Oculis notatā: Nos Itali vocamus *il berſaglio*. Citat Virgilius 5. Æneid. de curſu certantibus: *ſimul ultima SIGNANT*; ubi Servius; *inuentes*, in-

Jani ſimul audacis veniant certamina Martis,
Adverſiſque parent acies concurrere ſignis,
Tunc tibi non deſit faciem cōponere pugnæ:
Seu ſit opus quadratum acies conſiſtat in agmen,
Rectus ut æquatis decurrat frontibus ordo:
Seu libeat duplicem, ſeu junctum cernere Martem,
Dexter uti lævum teneat; dextrumque ſiniſter
Miles, ſitque duplex gemini victoria caſus.

At

OBSERVATIONES.

inquit, *& notantes ultima ſpatia, ideſt finem; aviditate vincendi, & deeſt* viſu. *ut Cicero:* notat & DESIGNAT oculis.

V. 100. *faciem componere pugnæ*] Exercitum ad prælium inſtruere,

V. 101. *quadratum acies conſiſtat in agmen*] Antiquis temporibus ratio aciei diſponendæ ſimpliciſſima hæc fuit, ut ſcilicet copiæ omnes unà ſtipatæ incederent quadratâ figurâ, & rectis frontibus. Obſervandum tamen eſt τὸ *conſiſtat*, quod videtur magis pertinere ad expectationem hoſtis, quàm ad ipſam manuum commiſtionem. Neque Tibullus his verſibus triplicem inſtructionem exercitus innuere voluit, ut quidam falsò arbitrati ſunt: *duplex* enim, & *juncta* pugnæ facies, nihil aliud ſunt, quàm ſpecies *quadrati agminis* vel in geminum cornu leviter flexi, vel conjunctim in hoſtem immiſſi, cum eſſet munus Imperatoris alterutrum eligere. Clarius adhuc rem enodare contendam: Caſtris motis, ducis juſſu legiones omnes in unum conjungebant, deinde uti opus fuiſſet, vel collectæ uſque ad pugnam procedebant, vel ante novo quodam ordine disjungebantur.

V. 104. *Dexter uti lævum*] Non diſſimulabo legendum videri ſuperiori verſu:

Seu libeat junctum, duplicem ſeu cernere Martem.

vulgata enim lectio maximè ſententiam implicat, quæ talis eſt: Cum geminum cornu Romanorum in geminum hoſtium impetum facit, tunc noſter miles; qui dextro latere dimicat, ſiniſtras adverſariorum copias laceſſit; contra, qui ſiniſtro præliatur, dexteras concurit, atque ita duplex victoria de gemino inimicorum caſu, ſeu lapſu, refertur. Hæc, ſpero, tam dilucida nunc erunt, *quàm Solis radii, olim cum ſudum eſt, ſolent*.

v. 107.

At non per dubias errant mea carmina laudes,
Nam bellis experta cano. teſtis mihi victæ
Fortis Japidiæ miles: teſtis quoque fallax
Pannonius, gelidas paſſim disjectus in Alpes:
Teſtis Arupinis & pauper natus in armis,
Quem ſi quis videat vetus ut non fregerit ætas,
Terna minùs Pyliæ miretur ſæcula famæ.
Namque ſenex longæ peragit dum ſæcula vitæ,
Centum fecundos Titan renovaverit annos,
Ipſe tamen velox celerem ſuper edere corpus
Audet equũ, validiſque ſedet moderator habenis.
Te duce non aliàs converſus terga domator
Libera Romanæ ſubjecit colla catenæ.
Nec tamen his contentus eris, majora peractis
Inſtant, compertũ eſt veracibus ut mihi ſignis,
Queis Amithaonius nequeat certare Melampus.
Nam modò fulgentem Tyrio ſubtemine veſtem
Indueras, oriente die duce fertilis anni,
Splendidior liquidis cum Sol caput extulit undis,

Et

OBSERVATIONES.

v. 107. *bellis experta cano*] Ita ſupra Eleg. 8. l. 1.

Non ſine me eſt tibi partus honos,
Tarbella Pyrene
Teſtis, & Oceani litora Santonici.

v. 110. *natus in armis*] Ut Caligula, *qui cognomen caſtrenſi joco traxit, quia manipulario habitu inter milites educabatur. Imò verſiculi, imperante mox eo divulgati, apud hibernas legiones procreatum indicant:*

In caſtris NATUS, patriis nutritus IN ARMIS
Jam deſignati principis omen erat.

Svetonius in ejus vita c. 8. & 9.

v. 113. *Namque ſenex longæ*] Hunc verſum reperi in editione Scaligeri, ſed Tibulli non eſt, ac meo periculo delendus.

v. 125.

Et fera diſcordes tenuerunt flamina venti,
Curva nec aſſuetos egerunt flumina curſus:
Quin rapidum placidis etiam mare cōſtitit undis,
Illa nec aërias volucris perlabitur auras,
Nec quadrupes denſas depaſcitur aſpera ſilvas:
Quin largita tuis ſunt multa ſilentia votis.
Jupiter ipſe levi vectus per inania curru
Adfuit, & cælo vicinum liquit Olympum,
Intentâque tuis precibus ſe præbuit aure,
Cunctaque veraci capite annuit: abditus aris
Lætior eluxit ſtructos ſuper ignis acervos.
Quin hortante Deo magnis inſiſtere rebus
Incipe: non iidem tibi ſint, aliiſque triumphi.
Non te vicino remorabitur obvia Marte
Gallia, nec latis audax Hiſpania terris:
Nec fera te Tyrio tellus obſeſſa colono:

Nec

OBSERVATIONES.

v. 125. *Et fera diſcordes*] Oportuit Jovem ſurdaſtrum eſſe, ut enim preces Meſſalæ audiret, cuncta ſiluerunt, & ipſe domum ſuam reliquit, aureſque intendere neceſſe habuit. Quamobrem Elias Regum 3. c. 18. ſubſannat ſacerdotes Baal *dicens: Clamate voce majore: Deus enim eſt, & forſitan loquitur, aut in diverſorio eſt, aut in itinere, aut certè dormit, ut excitetur.*

v. 139. *latis audax Hiſpania terris*] Pomponius Mela l. 2. de ſitu orbis cap. 46. *Ipſa* HISPANIA, inquit, *niſi quà Gallias tangit, pelago undique incincta eſt: ubi illis adhæret maximè anguſta, paulatim ſe in noſtrum mare, & Oceanum extendit, magis magiſque latior ad Occidentem abit, ac fit ibi LATISSIMA.*

v. 140. *Nec fera te Tyrio*] Ab Hiſpaniâ opportunè tranſit in Africam; quæ ab illâ interfluente Gaditano freto ſolùm disjungitur, ubi Herculis columnæ. Dido regina cum magnâ Tyriorum manu

in

Nec quà vel Nilus, vel regia lympha Choaſpes
Profluit, aut rapidus Cyri dementia Gindes,
Ardet Arecteis aut unda perhoſpita campis.
Nec quà regna vago Tomyris finivit Araxe,
Impia nec ſævis celebrans convivia menſis
Ultima vicinus Phœbo tenet arva Padæus:
Quàque Hebrus, Tanaiſque Getas rigat, atque Magynos.
Quid moror? Oceanus ponto quà continet orbem,
Nulla tibi adverſis regio ſeſe offeret armis.
Te manet invictus Romano Marte Britannus,
Teque interjecto Mundi pars altera Sole.
Nam circumfuſo conſiſtit in aëre tellus,

Et

OBSERVATIONES.

in eam regionem venit, atque ibi Chartaginem condidit. v. Virgil. 1. Æneidos.

v. 142. *Cyri dementia Gindes*] Rem enarrat Seneca l. 3. de irâ c. 21. *Hic iratus fuit genti, & ignotæ, & immeritæ, ſenſuræ tamen: Cyrus flumini. Nam cum Babylonem oppugnaturus feſtinaret ad bellum, cujus maxima momenta in occaſionibus ſunt, GINDEN latè fuſum amnem vado tranſire tentavit: quod vix tutum eſt, etiam cum ſenſit æſtatem, & ad minimum deductus eſt. Ibi unus ex iis equis, qui trahere regium currum albi ſolebant, abreptus, vehementer commovit regem. juravit itaque amnem illum regiis equis meatum auferentem, eò ſe redacturum, ut tranſiri calcarique etiam à feminis poſſet. Huc deinde omnem tranſtulit belli apparatum, & tamdiù aſſedit operi, donec C. & LXXX. cuniculis diviſum alveum in CCC. & LX. rivos diſpergeret, & ſiccum relinqueret, in diverſum fluentibus aquis. Periit itaque & tempus, magna in vanis rebus jactura, & militum ardor, quem inutilis labor fregit, & occaſio aggrediendi imparatos, dum ille bellum indictum hoſti cum flumine gerit.* Totum locum libenter tranſcripſi, ut commodis lectoris inſervirem. Si cui otium eſt, adeat Herodotum in Clio.

v. 143. *Ardet Arecteis*] De hoc verſu conſule Scaligeri notas.

v. 161.

Digitized by Google

Et quinque in partes totus diſponitur orbis.
Atque duæ gelido vaſtantur frigore ſemper:
Illic & densâ tellus abſconditur umbrâ,
Et nulla incœpto perlabitur unda liquore,
Sed durata riget denſam in glaciēque, nivemque:
Quippe ubi non umquam Titan ſuperegerit ortus.
At media eſt Phœbi ſemper ſubjecta calori,
Seu propior terris æſtivum fertur in orbem,
Seu celer hibernas properat decurrere luces.
Non ergo preſſo tellus conſurgit aratro,
Nec frugem ſegetes præbent, nec pabula terræ.
Non illic colit arva Deus, Bacchuſve, Cereſve,
Nulla nec exuſtas habitant animalia partes.
Fertilis hanc inter poſita eſt, interque rigentes,
Noſtraq; & huic adverſa ſolo pars altera noſtro,
Quas ſimilis utrimque tenens vicinia cæli
Temperat, alter & alterius vires necat aër.
Hinc placidus nobis per tēpora vertitur ānus,
Hic & colla jugo didicit ſummittere taurus,
Et lenta excelſos vitis conſcendere ramos,
Ton-

OBSERVATIONES.

v. 161. *properat*] Virgilius Æneidos 1. v. 749.

Quid tantùm Oceano PROPERENT ſe tingere Soles
HIBERNI —

v. 170. *per tempora vertitur annus*] In quatuor tempeſtates dividitur, cum ſub zonâ torridâ perpetua ſit æſtas, ſub rigentibus verò perpetua hiems. Ovidius 1. Metamorph. v. 116.

Jupiter antiqui contraxit tempora veris,
Perque hiemes, æſtuſque, & inæquales autumnos,
Et breve ver, ſpatiis exegit quatuor

Tonditurque ſeges maturos annua partus,
Et ferro tellus, pontus confinditur ære:
Quin etiam ſtructis exſurgunt oppida muris.
Ergo ubi per claros ierint tua facta triumphos,
Solus utroque idem diceris magnus in orbe.
Non ego ſum ſatis ad tantæ præconia laudis,
Ipſe mihi non ſi præſcribat carmina Phœbus.
Eſt tibi, qui poſſit magnis ſe accingere rebus,
Valgius: æterno propior non alter Homero.
Languida non noſter peragit labor otia, quamvis
Fortuna, ut mos eſt illi, me adverſa fatiget.
Nam mihi cum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flavi ditantes ordine ſulci
Horrea, fecundas ad deficientia meſſes:
Cuique pecus denſo paſcebant agmine colles,
Et domino ſatis, & nimium furique, lupoque:
Nunc deſiderium ſupereſt; nam cura novatur,
Cum memor anteactos ſemper dolor admonet annos.
Sed licet aſperiora cadant, ſpolierque relictis,

Non

OBSERVATIONES.

tuor annum.

v. 173. *ſeges annua*] Supra Eleg. 1. l. 2.

Deponit flavas ANNUA terra comas.

ideſt, quæ ſeritur quotannis, & opere agreſti exercetur.

v. 191. *ſpolierque relictis*] Malè Scaliger interpretatur, Tibullum ære alieno obſtrictum à creditoribus ſpoliari: non enim hoc ex verbis poëtæ elici poteſt, ſed, non ceſſaturum ſe à laudibus Meſſalæ canendis, etiamſi ſpolietur, quod non accidit tamen. vide Prolegomena.

v. 198.

Non te deficient noſtræ memorare Camœnæ.
Nec ſolùm tibi Pierii tribuentur honores:
Pro te vel rapidas auſim maris ire per undas,
Adverſis hiberna licet tumeant freta ventis:
Pro te vel ſolus denſis ſubſiſtere turmis,
Vel parvum Ætnææ corpus committere flammæ.
Sum quodcumque, tuum eſt. noſtri ſit parvula cura,
Sit tibi quanta libet, ſi ſit modò, non mihi regna
Lydia, non magni potior ſit fama Gylippi,
Poſſe Meleteas nec mallem vincere chartas.
Quod tibi ſi verſus noſter notuſve, minuſve,
Vel bene ſi notus, ſummo vel inerret in ore:
Nulla mihi ſtatuent finem te fata canendi.
Quin etiam mea tunc tumulus cū texerit oſſa,
Seu matura dies celerem properat mihi mortem,
Longa manet ſeu vita, tamen mutata figuram;
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum, ſeu tardi pecoris ſim gloria taurus:
Si-

OBSERVATIONES.

v. 198. *Sum quodcumque tuum eſt*] Subaudi *munus*. Propertius Eleg. 15. l. 2.

Quidquid eram, hoc animi gratia magna tui.

Horatius Ode 3. l. 4. ad Melpomenen:

Totum muneris hoc tui eſt,
Quod monſtror digito prætereuntium
Romanæ fidicen lyræ.

v. 201. *Meleteas chartas*] Homericum poëma. v. Indicem.

v. 209. *pecoris ſim gloria taurus*] Ovidius 1. de Arte v. 289.

Fortè ſub umbroſis nemoroſæ vallibus Idæ
Candidus armenti GLORIA TAURUS erat.

 * Cum

Sive ego per liquidum volucris vehar aëra pennis:
In quemcumque hominē me longa receperit ætas,
Incœptis de te ſubtexam carmina chartis.

Carmen II.

* *De Sulpitia Calendas Martias, qui mos matronarum erat, celebrante.*

OBSERVATIONES.

* Cum ſuperiota exaraſsem, opportunè venit ad manus meas *Bibliotheca Latina veterum ſcriptorum*, libellus utiliſſimus *Jo: Alberti Fabricii* viri litterarum bono nati: quem dum attentiùs evolvo, in hæc verba incidi, quæ leguntur cap. 14. l. 1. pag. 251. ubi de Albio Tibullo: *Librum quartum excepto jam dicto in Meſſalam Panegyrico Barthius LIX 16 ſuſpicatur eſſe non Tibulli, ſed Sulpitiæ, ejuſque mariti Caleni. Sulpitiæ etiam tribuit doctiſſimus Broukhuſius.* Hic vehementer admirari cœpi novæ hujus opinionis inſolentiam, & mecum ipſe cogitare, quibus potiſſimùm argumencis id ſibi perſuaſerint, cæteriſque perſuadere conati fuerint homines tanti judicii. Nec enim præſto erant Barthii Adverſaria, & Broukhuſii Commentarios in Tibullum nondum aſpexeram. Sed fucum fecit acutiſſimis Criticis, ut ego quidem exiſtimo, locus Martialis Epig. 35. l. 10. ubi poëta Hiſpanus caſtos amores Caleni & Sulpitiæ miris laudibus extollit, ſimulque carmina ejuſdem Sulpitiæ elegantiæ ac pudicitiæ nomine commendat. En tibi verſus:

Omnes Sulpitiam legant puellæ,
Uni quæ cupiunt viro placere.
Omnes Sulpitiam legant mariti,
Uni qui cupiunt placere nuptæ.
Non hæc Colchidos aſſerit furorem,
Diri prandia nec refert Thyeſtæ,
Scyllam, Biblida nec fuiſſe credit:
Sed caſtos docet & pios amores,
Luſus, delicias, facetiaſque:
Cujus carmina qui bene æſtimarit,
Nullam dixerit eſſe ſanctiorem.
Tales Ægeriæ jocos fuiſſe
Udo crediderim Numæ ſub antro.
Hac condiſcipula, vel hac magiſtra
Eſſes doctior, & pudica Sappho.
Sed tecum pariter ſimulque viſam
Durus Sulpitiam Phaon amaret.
Fruſtra, namque ea nec Tonantis
uxor,

Non

Non Bacchi, nec Apollinis puellæ
Erepto ſibi viveret Caleno.

Verùm hæ deliciæ mulieris nobiliſſimæ temporum injuria olim interciderunt: quemadmodum & L. Arruntii Stellæ Patavini luſus in Columbam, qui tantoperè ab eodem Valerio Martiali pluribus in locis laudantur. Dolendum eſt valde, noſtri temporis eruditos viros quadam libidine ac ſcabie laborare, antiquorum ſcripta modò ad unum, modò ad alterum auctorem referendi, & de ſingulis trepidè nimis ac moleſtè dubitandi. Qui tamen dolor levior ſanè fit, ſi ad alios quoſdam mentem animi convertas, qui non ita pridem ore duriſſimo, atque inſigni ſtupore pronunciare non ſunt veriti, omnia veterum monumenta, præter pauca, quæ ipſi pro arbitrio excipiunt, ante aliquot ſæcula à callidis hominibus fuiſſe conficta, & pro genuinis divendita. Quâ quidem opinione (ſi tamen hujuſmodi vaniſſima capita id ſentiunt, quod effutiunt, & non potiùs turbis & diſſidiis excitandis, malo dæmone inſtigante, maximè ſtudent) nihil dementius, abſurdius, deteſtabilius excogitari poteſt: nihil quod ad ſubvertendam Hiſtoriarum veritatem, Eccleſiæ pacem tollendam, litteris univerſis caliginem offundendam breviori compendio conducat. Sed è ſemita in viam redeamus, unde nos impuriſſimorum hominum infelicia, & neſcio an magis ridenda, vel cavenda mendacia longè deflexerant.

Jam primum omnium ſatis conſtat, Sulpitiam poëtica facultate illuſtrem Domitiani temporibus floruiſſe, idque citati Martialis teſtimonio. At Sulpitia noſtra vixit Auguſto rem Romanam gubernante, quod pluribus argumentis evincere parati ſumus. Etenim carm. 8. hujus quarti libri fit mentio Meſſalæ, quem omnes norunt Equitis noſtri patronum fuiſſe: de Tibulli autem ætate neminem arbitror dubitare. Deinde Cerinthus molliſſimus & pulcherrimus adoleſcens, quem Sulpitia mirificè diligebat, notatur ab Horatio Sat. 2. l. 1. hoc pacto:

Deſine matronas ſectarier: unde laboris
Plus haurire mali eſt, quàm ex re decerpere fructus,
Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos,
Sit licet hoc CERINTHE tuum, tenerum eſt femur, aut crus
Rectius: atque etiam melius perſæpe togatæ.

ubi velim advertas τὸ *tuum* accipiẽdum non eſſe de ipſius adoleſcentis femore, at potius de Sulpitiæ, quo tamen Cerinthus potiebatur, & idcircò *ſuum* appellare poterat. Cum enim Horatius matronarum amores præ tutioribus contemnat, debuit matronæ, non pueri, exemplum adhibere. Id clarius eſt, quàm ut verbis meis indigeat. Non aliâ ratione locutus eſt Catullus carm. 66.

Egregium narras mira pietate parentem,
Qui ipſe SUI nati minxerit in gremium.

idest nurum ſuam conſtupraverit, quæ tamen filii thalamis debebatur. Nec ipſe Tibullus Eleg. 10. l. 1. ad puerum infidelem:

Blanditiaſne MEAS aliis tu vendere es auſus?
Tunc aliis demens oſcula ferre MEA?

idest blanditias & oſcula mihi debita: non autem illa, quibus poëta puerum demulcebat. Hinc liquidò apparet, amores mutuos Cerinthi & Sulpitiæ rem fuiſſe tota urbe notiſſimam, & multorum jocis petitam. Quamobrem Sulpitia inquit carm. 7.

——mea gaudia narret,
Dicetur ſi quis non habuiſſe ſua.

Fortaſſe patritia hæc mulier filia fuerit Servii Sulpitii Juriſconſulti, cujus ad Ciceronem exſtant epiſtolæ. Id videtur ipſa non obſcurè innuere carm. 10. ubi Cerinthum ſuum amicè objurgat:

Sit ſibi cura togæ potior, preſſumque quaſillo
Scortum, quàm Servi filia Sulpitia:

En gloriatur de patre ſuo clariſſimo viro, & ſummis Reipublicæ muneribus functo. Ratio temporum unicè convenit. His omnibus adde, M. Fabium Quintilianum lib. 1. c. 11. imitatum videri lepidum hoc diſtichon è carmine 2.

Illam quidquid agit, quoquo veſtigia movit,
Componit furtim, ſubſequiturque decor.

Verba Fabii ſunt: *Neque enim geſtum Oratoris COMPONI ad ſimilitudinem ſaltationis volo, ſed ſubeſſe aliquid ex hac exercitatione puerili, unde nos non id agentes FURTIM DECOR ille diſcentibus traditus PROSEQUATUR*. Quis neget hæc inde planiſſimè adumbrata? ut ait Douza filius. At Fabium eloquentiſſimū Rhetorem puduiſſet viventis adhuc feminæ phraſibus uti, multoque veriſimilius eſt à Tibullo magni nominis poëtâ ſumere voluiſſe.

Nec audiendus Caſpar Barthius, qui carmina illa, in quibus laudatur Sulpitia, Caleno ejus conjugi tribuit; videbat enim homo eruditus contra honeſtatem eſſe, probam & modeſtam feminam à ſe ipſâ laudari. Sed inane hoc perfugium eſt: ſi quidem Valerius Martialis in prǽcitatis verſiculis de Muſis Caleni omnino ſilet. Quomodò autem Sulpitiæ liber *caſtos & pios amores* doceret, ſi de furtivis amplexibus identidem tractaret? At carm. 5. hujus libri hæc leguntur:

Mutuus adſit amor, tua per dulciſſima furta,
Perque tuos oculos, per Geniumque rogo.

& paſſim alia, quæ ad amatorem potius, quàm ad conjugem pertinent. Ulterius Barthium interrogarem, cur Calenus uxorem proprio nomine appellet, & Sulpitiæ maritum ſuppoſito, nempe *Cerinthi*? Numquid pudebat mulierem

im-

imparis conjugii? nihil minùs. Audi verba ipſius:

Sed peccaſſe juvat: vultus componere famæ
Tædet. cum digno digna fuiſſe ferar.

Deinde cur Tibullus noſter Ele. 2. l. 2. de quâ, ut puto, controverſia nulla eſt, Cerinthi natalem celebrat? An ille alter eſt Cerinthus? gerræ maximæ. Quod autem ait idem Barthius, omnia quæ in quarto libro continentur, præter Panegyricum Meſſalæ, Caleno & Sulpitiæ tribuenda eſſe, in eo quoque falſus deprehenditur; carmen enim 13. præter omnem dubitationis aleam, à Tibullo conſcriptum fateri oportet. Quò enim illa ſpectant:

Nunc licet è cælo mittatur amica Tibullo,
Mittetur fruſtra, deficietque Venus?

Hæc ſufficere poterant ad veritatis defenſionem, niſi aliud argumentum ſupereſſet maximè idoneum, ſtyli nempe ſimilitudo. Pauca de plurimis excerpere juvat, reliqua ſtudioſi lectores ipſi per ſe colligēt.

Carm. 2. l. 4.

Illius ex oculis, cum vult exurere Divos,
Accendit geminas lampadas acer Amor.

dixerat ſuperiùs Eleg. 5. l. 2.

Acer Amor fractas utinam tua tela ſagittas &c.

Carm. 2. l. 4.

Sola puellarum digna eſt, cui mollia caris
Vellera det ſuccis bis madefacta Tyros.

At Eleg. 6. l. 2.

Illi ſelectos certent præbere colores
Africa puniceum, purpureumque Tyros.

Carm. 2. l. 4.

Cultor odoratæ dives Arabs ſegetis.

Hujuſmodi numerus Tibullo frequens in libris præcedentibus:

Qui maris, & triſtes ferre poteſt pluvias.
Ante ſacras lino tecta fores ſedeat.
Primus, & in tenero fixus erit latere.
Servare? fruſtra clavis ineſt foribus.
Expreſſa incultis uva dedit pedibus.
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.
Hæſura in noſtro tela geris latere.
Plena coronato ſtare boves capite.
Cantat, & appulſo tela ſonat latere.
Bellica cum dubiis roſtra dedit ratibus.
Annua conſtructo ſerta dabit tumulo.
Abdita quæ ſenis fata canit pedibus.
Troica qui profugis ſacra vehis ratibus
Et madefacta meis ſerta feram lacrymis
Et mea cum muto fata querar cinere.
Junonemque ſuam, perque ſuam Venerem.

V 5 Carm.

Carm. 2. l. 4.
Hanc vos Pierides feſtis cantate Calendis.
At Eleg. 1. l. 3.
Martis Romani feſtæ venere Calendæ.
Carm. 3. l. 4.
Nec tibi ſit duros acuiſſe in prælia dentes.
At Eleg. 7. l. 1.
Tunc mihi non oculis ſit timuiſſe meis.
Carm. 3. l. 4.
Incolumem cuſtos hunc mihi ſervet Amor.
rurſus Eleg. 7. l. 1.
Mutuus abſenti te mihi ſervet Amor.
Carm. 3. l. 4.
O pereant ſilvæ, deficiantque canes!
At Eleg. 3. l. 2.
O valeant fruges, ne ſint modò rure puellæ!
Carm. 4. l. 4.
Sancte veni, tecumque feras quicumque ſapores,
Quicumque & cantus corpora feſſa levent.
At Eleg. 1. l. 2.
Sancte veni dapibus feſtis ——
Eleg. 8. l. 1.
Illi jucundos primùm matura ſapores
Expreſſa incultis uva dedit pedibus.
Carm. 4. l. 4.
Phœbe fave, laus magna tibi tribuetur ——
Eleg. 5. l. 2.
Phœbe fave, novus ingreditur tua templa ſacerdos.
Carm. 5. l. 4.
Qui mihi te Cerinthe dies dedit, hic mihi ſanctus.
Duos verſus obſervo paris duritiæ, alterum Eleg. 7. l. 1.
Semper, ut inducar, blandos offers mihi vultus.
alterum Eleg. 5 l. 2.
Vixque cano Nemeſim, ſine qua verſus mihi nullus, &c.
Si quis adhuc perorata causâ Tibullo injurius eſſe mavult, per me quidem licet: ego certè veritatis patrocinium ſemel ſuſceptum invictus retinebo.

Sul-

SUlpitia eſt tibi culta tuis, Mars magne, Calēdis:
Spectatum è cælo, ſi ſapis, ipſe veni.
Hoc Venus ignoſcet; at tu violente caveto,
Ne tibi miranti turpiter arma cadant.
Illius ex oculis, cum vult exurere Divos,
Accendit geminas lampadas acer Amor.
Illam, quidquid agit, quoquo veſtigia movit,
Componit furtim, ſubſequiturque decor.
Seu ſolvit crines, fuſis decet eſſe capillis:
Seu compſit, comptis eſt veneranda comis.
Urit, ſeu Tyriâ voluit procedere pallâ,
Urit, ſeu niveâ candida veſte venit.
Talis in æterno felix Vertumnus Olympo
Mille habet ornatus, mille decenter habet.
Sola puellarum digna eſt, cui mollia caris
Vellera det ſuccis bis madefacta Tyros,
Poſſideatque, metit quidquid bene olentibus arvis

Cul-

OBSERVATIONES.

CARM. 2. v. 1. *tibi culta*] Honori tuo videlicet. Infra carm. 6. ad Junonem:

Tota TIBI eſt hodie, TIBI ſe lætiſſima compſit.

Terentius Heautontimor. Act. 2. ſc. 2.

Sine auro tum ornatam, ita uti quæ ornantur SIBI.

v. 4. *Ne tibi miranti*] Tanta eſt pulchritudo Sulpitiæ, ut ſi propius eam ſpectes, remiſſis digitis præ ſtupore, haſtam effluere neceſſe ſit. Ovidius Epiſt. Paridis v. 251.

Dum ſtupeo viſis, (nam pocula forte tenebam)
Tortilis è digitis excidit anſa meis.

v. 10. *veneranda*] Vide quæ obſervav. ad Eleg. 8. l. 1. v. 56.

v. 15 *Sola puellarum*] Ita locutus Catull. carm. 1.

Jam tum, cum auſus es unus Italorum.

Cultor odoratæ dives Arabs ſegetis:
Et quaſcumque niger rubro de litore conchas
Proximus Eois colligit Indus aquis.
Hanc vos Pierides feſtis cantate Calendis,
Et teſtudineâ Phœbe ſuperbe lyrâ.
Hoc ſolenne ſacrũ multos conſummet in annos;
Dignior eſt veſtro nulla puella choro.

CARMEN III.

Sulpitia conqueritur Cerinthum ſuum ſtudio venationis abeſſe.

PArce meo juveni, ſeu quis bona paſcua campi,
Seu colis umbroſi devia montis aper.
Nec tibi ſit duros acuiſſe in prælia dentes.
Incolumem cuſtos hunc mihi ſervet Amor!
Sed procul abducit venandi Delia curâ.
O pereant ſilvæ, deficiantque canes!
Quis furor eſt, quæ mens, denſos indagine colles
Claudentem teneras lædere velle manus?

Quid-

OBSERVATIONES.

CARM. III. v.3. *Nec tibi ſit duros*] Subaudi *poteſtas*. Horatius Sat. 5. l.1.

Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt.

Propertius Eleg. 8. l.2.

Ut caput in magnis ubi non eſt tangere ſignis.

Ubique Ἐλλειπτικῶς.

v.5. *Delia*] Diana venationis Dea, non Delia Tibulli amica. Virgil. Eclogâ 7.

Setoſi caput hoc apri tibi, DELIA, parvus,
Et ramoſa Mycon vivacis cornua cervi.

v.19.

Quidve juvat furtim latebras intrare ferarum?
  Candidaque hamatis crura notare rubis?
Sed tamen, ut tecum liceat Cerinthe vagari,
  Ipſa ego per montes retia torta feram:
Ipſa ego velocis quæram veſtigia cervi,
  Et demam celeri ferrea vincla cani.
Tunc mihi tunc placeant ſilvæ, ſi lux mea tecũ
  Arguar ante ipſas concubuiſſe plagas.
Tunc veniat licet ad caſſes, illæſus abibit,
  Ne Veneris cupidæ gaudia turbet, aper.
Tunc ſine me ſit nulla Venus; ſed lege Dianæ
  Caſte puer caſtâ retia tende manu.
Et quæcumque meo furtim ſubrepit amori,
  Incidat in ſævas diripienda feras.
At tu venandi ſtudium concede parenti;
  Et celer in noſtros ipſe recurre ſinus.

CARMEN IV.

Ad Phœbum, ut Sulpitiam ægrotantem ſaluti reſtituat.

HUc ades, & teneræ morbos expelle puellæ,
  Huc ades intonsâ Phœbe ſuperbe comâ.

Cre-

OBSERVATIONES.

v. 19. *Tunc ſine me*] Libentius legerem. *Nunc ſine me*. Ait nempe Sulpitia: Quandoquidem tecum eſſe non poſſum, nulla ſaltem tecum ſit.

v. 21. *furtim ſubrepit*] Verbum inſidiarum. Catul. carm. 76.

Siccine SUBREPSTI mî, atque inteſtina perurens,
Mì miſero eripuiſti omnia noſtra bona?

CARM. IV. v. 1. *morbos expelle*]

Græ-

Crede mihi propera, nec te jam Phœbe pigebit
Formoſæ medicas applicuiſſe manus.
Effice ne macies pallentes occupet artus,
Neu notet informis pallida membra color:
Et quodcūque mali eſt, & quidquid triſte timemus
In pelagus rapidis evehat amnis aquis.
Sancte veni, tecumque feras quicumque ſapores;
Quicumque & cantus corpora feſſa levant.
Neu juvenem torque, metuit qui fata puellæ,
Votaque pro dominâ vix numeranda facit.
Interdum vovet, interdum quòd langueat illa,
Dicit in æternos aſpera verba Deos.
Pone metum Cerinthe, *Deus non lædit amantes*.
Tu modò ſemper ama, ſalva puella tibi eſt.
Nil opus eſt fletu, lacrymis erit aptius uti,
Si quando fuerit triſtior illa tibi.
At nunc tota tua eſt: te ſolum candida ſecum
Cogitat, & fruſtra credula turba ſedet.
Phœbe fave: laus magna tibi tribuetur, in uno
Corpore ſervato reſtituiſſe duos.

Jam

OBSERVATIONES.

Græcis Phœbus eſt θεὸς ἀλεξίκακος Deus malorum depulſor, Latinis averruncus.

V. 9. *ſapores*] Herbarum ſucci. Non alio nomine muſtum appellavit Eleg. 8: l. 1.

Illi jucundos primùm matura SAPORES
Expreſſa incultis uva dedit pedibus.

V. 20. *credula turba ſedet*]. Aut circa lectulum ægrotantis, aut in ædibus Deorum, preces pro dominâ fundens, ut ſic ab illâ gratiam ineat, ſed fruſtra: nam tibi, ô Cerinthe, totum animum addixit.

CARM.

Jam celeber, jam lætus eris, cum debita reddet
Certatim ſanctis lætus uterque focis.
Tunc te felicem dicet pia turba Deorum:
Optabunt artes & ſibi quiſque tuas.

Carmen V.

Sulpitia Cerinthi natalem celebrat.

QUi mihi te Cerinthe dies dedit, hic mihi ſanctus,
Atque inter feſtos ſemper habendus erit.
Te naſcente novum Parcæ cecinere puellis
Servitium, & dederunt regna ſuperba tibi.
Uror ego ante alias, juvat hoc, Cerinthe, quòd uror,
Si tibi de nobis mutuus ignis adeſt.
Mutuus adſit amor, tua per dulciſſima furta,
Perque tuos oculos, per Geniumque rogo,
Magne Geni cape thura libens, votiſque faveto,
Si modò, cum de me cogitat, ille volet.

Quòd

OBSERVATIONES.

CARM. V. v. 2. *inter feſtos ſemper habendus erit*] Virgilius 5. Æneidos:

Jamque DIES, *ni fallor, adeſt, quem* SEMPER *acerbum,*
SEMPER *honoratum (ſic Dii voluiſtis)* HABEBO.

V. 10. *volet*] Efflictim deperibit. Supra Eleg. 3. l. 2.

Nullus erat cuſtos, nulla excluſura VOLENTES
Janua ——

Martialis Epig. 59. lib. 11.

Cum me VELLE *vides, tentumque, Telesphore, ſentis,*
Magna rogas ——

V. 13.

Quòd ſi fortè alios jam nunc ſuſpirat amores;
Tunc precor infidos, ſancte, relinque focos.
Nec tu ſis injuſta Venus; vel ſerviat æquè
Vinctus uterque tibi, vel mea vincla leva:
Sed potiùs validâ teneamur uterque catenâ,
Nulla queat poſthac quam ſolüiſſe dies.
Optat idem juvenis quod nos, ſed tutiùs optat,
Nam pudet hæc illum dicere verba palam.
At tu natalis quoniam Deus omnia ſentis,
Annue; quid refert clamne, palamve roget?

Carmen VI.

Ad Junonem pro mutuis amoribus Gerinthi, & Sulpitiæ.

NAtalis Juno ſanctos cape thuris acervos,
Quos tibi dat tenerâ docta puella manu.

Tota

OBSERVATIONES.

v. 13. *vel ſerviat æquè*] Simile deſiderium Phædriæ apud Terent. Eun. Act. 1. ſc. 2.

— *O Thais Thais, utinam eſſet mihi*
Pars æqua amoris tecum, ac pariter fieret,
Ut aut hoc tibi doleret itidem ac mihi dolet;
Aut ego iſtuc abs te factum nihili penderem!

Qui enim contemnere incipit, amoris vinculo ſolutus videtur.

v. 17. *tutiùs optat*] Ad fugiendam invidiam, cui procul dubio eſſet obnoxius, ſi vulgo innoteſceret eum amoribus patritiæ feminæ detineri.

CARM. VI. v. 1. *Natalis Juno*] Ut maribus naſcentibus Genium, ſic mulieribus Junonem adeſſe vana ſibi perſuaſit antiquitas. vide interpretes ad illud Maronis Eclogâ 4.

Nec Deus hunc menſa, Dea nec dignata cubili eſt.

v. 9.

Tota tibi eſt hodie, tibi ſe lætiſſima compſit;
Staret ut ante tuos conſpicienda focos.
Illa quidem ornandi cauſas tibi, Diva, relegat;
Eſt tamen, occultè cui placuiſſe velit.
At tu ſancta fave, ne quis divellat amantes;
Sed juveni quæſo mutua vincla para.
Sic bene compones; ulli non ille puellæ
Servire, aut cuiquam dignior illa viro.
Nec poſſit cupidos vigilans deprendere cuſtos,
Fallendique vias mille miniſtret Amor.
Annue, purpureâque veni perlucida pallâ.
Ter tibi fit libo, ter, Dea caſta, mero.
Præcipit & natæ mater ſtudioſâ, quod optat,
Illa aliud tacitâ jam ſua mente rogat.
Uritur, ut celeres urunt altaria flammæ,
Nec, liceat quamvis, ſana fuiſſe velit.
Sit juveni grata, adveniet cum proximus annus.
Hic idem votis jam vetus eſſet amor.

CAR-

OBSERVATIONES.

v. 9. *Sic bene compones*] Metaphora ducitur à gladiatoribus, qui *componi* dicebantur, cum ſimul pugnabant. Petronius pariter de re amoris. *Ego ſic jam paria COMPOSUERAM, ut ſi depugnandum foret, ipſe cum Quartilla conſiſterem, Aſcyltos cum ancilla, Giton cum virgine.*

v. 15. *Præcipit & natæ*] Dictat filiæ genitrix voti formulam, & rationem: illa tamen aliud ore, aliud mente precatur.

v. 16. *Jam ſua*] Quæ propter ætatem jam poſſit natare ſine cortice, ſui juris & arbitrii facta.

v. 18. *ſana*] Cupidinis laqueo expedita. Ovid. Remed. Amoris:

Diſcite SANARI, per quem didiciſtis amare.

v. 20. *jam vetus eſſet amor*] Scaliger teſtatur ita ſcriptum exſtare in ve-

CARMEN VII.

Sulpitia de honeſto Cerinthi amore.

TAndem venit Amor, qualem texiſſe pudori,
Quàm nudaſſe alicui ſit mihi, fama, magis.
Exorata meis illum Cytherea Camœnis
Attulit, in noſtrum depoſuitque ſinum.
Exſolvit promiſſa Venus. mea gaudia narret,
Dicetur ſi quis non habuiſſe ſua.
Non ego ſignatis quidquam mandare tabellis,
Ne legat id nemo, quàm meus ante, velim.
Sed peccaſſe juvat; vultus componere famæ
Tædet. cum digno digna fuiſſe ferar.

CAR-

OBSERVATIONES.

veteri libro, ſed ſententia ſit obſcura. Meliùs vulgati Codd.

Sit juveni grata: adveniet cum proximus annus
Hic idem votis jam vetus adſit amor.

Cupit novellum amorem lapſu temporis veterem, ac firmiorem fieri.

CARM. VII. v. 5. *mea gaudia narret*] Oſtendit ſe rumores nihili facere, quandoquidem ii ſolùm aliena gaudia reprehendere ſolent, qui ſuis potiri nequeunt; & eſt modus irridendi.

v. 8. *ne legat id nemo*] Iterata negatio pro ſimplici. Virgilius Eclogâ 5.

—— nullà neque amnem
Guſtavit quadrupes, nec graminis attigit herbam.

Propertius Eleg. 14. l. 2.

Nulla neque ante tuas orietur rixa feneſtras.

v. 10. *cum digno digna fuiſſe ferar*] Similia Horatius. Carm. 1. Ode 27. ad Opuntiæ Megillæ fratrem:

—— Quæ te cumque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus: ingenuoque ſemper
Amore PECCAS ——.

Ovidius quoque ad guſtum poëtæ noſtri Epiſtolâ Helenæ:

Illa bene erravit, culpamque auctore redemit.

CARM.

Digitized by Google

CARMEN VIII.

Dolet Sulpitia, quòd ſibi rus eundum ſit natali Meſſalæ.

INviſus natalis adeſt, qui rure moleſto,
 Et ſine Cerintho triſtis agendus erit.
Dulcius urbe quid eſt? an villa ſit apta puellis,
 Atque Eretino frigidus annus agro?
Jam nimiùm Meſſala mei ſtudioſe quieſcas,
 Non tempeſtivæ ſæpe propinque viæ.
Hìc animum, ſenſuſque meos abducta relinquo,
 Arbitrio quamvis non ſinis eſſe meo.

CARMEN IX.

Tibullus ad Meſſalam de Sulpitiâ.

SCis iter ex animo ſublatum triſte puellæ,
 Natali Romæ jam licet eſſe tuo.
Omnibus ille dies nobis natalis agatur,
 Qui nec opinanti nunc tibi fortè venit.

CARM.

OBSERVATIONES.

CARM. VIII. v. 7. *Hìc animum, ſenſuſque meos*] Euclio ille avariſſimus apud Plautum Aulul. Act. 2. ſc. 2. ſimile quiddam experiri fatetur:

Nunc domum properare propero: nam egomet ſum hìc, ANIMUS domi eſt.

Sanè amantibus, & avaris ex æquo convenit.

CARM.

Carmen X.

Sulpitia de nimiâ Cerinthi ſecuritate conqueritur.

GRatum eſt, ſecurus multum quòd jã mihi de me
 Permittis ſubitò, ne malè incpta cadam.
Sit tibi cura togæ potior, preſſumque quaſillo
 Scortum, quàm Servî filia Sulpitia.
Solliciti ſunt pro nobis, quibus illa dolori eſt,
 Ne credam ignoto, maxima cauſa, toro.

Carmen XI.

Sulpitia ægrotans ad Cerinthum.

EStne tibi Cerinthe tuæ placiturc puellæ,
 Qui mea nunc vexat corpora feſſa calor?
Ah ego non aliter triſtes evincere morbos
 Optarim, quàm te ſi quoque velle putem.
Ah mihi quid proſit morbos evincere, quòd tu
 Noſtra pôtes lento pectore ferre mala?

CARM.

OBSERVATIONES.

CARM. X. v. 1. *Gratum eſt*] Dictum *εἰρωνικῶς*; te verâ enim Sulpitiæ diſplicebat ea Cerinthi ſecuritas, quam contemptus filiam exiſtimabat.

v. 3. *cura togæ*] Togatæ ac libertinæ mulieris.

v. 4. *Servi filia Sulpitia*] Loquitur de ſe ipsâ, ut de tertiâ perſonâ.

v. 5. *Solliciti ſunt pro nobis*] Rivales tui me pluris faciunt, quàm tu, diligentiùs enim obſervant, quid agam.

Ibid. *illa*] Nimirùm *Sulpitia*. perſiſtit in commutatione perſonæ.

v 6. *maxima cauſſa*] Hæc ad ipſum Cerinthum, caſu vocandi. Primus omnium Scaliger hujus Epigrammatis ſententiam probè aſſecutus eſt.

CARM.

CARMEN XII.

Eadem ad eumdem.

NE tibi ſim, mea lux, æquè tam fervida cura,
Ut videor paucos ante fuiſſe dies,
Si quidquam totâ commiſi ſtulta juventâ,
Cujus me fatear pœnituiſſe magis,
Heſternâ quàm te ſolum quòd nocte reliqui,
Ardorem cupiens diſſimulare meum.

CARMEN XIII.

Tibullus amicæ pollicetur ſe ab ejus amore numquam diſceſſurum.

NUlla tuum nobis ſubducet femina lectum:
Hoc primùm jūcta eſt fœdere noſtra Venus.
Tu mihi ſola places, nec jam, te præter, in urbe
Formoſa eſt oculis ulla puella meis.
Atque utinam poſſes uni mihi bella videri!
Diſpliceas aliis, ſic ego tutus ero.
Nil opus invidiâ eſt, procul abſit gloria vulgi:
Qui ſapit, in tacito gaudeat ille ſinu.
Sic ego ſecretis poſſum bene vivere ſilvis,
Quà nulla humano ſit via trita pede.
Tu mihi curarum requies, tu nocte vel atrâ
Lumen, & in ſolis tu mihi turba locis.

Nunc licet è cælo mittatur amica Tibullo,
  Mittetur fruſtra, deficietque Venus.
Hæc tibi ſancta tuæ Junonis numina juro,
  Quæ ſola ante alios eſt mihi magna Deos.
Quid facio demens? heu heu mea pignora cedo.
  Juravi ſtultè; proderat iſte timor.
Nunc tu fortis eris, nunc tu me audaciùs ures:
  Hoc peperit miſero garrula lingua malum.
Jam faciam quodcũque voles: tuus uſque manebo,
  Nec fugiam notæ ſervitium dominæ.
Sed Veneris ſanctæ conſidam vinctus ad aras;
  Hæc notat injuſtos, ſupplicibuſque favet.

CARM.

OBSERVATIONES.

CARM. XIII. v. 13. *Nunc licet è cælo*] Idem ferè ſentiebat Cephalus Ovidianus l. 7. Metamorph. Ejus verba ſunt ad Phocum:

Cum me cornigeris tendentem retia cervis
Vertice de ſummo ſemper florentis Hymetti
Lutea manè videt pulſis Aurora tenebris:
Invitumque rapit. liceat mihi vera referre,
Pace Deæ, quòd ſit roſeo ſpectabilis ore,
Quòd teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis quòd alatur aquis; ego Procrin amabam,
Pectore Procris erat, Procris mihi ſemper in ore.

v. 15. *Hæc tibi*] Fortaſſe: *Per tibi*, quod ſenſus videtur poſtulare.

v. 17. *Quid facio demens*] Virgilius Eclogâ 2. *Eheu quid volui miſero mihi?*

Ibid. *mea pignora cedo*] Si quidem puellæ timorem juramento adimo, qui ſolus eam poterat in officio continere.

v. 19. *fortis*] Ideſt ſuperba, & nihil non in amantem ſibi permittens. Supra Eleg. 5. l. 1.

At mihi nunc longe gloria FORTIS abeſt.

v. 23. *Sed Veneris ſanctæ*] Ubi tu immodicè ſævies, ego, quod unicum auxilium mihi relictum eſt, ad Veneris templum ſupplex confugiam, & religione me tutabor.

CARM.

Digitized by Google

CARMEN XIV.

De infamia ſuæ puellæ.

RUmor ait crebrò noſtram peccare puellam:
Nunc ego me ſurdis auribus eſſe velim.
Crimina non hæc ſunt noſtro ſine ficta dolore.
Quid miſerum torques rumor acerbe? tace.

OBSERVATIONES.

CARM. XIV. v. 4. *Quid miſerum torques*] Ovidius apertè in hanc ſententiam Amorum 3. Eleg. 14.

Non ego, ne pecces, cum ſis formoſa, recuſem,
Sed ne ſit MISERO ſcire neceſſe mihi.

FINIS.

Nonnulli Codices duo Epigrammata Tibullo adſcribunt, quæ inter Priapeja leguntur. Horum alterum oculis tuis expono, pudice lector; alterum incipiens: Quid hoc novi eſt? quid ira nuntiat Deûm? *ob profligatam argumenti nequitiam conſultò ſubduco. Satius enim eſt malè mereri de litteris, quàm de moribus.*

Villicus ærarî quondam, nunc cultor agelli,
Hæc tibi Perſpectus templa Priape dico.
Pro quibus officiis, ſi fas eſt, ſancte, paciſcor,
Aſſiduus cuſtos ruris ut eſſe velis:
Improbus ut ſi quis noſtrum violarit agellum,
Hunc tu, ſed taceo: ſcis puto, quod ſequitur.

SEX. AURELII
PROPERTII
UMBRI
LIBRI IV.

Digitized by Google

SEXTI AURELII PROPERTII

UMBRI MONO'BIBΛΟΣ, ſeu vulgò ELEGIARUM

LIBER I.

OBSERVATIONES.

* MONO'BIBΛΟΣ] Hunc genuinum titulum quarti libri Propertiani fuiſſe cenſet Juſtus Lipſius Var. Lect. l. 1. c. 16. quòd nimirum tres priores nugas tantum & amores contineant, ultimus ille materiam ſingularem, & graviorem. Ego tamen cum Joſepho Scaligero crediderim primo libro tribuendum, id ſuadentibus Martialis Apophoretis, in quibus cuidam Diſticho huiuſmodi lemma præfigitur, *Propertii monobiblos*; ipſum verò Diſtichon tale eſt.

CYNTHIA *facundi carmen juvenile PROPERTI*
Accepit famam, nec minus ipſa dedit.

Adde quòd viciſſim & in prioribus gravia tractantur, ut l. III. Eleg. V. VII. IX. XVI. XX. & in quarto levia, ut Eleg. III. V. VII. VIII. Quamobrem Lipſii ratio nulla eſt. Primus autem liber diverſo quodam ab aliis genio, & charactere conſcriptus videtur, cum in eo poëta Umber poliſyllabis vocibus Pentametrum verſum frequentiùs claudat, more Græcorum: in cæteris rarius.

Digitized by Google

ELEGIA I.

Ad Tullum; *ſe Cynthia amore primùm captum fatetur, adverſùs quem remedia quærit.*

CYnthia prima ſuis miſerum me cepit ocellis,
Contactum nullis ante cupidinibus.
Tum mihi conſtantis dejecit lumina faſtus,
Et caput impoſitis preſſit Amor pedibus.

Do-

OBSERVATIONES.

ELEG. I. v. 1. *me cepit ocellis*] Venuſta phraſis, & ingenio Propertii digniſſima. Ducitur verò metaphora ab aucupibus, qui pedicis, laqueis, viſco inſtructi incautis alitibus inſidiantur. Hujus generis locutiones non ſemel invenias apud probatos Latinæ linguæ ſcriptores. Elegantiſſimè Phædrus Auguſt. libertus fab. 5. l. 4.

Quidam decedens tres reliquit filias:
Unam formoſam, & OCULIS venantem viros.

Quod ab illis Plautinis deſumptum appatet Mil. Glor. Act. 4. ſc. 1.

Viden' tu illam OCULIS venaturam facere, atque aucupium auribus?

licet eorum ſententia non ad allicientem feminam, ſed ad explorantem pertineat. Hujuſmodi oculos rectè quis vocet *faſcinantes.* Virgilius Ecl. 3.

Neſcio quis teneros OCULUS mihi faſcinat agnos.

Amor enim quoddam genus eſt veneficii.

v. 3. *dejecit lumina faſtus*] Fortaſſe Propertius eâ corporis pulchritudine præditus erat, ut mulierum imperio parere dedignaretur: multoque præſtabilius judicabat rogari, quàm rogare. Notum illud Juvenal. de puero miniſtrante Sat. 5.

—— ſed forma, ſed ætas
Digna ſupercilio ——

Quò ſpectant illa Catulli carm. 60. v. 136.

Sordebant tibi villicæ,
Concubinæ, hodie, atque heri.

& magis Tibulli carm. 5. l. 4. de Cerintho formoſo juvene, quem Sulpitia deperibat:

Te naſcente novum Parcæ cecinere puellis
Servitium, & dederunt regna SUPERBA tibi.

Conſtat certe, Propertium feliciter ſæpenumero cum amore pugnaſſe,

Donec me docuit caſtas odiſſe puellas
Improbus, & nullo vivere conſilio;
Et mihi jam toto furor hic non deficit anno,
Cum tamen adverſos cogor habere Deos.
Minalion nullos fugiendo, Tulle, labores,
Sævitiam duræ contudit Iaſidos;
Nam modò Partheniis amens errabat in antris,
Ibat

OBSERVATIONES.

ſe, donec à Cynthia victus eſt. Horus Mathematicus ita ipſum alloquitur Eleg. 1. l. 4.

Militiam Veneris blandis patiere ſub armis,
Et Veneris pueris utilis hoſtis eris.
Nam tibi victrices quaſcunque labore paraſti,
Eludet palmas una puella tuas.

V. 5. *caſtas odiſſe puellas*] Quæ idcircò minus obſequentes amantibus. Non placet Barthius, qui τὸ *caſtas puellas* de Muſis dictum accipit, quaſi Propertius amore interveniente poëticis deliciis nuncium remiſiſſet: contrarium enim ipſe nos docet Eleg. 1. l. 2. ubi materiam carminum ſuorum ex amoribus potiſſimùm deductam apertè fatetur. Muſis autem adeò integram virginitatem videtur negare Eleg. 21. ejuſdem libri, ubi ſic ad Cynthiam:

Nec tu virginibus reverentia moveris ora;
Hic quoque non neſcit quid ſit amare chorus.
Si tamen Oeagri quædam compreſſa figura
Biſtoniis olim rupibus accubuit.

V. 6 *nullo vivere conſilio*] Seneca interpres eſto in ipſo veſtibulo libri de vitâ beatâ: *Quamdiù quidem*, inquit, *paſſim vagamur, non ducem ſecuti, ſed fremitum & clamorem diſſonum in diverſa vocantium, conteritur VITA inter errores, brevis, etiamſi dies noctesque bonæ menti laboremus.* At in hujus bonæ mentis ſacrarium ſerò ſe recepit Propertius, poſtquàm ætatem ceſſando, & ſcortando exegerat. v. Eleg. ult. l. 3. Amorem *ſine conſilio eſſe* teſtis fuerit ſervulus ille frugi apud Terent. Eunucho; nihil igitur mirum, ſi ejus auditores temeritatem & inconſtantiam vivendi è cæco magiſtro quotidie diſcant. Vide adagium, *nullo ſcopo jaculari*.

V. 7. *toto non deficit anno*] Ita dixit, quomodò alibi: *tota nocte receptus: tota nocte hoſpitium paravit: totas expectâs in horas*, & ſi qua ſunt alia.

V. 12.

Ibat & hirſutas ille videre feras.
Ille etiam Hylæi percuſſus vulnere rami
Saucius Arcadiis rupibus ingemuit.
Ergo velocem potuit domuiſſe puellam;
Tantùm in amore preces, & benefacta valent!
In me tardus Amor non ullas cogitat artes:
Nec meminit notas, ut priùs, ire vias.
At vos, deductæ quibus eſt fallacia Lunæ,
Et labor in magicis ſacra piare focis:
En agedum dominæ mentem convertite noſtræ,
Et facite illa meo palleat ore magis.

Tunc

OBSERVATIONES.

v. 12. *videre feras*] τὸ videre ſignificat hoc loco formidinem, quâ concutimur ad aſpectum rei triſtis, & metuendæ. Ita Virg. 3. Æneid.

Præſtat Trinacrii metas luſtrare Pachyni
Ceſſantem, longos & circumflectere curſus,
Quàm ſemel informem vaſto VIDISSE ſub antro
Scyllam, & cæruleis canibus reſonantia ſaxa.

& infra:

Vixea fatus erat, ſummo cum monte VIDEMUS
Ipſum inter pecudes vaſta ſe mole moventem
Paſtorem Polyphemum ——

& 5. Æneid.

Quid ſi quis ceſtus, ipſius & Herculis arma
VIDISSET, triſtemque hoc ipſo in litore pugnam?

& 6. Æneid.

Cocyti ſtagna alta VIDES, Stygiamque paludem.

fruſtra igitur ſunt, qui hunc locum, quaſi dubiæ ſanitatis, tentantes, *ſe ire* ſupponebant.

v. 17. *in me tardus Amor*] Aut valde me fallit animus, aut hæc eſt veriſſima poetæ ſententia: Ignavus Cupido, licet me uſu mancupioque ſuum habeat, tamen circa me inaniter cunctatur, nec novam ſibi prædam quærit, ad alios proficiſcens. vide Eleg. 9. l. 2. ſimul Ovid. Amor. 2. Eleg. 9.

v. 21. *mentem convertite*] infra Eleg. 15. *Quarum nulla tuos potuit CONVERTERE mores.*

v. 21.

Tunc ego crediderim vobis, & ſidera, & amnes
Poſſe Cytæinis ducere carminibus.
Et vos, qui ſerò lapſum revocatis, amici,
Quærite non ſani pectoris auxilia.
Fortiter & ferrum, ſævos patiemur & ignes:
Sit modò libertas, quæ velit ira, loqui.
Ferte per extremas gentes, & ferte per undas,
Quà non ulla meum femina norit iter.
Vos remanete, quibus facili Deus annuit aure,
Sitis & in tuto ſemper amore pares.
In me noſtra Venus noctes exercet amaras,
Et nullo vacuus tempore deſit Amor.
Hoc, moneo, vitate malũ. ſua quemque moretur
Cura, neque aſſueto mutet amore locum.
Quòd ſi quis monitis tardas adverterit aures,
Heu referet quanto verba dolore mea!

ELEGIA II.

Pluribus exemplis Cynthiam dehortatur à nimio formæ cultu.

QUid juvat ornato procedere, vita, capillo,
Et tenues Coâ veſte movere ſinus?

Aut

OBSERVATIONES.

V. 31. *vos remanete*] Sumpſit Ovidius de remedio Amor.
Si quis amat, quod amare juvat, feliciter ardens
Gaudeat, & vento naviget ille ſuo.
At ſi quis malè fert indignæ regna puellæ,
Ne pereat, noſtræ ſentiat artis opem.

ELEG.

Digitized by Google

Aut quid Orontea crines perfundere myrrhâ?
Teque peregrinis vendere muneribus?
Naturæque decus mercato perdere cultu,
Nec ſinere in propriis membra nitere bonis?
Crede mihi, non ulla tuæ medicina figuræ eſt.
NUDUS Amor formæ non amat artificem.
Aſpice quos ſummittit humus formoſa colores,
Et veniant ederæ ſponte ſuâ meliùs:
Surgat & in ſolis formoſiùs arbutus antris,
Et ſciat indociles currere lympha vias.

Li-

OBSERVATIONES.

ELE. II. v. 6. *nec ſinere in propriis*] Bona membrorum appellat, quæ Ovidius 2. de Arte corporis bona vocavit:

Ingenii dotes corporis adde BO-NIS.
Forma BONUM fragile eſt.

porrò in hanc ſententiam ſcripſit Tibullus Eleg. 10. l. 1.

Admonui quoties, auro ne pollue formam!
Sæpe ſolent auro multa ſubeſſe MALA.

i. e. illepida, invenuſta, quæ idcircò auro & gemmis teguntur, ne ſpectatoribus nauſeam creent, aut ſaltem emptoribus minùs probari poſſint. V. Lucianum in Amoribus, ubi ad rem plurima.

v. 7. *medicina figuræ eſt.*] Eâ formâ per te polles, ô Cynthia, ut quidquid conferas ad illam expoliendam, potiùs dehoneſtet. Huc loci revoco Plautina illa Moſtell. Act. 1. Sc. 3.

PHIL. Cedo ceruſſam. SC. quid ceruſſa opus eſt? PHIL. nam qui malas oblinam.
SC. Una opera ebur atramento candefacere poſtules. & infra:
PHIL. Tum tu igitur cedo purpuriſſam. SC. non do. ſcita es tu quidem,
Nova pictura interpolare vis opus lepidiſſimum.

v. 9. *colores*] Eâ ratione hìc poſuit colores pro floribus, quâ l. 2. Eleg. 20. odores pro unguentis:

Spirabunt tibi non Arabum de gramine odores,
Sed quos ipſe ſuis fecit Amor manibus.

odores enim facere, quid aliud eſt, quàm unguentariam exercere, myropolam agere?

v. 12. *indociles*] Quas ipſa ſuâ

ſpon-

Litora nativis pellucent picta lapillis,
Et volucres nullâ dulciùs arte canunt.
Non ſic Leucippis ſuccendit Caſtora Phœbe,
Pollucem cultu non Thelayra ſoror:
Non Idæ, & cupido quondam diſcordia Phœbo
Eveni patriis filia litoribus.
Nec Phrygium falſo traxit candore maritum
Avecta externis Hippodamîa rotis.
Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,
Qualis Apelleis eſt color in tabulis.
Non illis ſtudium vulgò conquirere amantes;
Illis ampla ſatis forma, pudicitia.
Non ego nunc vereor, ne ſis mihi vilior iſtis:
Uni ſi qua placet, culta puella ſat eſt.

OBSERVATIONES.

ſponte didicit, nullo doctore.

v. 13. *Litora nativis &c.*] Pulchrè Juvenalis 3. Satyrâ:

— quantò præſtantius eſſet
Numen aquæ, viridi ſi margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?

quæ fortaſſe hauſit ab Ovidio l. 3. Metamorph.

— in extremo eſt antrum nemorale receſſu,
Arte laboratum nulla: ſimulaverat artem
Ingenio natura ſuo. nam pumice vivo,
Et levibus tophis NATIVUM duxerat arcum.
Fons ſonat à dextra tenui pellucidus unda,
Margine gramineo patulos ſuccinctus hiatus.

v. 19 *falſo candore*] Arte quæſito. v. Eleg. 22. l. 3. Contra Terentius Eunucho, Act. 2. Sc. 3. PAR. *quid tua iſthæc?* CH. *nova figura oris.* PAR. *papæ!* CH. *COLOR VERUS, corpus ſolidum, & ſucciplenum.*

v. 24. *illis ampla ſatis &c.*] Bonos mores ad veram pulchritudinem comparandam magis prodeſſe, quàm corporis cultum, & muliebres munditias, veterum Socrati-

Cum tibi præſertim Phœbus ſua carmina donet,
Aoniamque libens Calliopëa lyram:
Unica nec deſit jucundis gratia verbis,
Omnia quæque Venus, quæque Minerva probat.
His tu ſemper eris noſtræ gratiſſima vitæ,
Tædia dum miſeræ ſint tibi luxuriæ.

ELEGIA III.

Narrat ſe Cynthiam dormientem reperiſſe, ſed excitare non auſum eſſe.

QUalis Theseâ jacuit cedente carinâ
Languida deſertis Gnoſſia litoribus:
Qualis & accubuit primo Cepheïa ſomno,
Libera jam duris cotibus Andromede:

Nec

OBSERVATIONES.

ticorum opinio fuit.

v. 30. *quæque Venus &c.*] In quibus modeſtia, & venuſtas pariter collucent. Non abit Petronius Arbiter, ubi de puero Gitone: *multaque alia moderationis, verecundiæque VEREA, quæ formã ejus egregiè decebant* facit etiam Catul. c. 60. *neque te VENUS negligit.* Tibullus quoque Sulpitiam laudans: *Illam quidquid agit, quoquo veſtigia movit, Componit furtim, ſubſequiturque decor.*

ELEG. III. v. 1. *Qualis Theſea*] Uſus eſt hac fabularum congerie Sulmonenſis poëta Umbri noſtri perpetuus æmulator, Amorum 1. Eleg. 10.

QUALIS ab Eurotæ Phrygiis avecta carinis
Conjugibus belli cauſſa duobus erat:
Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
Callidus in falſa luſit adulter ave:
Qualis Amymone ſiccis errabat in agris,

Cum

Nec minùs aſſiduis Edonis feſſa choreis
Qualis in herboſo concidit Apidano:
Talis viſa mihi mollem ſpirare quietem
Cynthia, non certis nixa caput manibus,
Ebria cum multo traherem veſtigia Baccho,
Et quaterent ſerâ nocte facem pueri.
Hanc ego, nondũ etiam ſenſus deperditus omnes,
Molliter impreſſo conor adire toro.
Et quamvis duplici correptum ardore juberent
Hàc Amor, hàc Liber, durus uterque Deus,
Subjecto leviter poſitam tentare lacerto,
Oſculaque, admotâ ſumere & arma manu:
Non tamen auſus eram dominæ turbare quietem,
Expertæ metuens jurgia ſævitiæ.
Sed ſic intentis hærebam fixus ocellis,
Argus ut ignotis cornibus Inachidos.

Et

OBSERVATIONES.

Cum premeret ſummi verticis urna comam:
Talis eras.

v. 10. *quaterent facem*] Catul. c. 60. *manu Pineam QUATE tædam.* & hoc eſt ventilare. Propertius ipſe L.4. Eleg.3. *Hanc Venus, ut vivat, ventilat ipſa facem.*

v. 11. *nondum etiam ſenſus &c.*] Modica enim ebrietas libidinem excitare ſolet, immodica obruere. Audi Ovid. de remed. Amor.

Vina parant animos Veneri, niſi plurima ſumas,
Ut ſtupeant multo corda ſepulta mero.
Aut nulla ebrietas, aut tanta ſit, ut tibi curas
Eripiat: ſi qua eſt inter utramque, nocet.

v. 14. *durus uterque Deus*] Imperioſus, & cui dicto audientem eſſe oporteat. Hinc Ovid. *Nox, & Amor, vinumque nihil moderabile ſuadent; Illa pudore vacat, Liber, Amorque metu.* & Juven. Sat. 6. *quid enim Venus ebria curat?*

v. 21.

Et modò ſolvebam noſtrâ de fronte corollas,
Ponebamque tuis, Cynthia, temporibus:
Et modò gaudebam lapſos formare capillos;
Nunc furtiva cavis poma dabam manibus:
Omniaque ingrato largibar munera Somno,
Munera de prono ſæpe voluta ſinu.
Et quoties raro duxti ſuſpiria motu,
Obſtupui vano credulus auſpicio,
Ne qua tibi inſolitos portarent viſa timores,
Neve quis invitam cogeret eſſe ſuam.
Donec diverſas percurrens Luna feneſtras,
Luna moraturis ſedula luminibus,
Compoſitos levibus radiis patefecit ocellos.
Sic ait in molli fixa toro cubitum:
Tandem te noſtro referens injuria lecto
Alterius clauſis reppulit è foribus.

Nam-

OBSERVATIONES.

v. 21. *corollas*] Et hoc argumentum temulentiæ. Valerius Maximus l. 6. c. 9. ita deſcribit Polemonem Xenocratis auditorium intrantem: *vino gravis, unguentis delibutus, fertis capite redimito*. Multa exempla hujus conſuetudinis paſſim auctores ſuppeditant.

v. 24. *furtiva poma*] Scio diſputatum olim ad Lipſii menſam (ut ipſe refert Antiq. Lectionum l. 3.) quænam eſſent poma iſta, de quibus ebriolus noſter lepidè meminit. Antonius Deinius unus ex convivis, vir elegantis ingenii, nequitiam hìc latere ſuſpicatus eſt: à quo tamen, ſi fas, longè diſſentio; adverto etenim ſequens diſtichon ſcholion eſſe præcedentis verſiculi:

Omniaque ingrato largibar munera ſomno,
Munera de prono ſæpe voluta ſinu.

Quid aliud, amabo, hæc *munera*, quàm poma ipſa in arbore nata, ob rotundam figuram nullo negotio decurrentia? Catullus adſtipula-

Namque ubi longa meæ conſumpſti tẽpora noctis
   Languidus exactis, hei mihi, ſideribus?
O utinam tales perducas, improbe, noctes,
   Me miſeram quales ſemper habere jubes!
Nam modò purpureo fallebam ſtamine ſomnum,
   Rurſus & Orpheæ carmine feſſa lyræ.
Interdum graviter mecum deſerta querebar
   Externo longas ſæpe in amore moras.
Dum me jucundis lapſam ſopor impulit alis,
   Illa fuit lacrymis ultima cura meis.

OBSERVATIONES.

latur, neque ampliùs dubio locum relinquit c. 64.

Ut miſſum ſponſi furtivo munere malum
Procurrit caſto virginis è gremio
Quod miſeræ oblitæ molli ſub veſte locatum,
Dum adventu matris proſilit, excutitur,
Atque illud prono præceps agitur decurſu.

en liquidiſſimè aſſerta noſtra ſententia. At, neſcio quo pacto, elegantioris litteraturæ ſtudioſos jam pridem invaſit peſſimum vitium, ambigua omnia in deteriorem partem trahendi.

v. 35. *injuria*] Q. d. ad me demum confugis, poſtquàm tibi alterius fruendæ copia non eſt facta.

v. 37. *meæ conſumpſti tempora noctis*] Conqueritur Cynthia deſertum à Propertio vadimonium, quod in certam noctẽ promiſerat.

v. 41. *purpureo f. ſt. ſomnum*] Non erat hoc vilium ancillarum, ut innuit Horatius Ode 18. l. 2.

Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtæ PURPURAS clientæ.

v. 46. *ultima cura*] Graviſſima. Ita Eleg. 5. hujus libri:

Infelix! properas ULTIMA noſſe mala.

& Horatius citatus Ode 16. l. 1.

Iræ Thyeſten exitio gravi
Stravere, & altis urbibus ULTIMÆ
Stetere cauſæ, cur perirent
Funditus ——

Digitized by Google

Elegia IV.

In Baſſum, quòd ſe à Cynthiæ amore abducere conaretur.

Quid mihi tam multas laudando, Baſſe, puellas
Mutatum dominâ cogis abire meâ?
Quid me non pateris, vitæ quòdcumque ſequetur
Hoc magis aſſueto vivere ſervitio?
Tu licet Antiopæ formam Nycteidos, & tu
Spartanæ referas laudibus Hermionæ,
Et quaſcumque tulit formoſi temporis ætas,
Cynthia non illas nomen habere ſinat:
Ne dum, ſi levibus fuerit collata figuris,
Inferior duro judice turpis eat.
Hæc ſed forma mei pars eſt extrema furoris:
Sunt majora, quibus, Baſſe, perire juvat.
Ingenuus color, & multis decus artibus, & quæ
Gaudia ſub tacitâ dicere veſte libet.

Quò

OBSERVATIONES.

ELEG. IV. v. 14 *Gaudia ſub tacita &c.*] Quid ſit *dicere gaudia*, plurimi quærunt, nemo explicat. Nonnulli audaciſſimâ mutandi libertate legunt *ducere*, atque ita nodum Gordium gladio ſcindunt. Ego verò vulgatam lectionem tueor, idem ubique facturus, niſi contumax aliquod ulcus conjecturæ medicinâ tolli poſtulet. *Dicere gaudia* germana locutio eſt illi Catullianæ c. 73. *ſi quis delicias DICERET;* quòd autem his turpiculis verbis nefas fuerit extra cubiculum uti, diſertè indicat Juven. Sat. 6.

—— non eſt hic ſermo pudicus
In vetula, quoties laſcivum intervenit illud:
Ζωὴ ϗ ψυχή. modò ſub lodice relictis

Uteris

Quò magis & noſtros cōtendis ſolvere amores,
Hòc magis acceptâ fallit uterque fide.
Non impunè feres: ſciet hæc inſana puella,
Et tibi non tacitis vocibus hoſtis erit.
Nec tibi me poſt hæc committet Cynthia, nec te
Quæret, erit tanti criminis illa memor.
Et te circùm omnes alias irata puellas
Differet. heu nullo limine carus eris.
Nullas illa ſuis contemnet fletibus aras,
Et quicumque ſacer, qualis ubique, lapis.
Non ullo graviùs tentatur Cynthia damno,
Quàm ſibi cum rapto ceſſat amore Deus;
Præcipuè noſtri. maneat ſic ſemper, adoro:
Ne quidquam ex illâ, quod querar, inveniam.

ELE-

OBSERVATIONES.

Uteris in turba? — quæ ad explicandam Propertii mentem unicè faciunt; audis enim mollissima verba: *vita & anima;* audis *lodicem*, ſeu veſtem ſtragulam, ſub quâ deliciæ relinquendæ. Accedat Ovidius Amor. 3. Eleg. 14.

Eſt qui nequitiam locus exigat: omnibus illum
Deliciis imple: ſit procul indè pudor.
Hinc ſimul exieris, laſcivia protinus omnis
Abſit, & in lecto crimina pone tuo.

En tibi, *crimina in lecto ponere, ſub lodice relinquere, gaudia dicere ſub tacita veſte.*

Elegia V.

Galli dementiam irridet, qui amorem Cynthiæ ſibi efflagitaret.

INvide tu tandem voces compeſce moleſtas;
  Et ſine nos curſu, quo ſumus, ire pares.
Quid tibi vis inſane? meos ſentire furores?
  Infelix! properas ultima noſſe mala:
Et miſer ignotos veſtigia ferre per ignes,
  Et bibere è totâ toxica Theſſaliâ.
Non eſt illa vagis ſimilis collata puellis:
  Molliter iraſci non ſciet illa tibi.
Aut ſi fortè auſis non eſt contraria noſtris,
  At tibi curarum millia quanta dabit!
Non tibi jam ſomnos, non illa relinquet ocellos.
  Illa feros animis alligat una viros.
Ah mea contemptus quoties ad limina curres,
  Cum tibi ſingultu fortia verba cadent:
Et tremulus mœſtis orietur fletibus horror,
  Et timor informem ducet in ore notam:
Et quæcumque voles fugient tibi verba querenti,
  Nec poteris, qui ſis, aut ubi, noſſe miſer.

Tum

OBSERVATIONES.

ELEG. V. v. 8. *Molliter iraſci non ſciet*] Ira crudeliſſimus expilator Siciliæ Verres, *nunquam* (ſi Tullio credimus Act. in eum 7.) *eſt cuiquam mediocriter minatus.*

v. 17. *fugient tibi verba querenti*] Pari modulo Ovid. Eleg. 7. l. 3. ex Ponto:

VER-

Tum grave ſervitium noſtræ cogêre puellæ
  Diſcere,& excluſum quid ſit abire domum.
Nec jam pallorem toties mirabere noſtrum,
  Aut cur ſim toto corpore nullus ego.
Nec tibi nobilitas poterit ſuccurrere amanti:
  NESCIT Amor priſcis cedere imaginibus.
Quôd ſi parva tuæ dederis veſtigia culpæ,
  Quàm citò de tanto nomine rumor eris!
Non ego tum potero ſolatia ferre roganti,
  Cum mihi nulla mei ſit medicina mali.
Sed pariter miſeri ſocio cogemur amore

Al-

OBSERVATIONES.

VERBA mihi deſunt eadem tam ſæpe roganti.

Id autem de ſe miratur Flaccu Od. 1. l. 4.

Cur facunda parùm decoro
Inter verba cadit lingua ſilentio?

V. 18. *aut ubi*] Si quidem amantes animo illuc feruntur, quò corpore nequeunt. Alceſimarchus apud Plaut. Ciſtell. Act. 2. Sc. 1.

——feror, differor, diſtrahor, diripior: ita nubilam mentem
Animi habeo: ubi ſum, ibi non ſum: ubi non ſum, ibi eſt animus.

& Q. Catullus vetus poëta citatus ab Agellio l. 19. c. 9.

Aufugit mi animus: credo, ut ſolet, ad Theotimum
Devenit; ſic eſt, perfugium illud habet.
Quid ſi non interdixem, ne illum fugitivum
Mitteret ad ſe intro, ſed magis ejiceret?
Ibimu' quæſitum. verùm, ne ipſi teneamur
Formido. quid ago? da Venus conſilium.

V. 25. *Quod ſi parva &c.*] Id eſt, ſi homines, qui ſmultum ſapientiæ tuæ tribuunt, notaverint ex aliquo inditio vel minimo, te deſcendiſſe ad amatoriam levitatem. Nam, ut ſcitè Horat. Epod. 11.

Amantem & languor, & ſilentium
Arguit, & latere petitus imo ſpiritus.

Quæ autem hìc Propertius vocat *veſtigia*, inferiùs Eleg. 18. appellat *ſigna:*

An quia parva damus mutato ſigna colore?

 v. 30.

Alter in alterius mutua flere ſinu.
Quarè, quid poſſit mea Cynthia, deſine Galle
Quærere. non impunè illa rogata venit.

Elegia VI.

Excuſat ſe Tullo, quòd implicatus amoribus cum eo maritimum iter aggredi nequeat.

NOn ego nunc Adriæ vereor mare nóſcere tecũ
Tulle, neque Ægæo ducere vela ſalo:
Cum quo Riphæos poſſim conſcendere montes,
Ulteriuſque domos vadere Memnonias;
Sed me complexæ remorantur verba puellæ,
Mutatoque graves ſæpe colore preces.
Illa mihi totis argutat noctibus ignes,
Et queritur nullos eſſe relicta Deos:
Illa meam mihi jam ſe denegat: illa minatur,
Quæ ſolet irato triſtis amica viro.
His ego non horam poſſum durare querelis.
Ah

OBSERVATIONES.

v. 30. *mutua flere ſinu*] Simile quiddam legitur in fragmentis Petronii:

Naufragus ejecta nudus rate, quæris eodem
Percuſſum telo, cui ſua fata legat.
Grandine qui ſegetes, & totum perdidit annum,
In ſimili DEFLET triſtia fata SINU. &c.

ELEG. VI. v. 7. *argutat noctibus ignes*] Præter ſolitum blanda eſt: vehementiùs amorem ſuum querelis, & ſuſpiriis oſtentat, ſi fortè queat me detinere. Puto autem *argutare* idem prorſus eſſe ac *crepare*. Horat. Sat. 3. l. 2. *Si quid Stertinius veri crepat.* Epiſt. 7. l. 1. *Sulcos, & vineta crepat mera.*

v. 24.

Ah pereat, ſi quis lentus amare poteſt.
An mihi ſit tanti doctas cognoſcere Athenas,
Atque Aſiæ veteres cernere divitias:
Ut mihi deductâ faciat convitia puppi
Cynthia, & inſanis ora notet manibus:
Oſculaque oppoſito dicat ſibi debita vento,
Et nihil infido durius eſſe viro?
Tu patrui meritas conare anteire ſecures,
Et vetera oblitis jura refer ſociis.
Nam tua non ætas umquam ceſſavit amori:
Semper at armatæ cura fuit patriæ.
Et tibi non umquam noſtros puer iſte labores
Afferat, & lacrymis omnia nota meis.
Me ſine, quem ſemper voluit Fortuna jacere,
Hanc animam extremæ reddere nequitiæ.
Multi longinquo periere in amore libenter,
In quorum numero me quoque terra tegat.
Non ego ſum laudi, non natus idoneus armis:
Hanc me militiam fata ſubire volunt.
At tu ſeu mollis quà tendit Ionia, ſeu quà
Lydia Pactoli tingit aratra liquor:
Seu pedibus terras, ſeu pontum carpere remis
Ibis, & accepti pars eris imperii:

Tum

OBSERVATIONES.

v. 24. *lacrymis omnia nota meis*] Id eſt, mihi lacrymanti. Amoris incommoda exſequuntur pleniſſime Plautus Mercatore, Terentius Eunucho, ambo Act. 1. ſc. 1. Ex illis pete.

v. 34. *accepti pars e. imp.*] Olim ſuſpicabar hic legendum: *& accepto*

Tum tibi ſi qua mei veniet non immemor hora,
Vivere me duro ſidere certus eris.

Elegia VII.

Ad Ponticum Poëtam: fore ut aliquandò amans effectus molles Elegos Heroicis carminibus anteferat.

DUm tibi Cadmææ dicuntur, Pontice, Thebæ;
Armaque fraternæ triſtia militiæ:
Atque (ita ſim felix) primo contendis Homero:
Sint modò fata tuis mollia carminibus:

Nos,

OBSERVATIONES.

propar eris imperio, ideſt magnitudine animi amplitudinem provinciæ, ad quam gubernandam miſſus es, exæquabis. Deinde mutatâ ſententiâ eò recidebam, ut putarem Propertium *τὸ pars* uſurpaſſe pro *particeps*, at nullâ ſcriptorum auctoritate firmare poteram opinionem meam: niſi quòd ſciebam veteres Juriſconſultos eodem pacto *damnas* pro *damnatus* frequenter dixiſſe, Terentium verò Eunuch. Act. 5. ſc. 6. *ſatias* pro *ſatietas*. At hæc levia & futilia mihi videbantur. Tandem lux oborta eſt dubitanti, cum enim Virgilio forte fortuna manum admoviſſem, ad illum verſiculum 7. libri Æneidos deveni:

PARS mihi pacis erit dextram tetigiſſe tyranni.

nimirum *initium fœderis*. Tunc animadvertere cœpi locum Propertii ſimillimum eſſe; ſi quidem Auguſtus Cyzicenis populi Romani *ſociis*, ob gravia in Rempublicam peccata, libertatem ademerat, eoque Tullum cum imperio miſerat, ut rectè obſervavit Boxhornius. Quamobrem Tullus erat *accepti imperii pars*, ideſt initium; & primus moderator Cyzicenorum, poſt amiſſam ab illis libertatem. Cæterùm apparet Cyzicenos Romano imperio jam pridem ſubjectos fuiſſe, antequàm ſcilicet Mithridatico bello libertate donati eſſent, poëta enim ita ſuperius:

Et vetera oblitis jura refer ſociis.

Cur *vetera jura*, & cur *obliti ſocii*? Quia olim in poteſtate Romanorum, à quâ propter merita ſoluti fuerant, & in quam poſtea Cæſar Auguſtus illos redegerat.

ELEG.

Digitized by Google

Nos, ut conſuemus, noſtros agitamus amores,
  Atque aliquid duram quærimus in dominam.
Nec tantùm ingenio, quantùm ſervire dolori
  Cogor, & ætatis tempora dura queri.
Hic mihi côteritur vitæ modus, hæc mea fama eſt,
  Hinc cupio nomen carminis ire mei.
Me laudent doctæ ſolum placuiſſe puellæ,
  Pontice, & injuſtas ſæpe tuliſſe minas.
Me legat aſſiduè poſt hæc neglectus amator,
  Et proſint illi cognita noſtra mala.

Te

OBSERVATIONES.

ELEG. VII. v. 5. *nos, ut conſuemus*] Ita feſtiviſſimus Anacreon:

Σὺ μὲν λέγεις τὰ Θήβης,
Ὁ δ' αὖ Φρυγῶν ἀϋτάς
Ἐγὼ δ' ἐμὰς ἁλώσεις.
Thebana bella cantas,
Phrygumque dicis alter ſ
Meas at ipſe clades.

v. 7. *ſervire dolori cogor*] Nec ideò ſcribimus, quòd ſperemus opus noſtrum valde probatum iri lectoribus, at potiùs ut curas amoris leniamus. Propertium imitatus videtur Franciſcus Petrarca cultiſſimus poëtarum Italorum (nel Sonetto *S'io aveſſi penſato* p. 2.)

E certo ogni mio ſtudio in quel tempo era
Pur di sfogare il doloroſo core
In qualche modo; non d'acquiſtar fama.
Pianger cercai; non gia del pianto onore.

Ante utrumque verò Theocritus Idyllio 11. ſic eleganter:

Οὐδὲν ποττὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο
Νικία, οὔτ' ἔγχειστον ἐμὶν δοκεῖ, οὐδ' ἐπίπαστον,
Ἢ ταὶ Πιερίδες ——
Nullum adverſus amorem exſtat aliud remedium,
O Nicia, nec utiliter aliquid inungi aut inſpergi poſſe videtur,
Præterquam Pierides ——

v. 9. *Hic mihi conteritur v. m.*] Hoc in ſtadio currimus, hac in palæſtrâ luctamur. Infra Eleg. 11. l. 3. *Quæque TERUNT faſtus, Icarioti, tuos*: ideſt, quæ imitantur aſperum & ſeverum vivendi modum, quo uſa es, ô Penelope Icarii filia, marito abſente.

v. 14. *proſint illi c. n. m.*] Sapienter Tibull. Eleg. 6. l. 3.

—— felix quicumque dolore

Al-

Te quoque ſi certo puer hic concuſſerit arcu,
Quod nolim noſtros evoluiſſe Deos.
Longè caſtra tibi, longè miſer agmina ſeptem
Flebis in æterno ſurda jacere ſitu:
Et fruſtra cupies mollem componere verſum,
Nec tibi ſubjiciet carmina ſerus Amor.
Tunc me non humilem mirabere ſæpe poëtam:
Tunc ego Romanis præferar ingeniis.
Nec poterunt juvenes noſtro reticere ſepulcro:
Ardoris noſtri magne poëta jaces.
Tu cave noſtra tuo contemnas carmina faſtu;
SÆPE venit magno fœnore tardus Amor.

ELE-

OBSERVATIONES.

Alterius diſces poſſe carere tuo.
& Demea Terentianus Adelph. Act 2. ſc. 4.

Inſpicere, tanquam in ſpeculum in vitas omnium
Jubeo, atque ex aliis ſumere exemplum ſibi.
Hoc facito, hoc fugito, hoc laudi eſt, hoc vitio datur.

quibus conſonat Cicero Philipp. 2 initio: *Te miror, Antoni, quorum facta imitere, eorum exitus non perhorreſcere.*

v. 18. *ſurda*] Ideſt muta, κωφὰ, χρηστικῶς vel abſurda & κακόφωνα. Idem El. 3. l. 4. *Omnia SURDA tacent.* & Eleg. 5. ejuſd. lib. *Ipſius tibi ſit SURDA ſine arte lyra.*

v. 25. *cave noſtra tuo c. c. f.*] Similis comminatio Catulli ad Calvum c. 50. *preceſque noſtras, Oramus, CAVE deſpuas.*

v. 26. *magno fœnore*] Menander in Theſauro apud Stobæum ſerm. 61. poetæ noſtro præivit his verſiculis:

Τῆς οὐσίας ὅσοις μὲν ἂν πλείους ἔχειν,
νέοις αὐτῶν τοῦτο προσήκειν ἐρᾶν.
οἳ δ' εἰς τὸ γῆρας ἀναβολὰς ποιούμενοι
οὗτοι προσαποτίνουσιν ἀθλίως ΤΟΚΟΥΣ.

Quibus opes ſunt ampliores
Juvenibus adhuc, amori indulgere jubeas:
Qui verò ad ſenectutem rem differunt,
Illi inſuper ſolvunt longi temporis USURAM.

Hujuſmodi ſenem amore inſanientem graphicè deſcribit lepidiſſimus

Ti-

ELEGIA VIII.

Expoſtulat primò cum Cynthia, prætorem quemdam in Illyriam proficiſcentem ſecuturâ: deinde lætatur, quòd eam à propoſito precibus, & blanditiis averterit.

TUne igitur demens? nec te mea cura moratur?
An tibi ſum gelidâ vilior Illyriâ?
Et tibi jam tanti, quicumque eſt, iſte videtur,
Ut ſine me vento quolibet ire velis?
Tune audire potes veſani murmura ponti?
Fortis & in durâ nave jacere potes?
Tu pedibus teneris poſitas ſulcare pruinas?
Tu potes inſolitas, Cynthia, ferre nives?
O utinam hibernæ duplicentur tempora brumæ,
Et

OBSERVATIONES.

Tibullus Eleg. 5. l. 1.
Vidi ego, qui juvenum miſeros luſiſſet amores,
Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem &c.
lege reliqua.

ELEG. VIII. v. 5 *Tune audire potes*] Poterit ſanè, ó Propelti, dummodò libidini ſuæ morem gerat; etenim feminæ,
juſta pericli
Si ratio eſt, & honeſta, timent, pavidoque gelantur
Pectore, nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis.
Fortem animum præſtant rebus, quas turpiter audent.
Si jubeat conjux, durum eſt conſcendere NAVIM;
Tunc ſentina gravis, tunc ſummus vertitur aer:
Quæ mœchum ſequitur, ſtomacho valet. illa maritum
Convomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Juvenal. Sat. 6. v. 96.

v. 8.

Et ſit iners tardis navita Vergiliis!
Ne tibi Tyrrhenâ ſolvatur funis arenâ,
Neve inimica meas elevet aura preces.
Et me defixum vacuâ patiatur in orâ
Crudelem infeſtâ ſæpe vocare manu.
Atque ego non videam tales ſubſidere ventos,
Cum tibi provectas auferet unda rates.
Sed quocumque modo de me, perjura, mereris,
Sit Galatea tuæ non aliena viæ:
Ut te felici prævecta Ceraunia remo
Accipiat placidis Oricos æquoribus.
Nam me non ullæ poterunt corrumpere, de te
Quin ego, vita, tuo limine acerba querar.
Nec me deficiet nautas rogitare citatos:
Dicite, quo portu clauſa puella mea eſt?
Et dicam: licet Atraciis conſidat in oris,
Et licet Eleis, illa futura mea eſt.

Hic

OBSERVATIONES.

v. 8. *inſolitas nives*] Quas Romæ numquam experta fueris, ubi aër tepidus & mitis.

v. 14. *infeſta manu*] Genis inter dolendum laceratis. ſupra Eleg. 6.

—— *& inſanis ora notet MANIBUS.*

v. 15. *tales ſubſidere ventos*] Qui nunc mare poſſident, & navigantibus viam intercludentes, deſiderio meo favent. Quid ſit in hoc loco *ſubſidere* Virgil. explicabit 7. Æneid.

Cum VENTI poſuere, omniſque repentè RESEDIT
Flatus, & in lento luctantur marmore tonſæ.

v. 17. *quocumque modo*] Infra Eleg. 19. l. 3.

Qualiſcumque mihi tuque puella vale.

v. 21. *corrumpere*] Allicere, atque à fide, quam tibi debeo, avertere. Ovid. Amor. 2. Eleg. 4. *CORRUMPOR utraque.*

v. 29.

Hìc erit, hìc jurata manet. rumpantur iniqui.
 Vicimus: aſſiduas non tulit illa preces.
Falſa licet cupidus deponat gaudia livor;
 Deſtitit ire novas Cynthia noſtra vias.
Illi carus ego, & per me cariſſima Roma
 Dicitur: & ſine me dulcia regna negat.
Illa vel anguſto mecum requieſcere lecto,
 Et quocumque modo maluit eſſe mea:
Quàm ſibi dotatæ regnum vetus Hippodamîæ,
 Et quas Elis opes ante pararat equis.
Quamvis magna daret, quamvis majora daturus,
 Non tamen illa meos fugit avara ſinus.
Hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
 Sed potui blandi carminis obſequio.
Sunt igitur Muſæ, neque amanti tardus Apollo:
 Queis ego fretus amo. Cynthia rara mea eſt.

Nunc

OBSERVATIONES.

v. 29. *falſa gaudia*] Vide quæ annotavimus ad Eleg. 3. l. 3. Tibulli. v. 20.

v. 41. *Sunt igitur Muſæ*] Tibull. Eleg. 6. l. 1. *SUNT numina amanti*. Statius Papinius Soteria pro Rutil. Gallico: *ESTIS io ſuperi*. Antiquorum autem ea fuit levitas, & deſultoria pietatis ratio, ut pro arbitrio numina ſtatuerent, pro arbitrio tollerent. Si quid ex animi ſententiâ eveniſſet, id ope Deorum ſe conſecutos exiſtimabant, ut hic Propertius, & reliqui citati: ſi verò novum occurriſſet infortunium, vel Deos incuſabant quaſi auctores, vel omnino eſſe negabant. Exempla dabo utriuſque inſaniæ. Prioris. Virg. Eclog. 5.

Cum complexa ſui corpus miſerabile nati,
Atque Deos, atque aſtra vocat crudelia mater,

à quo Tibull. Eleg. 4. l. 1.

Crudeles Divi! ſerpens novus exuit annos:
Formæ non ullam fata dedere moram.

Huc

Nunc mihi ſumma licet contingere ſidera plantis.
Sive dies, ſeu nox venerit, illa mea eſt.
Nec mihi rivalis certos ſubducet amores.
Iſta meam norit gloria canitiem.

ELEGIA IX.

Pontico inſultat, amore, quem antea contempſerat, deflagranti.

DIcebam tibi venturos, irriſor, amores,
Nec tibi perpetuò libera verba fore.
Ecce jaces, ſupplexque venis ad jura puellæ,
Et tibi nunc quovis imperat empta modo.
Non

OBSERVATIONES.

Huc ſpectant verba Corn. Taciti lib. 1. Hiſtoriarum: *Nec enim unquam atrocioribus populi Romani cladibus, magiſve juſtis judiciis approbatum eſt, non eſſe curæ Deis ſecuritatem noſtram: eſſe ultionem.* Poſterioris. Calvus in Epigrammate:

Marmoreo Licinus tumulo jacet, at Cato parvo,
Pompejus nullo. quis putet ESSE Deos?

Ovid. Amorum 3. Eleg. 3.

ESSE Deos credamne? fidem jurata fefellit,
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.

Idem Eleg. 9. ejuſd. libri.

Cum rapiant mala fata bonos (ignoſcite faſſo)
Sollicitor nullos ESSE putare Deos.

Vide Annæum Senecam de Providentiâ. Claudianum lib. 1. in Rufinum.

ELEG. IX. v. 4. *empta*] Ancillam loco dominæ habes. Hujuſmodi fatuos Romani per ſannam *ancillariolos* appellabant. Martialis Epig. 58. l. 12.

Ancillariolum tua te vocat uxor, at ipſa
Lecticariola eſt. eſtis, Alauda, pares.

O par conjugum elegans! alter verbere ſectis corporibus mirum in modum afficiebatur: altera vices marito rependens, amplexus ſuos in

Non me Chaoniæ vincant in amore columbæ
Dicere, quos juvenes quæque puella domet.
Me dolor, & lacrymæ meritò fecere peritum:
Atque utinam poſito dicar amore rudis!
Quid tibi nūc miſero prodeſt grave dicere carmē,
Aut Amphioniæ mœnia flere lyræ?
Plus in amore valet Mimnermi verſus Homero:
Carmina manſuetus lenia quærit Amor.
I quæſo, & triſtes iſtos depone libellos,
Et cane quod quævis noſſe puella velit.
Quid ſi non eſſet facilis tibi copia? nunc tu
Inſanus medio flumine quæris aquam.
Nec dum etiam palles, vero nec tangeris igni.
Hæc eſt venturi prima favilla mali.
Tunc magis Armenias cupies accedere tigres,
Et magis infernæ vincula noſſe rotæ:
Quàm pueri toties arcum ſentire medullis,
Et nihil iratæ poſſe negare tuæ.
Nullus Amor cuiquam faciles ita præbuit alas,
Ut non alternâ preſſerit ille manu.
Nec te decipiat, quòd ſit ſatis illa parata;
Acriùs illa ſubit, Pontice, ſi qua tua eſt.

Quip-

OBSERVATIONES.

in crucem mittebat, ut cum Petronio loquar. quid enim aliud ſervi lecticarii, quàm cruciarii meri?

l. 10. Metamorph. de Apolline amante:
— *longaque alit aſſuetudine flammas.*

v. 26. *acriùs illa ſubit*] Ovidius & in Artibus:

Fac

Quippe ubi non liceat vacuos ſeducere ocellos,
  Nec vigilare alio nomine cedat Amor;
Qui non ante patet, donec manus attigit oſſa.
  Quiſquis es, aſſiduas aufuge blanditias.
Illis & ſilices, & poſſunt cedere quercus:
  Ne dum tu poſſis ſpiritus iſte levis.
Quare, ſi pudor eſt, quamprimùm errata fatere:
  Dicere quo pereas ſæpe in amore juvat.

ELEGIA X.

Gratum ſe profitetur Gallo, quòd ab eo ſacris Cupidinis adhibitus fuerit: præcipit deinde, quibus artibus amorem ſervet.

O Jucunda quies, primo cum teſtis amori
  Affueram veſtris conſcius in lacrymis!

O

OBSERVATIONES.

Fac tibi conſueſcat: nihil aſſuetudine majus.
Profectò exitiale videtur, cum periculis familiariter jocari.

v. 29. *donec manus attigit oſſa*] Non eſt novum à poëtis *manum*, & dexteram uſurpari pro cædis inſtrumento. Sufficiat unus Virgilius, qui 1. Æneid.

— mene Iliacis occumbere campis
Non potuiſſe, tuaque animam hanc effundere dextra?

& 2. *— & ſi fata fuiſſent*
Ut caderem, meruiſſe MANU.

ſed ceſſo à re vulgari.

v. 32. *ſpiritus iſte levis*] Talis verſiculus Ovidii Amor. 2. El. 15.
Et peragam partes annulus ille viri.

v. 34. *Dicere quo pereas*] Vel quòd abſcondito vulneri nulla medicina poſſit adhiberi, & ideò retegendum ſit: vel quòd Amor mitius agat cum humilibus, & ſe victos fatentibus. Tibull. Eleg. 9. l. 1.

Deſine diſſimulare: Deus crudelius urit,
Quos videt invitos ſuccubuiſſe ſibi.

Vide

Digitized by Google

O noctem meminiſſe mihi jucunda voluptas
O quoties votis illa vocanda meis!
Cum te complexâ morientem, Galle, puellâ
Vidimus, & longâ ducere verba morâ,
Quamvis labentes premeret mihi ſomnus ocellos,
Et mediis cælo Luna ruberet equis:
Non tamen à veſtro potui ſecedere luſu;
Tantus in alternis vocibus ardor erat.
Sed quoniam non es veritus concredere nobis,
Accipe commiſſæ munera lætitiæ.
Non ſolùm veſtros didici reticere dolores:
Eſt quiddam in nobis majus, amice, fide.
Poſſum ego diviſos iterũ conjungere amantes,
Et dominæ tardas poſſum aperire fores,
Et poſſum alterius curas ſanare recentes,
Nec levis in verbis eſt medicina meis.

Cyn-

OBSERVATIONES.

Vide ibi obſervationes noſtras..

ELEG. X. v. 12. *lætitiæ*] Honeſtè hoc nomine rem Veneris obnubit. Sic Eleg. 5. l. 2. ubi de laſcivis picturis.

Ah gemat in terris, iſta qui protulit arte
Jurgia ſub tacita condita LÆTITIA.

& infra Eleg. 19.

— inter nos LÆTEMUR amantes.

Eadem ratione nos Itali dicimus; *vivere allegramente, darſi bel tempo.*

v. 17. *curas ſanare recentes*] Non item putridas, & ulceroſas. Ovid. de remed. Amoris:

Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cum mala per longas convaluere moras.

v. 18. *in verbis*] In conſiliis meis. Cæterùm an ſit aliqua vis in verbis certâ quadam formulâ pronunciatis, diſputat luculenter Cælius Rhodiginus l. 16. Antiq. Lect. c. 1

Cynthia me docuit ſemper quæcumque petenda,
  Quæque cavenda forent. nonnihil egit amor.
Tu cave ne triſti cupias pugnare puellæ,
  Neve ſuperba loqui, neve tacere diù:
Neu, ſi quid petiit, ingratâ fronte negaris,
  Neu tibi pro vano verba benigna cadant.
Irritata venit, quando contemnitur illa,
  Nec meminit juſtas ponere læſa minas.
At quò ſis humilis magis, & ſubjectus amori,
  Hòc magis effectu ſæpe fruare bono.
Is poterit felix unâ remanere puellâ,
  Qui numquam vacuo pectore liber erit.

Elegia XI.

Ad Cynthiam Baiis immorantem, ne peccet.

Ecquid te mediis ceſſantem, Cynthia, Baiis,
  Quà jacet Herculeis ſemita litoribus,

Et

OBSERVATIONES.

v. 20. *nonnihil egit amor*] Ideſt, mederi didici ægrotando.

v. 23. *ingrata fronte*] Ore duro, ut loquuntur optimi auctores.

v. 24. *pro vano cadant*] Id eſt, ne tibi nullius pretii videantur blandi ſermones, & vernilis adulatio. Hac ipsâ notione Lucret. l. 5. in calce:

Pellis item CECIDIT, veſtis contempta ferina.

v. 30. *Qui numquam vacuo*] Qui dominæ ſemper præſto erit, qui ejus gratiam omnibus officiis promereri non deſinet. Ovid 2. de Arte:

Te ſemper videat, tibi ſemper præbeat aurem:
Exhibeant vultus noxque dieſque tuos.

O amantes capite minuti, & ad opus damnati!

ELEG.

Et modò Theſproti mirantem ſubdita regno,
Et modò Miſenis æquora litoribus,
Noſtri cura ſubit memores ah ducere noctes?
Ecquis in extremo reſtat amore locus?
An te neſcio quis ſimulatis ignibus hoſtis
Suſtulit è noſtris, Cynthia, carminibus?
Atque utinam mage te remis confiſa minutis
Parvula Lucrinâ cymba moretur aquâ:
Aut teneat clauſam tenui Teuthrantis in undâ
Alternæ facilis cedere lympha manu:
Quàm vacet alterius blandos audire ſuſurros
Molliter in tacito litore compoſitam:
Ut ſolet amoto labi cuſtode puella
Perfida, communes nec meminiſſe Deos.
Non quia perſpectâ non es mihi cognita famâ,
Sed quòd in hac omnis parte timetur amor.
Ignoſces igitur, ſi quid tibi triſte libelli
Attulerint noſtri: culpa timentis erit.
An mihi ſit major caræ cuſtodia matris,
Aut

OBSERVATIONES.

ELEG. XI. v. 5. *memores ah ducere noctes*] Tempori tribuit, quod eſt perſonæ. Ita ſupra Eleg. 6.

Tum tibi ſi qua mei veniet non IMMEMOR hora.

v. 7. *hoſtis*] Rivalis, quicum ſimultates aſperrimæ. Ovid. Amorum 1. Eleg. 9. ubi militi amantem comparat:

Mittitur infeſtos alter ſpeculator in hoſtes:
In rivale oculos alter, ut HOSTE, tenet.

& noſter l. 2.

Nullæ ſunt inimicitiæ, niſi amoris, acerbæ.

v. 21. *cuſtodia matris*] Fuit enim apud matrem educatus Propertius, quod

Aut ſine te vitæ cura ſit ulla meæ?
Tu mihi ſola domus, tu Cynthia ſola parentes,
Omnia tu noſtræ tempora lætitiæ:
Seu triſtis veniam, ſeu contra lætus amicis:
Quidquid ero, dicam: Cynthia cauſa fuit.
Tu modò quamprimùm corruptas deſere Bajas;
Multis iſta dabunt litora diſſidium:
Litora, quæ fuerant caſtis inimica puellis.
Ah pereant Bajæ crimen Amoris aquæ!

ELEGIA XII.

Dolet abſentiam Cynthiæ.

QUid mihi deſidiæ non ceſſas fingere crimen,
Quòd faciat nobis conſcia Roma moram?
Tam multa illa meo diviſa eſt millia lecto,
Quantùm Hypanis Veneto diſſidet Eridano.
Nec mihi conſuetos amplexu nutrit amores
Cynthia, nec noſtrâ dulcis in aure ſonat,
Olim

OBSERVATIONES.

quod manifeſtum fit legenti Eleg. 1. l. 4.

v. 23. *Tu mihi ſola domus*] Hinc Ovidius Epiſtolâ Medeæ:

Deſeror (amiſſis regno, patriaque, DOMOQUE)
Conjuge, qui nobis omnia SOLUS erat.

ELEG. XII. v. 2. *Quòd faciat nobis*] Quòd licet malis rumoribus flagrem, tamen infamiæ patiens pedem ab urbe non efferam.

v. 3. *illa*] Cynthia mea. Tibullus pariter Eleg. 6. l. 3.

—— *ILLAQUE, ſi qua eſt,*
Quid valeat læſi ſentiat ira Dei.

v. 6. *dulcis in aure ſonat*] Bibliorum interpretem profanis litteris eruditum fuiſſe, cum ex aliis novimus, tum ex locorum collatione.

Olim gratus eram. non illo tempore cuiquam
Contigit, ut ſimili poſſet amare fide.
Invidiæ fuimus. num me Deus obruit? an quæ
Lecta Prometheis dividit herba jugis?
Non ſum ego qui fueram. mutat via longa puellas.
Quantus in exiguo tempore fugit amor!
Nunc primùm longas ſolus cognoſcere noctes
Cogor, & ipſe meis auribus eſſe gravis.
Felix qui potuit præſenti flere puellæ.
NONNIHIL aſperſis gaudet Amor lacrymis.
Aut ſi deſpectus potuit mutare calores,
Sunt quoque translato gaudia ſervitio.
Mî neque amare aliam, neque ab hac diſcedere fas eſt;
Cynthia prima fuit, Cynthia finis erit.

OBSERVATIONES.

ne fateri neceſſe eſt. Omiſſis pluribus fidem fecerit locus Cantici Canticorum 2. 14. *SONET vox tua in AURIBUS MEIS: vox enim tua DULCIS.* Nonne pura puta Propertiana phraſis? Scio quid objicere valeant homines *ἄμυστοι*, de genere Thracum; at iſtis non ſcribo.

v. 10. *dividit*] Subaudi, amantes.

v. 16. *Nonnihil aſperſis*] Imò, ut verè Virgilius 10. Eclogâ:

Nec LACRYMIS crudelis AMOR, nec gramina rivis,
Nec cythiſo ſaturantur apes, nec fronde capellæ.

Sed elegantiſſimè Franciſcus Petrarca, qui nominis immortalitatem debet carminibus vernaculo idiomate conſcriptis (nel Son. 73. p. 1.) ex ore Cupidinis:

Forſe non avrai ſempre il viſo aſciutto,
Ch'io mi paſco di lagrime, e tu'l ſai.

Elegia XIII.

Ad Gallum, quòd tandem à vulgivagâ Venere ad ſtabilem amorem ſe recepiſſet.

TU, quod ſæpe ſoles, noſtro lætabere caſu
 Galle, quòd abrepto ſolus amore vacem.
At non ipſe tuas imitabor, perfide, voces;
 Fallere te numquàm, Galle, puella velit.
Dum tibi deceptis augetur fama puellis,
 Certus & in nullo quæris amore moram:
Perditus in quadam tardis palleſcere curis
 Incipis, & primo lapſus abire gradu.

Hæc

OBSERVATIONES.

ELEG. XIII. v. 8. *lapſus abire gradu*] Vulgati libri nullo probo ſenſu *adire*. ſed hæc optima lectio. Sumitur autem à luctatoribus, qui tum *gradu abire* dicebantur, cum vi adverſarii obnitentis compulſi de loco cedebant. Eadem metaphorâ uſus eſt M. Cicero lib. 1. de Officiis: *Fortis verò & conſtantis eſt non perturbari in rebus aſperis. nec tumultuantem de GRADU deiici, ut dicitur. At Crotoniatem Milonem, cum conſtitiſſet, nemo veſtigio educebat*, ut ait Plinius l. 7 c. 20. Gallus igitur, qui ſæpiuſcule cum amore compoſitus, firmo genuini robore palmam retulerat, tandem feſſis viribus, è ſtatu depulſus procubuit. Huc pertinet lepidum ſomnium Anacreontis, quod propter ſingularem leporem adſcribere non gravabor:

Ἐδόκουν ὄναρ τροχάζειν
Πτέρυγας φέρων ἐπ' ὤμων,
Ὁ δ' Ἔρως, ἔχων μόλυβδον
Περὶ τοῖς καλοῖς ποδίσκοις
Ἐδίωκε, καὶ κίχανεν.
Τί θέλει ὄναρ τόδ' εἶναι;
Δοκέω δ' ἔγωγε πολλοῖς
Ἐν ἔρωσί με πλακέντα,
Διολισθάνειν μὲν ἄλλοις,
Ἑνὶ τῷδε συνδεθῆναι.

Videbar in quiete
Huc curſitare, & illuc:
Humeros amictus alis
Amor, ſed impeditus

Plum-

Hæc erit illarum contempti pœna doloris:
Multarum miſeras exiget una vices:
Hæc tibi vulgares iſtos compeſcet amores,
Nec nova quærendo ſemper amicus eris.
Hæc ego non rumore malo, non augure doctus;
Vidi ego: me quæſo teſte negare potes?
Vidi ego te toto vinctum langueſcere collo,
Et flere injectis, Galle, diù manibus,
Et cupere optatis animam deponere verbis,
Et quæ deindè meus celat, amice, pudor.
Non ego complexus potui diducere veſtros.
Tantus erat demens inter utroſque furor.
Non ſic Æmonio Salmonida miſtus Enipeo
Tænarius facili preſſit amore Deus:
Nec ſic cæleſtem flagrans amor Herculis Heben
Senſit in Oetæis gaudia prima jugis.
Una dies omnes potuit præcurrere amantes:
Nam tibi non tepidas ſubdidit illa faces.
Nec tibi præteritos paſſa eſt ſuccedere faſtus,
Nec ſinet abduci. te tuus ardor aget.
Nec mirum, cum ſit Jove digna, & proxima Ledæ,
Et Ledæ partu: gratior una tribus
Illa ſit Inachiis & blandior Heroinis,

Illa

OBSERVATIONES.

Plumbo pedes tenellos,
Me perſequens prehendit.
Sibi ſomnium quid hoc vult?
Mihi quidem videtur
Me plurimos amores
Fugiſſe jam implicatum:
Hærere in hoc ſed uno.

Illa ſuis verbis cogat amare Jovem.
Tu verò quoniam ſemel es periturus amore,
Urere: non alio lumine dignus eras.
Quæ tibi ſit felix, quoniam novus incidit error:
Et quodcumque voles, una ſit iſta tibi.

Elegia XIV.

Ad Tullum: amorem divitiis omnibus præſtare.

TU licet abjectus Tiberinâ molliter undâ
Lesbia Mentoreo vina bibas opere:
Et modò tam celeres mireris currere lintres,
Et modò tam tardas funibus ire rates:
Et nemus omne ſatas intendat vertice ſilvas,
Urgetur quantis Caucaſus arboribus:
Non tamen iſta meo valeant contendere amori.
NESCIT Amor magnis cedere divitiis.
Nam ſive optatam mecum trahit illa quietem,
Seu facili totum ducit amore diem:
Tunc mihi Pactoli veniunt ſub tecta liquores,

Et

OBSERVATIONES.

34. *non alio lumine dignus*] Tibul. Carm. 6. l. 4.

— ulli non ille puellæ
Servire, aut cuiquam DIGNIOR illa viro.

ELEG. XIV. v. 5. *Et nemus omne*] Subaudi, *ut*. Et miraris, ut nemus omne ſilvas intendat. Defectum hujus particulæ obſervare eſt Eleg. 2. hujus libri:

Aſpice quos ſummittit humus formoſa colores:
Et veniant ederæ ſponte ſua melius.

ſic enim explico: & aſpicias velim, ut ederæ per ſe feliciùs naſcantur. Quod Critici non videntes, varia importunè commenti ſunt.

v. 13.

Et legitur rubris gemma ſub æquoribus:
Tunc mihi ceſſuros ſpondent mea gaudia reges,
  Quæ maneant dum me fata perire volent.
Nam quis divitiis adverſo gaudet amore?
  Nulla mihi triſti præmia ſint Venere.
Illa poteſt magnas Heroum infringere vires:
  Illa etiam duris mentibus eſſe dolor:
Illa neque Arabium metuit conſcendere limen,
  Nec timet oſtrino, Tulle, ſubire toro:
Et miſerum toto juvenem verſare cubili;
  Quid relevant variis ſerica textilibus?

Quæ

OBSERVATIONES.

v. 13. *Tunc mihi ceſſuros*] Hæc felicium amatorum inſania eſt, ut omnia putent infra fortunam ſuam. Phædromus Plautinus Curcul. Act. 1. ſc. 3.

Sibi ſua habeant REGNA REGES, ſibi divitias divites,
Sibi honores, ſibi virtutes, ſibi pugnas, ſibi prælia:
Dum mihi abſtineant invidere, ſibi quiſque habeant, quod ſuum eſt.

Et in fine Scenæ:

PLAN. *Facito ut memineris, tene etiam, priuſquàm hinc abeo, ſavium.* PHÆD. *Si quidem hercle mihi REGNUM detur, numquam id potiùs perſequar.*

v. 15. *Nam quis divitiis*] V. Tibul. Eleg. 1. l. 1. v. 63.

v. 18. *duris mentibus*] Seria perſequentibus, & fruge Socraticâ imbutis. Andreas Alciatus Emblemate 198.

Immerſus ſtudiis, dicundo & jure peritus,
Et maximus libellio,
Helianiran amat, quantùm nec Thracius unquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperaſti judice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

Ut plurimum tamen amor bonarum artium pravi Cupidinis vires retundit. V. Lucianum Dialogo Veneris, & Cupidinis, editionis Baſilienſis Tomo 1. pag. 205.

v. 22. *textilibus*] Id Propertius ait de morbis animi, quod antea Lucretius dixerat de corporis ægritudine l. 2.

Nec calidæ citiùs decedunt corpore febres,

Quæ mihi dum placata aderit, non ulla verebor
Regna, nec Alcinoï munera deſpicere.

Elegia XV.

Perfidiam Cynthiæ criminatur.

SÆpe ego multa tuæ levitatis dura timebam;
Hac tamen exceptâ, Cynthia, perfidiâ.
Aſpice me quanto rapiat Fortuna periclo;
Tu tamen in noſtro lenta timore venis:
Et potes externos manibus componere crines,
Et longâ faciem quærere deſidiâ.
Nec minùs Eois pectus variare lapillis,
Ut formoſa novo quæ parat ire viro.
At non ſic Ithaci digreſſu mota Calypſo
Deſertis olim fleverat æquoribus.
Multos illa dies incomptis mœſta capillis

Se-

OBSERVATIONES

febres,
TEXTILIBUS ſi in picturis, oſtroque rubenti
Jactaris, quàm ſi plebeja in veſte cubandum eſt.

ELEG. XV. v. 6. *longa faciem q d.*] Tempus terere ſpeculum conſulendo. Terent. Heautonti. Act. 2. ſcæ. — *noſti mores mulierum;*
Dum moliuntur, dum comuntur, annus eſt —

v. 8. *Ut formoſa novo*] Aptè adhibita comparatio; quid enim quærebat Cynthia ornatu novo, niſi novum amatorem? Contra citat. Terent. Antiphilam pudicam virginem ita deſcribit:
Sine auro tum ornatam, ita uti quæ ornantur ſibi,
Nulla mala re eſſe expolitam muliebri.

v. 11. *incomptis mœſta capillis*] Doloris præſentiſſimum ſignum, ornamenta & munditias negligere:

præ-

Sederat, injuſto multa locuta ſalo:
Et quamvis numquam poſthac viſura, dolebat
Illa tamen longæ conſcia lætitiæ.
Alpheſibœa ſuos ulta eſt pro conjuge fratres,
Sanguinis & cari vincula rupit Amor.
Nec ſic Æſonidem rapientibus anxia ventis,
Hypſipyle vacuo conſtitit in thalamo.
Hypſipyle nullos poſt illos ſenſit amores,
Ut ſemel Æmonio tabuit hoſpitio.
Conjugis Evadne miſeros elata per ignes
Occidit Argivæ fama pudicitiæ.
Quarum nulla tuos potuit convertere mores,
Tu quoque uti fieres nobilis hiſtoria.

De-

OBSERVATIONES.

præſertim apud antiquos, quibus conſuetudo fuit in funeribus propinquorum, ſordidatos in publicum prodire. Cato Uticenſis apud Lucanum l. 2. Pharſaliæ, ex quo bella civilia cœperant,

--- nec horrificam ſancto dimovit ab ore
Cæſariem, duroque admiſit gaudia vultu.
Intonſos rigidam in frontem deſcendere canos
Paſſus erat, mæſtamque genis increſcere barbam.

& in levioribus affectibus Ovidiana Sappho:

Ecce jacent collo ſparſi ſine lege CAPILLI,
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veſte tegor vili: nullum eſt in crinibus aurum:
Non Arabo noſter rore CAPILLUS olet.

item Laodamia:

Nec mihi pectendos cura eſt præbere CAPILLOS:
Nec libet aurata corpora veſte tegi.

v. 12. *multa locuta ſalo*] Simile illud Virg. 2. Ecl.

Montibus & ſilvis ſtudio jactabat inani.

Et noſtri Eleg. 18. præſentis libri

Et quodcumque mei poſſunt narrare dolores,

Cogor

Digitized by Google

Deſine jam revocare tuis perjuria verbis
Cynthia, & oblitos parce monere Deos.
Audax ah nimiùm noſtro dolitura periclo,
Si quid fortè tibi durius inciderit.
Multa priùs vaſto labentur flumina ponto,
Annus & inverſas duxerit ante vices:
Quàm tua ſub noſtro mutetur pectore cura,
Sis quodcumque voles, non aliena tamen:
Quamque mihi viles iſti videantur ocelli,
Per quos ſæpe mihi credita perfidia eſt.
Hos tu jurabas, ſi quid mentita fuiſſes,
Ut tibi ſuppoſitis exciderent manibus.
Et contra magnum potes hos attollere Solem?
Nec tremis admiſſæ conſcia nequitiæ?
Quis te cogebat multos pallere colores,

Et

OBSERVATIONES.

Cogor ad argutas dicere ſolus aves. Ejuſdem porrò inſaniæ videtur queri *ad rupes*, *ad nemora*, *ad mare*, *ad ſimulacra*, & hujuſmodi res inanimas.

v. 30. *vices*] Tibul. Eleg. 4. l. 1.

ANNUS agit certa lucida ſigna VICE.

v. 34. *perfidia*] Mendacium. Ita uſurpatur à Catullo c. 63.

Carmine, PERFIDIÆ quod poſt nulla arguet ætas.

v. 37. *contra magnum Solem*] Quia Sol omnia cernere credebatur, eumdemque factorum humanorum teſtem, ac vindicem eſſe putabant. Homerus Iliad. γ. ubi Agamemnon Deos teſtes invocat:

Ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις.

Sol qui cuncta audis, quique omnia conſpicis unus.

Æſchylus in Prometheo:

Καὶ τὸν πανόπτην κύκλον ἡλίου καλῶ.

Voco videntem cuncta Solis circulum.

indè fabulati ſunt, ab eo proditum Martis, & Veneris adulterium. v. Ovid. Metamorph. l. 4.

v. 40.

Et fletum invitis ducere luminibus?
Queis ego nunc pereo, ſimiles moniturus amantes:
O nullis tutum credere blanditiis!

ELEGIA XVI.

Januam cujuſdam mulieris turpitudinem ſuam conquerentem inducit.

QUæ fueram magnis olim patefacta triumphis
Janua Tarpejæ nota pudicitiæ,
Cujus inaurari celebrarunt limina currus
Captorum lacrymis humida ſupplicibus:
Nunc ego nocturnis potorum ſaucia rixis
Pulſata indignis ſæpe queror manibus.
Et mihi non deſunt turpes pendere corollæ
Sem-

OBSERVATIONES.

v. 40. *Et fletum invitis*] Lacrymarum potentes mulierculæ modò illas emittunt, modò revocant, ut libuerit. Egregiè Juvenalis Sat. 6. de uxore maritum fallente:

Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Uberibus ſemper Lacrymis, ſemperque paratis
In ſtatione ſua, atque expectantibus illam,
Quo jubeat manare modo ——

Vide quæ obſervamus ad Eleg. 22. l. 3. v. 26.

v. 42. *O nullis tutum*] Nam, ut ait Phædrus fab. 19. l. 1.

Habent inſidias hominis BLANDITIÆ mali.

Hujuſmodi erant fraudes tyrannorum, de quibus Plinius Junior panegyr. Trajani: *Omnes*, inquit, *ante te eadem iſta dixerunt, nemini tamen ante te CREDITUM eſt. Erant ſub oculis naufragia multorum, quos inſidioſa tranquillitate provectos improviſus turbo perculerat. Quod enim tam infidum mare, quàm BLANDITIÆ principum illorum, quibus tanta levitas, tanta fraus, ut facilius eſſet iratos, quàm propitios habere?*

ELEG.

Semper, & excluſi ſigna jacere faces.
Nec poſſum infamis dominæ defendere noctes
Nobilis obſcœnis tradita carminibus.
Nec tamen illa ſuæ revocatur parcere famæ,
Turpior & ſæcli vivere luxuriâ.
Has inter graviùs cogor deflere querelas
Supplicis à longis triſtior excubiis.
Ille meos numquam patitur requieſcere poſtes,
Argutâ referens carmina blanditiâ:
Janua vel dominâ penitùs crudelior ipsâ,
Quid mihi tam duris clauſa taces foribus?
Cur numquam reſerata meos admittis amores,
Neſcia furtivas reddere mota preces?
Nullane finis erit noſtro conceſſa dolori?
Triſtis & in tepido limine ſomnus erit?
Me mediæ noctes, me ſidera prona jacentem,
Fri-

OBSERVATIONES.

ELEG. XVI. v. 10. *nobilis*] Derivatur à *noſco*, & in utramque partem accipitur. quamobrem dicimus *nobilem artificem*, *civitatem*, *meretricem*, *lationem*, ut quiſque maximè præcellit virtute, vel vitio M. Tullius l. 2. de officiis. *Teſtis eſt Phalaris, cujus eſt præter cæteros NOBILITATA crudelitas*. Lucilius Satyr. l. 7.

Phryne NOBILIS illa.

Terent. Eunucho Act. 5. ſc. 7.

Tu jam pendebis, qui ſtultum adoleſcentulum NOBILITAS Flagitiis. ——

v. 19. *meos admittis amores*] Me amantem. Harum verò locutionum ſeges ubertima in Propertio.

v. 21. *nullane finis*] Horatius ad Canidiam Epod. 17.

Quæ FINIS? aut quod me manet ſtipendium?

v. 23. *Me mediæ noctes*] Infra Eleg. 22. l. 2.

MEDIÆ nequeunt te frangere NOCTES.

v. 24.

Frigidaque Eoo me dolet aura gelu.
Tu ſola humanos numquam miſerata labores
Reſpondes tacitis mutua cardinibus.
O utinam trajecta cavâ mea vocula rimâ
Perculſas dominæ vertat in auriculas!

Sit

OBSERVATIONES.

v. 24. *me dolet*] *Hoc ineptum*, ait Scaliger, & ſupponit *dolas*. at, pace tanti viri velim dixiſſe, ineptiſſima correctio eſt. Primùm enim novum non eſt, *dolere* uſurpatum ab optimis ſcriptoribus pro *miſerari*. Cicero ad Atticum l. 8 Epiſt. 2. *Quàm à noſtro amico factum eſt: cujus ego vicem DOLEO.* plura exempla poſſem afferre, ſed in re tam tritâ pudet morari. Deinde ſolent poëtæ rebus inanimis miſerationem tribuere. Quis hoc neget? Prodeat in ſcenam Maro Ecl. 10.

Illum etiam lauri, illum etiam flevere myricæ:
Pinifer illum etiam ſola ſub rupe jacentem
Mænalus, & gelidi fleverunt ſaxa Lycæi.

En audis lacrymantes arbores, montes, lapides. Ovidius Epiſtolâ Ariadnæ:

Interea toto clamanti litore, Theſeu,
Reddebant nomen concava ſaxa tuum:
Et quoties ego te, toties locus ipſe vocabat.
Ipſe locus miſeræ ferre volebat opem.

Tendo ulteriùs. Cælo tribuitur luctus ab eodem Ovidio Epiſt. Herûs.

Me miſeram quanto planguntur litora fluctu,
Et latet obſcura condita nube dies!
Forſitan ad pontum mater pia venerit Helles,
Merſaque roratis nata fleatur aquis.

Soli, a Tibullo Eleg. 5. l. 2.

Ipſum etiam Solem defectum lumine vidit
Jungere pallentes nubilus annus equos.

& clarius ab ipſo Propertio Eleg. 3. l. 3.

Solis & atratis luxerit orbis equis.

Quin etiam Divi mortalium fata miſerantes inducuntur. Tiberinus apud Pedonem Albinovanum: Venus apud Ovidium de morte Tibulli: Hercules apud Virg. l. 10. Æneid. in cæde Pallantis. Quòd ſi omnia huc pertinentia colligere velem, paginæ citiùs me deficerent. At quorſum hæc? inquies. Ut evincam hanc eſſe Propertii mentem: amantem illum, de quo lo-

Sit licet & ſaxo patientior illa Sicano,
Sit licet & ferro durior, & chalybe:
Non tamen illa ſuos poterit compeſcere ocellos,
Surget & invitis ſpiritus in lacrymis.
Nunc jacet alterius felici nixa lacerto,
At mea nocturno verba cadunt Zephyro.
Sed tu ſola mei tu maxima cauſa doloris,
Victa meis numquam janua muneribus.
Te non ulla meæ læſit petulantia linguæ,
Quæ ſolet iratus dicere trita loco:
Ut me tam longâ raucum patiare querelâ
Sollicitas trivio pervigilare moras.
At tibi ſæpe novo deduxi carmina verſu,
Oſculaque impreſſis nixa dedi gradibus.

An-

OBSERVATIONES.

loquitur, apud noctem, ſidera, & ventum ipſum reperiſſe clementiam, adeò ut cuncta doleant miſerias ejus: unam januam immobilem, duram, obſtinatam expertum eſſe. nam ſubdit:

Tu ſola humanos numquam miſerata labores.

v. 29. *patientior*] Durior. Tibul. Eleg. 2 l. 3 *non hæc PATIENTIA noſtro ingenio.* id eſt duritics.

v. 38. *dicere trita loco*] Quæ vulgò irati dicere ſolent. *Loco*, eſt opportunè tempeſtivè, aptè. Sic Dionyſius Cato in diſtichis de moribus l. 2.

Inſipiens eſto, cum tempus poſtulat, aut res;
Stultitiam ſimulare LOCO ſapientia ſumma eſt.

Terentius verò Adelph. Act. 2. ſc. 2.

Pecuniam in LOCO negligere maximum interdum eſt lucrum.

Denique Horatius Ode 12. l. 4. ad Virgilium.

Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Miſce ſtultitiam conſiliis brevem.
Dulce eſt deſipere in LOCO.

v. 42. *Oſculaque impreſſis*] Argumentum obſequii oſculum. Quamobrem Tibul. Eleg 5. l. 1. *Et dare ſacratis OSCULA liminibus.*

v. 44.

Ante tuos quoties verti me, perſida, poſtes,
Debitaque occultis vota tuli manibus?
Hæc ille, & ſi quæ miſeri noviſtis amantes,
Et matutinis obſtrepit alitibus.
Sic ego nunc dominæ vitiis, & ſemper amantis
Fletibus, æternâ differor invidiâ.

ELEGIA XVII.

Naufragium à ſe deprecatur.

ET meritò, quoniam potui fugiſſe puellam,
Nunc ego deſertas alloquor alcyonas:
Nec mihi Caſſiope ſolitò viſura carinam,
Omniaque ingrato litore vota cadunt.
Quin etiam abſenti proſunt tibi, Cynthia, venti.
Aſpice quàm ſævas increpat aura minas.
Nullane placatæ veniet fortuna procellæ?
Hæccine parva meum funus arena teget?

Tu

OBSERVATIONES.

V. 44. *occultis vota tuli manibus*] Morem precantium intelligo, qui manus velamine obvolvebant, quas idcircò poëta *occultas* appellat. Virg. 7. Æneid. in oratione Ilionei:

—— ne temne, quòd ultro
Præferimus MANIBUS vittas, &
verba precantum.

Ovid. de Arte amandi:

Audierat laurumque MANU, vittaſque ferentem
Pro nata Chryſen non valuiſſe ſua.

ELEG. XVII. v. 8. *parva meum funus arena teget*] Cadavera ejectorum ad litus, ſolenni funere destituta, arenâ condi ſolebant à prænavigantibus. Architas Tarentinus apud Horat. Ode 28. l. 1.

At tu nauta vagæ ne parce malignus ARENÆ

Oſſi-

Tu tamen in melius ſævas converte querelas,
Sat tibi ſit pœnæ nox, & iniqua vada.
An poteris ſiccis mea fata reponere ocellis?
Oſſaque nulla tuo noſtra tenere ſinu?
Ah pereat, quicumque rates, & vela paravit
Primus, & invito gurgite fecit iter.
Nonne fuit melius dominæ pervincere mores?
Quamvis dura, tamen rara puella fuit:
Quàm ſic ignotis circumdata litora ſilvis
Cernere, & optatos quærere Tyndaridas?
Illic ſi qua meum ſepelirent fata dolorem,
Ultimus & poſito ſtaret amore lapis:
Illa meo caros donaſſet funere crines,
Molliter & tenerâ poneret oſſa roſâ:

Illa

OBSERVATIONES.

Oſſibus, & capiti inhumato
Particulam dare —

V.9 *in melius*] Tibul. Eleg. 4. l. 3.
Hæc Deus IN MELIUS crudelia ſomnia VERTAT.

V. 11. *mea fata*] Me vitâ functum, corpus meum exanime.

V. 12. *oſſaque nulla*] Gracilia, deminuta. Supra Eleg. 5.
Aut cur ſim toto corpore NULLUS ego.

V. 20. *ultimus lapis*] Cippus ſepulcralis.

V. 21. *donaſſet funere crines*] Hinc Phædra illa impudica, & calumniatrix apud Senec. Trag. Hippolyto Act. 5.

Placemus umbras. capitis exuvias cape,
Laceraque frontis accipe abſciſſam comam.

V 22 *poneret oſſa roſa*] Collocaret in floribus. Juven. Sat. 7.
Dii majorum umbris tenuem, & ſine pondere terram,
Spirantesque crocos, & in urna perpetuum ver.

Nec ſolum prope tumulum, vel in ſarcophago ſternebantur flores, at etiam qua pompa funeris ducebatur, largè ſpargi ſoliti fuerunt. Auctor Plinius l. 21. c. 3. ubi de Scipione: *Nec erat in bonis funeris impenſa. Aſſes ergo contulit populus,*

ac

Illa meum extremo clamaſſet pulvere nomen,
Ut mihi non ullo pondere terra foret.
At vos æquoreæ formoſa Doride natæ
Candida felici ſolvite vela choro.
Si quando veſtras labens Amor attigit undas,
Manſuetis ſocio parcite litoribus.

ELEGIA XVIII.

Nemoribus, & ſaxis dolores ſuos manifeſtat.

HÆc certè deſerta loca, & taciturna querenti,
Et vacuum Zephyri poſſidet aura nemus.
Hìc licet occultos proferre impunè dolores,
Si

OBSERVATIONES.

ac funus elocavit, quæque præferebatur, flores è proſpectu omni ſparſit. Cauſam verò ſatis idoneam huius elegantis conſuetudinis ex ipſo Plinio videor ſubodorari, qui proœmio ejuſdem libri ſic ait: *Flores odoreſque in diem gignit* (natura) *magna, ut palam eſt, admonitione hominis; quæ ſpectatiſſime florent, celerrime marceſcere.* Job in ſacris c. 14. humanam vitam comparat flori: *Qui quaſi flos egreditur, & conteritur.*

V. 23. *clamaſſet pulvere nomen*] Supremum VALE dixiſſet. Hinc funera *conclamata*. Exempla obvia.

ELEG. XVIII. V. 2. *Zephyri poſſidet aura nemus*] Pari verbo uſus eſt Ovidius l. 1. Metamorph. ubi varias ventorum regiones deſcribit:

His quoque non paſſim mundi fabricator HABENDUM
Aëra permiſit; vix nunc obſiſtitur illis,
Cum ſua quiſque regant diverſo flamina tractu,
Quin lanient mundum. tanta eſt diſcordia fratrum.
Eurus ad Auroram &c.

Sed preſſius Propertii veſtigiis inſiſtit vulgatus Bibliorum interpres Jobi modò citati c. 3. v. 6. *Noctem illam tenebroſus turbo POSSIDEAT.*

V. 3. *impunè*] Etenim ſi hoc fieret

Si modò ſola queant ſaxa tenere fidem.
Unde tuos primùm repetā, mea Cynthia, faſtus?
Quod mihi das flendi, Cynthia, principium?
Qui modò felices inter numerabar amantes,
Nunc in amore tuo cogor habere notam.
Quid tantùm merui? quæ te mihi carmina mutant?
An nova triſtitiæ cauſa puella tuæ?
Sic mihi te referas levis, ut non altera noſtro
Limine formoſos intulit ulla pedes.
Quamvis multa tibi dolor hic meus aſpera debet,
Non ita ſæva tamen venerit ira mea:
Ut tibi ſim meritò ſemper furor, & tua flendo
Lumina dejectis turpia ſint lacrymis.

An

OBSERVATIONES.

præſente Cynthiâ, omnino periculoſum foret, Infra Eleg. 13. l. 2.

Aſſiduæ multis odium peperere querelæ.

v. 5. *Unde tuos primùm*] Dido apud Virgilium l. 4. *Quæ quibus anteferam?* Uberiùs autem Papinius hanc dubitationem adhibet; ſed in re diſſimili, Silv. l. 2. carm. 1.

Jamdudum dignos aditus, laudumque tuarum,
O meritò dilecte puer, primordia quærens,
Diſtrahor. hinc anni ſtantes in limine vitæ,
Hinc me forma rapit, rapit inde modeſtia præcox &c.

Cui Lucanus, vel quiſquis eſt auctor, præivit Panegyrico ad Calpurn. Piſonem:

UNDE priùs cœpti ſurgat mihi carminis ordo,
Quoſque canam titulos dubius feror. hinc tua, Piſo,
Nobilitas, veteriſque citant ſublimia Calpi
Nomina Romanas inter fulgentia gentes:
Hinc tua me virtus rapit, &c.

v. 9. *quæ te mihi carmina mutant?*] Num in te Jambos vibravi, quibus meritò irata ſis? v. Catull. carm. 36. Horat. Ode 16. l. 1.

v. 13. *debet*] Citatus Horatius Ode 14. l. 1.

—— Tu, niſi ventis
DEBES ludibrium, cave.

v. 21.

An quia parva damus mutato ſigna calore?
  Et non ulla meo clamat in ore fides?
Vos eritis teſtes, ſi quos habet arbor amores,
  Fagus, & Arcadio pinus amata Deo.
Ah quoties teneras reſonant mea verba ſub umbras,
  Scribitur & veſtris Cynthia corticibus!
An tua quòd peperit nobis injuria curas,
  Quæ ſolùm tacitis cognita ſunt foribus?
Omnia conſuevi timidus perferre ſuperbæ
  Juſſa, neque arguto facta dolore queri.
Pro quo, Dii, vivi fontes, & frigida rupes,
  Et datur inculto tramite dura quies.
Et quodcumque meæ poſſunt narrare querelæ,
  Cogor ad argutas dicere ſolus aves.
Sed qualiſcũque es, reſonant mihi Cynthia ſilvæ,
  Nec deſerta tuo nomine ſaxa vacant.

ELEGIA XIX.

Etiam morte obitâ ſe Cynthiam amaturum.

NOn ego nunc triſtes vereor, mea Cynthia, manes,

Nec

OBSERVATIONES.

v. 21. *teneras ſub umbras*] Umbris tribuit, quod eſt foliorum.

23. *An tua quòd peperit &c.*] Pudetne te mihi cauſam fuiſſe dolendi? & idcircò conſcientiâ criminis territa, vere.is ad me accedere? at ego vix memini, quas acceperim injurias.

Nec moror extremo debita fata rogo:
Sed ne fortè tuo careat mihi funus amore.
Hic timor eſt ipſis durior exequiis.
Non adeò leviter noſtris puer hæſit ocellis,
Ut meus oblito pulvis amore vacet.
Illic Phylacides jucundæ conjugis heros
Non potuit cæcis immemor eſſe locis:
Sed cupidus falſis attingere gaudia palmis,
Theſſalis antiquam venerat umbra domum.
Illic quidquid ero, ſemper tua dicar imago:
TRAJICIT & fati litora magnus amor.
Illic formoſæ veniant chorus heroinæ,
Quas dedit Argivis Dardana præda viris,
Quarum nulla tuâ fuerit mihi, Cynthia, formâ
Gratior, & tellus hoc ita juſta ſinat:
Quamvis te longæ remorentur fata ſenectæ,
Cara tamen lacrymis oſſa futura meis:

Quæ

OBSERVATIONES.

ELEG. XIX. v. 11. *tua dicar imago*] Umbra tibi fidelis.

v. 16 *tellus juſta*] Reddit enim accepta cum fœnore. Virg. 2. Georgic.

Fundit humo facilem victum JUSTISSIMA TELLUS.

Eſt autem perpetuum epitheton.

v 18. *Cara tamen lacrymis o. f. m.*] Hæc eſt, niſi fallor, poetæ ſententia: Quamvis, ó Cynthia, fatorum imperio ad ultimam ſenectutem ſis perventura, quâ ætate nullum antiquæ pulchritudinis veſtigium exſtabit, ſed arida oſſa vix tenui tegentur cute: ego tamen apud inferos deſiderium tuum ægrè patiens, oſculis & lacrymis te longo poſt tempore advenientem accipiam. Adde, quòd imagines mortuorum oſſeæ fingebantur. Ovidius in Ibin:

Inſequar & vultus OSSEA FORMA tuos.

Et

Quæ tu viva meâ poſſis ſentire favillâ.
  Tum mihi non ullo mors ſit amara loco.
Quàm vereor, ne te contempto, Cynthia, buſto
  Abſtrahat à noſtro pulvere iniquus Amor,
Cogat & invitam lacrymas ſiccare cadentes!
  Flectitur aſſiduis certa puella minis.
Quarè dum licet, inter nos lætemur amantes.
  NON ſatis eſt ullo tempore longus amor.

ELEGIA XX.

Gallum admonet exemplo Hylæ, ut formoſum puerum ſibi dilectum cautè cuſtodiat.

HOc pro continuo te, Galle, monemus amore:
  Id tibi ne vacuo defluat ex animo.
Sæpe imprudenti fortuna occurrit amanti;
  Crudelis Minyis dixerit Aſcanius.

Eſt

OBSERVATIONES.

Et facit locus elegans Petronii Satyr. *Potantibus ergo, & accuratiſſimas nobis lautitias mirantibus, larvam argenteam attulit ſervus ſic aptam, ut articuli ejus vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. Hanc cum ſuper menſam ſemel iterumque abjeciſſet, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalcio adjecit:*

Heu heu nos miſeros, quàm totus homuncio nil eſt!
Sic erimus cuncti, poſtquam nos auferet Orcus.

v. 19. *Quæ tu viva mea p. ſ. f.*] τὸ *viva* caſus eſt rectus numeri ſingularis, & ad Cynthiam pertinet, non ad oſſa. Id vult Propertius: Utinam, ô Cynthia mihi ſuperſtes futura, pari pietate funus meum proſequare! Utinam talia de me ſentias, qualia ego de te!

ELEG. XX. v. 4. *Crudelis Minyis dix. Aſc.*] Mirum ſanè, quantùm hic verſus torſerit ingenia eruditorum. Vulgati codices habebant

 dux

Eſt tibi non infra ſpeciem, non nomine diſpar,
Thiodamantëo proximus ardor Hylæ.
Hunc tu, ſive leges umbroſæ flumina ſilvæ,
Sive Aniena tuos tinxerit unda pedes:
Sive Giganteâ ſpatiabere litoris orâ,
Sive ubicumque vago fluminis hoſpitio:
Nympharum cupidâ ſemper defende rapinâ;

Non

OBSERVATIONES.

duxerit; quod mendum Chironiâ manu feliciter ſuſtulit Joſephus Scaliger, & repoſuit *dixerit*, ideſt teſtis fuerit. Porrò non diſſimili ratione Tibullus Eleg. 6. l. 3. ita cecinit:

Fulſerit hic niveis Delius alitibus.

pro *fulgeat*. Idem verò poeta, regiones & maria teſtes producit ſtipendiorum, quæ ſub Meſſalæ imperio miles fecerit, Eleg. 8. l. 1.

Non ſine me eſt tibi partus honos: Tarbella Pyrene
Teſtis, & Oceani litora Santonici.

Et Catullus pariter phaſellum laudaturus, utitur teſtimonio montium & urbium carm. 4.

Amaſtri Pontica, & Cythore buxifer,
Tibi hæc fuiſſe & eſſe cognitiſſima
Ait phaſellus ——

Rutgerſius variarum Lectionum l. 3. c. 8. conjungit τὸ *crudelis*, cum præcedenti verſiculo, idque epitheton *fortunæ* adjungit: rectè, an minùs, non diſputo. Ego tamen Aſcanio flumini attribuo, qui *crudelis* vocari potuit ob raptum apud ſe Hylam Herculis delicias. Juvat poeta ipſe, qui poſtea *indomitum* appellat. Legendus Valerius Flaccus l. 3 ubi dolentes Argonautas hoc infortunio deſcribit.

v. 6. *ardor*] Puer delicatus, τὰ παιδικά. Obſcœnos iſtos magni Herculis amores exagitat Prudentius lib. 1. contra Symmachum v. 116.

HERCULEUS mollis pueri famoſus amore
ARDOR, & in tranſtris jactata efferbuit ARGO.
Nec maris erubuit Nemea ſub pelle fovere
Concubitus, & HYLAN pereuntem quærere cælebs.

v. 7. *Hunc tu*] Malim *Huic tu* cum Lipſio, & quarto ab hinc verſu:

Nympharum cupidas ſemper defende rapinas.

Ut illud notiſſimum: *Solſtitium pecori defendite.*

v. 12.

Non minor Auſoniis eſt amor ab Dryaſin.
Ne tibi ſit duros montes, & frigida ſaxa,
Galle, neque expertos ſemper adire lacus:
Quæ miſer ignotis error perpeſſus in oris
Herculis indomito fleverat Aſcanio.
Namque ferunt olim Pagaſæ navalibus Argo
Egreſſam longè Phaſidos iſſe viam,
Et jam prætcritis labentem Athamantidos undis,
Myſorum ſcopulis applicuiſſe ratem.
Hìc manus heroum placidis ut conſtitit oris,
Mollia compoſitâ litora fronde tegit.
At comes invicti juvenis proceſſerat ultra
Raram ſepoſiti quærere fontis aquam.
Hunc duo ſectati fratres Aquilonia proles,
Hunc ſuper & Zethes, hunc ſuper & Calais

Oſcu-

OBSERVATIONES.

v.12. *Non minor &c.*] Subaudi, quàm fuerit in Bithynicis Nymphis, à quibus alter Hylas raptus eſt.

v.16. *fleverat Aſcanio*] Ita ſupra Eleg. 12.

Felix qui potuit præſenti FLERE puellæ.

v. 17. *Namque ferunt*] Rem ab ovo exorditur.

v. 19. *labentem*] Ennius Annal. *LABITUR uncta carina.*

v.29. *Ille ſub extrema*] Malè Paſſeratius intelligit de fratribus alatis, quod omnino pertinet ad puerum ipſum. Lubenter enim manus darem, ſi Pentametro verſu, qui ſtatim ſequitur, legeretur:

Hic volucres ramo ſubmovet inſidias.

at cum legatur *Et*, non eſt locus disjunctioni. Sic igitur explico: Dum Hylas Boreadum laſciviâ in altum attollitur, oſculum detrectare cupiens, caput abdit inter alam & cubitum attollentis: tum etiam frondeo ramo oculos & labra procacis impedit, ne propoſitum perficere queat.

v.41.

Oſcula ſuſpenſis inſtabant carpere palmis,
 Oſcula & alternâ ferre ſupina fugâ.
Ille ſub extremâ pendens ſecluditur alâ,
 Et volucres ramo ſubmovet inſidias.
Jam Pandioniæ ceſſet genus Orithyiæ:
 Ah dolor! ibat Hylas, ibat Hamadryaſin.
Hìc erat Arganti πηγὴ ſub vertice montis
 Grata domus Nymphis humida Thyniaſin:
Quam ſupra nullæ pendebant debita curæ
 Roſcida deſertis poma ſub arboribus:
Et circumriguo ſurgebant lilia prato
 Candida purpureis miſta papaveribus;
Quæ modò decerpens tenero pueriliter ungui
 Propoſito florem prætulit officio:
Et modò formoſis incumbens neſcius undis
 Errorem blandis tardat imaginibus.
Tandem haurire parat demiſſis flumina palmis,
 Innixus dextro plena trahens humero.

Cujus

OBSERVATIONES.

v. 41. *incumbens neſcius undis*] Puerili ſimplicitate admiratus in fonte imaginem ſuam. Virgilius 2. Æneid. ludicrum puerorum deſcribens:

ſtupet INSCIA turba,
Impubeſque manus, mirata volubile buxum.

Hæc nos reficiendi animi, & ſtyli exercendi gratiâ ita ſecuti ſumus in Bucolico quodam poëmatio:

Tum canerem liquidi pendentem è margine fontis
Narciſſum, gelida cum ſe miſer arſit in unda:
Ut fruſtra incumbens labiis, & brachia tendens,
Perderet amplexum, & vana daret oſcula formæ.
Ah, ne te ſimilis capiat, Rhodomille, cupido,
I procul à ripis. FORMOSOS faſcinat amnis.

v. 47.

Cujus ut accenſæ Dryades candore puellæ
Miratæ ſolitos deſtituere choros,
Prolapſum leviter facili traxere liquore.
Tum ſonitum rapto corpore fecit Hylas.
Cui procul Alcides iterat reſponſa, ſed illi
Nomen ab extremis fontibus aura refert.
His, ô Galle, tuos monitis ſervabis amores,
Formoſum Nymphis credere tutus Hylam.

ELEGIA XXI.

Galli bello Peruſino interfecti ad viatorem Proſopopœja.

TU, qui conſortem properas evadere caſum,
Miles ab Etruſcis ſaucius aggeribus,
Quid noſtro gemitu turgentia lumina torques?
Pars ego ſum veſtræ proxima militiæ.
Sic te ſervato poſſint gaudere parentes,

Hæc

OBSERVATIONES.

v. 47. *Prolapſum leviter*] Valer. Flaccus eleganter libro citato:

—— nil umbra, comæque,
Turbavitque ſonus ſurgentis ad oſcula Nymphæ:
Illa avidas injecta manus, heu ſera cientem
Auxilia, & magni referentem nomen amici
DETRAHIT; adjutæ prono nam pondere vires.

v. 52. *credere tutus*] Parùm ſollicitus, nil veritus committere.

ELEG. XXI. v. 5. *Sic te ſervato*] Magna eſt parentum in liberos caritas, & idcircò veteres, cui bene vellent, incolumes & ſuperſtites filios maximè optabant. Ovidius Epiſt. Penelopes:

Tres ſumus imbelles numero: ſine viribus uxor,
Laerteſque ſenex, Telemachuſque puer.

Hæc ſoror Acca tuis ſentiat è lacrymis,
Gallum per medios ereptum Cæſaris enſes,
Effugere ignotas non potuiſſe manus:
Et quæcumque ſuper diſperſa invenerit oſſa
Montibus Etruſcis, hæc ſciat eſſe mea.

ELE-

OBSERVATIONES.

puer.
Ille per inſidias penè eſt mihi nuper ademptus,
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dii precor hoc jubeant, ut euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.

v. 9. *Et quæcumque ſuper*] Hæc omnia inculcat Gallus commilitoni, ne intumulatus jaceat, coganturque centum annos errare, antequam cymbâ Charontis ad ulteriorem Erebi ripam tranſvehatur, quod vel pueri norunt ex 6. Æneid. Virgilii. Quamobrem Hector precatur Achillem victorem Iliad. χ.

Σῶμα δ' οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν, ὄφρα πυρός με
Τρῶες, ϗ Τρώων ἄλοχοι λελάχωσι θανόντα.

Corpus meum reddas domum ferendum, ut igne me
Trojani, & Trojanorum uxores dignentur mortuum.

quem Homeri locum attigit Virgilius Æneid. 12.

Et me, ſeu corpus ſpoliatum lumine mavis,
Redde meis ——

Præcipuè verò cupiebant in patriâ ſepeliri, quod votum frequentiſſimum fuit Ovidio exſulanti. Illum videſis.

ELEG.

ELEGIA XXII.

Ad Tullum de patriâ ſuâ.

QUalis, & unde genus, qui ſint mihi, Tulle, parentes,
Quæris pro noſtrâ ſemper amicitiâ.
Si Peruſina tibi patriæ ſunt nota ſepultæ,
Italiæ duris funera temporibus,
Cum Romana ſuos egit diſcordia cives:
(Sit mihi præcipuè pulvis Etruſca dolor:
Tu projecta mei perpeſſa es membra propinqui,
Tu nullo miſeri contegis oſſa ſolo.)
Proxima ſuppoſito contingens Umbria campo
Me genuit terris fertilis uberibus.

SEX.

OBSERVATIONES.

ELEG. XXII. v. 6. *Sit mihi præcipuè p. E. d.*] Parentheſis inſerta ad ſignificandum vehementem animi mœrorem. Talis illa Catulli carm. 64. *Namque mei nuper Lethæo gurgite fratris &c.* propiuſque ad rem noſtram carm. 67. *Quæ, væ te, noſtro letum miſerabile fratri &c.* quam videtur Propertius in animo habuiſſe, cum hæc ſcriberet.

ELEG.

SEX. AURELII PROPERTII

ELEGIARUM

LIBER II.

Elegia I.

Ad Mœcenatem: *ſe Cynthiæ amoribus irretitum ad carmen Heroicum imparem eſſe.*

QUæritis, unde mihi toties ſcribantur amores,
  Unde meus veniat mollis in ora liber?
Non hæc Calliope, non hæc mihi cantat Apollo,
  Ingenium nobis ipſa puella facit.
Sive togis illam fulgentem incedere Cois,
  Hoc totum è Coâ veſte volumen erit:
Seu vidi ad frontem ſparſos errare capillos,
  Gaudet laudatis ire ſuperba comis:
Sive lyræ carmen digitis percuſſit eburnis,
  Miramur faciles ut premat arte manus:

Seu.

Digitized by Google

Seu cum poſcentes ſomnum declinat ocellos,
Invenio cauſas mille poëta novas:
Seu nuda erepto mecum luctatur amictu,
Tunc verò longas condimus Iliadas:
Seu quidquid fecit, ſive eſt quodcũque locuta,
Maxima de nihilo naſcitur hiſtoria.
Quòd mihi ſi tantum, Mæcenas, fata dediſſent,
Ut poſſem heroas ducere in arma manus:
Non ego Titanas canerem, non Oſſan Olympo
Impoſitum, ut cæli Pelion eſſet iter:
Nõ veteres Thebas, nec Pergama nomen Homeri,
Xerxis & imperio bina coïſſe vada:
Regnave prima Remi, aut animos Carthaginis altæ,
Cimbrorumque minas, & benefacta Marî.
Bellaque reſque tui memorarem Cæſaris; & tu
Cæſare ſub magno cura ſecunda fores.
Nam quoties Mutinã, aut civilia buſta Philippos,
Aut canerem Siculæ claſſica bella fugæ:
Everſoſque focos antiquæ gentis Etruſcæ,
Et Ptolemææ litora capta Phari;

Aut

OBSERVATIONES.

ELEG. I. v. 24. *Cimbrorumque minas*] Eò dicit, quia populi truces, & nullâ præditi humanitate. V. Florum l. 3. c. 3. Pulchrè Cicero l. 1. Officiorum: *cum Celtiberis, cum CIMBRIS bellum, ut cum inimicis gerebatur, uter eſſet, non uter imperaret: cum Latinis, Sabinis, Samnitibus, Pœnis, Pyrrho de imperio dimicabatur.*

v. 27. *civilia buſta*] Sic ſupra Eleg. ult. l. 1. *Itali: funera.*

v. 31.

Aut canerem Ægyptum, & Nilum, cum tractus in urbem
Septem captivis debilis ibat aquis:
Aut regum auratis circumdata colla catenis,
Actiaque in Sacrâ currere roſtra viâ:
Te mea Muſa illis ſemper contexeret armis,
Et ſumptâ, & poſitâ pace fidele caput.
Theſeus infernis, ſuperis teſtatur Achilles,
Hic Ixioniden, ille Menœtiaden.
Sed neque Phlegræos Jovis, Enceladique tumultus
Intonet anguſto pectore Callimachus:
Nec mea conveniunt duro præcordia verſu
Cæſaris in Phrygios condere nomen avos.
NAVITA de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnera, paſtor oves.
Nos contra anguſto verſamus prælia lecto.
QUA pote quiſque, in eâ conterat arte diem.

Olim

OBSERVATIONES.

v. 31. *Nilum, cum tractus in urbem*] Id eſt Nili ſimulacrum. Sculpebantur enim oppida expugnata, & flumina victarum gentium, currum triumphantis præceſſura. V. Ovid. 1. de Arte.

v. 32. *debilis ibat aquis*] More poëtarum fluvio tribuit, quod nonniſi homini convenire poteſt. Virg. 8. Æneid. *Euphrates ibat jam mollior undis.* id eſt ſuperbiam miſſam fecerat. Horatius Od. 9. l. 2. *Medumque flumen gentibus additum Victis, minores volvere vortices.*

v. 38. *ille Menœtiaden*] Poſt hunc verſiculum olim eſt cum ſuſpicor aliqua deeſſe, non enim abſolvitur ſententia. Diligens lector advertat.

v. 46. *Qua pote quiſque*] Cicero Tuſcul. 1. *bene Græcorum proverbio dicitur: QUAM QUISQUE norit ARTEM, IN HAC ſe exerceat.* & Horatius Epiſt. 14. l. 1. *QUAM ſcit, uterque libens cenſebo exerceat ARTEM.* vide adagium: *ne ſutor ultra cre-*

Laus in amore mori; laus altera, ſi datur uno
 Poſſe frui. fruar ô ſolus amore meo!
His ſaltem ut tenear jam finibus: aut, mihi ſi quis
 Venerit alter amor, acriùs ut moriar.
Si memini, ſolet illa leves culpare puellas,
 Et totam ex Helenâ non probat Iliada.
Seu mihi ſint tangenda novercæ pocula Phædræ,
 Pocula privigno non nocitura ſuo:
Seu mihi Circæo pereundum eſt gramine, ſive
 Colchis Jolchiacis urat ahena focis:
Una meos quoniam prædata eſt femina ſenſus,
 Ex hac ducentur funera noſtra domo.
Omnes humanos ſanat medicina dolores,
 SOLUS Amor morbi non amat artificem.
Tarda Philoctetæ ſanavit crura Machâon,
 Phœnicis Chiron lumina Phillyrides:
Et Deus extinctum Creſſis Epidaurius herbis
 Reſtituit patriis Androgeona focis:
Myſus & Æmoniâ juvenis quâ cuſpide vulnus
 Senſerat, hac ipsâ cuſpide ſenſit opem.
Hoc ſi quis vitium poterit mihi demere, ſolus
 Tantaleæ poterit tradere poma manu:
Dolia virgineis idem ille repleverit urnis,
 Ne tenera aſſiduâ colla graventur aquâ:

Idem

OBSERVATIONES.

crepidam, ne faber ultra malleum. | Ovid. Amor. 1. Eleg. 3. *Quæ me nuper*
V. 57. *prædata eſt femina ſenſus*] | *PRÆDATA puella eſt.*

Idem Caucaſeâ ſolvet de rupe Promethei
  Brachia, & à medio pectore pellet avem.
Non hìc herba valet, non hìc nocturna Cytæis:
  Non Perimedeâ gramina cocta manu.
Quippe ubi nec cauſas, nec apertos cernimus ictus,
  Unde tamen veniant tot mala, cæca via eſt.
Non eget hic medicis, non lectis mollibus æger;
  Huic nullum cæli tempus, & aura nocet.
Ambulat, & ſubitò mirantur funus amici.
  Sic eſt incautum, quidquid habetur amor.
Quandocumque igitur vitam mea fata repoſcent,
  Et breve in exiguo marmore nomen ero:
Mœcenas noſtræ ſpes invidioſa juventæ,
  Et vitæ, & morti gloria juſta meæ:
Si te fortè meo ducet via proxima buſto,
  Eſſeda cælatis ſiſte Britanna jugis;
Taliaque illacrymans mutæ jace verba favillæ:
  Huic miſero fatum dura puella fuit.

ELE-

OBSERVATIONES.

V. 79. *mirantur funus*] Subitò exanimatum ſtupent. Hic ſemel monebo Propertii ſtudioſum, pluſima hujus generis apud hunc poëtam reperiri, quæ à me in poſterum prætermittentur.

V. 81. *vitam mea fata repoſcent*] Ex diſciplina ſapientium; nam, ut ait Lucretius l. 3.

Vitaque mancipio nulli datur, omnibus uſu.

quamobrem credita oportet reperi, aut citiùs, aut ſeriùs.

V. 84. *& vitæ, & morti*] Dum enim vivo, te patrono gaudeo: poſtquam fato ceſſero, dicat tecum conſueviſſe, quod mihi glorioſum futurum eſt. Auguſtus Imperator in quadam Epiſtolâ Horatium ſic increpat: *Iratum me tibi ſcito, quòd*

non

ELEGIA II.

Excuſat levitatem ſuam, quòd poſitis amoribus rurſus navet operam, Cynthiæ mirâ pulchritudine, rariſque dotibus id fieri autumans.

QUi nihilum tibi dicebas jam poſſe nocere,
  Hæſiſti: cecidit ſpiritus ille tuus.
Vix unum potes infelix requieſcere menſem,
  Et turpis de te jam liber alter erit.
Liber eram, & vacuo meditabar vivere lecto,
  At me compoſitâ pace fefellit Amor.
Quærebam ſiccâ ſi poſſet piſcis arenâ,
  Nec ſolitus ponto vivere torvus aper:
Aut ego ſi poſſem ſtudiis vigilare ſeveris.
  DIFFERTUR, numquam tollitur ullus amor.
Ac veluti primò taurus detrectat aratra,
  Poſt venit aſſueto mollis ad arva jugo:
Sic primo juvenes trepidant in amore feroces,
  Dehinc domiti poſt hæc æqua, & iniqua ferunt.
Turpia perpeſſus vates eſt vincla Melampus,
Co-

OBSERVATIONES.

non in pleriſque ejuſmodi ſcriptis mecum potiſſimum loquaris. An vereris ne apud poſteros infame tibi ſit, quòd videaris familiaris nobis eſſe?

ELE. II. v. 1. *Qui nihilum*] Ex hoc fieri poteſt non infima conjectura, priorem librum à Propertio ſcriptum, & editum eo animo, ne ulterius pergeret, finemque amatoriis carminibus faceret: ſed poſteà ipſum mutato conſilio in eamdem arenam deſcendiſſe.

v. 7. *Quærebam*] Tentabam [illegible].

Cognitus Iphicli ſurripuiſſe boves:
Quem non lucra, magis Pero formoſa coëgit,
Mox Amithaoniâ nupta futura domo.
Nec me tam facies, quamvis ſit candida, cepit;
Lilia non dominâ ſint magis alba meâ:
Ut Mæotica nix minio ſi certet Ibero,
Utque roſæ puro lacte natant folia:
Nec de more comæ per lævia colla fluentes;
Non oculi geminæ ſidera noſtra faces:
Nec ſi qua Arabio lucet bombyce puella:
(Non ſum de nihilo blandus amator ego)
Quantùm quòd poſito formosè ſaltat Iaccho,
Egit ut Evantes dux Ariadna choros:
Et quantùm Æolio cum tentat carmina plectro,
Par Aganippææ ludere docta lyræ:

Et.

OBSERVATIONES.

v. 27. *formosè. ſaltas*] Magnum libidinis incitamentum ſaltatio, & quo nullum potentius ad caſtos etiam animos labefactandos. Hinc Horatius:

Motus doceri gaudet Jonios
Matura virgo, & fingitur artubus
Jam nunc, & inceſtos amores
De tenero meditatur ungui.

& Juvenalis Sat. 6.

Chironomon Ledam molli SALTANTE Bathyllo
Thuſcia veſicæ non imperat, Appula gannit
Sicut in amplexu——

Ovidius quoque, licet magiſter nequitiarum, idem confiteri non dubitavit de remed. Amoris:

Enervant animos citharæ, cantuſque, lyræque,
Et vox, & numeris brachia mota ſuis.
Illic aſſiduè ficti SALTANTUR amantes.
Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.

Carmen liberum: *Cymbala cum crotalis, pruriginis arma.* quòd autem horum inſtrumentorum pulſu ſaltarent meretrices, teſtis eſt

ve-

Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ,
Carminaque æquævis non putat eſſe ſuis.
Num tibi naſcenti primis, mea vita, diebus
Aridus argutum ſternuit omen Amor?
Hæc tibi contulerunt cæleſtia munera Divi,
Hæc tibi ne matrem fortè dediſſe putes.
Non non humani ſunt partus talia dona,
Iſta decem menſes non peperere bona.
Gloria Romanis una es tu nata puellis,
Romana accumbes prima puella Jovi,

Nec

OBSERVATIONES.

vetus poëta:

Copa Syriſca caput Graia redimita mitella,
Criſpum ſub crotalo docta movere latus.

Igitur non immeritò Romanis turpe habitum ſaltare, ut refert Cornelius Nepos in Epaminondâ. V. Saluſt. Catilin. Ciceronem pro Murenâ. Græci verò molliores artem ſaltandi inter liberales numerabant. vide Lucianum Dialogo de hac materiâ. Hæc pluribus proſecutus ſum, ut omnibus notum faciam, me horum poëtarum explicationem non ideò ſuſcepiſſe, ut juventutem corrumperem, digitumque ad lupanar intenderem, at potiùs, ut ex eorum flagitiis aliquid bonæ frugis elicerem, quod juvare legentes poſſet, non perdere. Quis enim, amabò, è religionis veræ cultoribus, choreas probare auſit, cum Ethnici voluptatibus dediti, & quibus anima pro ſale fuit, eas maximè damnent, nec dedecoris expertem judicent, qui hoc libidinis irritamine familiariter utatur?

v. 38. *decem menſes*] Tempus, quo infans in utero matris moratur, menſium decem computabant veteres. Ab exemplis abſtineo, quia infinita. Cenſent aliqui hos menſes fuiſſe Lunares, & breviores, quorum tamen ſententiam evertit Ovidius l. 1. Faſtorum: cum enim cauſas enumeret, quibus permotus Romulus in anno ſuo decem menſes poſuit, hanc etiam adducit:

Quod ſatis eſt, utero matris dum prodeat infans,
Hoc anno ſtatuit temporis eſſe ſatis.

quis autem dicat menſes Romuli fuiſ-

Nec ſemper nobiſcum humana cubilia viſes.
Poſt Helenam hæc terris forma ſecunda redit.
Hac ego non mirer ſi flagret noſtra juventus;
Pulchrius hac fuerat Troja perire tibi.
Olim mirabar, quòd tanti ad Pergama belli
Europæ atque Aſiæ cauſa puella fuit.
Nunc Pari tu ſapiens, & tu Menelae fuiſti:
Tu, quia poſcebas: tu, quia lentus eras.
Digna quidem facies, pro quâ vel obiret Achilles,
Vel Priamus. belli cauſa probanda fuit.
Si quis vult famâ tabulas anteire vetuſtas,
Hic dominam exemplo ponat in ante meam.
Sive illam Heſperiis, ſive illam oſtendet Eois,
Uret & Eoos, uret & Heſperios.
Cur hæc in terris facies humana moratur?
Jupiter, ignoro priſtina furta tua.
Fulva coma eſt, longæque manus, & maxima toto
Corpore; & incedit vel Jove digna ſoror:
Aut cum Dulichias Pallas ſpatiatur ad aras,
Gor-

OBSERVATIONES.

fuiſſe Lunares? Nonnulli aiunt mares naſci decimo menſe, feminas verò nono: ſed perperàm, cum ex aliis auctoribus, tum ex hoc Propertii loco, qui loquitur de natali amicæ. Huic errori adſtipulati ſunt Servius ad illud Maronis:

Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes,

& Macrobius in Somn. Scipionis l. 1. c. 6. Supereſt igitur ut dicamus hanc ſcriptorum computationem intelligi oportere de menſe decimo inchoato.

v. 58. *Jove digna ſoror*] Quam idcircò expulsâ Junone Jupiter uxorem ducat.

ELEG.

Gorgonis anguiferæ pectus operta comis:
Qualis & Iſchomache Lapithæ genus heroinæ,
Centauris medio grata rapina mero:
Mercurio & ſanctis fertur Bœbeidos undis
Virgineum Brimo compoſuiſſe latus.
Cedite jam Divæ, quas paſtor viderat olim
Idæis tunicam ponere verticibus.
Hanc utinam faciem nolit mutare vetuſtas,
Et ſi Cumææ ſæcula vatis aget!

ELEGIA III.

Amoris puellarum incommoda enumerat.

MUlta priùs dominæ delicta queraris oportet,
Sæpe roges aliquid, ſæpe repulſus eas:
Et ſæpe immeritos corrumpas dentibus ungues,
Et crepitum dubio ſuſcitet ira pede:
Nequidquam perfuſa meis unguenta capillis;
Ibat & expenſo planta morata gradu.

Nam

OBSERVATIONES.

ELEG. III. v. 2. *ſæpe repulſus eas*] *Ire* quandoque pertinet ad faſtum, ut ſupra Eleg. 1. *Gaudet laudatis IRE ſuperba comis*: quandoque ad contemptum, ut hic, & l. 1. Eleg. 4. *Inferior duro judice turpis EAT*. Eleg 9. *I quæſo, & triſtes iſtos depone libellos*. infra: *At dum demiſſis ſupplex cervicibus IBAM*.

v. 6. *exp. planta morata gradu*] Delicatè nimis, & muliebri quadam ſegnitie. Huc pertinet admonitio Tullii l. 1. de Officiis c. 36. *Cavendum eſt autem ne aut tarditatibus utamur in greſſu mollioribus, ut pomparum ferculis ſimiles eſſe videamur &c. Pomparum fercula* dicebantur thenſæ, quæ ſimulacra Deorum ſuſtinebant.

Nam cui non ego ſum fallaci præmia vati?
Quæ mea non decies ſomnia verſat anus?
Hoſtis ſi quis erit nobis, amet ipſe puellas;
Gaudeat in puero, ſi quis amicus erit.
Tranquillo tutâ deſcendis flumine cymbâ,
Quid tibi tam parvi litoris unda nocet?
Alter ſæpe uno mutat præcordia verbo,
Altera vix ipſo ſanguine mollis erit.

ELE-

OBSERVATIONES.

v. 8. *Quæ mea non decies*] Inter divinandi peritos non infimum locum obtinebant ſomniorum interpretes. De his Martialis l. 7. Ep. 53.

Semper manè mihi de me mera SOMNIA narras,
Quæ moveant animum, ſollicitentque meum.
Jam prior ad fæcem, ſed & hæc vindemia venit,
Exorat noctes dum mihi ſaga tuas.

ideſt, dum expiat quæ noctu vidiſti. Hi tamen conjectores nihili habiti à prudentioribus. Audi Ennium Telamone:

Non habeo denique nauci Marſum augurem,
Non vicanos aruſpices, non de circo Aſtrologos,
Non Iſiacos conjectores, non interpretes SOMNIUM:
Non enim ſunt ii aut ſcientia, aut arte divinei:
Sed ſuperſtitioſi vates, impudenteſque hariolei,
Aut inertes, aut inſanei, aut quibus egeſtas imperat:
Qui ſibei ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam.
Quibus divitias pollicentur, ab iis drachmam ipſei petunt.
De his divitiis ſibei deducant drachmam, reddant cætera.

Habemus tamen in ſacris litteris, Joſephum Jacobi filium, non alia ratione ad ſummam Ægypti præfecturam perveniſſe, quàm interpretatione ſomniorum Pharaonis. At ille divino ſpiritu afflabatur: ſecùs eſt de iſtis, quorum fames magiſtra eſt. V. Tibul. Eleg. 4. l. 3.

v. 12. *Quid tibi tam parvi*] Simplicitatem puerilem comparat litori leniter fluentis rivuli. Acriter Lactantius Firmianus in hos naturæ inimicos, Divin. Inſtit. l. 6. c. 23. *Quid enim poteſt eſſe ſanctum iis, qui ætatem imbecillam, & præſidio indigentem, libidini ſuæ*

poſt-

Elegia IV.

Puellæ infideli minatur ultionem.

HOc verum eſt, totâ te ferri, Cynthia, Româ,
Et non ignotâ vivere nequitiâ?
Hæc merui ſperare? dabis mihi perfida pœnas,
Et nobis Aquilo, Cynthia, ventus erit.
Inveniam tamen è multis fallacibus unam,
Quæ fieri noſtro carmine nota velit:
Nec mihi tam duris inſultet moribus, & te
Vellicet. heu ſerò flebis amata diù.
Nunc eſt ira recens, nunc eſt diſcedere tempus;
Si dolor abfuerit, crede, redibit amor.
Non ita Carpathiæ variant Aquilonibus undæ,
Nec dubio nubes vertitur atra Noto:
Quàm facilè irati verbo mutantur amantes.
Dum licet, injuſto ſubtrahe colla jugo.

Nec

OBSERVATIONES.

populandam, fœdandamque ſubſtraverint? Non poteſt hæc res pro magnitudine ſceleris enarrari. Nihil ampliùs iſtos appellare poſſum, quàm impios & parricidas.

ELEG. IV. v. 1. *Hoc verum eſt*] Seneca Troad. Ch. 2.

VERUM EST, an timidos fabula decipit?

v. 3. *ſperare*] Expectare. Juven. Sat. 4. *jam quartanam SPERANTIBUS ægris.* hinc *inſperatò*, præter expectationem.

v. 5. *Inveniam tamen*] Timorem incutit puellæ. ita Virg. 2. Ecloga:

INVENIES alium, ſi te hic faſtidit ——

v. 10. *Si dolor abfuerit*] Imò arctiore nodo aſtringetur: ſi quidem, ut eſt apud Terentium Andriâ:

Amantium iræ AMORIS integratio eſt.

v. 15.

Nec tu non aliquid, ſed primâ nocte, dolebis;
OMNE in amore malum, ſi patiare, leve eſt.
At tu per dominæ Junonis dulcia jura
Parce tuis animis, vita, nocere tibi.
Non ſolùm taurus ferit uncis cornibus hoſtem,
Verùm etiam inſtanti læſa repugnat ovis.
Nec tibi perjuro ſcindam de corpore veſtes,
Nec mea præcluſas fregerit ira fores:
Nec tibi connexos iratus carpere crines,
Nec duris auſim lædere pollicibus.
Ruſticus hæc aliquis tam turpia prælia quærat,
Cujus non ederæ circumiere caput.
Scribam igitur, quod non ũquam tua deleat ætas,
Cynthia forma potens, Cynthia verba levis.

Cre-

OBSERVATIONES.

V. 15. *Nec tu non aliquid*] Loquitur ſecum ipſe: certò ſcio te doliturum, ó Properti, cum primùm veteres amores deſerueris, at dolor iſte non ultra noctem protendetur. Ovid. de remed.

SED tamen eſt artis ſtrictiſſima janua noſtræ,
Et labor eſt unus tempora PRIMA pati.

V. 16. *Omne in amore malum*] Nec tantùm in amore, ſed in quovis alio rerum genere. Horat. Ode 24. l. 1.

Durum, ſed levius fit PATIENTIA
Quidquid corrigere eſt nefas.

Seneca Epiſt. 123. *Mecum enim de hoc ipſo loquor, quàm nihil ſit grave, quod leviter excipias: quàm indignandum nihil, niſi ipſe indignando adſtruas.*

V. 19. *Non ſolùm taurus*] Idem eſt, quod Italis: *Ogni biſcia ha il ſuo veleno.*

V. 27. *Scribam igitur*] Poëta minatur ultionem poeticam. Lepidè Horatius Sat. 1. l. 2.

Servius iratus leges minitatur, & urnam:
Canidia Albutî quibus eſt inimica, venenum:
Grande malum Turius, ſi quis ſe judice certet.

Ut.

Crede mihi, quamvis contemnas murmura famæ,
Hic tibi pallori, Cynthia, verſus erit.

Elegia V.

Ad Cynthiam: ait ſe levibus de cauſis in ruptæ fidei ſuſpicionem induci.

NOn ita complebant Ephyreæ Laidos ædes,
Ad cujus jacuit Græcia tota fores:
Turba Menandreæ fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in quâ populus luſit Erichtonius:
Nec quæ deletas potuit componere Thebas,
Phryne tam multis facta beata viris.
Quin etiam falſos fingis tibi ſæpe propinquos,
Oſcula nec deſunt qui tibi jure ferant.

Me

OBSERVATIONES.

Ut quo quiſque valet ſuſpectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, ſic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. Unde, niſi intus
Monſtratum? —

v. 30. *hic tibi pallori*] Legimus Lycamben Archilochi verſibus amarulentis ad ſuſpendium adactum, eo quòd illi deſponſam filiam turpiter negaſſet. timeantur igitur poëtæ.

ELEG. V. v. 8. *Oſcula nec deſunt qui tibi jure ferant*] Martianus Juriſconſultus l. 1. Digeſt. tit. 1. *Nonnumquam JUS etiam pro neceſſitudine dicimus, veluti eſt mihi JUS cognationis, vel affinitatis.* Et Svetonius ad rem noſtram propius in Claudio c. 26. *Verùm illecebris Agrippinæ Germanici fratris ſui filiæ, per JUS OSCULI, & blanditiarum occaſiones pellectus in amorem, ſubornavit proximo Senatu, qui cenſeret cogendum ſe ad ducendam eam uxorem, quaſi Reipublicæ maxime intereſſet.* Excipiebantur autem conſanguinei oſculo. Juven. 6. Satyrâ:

Par-

Me juvenum facies pictæ, me nomina lædunt,
Me tener in cunis, & ſine voce puer.
Me lædit, ſi multa tibi dedit oſcula, mater:
Me ſoror, & cum quâ dormit amica ſimul.
Omnia me lædent, timidus ſum; ignoſce timori:
Et miſer in tunicâ ſuſpicor eſſe virum.
Felix Admeti conjux, & lectus Ulyſſis,
Et quæcumque viri femina limen amat.
Templa Pudicitiæ quid opus ſtatuiſſe puellis,
Si cuivis nuptæ quidlibet eſſe licet?
Quæ manus obſcœnas depinxit prima tabellas,
Et poſuit caſtâ turpia viſa domo:

Illa

OBSERVATIONES.

Paucæ a leò Cereris vittas contingere dignæ,
Qua un non timeat pater OSCULA —
Martialis Epig. 105. l. 11.
Baſia me capiunt blandas imitata columbas,
Tu mihi das, aviæ qualia manè ſoles.
Hinc Biblis Ovidiana, cum fratrem Caunum depereat:
Nec peccare putat, quòd ſæpius OSCULA jungat,
Quòd ſua fraterno circumdet brachia collo:
Mendacique diù pietatis fallitur umbra.
v. 14. *in tunica ſuſpicor eſſe virum*] Eò uſque zelotypiâ provehor, ut veſtes ipſas, quas induis, timeam ne in ſe aliquid virile contineant. Franciſcus Petrarca poëta Florentinus Umbri noſtri veſtigiis inſiſtens ita cecinit vernaculo idiomate (nel Son. *Amor ch'encende* p. 1.)
Trem'al più caldo, arde al più freddo cielo,
Sempre pien di deſire, e di ſoſpetto;
Pur come donna in un veſtire ſchietto
Celi un nom vivo, o ſotto un picciol velo.
Similis inſania Eleg. 23. infra:
Ipſe meas ſolus, quod nil eſt, æmulor umbras.
v. 19. *Quæ manus obſcænas*] Magnam vim habent ad pudicitiam labefactandam aptis coloribus picta flagitia. quod ſi ad ea conſideran-

Illa puellarum ingenuos corrupit ocellos,
Nequitiæque ſuæ noluit eſſe rudes.
Ah gemat in terris, iſtâ qui protulit arte
Jurgia ſub tacitâ condita lætitiâ.
Non iſtis olim variabant tecta figuris,
Cum paries nullo crimine pictus erat.
Sed non immerito velavit aranea fanum,
Et mala deſertos occupat herba Deos.
Quos igitur tibi cuſtodes, quæ limina ponam,
Quæ numquam ſupra pes inimicus eat?
NAM nihil invitæ triſtis cuſtodia prodeſt:
Quam peccare pudet, Cynthia, tuta ſat eſt.

ELE-

OBSERVATIONES.

randa oculus jam corruptus acceſſerit, impudentiæ habenas penitùs laxat. Chærea, Terentianus Eunucho Act 3. Sc. 5.

—— virgo in conclavi ſedet
Suſpectans TABULAM quamdam PICTAM: ibi inerat pictura hæc, Jovem
Quo pacto Danaæ miſiſſe ajunt quondam in gremium imbrem aureum.
Egomet quoque id ſpectare cœpi, & quia conſimilem luſerat
Jam olim ille ludum, impendio magis animus gaudebat mihi:
Deum ſeſe in hominem convertiſſe, & per alienas tegulas
Veniſſe clanculum per impluvium fucum factum mulieri.
At quem Deum? qui templa cœli ſumma ſonitu concutit.
Ego homuncio hoc non facerem? —— Svetonius in Tiberio c. 43. *Cubicula plurifariam diſpoſita TABELLIS ac ſignis laſcivissimarum PICTURARUM & figurarum adornavit, librisque Elephantidis inſtruxit: ne cui in opera edenda exemplar imperatæ ſchemæ deeſſet.*

v. 24. *Jurgia*] Id eſt ſemina jurgiorum, hinc enim adulteria, ſtupra & ſupplicia hæc admittentibus propoſita.

v. 29. *Quos igitur tibi cuſtodes, q. l. p.*] Ita Cæſar l. 1. belli Gallici: *Dumnorigi CUSTODES POSUIT, ut quæ agat, quibuſcum loquatur, ſcire poſſet.*

v. 32. *Quam peccare pudet*] Ovidius Amor. 3. Eleg. 4.

ELEGIA VI.

Gaudet ſublatam legem de maritandis ordinibus, & ſe non ducturum uxorem Cynthiæ pollicetur.

GAviſa eſt certè ſublatam Cynthia legem,
Quâ quondam editâ flemus uterque diù,
Ne nos divideret: quamvis diducere amantes
Non queat invitos Jupiter ipſe duos.
At magnus Cæſar. ſed magnus Cæſar in armis:
Devictæ gentes nil in amore valent.
Nam citiùs paterer caput hoc diſcedere collo,
Quàm poſſem nuptæ perdere amore faces,
Aut ego tranſirem tua limina clauſa maritus
Reſpiciens udis prodita luminibus.
Ah mea tum quales caneret tibi, Cynthia, ſomnos
Tibia funeſtâ triſtior illa tubâ!

Un-

OBSERVATIONES.

Si qua metu dempto caſta eſt, ea denique caſta eſt:
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit:
Ut jam ſervaris bene corpus, adultera mens eſt,
Nec cuſtodiri, ni velit, illa poteſt.

ELEG. VI. v. 5. *At magnus Cæſar*] Objectio eſt.

v. 8. *perdere amore faces*] Sunt, qui legant *prodere*. Ego tamen diverſam lectionem ſequor, & ſic explico: quàm poſſem inanem ſumptum facere iis parandis, quæ pompa nuptialis requirit, puta facibus, coronis, convivio &c. Neve quis hoc temerè dictum putet, affero locum Juvenalis 6. Satyrâ:

Si tibi legitimis pactam, junctamque tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Cauſſa, nec eſt quare cœnam, & muſtacea PERDAS
Labente officio crudis donanda —

Quo-

Digitized by Google

Unde mihi patriis gnatos præbere triumphis?
Nullus de noſtro ſanguine miles erit.
Quòd ſi Romanæ comitarent caſtra puellæ,
Non mihi ſat magnus Caſtoris iret equus.
Hinc etenim tantum meruit mea gloria nomen,
Gloria ad hibernos lata Boryſthenidas.
Tu mihi ſola places; placeam tibi, Cynthia, ſolus:
Hic erit & patrio ſanguine pluris amor.
Uxor me numquam, numquam me ducet amica;
Semper amica mihi, ſemper & uxor eris.

ELEGIA VII.

Dolet ſibi à rivali amicam ereptam, atque in utroſque, propoſitis antiquorum exemplis, probra ingerit.

ERipitur nobis jam pridem cara puella;
Et tu me lacrymas fundere, amice, vetas?
Nullæ ſunt inimicitiæ, niſi amoris, acerbæ.
Ipſum me jugula, lenior hoſtis ero.
Poſ-

OBSERVATIONES.

Quovis pignore contenderim, nihil magis idoneum produci poſſe ad hæc enucleanda:

v. 13. *Unde mihi*] Significat ſe tenui cenſu eſſe, veluti diceret: unde mihi patrimonium, quo prolem educem honeſtè? unde prædia, quæ pertica triſtis metata eſt? V. Eleg. 1. l. 4.

v. 19. *Tu mihi ſola places*] Sumpſit Ovidius 1. de Arte:

Dum licet, & frænis paſſim potes ire ſolutis,
Elige, cui dicas: TU MIHI SOLA PLACES.

& Propertius fortaſſe à Tibullo, qui lib. 4. c. 13.

TU MIHI SOLA PLACES, nec jam te præter in urbe
Formoſa eſt oculis ulla puella meis.

ELEG

Poſſum ego in alterius poſitam ſpectare lacerto?
  Nec mea dicetur, quæ modò dicta mea eſt?
His olim, ut fama eſt, vitiis ad prælia ventum eſt:
  His Trojana vides funera principiis.
Aſpera Centauros eadem dementia juſſit
  Frangere in adverſum pocula Pirithoum.
Cur exempla petam Grajûm? tu criminis auctor,
  Nutritus duro, Romule, lacte lupæ.
Tu rapere intactas docuiſti impunè Sabinas:
  Per te nunc Romæ quidlibet audet Amor.
Ille etiam abreptâ deſertus conjuge Achilles
  Ceſſare in tectis pertulit arma ſua.
Viderat ille fugâ tractos in litore Achivos,
  Fervere & Hectoreâ Dorica caſtra face:
Viderat informem multâ Patroclon arenâ
  Porrectum, & ſparſas cæde jacere comas,

Om-

OBSERVATIONES.

ELEG. VII. v. 10. *Frangere in adverſum pocula*] Quoties rixarentur veteres inter cænandum, cyathis & ferculis rem gerebant, utpote armis ad manum. Hinc Horatius ad ſodales:

Natis in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare Thracum eſt ——

Juvenal. 5. Satyrâ de paraſito cum ſervis altercante:

Inter vos quoties, libertorumque cohortem
Pugna Saguntina fervet commiſſa lagena.

Valerius Flaccus l. 1. Argonauticon hanc ipſam pugnam Centaurorum deſcribens:

—— *cum ſignifero cratere minantem*
Non leviore Pholum manus hac compeſcuit auro.

denique Propertius iterum Eleg. 6. l. 3.

Cum furibunda mero menſam propellis, & in me
Projicis irata cymbia plena manu.

V. 19. *multa Patroclon arena*] Notar

tar

Omnia formoſam propter Briſeida paſſus.
Tantus in erepto ſævit amore dolor!
At poſtquàm ſerâ captiva eſt reddita pœnâ,
Fortem illum Æmoniis Hectora traxit equis.
Inferior multò cum ſim, vel Marte, vel armis,
Mirum ſi de me jure triumphat Amor?
Magni ſæpe duces, magni cecidere tyranni,
Et Thebæ ſteterunt, altaque Troja fuit.
OMNIA vertuntur, certè vertuntur amores.
Vinceris, aut vincis: hæc in amore rota eſt.
Iſte quod eſt, ego ſæpe fui, ſed forſit in horâ
Hoc ipſo ejecto carior alter erit.
Munera quanta dedi, vel qualia carmina feci!
Illa tamen numquàm ferrea dixit, amo.
Ergo jam multos nimiùm temerarius annos,
Improba, qui tulerim teque, tuamque domum.
Ecquandone tibi liber ſum viſus? an uſque
In noſtrum jacies verba ſuperba caput?
Penelope poterat bis denos ſalva per annos
Vivere, tam multis femina digna procis.
Conjugium falsâ poterat differre Minervâ,
Nocturno ſolvens texta diurna dolo:

Vi-

OBSERVATIONES.

tat corporis proceritatem è ſpatio, quod occupabat. Virg. de Cyclope: *jacuitque per antrum immenſum.* Ovidius de apro Calydonio à Meleagro interfecto, 8. Metamorph.

Immanemque feram MULTA tellure jacentem
Mirantes ſpectant ——

v. 39. *ſalva*] Integrâ caſtitate.

Viſura & quamvis numquam ſperaret Ulyſſem,
  Illum expectando facta remanſit anus.
Nec non exanimem amplectens Briseis Achillē
  Candida veſanâ verberat ora manu.
Et dominum lavit mœrens captiva cruentum,
  [Appoſitum fluviis in Simoënta vadis]
Fœdavitque comas, & tanti corpus Achillis,
  Maximaque in parvâ ſuſtulit oſſa manu.
Cum tibi nec Peleus aderat, nec cærula mater,
  Scyria nec viduo Deidamîa toro.
Tunc igitur veris gaudebat Græcia natis:
  Tunc etiam felix inter & arma pudor.
At tu non unâ potuiſti nocte vacare
  Impia: non unum ſola manere diem.
Quin etiam multo duxiſti pocula luxu,
  Forſitan & de me verba fuere mala.
Hic etiam petitur, qui te priùs ipſe reliquit.
  Dii faciant iſto capta fruare viro.
Hæc mihi vota tuam propter ſuſcepta ſalutem,
  Cum capite hoc Stygiæ jam peterentur aquæ:

Et

OBSERVATIONES.

v. 55. *vacare*] Feriari ab impuris amoribus.

v. 58. *Forſitan & de me*] Ex amantium conſuetudine, qui omnia timent. Ovidius Epiſt. Penelopes:

FORSITAN & narres, quàm ſit tibi ruſtica conjux,
Quæ tantùm lanas non ſinat eſſe rudes.

Idem Epiſt. Medeæ.

FORSITAN & ſtultæ dum te jactare maritæ
Quæris, & injuſtis auribus apta loqui:
In faciem, moreſque meos nova crimina fingas.

v. 71.

Et lectum flentes circumſtaremus amici.
  Hic ubi tum (proh Dii) perfida, quiſve fuit?
Quid ſi longinquos retinerer miles ad Indos?
  Aut mea ſi ſtaret navis in Oceano?
SED vobis facile eſt verba & componere fraudes:
  Hoc unum didicit femina ſemper opus.
Non ſic incerto mutantur flamine Syrtes,
  Nec folia hiberno tam tremefacta Noto,
Quàm citò femineâ non conſtat fœdus in irâ,
  Sive ea cauſa gravis, ſive ea cauſa levis.
Nunc quoniam iſta tibi placuit ſententia, cedam.
  Tela precor pueri promite acuta magis.
Figite certantes, atque hanc mihi ſolvite vitam;
  Sanguis erit vobis maxima palma meus.
Sic igitur primâ moriere ætate, Properti?
  Sed morere; interitu gaudeat illa tuo.

Exa-

OBSERVATIONES.

v. 71. *Quàm citò feminea*] Quàm citò femina irata fidem pactam frangit.

v. 76. *Sanguis erit vobis*] Hoc ironice intelligendum, ut illud Virgilii 4. Æneid.

Egregiam verò laudem, & ſpolia ampla refertis,
Tuque, puerque tuus ——

v. 78. *Sed morere*] Dido apud Virg. citatum:

Dixit, & os impreſſa toro, MORIEMUR inultæ?
SED MORIAMUR, ait ——

v. 78 *interitu gaudeat illa tuo*] Theocritus εἰδ. 3.

Κεισεῦμαι δὲ πεσώ, καὶ τοὶ λύκοι ὧδέ μ' ἔδοντι,
Ὡς μέλιτοι γλυκὺ τοῦτο τεῷ κατὰ βρόχθοια γένοιτο.

Hic nunc exanimis collabor, & eſca luporum;
Dulcius hoc omni credo tibi melle futurum.

Attuli verſionem Hugonis Grotii, qui ſenſum, non verba ſervavit.

Exagitet noſtros manes, ſectetur & umbras,
  Inſultetque rogis, calcet & oſſa mea.
Quid? non Antigones tumulo Bœotius Æmon
  Corruit ipſe ſuo ſaucius enſe latus?
Et ſua cum miſeræ permiſcuit oſſa puellæ,
  Quâ ſine Thebanam noluit ire domum?
Sed non effugies: mecum moriaris oportet;
  Hoc eodem telo ſtillet uterque cruor,
Quamvis iſta mihi mors eſt inhoneſta futura:
  Mors inhoneſta quidem, tu moriere tamen.
Sidera ſunt teſtes, & matutina pruina,
  Et furtim miſero janua aperta mihi:
Te nihil in vitâ nobis acceptius umquam.
  Nunc quoque eris, quamvis ſis inimica mihi.
Nec domina ulla meo ponet veſtigia lecto.
  Solus ero, quoniam non licet eſſe tuum.
Atque utinam, ſi fortè pios eduximus annos,
  Ille vir in medio fiat amore lapis!

ELE-

OBSERVATIONES.

v. 85. *Sed non effugies*] Virg. in Bucolicis: *Numquam hodie EFFUGIES*.

v. 87. *Quamvis iſta mihi*] Apparet Propertium imitandi Maronis ſtudioſiſſimum fuiſſe, quod planum fit ex hoc Diſticho, cujus ideam cognoſces in his Virgilianis Æneid. 2.

—— namque etſi nullum memorabile nomen
Feminea in pœna eſt, nec habet victoria laudem,
Extinxiſſe nefas TAMEN, & ſumpſiſſe merentis
Laudabor pœnas ——

v. 90. *janua*] Domeſtica ſcilicet, clam reſerata, ne mater ſentiret.

ELEG.

ELEGIA VIII.

Ut puellam ingratam ulciſcatur, à canendis amoribus ad Cæſaris victorias narrandas divertere ſtatuit.

NOn ob regna magis diris cecidere ſub armis
  Thebani mediâ non ſine matre duces:
Quàm mihi ſi mediâ liceat pugnare puellâ,
  Mortem ego non fugiam morte ſubire tuâ:
Sed tempus luſtrare aliis Helicona choreis,
  Et campum Æmonio jam dare tempus equo,
Jam libet & fortes memorare ad prælia turmas,
  Et Romana mei dicere caſtra ducis.

OBSERVATIONES.

ELEG. VIII. v. 1. *Non ob regna*] Si umquam aliis gratias debuit Joſepho Scaligero litteratorum familia, hîc verò maximè debet; ingenio enim, & induſtria ſuâ politiſſimi auctoris luxata membra concinnavit, & in ſedem repoſuit. Quis enim ferret monſtrum illud Hexaſtichi, quod poſt hanc Elegiam proximè ſequebatur? Et ſunt adhuc, qui Sole meridiano cæcutire malint, aut inventis frugibus glandes comedere? ipſi viderint, me certè convivam non habebunt.

v. 2. *media non ſine matre*] Jocaſtam intelligit, quæ ab Oedipo filio per errorem compreſſa Etheoclem & Polynicen pepererat; qui poſteà mutuis vulneribus conciderunt. V. Statium 11. Thebaidos.

v. 5. *Sed tempus*] Q. d. Sed ſatis deliravimus, æquum eſt aliquandò ſapere.

Ibid. *aliis choreis*] Non Jonicis, & mollibus, ut hactenus conſuevimus, at virilibus & militaribus: Exemplum ſatis illuſtre dabit Seneca lib. de tranquillitate animi. *Et Scipio*, inquit, *triumphale illud & militare corpus movit ad numeros, non molliter ſe infringens, ut nunc mos eſt etiam inceſſu ipſo ultra muliebrem mollitiem fluentibus; ſed ut illi antiqui viri ſolebant inter luſum ac feſta tempora virilem in modum tripudiare, non facturi detrimentum etiam ſi ab hoſtibus ſuis ſpectarentur.*

Quòd ſi deficiant vires, audacia certè
Laus erit. *IN magnis & voluiſſe ſat eſt.*
Ætas prima canat Veneres, extrema tumultus:
Bella canam, quandò ſcripta puella mea eſt.
Nunc volo ſubducto gravior procedere vultu:
Nunc aliam citharam me mea Muſa docet.
Surge anima ex humili jã carmine:ſumite vires
Pierides; magni nunc erit oris opus.
Jam negat Euphrates equites poſt terga tueri
Parthorum, & Craſſos ſe tenuiſſe dolet.
India quin, Auguſte, tuo dat colla triumpho,
Et domus intactæ te tremit Arabiæ.
Et ſi qua extremis tellus ſe ſubtrahit oris,
Sentiet illa tuas poſtmodò capta manus.
Hæc ego caſtra ſequar vates: tua caſtra canendo
Magnus ero. ſervent hunc mihi fata diem.

Ut

OBSERVATIONES.

v. 10. *in magnis & voluiſſe ſat eſt*] Epitaphium Phaëtontis apud Ovidium 2. Metamorph.

Hic ſitus eſt Phaëton currus auriga paterni,
Quem ſi non tenuit, magnis tamen excidit AUSIS.

v. 13. *ſubducto vultu*] Fronte rugosâ & caperatâ.

v. 21 *tellus ſe ſubtrahit*] Quia longinqua, & ignota; uti de amplitudine Catullus dixit Carm. 63 *Quæcumque opulenta receſſit Regia.* & Æneas apud Virgil. *Italiam ſequimur fugientem*, quia ſcilicet infelices Troiani adverſis caſibus agitati numquam eò ſe perventuros exiſtimabant.

v. 23 *tua caſtra canendò Magnus ero*] Q. d. Tu ò Cæſar, & milites tui materiam præbete carminibus meis: ego ad hoc natus ſum, ut pugnantium res geſtas celebrem potius, quàm ipſe caput periculis objectem. Sequebantur autem poëtæ magnos duces ad prælium. Audi Claudianum præfat. l. 3. de laudibus Stiliconis:

Ma-

Ut caput in magnis ubi non eſt tangere ſignis,
Ponitur hic imos ante corona pedes:
Sic nos nunc inopes laudis conſcendere carmen,
Pauperibus ſacris vilia thura damus.
Nondũ etiam Aſcræos norũt mea carmina fontes,
Sed modò Permeſſi flumine lavit Amor.
Scribant de te alii, vel ſis ignota, licebit.
Laudet, qui ſterili ſemina ponit humo.
Omnia, crede mihi, tecum uno munera lecto
Auferet extremi funeris atra dies.
Et tua tranſibit contemnens oſſa viator,
Nec dicet, cinis hic docta puella fuit.

ELE-

OBSERVATIONES.

Major Scipiades, Italis qui ſolus ab oris
In proprium vertit Punica bella caput,
Non ſine Pieriis exercuit artibus arma:
Semper erat vatum maxima cura duci.

& paulò poſt:

Hærebat doctus lateri, caſtriſque ſolebat
Omnibus in medias Ennius ire tubas.

v. 25. *Ut caput in magnis*] Cur, & à quibus Deorum ſtatuæ coronarentur, docet Juſtus Lipſius l. 3. Antiqu. Lectionum. Facit locus Plauti Aſin. Act. 4. ſc. 2. quæ tota facetiis, & lepóre ſcatet:

Tum ſi CORONAS, ſerta, unguenta juſſerit
Ancillam ferre ſuam Veneri aut Cupidini,
Tuus ſervus ſervet, Venerine eas ſet, an viro:

v. 31. *Scribant de te alii*] Sermonem ad Cynthiam convertit, cui oblivionem & contemptum vaticinatur.

v. 33. *tecum uno munera lecto*] Funereo, cui defuncti cadaver impoſitum cremabatur. Similem ſententiam continet vetus Inſcriptio XXII. apud Reineſium claſſe xviii. Integram adſcribam:

ELEGIA IX.

Vulgatam Cupidinis imaginem laudat, & ad ſe ipſum accommodat.

QUicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorē,
Nonne putas miras hunc habuiſſe manus?
Is primùm vidit ſine ſenſu vivere amantes,
Et levibus curis magna perire bona.

Id-

OBSERVATIONES.

D. M.
QVID SIBI VVLT QVAERIS TELLVS CONGESTA VIATOR
OSSIBVS HIC VXOR MISCVIT OSSA MEIS.
NOBILIS EVFRONIA FACILIS FORMOSA PVELLA
DOCTA OPVLENTA PIA CASTA PVDICA PROBA.
FORTVNAM MIRARE MEAM: VERVM EXITVS HIC EST
OMNIA MECVM VNO COMPOSVI TVMVLO.
I NVNC ET QVICQVAM VOTIS MELIORIBVS OPTA.
ABSVMIT TECVM SINGVLA SARCOPHAGVS.
HERMODORO PARAGMIO ET EVFRONIAE PARAGMIAE
LIB. CARISSIMIS HERMODORVS.
PRAETORIVS NOMENCVLATOR POSVIT.
H. M. H. N. S.

ELEG. IX. v. 1. *puerum*] Quoniam ad pueriles ineptias paulatim deducit ſectatores ſuos. Venuſtè Horatius Sat. 3. l. 2. v. 258.

Porrigis irato PUERO cum poma; recuſat.
Sume catelle: negat: ſi non des, optat. AMATOR
Excluſus qui diſtat? agit ubi ſecum eat, an non,
Quò rediturus erat non arceſſitus, & hæret
Inviſis foribus? Nec nunc, cum me vocet ultrò,
Accedam? an potiùs mediter finire dolores?
Excluſit, revocat: redeam? non ſi obſecret —

v. 4. *Et levibus curis*] Hoc non obſcurè indicare voluerunt antiqui fabulatores Paridis figmento, qui arbiter electus de pulchritudine trium

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:
Scilicet alternâ quoniam jactamur in undâ,
Noſtraque non ullis permanet aura locis.
Et meritò hamatis manus eſt armata ſagittis,
Et pharetra ex humero Gnoſſia utroque jacet:
Ante ferit quoniam, tuti quàm cernimus hoſtem,

OBSERVATIONES.

trium Dearum, Veneri leviſſima, imò & noxia præmia promittenti temerè ſavit: contemptis opibus, & Empiehtiâ, quæ Juno & Pallas pollicitæ fuerant. En tibi verſus aureos T. Lucretii Cari l.4 ubi has amatorias nugas elegantiſſimè irridet:

Labitur interea res, & vadimonia fiunt:
Languent officia, atque ægrotat fama vacillans:
Unguenta, & pulchra in pedibus Sicyonia rident:
Scilicet & grandes viridi cum luce ſmaragdi
Auro includuntur, teriturque Thalaſſina veſtis
Aſſidue, & Veneris ſudorem exercita potat:
Et bene parta patrum fiunt anademata, mitræ &c.

Sic etiam Dido amore capta omnium obliviſcitur, quæ antea paraverat ad novæ Carthaginis munimentum:

Non cœptæ aſſurgunt turres, non arma juventus
Exercet: portuſve, aut propugnacula bello
Tuta parat. pendent opera interrupta, minæque
Murorum ingentes, æquataque machina cœlo.

v. 7. *alterna quoniam jactamur i. v.*] Supra Eleg. 7.

Omnia vertuntur, certè vertuntur amores:
Vinceris, aut vincis; hæc in amore rota eſt.

Horatius citatus:

— in amore hæc ſunt mala, bellum,
Pax rurſum. hæc ſi quis tempeſtatis prope ritu
Mobilia, & cæca fluitantia ſorte laboret
Reddere certa &c.

v. 8. *ex humero*] Ne obvia ſit aſpectibus, ut facilius incautos feriat.

v. 11. *Ante ferit*] Inſidiator eſt, ex occulto adoritur. Ovid. Amor.

Nec quiſquam ex illo vulnere ſanus abit.
In me tela manent, manet & puerilis imago:
Sed certè pennas perdidit ille ſuas.
Evolat, hei, noſtro quoniam de pectore nuſquam,
Aſſiduuſque meo ſanguine bella gerit.
Quid tibi jucundum ſiccis habitare medullis?
Si pudor eſt, aliò trajice tela tua.
Intactos iſto ſatius tentare veneno.
Non ego, ſed tenuis vapulat umbra mea.
Quam ſi perdideris, quis erit qui talia cantet?
Hæc mea Muſa levis, gloria magna tua eſt.
Quæ caput, & digitos, & lumina nigra puellæ,
Et canit ut ſoleant molliter ire pedes.

ELE-

OBSERVATIONES.

1. Eleg. 2.

Nam puto ſentirem, ſi quo tentarer AMORE,
An ſubit, & tacita callidus arte nocet?

v. 19. *tentare*] Ea enim tentamus, ad quæ rudem animum afferimus. Virgilius 1. Ecl.

Non inſueta graves TENTABUNT pabula —

v. 20. *vapulat umbra mea*] Impotentis crudelitatis eſt in mortuum ſævire. Hinc illa permiſſio deſperantis:

Exagitet noſtros manes, ſectetur & UMBRAS,
Inſultetque rogis, calcet & oſſa mea.

cui concinit Ovidius l. 4. ex Ponto Eleg. ultimâ:

Quid juvat extinctos ferrum demittere in artus?
Non habet in nobis jam nova plaga locum.

Cæterum locutionem Propertianæ ſimilem obſervo apud Livium l. 5. Hiſt. n. 18. editionis Gronov. *Me jam non eumdem, SED UMBRAM nomenque P. Licinii relictum videtis: vires corporis affectæ, ſenſus oculorum atque aurium hebetes, memoria labat, vigor animi obtuſus.*

ELEG.

ELEGIA X.

In Cynthiæ judicio ait ſe acquieſcere, cui pompam & ordinem ſui funeris mandat.

NOn tot Achæmeniis armantur Suſa ſagittis,
Spicula quot noſtro pectore fixit Amor.
Hic me tam graciles vetuit contemnere Muſas,
Juſſit & Aſcræum ſic habitare nemus;
Non ut Pieriæ quercus mea verba ſequantur,
Aut poſſim Iſmariâ ducere valle feras:
Sed magis ut noſtro ſtupefiat Cynthia verſu:
Tunc ego ſim Inachio notior arte Lino;
Non ego ſum formæ tantùm mirator honeſtæ,
Nec ſi qua illuſtres femina jactat avos.

Me

OBSERVATIONES.

ELEG. X. v. 10. *Nec ſi qua illuſtres*] Erant ſcilicet Romæ, qui tantummodò cum matronis rem habere vellent, feminas verò tenuioris fortunæ deſpectas haberent: quaſi nobilitas acriores libidini ſtimulos adderet. Horatius teſtis locuples huius dementiæ Sat. 2. l. 1.

—— Sunt qui nolint tetigiſſe, niſi illas,
Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte.

Et portentum illud hominis Tiberius, auctore Cornelio Tacito l. 6. Annalium, *ſceleribus adeò indomitis exarſerat, ut more regio pubem ingenuam ſtupris pollueret; nec formam tantùm & decora corpora, ſed in his modeſtam pueritiam, in aliis IMAGINES MAJORUM incitamentum cupidinis habebat.* Huic geminus eſt locus inſignis Quintiliani Declamat. 3 pro milite, qui bello Cimbrico Tribunum C. Marii propinquum ſibi turpem vim inferre tentantem interfecerat: *Neque illa libido fuit ſaltem vitiis digitata, quæ ad obſcænos Veneris impetus formæ cupidine incenditur, ſed quidam perditus contumeliæ amor, ac ſumma flagitiorum voluptas frequentare honeſta: hoc ipſum, quòd*

pri-

Me juvat in gremio doctæ legiſſe puellæ,
Auribus & puris ſcripta probaſſe mea.
Hæc ubi contigerint, populi confuſa valeto
Fabula; nam dominâ judice tutus ero.
Quæ ſi fortè bonas ad pacem verterit aures,
Poſſum inimicitias tunc ego ferre Jovis.
Quãdocũque igitur noſtros mors claudet ocellos,
Accipe quæ ſerves funeris acta mei.
Nec mea tunc longâ ſpatietur imagine pompa,

Nec

OBSERVATIONES.

primus ante ſigna procurrit, quòd veteranos tyro præcedit; quòd redit pulvere & cruore concretus; iſtud iſtud, quòd tam vir eſt. Vulgaria ſunt irritamenta cupidinis forma, ætas: ſingularis res eſt fortis concubinus.

v. 11. *in gremio d. l. p.*] Hoc eſt fortaſſe, quod Horatius deridet l. 1. Sat. 10.

—— Demetri, teque Tigelli
Diſcipularum inter jubeo plorare cathedras.

v. 12. *Auribus puris*] Cum enim Cynthia poëticâ facultate præcelleret, rectè judicare poterat de carminibus aliorum. *Aures puræ* hoc loco uſurpantur pro liquido & defæcato ingenio.

v. 13. *populi confuſa valeto Fabula.*] Nihil moror, quid populus imperitus, & leviſſima illiteratorum capita de me ſentiant: tu mihi Cynthia theatrum & concio ſola futura es. Paria Horatius cit.

—— Nam ſatis eſt equitem mihi plaudere: ut audax
Contemptis aliis exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut crucier, quòd
Vellicet abſentem Demetrius: aut quòd ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli?
Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgil uſque,
Valgius, & PROBET hæc Octavius optimus, atque
Fuſcus, & hæc utinam Viſcorum laudet uterque.

Huc pertinent illa vehementiſſima Ciceronis in Antonium Philip. 2. *Non placet M. Antonio Conſulatus meus: at placuit P. Servilio: .... placuit Q. Lutatio Catulo ...... placuit duobus Lucullis, M. Craſſo, Q. Hortenſio, C. Curioni, M. Lepido &c.*

v. 20.

Nec tuba ſit fati vana querela mei:
Nec mihi tunc fulcro ſternatur lectus eburno,
Nec ſit in Attalico mors mea nixa toro.
Deſit odoriferis ordo mihi lancibus: adſint
Plebeji parvæ funeris exſequiæ.
Sat ſit, magna mei ſi tres ſint pompa libelli,
Quos ego Perſephonæ maxima dona feram.
Tu verò nudum pectus lacerata ſequare,
Nec fueris nomen laſſa vocare meum.
Oſculaque in gelidis pones ſuprema labellis,
Cum dabitur Syrio munere plenus onyx.
Deinde ubi ſuppoſitus cinerem me fecerit ardor,
Accipiat manes parvula teſta meos:

Et

OBSERVATIONES.

v. 20. *vana querela*]. Cur *vana*? An quia poëtarum immortale nomen, & idcircò eorum funera non lugenda? An quia defuncti manes leſſo, & lamentationibus revocari non poſſent? Favet priori explicationi Epitaphium Ennii poëticæ ſuperbiæ plenum:

Nemo me lacrymis decoret, neque funera fletu
Faxit. cur? volito vivu' per ora virum.

& Flaccus ad Mæcenatem Ode 20. l. 2.

Abſint inani funere næniæ,
Luctuſque turpes, & querimoniæ:
Compeſce clamorem, ac ſepulcri
Mitte ſupervacuos honores.

Poſteriorem adſtruit ipſe noſter Eleg. 11. l. 4.

Deſine Paule meum lacrymis urgere ſepulcrum;
Panditur ad nullas janua nigra preces.

Sed altera illa propiùs veritatem accedit.

v. 21. *fulcro ſt. lectus eburno*] In quo ſcilicet potentiorum cadavera collocabantur. Svetonius Tranquillus in Julio c. 84. *Intraque LECTUS EBURNEUS, auro ac purpura STRATUS: & ad caput tropæum cum veſte, in qua fuerat occiſus.*

v. 24. *Plebeji parvæ f. e.*] V. Eleg. 5. l. 4. v. 69.

v. 25. *tres ſint pompa libelli*] Conſule

Et ſit in exiguo laurus ſuperaddita buſto,
Quæ tegat extincti funeris umbra locum.
Et duo ſint verſus: QVI NVNC JACET HORRIDA PVLVIS
VNIVS HIC QVONDAM SERVVS AMORIS ERAT.
Nec minùs hæc noſtri noteſcet fama ſepulcri,
Quàm fuerant Phthii buſta cruenta viri.
Tu quoque, ſiquando venies ad fata, memento
Hoc iter: ad lapides cana veni memores.
Interea cave ſis nos aſpernata ſepultos,
Nonnihil ad verum conſcia terra ſapit.
Atque utinam primis animam me ponere cunis
Juſſiſſet quævis de tribus una ſoror!
Nam quò tam dubiæ ſervetur ſpiritus horæ?
Neſtoris eſt viſus poſt tria ſæcla cinis.
Si tam longævæ minuiſſet fata ſenectæ
Gallicus Iliacis miles in aggeribus,
Non ille Antilochi vidiſſet corpus humari,
Diceret aut, O mors cur mihi ſera venis?

Tu

OBSERVATIONES.

ſule obſervationes noſtras ad carm. 1. Catulli v. 6. ubi pluribus hunc verſum explico.

v. 35. *horrida pulvis*] Gelida, vel etiam ſparſa. Perſius 1. Sat.

Sed comitem HORRIDULUM triſta
donare lacerna.

i. e. algentem. Tibull. Eleg. 10. l. 1. *ventis HORRIDA facta coma.* i. e. *diſſipata.*

v. 45. *dubiæ horæ*], Neſcimus enim quâ manu, vel quâ viâ ſit aditura ultima illa rerum linea. Horat. Ode 13. l. 2.

—— *improviſa leti*
Vis rapuit, rapietque gentes.

v. 49. *Non ille Antilochi*] Vide Juvenal. 10. Sat. ubi de ſenectutis damnis, & incommodis.

Ibid. *humati*] Lege meo periculo *humari*, quam lectionem præferunt aliqui Codices. niſi enim Lynceos oculos habeas, humatum cadaver videre non poteris.

v. 52.

Tu tamen amiſſo nonnumquàm flebis amico;
Fas eſt præteritos ſemper amare viros.
Teſtis, qui niveum quondam percuſſit Adonim
Venantem Idalio vertice, durus aper.
Illis formoſum laviſſe paludibus, illuc
Diceris effusâ tu Venus iſſe comâ.
Sed fruſtra mutos revocabis, Cynthia, manes;
Nam mea quid poterunt oſſa minuta loqui?

Elegia XI.

Gaudio geſtit, quòd amicâ potitus fuerit.

NOn ita Dardanio gaviſus Atrida triumpho eſt,
Cum caderent magnæ Laomedontis opes:
Nec ſic errore exacto lætatus Ulyſſes,
Cum tetigit caræ litora Dulichiæ:
Nec ſic Electra, ſalvum cum aſpexit Oreſtem,
Cujus falſa tenens fleverat oſſa ſoror:
Nec ſic incolumem Minôis Theſea vidit,

Dæ-

OBSERVATIONES.

v. 52. *Fas eſt præteritos*] At pauciſſimis feminarum id placet, quæ ſæpe adhuc tepente mortui conjugis favillâ, novas nuptias adornant. Vide quàm falſa fuerit Eliſſa Carthaginis regina, ſi modò Maronis fabulam admittimus, quæ ita Æneid. 4.

Ille meos, primus qui me ſibi junxit, amores
Abſtulit, ille habeat ſecum, ſervetque ſepulcro.

Splendida ſane verba, ſed nullius ponderis. Lege hiſtoriam lepidiſſimam cujuſdam Epheſinæ matronæ apud Petronium Arbitrum. Adi etiam, ſi vacat & lubet, Septimium Tertullianum l. 1. ad uxorem, ubi ſecundas nuptias variis rationibus damnat.

ELEG.

Dædalcum lino cum duce rexit iter:
Quanta ego præteritâ collegi gaudia noctc.
Immortalis ero, ſi altera talis erit.
At dum demiſſis ſupplex cervicibus ibam,
Dicebar ſicco vilior eſſe lacu.
Nec mihi jam faſtus opponere quærit iniquos,
Nec mihi ploranti lenta ſedere poteſt.
Atque utinam non tam ſerò mihi nota fuiſſet
Conditio! emeritis nunc medicina datur.
Ante pedes cæcis lucebat ſemita nobis:
SCILICET inſano nemo in amore videt.

Hoc

OBSERVATIONES.

ELEG.XI. v. 12. *ſicco vilior eſſe lacu*] Sapit adagium, ut rectè admonuit Scaliger. Jeremias cap. 2 v. 13. *Duo enim mala fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi ciſternas, ciſternas diſſipatas, quæ continere non valent aquas.* Niſi mavis intelligere vas vinarium amplum, quod veteres *lacum* appellabant. Tibullus Eleg. 3. l. 2.

Tu quoque devotos, Bacche, relinque LACUS.

Eleg. 5. ejuſdem libri:

Dolia dum, magni deficiuntque LACUS.

Siccum autem forſaſſe dixerit, quaſi exhauſtum, vel non imbutum vino. Quemadmodum idem Tibullus Eleg. 6. l. 3.

—— quem veſtrum pocula SICCA juvant?

V. 14. *lenta ſedere poteſt*] Supinorum hominum eſt *ſedere* in alterius periculo. Inde compoſita *deſes, deſidia, deſidere.* Svetonius Julio c. 4. *Vaſtante regiones proximas Mithridate, ne DESIDERE in diſcrimine ſociorum videretur, ab Rhodo, quò pertenderat, tranſiit in Aſiam.* Tacitus quoque lib. Annal. 13. deſcribit Neronem moriente Britannico *reclinem, & neſcio ſimilem,* utpote cujus juſſu paratum venenum & propinatum eſſet.

V. 18. *nemo in amore videt*] Ex Andriâ Menandri:

Τάδ' ἐρῶν ὑπονοεῖ ἅπαντα ὡς ἔοικε ἐπὶ τοῖς ἀλόγοις
καὶ τοῖς καλῶς ἔχουσιν.

Cæterùm Amor tenebras omnibus offundit, etiam illis, qui ſecundùm

bo-

Hoc ſenſi prodeſſe magis. contemnite amantes:
Sic hodiè veniet ſi qua negavit heri.
Pulſabant alii fruſtra, dominamque vocabant:
Mecum habuit poſitum lenta puella caput.
Hæc mihi devictis potior victoria Parthis,
Hæc ſpolia, hæc reges, hæc mihi currus erunt
Magna ego dona tuâ figã, Cytherea, columnâ,
Taleque ſub noſtro munere carmen erit:
HAS. PONO. ANTE. TVAS. TIBI. DIVA PROPERTIVS. ÆDES.
EXVVIAS. TOTA. NOCTE. RECEPTVS. AMANS.
Nunc ad te, mea lux, veniat mea litore navis
Servata, an mediis ſidat onuſta vadis,
(Quod, ſi fortè aliquâ nobis mutabere culpâ)
Veſtibulum jaceam mortuus ante tuum.

ELE-

OBSERVATIONES.

bonam rationem, & decenter affecti ſunt.

v. 23. *Hæc mihi devictis*] Non dubito, quin huc reſpexerit Claudianus Feſcen. de nuptiis Honorii & Mariæ:

Dices, o quoties hoc mihi dulcius,
Quàm flavos decies VINCERE Sarmatas!

Vide Ovid. Eleg. 12. l. 2. Amorum.

v. 32. *Veſtibulum jaceam m. a. t.*] Theocritus Idyllio 28. quod *amator infelix* inſcribitur, vertente Daniele Heinſio:

—— ille fores pandit, maſtumque cadaver
VESTIBULO videt in medio ——

Lege fabulam Anaxaretes apud Naſonem cit. 14. Metamorph.

Digitized by Google

Elegia XII.

Voluptates ſuas recenſet, & amatoriam vitam cæteris præfert.

O Me felicem! nox ô mihi candida! & ô tu
Lectule deliciis facte beate meis!
Quàm multa appoſitâ narramus verba lucernâ!
Quantaque ſublato lumine rixa fuit!
Nam modò nudatis mecum eſt luctata papillis,
Interdum tunicâ duxit operta moram.
Illa meos ſomno laſſos patefecit ocellos
Ore ſuo, & dixit, ſiccine lente jaces?
Quàm vario amplexu mutamus brachia! quantùm
Oſcula ſunt labris noſtra morata tuis!
Non juvat in cæco Venerem committere motu.
Si neſcis, *OCULI ſunt in amore duces.*

Ipſe

OBSERVATIONES.

ELEG. XII. v. 2. *Lectule*] Apud Lucianum in Cataplo lectus & lucerna Megapenthis tyranni certiorem faciunt Rhadamantū ſeveriſſimum inferorum judicem de flagitiis domini ſui.

v. 8. *lente*] Itali dicerent: *cosi ten'giaci dormiglione?*

v. 10. *Oſcula ſunt labris n. m. t.*] Poëta non inelegans apud Agellium l. 19. c. 11.

Tum ſi MORÆ quid pluſculæ
Fuiſſet in coitu OSCULI:
Amoris igne percita (animula)
Tranſiſſet, & me linqueret.

v. 12. *Oculi ſunt in amore duces*] Neminem ferè poetarum, vel amœniorum ſcriptorum invenias, qui non hanc ſententiam vel tractarit, vel attigerit ſaltem. Ego circumciſis pluribus, paucula quædam apponam minùs vulgata. Muſæus de amoribus Leandri & Herûs v. 94.
ὀφθαλμὸς δ' ὁδὸς ἦεν
OCULUS autem via eſt.
Euripides Hippolyto: ἔρως ἔρως
ὁ

Ipſe Paris nudâ fertur periiſſe Lacænâ,
Cum Menelaeo ſurgeret è thalamo.
Nudus & Endymion Phœbi cepiſſe ſororem
Dicitur, & nudæ concubuiſſe Deæ.
Quòd ſi pertendens animo veſtita cubaris,
Sciſsâ veſte meas experiere manus.
Quin etiam ſi me ulteriùs provexerit ira,
Oſtendes matri brachia læſa tuæ.

Nec-

OBSERVATIONES.

ὁ κατ' ὀμμάτων στάζεις πόθον. *Amor, Amor, qui per OCULOS deſiderium inſtillas.* Ariſtoteles l. 9. Ethic. ad Nicomachum: Μὴ γὰρ προησθεὶς τῇ ἰδέᾳ, οὐδεὶς ἐρᾷ. *Nemo enim amore capitur, qui non fuerit ante formâ delectatus.* Plutarchus apud Stobæum ſerm. 64 ἡ γὰρ ὄψις, λαβὴ τοῦ πάθους ἐστί. *Viſus enim veluti anſa eſt capiendi amoris.* Propterea Zaleucus Locrenſium legiſlator oculos erui juſſerat ei, qui conjugem alterius corrupiſſet, velut præcipua nequitiæ inſtrumenta. Vide Valer. Maximum l. 6. c. 5. Et magnis laudibus efferendus Scipio Africanus, qui *virginem pulcherrimam, ad cujus aſpectum concurrebatur, ad ſe vetuit adduci, patrique ejus ac ſponſo reſtitui juſſit.* verba ſunt Sex. Aurelii Victoris libro de viris illuſtribus. Nec minor Alexander Macedo, qui prælio captam uxorem Darii Perſarum regis tam ſanctè apud ſe habuit, ut ne aſpicere quidem vellet. Agellius l. 6. c. 8. ex Appione Græco. Q. Curtius l. 4. c. 10. De eodem narrat Plutarchus in vitarum comparatione, quòd cum vidiſſet mulieres Perſicas eximiâ formâ, celſiſque corporibus, ita jocatus fuerit: ὡς εἰσὶν μεγάλας ἀλγηδόνες ὀμμάτων Περσίδες. *Quàm ingentes OCULORUM dolores ſunt Perſides!* Coronidem imponat his omnibus locus D. Jobi c. 31. *Pepigi fœdus*, inquit, *cum OCULIS meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.* Dictu mirum, quaſi nihil intereſſet videretne, an cogitaret.

v. 13 *periiſſe*] Amaviſſe. Ita Virg. 8. Eclogâ: *Ut vidi, ut PERII.*

v. 17. *pertendens*] Obſtinata. libentiùs tamen legerem *prætendens*, i. e. cupiditatem diſſimulans, ut mos eſt feminarum.

Nec dum inclinatæ prohibent te ludere mammæ:
Viderit hæc ſi quam jam peperiſſe pudet:
Dum nos fata ſinunt, oculos ſatiemus amore:
Nox tibi longa venit, nec reditura dies.
Atque utinam hærentes ſic nos vincire catenâ
Velles, ut numquam ſolveret ulla dies!
Exemplo junctæ tibi ſint in amore columbæ,
Maſculus, & totum femina conjugium.
Errat, qui finem veſani quærit amoris.
VERUS Amor nullum novit habere modum.
Terra priùs falſo partu deludet arantes,
Et citiùs nigros Sol agitabit equos;

Flu-

OBSERVATIONES.

v. 21. *inclinatæ mammæ*] Aniles & flaccidæ. Lucilius l. 4. Sat.

Nunc censes καλλιπλόκαμον, καλλίσφυρον illam
Non licitum eſſe uterum, atque etiam inguina tangere MAMMIS.

Callicratidas Athenienſis pæderaſtes apud Lucianum in Amoribus inter cætera mulierum vitia hoc abſque notâ non prætererit: πάλιν δ' ἔτι ἐντὸς αὐτῆς, γνωριμώτερα τοῦ προσώπου, χωρὶς τῶν αἰσχρῶς προπεπτωκότων μαζῶν, οὓς καὶ περιφέρουσι δεσμώτας. *Omnia autem quæ intra ipſam ſunt, cognitu faciliora, quàm facies, uſque ad turpiter propendentes iſtas MAMILLAS, quas ſemper circumferunt obligatas ac vinctas.*

v. 22. *peperiſſe pudet*] Ob rugas uteri. V. Ovid. de Arte l. 3. ſub calcem, Martialem Epigrammate 42. l. 3. Huic vitio providebant impiæ mulierculæ, fetus immaturos enecando. Quamobrem Juvenal. Sat. 6.

Sed jacet aurato vix ulla PUERPERA lecto.

v. 28. *totum femina conjugium*] Frigida lectio, & mihi valde ſuſpecta. Exiſtimo fuiſſe à manu Propertii *notum*, i. e. *notæ fidei*. Vide Plinium l. 10. c. 34. ubi pudicitiam columbarum commendat.

v. 31. *falſo partu*] I. e. ſi tritici ſemen gremio receperit, aliud frugis genus producet. Quod tamen inter ἀδύνατα locum tueri nequit; ſi quidem non raro evenit, ut

Gran-

Fluminaque ad caput incipient revocare liquores,
  Aridus & ſicco gurgite piſcis erit:
Quàm poſſim noſtros aliò transferre calores.
  Hujus ero vivus, mortuus hujus ero.
Quòd mihi ſi ſecum tales concedere noctes
  Illa velit, vitæ longus & annus erit.
Si dabit hæc multas, fiam immortalis in illis.
  Nocte unâ quivis vel Deus eſſe poteſt.
Qualem ſi cuncti vellent decurrere vitam,
  Et preſſi multo membra jacere mero:
Non ferrum crudele eſſet, neque bellica navis,
  Nec noſtra Actiacum verteret oſſa mare:
Nec toties propriis circũ oppugnata triũphis,
  Laſſa foret crines ſolvere Roma ſuos.
Hæc certè meritò poterunt laudare minores.
  Læſerunt nullos pocula noſtra Deos.

Tu

OBSERVATIONES.

Grandia ſæpe quibus mandavimus hordea ſulcis,
Infelix lolium, & ſteriles dominentur avenæ.

Niſi dicamus tunc demum id prodigium futurum, quando ubique terrarum evenerit.

V. 33. *ad caput*] Ad fontem. Ita Horat. Ode 1. l. 1.

—— nunc ad aquæ lene CAPUT ſacræ.

V. 36. *mortuus hujus ero*] Supra Eleg. 19. l. 1.

Trajicit & fati litora magnus Amor.

V. 38. *annus vitæ*] Abſolutè pro tempore, ut apud Tibullum Eleg. 4. l. 1.

ANNUS in apricis maturat collibus uvas.

Quod mutuatus Ovidius ita expreſſit:

Tempus ut extentis tumeat, facit, uva racemis,
Vixque merum capiant grana, quod intus habent.

 V. 49.

Tu modò, dum licet, hunc fructum ne deſere vitæ.
Omnia, ſi dederis oſcula pauca, dabis.
Ac veluti folia arentes liquere corollas,
Quæ paſſim calathis ſtrata natare vides:
Sic nobis, qui nunc magnum ſpiramus amantes,
Forſitan includet craſtina fata dies.

Elegia XIII.

Rivalem prætorem devovet: Cynthiæ avaritiam, levitatem, faſtidium, nimium formæ cultum exagitat: amantes miſerrimos dicit: docet, quâ ratione iratæ puellæ flectantur.

PRætor ab Illyricis venit modò, Cynthia, terris,
Maxima præda tibi, maxima cura mihi.
Non potuit ſaxo vitam poſuiſſe Cerauno:
Ah Neptune tibi qualia dona darem!
Nunc ſine me plenâ fiunt convivia menſâ:

Nunc

OBSERVATIONES.

v. 49. *hunc fructum ne deſere vitæ*] Voluptatem opinor, ſine quâ vitam ſibi nullam putabant Epicuri de grege porci. Lucretius eleganter ſuo more l. 3.

Hoc etiam faciunt, ubi diſcubuere, tenentque
Pocula ſæpe homines, & inumbrant ora coronis,
Ex animo ut dicant: brevis eſt hic FRUCTUS homillis:
Jam fuerit, neque poſt umquam revocare licebit.

v. 52. *calathis*] Calicibus. Virgilius Ecl. 5.

Vina novum fundam CALATHIS Arviſia nectar.

v. 54. *includet fata*] Venuſtiſſimè dictum, quaſi mortis indagine circumſepti homines ultra præfinitam diem progredi non poſſint.

ELEG.

Nunc ſine me totâ janua nocte patet.
Quarè, ſi ſapis, oblatas ne deſere meſſes;
Et ſtolidum pleno vellere carpe pecus.
Deinde ubi conſumpto reſtabit munere pauper,
Dic alias iterum naviget Illyrias.
Cynthia non ſequitur faſces, nec curat honores:
Semper amatorum ponderat illa ſinus.
At tu nunc noſtro Venus ô ſuccurre dolori,
Rumpat ut aſſiduis membra libidinibus.
Ergo muneribus quivis mercatur amorem?
Jupiter! indignâ merce puella perit.
Semper in Oceanum mittit me quærere gemmas,
Et jubet ex ipſâ tollere dona Tyro.
Atque utinam Romæ nemo eſſet dives, & ipſe
Gra-

OBSERVATIONES.

ELEG. XIII. v. 8. *ſtolidum pl. v. carpe pecus*] Bacchides Plautinæ hoc nomine appellant Nicobulum & Philoxenum ſenes domum ſuam adventantes Act. 5. ſc. 2. Satis eſt mihi locum indicaſſe.

v. 11. *Cynthia non ſequitur faſces*] En tibi ſimilem querelam ſuaviſſimi Anacreontis:

Γένος οὐδὲν εἰς ἔρωτα,
Σοφίη τρόπος πατεῖται.
Μόνον ἄργυρον βλέπουσι.
Nobilitas flocci fit in amore,
Sapientia & mores conculcantur.
Solum argentum intuentur.

v. 17. *Semper in Oceanum*] Avarum animal femina, & exuviis amantium gaudens. Eadem habet Juven. 6. Sat. ſæpe laudatâ:

Interea calet, & regnat, poſcitque maritum
Paſtores & ovem Canuſinam, ulmoſque Falernas.
Quantulum in hoc? pueros omnes, ergaſtula tota.
Quodque domi non eſt, & habet vicinus, ematur.
Menſe quidem brumæ cum jam mercator Jaſon
Clauſus, & armatis obſtat caſa candida nautis,
Grandia tolluntur cryſtallina, maxima rurſus
Murrhina, deinde adamas &c.

Gramineâ poſſet dux habitare caſâ!
Numquam venales eſſent ad munus amicæ,
  Atque unâ fieret cana puella domo.
Non quia ſeptenas noctes ſejuncta cubaris,
  Candida tam fœdo brachia fuſa viro:
Non quia peccaris, teſtor te, ſed quia vulgò
  FORMOSIS levitas ſemper amica fuit.
Barbarus excuſſis agitat veſtigia lumbis,
  Et ſubitò felix nunc mea regna tenet.
Aſpice quid donis Eriphyla invenit amaris,
  Arſerit & quantis nupta Creuſa malis.
Nullane ſedabit noſtros injuria fletus?
  An dolor hic vitiis neſcit abeſſe ſuis?
Tot jam abiere dies, cum me nec cura theatri,
  Nec tetigit campi, nec mea Muſa juvat.
Ah pudeat certè, pudeat: niſi fortè, quod ajunt,

TUR-

OBSERVATIONES.

v. 20. *Graminea caſa*] E ceſpitibus extructâ.

v. 28. *mea regna*] Puellam, amores meos. Infra Eleg. 23.

Ut REGNEM miſtas inter conviva puellas

Tibullus Eleg. 10. l. 1.

Tunc flebis, cum me vinctum puer alter habebit,

Et geret in gremio REGNA ſuperba tuo.

v. 31. *Nullane ſedabit*] Numquam contemptus diſcam contemnere?

v. 33. *abiere dies*] Catul. carm. 60. *Sed ABIT DIES.*

v. 34. *campi*] Subaudi *Martii*, ubi juventus Romana honeſtis exercitationibus operam dabat. Vegetius de re militari l. 1. c. 10. hujus campi ſitum deſcribit: *Romani campum Martium Tiberi vicinum delegerunt, in quo juventus poſt exercitium armorum, ſudorem, pulveremque dilueret, ac laſſitudinem curſuſque laborem natando deponeret.*

v. 36. *Turpis Amor ſurdis a. o. ſ.*] Verba monentium odio habet. Ho-

TURPIS Amor ſurdis auribus eſſe ſolet.
Cerne ducem, modò qui fremitu complevit inani
Actia damnatis æquora militibus.
Hunc infamis amor verſis dare terga carinis
Juſſit, & externo quærere in orbe fugam.
Cæſaris hæc virtus, & gloria Cæſaris hæc eſt;
Illâ, quâ vicit, condidit arma manu.
Sed quaſcumque tibi veſtes, quoſcumque ſmaragdos,
Quoſve dedit flavo lumine chryſolithos:
Hæc videam rapidas in vanum ferre procellas.
Quæ tibi terra velim, quæ tibi fiat aqua.
Non ſemper placidus perjuros ridet amantes
Jupiter, & ſurdâ negligit aure preces.
Vidiſtin' toto ſonitus percurrere cælo?
Fulminaque ætherea deſiluiſſe domo?

Non

OBSERVATIONES.

Horatius Epod. 11.

Ex quo expedire non amicorum queant
Libera conſilia,
Non e nimelia graves.

v. 38. *damnatis militibus*] Infra Eleg. 6 l. 4.

Altera claſſis erat Teucro DAMNATA Quirino.

v. 42. *condidit arma*] Etenim poſt Actiacam victoriam, terrâ marique pace partâ, Janum Quirini clauſit. V. Horatium Ode 15. l. 4. Suetonium in Octavio c. 22. Dionem Caſſium l. 53. & 54.

v. 45. *in vanum*] Subaudi *aera*, qui facile ab obviis corporibus rumpitur. Hinc *vanæ larvæ*, *vana* ſomnia. Horatius modò cit. Ode 23. l. 3.

—— An vitiis carentem
Ludit imago
VANA, quæ porta fugiens eburna
Somnium ducit? ——

Egregiè verò Dantes Etruſcus poëta (nel c. 6 dell' Inf.)

Noi paſſavam ſu per l'ombre, ch' adona

La

Non hæc Pleïades faciunt, neque aquoſus Orîon:
Nec ſic de nihilo fulminis ira cadit.
Perjuras tunc ille ſolet punire puellas,
Deceptus quoniam flevit & ipſe Deus.
Quarè ne tibi ſit tanti Sidonia veſtis,
Ut timeas, quoties nubilus Auſter erit.
Mentiri noctem, promiſſis ducere amantem,
Hoc erit infectas ſanguine habere manus.
Horum ego ſum vates, quoties deſertus amaras
Explevi noctes, fractus utroque toro.
Vel tu Tantaleâ movearis flumina ſorte,
Ut liquor arenti fallat ab ore ſitim:
Vel tu Siſyphios licet admirere labores,
Difficile ut toto monte volutet onus:
Duriùs in terris nihil eſt quod vivat amante,
Nec, modò ſi ſapias, quod minùs eſſe velis.
Quem modò felicem invidiâ admirante ferebant,
Nunc decimo admittor vix ego quoque die.
Nunc jacere è duro corpus juvat, impia, ſaxo,
Sumere & in noſtras trita venena manus:
Nunc licet in triviis ſiccâ requieſcere lunâ,

Aut

OBSERVATIONES.

La greve pioggia, e ponevam le piante
Sopra lor VANITA, che par perſona.

v. 58. *Hæc erit infectas*] Scelus eſt homicidio non levius.

v. 60 *fractus utroque toro*] I.e. laſſus utrâque lecti ſpondâ. Unicus interpres Ovidius Amorum 3. Eleg. 14.

Cur preſſus prior eſt, interiorque TORUS?

v. 73.

Aut per rimoſas mittere verba fores.
Quod quamvis ita ſit, dominam mutare cavebo;
Tum flebit, cum mî ſenſerit eſſe fidem.
Aſſiduæ multis odium peperere querelæ,
Frangitur in tacito femina ſæpe viro.
Si quid vidiſti, ſemper vidiſſe negato:
Aut ſi quid doluit fortè, dolere nega.
Quin ego deminuo curam, quòd ſæpe Cupido
Huic malus eſſe ſolet, cui bonus ante fuit.
Quid ſi jam canis ætas mea caneret annis,

Et

OBSERVATIONES.

v.73. *dominam mutare*] Joſephus Scaliger ſupponit *dominæ mutire*, quem tamen fruſtra eſſe, vel ex Pentametro liquet:

Tunc flebit, cum mî ſenſerit eſſe fidem.

quòd ſcilicet dominam non mutaverim, licet ab eâ indignis modis acceptus.

v. 75. *odium peperere querelæ*] Non abludit Horatius Epiſt.17 l.1. ubi Scævam docet artes, quibus amicitia principum comparatur:

Coram rege ſuo de paupertate TACENTES,
Plus poſcente ferent ——

v.78. *dolere nega*] Ut Arria illa fortiſſima Pœti uxor, de quâ Plinius Junior Epiſt. 16. l. 3. *Præclarum illud ejuſdem ferrum ſtringere, perfodere pectus, extrahere pugionem, porrigere marito, addere vocem immortalem ac pene divinam: PÆTE NON DOLET.*

v.81. *Qui. ſi jam canis*] Hæc videntur diverſi argumenti à ſuperioribus, ut pridem ſuboluit Scaligero. Nec tamen aliquid profeceris, ſi ab hoc verſu novam Eleg. incipias: nec adeò MSS. Codices opem ſuppeditare poſſunt, quibus non eſt cur tantoperè confidant eruditi homines, cum maximam partem barbaro ſæculo ab imperitis librariis deſcripti fuerint. Lector in ſtudiis melioribus occupatus aut dormitat, aut ridet, cum identidem ad has tricas impingit, quæ noſtro tempore paginas implent: *Ita Palatinus codex: hæc eſt ſcriptura vetuſti libri Pariſienſis Bibliothecæ: MSS. liber amici mei N. notæ melioris: A: Vaticanus antiquiſſimus;* & alia hujuſmodi ſine modo. Nihil omnino intereſt an doctorum conjecturas temerè in

tex-

Et faceret ſciſſas languida ruga genas?
At non Tithoni ſpernens Aurora ſenectam,
Deſertum Eoâ paſſa jacere domo eſt.
Illum ſæpe ſuis decedens fovit in ulnis,
Quàm priùs abjunctos ſedula lavit equos.
Illum ad vicinos cum amplexa quieſceret Indos,
Maturos iterum eſt queſta redire dies.
Illa Deos currum conſcendens dixit iniquos,
Invitum & terris præſtitit officium.
Cui majora ſenis Tithoni gaudia vivi,
Quàm gravis amiſſo Memnone luctus erat.
Cum ſene non puduit talem dormire puellam,
Et canæ toties oſcula ferre comæ.
At tu etiam juvenem odiſti me perfida, cum ſis
Ipſa anus haud longâ curva futura die.
Cum tibi nec frater, nec ſit tibi filius ullus,
Frater ego, & tibi ſim filius unus ego.

Nunc

OBSERVATIONES.

textum recipiamus, an verò nugaciſſimorum hominum ſomnia ſæpe inter ſe diſcrepantia mordicus amplectamur. Sed hæc per tranſennam.

v. 82. *faceret ſciſſas*] Pro *ſcinderet*. Memini me legiſſe in Teſtamento ludicro M. Grunnii Corocottæ Porcelli ſimilem locutionem: *Magirus Cocus dixit, Tranſi puer, adfer mihi de culina cultrum, ut hunc porcellum FACIAM cruentum.*

v. 97. *Cum tibi nec frater*] Ovidius Epiſt. Briſeidos hunc locum videtur imitatus:

Tot tamen amiſſis te compenſavimus unum.
Tu dominus, tu vir, tu mihi FRATER eras.

v. 99. *infectos Britannos*] Cæſar l. 5. Belli Gallici *Omnes vero ſe BRITANNI vitro INFICIUNT, quod cæruleum efficit colorem, atque hoc horribiliore ſunt in pugna aſpectu.*

v. 103.

Nunc etiam infectos demens imitare Britannos,
  Ludis & externo tincta nitore caput.
An ſi cæruleo quædam ſua tempora fuco
  Tinxerit, idcircò cærula forma bona eſt?
Ut natura dedit, ſic omnis recta figura.
  Turpis Romano Belgicus ore color.
Illi ſub terris fiant mala multa puellæ,
  Quæ mentita ſuas vertit inepta comas.
De me, mî certè poteris formoſa videri,
  Mî formoſa ſatis, ſi modò ſæpe venis.
Ipſe tuus ſemper tibi ſit cuſtodia lectus,
  Nec nimis ornatâ fronte ſedere velis.
Credam ego narranti (noli committere) famæ.
  ET terram rumor tranſilit, & maria.

ELE-

OBSERVATIONES.

v. 103. *Ut natura dedit*] V. Eleg. 2. l. 1. & quæ ad illam obſervavimus.

v. 109. *tibi ſit cuſtodia lectus*] Commendat Cynthiæ ſeceſſum intra domeſticos parietes, de quo eſt doctum Alciati Emblema n. 115.

Alma Venus, quænam hæc facies? quid denotat illa
Teſtudo, molli quam pede Diva premis?
Me ſic effinxit Phidias; ſexumque referri
Femineum noſtra juſſit ab effigie:
Quòdque manere domi, & tacitas decet eſſe puellas,
Suppoſuit pedibus talia ſigna meis.

Noſter infra Eleg. 10. l. 3. *Caſta domi perſederat uxor.*

v. 111. *noli committere*] Apta parentheſis, velut illa Horatii Sat. 1. l. 2.

Qui me commorit (melius non tangere, clamo)
Flebit, & inſignis tota cantabitur urbe.

ELEG.

ELEGIA XIV.

Ad Cynthiam rus euntem.

ETſi me invito diſcedis, Cynthia, Româ,
Lætor, quòd ſine me devia rura colis.
Nullus erit caſtis juvenis corruptor in agris,
Qui te blanditiis non ſinat eſſe probam.
Nul-

OBSERVATIONES.

ELEG. XIV. v. 3. *caſtis juvenis corruptor in agris*] Ruſtici mores frugi & pudici, teſtante ipſomet Juvenale 6. Sat.

Magna tamen fama eſt cujuſdam
rure paterno,
Viventis. Vivat Gallis, ut VIXIT
IN AGRO;
Vivat Fidenis, & agello crede paterno.

ſed poſteà dubitat:

Quis tamen affirmet nihil actum in
montibus, aut in
Speluncis? adeon' ſenuerunt Jupiter & Mars?

Quam ſuſpicionem auget Seneca Hippolyto Ch. 2.

Quid deſerta petis? tutior aviis
Non eſt forma locis, te nemore abditum,
Cum Titan medium conſtituit diem,
Cinget turba licens Najades improbæ,
Formoſos ſolitæ claudere fontibus:
Et ſomnis facient inſidias tuis.
Laſcivæ nemorum Deæ,
Montivagique Panes.

Sed re verà ſalaces homines fabularum ambagibus tegebant flagitia ſua, ut Mars ille Romanæ gentis pater, qui Rheam Silviam conſtupravit. Lepidè profectò ingenioſiſſimus poëtarum 3. Metamorph. ex ore Junonis in vetulam converſæ, & Semelen alloquentis:

——— opto
Jupiter ut ſit, ait, metuo tamen
omnia: multi
Nomine Divorum thalamos iniere
pudicos.

Nonne Tiberius *in ſilvis quoque ac nemoribus paſſim Venereos locos commentus eſt, proſtanteſque per antra & cavas rupes, ex utriuſque ſexus pube Paniſcorum & Nympharum habitu?* Svetonius in ejus vita c. 43.

v. 4. *non ſinat eſſe probam*] Tibullus l. 4.

Hic animum ſenſuſque meos abducta relinquo,
Arbitrio quamvis NON SINIS ES-

Nulla neque ante tuas orietur rixa feneſtras,
Nec tibi clamatæ ſomnus amarus erit.
Sola eris, & ſolos ſpectabis, Cynthia, montes,
Et pecus, & fines pauperis agricolæ.
Illic te nulli poterunt corrumpere ludi,
Fanaque peccatis plurima cauſa tuis:
Illic aſſiduè tauros ſpectabis arantes,
Et vitem doctâ ponere falce comas.
Atque ibi rara feres inculto thura ſacello,
Hædus ubi agreſtes corruet ante focos.
Protinus & nudâ choreas imitabere ſurâ,
Omnia ab externo ſint modò tuta viro.
Ipſe ego venabor: jam nunc me ſacra Dianæ
Suſcipere, & Veneri ponere vota juvat.
Incipiam captare feras, & reddere pinu
Cornua, & audaces ipſe monere canes:

Non

OBSERVATIONES.

ESSE meo.
Ovidius de Sileno:
Nequitia eſt, quæ te NON SINIT ESSE ſenem.
v. 19. *pinu*] Pro *pinui* Catullus de comâ Beronices:
Queis ego pro factis cæleſti reddita cœtu.
Noſter Eleg. 11. l. 1.
Alterna facilis cedere lympha manu.
Cæterùm Dianæ pinum conſecrabant veteres. Horatius Ode 22. l. 3.
Montium cuſtos, nemorumque virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimiſque leto
Diva triformis:
Imminens villæ tua PINUS eſto.
Quamobrem venationum Deæ ſuſpendebant ex arbore capita, & cornua ferarum occiſarum. Virg. Ecl. 7.
Setoſi caput hoc apri tibi, Delia, parvus
Et ramoſa Mycon vivacis CORNUA cervi.

v. 27.

Non tamen ut vaſtos auſim tentare leones,
  Aut celer agreſtes cominùs ire ſues.
Hæc igitur mihi ſit lepores audacia molles
  Excipere, & ſtricto figere avem calamo:
Quà formoſa ſuo Clitumnus flumina luco
  Integit, & niveos abluit unda boves.
Tu quoties aliquid conabere, vita, memento
  Venturum paucis me tibi luciferis.
Sic me nec ſolæ poterunt avertere ſilvæ,
  Nec vaga muſcoſis flumina fuſa jugis:
Quin ego in aſſiduâ mutem tua nomina linguâ:
  Abſenti nemo non nocuiſſe velit.

Elegia XV.

Apud amicam falſo crimine accuſatus, illi ſe purgat, & accuſatori malè precatur.

Quid fles abductâ graviùs Briſeide? quid fles
  Anxia captivâ triſtiùs Andromachâ?

Quid-

OBSERVATIONES.

v. 21. *Non tamen ut vaſtos*] Venus apud Ovidium 10. Metam. ab iiſdem perſequendis cavere jubet Adonin ſuum:

Nuda genu, veſtem ritu ſuccincta Dianæ,
Hortaturque canes: tutæque animalia prædæ
Aut pronos LEPORES, aut celſum in CORNUA cervum,
Aut agitat damas. à fortibus abſtinet apris,
Raptoreſque lupos, armatoſque unguibus urſos
Vitat, & armenti ſaturatos cæde LEONES.
Te quoque, ut hos timeas (ſi quid prodeſſe monendo
Poſſit) Adoni, monet ——

ELEG. XV v. 1. *Quid fles*] Horatius

Quid ve meâ de fraude Deos, veſana, fatigas?
Quid quereris noſtram ſic cecidiſſe fidem?
Non tam nocturnâ volucris funeſta querelâ
Attica Cecropiis obſtrepit in foliis:
Nec tantùm Niobe bis ſex ad buſta ſuperba
Sol-

OBSERVATIONES.

tius Ode 7. l. 3. *QUID FLES Aſterie?*

v. 5. noct. volucris funeſta querela] Noctuam intelligit, quarum Athenis magna copia. Idcircò Lucianus ad Nigrinum ſcribens: ἡ μὲν παροιμία φησὶ, ΓΛΑΥΚΑ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ. ὡς γελοῖον ὂν εἴ τις ἐκεῖ κομίζοι γλαῦκας, ὅτι πολλαὶ παρ' αὐτοῖς εἰσι. *NOCTUAS ATHENAS, inquit proverbium: quaſi ridiculum ſit, ſi quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent.* Quapropter noctua Minervæ ſacra, in cujus Deæ fide fuerunt Athenæ. Id autem genus volucrum ſtridulo, & nocturno cantu maximè importunum, & ab antiquis mali ominis habitum. Virgilius 12. Æneidos verſu 863.

Alitis in parvæ ſubitò collecta figuram,
Quæ quondam in buſtis, aut culminibus deſertis
NOCTE ſedens, ſerum canit importuna per umbras.

Noſter verò Eleg. 3. l. 4.

Sive in finitimo gemuit ſtans NOCTUA tigno,
Seu voluit tangi parca lucerna mero,
Illa dies horis cædem denunt iat agnis,
Succinctique calent ad nova lucra popæ.

ad expiandum ſcilicet victimâ portentum. Si quis tamen luſciniam intelligere malit, in quam verſa Philomela Pandionis regis Athenarum filia, tueri poterit opinionem ſuam his Maronis verſibus ex 4. Georgic.

Qualis populea mœrens philomela ſub umbra
Amiſſos queritur fœtus, quos durus arator
Obſervans nido implumes detraxit. at illa
FLET NOCTEM, ramoque ſedens miſerabile carmen
Integrat, & mœſtis latè loca queſtibus implet.

v. 7. bis ſex ad buſta ſuperba] Appa et legendum *bis ſeptem*, tot enim fuiſſe liberos Niobes Ovidius tradit 6. Metamorph.

In quamcumque demus adverti lumina partem
Immenſæ ſpectantur opes, accedit eodem

Fe Bi-

Sollicito lacrymans depluit à Sipylo.
Me licet æratis aſtringant brachia nodis,
Sint mea vel Danaës condita mẽbra domo:
In te ego & æratas rumpam, mea vita, catenas,
Ferratam Danaës tranſiliamque domum.
De te quodcumque ad ſurdas mihi dicitur aures,
Tu modò ne dubita de gravitate meâ.
Oſſa tibi juro per matris, & oſſa parentis,
(Si fallo, cinis heu ſit mihi uterque gravis)

Me

OBSERVATIONES.

Digna Dea facies. huc natas adjice ſeptem,
Et totidem juvenes, & mox generoſque nurusſque.
Quærite nunc, habeat quam noſtra SUPERBIA cauſam.

Et mox idem poëta narrat, mares omnes ab Apolline, feminas verò à Dianæ ſagittis interfectas. Homerus tamen Iliados 24. uti obſervavit Natalis Comes l. 6. Mythologiæ c. 19. ſex filios, ac totidem filias eximiâ pulchritudine Niobæ tribuit: ex quo vulgatam Propertii lectionẽ tueri poſſumus. Huc etiam accedit, quòd nonnulli fabularum ſcriptores ajunt, Apollinem uni ex numero ſeptem juvenum pepercisſe, Dianam autem uni ex numero puellarum. De hac Hyginus fab. 9. & 10. ita: *Diana filias in regia ſagittis interemit, præter Chloridem. At genetrix liberis orba flendo LAPIDEA facta eſſe dicitur in monte SIPYLÒ. Ejusque hodie LACRYMÆ manere dicuntur.* & paulo poſt. *Chloris Niobes & Amphionis filia, quæ ex ſeptem ſuperaverat. Hanc habuit in conjugem Neleus Hippocoontis filius &c.* Præterea nova & ſubtili ratione Propertium explico: Niobe ſcilicet ab interitu duodecim filiorum adhuc ſuperbiâ intumeſcebat, cum ſe poſt ingentem cladem parem Latonæ jactaret, gemino partu ſuperſtite.

v. 14. *de gravitate mea*] De conſtantia, ut ex adverſo *levitas* inconſtantiam ſignificat.

v. 15. *Oſſa tibi juro per matris*] Hinc novam facem prælucco Venuſino poëtæ Ode 8. l. 2 quam ſcripſit in puellam perjuram. Locus obſcurus eſt.

Expedit MATRIS CINERES opertos
FALLERE ——

Pro-

Digitized by Google

Me tibi ad extremas manſurum, vita, tenebras:
Ambos una fides auferet, una dies.
Quòd ſi nec nomen, nec me tua forma teneret,
Poſſet ſervitium mite tenere tuum.
Septima jam plenæ deducitur orbita Lunæ,
Cum de me, & de te compita nulla tacent.
Interea nobis nonnumquam janua mollis,
Nonnumquam lecti copia facta tui.
Nec mihi muneribus nox ulla eſt empta beatis.

Quid-

OBSERVATIONES.

Promiſſa matri ſepultæ non implere: inquit vir doctus. At quæ ſequuntur, hanc explicationem reſpuunt:

— & toto taciturnæ noctis
Signa cum cælo, gelidaque divos
Morte carentes.

Quid enim promiſerat Barine ſideribus, aut Diis immortalibus? nihil profectò. Eorum potiùs teſtimonio uſa fuerat, ut amatores deciperet. Quamobrem permittit Horatius puellæ, ut per cineres matris falſum juret, ſi quidem hujuſmodi ſcelera ei bene cederent, nec uno turpior ungui fieret. Confirmat Propertius noſtram explicationem, cum ſubjicit *Si fallo*, i. e. ſi peiero. Ita Eleg. 7. l. 4.

JURO ego fatorum nulli revocabile carmen,
Tergeminuſque canis ſic mihi molle ſonet:
Me ſervaſſe fidem. SI FALLO, vipera noſtris
Sibilet in tumulis, & ſuper oſſa cubet.

Fallere igitur Flacco, pejerare. Hujuſmodi juramentum veteribus uſitatum; quod colligo è M. Annæo Seneca præfat. l. 3. controvers. *Placet, inquit, tibi rem jurejurando tranſigi? jura, ſed ego juſjurandum dabo: JURA PER PATRIS CINERES, qui inconditi ſunt.*

v. 20. *ſervitium mite*] Supra Eleg. 4. l. 1. ad Baſſum:

Quid me non pateris vitæ quodcumque ſequetur
Hoc magis aſſueto VIVERE SERVITIO?

Simo Terentianus Andriæ Act. 1. Sc. 1. ad Soſiam libertum:

Ego poſtquam te emi à parvulo, ut ſemper tibi
Apud me juſta & clemens fuerit SERVITUS
Scis —

Quidquid eram, hoc animi gratia magna tuï.
Cum te tam multi peterent, tu me una petiſti.
Poſſum ego naturæ non meminiſſe tuæ?
Tunc me vel tragicæ vexetis Erinnyes, & me
Inferno damnes Æace judicio:
Atque inter Tityi volucres mea pœna vagetur,
Tumque ego Siſyphio ſaxa labore geram.
Nec tu ſupplicibus me ſis venerata tabellis;
Ultima talis erit, quæ mea prima fides.
Hoc mihi perpetuò jus eſt, quòd ſolus amator
Nec citò deſiſto, nec temerè incipio.
Ah quantùm de me Panthi tibi pagina finxit,
Tantùm illi Pantho ne ſit amica Venus:
Sed tibi jam videor Dodonâ verior augur:
Uxorem ille tuus pulcher amator habet.

Tot

OBSERVATIONES.

utrobique *ſervitium* & *ſervitus* pro dominante accipiuntur.

v. 26. *Quidquid eram*] Horatius Ode 3. l. 4. Musæ gratias agens: *Quòd ſpiro, & placeo* (*ſi placeo*) *TUUM EST*.

v. 31. *mea pœna vagetur*] Pulchrè dictum de vulture circumvolante.

v. 33. *ſupplicibus tabellis*] Humilibus epiſtolis, ut mihi quidem videtur. Hic autem *venerari*, precari eſt, ut Eleg. 4. l. 1. *adorare*.

v. 37. *Ah quantùm*] Optimè conjunxit ſuperioribus vir magni judicii Scaliger; cauſa enim cur Cynthia vehementer doleret, fuerant litteræ Panthi, quæ Propertii nomen de ruptâ fide apud ipſam detulerant.

v. 39. *Sed tibi jam videor*] μίμησις epiſtolæ Panthi ultimo tenus Diſticho, in quo poëta de ſe loquitur. Hoc nemo ante me animadvertit, quod quidem ſciam. Incipit verò Panthus cum quadam irriſione. Italicè diceres: *Non ſono io ſtato verace indovino?*

v. 40. *Ille tuus pulcher amator*] Propertius videlicet. ex quo liquet:

Um

Digitized by Google

Tot noctes periere. nihil pudet? aſpice, cantat
Liber: tu nimiùm credula ſola jaces.
Et nunc inter eos tu ſermo es: te ille ſuperbus
Dicit ſe invito ſæpe fuiſſe domi:
Diſpeream, ſi quidquam aliud, quàm gloria, de te
Quæritur. has laudes ille maritus habet.
Colchida ſic hoſpes quondam decepit Iaſon:
Ejecta eſt, tenuit namque Creuſa domum.
Sic à Dulichio juvene eſt eluſa Calypſo;
Vidit amatorem pandere vela ſuum.
Ah nimiùm faciles aurem præbere puellæ,
Diſcite deſertæ non temere eſſe bonæ.
Huic quoque, qui reſtat, jampridem quæritur alter.
Experta in primo ſtulta cavere potes.

Nos

OBSERVATIONES.

Umbrum poëtam liberali facie fuiſſe, quod ſuſpicabamur ad Eleg. 1. l. 1. v. 3. τὸ *ille* additur ad invidiam & contemptum. ſic infra Eleg. 17.

ILLE TUUS pennas tam citò vertit Amor?

v. 44. *ſe invito*] Ut beneficium repudiet, ait ſuo injuſſu te ipſum domi expectaſſe. Supra Eleg. 15. l. 1.

Quis te cogebat multos pallere colores?

v. 48. *Ejecta eſt*] Heinſius & Bynæus de ſanitate hujus loci fruſtra dubitant: quòd enim Creuſa ipſo nuptiarum die conflagraverit, id non efficit, quin domum Jaſonis tenuerit; cum *tenere* nonnunquàm ſit *attingere*. Virg. 6. Æneidos:

Jamque propinquabam terræ, & jam tuta TENEBAM.

Quid, ſi tenemus & illa, quæ mox amiſſuri ſumus? Quid ſi domus pro amante quandoque ſumitur? Noſter ſupra Eleg. 13:

Atque una fieret cana puella DOMO.

ideſt unius amoribus conſeneſceret.

v. 53. *Huic quoque, qui reſtat*] Puta Prætori, de quo Eleg. 13.

Ibid. *quæritur alter*] Subaudi *ſucceſſor*.

Nos quocũque loco, nos omni tempore tecum,
Sive ægrâ pariter, ſive valente, ſumus.

ELEGIA XVI.

Ad Demophoontem: Se multis amoribus capi, feminas verò tenuis fortunæ præcipuè ſectari: ubi matronarum ſuperba faſtidia, & moroſitatem graphicè ob oculos ponit.

SCis here mî multas pariter placuiſſe puellas,
Scis mihi, Demophoon, multa venire mala.
Nulla meis fruſtra luſtrantur compita plantis.
O nimis exitio nata theatra meo!
Sive aliquis molli deducit candida geſtu
Brachia, ſeu varios incinit ore modos:
Interea noſtri quærunt ſibi vulnus ocelli,
Candida non tecto pectore ſi qua ſedet:
Sive vagi crines puris in frontibus errant,
Indica quos medio vertice gemma tenet.
Quæ ſi fortè aliquid vultu mihi dura negarat,
Fri-

OBSERVATIONES.

v.55. *Nos quocumque loco*] Hic demum Propertius abjicit larvam Panthi, & ex perſonâ ſuâ loquitur. Hanc Elegiam eſſe paucorum hominum non temerè dixerim.

ELEG. XVI. v.9. *puris in frontibus*] Serenis, & placidis. Horatius Ode 5. l. 2.

Dilecta, quantùm non Pholoe fugax,
Non Chloris: albo ſic humero nitens,
Ut PURA nocturno renidet
Luna mari ——

v.11. *vultu*] Nutu, qui ſermo tacitus eſt: vel torvis oculis.

v.14

Frigida de totâ fronte cadebat aqua.
Quæris Demophoon cur ſim tam mollis in omnes?
Quod quæris, quare non habet ullus amor?
Cur aliquis ſacris laniat ſua brachia cultris?
Et Phrygis inſanos cæditur ad numeros?
UNICUIQUE dedit vitium natura creato;
Mî fortuna aliquid ſemper amare dedit.
Me licet & Thamyræ cantoris fata ſequantur,
Numquam ad formoſas, invide, cæcus ero.
Sed, tibi ſi exiles videor tenuatus in artus,
Falleris: haud umquam eſt culta labore Venus.
Percontere licet. ſæpe eſt experta puella
Officium totâ nocte valere meum.
Jupiter Alcmenæ geminas requieverat arctos,
Et cælum noctu bis ſine rege fuit.

Nec

OBSERVATIONES.

v. 14. *Quod quæris*] I. e. tu ô Demophoon cauſam quæris, cur ego in varios amores impellar: ego viciſſim te interrogo, quare nulla ex humanis voluptatibus rationem habet, quam quæris? Omnes enim in id quod placet, impetu rapimur, non ratione.

v. 15. *Cur aliquis ſacris*] Vid. Eleg. 7. l. 1. Tibulli.

v. 22. *haud umq. eſt cul. a lab. Venus*] Hoc Ovidius de ſe profitetur:

Sæpe ego laſcivæ conſumpto tempore noctis,
Utilis, & forti corpore manè fui.

Amor. 2. Eleg. 10.

v. 24. *Officium*] Lateris videlicet. Naſo citatus 3. Amor. Eleg. 7.

At nuper bis flava Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas OFFICIO continuata meo.

Vide Senecam patrem præfat. l. 4. Controv. Epit.

v. 25. *geminas requieverat arctos*] I. e. magnam & minorem Urſam ſtare juſſerat, nec diei advenienti cedere, ut ipſe diutius amoribus ſuis vacare poſſet, & ingentem illum Herculem generare. Infra

Nec tamen idcircò languens ad fulmina venit.
NULLUS Amor vires eripit ipſe ſuas.
Quid? cum è complexu Briſeidos iret Achilles,
Num fugêre minùs Theſſala tela Phryges?
Quid? ferus Andromachæ lecto cum ſurgeret Hector,
Bella Mycenææ non timuere rates?
Ille vel hic claſſes poterat, vel perdere muros.
Hìc ego Pelides, hìc ferus Hector ego.
Aſpice uti cęlo modò Sol, modò Luna miniſtret,
Sic etiam nobis una puella parum eſt.
Altera me cupidis teneat, foveatque lacertis:
Altera ſi quando non ſinit eſſe locum.
Aut ſi fortè irata meo ſit facta miniſtro,
Ut ſciat eſſe aliam, quæ velit eſſe mea.
Nam meliùs duo defendunt retinacula navem,

Tu-

OBSERVATIONES.

Eleg. 23. hujuſce libri:

Quamvis ille ſuam laſſus REQUIESCAT avenam.

Soſias verò Plautinus Amphitru. Act. I. Sc. I. hanc ſidarum ſegnitiem admiratur:

Credo ego hac noctu Nocturnum obdormiſſe ebrium,
Nam neque ſe ſeptemtriones quoquam in cælo commovent,
Neque ſe luna quoquam mutat, atque uti exorta eſt aſt ſemel.
Nec jugula, neque veſperugo, neque vergiliæ occidunt.
Ita ſtatim ſtant ſignæ, neque nox quoquam concedit die.

v. 40. *Ut ſciat eſſe aliam*] Zelotypiæ incutiendæ gratiâ, quâ mirum in modum animi accenduntur.

v. 41. *duo retinacula*] Anchoras intellige. Epictetus apud Joannem Stobæum ſerm. 109. ὔτε ναῦν ἐκ μιᾶς ἀγκύρας, ὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ἁρμοςέον. *Neque NAVIM una ſolùm ANCHORA, neque vitam una ſpe muniri oportet.* Quæ mirificè Propertium illuſtrant.

v. 43.

Tutiùs & geminos anxia mater alit.
Aut ſi es dura, nega: ſin es non dura, venito,
Quid juvat in nullo pondere verba loqui?
Hic unus dolor eſt ex omnibus acer amanti,
Speranti ſubitò ſi qua venire negat.
Quanta illum toto verſant ſuſpiria lecto,
Cum recipi, quem non noverit illa, vetat?
Et rurſum puerum quærendo audita fatigat,
Quem quæ ſcire timet, quærere plura jubet.
Cui fuit indocto fugienda hæc ſemita vulgi,
Ipſa petita lacu nunc mihi dulcis aqua eſt.
Ingenuus quiſquam alterius dat munera ſervo,
Ut commiſſa ſuæ verba ferat dominæ?
Et quærit toties, quænam nunc porticus illam
Integit? & campo quo movet illa pedes?

De-

OBSERVATIONES.

v. 43. *Aut ſi es dura, nega*] μίμησις amantis geminâ puellâ ſuperbientis; Q. d. age, ſi quid agis. vel admitte, vel exclude: repulſam tuam nihil moror, altera enim excipiet à te abeuntem. ne me ſuſpenſum diu teneas.

v. 48. *quem non noverit illa*] Notum quidem, ſed conſultò ignoratum.

v. 49. *puerum quærendo aud. fatigat*] Sciſcitatur ſedulo ex internuntio, ſi qua fortaſſe ex dominæ vultu, aut ſermone perceperit. V. Eleg. 4. l. 3.

v. 51. *indocto*] Cum rudis adhuc & inexpertus eram, pulchrumque mihi videbatur ſectari matronas: nunc verò jam doctus viles mulieres nobilibus præfero.

v. 53. *Ingenuus quiſquam &c.*] Hæc ſtomachoſo vultu geſtuque pronuntianda. Juvenalis Sat. 5. in Trebium paraſitum:

quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Etruſcum puero ſi contigit aurum,
Vel nodus tantùm, & ſignum de paupere loro?

Similia illa indignationis plena,

quam-

Digitized by Google

Deinde ubi pertuleris quos dicit fama labores
Herculis, ut ſcribat, muneris ecquid habes?
Et modò pavonis caudæ flabella ſuperbæ,
Et manibus durâ frigus habere pilâ,
Et cupit iratum talos me poſcere eburnos,
Quæque nitent Sacrâ vilia dona viâ.
Ah peream, ſi me iſta movent diſpendia: verùm
Fallaci dominæ jam pudet eſſe jocum.
Cernere uti poſſis vultum cuſtodis avari,
Captus & immundâ ſæpe latere casâ,
Quam carè ſemel in toto nox vertitur anno!
Ah pereant, ſi quos janua clauſa juvat.
Contra, rejecto quæ libera vadit amictu,
Cuſtodum & nullo ſepta tumore, placet.
Cui ſæpe immundo Sacra conteritur via ſocco,
Nec finit eſſe moram, ſi quis adire velit.
Differet hæc numquam, nec poſcet garrula, quæ te
Aſtri-

OBSERVATIONES.

quamquam in re diſſimili, apud Virg. 2. Æneidos:

Occiderit ferro Priamus? Troja arſerit igni?
Dardanium toties ſudarit ſanguine litus?

& illa Horatii Epod. 18.

Inultus ut tu riſeris Cotyttia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis?

V.63. *ſi me iſta movent diſpendia*] Phraſim hanc illuſtro ad carmen Catulli 12.

V.64. *Cernere uti poſſis*] Cicero atrociſſimè 7. in Verrem ex ore Seſtii lictoris: *ut uno ictu ſecuris afferam mortem filio tuo, quid dabis? ne diù crucietur, ne ſæpius feriatur.* His reſpondet adagium Italicum: *pagare il boja, che ti fruſti*. Levius Juvenalis 3. Sat. ad guſtum tamen poëtæ noſtri:

quid das, ut Coſſum aliquando ſalutes,
Ut te reſpicias clauſo Vejento labello?

V.74.

Digitized by Google

Aſtrictus ploret ſæpe dediſſe pater.
Nec dicet: timeo, propera jam ſurgere quæſo,
Infelix! hodiè vir mihi rure venit.
Et quas Euphrates, & quas mihi miſit Orontes
Me capiant: nolim furta pudica tori.
Libertas quoniam nulli jam reſtat amanti,
Nullus liber erit, ſi quis amare volet.
Tu loqueris, cum ſis jam noto fabula libro,

Et

OBSERVATIONES.

V.74. *aſtrictus*] Siccus, & frugi. Perſius Sat. 5.

—— an ſiccis dedecus obſtem
Cognatis, an rem patriam rumore ſiniſtro
Limen ad obſcænum frangam?

V.77. *& quas mihi miſit Orontes*] De his advenis meretriculis, quæ Romanos mores corruperant, queritur Umbritius apud Juvenalem loco citato:

Jampridem Syrus in Tiberim defluxit ORONTES,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana ſecum
Vexit, & ad Circum juſſas proſtare puellas.
Ite, quibus grata eſt picta lupa barbara mitra.

Quòd autem ad Circum proſtarent populari libidini expoſitæ, teſtatur & auctor carminis in Priapum.

Deliciæ populi toto notiſſima Circo
Quintia, vibratas docta movere nates:
Cymbala cum crotalis pruriginis arma Priapo
Ponit, & adducta tympana pulſa manu.

V.78. *furta pudica tori*] I. e. pudici tori, ſeu matronalis. Locutio ſimilis Eleg. 19. l. 3.

Librorumque tuos, docte Menandre, ſales.

pro *librorum tuorum*. Eodem pacto Lucretius lib. 1.

Nam ſimul ac ſpecies patefacta eſt verna diei.

i. e. diei vernæ, temporis verni.

V.80. *Nullus liber erit, ſ. q. a. v.*] Eò dicit, quia viles ancillarum amores mancipiis digni videbantur, non ingenuis adoleſcentibus. Aptè verò colligit: Nullus amans liber eſt, igitur parùm intereſt quam ſervitutem ſervias, ſtolatæne mulieris, an togatæ.

V.81. *Tu loqueris*] Alia adeurne

Digitized by Google

Et tua ſic toto Cynthia lecta foro?
Cui non his verbis aſpergat tempora ſurdo
Aut pudor ingenuus, aut reticendus amor?
Quodſi tam facilis ſpiraret Cynthia nobis,
Non ego nequitiæ dicerer eſſe caput:
Nec ſic per totam infamis traducerer urbem:
Ureret & quamvis, nomine verba darem.
Quare ne tibi ſit mirum me quærere viles;
Parciùs infamant: num tibi cauſa levis?

ELE-

OBSERVATIONES.

ex perſonâ objectantis. Q. d. tu iſthæc jactas ô Properti, qui paulò ante Cynthiam uſque ad inſaniam deperibas, Cynthiam illam, quæ matronali faſtidio inſignis eſt?

v. 83. *ſurdo*] In libris vulgatis *ſudor*. Emendavit Joſephus Scaliger hac ſententiâ: quem licet ſurdum hæc verba non vellicent? Ita ſupra:

Me licet & Thamyræ cantoris fata ſequantur,.
Numquam ad formoſas, invide, cæcus ero.

v. 85. *tam*] Pleonaſmus, ut ſæpe alibi.

v. 86. *nequitiæ caput*] Auctor dedecoris illius, quod in aliis reprehendo.

v. 88. *nomine*] Ficto ſcilicet, quia *Hoſtia* Propertianæ amicæ nomen verum fuit.

v. 90. *num tibi cauſa levis*] Suba di *videtur*.

ELEG.

ELEGIA XVII.

Expoſtulat cum amicâ ſibi rivalem præferente; jactatque conſtantiam ſuam in amore: denique ad æmulum ipſum converſus, docet eum feminarum levitatem.

HOc erat in primis, quod me gaudere jubebas?
Tam te formoſam non pudet eſſe levem?
Una aut altera nox nondum eſt in amore peracta,
Et dicor lecto jam gravis eſſe tuo.
Me modò laudabas, & carmina noſtra legebas:
Ille tuus pennas tam citò vertit Amor?
Contendat mecum ingenio, contendat & arte;
In primis unâ diſcat amare domo:
Si libitum tibi erit, Lernæas pugnet ad hydras,
Et tibi ab Heſperio mala dracone ferat:
Tetra venena libens, & naufragus ebibat undas,
Et numquam pro te deneget eſſe miſer:
(Quos utinam in nobis, vita, experiare labores!)
Jam tibi de timidis iſte protervus erit,
Qui nunc ſe in tumidū jactando venit honorē.
Diſſidium vobis proximus annus erit.
Dura eſt, quæ multis ſimulatum ducit amorem,
Et

OBSERVATIONES.

ELEG. XVII. v. 15. *ſe in tumidum jactando v. honorem*] Sic infra Eleg. 11. l. 3.
Omphale in tantum formæ proceſſit HONOREM.

V. 17. *ſimulatum ducit amorem*] Con-

Et ſe plus uni ſi qua parare poteſt.
At me non ætas mutabit tota Sibyllæ,
Non labor Alcidæ, non niger ille dies.
Tu mea compones, & dices: Oſſa, Properti,
Hæc tua ſunt; eheu, tu mihi certus eras.
Certus eras, eheu, quamvis non ſanguine avito
Nobilis, & quamvis non ita dives eras.
Nil ego non patiar, numquã me injuria mutat.
Ferre ego formoſam nullum onus eſſe puto.
Credo ego non paucos iſtâ periiſſe figurâ,
Credo ego, ſed multos non habuiſſe fidem.
Parvo dilexit ſpatio Minoida Theſeus,
Phyllida Demophoö, hoſpes uterque malus.
Jam tibi Jaſoniâ nota eſt Medea carinâ,
Et modò ſervato ſola relicta viro.
Noli nobilibus, noli conferre beatis.
Vix venit, extremo qui legat oſſa die.
Ii tibi nos erimus, ſed tu potiùs, precor, ut me
Demiſſis plangas pectore nuda comis.
Unica nata meo pulcherrima cura dolori,

Ex-

OBSERVATIONES.

Concinnius eſſet, ut ego quidem exiſtimo:

Dura eſt, quæ multos ſimulato ducit amore.

dixit enim ſuperiùs hoc eodem libro: *promiſſis ducere amantem*, ideſt lactare fallaci ſpe; ſed nihil muto.

v. 33. *Noli nobilibus.*] Cave ne conferas novitatem & inopiam meam imaginibus & divitiis aliorum: confer potiùs fidem.

v. 35. *Ii tibi nos erimus*] Qui oſſa tua legamus, ſi fortè præmoriaris, quod Dii nolint.

v. 37. *Unica nata meo p. c. d.*] Sa- pra.

Excludit quoniam ſors mea, ſæpe venis.
Iſta meis fiet notiſſima forma libellis,
Calve, tuâ veniâ; pace, Catulle, tuâ.
Miles depoſitis annoſus ſecubat armis,
Grandævique negant ducere aratra boves:
Putris & in vacuâ requieſcit navis arenâ,
Et vetus in templo bellica parma vacat.
At me ab amore tuo deducet nulla ſenectus,
Sive ego Tithonus, ſive ego Neſtor ero.

Et

OBSERVATIONES.

pra Eleg. 16.

O nimis exitio NATA theatra MEO!

v.41. *Miles depoſitis*] Veterani, acceptâ miſſione, per otium vitæ reliquum exigebant. Innuit Horatius Sat. 1. l. 1.

Ille gravem duro terram qui vertit aratro;
Perfidus hic caupo, MILES, nautæque, per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum ſibi ſint congeſta cibaria ——

Et ſeditioſi milites apud Lucanum 5. Pharſaliæ v. 274.

——— *jam reſpice canos,*
Invalidaſque manus & inanes cerne lacertos.
Uſus abit vitæ: bellis conſumpſimus ævum.
Ad mortem dimitte ſenes. en improba vota &c.

Totum autem hunc locum venuſtiſſimè imitatur Ovidius Eleg. 8. l. 4. Triſtium:

In cava ducuntur quaſſæ navalia puppes,
Ne temere in mediis diſſolvantur aquis.
Ne cadat, & multas palmas inhoneſtet adeptas,
Languidus in pratis gramina carpit equus.
MILES, ut emeritis non eſt ſatis utilis ARMIS,
PONIT ad antiquos, quæ tulit, ARMA Lares.
Sic igitur tarda vires minuente SENECTA,
Me quoque donari jam rude, tempus erat.

Et ſi ſæcla forent antiquis grata puellis,
  Eſſem ego, quod nunc tu;tempore vincor ego.
Non tamen iſta meos mutabunt ſæcula mores.
  Unusquiſque ſuâ noverit ire viâ.
Nonne fuit ſatius duro ſervire tyranno?
  Et gemere in tauro, ſæve Perille, tuo?
Gorgonis & ſatius fuit obdureſcere vultu?
  Caucaſias etiam ſi pateremur aves?
Sed tamen obſcurâ teritur rubigine mucro
  Ferreus, & parvo ſæpe liquore ſilex.
At nullo de me teritur ſublimine amor, qui
  Reſtat, & immeritâ ſuſtinet aure minas.

Ul-

OBSERVATIONES.

v. 47. *Et ſi ſæcla forent*] Malè omnino hæc explicat Scaliger. Non enim alloquitur Cynthiam Propertius, ut placebat magno viro, ſed potiùs rivalem ſuum; aitque ſe nihili fieri ab amicâ ob iniquam temporum conditionem, quibus nulla fides inſit levibus puellis: quòd ſi eſſent aurea illa ſæcula, quæ priſcas illas Heroinas tulerunt, futurum ſe voti ſui comporem, victo & depulſo æmulo. *Sæcla puellis antiquis grata* nihil aliud ſunt, quàm *antiqua ſæcula, vetuſti mores*. At Propert. loquitur [illegible], ut ſæpe aliàs. Ita explicandus verſiculus Eleg. 7. l. 1.

—— *ætatis tempora dura queri*.

Hoc diſtichon cum ſequenti non erat locu movendum.

v. 51. *Nonne fuit ſatius*] Virg. Eclog. 2.

NONNE FUIT SATIUS triſtes Amaryllidis iras,
Atque ſuperba pati faſtidia? nonne Menalcam,
Quamvis ille niger, quamvis tu candidus eſſes?

v. 58. *Reſtat, & immerita ſuſt. aure minas*] Lucretius lib. 1.

—— *Nam ſi certam finem eſſe viderent*
Ærumnarum homines, aliqua ratione valerent
Relligionibus, atque MINIS obſiſtere vatum.
Nunc ratio nulla eſt RESTANDI, nulla facultas:
Æternas quoniam pœnas in morte timendum.

V. 59.

Digitized by Google

Ultrò contemptus rogat, & peccaſſe fatetur
  Læſus, & invitis ipſe redit pedibus.
Tu quoque, qui pleno faſtus aſſumis amore,
  Credule, *NULLA diù femina pondus habet.*
An quiſquam in mediis perſolvit vota procellis,
  Cum ſæpe in portu fracta carina natet?
Aut priùs infecto depoſcit præmia curſu,
  Septima quàm metam triverit ante rota?
MENDACES ludunt flatus in amore ſecundi:
  Si qua venit ſerò, magna ruina venit.
Tu tamen interea, quamvis te diligat illa,
  In tacito cohibe gaudia clauſa ſinu.
Nãque in amore ſuo ſemper ſua maxima cuique,
  Neſcio quo pacto, verba nocere ſolent.
Quamvis te perſæpe vocet, ſemel ire memento.
  INVIDIAM quod habet, non ſolet eſſe diù.
At vos, qui officia in multos revocatis amores,
  Quantùm ſic cruciat lumina veſtra dolor!
Vidiſtis pleno teneram candore puellam:
Vi-

OBSERVATIONES.

v. 59. *Ultrò contemptus rogat*] Aquinati poëtæ lectionem Propertii familiarem fuiſſe non pauca demonſtrant, quæ videtur Satyricus à noſtri fontibus derivaſſe. Profectò geminus huic loco eſt ille 3. Sat.

—— *libertas pauperis hæc eſt:*
Pulſatus ROGAT, & pugnis conciſus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus indè reverti.

v. 75. *At vos*] Id vult Propertius Qui feminæ unius juſſis obtemperat, miſerrimus vivit; quas igitur lacrymas, quæ ſuſpiria futura cenſes omnivori hominis, & in plures amores diſtracti?

v. 77. *Vidiſtis pleno*] Sulmonenſis poëta idem argumentum copio-

 ſè

Vidiſtis fuſco; ducit uterque color.
Vidiſtis quamdam Argivâ prodire figurâ:
Vidiſtis noſtras; utraque forma rapit.
Illaque plebeio, vel ſit ſandycis amictu:
Hæc atque illa mali vulneris una via eſt.
Cum ſatis una tuis inſomnia portet ocellis,
Una ſit & cuivis femina multa mala.

ELEGIA XVIII.

Ad Cynthiam: ſe illam in ſomnis naufragio proximam vidiſſe, cui ſe ſpondet uſque fidiſſimum: aitque amantes divinatione non indigere ad genus mortis ſuæ prænoſcendum.

VIdi te in ſomnis fractâ, mea vita, carinâ
Ionio laſſas ducere rore manus:
Et quæcumque in me fueras mentita, fateri,
Nec jam humore graves tollere poſſe comas.
Qualem purpureis agitatam fluctibus Hellen,
Aurea quam molli tergore vexit ovis.

Quàm

OBSERVATIONES.

ſè tractat Amor. 2. Eleg. 4.

v. 78. *Vidiſtis fuſco*] Plenus & fuſcus candor opponuntur. Quod non temere apud alios auctores invenias.

v. 83. *inſomnia*] Vigilias. Terent. Eunucho Act. 2. Sc. 1.
Nam aut jam revertere; aut mox noctu te adigent horſum INSOMNIA.

ELEG. XVIII. v. 1. *Vidi te in ſomnis*] Callide admodùm Propertius comminiſcitur ſomnium, ut admonitu periculi deterreat Cynthiam à periurio, & levitate. Porro hæc ſunt venuſtiſſima, & maxime

Quàm timui, ne fortè tuum mare nomen haberet,
  Atque tuâ labens navita fleret aqua!
Quæ tum ego Neptuno, quæ tũ cũ Caſtore fratri,
  Quæque tibi excepi tum Dea Leucothoë!
At tu vix primas extollens gurgite palmas,
  Sæpe meum nomen jam peritura vocas.
Quòd ſi fortè tuos vidiſſet Glaucus ocellos,
  Eſſes Ionii facta puella maris:
Et tibi præ invidiâ Nereïdes increpitarent,
  Candida Niſæe, cærula Cimothoë.

Sed

OBSERVATIONES.

ximè caſtigato ſtylo conſcripta.

v. 8. *fleret*] Infortunii tui ſcilicet memor.

v. 10. *excepi*] Voto ſegregavi, & in donaria ſepoſui. Virg. Æneidos 9.

Vidiſti quo Turnus equo, quibus ibat in armis
Aureus? ipſum illum clypeum, criſtaſque rubentes
EXCIPIAM ſorti, jam nunc tua præmia, Niſe.

v. 11. *primas palmas*] Summos digitorum articulos. Ita Catul. carm. 2. *Cui PRIMUM digitum dare adpetenti* &c. At Valerius Flaccus meus nulli poëtarum ſecundus his coloribus Hellem pereuntem depingit 2. Argonautic.

Illa quidem feſſis longè petit humida palmis
Vellera, ſed bibulas urgenti pondere veſtes
Unda trahit, læviqve manus labuntur ab auro.
Quis tibi Phryxe dolor, rapido cum concitus æſtu
Reſpiceres miſeræ clamantia virginis ora,
EXTREMASQUE MANUS, ſparſoſque per æquora crines!

Hæc Propertio miram lucem affundunt, & ſanè videntur ab ipſo deducta, pulcherrimo quodam imitandi genere.

v. 12. *Sæpe meum nomen*] Naufragis in ore ſolent eſſe nomina eorum, quos amant. Hoc irata Dido comminatur Æneæ apud Virg. l. 4.

Spero equidem in mediis (ſi quid pia numina poſſunt)
Supplicia hauſurum ſcopulis, & NOMINE Dido
Sæpe VOCATURUM —

Vide etiam, ſi lubet, Ovidium 11. Metamorph.

Ff 2 v. 21.

Sed tibi ſubſidio delphinum currere vidi,
Qui puto Arioniam vexerat ante lyram.
Jamque ego conabar ſummo me mittere ſaxo,
Cum mihi diſcuſſit talia viſa metus.
Nunc admirentur, quòd tam mihi pulchra puella
Serviat, & totâ dicar in urbe potens.
Non ſi Cambyſæ redeant, & flumina Crœſi,
Dicat: de noſtro ſurge poëta toro.
Nam mea cum recitat, dicit ſe odiſſe beatos.
Carmina tam ſanctè nulla puella colit.
MULTUM in amore fides, multùm conſtantia prodeſt.
Qui dare multa poteſt, multa & amare poteſt.
Seu mare per longum mea cogitet ire puella,
Hanc ſequar, & fidos una aget aura duos.
Unum litus erit ſopitis, unaque tecto
Arbor, & ex unâ ſæpe bibemus aquâ.
Et tabula una duos poterit componere amantes,
Prora cubile mihi, ſeu mihi puppis erit.
Omnia perpetiar, ſævus licet urgeat Eurus,
Velaque in incertum frigidus Auſter agat,
Quicumque & venti miſerum vexaſtis Ulyſſem,
Et Danaûm Euboico litore mille rates:

Et

OBSERVATIONES.

V.21. *Nunc admirentur*] Sine recto caſu, quemadmodum ſupra Eleg. 5.
Non ita complebant Ephyreæ Laidos ædes.

V.22 *potens*] Felix in amore.

V.28. *multa & amare poteſt*] Significat divites rarò fideles eſſe, ſubinde enim ad novas prædas adjiciunt animum.

v. 39.

Et qui moviſtis duo litora, cum rudis Argûs
Dux erat ignoto miſſa columba mari.
Illa meis tantùm non umquam deſit ocellis,
Incendat navem Jupiter ipſe licet.
Certè iiſdem nudi pariter jactabimur oris.
Me licet unda ferat, te modò terra tegat.
Sed non Neptunus tanto crudelis amori,
Neptunus fratri par in amore Jovi.
Teſtis Amymone, latices cum ferret in arvis
Compreſſa, & Lernæ pulſa tridente palus.
Jam Deus amplexu votum perſolvit, at illi
Aurea divinas urna refudit aquas.
Crudelem & Boream rapta Orithyia negavit.
Hic Deus & terras, & maria alta domat.
Crede mihi, nobis miteſcet Scylla, nec umquam
Alternante vorans vaſta Charybdis aquâ.
Ipſaque ſidera erunt nullis obſcura tenebris:
Purus & Orion, purus & Hædus erit.
Quòd mihi ſi ponenda tuo ſit corpore vita,
Exitus hic nobis non inhoneſtus erit.
At vos incertam mortales funeris horam
Quæritis, & quâ ſit mors aditura viâ.

Quæ-

OBSERVATIONES.

V. 39. *duo litora*] Symplegadas, inſulas ad oſtium Ponti; quæ olim, ut quidem poëtæ fabulantur, magno impetu inter ſe concurrebant, aditumque navibus intercludebant.

V. 49. *votum perſolvit*] Deſiderium ſuum implevit.

V. 56. *Orion & Hædus*] Pluvia alioqui ſidera.

Quæritis & cælo Phœnicum inventa ſereno,
Quæ ſit ſtella homini commoda, quæque mala:
Seu pedibus Parthos ſequimur, ſeu claſſe Britannos,
Et maris & terræ cæca pericla viæ.
Rurſus & objectum fletis capiti eſſe tumultum,
Cum Mavors dubias miſcet utrimque manus:
Præterea domibus flammam, domibuſque ruinam,
Neu ſubeant labris pocula nigra tuis.
Solus amans novit, quando periturus, & à quâ
Morte, neq; hic Boreæ flabra, nec arma timet.
Jam licet & Srygiâ ſedeat ſub arundine remex,
Cernat & infernæ triſtia vela ratis:

OBSERVATIONES.

v. 61. *Phœnicum inventa*] Scientiam aſtrorum, quam veriſimile eſt à Tyriis Phœniciæ populis inventam, ut eâ navigantes uterentur. Nam, ut ait Tibullus Eleg 8. l. 1.

Prima ratem ventis credere docta Tyros.

Plinius tamen l. 7. c. 57. aliis omnino hanc gloriam tribuit, puta vel Atlanti Libyæ filio, vel Ægyptiis, vel Aſſyriis.

v. 67. *domibus flammam*] Subaudi *objectam eſſe.*

v. 68. *tuis*] Finitam perſonam pro indefinitâ uſurpat. Ita ſupra Eleg. 17.

Cum ſatis una TUIS inſomnia portet ocellis.

Hoc vero à ſcriptoribus optimis frequentiſſimum. Ciceronis exemplum dabo ex oratione pro Quintio, ubi poſtquam Nævii mores perſecutus eſt; demum addit: *Quare, quod ſocium TIBI cum velles adjungere, nihil erat, niſi ut in T. A pecuniis condiſceres, qui pecuniæ fructus eſſet.* I. e. nihil erat, quod aliquis eum ſocium ſibi vellet adiungere &c.

v. 71. *Stygia ſedeat ſub arundine*] Id eſt ſub calamis paluſtribus, qui Stygem obſident; Hæc enim veriſſima explicatio eſt illarum trium, quas attulit Douza pater.

Si modò clamantis revocaverit aura puellæ,
Conceſſum nullâ lege redibit iter.

ELEGIA XIX.

Jovi ſupplicat pro amicâ ægrotante.

JUpiter affectæ tandem miſerere puellæ:
Iam formoſa tuum mortua crimen erit.
Venit enim tempus, quo torridus æſtuat aër,
Incipit & ſicco fervere terra Cane.
Sed non tā ardoris culpa eſt, neque crimina cæli,
Quàm, toties ſanctos non habuiſſe Deos.
Hoc perdit miſeras, hoc perdidit ante puellas:
Quidquid jurarunt, ventus, & unda rapit.
Num ſibi collatam doluit Venus? illa peræquè

Præ

OBSERVATIONES.

v. 74. *redibit iter*]. Infra Eleg. 7. l. 4.

Unum impetraſſem te REVOCANTE diem.

ELEG. XIX. v. 6. *Quàm, toties ſanctos n. h. D.*] Periuri pœnam ait eſſe morbum graviſſimum, quo affligetur. *Sanctos* autem *Deos habere*, eſt juramentum caſtè ſervare. Agellius l. 7. c. 18. *Jusjurandum apud Romanos inviolate, SANCTEque HABITUM; ſervatumque.* Vide Ovidianas epiſtolas Acontii, & Cydippes, ubi ad rem plurima.

v. 9. *illa peræquè*] Niſi hoc diſtichon loco non ſuo poſitum fateare, ignores neceſſe eſt quid ſit τὸ *peræquè*. Sed ita reſtitue, ac omnem obſcuritatem diſcuties:

An contempta tibi Junonis templa Pelaſgæ?
Palladis aut oculos auſa negare bonos?
Num ſibi collatam doluit Venus? illa peræquè
Præ ſe formoſis invidioſa Dea eſt.

Peræquè, i. e. non ſecus ac Juno, & Pallas, ulciſcitur formoſarum mulierum petulantiam. Non igitur vitio vertendum Scaligero, ſi carmina elegantiſſimi poetæ ab

oſci-

Præ ſe formoſis invidioſa Dea eſt.
An contempta tibi Junonis templa Pelaſgæ?
Palladis aut oculos auſa negare bonos?
Semper formoſæ non noſtis parcere verbis.
Hoc tibi lingua nocens, hoc tibi forma dedit.

Sed

OBSERVATIONES.

oſcitantibus librariis peſſimè accepta, in priſtinam ſtationem, unde pulſa fuerant, revocavit; ignoſcendum potiùs, quòd pauca quædam effugerint ejus diligentiam. Vide infra obſerv. noſtras ad Eleg. 23. v. 51.

v. 10. *invidioſa.*] Non invida, ſed aſpera & acerba. Ovid. 15. Metamorph.

Tempus edax rerum, tuque INVIDIOSA vetuſtas
Omnia deſtruitis ——

v. 11. *contempta*] Omiſſa & poſthabita. Supra Eleg. 4. l. 1.

Nullas illa ſuis CONTEMNET fletibus aras.

i. e. ad omnes aras flebit. *Contemptus* Latinis idem eſt, quod nobis Italis: *non curanza*. Hoc magis patebit ex M. Tullio 1. de officiis: *Equidem & Platonem exiſtimo, ſi genus forenſe dicendi tractare voluiſſet, graviſſimè & copioſiſſimè potuiſſe dicere: & Demoſthenem, ſi illa quæ à Platone didicerat, tenuiſſet, & pronuntiare voluiſſet, ornatè, ſplendideque facere potuiſſe. Eodemque modo de Ariſtotele & Iſocrate judico, quorum uterque ſuo ſtudio delectatus, CONTEMPSIT alterum.* Hæc poſtrema ſic vertas licet: *Ne punto diverſo è il mio parere intorno ad Ariſtotele, ed Iſocrate, l'uno o l'altro de' quali invaghito della ſua profeſſione, non ſi curò di quell'altra.*

v. 12. *Palladis aut oculos*] Minerva enim glaucis oculis ab Homero paſſim deſcribitur, quos minùs probabant elegantiæ ſtudioſi. Nigri autem in pretio. Id colligimus ex Horatio Ode 32. l. 1.

Et Lycum nigris OCULIS, nigroque
Crine decorum.

tum ex Anacreonte ubi de forma Bathylli ad pictorem: Μέλαν ὄμμα γοργὸν ἔστω. *OCULUS niger ſit, & trux.* Cynthia igitur potuit fortaſſe cæruleos Palladis oculos reprehendere, cum ipſa nigris conſpicienda fuerit. Noſter ſupra Eleg. 9.

—— *caput, & digitos, & lumina nigra puellæ.*

v. 13. *Semper non noſtis*] Pro numquam noviſtis. vel τὸ *ſemper* otioſum eſt, ut alibi Propertio.

ω16.

Sed tibi vexatæ per multa pericula vitæ,
  Extremo veniet mollior hora die.
Io verſa caput primos mugiverat annos:
  Nunc Dea, quæ Nili flumina vacca bibit.
Ino etiam primâ terris ætate vagata eſt:
  Hanc miſer implorat navita Leucothoën.
Andromede monſtris fuerat devota marinis:
  Hæc eadem Perſei nobilis uxor erat.
Calliſto Arcadios erraverat urſa per agros:
  Hæc nocturna ſuo ſidere vela regit.
Quod ſi fortè tibi properarint fata quietem,
  Illa ſepulturæ fata beata tuæ:
Narrabis Semelæ, quo ſis formoſa periclo,
  Credet & illa ſuo docta puella malo.
Et tibi Mæonias inter Heroidas omnes
  Primus erit, nullâ non tribuente, locus.
Nunc, utcumque potes, fato gere ſaucia morem;
  Et DEUS, & durus vertitur ipſe dies.

Hoc

OBSERVATIONES.

V. 16. *mollior hora*] Felicior fortuna. Prædicit puellæ morituræ ἀποθέωσιν, allaris pluribus exemplis veterum Heroidum. Superior verſiculus ita mihi videtur legendus:

Sed tibi vexatæ per multa pericula, vitæ.

Notum eſt hoc nomine Propertium Cynthiæ ſuæ blandiri.

V. 31. *fato gere ſaucia morem*] Fer modicè infortunium tuum. Seneca Oedipo choro 5.

FATIS agimur: cedite FATIS.
Non ſollicitæ poſſunt curæ
Mutare rati ſtamina fuſi.

V. 32. *vertitur ipſe dies*] Rerum vices mutantur. Tibullus Eleg. 7. l. 2.

— credula vitam
Spes fovet, & melius cras fore ſemper ait.

V. 33.

Hoc tibi vel poterit conjux ignoſcere Juno.
Frangitur & Juno, ſi qua puella perit.
Deficiunt magico torti ſub carmine rhombi,
Et jacet extincto laurus aduſta foco.
Et jam Luna negat toties deſcendere cælo,
Nigraque funeſtum condidit omen avis.
Una ratis fati noſtros portabit amores
Cærula ad infernos velificata lacus.
Si non unius, quæſo miſerere duorum;
Vivam, ſi vivet: ſi cadet illa, cadam.
Pro quibus optatis ſacro me carmine damno:
Scribam ego: PER MAGNVM EST SALVA PVELLA IOVEM.
Ante tuoſque pedes illa ipſa adoperta ſedebit,
Narrabitque ſedens longa pericla ſua.
Hæc tua, Perſephone, maneat clementia, nec tu
Perſephones conjux ſævior eſſe velis.
Sunt apud infernos tot millia formoſarum:
Pulchra ſit in ſuperis, ſi licet, una locis.
Vobiſcum Antiope, vobiſcum candida Tyro,

Vo-

OBSERVATIONES.

v. 33. *Hoc tibi*] Sermonem ad Jovem convertit.

v. 47. *Hæc tua*] Si petita impetravero, ó Proſerpina, eadem expectes, quæ Jovi pollicitus ſum. Illa enim credebatur animas è vinculis corporum ſolvere dempto crine de vertice capitis. Virgilius 4. Æneidos:

Nondum illi flavum Proſerpina vertice crinem
Abſtulerat, Stygioque caput damnaverat Orco.

cujus veſtigiis nos olim inſiſtentes ita luſimus:

Tu Dea Perſephone fatalem tangere crinem
Abſtineas. merita victima pulla cadet.

v. 55.

Vobiſcum Europe, nec proba Paſiphaë:
Et quot Troja tulit, vetus & quot Achaïa formas,
Et Thebæ, & Priami diruta regna ſenis.
Et quæcumque erat in numero Romana puella
Occidit. has omnes ignis avarus habet.
NEC forma æternùm, aut cuiquam eſt fortuna perennis.
LONGIUS, aut propiùs mors ſua quemque manet.
Tu quoniam es, mea lux, magno demiſſa periclo,
Munera Dianæ debita redde choros.
Redde etiam excubias Divæ nunc, ante juvencæ;
Votivas noctes & mihi redde decem.

ELEGIA XX.

Narrat ſe ab Amorum catervâ noctu comprenſum, & injectis compedibus ad Cynthiam deductum.

HEſternâ, mea lux, cum potus nocte vagarer,
Nec me ſervorum duceret ulla manus,

Ob-

OBSERVATIONES.

v. 55. *in numero*] Subaudi *formoſarum*.

v. 58. *Longiùs, aut propiùs*] Non eſt, cur properetis ô numina inferorum Cynthiæ mortem inferre, ſiquidem exactâ ætate demum recidet in veſtram ditionem. Orpheus apud Ovid. 10 Metamorph. Eurydicem repetens à Plutone:

Omnia debemur vobis: paulumque morati,
Seriùs, aut citiùs ſedem properamus ad unam.
Tendimus huc omnes: hæc eſt domus ultima: voſque
Humani generis longiſſima regna tenetis.
Hæc quoque cum juſtos matura peregerit annos,
Juris erit veſtri. pro munere poſcimus uſum.

ELEG. XX. v. 2. *Nec me ſervorum d...*

Obvia neſcio quot pueri mihi turba minuta
 Venerat (hos vetuit me numerare timor)
Quorum alii faculas, alii retinere ſagittas,
 Pars etiam viſa eſt vincla parare mihi.
Sed nudi fuerant. quorum laſcivior unus
 Arripite hunc, inquit, nam bene noſtis eum.
Hic erat: hunc mulier nobis irata locavit.
 Dixit, & in collo jam mihi nodus erat.
Hic alter jubet in medium propellere, & alter;
 Intereat, qui nos non putat eſſe Deos.

Hæc

OBSERVATIONES.

d. v. m.] Homines genio, & libidini dediti, maxime gaudent ſolitudine. Ideò Paſinurus apud Plautum Curc. Act. 1. ſc. 1. reprehendit Phædromum adoleſcentem intempeſtâ nocte ſine ſervis foras euntem:

Iſtuc quidem nec bellum eſt, nec memorabile,
Tute tibi puer es lautus, luces cereum.

V. 5. *Quorum alii faculas*] Plures fuiſſe Cupidines, præter Græcos poëtas teſtatur etiam Claudianus de nuptiis Honorii, & Mariæ:

Mille pharetrati ludunt in margine fratres,
Ore pares, habitu ſimiles, gens mollis Amorum.
Hos Nymphæ pariunt, illum Venus aurea ſolum
Edidit ———

Cæterū videtur Propertius Theocritum imitari voluiſſe, ſi modò Theocriti eſt Idyllium, in quo parvuli Amores mittuntur à Venere ad aprum veſtigandum, qui Adonin dente percuſſerat. Omitto Græca, quia multa.

Illi ſtatim volucres
Percurſitantque ſilvam,
Et incidunt in illum:
Ligantque, vinciuntque.
COLLO dat hic catenas,
Captivus ut trahatur:
Adurget ille pone,
Et terga cædit arcu.
Aper gradu it tremente,
Ut Cyprin expaveſcens.

V. 9. *locavit*] Subaudi *puniendum, indignisque modis accipiendum*. Locabantur autem opera publica, ædificia, vectigalia, funera, ludi, & alia multa generis ejuſdem; qui verò hæc perficienda, expediendaque ſuſcipiebat, is *redemptor* dicebatur. Horatius

Ode

Hæc te non meritum totas expectat in horas,
  At tu neſcio quas quæris inepte fores.
Quæ cum Sidoniæ nocturna ligamina mitræ
  Solverit, atque oculos moverit illa graves:
Afflabunt tibi non Arabûm de gramine odores,
  Sed quos ipſe ſuis fecit Amor manibus.
Parcite jam fratres: jam certos ſpondet amores,
  Et jam ad mandatam venimus ecce domum.
Atque ita me injecto duxerunt rurſus amictu.
  I nunc, & noctes diſce manere domi.

Ma-

OBSERVATIONES.

Ode 1. l. 3.
---- huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominuſque terræ
Faſtidioſus ----
Loquitur de molium fundamentis in ipſum mare jactis.

V. 17. *ſuis fecit Amor manibus*] Catullus carm. 13.
Unguentum dabo, quod meæ puellæ
Donarunt Veneres, Cupidineſque.

V. 21. *me injecto duxerunt rurſus amictu*] Probo conjecturam viri doctiſſimi Nicolai Heinſii, *mi injecto duxerunt rurſus amictu: I nunc* &c. Qui vulgatam lectionem amplectuntur, eos neceſſe eſt ita ſequentem verſiculum accipere, ut Propertius ſe ipſum objurget, qui ſcilicet noctu domo exierit, & in graſſatores inciderit. Omnino tamen ab Heinſio ſtandum eſſe cenſeo. Quærat aliquis non ſine cauſa, quid ſit hoc loco τὸ *injecto amictu*. Sciendum eſt, ganeones illos veteres, quoties nocturno tempore ad luſtra, vel popinas ire placuiſſet, caput pallio, vel cucullo, vel pileo tectum habuiſſe. Produco auctores, & primùm quidem Suetonium Tranquillum in Nerone c. 26. *Poſt crepuſculum ſtatim, arrepto pileo, vel galero, popinas inibat, circumque vicos VAGABATUR ludibundus.* Cui proximè accedat Julius Capitolinus in Vero: *Fertur & nocte perpeti alea luſiſſe, cum in Syria concepiſſet id vitium, atque in tantum vitiorum Caianorum, & Neronianorum, & Vitellianorum fuiſſe æmulum, ut VAGARETUR NOCTE per tabernas ac lupanaria, obtecto capite cucullione vulgari viatorio, & commiſceretur cum triconibus,*

Digitized by Google

Mane erat, & volui ſi ſola quieſceret illa,
Viſere: at in lecto Cynthia ſola fuit.
Obſtupui. non illa mihi formoſior umquam
Viſa, nec oſtrinâ cum fuit in tunicâ.
Ibat & hinc caſtæ narratum ſomnia Veſtæ,
Neu ſibi, neve mihi quæ nocitura forent.

Ta-

OBSERVATIONES.

bus, & commi teret rixas, diſſimulans quis eſſet. Nota ſunt ſimilia flagitia prurientis Meſſalinæ, quæ ſic inſectatur Juven. 5. Sat.

Auſa Palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix auguſta cucullos.

& paulò poſt:

Sed nigrum flavo crinem abſcondente galero,
Intravit calidum veteri centone lupanar.

Fingamus igitur, Propertium capite operto fores meretricum quæſiviſſe, ne ſcilicet ab occurrentibus agnoſci poſſet: deinde à Cupidinum grege detectum, & inſpectum diligenter: poſtremò agnitum, vinctum, & ad amicam deductum minutos illos ſatellites evaſiſſe, qui tamen antequam abirent, *injecto rurſus amictu*, i. e. capite iterum obvoluto, his verbis temulentum proſecuti ſint:

I nunc, & noctes diſce manere domi.

quaſi dicerent: Te quidem è compedibus noſtris liberum emittimus, at cave ne in poſterum aliquid ſimile committas, ut nimirùm amicam frigidam in lecto relinquas. *Manere domi*, eſt à latere puellæ non diſcedere. Supra Eleg. 1.

Ex hac ducentur funera noſtra DOMO.

Et clarius Eleg. 17.

In primis una diſcat amare DOMO.

Sane iſti nocturni graſſatores capita redeuntium à cœna nonnumquam revelabant. Quod Catoni cenſorio notiſſimæ ſeveritatis viro eveniſſe narrat Plinius l. 3. Epiſt. ad Attil. Sever. *Erunt*, inquit, *officia antelucana, in quæ incidere impune ne Catoni quidem licuit, quem tamen C. Cæſar ita reprehendit, ut laudet. deſcribit eos, quibus OBVIUS fuerit, cum caput EBRII retexiſſent, erubuiſſe. deinde adjicit: Putares non ab illis Catonem, ſed illos à Catone deprehenſos.* Spero jam ab omnibus intellectum iri, quid ſit *amictum injicere* hoc Propertii verſu, qui ſanè hactenùs obſcuriſſimus fuit.

v. 29.

Talis viſa mihi ſomno demiſſa recenti,
(Heu quantùm per ſe candida forma valet!)
Quid tu matutinus, ait, ſpeculator amicæ,
Me ſimilem veſtris moribus eſſe putas?
Non ego tam facilis. ſat erit mihi cognitus unus,
Vel tu, vel ſi quis verior eſſe poteſt.
Apparent non ulla toro veſtigia preſſo,
Signa voluptatis, nec jacuiſſe duos.
Aſpice ut in toto nullus mihi corpore ſurgat
Spiritus, admiſſo notus adulterio.
Dixit, & oppoſitâ propellens ſuavia dextrâ,
Proſilit in laxâ nixa pedem ſoleâ.
Sic ego tam ſancti cuſtode recludor amoris.
Ex illo felix nox mihi nulla fuit.

ELE-

OBSERVATIONES.

V.29. *ſomno demiſſa recenti*] Supra Eleg. 19. *magno DEMISSA periclo.*

V.32. *veſtris moribus*] Ideſt *virorum.*

V.38. *notus adulterio*] V. Indicem verbo *adulterium.*

V.39. *propellens ſuavia dextra*] Horat. Epod. 3. ad Mœcenatem: *MANUM puella SUAVIO opponat tuo.*

V.42. *Ex illo*] Ita Virg. 2. Æneid. *EX ILLO fluere, ac retro ſublapſa referri Omnia* ——

ELEG.

ELEGIA XXI.

Apollinis porticum amicæ deſcribit, ejuſque fidem att ſe ſuſpectam habere: quam tamen peccantem ex communi conſuetudine defendit.

QUæris cur veniam tibi tardior? aurea Phœbi
Porticus à magno Cæſare aperta fuit.
Tota erat in ſpecies Pœnis digeſta columnis;
Inter quas Danai femina turba ſenis.
Hìc equidem Phœbo viſus mihi pulchrior ipſo
Marmoreus tacitâ carmen hiare lyrâ.
Atque aram circùm ſteterant armenta Myronis,
Quatuor artificis vivida ſigna boves.

Tum

OBSERVATIONES.

ELEG. XXI. v. 5. *Hìc equidem Phœbo v. m. p. i*]Si τὸ *hic* adverbium eſſe cenſeas, verſiculum ita commodè explicabis: *In hac porticu viſus eſt mihi marmoreus quidam, ſive marmorea quædam effigies, pulchrior ipſo Phœbo* &c. Atne, quid tecum diſſimulem, candide lector, totum locum ſic reſtituendum opinor:

Quæris cur veniam tibi tardior? aurea Phœbi
Porticus à magno Cæſare aperta fuit.
Tota erat in ſpecies Pœnis digeſta columnis:
Inter quas Danai femina turba ſenis.
Tum medium Clario ſurgebat marmore templum,
Et patria Phœbo carius Ortygia.
Auro Solis erat ſupra faſtigia currus,
Et valvæ Libyci nobile dentis opus.
Altera dejectos Parnaſſi vertice Gallos,
Altera mœrebat funera Tantalidos.
Deinde inter matrem Deus ipſe, interque ſororem
Pythius in longa carmina veſte ſonat.
Hìc equidem Phœbo viſus mihi pulchrior ipſo

Mar-

Tum medium Clario ſurgebat marmore templum,
Et patriâ Phœbo carius Ortygiâ.
Auro Solis erat ſupra faſtigia currus,
Et valvæ Libyci nobile dentis opus.
Altera dejectos Parnaſſi vertice Gallos,
Altera mœrebat funera Tantalidos.
Deinde inter matrem Deus ipſe, interque ſororem
Pythius in longâ carmina veſte ſonat.
Illic aſpicias ſcopulis hærere ſorores,
Et canere antiqui dulcia furta Jovis:
Ut Semele eſt combuſtus, ut eſt deperditus Io,
Denique ut ad Trojæ tecta volarit avis.
Qui videt, is peccat; qui non & viderit ergo
Non cupiet: *FACTI crimina lumen habet.*

Quòd

OBSERVATIONES.

Marmoreus tacita carmen hiare lyra.
Atque aram circumſteterant armenta Myronis
Quatuor artificis vivida ſigna boves.
Illic aſpicias ſcopulis hærere ſorores &c.

En tibi apta & diſpoſita omnia. Deſcribit primò porticum, quâ templum Apollinis circumſeptum, ejuſque picturas: deinde ipſius templi exteriorem faciem, videlicet valvas, & faſtigium: poſtremò aram & ſimulacrum Apollinis.

v. 13. *Altera*] Duo inſignia Phœbi facinora geminis valvis erant inſculpta: Brenni Gallorum ducis temeritas repreſſa, & ſuperbia Niobes Tantali filiæ liberorum cæde multata. v. Indicem noſtrum verbo *Brennus*, *Niobe.*

v. 16. *in longa veſte*] Pallam intelligit ad talos uſque demiſſam. V. Tibul. Eleg. 4. l. 3.

v. 22. *facti crimina lumen habet*] Huc pertinent, quæ obſervavi ad illud Eleg. 12. ſupra: *Oculi ſunt in amore duces.*

Quòd ſi nemo exſtat, qui vicerit alitis arma,
  Communis culpæ cur reus unus agor?
Unâ contentum pudeat me vivere amicâ?
  Hoc ſi crimen erit, crimen Amoris erit.
Mî nemo objiciat, libeat tibi, Cynthia, mecum
  Roſcida muſcoſis antra tenere jugis.
Nec tu Virginibus reverentia moveris ora;
  Hic quoque nō neſcit, quid ſit amare, chorus:
Si tamen Oeagri quædam compreſſa figurâ
  Biſtoniis olim rupibus accubuit.
Hìc ubi me primâ ſtatuent in parte choreæ,
  Et medius tectâ cuſpide Bacchus erit:
Tum capiti ſacros patiar pendere corymbos;
  Nam ſine te noſtrum non valet ingenium.
Hoc utinam ſpatiere loco, quodcumque vacabis,

Cyn-

OBSERVATIONES.

V.26. *crimen Amoris erit*] Non aliam ob cauſam antiqui mortales Venerem, & Cupidinem inter Deos collocaverunt, quàm ut liberiùs genio indulgerent, & cupiditatibus impunè fræna laxarent. Ita & Lyconides Plautinus Aulul. Act. 4. Sc. 10. confidit ſe excuſatum iri apud Euclionem, cujus filiam virginem vitiaverat:

Deus mihi impulſor fuit, is me ad illam illexit.

Sed reverâ non ſuperis hortatoribus flagitia patrantur, at potiùs *ſua cuique Deus fit dira cupido*

V.29. *reverentia moveris ora*] Ne vultum rubore perfundas coram Camœnis, veluti minimè deceat puellam corruptam virginum cœtibus intereſſe: nam & Muſæ noverunt, ó Cynthia, quid ſit Amor, & furtivi concubitus. Porrò ita dixi. *Virginibus ora movere*, ut Eleg. 12 l. 1. *præſenti flere puellæ*; Eleg. 20 eiuſdem libri, *ſeverat Aſcanio &c.* Id habet proprium poëta Umber, ut quàm longiſſimè recedat a vulgari conſuetudine loquendi.

V. 34. *tecta cuſpide*] Haſtâ, ſeu bacillo pampinis involuto, quem thyrſum appellabant.

V. 37. *Hoc utinam ſpatiere loco*]

I. c.

Digitized by Google

Cynthia: ſed tibi me credere turba vetat,
Cum videt accenſis devotam currere tædis.
In nemus, & Triviæ lumina ferre Deæ.
Nam quid Præneſtis dubias ô Cynthia ſortes?
Quid petis Ææi mœnia Telegoni?
Curve te in Herculeum deportant eſſeda Tibur?
Appia cur toties te via ducit anum?
Scilicet umbroſis ſordet Pompeia columnis
Porticus aulæis nobilis Attalicis:
Et creber platanis pariter ſurgentibus ordo,
Flumina ſopito quæque Marone cadunt:
Et leviter Nymphis tota crepitantibus urbe,
Cum ſubito Triton ore recondit aquam.

Fal-

OBSERVATIONES.

I. e. utinam deambules in porticu Apollinis Palatini, cum tibi per domeſtica negotia prodire licebit.

v. 39. *Cum videt accenſis &c.*] Cauſam ſcilicet religionis amoribus ſuis prætendebat peſſima & doloſa puella.

v. 41. *Præneſtis dubias ſortes*] Ob id fortaſſe *dubias* vocat, quòd eas Romani patriis auſpiciis poſthaberent. Favet Valerius Maximus, apud quem l. 1. c. 3. ſic lego: *Lutatius, qui primum Punicum bellum confecit, à Senatu prohibitus eſt SORTES fortunæ PRÆNESTINÆ adire. Auſpiciis enim patriis, non alienigenis Rempublicam adminiſtrari oportere judicabant.*

v. 45. *Scilicet*] Quæ ſequuntur uſque ad verſum 51. *εἰρωνικῶς* intelligenda; cui enim ſordere meritò poterant opera tam illuſtria, & magnifica?

v. 47. *platanis pariter ſurgentibus*] Apud Pompeianam porticum fuiſſe nemora variis arboribus conſita innuit Martialis Epig. 14. l. 2.

Indè petit centum pendentia tecta COLUMNIS,
Illinc POMPEII dona; NEMUSQUE duplex.

v. 48. *Flumina ſopito q. Marone cadunt*] E ſimulacro fluminis reclinati, ac dormientis.

v. 50. *Triton*] Marmorea Tritonis ſtatua, cujus ex ore aqua ſiphoni-

ni-

Falleris; iſta tui furtum via monſtrat amoris.
Non urbem, demens: lumina noſtra fugis.
Quo fugis ah demens? nulla eſt fuga, tu licet uſque
Ad Tanaim fugias, uſque ſequetur Amor.
Non, ſi Pegaſeo vecteris in aëra dorſo:
Nec, tibi ſi Perſei moverit ala pedes;
Vel, ſi te ſectæ moveant talaribus auræ,
Nil tibi Mercurii proderit alta via.
Inſtat ſemper Amor ſupra caput, inſtat amanti,
Et gravis ipſe ſuper libera colla ſedet.
Excubat ille acer cuſtos, & tollere numquam
Te patietur humo lumina capta ſemel.
Et jam ſi pecces, Deus exorabilis ille eſt,
Si modò præſentes viderit eſſe preces.
Nũ jã, dura, paras Phrygias nunc ire per undas,
Et petere Hircani litora nota maris?
Spargereque alternâ communes cæde penates,
Et ferre ad patrios præmia dira Lares?
Nil agis, inſidias in me componis inanes:
Tendis iners docto retia nota mihi.

Sed

OBSERVATIONES.

nibus expreſſa cadebat. *Nymphas* autem pro aquis ipſis uſurpari, norunt illi, qui citati Martialis Epigrammata, & Pedonis Albinovani Elegiam in obitum Mœcenatis legerunt. A Pedone vocantur *canoræ*, quemadmodùm hìc à Propertio *crepitantes*.

v. 64. *præſentes preces*] Efficaces, validas. Eodem pacto dicimus, *remedium præſens*, *Dii præſentes &c.*

v. 65. *Num jam; dura &c.*] Lepidiſſimè irridet amicam, q. d. Mulieres cum longa itinera capeſſunt, non jam ad rem gerendam cum hoſtibus proficiſcuntur, ut

d-

Sed de me minor eſt famæ jactura pudicæ:
Tanta tibi miſeræ, quanta mereris, erit.
Nuper enim de te noſtras me lædit ad aures
Rumor, & in totâ non bonus urbe fuit.
Sed te non debes inimicæ credere linguæ.
SEMPER formoſis fabula pœna fuit.
Non tua deprenſo damnata eſt fama veneno.
Teſtis eris puras, Phœbe, videre manus.
Sin autem longo nox una, aut altera luxu
Conſūpta eſt, nō me crimina parva movent.
Iſta ſenes licet accuſent convivia duri,
Nos modò propoſitum, vita, teramus iter.

Illo-

OBSERVATIONES.

denique victrices, & manubiis onuſtæ domum ſuam revertantur. Nihil tale de illis credere oportet, ſiquidem bello ineptæ procreatæ ſunt. Quid igitur exiſtimandum, quoties ab Urbe diſcedunt? Eas nimirùm oculos virorum, & amantium fugere, ut libidinem ſuam ſecuriùs expleant.

v.78. *Teſtis eris puras P. v. m.*] Vide quæ obſervavi ad Eleg. 15. L.1. v. 37.

v.80. *crimina parva*] Ea hæreſis inſederat veterum animis, ut adulteria, ſtupra, & id genus flagitia vix indelictis haberent, nomine uſuum cohoneſtantes. Petronius Sat. de ſceleſtis nuptiis immaturæ virgunculæ: *LUSUMQUE puerilem libidinoſa ſpeculabatur diligentia.* Et Martialis Epig. 2. l. 6. de lege Domitiani adverſus adulteros latâ:

LUSUS erat ſacræ connubia fallere tedæ.

Juvenalis ad calcem 7. Sat. *ne turpia* LUDANT. Nec aliò trahendum, quod narrat Suetonius in Tiberio c. 45. *Feminarum quoque, & quidem illuſtrium, capitibus quantoperè ſolitus ſit illudere, evidentiſſimè apparuit Malloniæ cujuſdam exitu &c.*

Ibid. *movent*] Negotium facesſunt. Ità ſupra Eleg. 16.

Ah peream, ſi me iſta MOVENT diſpendia.

v.81. *Iſta ſenes*] Vide Catul. c. 5. v. 2.

Illorum antiquis onerentur legibus aures.
Hic locus eſt, in quo tibia docta ſones:
Quæ non jure vado Mæandri jacta nataſti,
Turpia cum faceret Palladis ora tumor.
Tyndaris externo patriam mutavit amore,
Et ſine decreto viva reducta domum eſt.
Ipſa Venus quamvis corrupta libidine Martis,
Nec minùs in cælo ſemper honeſta fuit.
Quamvis Ida Parim paſtorem dicat amaſſe,

At-

OBSERVATIONES.

v.83. *onerentur legibus aures*] Obruantur ingeſtis antiquorum inſtitutis, & præceptis. Acriori verbo uſus eſt Perſius 1. Sat. in re non prorſus diſſimili:

Sed quid opus teneras mordaci radere vero
AURICULAS? ——

v.87. *patriam mutavit*] Scripſerit fortaſſe Propertius *patrium*; concinnius enim videtur patrium amorem externo mutare, Menelaum ſcilicet Paride. Fuit autem Helena Spartana, & Menelaus Spartæ rex.

v.88. *ſine decreto*] Interpretor abſque procerum Græcorum ſuffragiis, conjuge tantùm intercedente, ne occideretur. Rem porrò, ſicuti geſta eſt, narrat Dictys Cretenſis l. 5. de bello Trojano *Namque poſt captum Ilium Ajax recordatus eorum, quæ tantis tempeſtatibus propter mulierem perpeſſi expertique eſſent, primus omnium interfici eam juſſerat: jamque approbantibus conſilium Ajacis multis bonis, Menelaus amorem conjugii etiamnunc retinens, ſingulos ambiendo orandoque ad poſtremum perfecerat, uti interceſſu Ulyſſis, Helena incolumis ſibi traderetur.* Et quidem *decernere* apud Juriſperitos eſt, *cauſa cognita aliquid ſtatuere.* L. 1. ff de offic. adſeſſ. L. 9 § *ubi* DECRETUM ff. de offic. proconſulis, & paſſim. Noluit igitur Menelaus cauſam Helenæ per concilium procerum cognoſci, ſed ipſe vi tyrannicâ, & ope fratris nixus eam à crimine abſolvit. Quamquam enim Dictys affirmet preces interpoſitas, quis neſcit principum preces nihil à juſſis diſtare. Horat. Sat. 3. l. 1.

—— Cæſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris atque ſuam &c.

v. 92.

Atque inter pecudes accubuiſſe Deam:
Hoc & Hamadryadum ſpectavit turba ſororum,
Silenique ſenes, & pater ipſe chori.
Cum quibus Idæo legiſti poma ſub antro
Suppoſitâ excipiens, Nai, caduca manu.
An quiſquam in tanto ſtuprorum examine quærit
Cui hæc tam dives? quis dedit? unde dedit?
O nimiùm noſtro felicem tempore Romam,
Si contra mores una puella facit!
Hæc eadem hæc ante illâ impunè & Lesbia fecit.
Quæ ſequitur, certè eſt invidioſa minùs.
Qui quærit Tatios veteres, duroſque Sabinos,
Hic poſuit noſtrâ nuper in urbe pedem.

Tu

OBSERVATIONES.

v.92. *Atque inter pecudes*] Oenone Ovidiana hoc ipſum fatetur:

Sæpe greges INTER requievimus arbore tecti.

96. *Nai, caduca*] Ita emendavit vir omni laude major Joſephus Scaliger, in cuius ſententiam pedibus eo. Anteà legebatur corruptiſſimè, *Naica dona*.

v. 98. *unde dedit?*] Notiſſimus Ennii verſiculus, quem mutuatur Juvenalis Sat.14.

UNDE habeas QUÆRIT nemo, ſed oportet habere.

v.102 *Quæ ſequitur*] Novi ſceleris auctores graviori cenſurâ dignos judicat; illos verò, qui ad exempla peccant, mitiùs habendos. Audi Biblin Ovidianam 9. Metamorph:

Quid liceat neſcimus adhuc, & cuncta licere:
Credimus, & SEQUIMUR magnorum exempla Deorum.

v.104. *poſuit n.n. in urbe pedem*] Peregrinus eſt, nec dum didicit Romanorum cõſuetudinem. Ovid. cit. 3. Amor. Eleg. 4.

Ruſticus eſt nimium, quem lædit adultera conjux;
Et notos mores non ſatis URBIS habet:
In qua Martigenæ non ſunt ſine crimine nati
Romulus Iliades, Iliadeſque Remus.

 v.106.

Tu priùs & fluctus poteris ſiccare marinos,
  Altaque mortali deligere aſtra manu:
Quàm facere ut noſtræ nolint peccare puellæ.
  Is mos Saturno regna tenente fuit.
Et cum Deucalionis aquæ fluxere per orbem,
  Et poſt antiquas Deucalionis aquas,
Dic mihi quis potuit lectum ſervare pudicum?
  Quæ Dea cum ſolo vivere ſola Deo?
Uxorem quondam magni Minois, ut ajunt,
  Corrupit torvi candida forma bovis.

Nec

OBSERVATIONES.

v. 106. *deligere aſtra manu*] Hoc vernaculo idiomate ita diceres *ſpiccare le ſtelle dal firmamento.* Figura enim ducitur à floribus, qui unguibus decerpuntur. Idem Ovidius Epiſt. Phædræ:

Eſt aliquid plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam DELIGERE ungue roſam.

v. 108. *Is mos Saturno*] Aurea ſæcula ſub imperio Saturni floruerunt, quibus nullæ fraudes, nulla ſcelera mentes hominum invaſerant: colebatur paſſim juſtitia, vigebat pietas, honeſtas in pretio erat. Quamobrem Juvenalis dehortatur Urſidium Poſthumum ab uxore ducendâ, cum veteris ætatis minima quæque veſtigia inſequentium temporum pravitas aboleviſſet, & jam adulteriorum libertas eò uſque procederet, ut qui tale facinus admitterent, *hilares nitidique* vocarentur. Ita verò exorditur Sat. 6.

Credo pudicitiam SATURNO REGE moratam
In terris, viſamque diu &c.

Naſo autem, ut ſolitus, Propertium imitatur ep. Phædræ, quam paulò ante attuli:

ISTA vetus pietas, ævo moritura futuro,
Ruſtica SATURNO REGNA TENENTE, fuit.

v. 109. *Et cum Deucalionis aquæ*] Poſt *fuit* præcedente verſiculo colloca punctum, ut rectè monuit Douza P. Hic verò lege meo periculo:

At cum Deucalionis aquæ fluxere per orbem,
Et poſt antiquas Deucalionis aquas,
Dic mihi quis potuit lectum ſervare pudicum?

v. 116.

Nec minùs ærato Danaë circumdata muro,
Non potuit magno caſta negare Jovi.
Quòd ſi tu Grajas, ſeu ſis imitata Latinas:
Semper vive meo libera judicio.

ELEGIA XXII.

Queritur Cynthiæ ſecubitum, dum ſacris Iſidis operaretur, eamque hortatur ne bibendo pulchritudinem corrumpere velit.

TRiſtia jam redeunt iterum ſolennia nobis,
Cynthia jam noctes eſt operata decem.
Atque utinam Nilo pereat quæ ſacra tepente
Miſit matronis Inachis Auſoniis!
Quæ Dea tam cupidos toties diviſit amantes,
Quæcumque illa fuit, ſemper amara fuit.
Tu certè Jovis occultis in amoribus Io
Senſiſti, multas quid ſit inire vias:
Cum te juſſit habere puellam cornua Juno,
Et pecoris duro perdere verba ſono.
Ah quoties quernis læſiſti frondibus ora:
Manſiſti ſtabulis abdita paſta tuis!
An quoniam agreſtem detraxit ab ore figuram
Jupiter, idcircò facta ſuperba Dea es?

An

OBSERVATIONES.

v. 116. *negare*] Huic verbo contrarium *dare*, utraque autem rem obſcœnam velant. Exempla obvia legēti Martialis Epigrammata.

ELEG.

An tibi non ſatis eſt fuſcis Ægyptus alumnis?
Cur tibi tam longâ Roma petita viâ eſt?
Quidve tibi prodeſt viduas dormire puellas?
Sed tibi, crede mihi, cornua ruſſus erunt.
Aut nos è noſtrâ te, ſæva, fugabimus urbe:
Cum Tiberi Nilo gratia nulla fuat.
At tu, quæ noſtro nimiùm placata dolori es,
Noctibus his vacui reſaciamus iter.
Non audis, & verba ſinis mea ludere, cum jam
Flectant Icarii ſidera tarda boves.
Lenta bibis: mediæ nequeunt te frangere noctes.

An

OBSERVATIONES.

ELEG. XXII. v. 15. *fuſcis alumnis*] Utpote ad meridiem poſitis, & Solis itineri ſubjectis. Contra Septemtrionales populi flavis capillis decori, vultuſque candore præcellentes. Diſertè Vitruvius l. 6. Architect. c. 1. *Sub Septemtrionibus nutriuntur gentes immanibus corporibus, candidis coloribus, directo capillo & ruſo, oculis cæſiis, ſanguine multo, quoniam ab humoris plenitate, cœlique refrigerationibus ſunt conformati; Qui autem ſunt proximi ad axem meridianum, ſubjectique ſolis curſui, brevioribus corporibus, colore FUSCO, criſpo capillo, oculis nigris, cruribus invalidis, ſanguine exiguo, ſolis impetu perficiuntur*. Martialis de pueri electione ad Flaccum Epig. 42. l. 4.

Sit nive candidior, namque in Mareotide FUSCA;
Pulchrior eſt, quantò rarior, iſte color.

De hujuſmodi, aut certè finitimis gentibus venuſte Iſidorus l. 19. c. 23. *Mauros habet tetra nox corporum*. & Petronii fragmentum:

Tinctus colore noctis.
Manu puer loquaci.

id eſt citharœdus Ægyptius.

v. 22. *reſaciamus iter*] Parcant verecundæ aures: innuit poeta obſcœnam equitationem; cui novum curriculum inſtaurare parat noctium aliquot abſtinentiâ.

v. 25. *mediæ nequeunt te frangere noctes*] Nepotuli, & delicati homines cœnam in lucem producebant, quod ſignificat noſter Eleg. 6. l. 4.

Sic

An nondum eſt talos mittere laſſa manus?
Ah pereat quicumque meracas repperit uvas,
Corrupitque bonas nectare primus aquas.
Icare Cecropiis meritò jugulate colonis,
Pampineus noſti quam ſit amarus odor.
Tu quoque ô Eurytion vino Centaure periſti,
Nec non Iſmario tu Polypheme mero.
VINO forma perit, vino corrumpitur ætas:
Vino ſæpe ſuum neſcit amica virum.
Me miſerum, ut multo nihil es mutata Lyæo,
Jam bibe; formoſa es, nil tibi vina nocent.
Cum tua præpendent demiſſæ in pocula ſertæ,
Et mea deductâ carmina voce legis,

Lar-

OBSERVATIONES.

Sic NOCTEM patera, ſic ducam carmine, donec
Injiciat radios in mea vina dies.
languentem verò famem acidorum eſu denuò excitabant, teſte Juven. 4. Sat. ubi de Montano Senatore:
—— noverat ille
Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis
Jam MEDIAS, aliamque famem cum pulmo Falerno
Arderet. nulli major fuit uſus edendi
Tempeſtate mea: Circeis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, Rutupinove edita fundo
Oſtrea, callebat primo deprendere morſu.

v. 28. *bonas aquas*] Dixerat multò ante Pindarus Ode 1. Olymp. *ἄριστον μὲν ὕδωρ. OPTIMA quidem eſt AQUA;* quòd juxta ſententiam Thaletis Mileſii ex aquâ omnia ortum ducerent. Sed exiſtimo Propertii mentem aliam fuiſſe, lymphæ ſcilicet potum, veluti utiliorem & magis ſalubrem, commendandi.

v. 33. *Vino forma peris*] Ex adverſo de Phyllide meretriculâ ita loquitur Eleg. 8 l. 4.
Sobria grata parùm; cum bibit, omne decet.
Sed ibi latet nequitia.

v. 39.

Largiùs effuſo madeat tibi menſa Falerno,
Spumet & aurato mollius in calice,
Nulla tamen lecto recipit ſe ſola libenter;
Eſt quiddam, quod vos quærere cogat Amor.
SEMPER in abſentes felicior æſtus amantes.
Elevat aſſiduos copia longa viros.

ELEGIA XXIII.

Lynceum, quòd Cynthiæ caſtitatem tentaſſet, primùm objurgat: deinde amatorem factum gaudet, doctorumque virorum exemplis confirmat.

CUr quiſquā faciem dominæ jam credat amori.
Sic erepta mihi penè puella mea eſt.

Ex-

OBSERVATIONES.

v. 39. *Largius effuſo*] Subaudi *quamvis*, cui reſpondet *Nulla tamen* ſequentis Hexametri.

Ibid. *madeat tibi menſa F.*] Libationem intelligo. Virgilius 1. Æneid.

Dixit, & in MENSA laticum libavit honorem.

v. 40. *mollius*] Cave ne adverbium comparativum exiſtimes. Mollius Falernum interpretor, melle admiſtum, ſive mulſum, quod Romanis in deliciis erat. Martialis l. 13. Epig. 108.

Attica nectareum turbaſtis mella FALERNUM.
Miſceri decet hoc à Ganymede merum.

v. 44. *Elevat aſſiduos*] Longa enim conſuetudo tædium, & contemptum parit.

ELEG. XXIII. v. 1. *amori*] Bene Scaliger ex vetuſtis Codd. cum Beroaldus repoſuiſſet *amico*. *amorem* pro *amante* uſurpatum liquet ex alio Propertii loco Eleg. 18. l. 3.

Forſitan ille alio pectus AMORE terit.

Ibi tamen de muliere loquitur.

V. 9. *curam*] Supra Eleg. 17.

Unica nata meo pulcherrima CURA dolori.

v. 18.

Expertus dico: *NEMO eſt in amore fidelis.*
Formoſam rarò non ſibi quiſque petit.
Polluit ille Deus cognatos, ſolvit amicos,
Et bene concordes triſtia ad arma vocat.
Hoſpes in hoſpitium Menelao venit adulter.
Colchis & ignotum nonne ſecuta virum eſt?
Lynceu, tune meam potuiſti tangere curam?
Perfide, nonne tuæ tunc cecidere manus?
Quid ſi non conſtans illa, & tam certa fuiſſet,
Poſſet & in tanto vivere flagitio?
Tu mihi vel ferro pectus, vel perde veneno:
A dominâ tantùm te modò tolle meâ.
Te ſocium vitæ, te corporis eſſe licebit,
Te dominum admitto rebus, amice, meis.
Lecto te ſolùm, lecto te deprecor uno:
Rivalem poſſum non ego ferre Jovem.
Ipſe meas ſolus, quod nil eſt, æmulor umbras,
Stultus, quòd ſtulto ſæpe timore tremo.
Una tamen cauſa eſt, quâ crimina tanta remitto,
Errabant multo quòd tua verba mero.

Sed

OBSERVATIONES.

V. 18. *Rivalem poſſum n. e. f. J.*] Svetonius in Othone c. 3. videtur a Propertio locutionem ſimilem derivaſſe: *Poppæam Sabinam, tunc adhuc amicam ejus* (Neronis) *abductam marito, demandatamque interim ſibi nuptiarum ſpecie recepit. Nec corripuiſſe contentus, adeò dilexit, ut ne RIVALEM quidem Neronem æquo TULERIT animo.*

V. 22. *Errabant multo q. t. v. m.*] Subdoli quidam veteratores fictâ ebrietate delicta ſua excuſabant; quod tamen excuſationis genus refutat Callicles Plautinus, ſenex emunctæ naris Trucul. Act. 4. Sc. 3.

Sed numquam vitæ me fallet ruga ſeveræ.
OMNES jam norunt, quàm ſit amare bonum.
Lynceus ipſe meos ſeros inſanit amores.
Solùm te noſtros lætor adire Deos.

Quid!

OBSERVATIONES.

3. Huic igitur ita ſupplicat Dinarchus adoleſcens, qui ejus filiæ virgini ſtuprum intulerat:

aſſum Callicles. per tua obſecro
Genua, ut tu iſtuc inſipienter factum, ſapienter feras.
Mihique ignoſcas, quòd animi impos VINI vitio fecerim.

Cujus precibus bellè occurrit Callicles:

Non places. in mutum culpam confers, quod nequit loqui.
Nam vinum ſi fabulari poſſet, ſe defenderet.
Non vinum hominibus moderari, ſed vino homines ſolent,
Qui quidem probi ſunt. Verùm qui improbus eſt, ſive ſubbibit,
Sive adeò caret temeto, tamen ab ingenio eſt improbus.

V. 23. *Sed numquam vitæ &c.*] Apage te ſuperciliosum caput. Quid mihi venditas Catoniana verba? quid incedis obſtipâ cervice? quære jam alios, quos in errorem inducas; ego te penitus cognovi. De hujuſmodi verſipellibus, & nequitiam altè diſſimulantibus locus eſt pulcherrimus apud Senecam Tragicum Hippol. Act. 3. Sc. 3.

O VITA fallax! abditos ſenſus geris,
Animiſque pulchram turpibus faciem induis.
Pudor impudentem celat, audacem quies;
Pietas nefandum: vera fallaces probant,
Simulantque molles dura —

V. 24. *Omnes jam norunt*] Non tantùm homines luxuriâ perditi, verùm etiam caſtiſſimi Philoſophorum. Huc pertinent, quæ ſcribit Alexis Comicus apud Stobæum ſerm. 61.

εἶτ' ὢν μέγιστός ἐστι τῶν θεῶν ἔρως
καὶ τιμιώτατός γε τῶν πάντων πολύ.
οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἐστὶ φειδωλὸς σφόδρα
ἄνθρωπος, οὐδ' οὕτως ἀκριβὴς τοὺς τρόπους,
ὃς οὐχὶ τούτῳ μερίδα τῷ θεῷ νέμει.

Nimirùm igitur maximus eſt divûm Amor;
Et longè omnium nobiliſſimus;
Nullus enim uſqueadeò parcus eſt Homo, neque moribus tam exquiſitis,
Qui non huic Deo partem aliquam tribuat.

V. 26. *Solùm*] Hoc equidem gaudeo,

Quid tua Socraticis tibi nunc ſapientia libris
 Proderit? aut rerum dicere poſſe vias?
Aut quid Lucretî tibi proſunt carmina lecta?
 Nil juvat in magno veſter amore ſenex.
Tu ſatiùs Muſis meliorem imitere Philetam,
 Et non inflati ſomnia Callimachi.
Nam rurſus licet Ætoli referas Acheloi
 Fluxerit ut magno factus amore liquor:
Atque etiã ut Phrygio fallax Mæandria campo
 Errat, & ipſa ſuas decipit unda vias:
Qualis & Adraſti fuerit vocalis Arîon
 Triſtia ad Archemori funera victor equus:
Non non Amphiaraææ tibi fata quadrigæ
 Proſint, aut Capanei grata ruina Jovi.
Deſine Achilleo componere verba cothurno,
 Deſine, & ad molles membra reſolve choros.
Incipe jam anguſto verſus componere torno,
 Inque tuos ignes dure poëta veni.
Tu non Antimacho, non tutior ibis Homero;
 Deſpicit & magnos recta puella Deos.

Sed

OBSERVATIONES.

deo, te militiæ noſtræ nomen dediſſe; quamquam illud penitus doleo, quod me ſtatione pellere tentaveris.

v. 29. *Lucreti*] Hanc lectionem agnoſcunt Adrianus Turnebus, & Joſephus Scaliger, quorum ſententiæ non invitus calculum addo.

v. 46. *recta puella*] Superbiæ atque arrogantiæ plena, cujus indicium ſolet eſſe facies erecta. Eliphaz Themanites apud Jobum cap. 15. v. 26. ita de impio Deum floccifaciente: *Tetendit enim adverſus Deum manum ſuam, & contra*

Om-

Sed non ante gravi taurus ſuccumbit aratro,
 Cornua quàm validis hæſerit in laqueis.
Nec tu tam duros per te patieris amores,
 Trux tamen à nobis ante domandus eris.
Harum nulla ſolet rationem quærere mundi,

Nec

OBSERVATIONES.

Omnipotentem roboratus eſt. Cucurrit adverſùs eum ERECTO collo. Et Cicero lib. 1. de Oratore, indoctos quoſdam cauſſidicos inſectatus: *Hæc igitur, & horum ſimilia, jura ſuæ civitatis ignorantem, ERECTUM, & celſum, alacri & prompto ore huc atque illuc intuentem vagari magna cum caterva toto foro, præſidium clientibus, atque opem amicis, & prope cunctis civibus lucem ingenii & conſilii ſui porrigentem atque tendentem, nonne in primis flagitioſum putandum eſt?* Niſi malimus Propertium explicare de animi magnitudine; quò pertinent illa ejuſdem Ciceronis ad Atticum Epiſt. 24. l. 2. novæ editionis Græviana Amſtelod. *Nos tamen his miſeriis ERECTO animo, & minimè perturbato ſumus.* & Cornelii Nepotis in Themiſtocle: *Quæ contumelia non fregit eum, ſed EREXIT.* Prior tamen interpretatio magis arridet. Id verò moris habet poëta Umber, ut pleraque verba per Aphæreſin deminuat, quod ante me obſervavit Lipſius Var. Lectionum l. 3. c. 7.

v. 48. *Cornua quàm validis h. i. l.*] Hoc juvencorum primum rudimentum. Simile quid videtur docere Virgilius 3. Georg. verſ. 166.

Ac primùm laxos tenui de vimine circlos
Cervici ſubnecte: dehinc ubi libera colla
Servitio aſſuerint, ipſis è torquibus aptos
Junge pares, & coge gradum conferre juvencos.

Cum autem Propertius cornibus obligandos eſſe dicat, ſecutus videtur eam arandi rationem, quam tantoperè improbat Columella l. 2. de R.R. c. 2. his verbis: *Nam illud, quod in quibuſdam provinciis uſurpatur, ut CORNIBUS illigetur jugum, ferè repudiatum eſt ab omnibus, qui præcepta ruſticis conſcripſerunt, neque immeritò: plus enim queunt pecudes collo, & pectore conari, quam CORNIBUS.* Bene idcircò Virgilius, qui juvencos collo jugum aliquandò laturos, ab hac pariter diſciplinâ incipere jubet, ut collum vimineis torquibus impeditum gerant.

v. 51. *Harum nulla ſolet*] Verſus luxati, ut attentiùs conſideranti

non

Nec cur fraternis Luna laboret equis:
Nec ſi poſt Stygias aliquid reſtaverit undas,
Nec ſi conſultò fulmina miſſa tonent.
Aſpice me, cui parva domi fortuna relicta eſt,
Nullus & antiquo Marte triumphus avi:
Ut regnem miſtas inter conviva puellas
Hoc, ego quo tibi nunc elevor, ingenio.
Me juvet heſternis poſitum languere corollis,
Quem tetigit jactu certus ad oſſa Deus:
Actia Virgilium cuſtodis litora Phœbi,
Cæſaris & fortes dicere poſſe rates:
Qui nunc Æneæ Trojani ſuſcitat arma,
Jactaque Lavinis mœnia litoribus.
Cedite Romani ſcriptores, cedite Graji;
Neſcio quid majus naſcitur Iliade.

Tu

OBSERVATIONES.

non obſcurum erit. Quò etenim referendum ſit τὸ *harum*, planè fateor ignorare; miroque Scaligerum, in cæteris Epidaurio ſerpente oculatiorem, hoc loco Phineum vel Thamyram fuiſſe. Sic autem concinno:

Nec tu tam duros per te patieris amores,
Trux tamen à nobis ante domandus eris.
Aſpice me, cui parva domi fortuna relicta eſt,
Nullus & antiquo Marte triumphus avi:
Ut regnem miſtas inter conviva puellas
Hoc, ego quo tibi nunc elevor, ingenio.
Harum nulla ſolet rationem quærere mundi,
Nec cur fraternis Luna laboret equis:
Nec ſi poſt Stygias aliquid reſtaverit undas,
Nec ſi conſultò fulmina miſſa tonent:
Me juvet heſternis &c.

v. 61. *Actia Virgilium*] Subaudi *juvet*.

Hh v. 70.

Tu canis umbroſi ſubter pineta Galeſi
Thyrſin, & attritis Daphnin arundinibus;
Utque decem poſſint corrumpere mala puellam,
Miſſus & impreſſis hædus ab uberibus.
Felix, qui viles pomis mercaris amores,
Huic licet ingratæ Tityrus ipſe canat.
Felix, intactum Corydon qui tentat Alexin
Agricolæ domini carpere delicias.

Quam-

OBSERVATIONES.

v. 70. *impreſſis*] Scaliger interpretatur ubera non mulcta, ſed perperàm, cum libri non habeant *inpreſſis*, ſed *impreſſis*. Meliùs igitur explicabis de agno lactente, qui uberibus os imprimat. Juven. Sat. 9.

Tu tantùm erucis IMPRIME dentem.

& noſter Eleg. 16. l. 1.

Oſculaque IMPRESSIS nixa dedi gradibus.

v. 71. *pomis mercaris amores*] Venus apud Lucianum in Dearum judicio ſic Paridem alloquitur: πάντα γὰρ ἐξέσται σοι, τὸν ἔρωτα, τὸ κάλλος, τὸν γάμον, τοῦτο τὸ μῆλον πριάμενος. *Omnia enim licet tibi hæc, & AMOREM, & formam & nuptias. POMO iſto MERCARI.*

v. 74. *Agricolæ domini*] Alexis ergo puer Mœcenatis, non Pollionis, ut nonnullis placuit. Poëtæ nimirùm in fingendis perſonis, quarum involucro latent vera nomina amicorum, ſolent ſtudia eorum & mores ob oculos ponere, ut facilè dignoſci poſſit, de quo per ambages loquantur. Propertius itaque non abs re vocat Mœcenatem *agricolam*, quippe qui anguſto clavo contentus intrà domeſticos hortos procul ab ambitione vitam exegerit. Teſtis Pedo Albinovanus Eleg. in ejus obitum:

Majus erat potuiſſe, tamen nec velle triumphos:
Major res magnis abſtinuiſſe fuit.
Maluit umbroſam quercum, Nymphaſque canoras,
Paucaque pomoſi jugera culta ſoli.
Pieridas, Phœbumque colens in mollibus hortis,
Sederat argutas garrulus inter aves.

cui jam ſententiæ favit Martialis Epig. 56 l. 8 his verſibus:

Jugera perdiderat miſeræ vicina Cremonæ,
Flebat & abductas Tityrus æger oves.
Riſit Thuſcus eques, paupertatemque malignam

Rep-

Quamvis ille ſuam laſſus requieſcat avenam,
Laudatur faciles inter Hamadryadas.
Tu canis Aſcræi veteris præcepta poëtæ,
Quo ſeges in campo, quo viret uva jugo.
Tale facis carmen doctâ teſtudine, quale
Cynthius impoſitis temperat articulis.
Non tamen hæc ulli venient ingrata legenti,
Sive in amore rudis, ſive peritus erit.
Nec minor his animis, nec ſe minor, ore canorus
Anſeris indocto carmine ceſſit olor.
Hæc quoque perfecto ludebat Iaſone Varro,
Varro Leucadiæ maxima flamma ſuæ.
Hæc quoque laſcivi cantarunt ſcripta Catulli,
Lesbia queis ipsâ notior eſt Helenâ.
Hæc etiam docti confeſſa eſt pagina Calvi,
Cum caneret miſeræ funera Quinctiliæ.
Et modò formosâ quàm multa Lycoride Gallus
Mortuus infernâ vulnera lavit aquâ!
Cynthia quin etiam verſu laudata Propertî,
Hos inter ſi me ponere fama volet.

SEX.

OBSERVATIONES.

Reppulit, & celeri juſſit abire fuga.
Accipe divitias, & vatum maximus eſto:
Tu licet & noſtrum, dixit, ALEXIN ames.

v. 83. *nec ſe minor*] Ideſt, eumdem se præſtitit. Virgilius in contemnendis æmulorum maledictis, quem in divino Æneidos opere conſcribendo: Tiberius Imperator initio principatus ſui parem animi celſitatem oſtendit: *adversùs* enim *convitia, maloſque rumores, & famoſa de ſe ac ſuis CARMINA firmus ac patiens, ſubinde jactabat, in civitate libera linguam mentemque liberas eſſe debere.* Sveton. Tiber. c. 28.

SEX. AURELII PROPERTII

ELEGIARUM

LIBER III.

Elegia I.

Elegiaci carminis facultate nominis immortalitatem ſperat ſe conſecuturum.

CAllimachi manes, & Coi ſacra Philetæ,
  In veſtrum, quæſo, me ſinite ire nemus.
Primus ego ingredior puro de fonte ſacerdos
  Itala per Grajos orgia ferre choros.
Dicite quo pariter carmen tenuaſtis in antro,
  Quove pede ingreſſi, quamve bibiſtis aquam.

Ah

OBSERVATIONES.

ELEG. I. v. 3. *puro de fonte*] Reliquis intacto: Atqui falſum eſſe Propertium diximus in Prolegomenis; quæ vide.

v. 9.

Ah valeat, Phœbum quicumque moratur in armis.
  Exactus tenui pumice verſus eat,
Quo me fama levat terrâ ſublimis, & à me
  Nata coronatis Muſa triumphat equis,
Et mecum in curru parvi vectantur Amores,
  Scriptorumque meas turba ſecuta rotas.
Quid fruſtra miſſis in me certatis habenis?
  Non datur ad Muſas currere lata via.
Multi, Roma, tuas laudes annalibus addent,
  Qui finem imperii Bactra futura canent:
Sed quod pace legas, opus hoc de monte ſororum
  Detulit intactâ pagina noſtra viâ.
Mollia Pegaſides veſtro date ſerta poëtæ:
  Non faciet capiti dura corona meo.
At mihi quod vivo detraxerit invida turba,
  Poſt obitum duplici fœnore reddet honos.
OMNIA poſt obitum fingit majora vetuſtas,

Ma-

OBSERVATIONES.

v. 9. *terra ſublimis*] Pro *ſublimem*. Ita ſupra Eleg. 8. l. 1.

Ut te felici prævecta Ceraunia remo.

Ideſt *prævectam*.

Terentius Andriâ Act. 5. Sc. 2.

SUBLIMEM hunc intro rape, quantùm potes.

Idem Adelph. Act. 5. Sc. 2.

SUBLIMEM medium arriperem —

v. 12. *ſcriptorum*] Poëtarum Elegiacorum, veſtigia noſtra perſequentium.

v. 13. *miſſis in me certatis habenis*] Metaphoram ducit ab equis, quos ad curſum impellimus effuſis in cervice habenis. Hinc *equi admiſſi*. Ovidius Epiſt. Penelopes:

Hic lacer admiſſos terruit Hector equos.

v. 20. *Non faciet*] Inepta erit; quemadmodùm Tibullus El. 6. l. 2.

—— *& mihi FACTA tuba eſt.*

apta ſcilicet.

 v. 24.

Majus ab exequiis nomen in ora venit.
Nam quis equo pulſas abjegno noſceret arces?
Fluminaque Æmonio cominùs iſſe viro?
Idæum Simoënta Jovis cunabula parvi?
Hectora per campos ter maculaſſe rotas?
Deiphobumque, Helenumque, & Polydamantas in armis?
Qualemcũque Parin vix ſua noſſet humus.
Exiguo ſermone fores nunc Ilion, & tu
Troja bis Oetæi numine capta Dei.

Nec

OBSERVATIONES.

v. 24. *Maius ab exequiis n. i. o. v.*] Sapienter Horatius Ode 24. l. 3.

Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

v. 25. *equo pulſas abiegno*] Plinius interpres eſto l. 7. c. 57. EQUUM, ait, *qui nunc aries appellatur, in muralibus machinis Epeum ad Trojam inveniſſe dicunt.*

v. 29. *Polydamantas*] Effert numero multitudinis, quod ſingulari efferendum fuit. Cæſar apud Lucanum l. 1. Pharſaliæ: *& nomina vana Catones.* Martialis lib. 9. ad Creſtum, εἰρωνικῶς:

Curios, Camillos, Quintios, Numas, Ancos,
Et quidquid uſquam legimus piloſorum
Loqueris, ſonaſque grandibus minax verbis.

Noſter infra Eleg. 7.

--- magnos æquavunt iſta Camillos
Judicia ---

v. 31. *Exiguo ſermone*] Si Troja nunc oppugnaretur, tanti belli fama decreſceret, ac fortaſſe mille naves principum Græcorum, quas plenis buccis Meleſigenes intonat, ad aliquot ſcapharum numerum redigerentur; ſed cum hæc omnia maximè remota ſint à noſtro ſæculo, ingeniorum vi momenti plurimum acquirunt. Salluſtius in Catilin. haud procul ab initio quædam huc pertinentia ſcribit: *Atheníenſium res geſtæ, ſicut ego exiſtimo, ſatis amplæ magnificæque fuerunt, verùm aliquanto minores tamen, quàm fama feruntur: ſed, quia provenere ibi magna ſcriptorum ingenia, per terrarum orbem Athenienſium facta pro maximis cele-*

Nec non ille tui caſus memorator Homerus
Poſteritate ſuum creſcere ſenſit opus.
Meque inter ſeros laudabit Roma nepotes:
Illum poſt cineres auguror eſſe diem.
Ne mea contempto lapis indicet oſſa ſepulcro
Proviſum eſt, Lycio vota probante Deo.
Carminis interea noſtri redeamus in orbem,
Gaudeat ut ſolito tacta puella ſono.
Orphea detinuiſſe feras, & concita dicunt
Flumina Threiciâ ſuſtinuiſſe lyrâ.
Saxa Cithæronis Thebas agitata per artem
Sponte ſuâ in muri membra coiſſe ferunt.
Quin etiam, Polypheme, ferâ Galatea ſub Ætnâ
Ad tua rorantes carmina flexit equos.
Miremur nobis & Baccho, & Apolline dextro,
Turba puellarum ſi mea verba colit?

Quòd

OBSERVATIONES.

lebrantur. ita eorum; qui ea fecere, virtus tanta habetur, quantum verbis ea potuere extollere præclara ingenia.

V. 34. *poſteritate ſ. creſcere ſenſit opus.*] Sumptum videtur ab Horatio, qui Ode 30. l. 3.

—— uſque ego POSTERA
CRESCAM laude recens ——

Facetè Juvenalis 7. Sat. de quodam lauto Poëticis deliciis animum applicante:

Ipſe facit verſus, atque uni cedit HOMERO,
Propter mille annos ——

Quaſi verò nihil aliud in Homericis carminibus dignum foret admiratione hominum, præter vetuſtatem.

V. 42. *ſuſtinuiſſe.*] Optimè repoſitum à Criticis, cum anteà legeretur *detinuiſſe*; inſuavi repetitione. Pari verbo uſus eſt Albinovanus Eleg. ad Liviam Auguſtam, ubi de Tiberino Druſi rogum extinguere meditante:

SUSTENTABAT aquas, curſuſque inhibebat equorum.

Quòd nõ Tænariis domus eſt mihi fulta columnis,
Nec camera auratas inter eburna trabes;
Nec mea Phæacas æquant pomaria ſilvas;
Non operoſa rigat Martius antra liquor:
At Muſæ comites, & carmina cara legenti,
Et defeſſa choris Calliopêa meis.
Fortunata, meo ſi qua es celebrata libello:
Carmina erunt formæ tot monumenta tuæ.
Nam neque Pyramidum ſumptus ad ſidera ducti,
Nec Jovis Elêi cælum imitata domus:
Nec Mauſolei dives fortuna ſepulcri
Mortis ab extremâ conditione vacant.
Aut illis flamma, aut imber ſubducet honores,
Annorum aut ictu pondera victa ruent.
At non ingenio quæſitum nomen ab ævo
Excidet. *INGENIO ſtat ſine morte decus.*

ELE-

OBSERVATIONES.

V. 57. *Nam neque Pyramidum*] Germana leges apud citat. Horatium Ode 30. l. 3. Ovidium in calce Metamorph.

V. 64. *ingenio ſtat ſine morte decus*] Enimverò ubi Romanorum Imperatorum ædes magnificæ? ubi Neronis aurea domus? ubi Titi Amphitheatrum? vix pauca ſuperſunt rudera, quæ iſta fuiſſe aliquandò fidem faciant poſteritati. At vivunt, & ſemper vivent ſcriptorum illuſtrium monumenta, quorum adminiculo res geſtæ fortium virorum ab interitu vindicantur. Præclarè igitur Plinius l. 7. c. 30. ad Ciceronis manes: *Salve primus omnium parens patriæ appellate, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite, & facundiæ Latiarumque litterarum parens: atque (ut dictator Cæſar hoſtis quondam tuus de te ſcripſit) omnium triumphorum lauream adepte majorem, quanto plus eſt INGENII Romani terminos in tantum promoviſſe, quàm imperii.* Contrarium tamen longè ſenſit Severinus

Boe-

ELEGIA II.

Narrat ſe inter dormiendum à Phœbo, & Calliope reprehenſum, quòd Heroici carminis fontes attigiſſet.

Viſus eram molli recubās Heliconis in umbrā,
Bellerophontei quà fluit humor equi,
Reges, Alba, tuos, & regum facta tuorum
Tantum operis nervis hiſcere poſſe meis:
Par-

OBSERVATIONES.

Boethius de conſ. Philoſoph. l. 2. metro 2. Audi gloriæ inanis contemptorem:

Sed quòd decora novimus vocabula,
Num ſcire conſumptos datur?
Jacetis ergo prorſus ignorabiles,
Nec fama notos efficit.
Quòd ſi putatis longiùs vitam trahi
Mortalis aura nominis,
Cum ſera vobis rapiet hoc etiam dies;
Jam vos ſecunda mors manet.

ELEG. II. v. 1. *Viſus eram hiſcere*] Terentius pariter Eun. Act. 3. Sc. 2.

Audire vocem VISA SUM modò militis.

Ibid. *in umbra*] Præter vulgatam ſignificationem, nemo paulò eruditior neſcit, *umbram* apud optimos Latinitatis auctores accipi pro ignaviâ, & otio. Quod ut notum fiat rudioribus, affero exempla. Ovid. Artis Amar. l. 3. verſ. 541. de poëtis loquens:

Nec nos ambitio, nec amor nos targit habendi;
Contempto colitur lectus, & UMBRA foro.

& Amorum 3. Eleg. 18.

Nos, Macer, ignava Veneris ceſſamus in UMBRA.

Juvenalis quoque ſecutus veſtigia ſuperiorum, ita de Hiſtoricis Sat. 7. v. 104. *Sed genus ignavum, quod lecto gaudet, & UMBRA.* nec aliò reſpicit Columella, cum l. 1. de Re Ruſt. c. 2. inquit: *Quidquid verò dabitur occaſionis, ruri moretur; quæ non ſit mora ſegnis, nec UMBRATILIS.* Hinc, puto, *UMBRATICÆ* appellatæ ſcholæ declamatorum, quòd nimirùm id hominum genus fictis cauſis agendis tempus tereret, nec unquam in forum, & publicam lucem egredi auderet. videndi Petronius Arbiter initio Satyrici: Seneca Pater in prooemio Controv. l. 2. Plinius Junior Epiſt. 2. l. 9. Juven. citatus verſ. 172.

v. 4. *nervis*] Viribus, & oratio-

Parvaque tam magnis admoram fontibus ora,
Unde pater ſitiens Ennius ante bibit,
Et cecinit Curios fratres, & Horatia pila,
Regiaque Æmiliâ vecta trophæa rate,
Victoriſque moram Fabii; pugnamque ſiniſtram
Cannenſem, & verſos ad pia vota Deos,
Annibalemque Lares Romanâ ſede fugantes,
Anſeris & tutum voce fuiſſe Jovem:
Cum me Caſtaliâ ſpeculans ex arbore Phœbus,
Sic ait auratâ nixus ad antra lyrâ:
Quid tibi cum tali, demens, eſt flumine? quis te
Carminis heroi tangere juſſit opus?
Non hic ulla tibi ſperanda eſt fama, Properti:
Mollia ſunt parvis prata terenda rotis,
Ut tuus in ſcamno jactetur ſæpe libellus,
Quem legat exſpectans ſola puella virum.

Cur.

OBSERVATIONES.

tionis contentione. Horat. A. P. verſ. 26.

—— *ſectantem levia NERVI Deficiunt, animique* ——

v. 7. *Horatia pila*] Fratrum Horatiorum, qui, Tullo rem Romanam gubernante, cum Albanis Curiatiis pedem contulerunt. Livius l. 1. *Inter hæc ſenex juvenem amplexus, ſpolia CURIATIORUM fixa eo loco, qui nunc PILA HORATIA appellatur, oſtentans &c.*

v. 8. *Regiaque Æmilia*] Perſei Macedonum regis, de quo Paulus Æmilius magnâ gloriâ, nec minore animi moderatione triumphavit. vide Livium l. 45. Florum l. 2. c. 12. Aurel. Victorem de viris illuſtr.

v. 20. *exſpectans virum*] Nequitiis videlicet prurientis paginæ dormientem Venerem excitatura. Martialis Epig. 97. l. 12. ad Inſtantium Rufum:

Muſæi pathiciſſimos LIBELLOS,
Qui certant Sybariticis libellis,
Et tinctas ſale pruriente chartas
Inſtanti lege Ruſe: ſed PUELLA

Sit.

Cur tua præſcriptos evecta eſt pagina gyros?
Non eſt ingenii cymba gravanda tui.
Alter remus aquas, alter tibi radat arenas:
Tutus eris; medio maxima turba mari eſt.
Dixerat, & plectro ſedē mihi monſtrat eburno,
Quà nova muſcoſo ſemita facta ſolo eſt.
Hìc erat affixis viridis ſpelunca lapillis,
Pendebantque cavis tympana pumicibus.
Ergo Muſarum, & Sileni patris imago
Fictilis, & calami, Pan Tegeæe, tui.
Et Veneris dominæ volucres mea turba columbæ
Tingunt Gorgoneo Punica roſtra lacu.
Diverſæque novem ſortitæ jura puellæ

Exer-

OBSERVATIONES.

Sit secum tua &c.
Eiuſdem ferè argumenti eſt Epigramma 17. l. 11. Tu igitur, ô mi lector, qui bonis moribus conſultum cupis, antequam ad molliora ſcripta evolvenda manum atque animum admoveas, pharmacum præſume, ut ii, qui ad boletos invitantur: omnia etenim munda mundis, at qui regio morbo laborant, nihil non pollutum aſpicere ſolent.

V. 24. *turba*] Perturbatio, & procella. mens autem poëtæ hujuſmodi eſt: Tutius multò exiſtimo prope litus navigare, quàm profundo mari cymbam committere, ubi maxima vis tempeſtatum inſurgit. *Turbam* antiqui ſcriptores uſurparunt pro tumultu, non ſecus ac *turbas*, teſte Nonio Marcello. Accius Trophæo: *Non vides quantam TURBAM, quantosve fluctus concites?* qui locus Propertium unicè illuſtrat. Cicero Catone majore: *Cum in illud divinorum animorum concilium, cœtumque proficiſcar, cumque ex hac TURBA & colluvione diſcedam.* Idem Epiſt. 6. l. 7. *Exponere etiam quemadmodùm tunc, & quanta in TURBA, quantaque in confuſione rerum omnium viveremus.*

V. 26. *nova ſemita*] Innuit ſe Romanorum primum Elegiæ conſcribendæ operam dediſſe. v. ſupra

Eleg.

Exercent teneras in ſua dona manus.
Hæc ederas legit ī thyrſos, hæc carmina nervis
Aptat, & illa manu texit utrâque roſam.
E quarum numero me contigit una Dearum:
Ut reor à facie, Calliopea fuit.
Contentus niveis ſemper vectabere cycnis,
Nec te fortis equi ducet ad arma ſonus.
Nil tibi ſit rauco prætoria claſſica cornu
Flere, nec Aonium cingere Marte nemus:
Aut quibus in campis Mariano prælia ſigno
Stent, & Teutonicas Roma refringat opes:
Barbarus aut Suevo perfuſus ſanguine Rhenus
Saucia mœrenti corpora vectet aquâ.
Quippe coronatos alienum ad limen amantes,
Nocturnæque canes ebria ſigna fugæ.
Ut per te clauſas ſciat excantare puellas,
Qui volet auſteros arte ferire viros.
Talia Calliope, lymphiſque à fonte petitis,
Ora Philetæâ noſtra rigavit aquâ.

ELE-

OBSERVATIONES.

Eleg. 1. verſ. 5.

v. 42. *Aonium cingere Marte nemus.*] Videtur à Virgilio derivatum, qui 9 Æneidos de ſilvâ equitatu cinctâ ſic elegantiſſimè:

Objiciunt equites ſeſe ad divortia nota
Hinc, atque hinc, omnemque aditum cuſtode coronant.

v. 48. *canes*] Quæ ad januam vigilant, & minimo ſtrepitu ictæ confeſtim latratum tollunt. Horatius Epod. 5.

Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent Suburranæ CANES.

v. Tibul. Eleg. 7. l. 1. v. 32. Eleg. 4. l. 2. v. 34. Propertium iterum l. 4. Eleg. 5. v. 71.

ELEG.

ELEGIA III.

Cæſare Indis bellum illaturo, ait ſe amoribus & otio vacare velle; donec ætate ingraveſcente ſeverioribus ſtudiis manum admovere deceat.

ARma Deus Cæſar dites meditatur ad Indos,
Et freta gemmiferi findere claſſe maris.
Magna viri merces, parat ultima terra triumphos:
Tigris, & Euphrates ſub tua jura fluent.
Sera, ſed Auſoniis veniet provincia virgis:
Aſſueſcent Latio Partha trophæa Jovi.
Ite agite, expertæ bello date lintea proræ,
Et ſolitum armigeri ducite munus equi.
Omnia fauſta cano. Craſſos, cladeſque piate:
Ite, & Romanæ conſulite hiſtoriæ.
Mars pater, & ſacræ fatalia lumina Veſtæ,
Ante meos obitus ſit precor illa dies,

Quâ

OBSERVATIONES.

ELEG. III. v. 5. *Sera, ſed Auſoniis*] Ego ita explico: ſerò quidem Parthorum imperium, à quibus tot clades nobis inflictæ ſunt, in formam Romanæ provinciæ redigetur, ſed aliquandò tamen. Hanc explicationem debemus Ovidiano verſiculo 1. de Arte:

Capta vides SERO Pergama, capta tamen.

v. 9. *piate*] Delete ignominiam veterem, hoſtibus ad ſepulcrum Craſſi jugulatis.

v. 11. *fatalia lumina Veſtæ*] Eò dicit, quòd arcanum imperii pignus in æde Veſtæ ſervaretur; Livius luculenter iſta conjungit l. 26. *VESTÆ ædem petitam, & æternos ignes, & conditum in penetrali FATALE imperii pignus.* Quale autem fuerit, veſtigat Lipſius Syntagmate de Veſtâ, & Veſtalib. c. 9.

v. 14.

Quâ videam ſpoliis onerato Cæſaris axe,
Ad vulgi plauſus ſæpe reſiſtere equos.
Inque ſinu caræ nixus ſpectare puellæ
Incipiam, & titulis oppida capta legam:
Tela fugacis equi, & braccati militis arcus,
Et ſubter captos arma ſedere duces.
Ipſa tuam prolem ſerva Venus: hoc ſit in ævum,
Cernis ab Æneâ quod ſupereſſe, caput.
Præda ſit hæc illis, quorum meruere labores:
Me ſat erit Sacrâ plaudere poſſe viâ.
Pacis Amor Deus eſt, pacem veneramur amantes:
Stant mihi cum dominâ prælia dura meâ.
Nec tamen inviſo pectus mihi carpitur auro,
Nec bibit è gemmâ divite noſtra ſitis:
Nec mihi mille jugis Campania pinguis aratur,
Nec miſer æra peto clade, Corinthe, tuâ.
O pri-

OBSERVATIONES.

v. 14. *ſæpe reſiſtere equos*] Hoc Hemiſtichium legere eſt apud Ovidium, Triſtium l. 4. Eleg. 2. v. 54.

v. 24. *ſtant*] Supra Eleg. 2.

Aut quibus in campis Mariano PRÆLIA ſigno
STENT ——

v. 26. *bibit è gemma*] Intelligunt vulgò gemmata pocula, ego verò lapides pretioſos in poculum excavatos. Nam & iis bibebant luxurioſi veteres. Cicero teſtatur l. 6. in Verrem: *erat etiam vas vinarium EX una GEMMA pragrandi, trulla excavata, cum manubrio aureo.* Gratius quoque Faliſcus Cyneget. ubi luxuriæ damna recenſet:

Hæc illa eſt, Pharios quæ fregit noxia reges,
Dum ſervata CAVIS potant Mareotica GEMMIS.

v. 28. *clade, Corinthe, tua*] Signa ex ære Corinthio uſque ad inſaniam olim petita docemur à Plinio l. 34. c. 2. Quamobrem Vellejus Pateiculus l. 1. de hac effuſiſſimâ cupiditate ita ſcribit: *Mummin-*

O prima infelix fingenti terra Prometheo!
Ille parùm cauti pectoris egit opus:
Corpora diſponens, mentem non vidit in arte.
Recta animi primùm debuit eſſe via.
Nunc maris in tantum ventis jactamur, & hoſtem
Quærimus, atque armis nectimus arma nova.

HAUD

OBSERVATIONES.

minus tam rudis fuit, ut capta CORINTHO, cum maximorum artificum perfectas manibus tabulas, ac ſtatuas in Italiam portandas locaret, juberet prædici conducentibus, ſi eas perdidiſſent, novas eos reddituros. Non tamen puto dubites, Vinici, quin magis pro republica fuerit, manere adhuc rudem CORINTHIORUM intellectum, quàm in tantum ea intelligi; & quin hac prudentia illa imprudentia decori publico fuerit convenientior.

v. 31. *Corpora diſponens*] Prometheus hominum plaſtes, corpora quidem eorum vultu ad cælum erecto molitus eſt, animum verò ad vitia pronum pulchro domicilio incluſit. Hinc illa exclamatio Perſii Sat. 2. *O curvæ in terras animæ, & cæleſtium inanes!* Hanc porrò Umbri noſtri querelam venuſtè imitatus eſt Torquatus Taſſus (nell'Aminta Atto 3. Sc. 1.) his verſiculis:

O Donna ingrata, e tre fiate, e quattro:
Ingratiſſimo ſeſſo, e tu Natura
Negligente maeſtra, perche ſolo
A le donne nel volto, e in quel di fuori,
Poneſti quanto in loro è di gentile,
Di manſueto, e di corteſe; e tutte
L'altre parti obliaſti ——

Nec prætermittendum omnino eſt, priſcos homines cauſſas vitiorum ſuorum, ſive corporis eſſent, ſive animi, ad Prometheum auctorem retuliſſe. Horatius iratus puellæ, iram ſuam excuſat hac potiſſimùm fabellâ Ode 16. l. 1.

Fertur PROMETHEUS addere principi
Limo coactus particulam undique
Deſectam, & inſani leonis
Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.

Phædrus expoſiturus, cur tribades, & cinædi monſtra hominum paſſim occurrerent, non inſcitum figmentū cōminiſcitur fab. 14. l. 1.

— PROMETHEUS auctor vulgi fictilis,
Qui ſimul offendis ad fortunam, frangitur,
Naturæ partes, veſte quas celat pudor,

Cum

HAUD ullas portabis opes Acherontis ad undas:
NUDUS ab infernâ, ſtulte, vehere rate.
Victor cum victis pariter miſcebitur umbris:
Conſule cum Mario capte Jugurtha ſedes.
Lydus Dulichio non diſtat Crœſus ab Iro.
OPTIMA mors, parcâ quæ venit apta die.
Me juvat in primâ coluiſſe Helicona juventâ,
Muſarumque choris implicuiſſe manus.

Me

OBSERVATIONES.

Cum ſeparatim toto finxiſſet die,
Aptare mox ut poſſet corporibus ſuis;
Ad cœnam eſt invitatus ſubitò à Libero.
Ubi irrigatus venas multo nectare,
Serò domum eſt reverſus titubanti pede.
Tum ſemiſomno corde, & errore ebrio,
Applicuit virginale generi maſculo,
Et maſculina membra applicuit feminis.
Ita nunc libido pravo fruitur gaudio.

In eam ſententiam abit quoque Juvenalis, qui Satyrâ 14 nonnullos ait è turbâ juvenum reperiri, qui nobiliore argillâ conſtructi ſint, ideoque pravis exemplis non corrumpantur:

—— unus & alter
Forſitan hæc ſpernant juvenes, quibus arte benigna
E meliore luto finxit præcordia Titan.

Martialis denique in ſimulacrum fictile gibberi luſurus, hinc jocum trahit l. 14. Epig. 182.

Ebrius hæc terris fecit, puto, monſtra PROMETHEUS,
Saturnalitio luſit & ipſe luto.

v. 36. *Nudus ab inferna*] Job in Scripturis ad opum ſuarum direptionem fortiter ferendam, hoc adhibet medicamentum: *NUDUS egreſſus ſum de utero matris meæ, & NUDUS revertar illuc.*

v. 39. *Lydus Dulichio*] V. Lucianum in Dialogis mortuorum.

v. 40. *Optima mors, parca*] Mors illa feliciſſima cenſenda eſt; quæ paucioribus contingit, eoſque miſeria cumulo prorſus exonerat, vel ſi mavis: felices illi, qui mediâ ætate moriuntur, nec ad ultimam ſenectutem vitam producunt: mortes filiorum, excidia patriæ, rem familiarem imminutam

tam

Me juvat & multo mentem vincire Lyæo,
Et caput in vernâ ſemper habere roſâ.
Atque ubi jã Venerê gravis interceperit ætas,
Sparſerit intêgras alba ſenecta comas:
Tum mihi Naturæ libeat perdiſcere mores,
Quis Deus hanc mundi temperet arte domum:
Quà venit exoriens, quà deficit, unde coactis
Cornibus in plenum menſtrua Luna redit:
Unde ſalo ſuperant venti: quid flamine captet
Eurus, & in nubes unde perennis aqua:
Sit ventura dies, mundi quæ ſubruat arces:
Purpureus pluvias cur bibit arcus aquas:
Aut cur Perrhæbi tremuere cacumina Pindi,
Solis & atratis luxerit orbis equis:
Cur ſegnis verſare boves, & plauſtra Bootes:
Pleiadum ſpiſſo cur coit igne chorus:
Curve ſuos fines altum non exeat æquor,
Plenus & in partes quatuor annus eat:
Sub terris ſint jura Deûm, & tormenta Gigantum:
Tiſiphones atro ſi furit angue caput:

Aut

OBSERVATIONES.

tam fortaſſe viſuri; ſic autem *parca dies* erit modicum vivendi tempus, quo pacto apud Tibul. *longa dies* vetuſtatem ſignificat. Prior tamen explicatio magis placet.

v. 56. *atratis equis*] Sordidatis, & Cæſaris violentum interitum lugentibus.

v. 59. *altum æquor*] Globoſum, ac tumidum, nec tamen effluens, quòd ſcilicet communi centro teneatur.

v. 60. *in partes quatuor*] Hanc tempeſtatum diſtributionem à Jove factam tradit Ovidius 1. Metamorphoſeon, cum antea ſub im-

Aut Alcmeoniæ furiæ, aut jejunia Phinei:
Num rota, num ſcopuli, num ſitis inter aquas:
Num tribus infernum cuſtodit faucibus antrum
Cerberus, & Tityo jugera pauca novem;
An ficta in miſeras deſcendit fabula gentes,
Et timor haud ultra, quàm rogus, eſſe poteſt.
Exitus hic vitæ ſupereſt mihi; Vos, quibus arma
Grata magis, Craſſi ſigna referte domum.

Elegia IV.

Lygdamum ſervum obteſtatur, ut ſibi de triſtitiâ puellæ ab ſe intermiſſæ quàm veriſſima referat.

Dic mihi de noſtrâ quæ ſentis vera puellâ,
Sic tibi ſint dominæ, Lygdame, lenta juga.
Dum me lætitiâ tumefactum fallis inani,
Hæc referens, quæ me credere velle putas.

On-

OBSERVATIONES.

perio Saturni ver æternum fuiſſet.

v. 67. *in miſeras deſcendit fabula gentes*] Gentes à veri numinis cultu aberrantes, variis religionibus in officio continebantur, ut metu pœnarum, quas ſibi poſt mortem obventuras crederent, regum edictis parerent, flagitiaque ac ſcelera devitarent. Ideò Numa Pompilius nocturnos congreſſus cum Egeriâ Nymphâ ſimulabat, ex quibus præcepta gubernandi populi hauriret; Minos quoque Cretenſium rex mentiebatur arcana cum Jove colloquia, leges laturus, quas ab univerſis obſervari volebat. Næ autem ſtupidiſſimi fuerunt antiqui mortales, quibus tam facilè abſurda figmenta ſuaderi potuerint; at ſane poſterior ætas magis emunctæ naris homines tulit, potiuſque impietate, quàm ſuperſtitione peccantes. In his familiam ducunt Diagoras, Epicurus, Leucippus, Lucretius, Plinius, cum ſectatoribus innumeris.

ELEG.

Omnis enim debet ſine vano nuntius eſſe,
Majoremque timens ſervus habere fidem.
Nunc mihi ſi qua tenes, ab origine dicere primâ
Incipe: ſuſpenſis auribus iſta bibam.
Siccine eam incomptis vidiſti flere capillis?
Illius ex oculis multa cadebat aqua?
Nec ſpeculum ſtrato vidiſti, Lygdame, lecto?
Ornabat niveas nullane gemma manus?
Ac mœſtam teneris veſtem pendere lacertis?
Scriniaque ad lecti clauſa jacere pedes?
Triſtis erat domus? & triſtes ſua penſa miniſtræ
Carpebant? medio nebat & ipſa loco?

Par-

OBSERVATIONES.

ELEG. IV. v. 10. *aqua*] Ut hic *aquam* pro lacrymis, ita Eleg. 16. l. 2. pro ſudore uſurpavit:

Frigida de tota fronte cadebat AQUA

v. 13. *veſtem pendere lacertis*] Solutam ſcilicet armillis aureis, quibus delicatæ mulieres ornare ac circumdare brachia conſueverant. Quod non obſcurè innuere videtur Tibullus Eleg. 10. l. 1. ubi de puellâ maritum fallente:

Iſta hæc perſuadet facies, auroque LACERTOS
Vinciat, & Tyrio prodeat apta ſinu.

Nec tantùm feminæ apud Romanos, verùm etiam viri Sabinorum iis utebantur, quod ex Liviò diſcimus Hiſt. 1. *Additur fabula, quòd vulgò Sabini aureas armillas magni ponderis brachio lævo, gemmatoſque magna ſpecie annulos habuerint; pepigiſſe eam* (Tarpejam) *quod in ſiniſtris manibus haberent.* Igitur amica Propertii, ut ſummum animi mœrorem oſtendat, munditias omnes negligit, nec ſcrinia recludit, unde pretioſa quæque depromebantur.

v. 16. *medio nebat & ipſa loco*] Talem deſcribit Livius Lucretiam Collatini uxorem repertam à marito, & Sexto Tarquinio. Eius verba ſunt l. 1. circa finem: *pergunt inde Cellatiam, ubi Lucretiam haudquaquam ut regias nurus quas in convivio luxuque cum æqualibus viderant tempus terentes, ſed noctè ſera deditam LANÆ inter lucubran-*

Humidaque impreſsâ ſiccabat lumina lanâ?
Rettulit & querulo jurgia noſtra ſono?
Hæc te teſte mihi promiſſa eſt, Lygdame, merces?
Eſt pœna ſervo rumpere teſte fidem.
Ille poteſt nullo miſeram me linquere facto?
Æqualem nullâ dicere habere domo?
Gaudet me vacuo ſolam tabeſcere lecto?
Si placet, inſultet, Lygdame, morte mea.
Non me moribus illa, ſed herbis improba vicit:
Stamineâ rhombi ducitur ille rotâ.

Illum

OBSERVATIONES.

brantes ancillas in medio ædium ſedentem inveniunt. Ita Syrus famulus apud Terentium Heautont. Antiphilam pudicam virginem invenit *texentem telam ſtudioſè*. Utque mulieres frugi penſis invigilabant, ita laſcivientes, atque ignavæ, calathos, & lanam abjiciebant. Horatius Ode 12. l. 3.

Tibi qualum Cythereæ puer ales,
Tibi telas, operoſæque Minervæ
Studium aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri,

quod procul dubio è Sappho derivavit, cujus verſiculi proferuntur ab Hephæſtione:

Γλυκεῖα μᾶτερ ἔτοι δύναμαι κρέκειν τὸν ἱςὸν,
Πόθῳ δαμεῖσα παιδὸς, βραδινὰν δι' ἀφροδίταν.
Dulcis mater, non poſſum texere telam
Amore victa pueri per aerem Venerem.

v. 19. *Hæc te teſte*] μέμψις puellæ, uſque ad verſum:

Quæ tibi ſi veris animis &c.

v. 21. *facto*] *Factum* pro crimine boni ſcriptores dixerunt. Virg. 2. Æneid. ex perſonâ Pyrrhi:

—— illi mea triſtia FACTA,
Degeneremque Neoptolemum narrare memento.

Tibullus Eleg. 5. l. 3.

Nec cor ſollicitans FACTA nefanda meum.

v. 22. *æqualem nullâ domo*] Amicam, cui parem invenire nuſquàm ſperet. Simonides mirificè ad mentem Propertii:

Τὴν δ' ἐκ θαλάσσης ἐν φρεσὶ γ' ἤδη νέαν.
Τὴν μὲν γελᾷ τε καὶ γέγηθεν ἡμέραν,

E-

Illum turgentis ranæ portenta rubetæ,
Et lecta exſectis anguibus oſſa trahunt:
Et ſtrigis inventæ per buſta jacentia plumæ,
Cinctaque funeſto lanea vitta viro.
Si non vana canunt mea ſomnia, Lygdame, teſtor:
Pœna erit ante meos ſera, ſed ampla pedes.
Putris & in vacuo texetur aranea lecto:
Noctibus illorum dormiet ipſa Venus.
Quæ tibi ſi veris animis eſt queſta puella,
Hâc eadem rurſus, Lygdame, curre viâ:
Et mea cum multis lacrymis mandata reporta:
Iram, non fraudes eſſe in amore meo.

Me

OBSERVATIONES.

Ἐπαινέσει μὲν ξεῖνος ἐν δόμοις ἰδών.
Οὐκ ἔστιν ἄλλη τῆσδε λῴων γυνὴ
Ἐν πᾶσιν ἀνθρώποισιν, οὐδὲ καλλίων.

Nunc animum ad illam verte, quæ nata eſt mari.
Modò læta totum gaudet, ac ridet diem,
Ut hoſpes illam laudet intuens domi,
Nullamque juret feminam uſquam gentium
Bonis honeſtiſque hanc priorem moribus. &c.

vertit Georgius Buchananus.

v. 26. *Staminea rhombi d. i. r.*] Non abit Lucanus, qui 6. Pharſaliæ v. 458. ita de infandis artibus Theſſalæ veneficæ:

—— quos non concordia miſti
Alligat ulla tori, blandæque potentia formæ,
Traxerunt torti magica vertigine fili.

v. 27 *ranæ portenta rubetæ*] φίλτρον intelligit. vide Plinium l. 32. c. 5. ubi latè hanc materiam perſequitur.

v. 29. *ſtrigis*] Omnino adeundus Ovidius l. 6. Faſtorum, harum avium ingenium, & pernicioſa effecta noſcere cupienti. Quæ tamen omnia pueris terrendis aptiſſima.

v. 33. *texetur aranea*] In locis longo ſitu obſoletis araneæ ſuum opus moliuntur. Sapit autem adagium, quod nos Itali dicimus: *pigliar la muſſa.*

Me quoque conſimili impoſitum torquerier igni
  Jurabo, & bis ſex integer eſſe dies.
Quòd mihi ſi tanto felix concordia bello
  Exſtiterit, per me, Lygdame, liber eris.

Elegia V.

Poeti cujuſdam adoleſcentis naufragium deplorat: ſimul avaritiam hominum, & navigandi morem exſecratur.

Ergo ſollicitæ tu cauſa, pecunia, vitæ es:
  Per te immaturum mortis adimus iter.
Tu vitiis hominum crudelia pabula præbes:
  Semina curarum de capite orta tuo.
Tu Pœtum ad Pharios tendentem lintea portus
  Obruis inſano terque quaterque mari.
Nam dum te ſequitur, primo miſer excidit ævo,
  Et nova longinquis piſcibus eſca natat.
Flens tamen extremis dedit hæc mãdata querelis,
Cum

OBSERVATIONES.

ELEG. V. v. 4. *de capite*] De fonte, atque origine. Virgilius 11. Æneidos ex ore Drancis cum Turno jurgantis:

— *O Latio CAPUT horum, & cauſa malorum.*

Græcis pariter uſitatum eſt κεφάλαιον ἁπάντων, hac ipſa ſignificatione.

v. 8 *longinquis piſcibus*] Ovidius in Ibin, plura violentæ mortis genera enumerans, hoc intactum non prætermittit:

Sive per immenſas jactabor naufragus undas,
Noſtraque LONGINQUUS viſcera PISCIS EDET.

v. 9 *mandata*] Vota, & preces. Naſo citat. 2. Metamorph.

Inter utrumque tene. Fortunæ, cætera

Cum moribunda niger clauderet ora liquor:
Dii maris, Ægæi quos ſunt penes æquora ponti,
  Et quæcumque meum degravat unda caput:
Quò rapitis miſeros primæ lanuginis annos?
  Attulimus longas in freta veſtra manus:
Ah miſer! Alcyonum ſcopulis affigar acutis:
  In me cæruleo fuſcina ſumpta Deo eſt.
At ſaltem Italiæ regionibus advehat æſtus!
  Hoc de me ſat erit, ſi modò matris erit.
Subtrahit hæc fantem tortâ vertigine fluctus:
  Ultima quæ Pœto voxque, dieſque fuit.

Pœte

OBSERVATIONES.

tera MANDO.

v. 12. *Et quæcumque*] Simili omnino Eleg. ult. l. 4.

ET QUÆCUMQUE MEOS implicat UNDA pedes.

v. 14. *longas manus*] *Perjurio non debilitatas*, inquit Scaliger, & ad ſuam opinionem tuendam trahit vel invitos quoſdam Horatii verſus ex Ode 8. l. 2. ad Juliam Barinen. *Integras paulò ante, moxque mutilatas fluctuum colliſione*, ait Douza pater. Quorum neutri ſubſcribere poſſum, nam utraque explicatio longiùs petita videtur, quàm manus ipſæ longæ fuerint. Ego, ſi licet à talium tantorumque virorum ſententiis diſſidere, hanc exiſtimo fuiſſe mentem Propertii: Parcite Dii maris, non enim ſacrificia veſtra neglexi, antequam funem de litore ſolverem, immò pelagus intravi ſupplicibus palmis, & ad vos protenſis. Non dubito quin cordatioribus hæc interpretatio noſtra, veluti multò ſimplicior, arriſura ſit. Suffragatur Ovidius, qui Epiſt. Ariadnæ prope finem deſcribit nobis miſerabilem ſupplicis geſtum:

Has tibi, plangendo lugubria pectora laſſas,
Infelix tendo trans FRETA LONGA MANUS.

Quid? ſi habuit ante oculos verſum Propertii, dum hæc paginis committeret? audis enim & *freta*, & *longa*, & *manus*, & pares numeros. Utinam in cæteris quoque ita feliciter divinare mihi conceſſum foret!

Pœte quid ætatem numeras? quid cara natanti
  Mater in ore tibi eſt? non habet unda Deos.
Nam tibi nocturnis ad ſaxa ligata procellis
  Omnia detrito vincula fune cadunt.
Et mater non juſta piæ dare debita terræ,
  Nec pote cognatos inter humare rogos.
Sed tua nunc volucres aſtant ſuper oſſa marinæ:
  Nunc tibi pro tumulo Carpathium omne mare.
Infelix Aquilo, raptæ timor Orithyiæ,
  Quæ ſpolia ex illo tanta fuere tibi?
Aut quidnam fracta gaudes Neptune carina?
  Portabat ſanctos alveus ille viros.
O centum æquoreæ Nereo genitore puellæ,
  Et tu materno tacta dolore Thetis,
Vos decuit laſſo ſupponere brachia mento;
  Non poterat veſtras ille gravare manus.

Red-

OBSERVATIONES.

v. 22. *Non habet unda Deos*] Vide quæ obſervavimus ad Eleg. 8. l. 1. v. 41.

v. 34. *materno tacta dolore*] Quæ ſcilicet misereri debueras, cum & ipſa noveris quid ſit filium amittere. Innuit Achillis mortem, quem Thetis ex Peleo ſuſceperat. Simile verò πάθος apud Maronem Æneidos 9.

—— perculſa mente dederunt
Dardanidæ lacrymas: ante omnes pulcher Julus,
Atque animum patriæ ſtrinxit pietatis imago.

& magis ad rem noſtram l. 10. ubi Æneas adoleſcentem Lauſum occiſurus:

Ingemuit miſerans graviter, dextramque tetendit:
Et mentem patriæ ſubiit pietatis imago.

Pio enim Heroi venit in mentem Aſcanii filii.

v. 35. *ſupponere brachia mento*] Ovidiana Sappho è Leucadio promontorio corpus miſſura, ut obſtinatum amorem animo expelleret.

Reddite corpus humo, poſitâque in gurgite vitâ
  Pœtum ſponte tuâ vilis arena tegas.
Ut quoties Pœti tranſibit nauta ſepulcrum,
  Dicat: & audaci tu timor eſſe potes.
Ite rates curvæ, & leti quoque texite cauſas.
  Iſta per humanas mors venit acta manus.
Terra parum fuerat, fatis adjecimus undas:
  Fortunæ miſeras auximus arte vias.
Anchora te teneat, quem non tenuere penates?
  Quid meritum dicas, cui ſua terra parum eſt?
Natura inſidians pontum ſubſtravit avaris.
  Ut tibi ſuccedat, vix ſemel eſſe poteſt.
Ventorũ eſt quodcumque paras. *HAUD ulla carina*
  Conſenuit: fallit portus & ipſe fidem.

Sunt

OBSERVATIONES.

ret, ſimili affectu ventos, & Cupidinem precatur:

Quidquid erit, melius quàm nunc erit. Aura ſubito,
Et mea non magnum corpora pondus habent
Tu quoque, mollis Amor, pennas SUPPONE cadenti,
Ne mi Leucadiæ mortua crimen aquæ.

v.46. *Quid meritum dicas*] Magna profectò audacia, *ut rupto naturæ fœdere terreſtre animal homo, ventorum & maris objectus iræ, ſe fluctibus audeat credere, ſemperque, ritu volucrum, longinqui litoris peregrinus ignotum pererret orbem.* verba ſunt Columellæ præfat. ad P. Silvinum.

v.47. *inſidians pontum ſubſtravit*] Maris tranquillitate homines allecti navigare cœperunt, at illos paulò poſt inventi ſui pœnituit. Lucretius l.5. d. ſcribens antiquiſſima mundi tempora:

Nec poterat quemquam placidi pellacia ponti
Subdola pellicere in fraudem ridentibus undis.

ad quem locum vide Lambini commentarium. Quamobrem apud Virgilium leges; *auræ vela vocant;*

Sunt Agamemnonias teſtantia litora curas,
Quæ notat Argyni pœna natantis aquâ.
Hoc juvene amiſſo claſſem non ſolvit Atrides;
Pro quâ mactata eſt Iphigenîa morâ.
Saxa triumphales fregere Capharea puppes,
Naufraga cum vaſto Græcia tracta ſalo eſt.
Paulatim ſociûm jacturam flevit Ulyſſes,
In mare cui ſoli non valuere doli.
Hunc parvo ferri vidit nox improba ligno:
Pœtus ut occideret, tot coiere mala.
Non tulit huic pectus ſtridorem audire procellæ,
Et duro teneras lædere fune manus:
Sed thyiæ thalamo, aut Oryciæ terebinthî
Effulto plumâ verſicolore caput.
Huic fluctus vivo radicitus abſtulit ungues,
Et miſer invitam traxit hiatus aquam.
Quòd ſi contentus patrio bove verteret agros,
Verbaque duxiſſet pondus habere mea:
Viveret ante ſuos dulcis conviva penates,
Pauper, at in terrâ, nil ubi flere poteſt.

At.

OBSERVATIONES.

cant; lenis crepitans, vocat Auſter in altum; & pleraque hujuſmodi verba inſidiarum.

V. 52. *notat*] Infamat. Pulchrè Sannazarius amœniſſimi vir ingenii in Eclogis piſcatoriis:

Vitemus ſcopulos infames morte Lyconis.

V. 59. *Hunc*] Ulyſſem, quem comparat Pœto.

V. 65. *vivo*] Lege meo periculo *vivos*. Ita Horatius de Lucilio Sat. 10. l. 1.

Sæpe caput ſcaberet, VIVOS & roderet UNGUES.

V. 70. *nil ubi flere poteſt*] Ubi licebat.

At tu, ſæve Aquilo, numquam mea vela videbis;
Ante fores dominæ condar oportet iners.

ELEGIA VI.

Ait amorem ſine rixis inſuavem eſſe: paucis deinde rivalem ſuum inſectatur.

DUlcis ad heſternas fuerat mihi rixa lucernas,
Vocis & inſanæ tot maledicta tuæ:
Cum furibunda mero menſam propellis, & in me
Projicis inſanâ cymbia plena manu.
Tu verò noſtros audax invade capillos,
Et mea formoſis unguibus ora nota:
Tu minitare oculos ſubjectâ exurere flammâ,
Fac mea reſciſſo pectora nuda ſinu:

Ni-

OBSERVATIONES.

cebat illi ſecuro, atque otioſo degere. *Poteſt*, pro *potuit*, more poëtarum. Porrò naufragi *flere* ſolent, i. e. flendo cupere propinquorum & amicorum cariſſimos; & honorem ſepulcri deſiderare. Graphicè Ovidius l. 11. Metamorph.

Non tenet hic lacrymas: ſtupet hic: vocat ille beatos,
Funera quos maneant: hic votis numen adorat,
Brachiaque ad cælum, quod non videt, irrita tendens
Poſcit opem: ſubeunt illi fratreſque parenſque:
Huic cum pignoribus domus, & quod cuique relictum eſt.
Alcyone Ceyca movet, Ceycis in ore
Nulla niſi Alcyone eſt ——

& libro Triſtium 1. Eleg. 2.

Eſt aliquid fatove ſuo, ferrove cadentum
In ſolida moriens ponere corpus humo:
Et mandare ſuis aliqua, & ſperare ſepulcrum,
Et non æquoreis piſcibus eſſe cibum.

ELEG. VI. v. 7. *oculos ſubjecta exurere flamma*] Cum oculi pars nobiliſſima corporis, præ cæteris

mem-

Nimirùm veri dantur mihi ſigna caloris,
NAM ſine amore gravi femina nulla dolet.
Quæ mulier rabidâ jactat convitia linguâ,
Et Veneris magnæ volvitur ante pedes:
Cuſtodum gregibus circùm ſeu ſtipat euntem,
Seu ſequitur medias, Mænas ut acta, vias,
Seu timidam crebro dementia ſomnia terrent,
Seu miſeram in tabulâ picta puella movet.
His

OBSERVATIONES.

membris cari habeantur, magna profectò vis amoris in illo apparet, qui rem tanti pretii flammæ olꝭicere paratus ſit, ut puellæ animum rectè habeat exploratum. Memini me legiſſe apud Theocritum Idyllio 11. magnifica hæc Polyphemi verba Galateam depereuntis:

Καιόμενος δ' ὑπὸ τεῦ καὶ τὰν ψυχὰν ἀνεχοίμαν,
Καὶ τὸν ἕν' ὀφθαλμόν, τῶ μοι γλυκερώτερον οὐδέν.
Et perferre poſſum, ut etiam anima mea à te comburatur,
Et unicus ille OCULUS, quo mihi nihil dulcius eſt.

v. 12. *volvitur ante pedes*] *Advolvi* ſupplicum erat. Noſter infra Eleg. 15.

Nunc, ô Bacche, tuis humiles
ADVOLVIMUR aris.

Genibus autem pedibuſque potiſſimùm advolvebantur, quæ deprecandi ratio Q. Haterio Senatori exitialis penè fuit. Vide Corn. Tacitum Annalium 1. Hinc lucem capiunt illa Eleg. 4. ſupra, quæ minùs rectè conſiderantibus ſubobſcura videri poterant.

Pœna erit ante meos ſera, ſed
ampla PEDES.

ideſt Propertius ipſe veteris amoris transfuga, humilior jam factus ad pedes dominæ accedet, veniam rogaturus. Malè igitur Scioppius Veriſimilium 3. cap. 20. mutabat, *ante ejus*. *Pœnam* pro illo, qui ſupplicio affectus eſt, ita dixit, ut alibi *ſcelus* pro *ſceleſto*; *dolorem* pro *dolente*; *amorem* pro *amante*; & ſi qua ſunt alia generis ejuſdem.

v. 13. *Cuſtodum gregibus*] Pædagogos amanti præficit, veluti conſueverant patres liberis prætextatis. Ex horum numero, quibus poëtam ſuum commẽdaverat Cynthia, fuit Baſſus ille, de quo noſter Eleg. 4. l. 1.

Nec tibi me poſthac committet Cynthia, nec te

Quæ-

Hiſ ego tormentis animi ſum verus aruſpex;
Nam didici certas ſæpe in amore notas.
NON eſt certa fides, quam non injuria verſat.
Hoſtibus eveniat lenta puella meis.
In morſo æquales videant mea vulnera collo,
Me doceat livor mecum habuiſſe meam.
Aut in amore dolere volo, aut audire dolentem;
Sive meas lacrymas, ſive videre tuas.
Tecta ſuperciliis ſi quando verba remittis,
Aut tua cum digitis ſcripta ſilenda notas.
Odi ego, quos numquā pungunt ſuſpiria, ſomnos.
Semper in iratam pallidus eſſe velim.
Dulcior ignis erat Paridi, cum Graja per arma
Tyndaridi poterat gaudia ferre ſuæ.

Dum

OBSERVATIONES.

Queret. erit tanti criminis illa memor.

Ipſe viciſſim puellam cuidam Lynceo mandaverat cuſtodiendam, cujus perfidiam criminatur Eleg. 23. l. 2.

Cur quiſquam faciem dominæ jam credat amori?

Quo pacto autem Propertius dixit *gregibus cuſtodum*, hoc Juvenalis 1. Sat. *GREGIBUS comitum*.

V. 21. *In morſo æquales &c*] Ignavi milites illi, qui cicatrices adverſo corpore oſtendere nequeunt; cum igitur amantium ſit militia quædam, & ipſis glorioſum videtur inflictas morſiunculas præ ſe ferre. Hinc jocum petivit Cicero 7. in Verrem: *Scilicet eſt metuendum, ne ad exitum defenſionis tuæ vetus illa Antoniana dicendi ratio, atque auctoritas proferatur: ne excitetur Verres, ne denudetur à pectore, ne cicatrices populus Romanus aſpiciat, ex mulierum MORSU veſtigia libidinis atque nequitiæ.*

V. 22. *doceat livor*] Indicet caro ſublivida. Tibul. Eleg. 7. l. 1.

Tum ſuccos herbaſque dedi, queis LIVOR abiret,
Quem facit impreſſo mutua dente Venus.

V. 35.

Dum vincunt Danai, dum reſtat barbarus Hector,
Ille Helenæ in gremio maxima bella gerit.
Aut tecum, aut pro te mihi cum rivalibus arma
Semper erunt: in te pax mihi nulla placet.
Gaude quòd nulla eſt æquè formoſa: doleres,
Si qua foret. nunc ſis jure ſuperba licet.
At tibi, qui noſtro nexiſti retia lecto,
Sit ſocer æternùm, nec ſine matre domus.
Cui nunc ſi qua data eſt furandæ copia noctis,
Offenſa illa mihi, non tibi amica dedit.

ELEGIA VII.

Alios aliis magis aptos eſſe: ſibi verò Mœcenatis moderationem exemplo eſſe, ne grandia nimis, niſi eo duce, aggrediatur.

MOecenas eques Etruſco de ſanguine Regum,
Intra fortunam qui cupis eſſe tuam:
Quid.

OBSERVATIONES.

v. 35. *Gaude, quòd nulla eſt æ.f.*] Pulchritudinem tuam tibi gratulare, cujus præſidio nixa impune convitiari potes; quòd ſi deteriore formâ eſſes, non fuiſſem tot injuriarum patiens, teque pœnituiſſet maledictorum.

v. 38. *Sit ſocer æternùm &c.*] Quorum duritie impeditus, libidini tuæ morem gerere nequeas.

ELEG. VII. v. 2. *Intra fortunam ſuam*] Ovidius à Propertio Triſt. I. 3. Eleg. 4.

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & INTRA
FORTUNAM debet quiſque manere SUAM.

Nec audiendus vir doctus, qui utrobique legit INFRA; & ad electionem ſuam tuendam affert verſiculum Senecæ Medeâ Act. 3.

FORTUNA ſemper omnis INFRA me.

Quid me ſcribendi tam vaſtum mittis in æquor?
Non ſunt apta meæ grandia vela rati.
TURPE eſt, quod nequeas, capiti committere pondus:
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.
OMNIA non pariter rerum ſunt omnibus apta,
Fama nec ex æquo ducitur ulla jugo.
Gloria Lyſippo eſt animoſa effingere ſigna,
Exactis Calamis ſe mihi jactat equis.
In Veneris tabulâ ſummam ſibi ponit Apelles,
Parrhaſius partâ vindicat arte locum.
Argumenta magis ſunt Mentoris addita formæ,
At

OBSERVATIONES.

me ſtetit.
Contraria enim ſunt, fortunam ſtare infra hominis animum, & hominem ſtare infra fortunam. Primum illud pertinet ad virtutem, alterum vitio vertitur. At inſanabile novandi κακοήθες Criticorum oculis loliginem offundit.

v. 3. *ſcribendi æquor*] Antiquis tabella cerata, in qua graphioli acie litteræ ſculpebantur, *æquor* dicta eſt. Italicè verteres: *il piano del foglio*. Auſonius Epig. 138. ad notarium velociſſimè excipientem:

Tibi nec aures ambigunt,
Nec occupatur pagina,
Et mota parcè dextera
Volat per ÆQUOR cereum.

Prudentius quoque Chriſtianus poëta 9. Hymno περὶ στεφάνων de ſupplicio Caſſiani martyris:

Inde alii ſtimulos, & acumina ferrea vibrant,
Qua parte aratis cera ſulcis ſcribitur:
Et qua ſecti apices abolentur, & ÆQUORIS hirti
Rurſus niteſcens innovatur area.

Potuit igitur Propertius huc mentem adhibere, cum de poëmatis Heroici amplitudine μεταφορικῶς loqueretur.

v. 8. *Fama nec ex æquo d. v. jugo*] Non eadem eſt omnium ad gloriam via: non omnes omnia poſſumus; quod ſequentibus exemplis confirmat. *Jugum* hoc loco eſt ferrum libræ tranſverſum, à quo lances dependent.

v. 13. *Argumenta magis*] Ideſt, Mentoris præcipua laus in hiſtoriis optime cælandis poſita eſt. vel cla-

Digitized by Google

At Myos exiguum flectit acanthus iter.
Phidiacus ſigno ſe Jupiter ornat eburno,
Praxitelem proprius vindicat arte lapis.
Eſt, quibus Eleæ concurrit palma quadrigæ,
Eſt, quibus in celeres gloria nata pedes.
Hic ſatus ad pacem, hic campeſtribus utilis armis.
NATURÆ ſequitur ſemina quiſque ſuæ.
At tua, Mœcenas, vitæ præcepta recepi,
Cogor & exemplis te ſuperare tuis.
Cum tibi Romano dominas in honore ſecures,
Et liceat medio ponere jura foro:
Vel tibi Medorum pugnaces ire per hoſtes,
Atque onerare tuam fixa per arma domum:
Et tibi ad effectum vires det Cæſar, & omni
Tempore tam faciles inſinuentur opes:
Parcis, & in tenues humilem te colligis umbras,
Ve-

OBSERVATIONES.

clariùs· in ſtatuis Mentoreis hiſtoriæ nobilitas vincit formæ dignitatem.

v. 17. *Eſt quibus Eleæ c. p q.*] Hellenismus, in quo verbum ſingulare jungitur nomini pluralis numeri. Plato in Minoë, citatus à Jacobo Gretſero Soc. Jeſu cap. 1. Græcæ Syntaxeos n. 8 πολλῶν γὰρ ὄντων ἀνθρώπων ϗ ἑλλήνων ϗ βαρβάρων, ὐκ ἜΣΤΙΝ οἵτινες ἀπέχονται συμποσίων ἢ κρῆτες. *Cum enim multi ſint homines & Græci, & Barbari, non ſunt, qui à ſympoſiis abſtineant præter Cretes.* Quamquam poſtea neget ipſe Gretſerus, hoc Latinis ſcriptoribus licere. Sed obſtat auctoritas Propertii, qui profectò, ſi libro Scaligeri fides habenda eſt, ita ſcripſit.

v. 19. *campeſtribus armis*] Exercitationibus campi Martii. Horat. A. P.

Ludere qui neſcit, CAMPESTRIBUS abſtinet ARMIS.

Vulgati codd. habent *caſtrenſibus.*

v. 29. *in tenues umbras*] Hortos intelligit, quibus mirum in modum

Velorum plenos ſubtrahis ipſe ſinus.
Crede mihi, magnos æquabunt iſta Camillos
Judicia, & venies tu quoque in ora virûm:
Cæſaris & famæ veſtigia juncta tenebis.
Mœcenatis erunt vera trophæa fides.
Non ego veliferâ tumidum mare findo carinâ:
Tota ſub exiguo flumine noſtra mora eſt.
Non flebo in cineres arcem ſediſſe paternos
Cadmi, nec ſemper prælia clade pari:
Nec referam Scæas, & Pergama Apollinis arces,
Et Danaûm decimo vere rediſſe rates,
Mœnia cum Grajo Neptunia preſſit aratro
Victor Palladiæ ligneus artis equus.
Inter Callimachi ſat erit placuiſſe libellos,
Et ceciniſſe modis, pure poëta, tuis.
Hæc pueri curent, curent hæc ſcripta puellæ,
Meque Deum clament, & mihi ſacra ferant.

Te

OBSERVATIONES.

dum delectabatur Mœcenas. Vel tranquillam vitam, & à gerendis curulibus magiſtratibus alienam. Vide obſerv. noſtras ad Eleg. 23. l. 2. v. 74. Eleg. 2. hujus libri v. 1.

v. 34. *fides*] Ita Eleg. 1. l. 2 vocat eumdem:

Et ſumpta, & poſita pace, FIDELE caput.

v. 36. *ſub exiguo flumine*] Quia carina infima pars navis, ideò ſaburrâ onerata ſub flumine mergitur.

v. 38. *ſemper prælia clade pari*] Omnes quippe duces, qui ad Thebanam expeditionem profecti fuerant, præter unicum Adraſtum, deinceps occiderunt; donec Etheocle ac Polynice fratribus per mutua vulnera interfectis, Creon regno potiretur. Hinc proverbium *καδμεία νίκη. Cadmea, ſeu Thebana victoria.*

Te duce vel Jovis arma canam, cæloque minantē
Cæum, & Phlegræis Oromedonta jugis:
Celſaque Romanis decerpta Palatia tauris
Ordiar, & cæſo mœnia firma Remo:
Eductoſque pares ſilveſtri ex ubere reges;
Creſcet & ingenium ſub tua juſſa meum.
Proſequar & currus utroque ab litore ovantes,
Parthorum aſtutæ tela remiſſa fugæ:
Caſtraque Peluſî Romano ſubruta ferro,
Antonîque graves in ſua fata manus.
Mollis tu cœptæ fautor cape lora juventæ,
Dexteraque immiſſis da mihi ſigna rotis.
Hoc mihi, Mœcenas, laudis concedis; & à te eſt,
Quòd ferar in partes ipſe fuiſſe tuas.

ELE-

OBSERVATIONES.

v. 50. *mœnia firma*] Sublato videlicet conſorte poteſtatis.

v. 52. *Creſcet & ingenium*] Auſonius latiùs hoc explicavit, ſcribens ad Theodoſium Auguſtum.

Scribere me Auguſtus jubet: & mea carmina poſcit
Penè rogans: blando vis latet imperio.
Non habeo INGENIUM; Cæſar ſed JUSSIT; habebo.
Cur me poſſe negem, poſſe quod ille putat?
Invalidas vires ipſe excitat, & juvat idem
Qui jubet. obſequium ſufficit eſſe meum.

v. 58. *da mihi ſigna*] Petit à Mœcenate, ut ſe caſtiget, ſi quando laſciviæ juvenili nimis induſſerit: ducit verò metaphoram ab iis, qui in Circo quadrigâ currebant, & ſæpe à ſpectatoribus togâ jactatâ revocabantur. Ovidius Amor. 3. Eleg. 2.

Favimus ignavo. ſed enim revocate Quirites,
Et DATE jactatis undique SIGNA togis.

ELEG.

ELEGIA VIII.

Puellam edocet, quo cultu ſuum ipſa natalem celebret.

MIrabar quidnam miſiſſent manè Camœnæ
Ante meum ſtantes ſole rubente torum.
Natalis noſtræ ſignum miſere puellæ,
Et manibus fauſtos ter crepuere ſonos.
Tranſeat hic ſine nube dies, ſtent aëre venti.
Ponat & in ſicco molliter unda minas.
Aſpiciam nullos hodiernâ luce dolentes,
Et Niobes lacrymas ſupprimat ipſe lapis.
Alcyonum poſitis requieſcant ora querelis,
Increpet abſumptum nec ſua mater Ityn.
Tuque, ô cara, mihi felicibus edita pennis,
Surge, & poſcentes juſta precare Deos.
Ac primùm purâ ſomnum tibi diſcute lymphâ,
Et

OBSERVATIONES.

ELEG. VIII. v. 6. *Ponat & in ſicco*] Non dubito quin à Lucretio deſumpſerit, cujus ex libro 5. verſus hi leguntur:

Sed temere incaſſum mare, fluctibus ſæpe coortis
Sævibat, leviterque MINAS PONEBAT inanes.

ponere dictum invenio activâ, & neutrâ ſignificatione de ventis detumeſcentibus. Horatius Od. 3. l. 1.

— ſeu rabiem Noti,
Quo non arbiter Adriæ
Major, tollere, ſeu PONERE vult freta.

Virg. 7. Æneid.

Cum venti POSUERE.

v. 11. *felicibus edita pennis*] Bonis avibus, fauſtis ominibus. Ita Val. Flaccus 1. Argonautic. de Idmone vate:

Seu plenum certis interroget aera PENNIS.

v. 12. *poſcentes*] Debita petentes religionis officia.

v. 13. *ſomnum tibi diſcute lympha*]

Et nitidas preſſo pollice finge comas.
Dein quâ primùm oculos cepiſti veſte Propertî,
Indue, nec vacuum flore relinque caput.
Et pete, quâ polles, ut ſit tibi forma perennis,
Inque meum ſemper ſtent tua regna caput.
Indè coronatas ubi thure piaveris aras,
Luxerit & totâ flamma ſecunda domo:
Sit menſæ ratio, noxque inter pocula currat,
Et crocino nares murrheus ungat onyx.
Tibia nocturnis ſuccumbat rauca choreïs,

Et

OBSERVATIONES.

pha] Simili genere locutionis utitur Lucianus in Amoribus: τὸν ἐπὶ τῶν ὀμμάτων ἔτι λοιπὸν ὕπνον ἀποψηχόμενος ὕδατι λιτῷ. *poſtquàm reſidentem in oculis SOMNUM reliquum AQUA ſimplici abſterſit.*

v. 14. *nitidas comas*] Unguento delibutas. Horat. Epiſt. ad Tibullum:

Me pinguem & NITIDUM bene curata cute viſes.

hinc *nitida palæſtra* poëtis dicitur, quòd athletæ ceromate ungerentur, ad faciliùs evadendos adverſarii nexus.

v. 20. *flamma ſecunda*] Fauſtum putabant ſuperſtitioſi veteres, ubi apex ignis altiſſimè ferebatur. Virgil. 4. Georg. verſ. 385.

Ter FLAMMA ad ſummum tecti ſubjecta reluxit,
Omine quo firmans animum ſic incipit ipſa.

v. 22. *murrheus ungat onyx*] Nonne murrha diverſa materia eſt ab onyche? cur igitur Propertius confundit? ob macularum ſimilitudinem, puto. vel onychem pro vaſe uſurpavit, in eo etenim lapide vaſcula cavabantur. Horat. Ode 12. l. 4.

Nardi parvus ONYX.

v. 23. *ſuccumbat rauca choreïs*] Exilis tibiæ ſonitus obruatur penitùs ſtrepitu ſaltantium. Valerius Flaccus citat. lib. 1. Argonauticon:

Vox tamen Alcimedes planctus ſupereminet omnes,
Femineis tantùm illa furens ululatibus obſtat,
Obruit Idæam quantùm tuba Martia buxum.

v. 24.

Et ſint nequitiæ libera verba tuæ.
Dulciaque ingratos adimant convivia ſomnos:
Publica vicinæ perſtrepat ara viæ.
Sit ſors & nobis talorum interprete jactu,
Quem gravibus pennis verberet ille puer.
Cum fuerit multis exacta trientibus hora,
Noctis & inſtituet ſacra miniſtra Venus:
Annua ſolvamus thalamo ſolennia noſtro,
Nataliſque tui ſic peragamus iter.

ELEGIA IX.

Exemplis mulierum, quæ viris imperarint, ſe femineo amori mancipatum tuetur: opportunè Cleopatræ ſuperbiam, & infelicem ſucceſſum apud Actium deſcribens.

QUid mirare, meam ſi verſat femina vitam,
Et trahit addictum ſub ſua jura virum?

Cri-

OBSERVATIONES.

V. 24. *nequitiæ libera verba*] Feſcennino ſermone uti non pudeat in ſacris natalitiis, ebrietas enim verborum licentiam excuſabit.

V. 29. *trientibus*] Poculis. Perſius 3. Sat.

— *calidumque TRIENTEM*
Excutit è manibus —

ELEG. IX. v. 1. *ſi verſat femina vitam*] Amantes in rotâ Cupidinis, ut Plautinis verbis utar, miſerè diſtrahuntur, & ab unius mulierculæ nutu ſerviliter pendent. Hinc verè atque eleganter Tibullus Eleg. 5. l. 1.

Namque agor, ut per plana citus
ſola verbere turben,
Quem celer aſſueta verſat ab
arte puer.

nec abludit Davus Horatianus Sat. 7. l. 2.

Tu mihi qui imperitas, aliis ſervis

Criminaque ignavi capitis mihi turpia fingis,
  Quòd nequeam fracto rumpere vincla jugo?
Venturam meliùs præſagit navita mortem:
  Vulneribus didicit miles habere metum.
Iſta ego præteritâ jactavi verba juventâ;
  Tu nunc exemplo diſce timere meo.
Colchis flagrantes adamantina ſub juga tauros
  Egit, & armigerâ prælia ſevit humo:
Cuſtodiſque feros clauſit ſerpentis hiatus,
  Iret ut Æſonias aurea lana domos.
Auſa ferox ab equo quondam oppugnare ſagittis
  Mæotis Danaûm Pentheſilea rates:
Aurea cui poſtquam nudavit caſſida frontem,
  Vicit victorem candida forma virum.

Om-

OBSERVATIONES.

vis miſer, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum
id eſt, nihil arbitratu tuo facis, at omnia libidinum imperio.

v. 3. *Criminaque ignavi capitis*] Dixerat ſuperius Eleg. 12. l. 1.
Quid MIHI deſidiæ non ceſſas FINGERE CRIMEN?

v. 5. *Venturam meliùs*] I. e. qui numquam amavit, ignorat amoris tyrannidem: veluti qui numquam ratem pelago commiſit, exiſtimat marinos fluctus rem ludicram eſſe, nec adeò pertimeſcendam: qui verò urbanis deliciis eſt innutritus, pugnas & prælia, tamquam ſomnia & aniles fabellas, audire ſolet. Amator contra, miles, & nauta, ſua quiſque pericula ſeriò pendunt; malo enim proprio timere didicerunt.

v. 15. *aurea cui poſtquam*] Achilles, poſtquam Pentheſileam reginam Amazonum, ſingulari certamine ſecum congreſſam, humi ſemianimem fudiſſet, galeæ vinculis diſſolutis, morientis vultum aſpiciens, & feminæ pulchritudine captus, doluit eam interfeciſſe; ob id à Therſite Græcorum ignaviſſimo convitiis laceſſitus. vide Quinti Calabri Paraipomenon ad Iliada Homeri lib. 1.

v. 20.

Omphale in tantum formæ proceſſit honorem,
Lydia Gygæo tincta puella lacu:
Ut qui pacato ſtatuiſſet in orbe columnas,
Tam durâ traheret mollia penſa manu.
Perſarum ſtatuit Babylona Semiramis urbem,
Ut ſolidum cocto tolleret aggere opus:
Et duo in adverſum miſit per mœnia currus,
Ne poſſent tacto ſtringere ab axe latus:
Duxit & Euphratẽ mediũ, quà condidit arces,
Juſſit & imperio ſurgere Bactra caput.
Nã quid ego heroas, quid raptẽ in crimina Divos?
Jupiter infamat ſeque, ſuamque domum.
Quid? modò quæ noſtris opprobria vexerit armis,
Et famulos inter femina trita ſuos,
Conjugis obſcœni pretium Romana popoſcit
Mœnia, & addictos in ſua regna patres.

No-

OBSERVATIONES.

v. 20. *duræ manu*] Bellè Ovidius in epiſtolà Deianiræ:

Ah quoties digitis dum torques ſtamina DURIS,
Prævalidæ fuſos comminuere MANUS!

Pedò Albinovanus in obitum Mœcen.

Te propter multos percuſſit LYDIA nodos:
Te propter DURA ſtamina rupta MANU.

v. 25. *duxit & Euphratem*] Propriè dictum de flumine.. hinc *aquæductus*.

v. 30. *trita*] *Tero* verbum extremæ nequitiæ, cujus exempla pete ex Martiali, nam hujuſmodi locis nimiùm inhærere, pudoris noſtri non eſt.

v. 31. *Romana popoſcit mœnia*] Rumor erat inter Auguſti milites, M. Antonium, ſi ei Actiaca pugna proſperè ceſſiſſet, Cleopatræ Romam dono daturum, & maieſtatem Imperii in Ægyptum tranſlaturum fuiſſe. Adeundus Dio Caſſiu. lib. 50.

Noxia Alexandrina dolis aptiſſima tellus;
Et toties noſtro Memphi cruenta malo,
Tres ubi Pompeio detraxit arena triumphos.
Tollet nulla dies hanc tibi, Roma, notam.
Iſſent Phlegræo meliùs tibi funera campo,
Vel tua ſi ſocero colla daturus eras.
Scilicet inceſti meretrix regina Canopi,
Una Philippeo ſanguine inuſta nota,
Auſa Jovi noſtro latrantem opponere Anubim,
Et Tiberim Nili cogere ferre minas:
Romanamque tubam crepitanti pellere ſiſtro,
Baridos & contis roſtra Liburna ſequi:
Fœdaque Tarpeio conopea tendere ſaxo,

Jura

OBSERVATIONES.

v.37. *iſſent funera*] Ducebatur enim funus potentium virorum longâ pompâ, majorum imaginibus ordine præcedentibus.

v.41. *Auſa Jovi noſtro*] Imitatus eſt Virgilium, qui 8. Æneidos ita Cleopatræ dementiam, atque Ægyptias religiones irridet:

Omnigenumque Deum monſtra, &
LATRATOR ANUBIS
Contra Neptunum, & Venerem, contraque Minervam
Tela tenent ———

v.43. *crepitanti ſiſtro*] Virgilius ibid. paulò ante:

Regina in mediis patrio vocat agmina SISTRO.

v.44. *roſtra Liburna*] Naves Auguſti Liburnicas, mediocri magnitudine, agiles, & ad invadendum hoſtem expeditas, numero *quadringentas*, ut ſcimus ex Floro l.4. c.11. Horatius Epod. 1. Mœcenatem ad hoc prælium abeuntem ſic affatur:

Ibis LIBURNIS inter alta navium,
Amice, propugnacula.

Et Ode 37. l.1. de Cleopatra. quæ mortem ſibi conſcivit, ne in triumphum duceretur:

Sævis LIBURNIS ſcilicet invidens
Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

v.46.

Jura dare ſtatuas inter & arma Marî.
Quid nunc Tarquinii fractas juvat eſſe ſecures,
Nomine quem ſimili vita ſuperba vocat,
Si mulier patienda fuit? cape Roma triumphum,
Et longam Auguſto ſalva precare diem.
Fugiſti tamen in timidi vaga flumina Nili:
Accepere tuæ Romula vincla manus.
Brachia ſpectavi ſacris admorſa colubris,
Et trahere occultum membra ſoporis iter.
Non hæc, Roma, fuit tanto tibi cive verenda,
Di-

OBSERVATIONES.

v.46. *ſtatuas inter & arma*] Optimè Rycquius hæc interpretatur de trophæis, quæ ſimulacrum armati hominis repræſentabant.

v.50. *longam Auguſto diem*] Huc pertinet acclamatio populi ad principem: *De noſtris annis tibi Jupiter augeat annos*. Flavius Vopiſcus in Tacito: *Acclamatum eſt à populo, Feliciſſimè. Tacite Auguſte, Dii te ſervent, & reliqua, quæ dici ſolent ex more*.

v.53 *Brachia ſpectavi*] Cave intelligas Cleopatram ipſam, *cui* Auguſtus *etiam pſyllos admovit, qui venenum ac virus exſugerent: quod periiſſe morſu aſpidis putabatur*; idque ut intactam triumpho ſervaret, auctore Svetonio. Sed omnia fruſtra, etenim illa, vi veneni prævalente, moriens ignominiam evaſit. Intellige igitur ſimulacrum.

Ibid. *ſacris colubris*] Aſpidibus, quas Ægyptii colebant, crepituque digitorum ad eſcam ex cavis vocabant, ut poſtea cicures factæ cum pueris innoxiè verſarentur. Vide Ælianum l. 17. de animalibus c. 5. Iſidem Ægyptiorum Deã ob hoc Valerius Flaccus aſpide coronatam deſcribit 4. Argonautic. v. 416.

—— hæc procul Io
Spectas ab arce Phari, jam Divis addita, jamque
ASPIDE cincta comas, & ovanti perſona ſiſtro.

v.54 *ſoporis*] Torporis ex veneni frigore naſcentis. Florus citatus, ubi Cleopatræ mortem deſcribit: *admotiſque ad venas ſerpentibus, quaſi SOMNO ſoluta*.

v.56.

Dixit & aſſiduo lingua ſepulta mero.
Septem urbs alta jugis, toto quæ præſidet orbi,
Femineas timuit territa Marte minas.
Annibalis ſpolia, & victi monumenta Syphacis,
Et Pyrrhi ad noſtros gloria fracta pedes.
Curtius expletis ſtatuit monumenta lacunis:
At Decius miſſo prælia rupit equo.
Coclitis abſciſſos teſtatur ſemita pontes,
Et cui cognomen corvus habere dedit.
Hæc Dii condiderunt, hæc Dii quoque mœnia ſervant:
Vix timeat ſalvo Cæſare Roma Jovem.
Nunc ubi Scipiadæ claſſes? ubi ſigna Camilli?
Aut modò Pompeî Boſphora capta manu?
Leucadius verſas acies memorabit Apollo.
Tantum operis belli ſuſtulit una dies.
At tu ſive petes portus, ſeu navita linques,
Cæſaris in toto ſis memor Ionio.

ELE-

OBSERVATIONES.

V. 56. *aſſiduo lingua ſepulta mero*] M. Antonius, qui comeſſator, & vinolentus fuiſſe traditur. Cæterùm phraſis optimis auctoribus in uſu eſt. vide Virgilium 2. Æneidos ad illud:

Invadunt urbem ſomno, VINOque ſepultam;

Et ibi Ludovicum de La Cerda.

ELEG.

Digitized by Google

ELEGIA X.

Militantem Poſthumum duritiæ crimine accuſat, quòd Gallam uxorem, caſtitate Penelopen ipſam provocantem, relinquere potuiſſet.

POſthume plorantem potuiſti linquere Gallam?
Miles & Auguſti fortia ſigna ſequi?
Tantine ulla fuit ſpoliati gloria Parthi,
Ne faceres Gallâ multa rogante tua?
Si fas eſt, omnes pariter pereatis avari,
Et quiſquis fido prætulit arma toro.
Tu tamen injectâ tectus veſane lacernâ
Potabis galeâ feſſus Araxis aquam.
Illa quidem interea famâ tabeſcet inani,
Hæc tua ne virtus fiat amara tibi:
Neve tuâ Medæ lætentur cæde ſagittæ,
Ferreus aurato neu cataphractus equo:
Neve aliquid de te flendum referatur in urnâ:
Sic redeunt, illis qui cecidere locis.
Ter quater in caſtâ felix, ô Poſthume, Gallâ!
Moribus his aliâ conjuge dignus eras.

Quid

OBSERVATIONES.

ELEG. X. v. 12. *aurato equo*] Malè Douza Filius reponit *ærato*; vanamque rationem affert, quòd ſcilicet equi cataphractorum ferreis laminis veſtirentur; nihil enim prohibet, ferrea illa integumenta exteriùs deaurata fuiſſe, præcipuè apud Perſas elegantiæ ſtudioſiſſimos. Sed jam admonui, mutandi libidinem eò perveniſſe, ut jam ultra progredi non poſſit.

v. 18.

Quid faciet nullo munita puella timore,
Cum ſit luxuriæ Roma magiſtra tuæ?
Sed ſecurus eas; Gallam non munera vincent,
Duritiæque tuæ non erit illa memor.
Nam quocumque die ſanum te fata remittent,
Pendebit collo Galla pudica tuo.
Poſthumus alter erit mirandâ conjuge Ulyſſes.
Non illi longæ tot nócuere moræ:
Caſtra decem annorum, & Ciconum mons, Iſmara, Calpe,
Exuſtæque tuæ mox, Polypheme, genæ:
Et Circæ fraudes, lotoſque, herbæque tenaces,
Scyllaque, & alternas ſciſſa Charybdis aquas:
Lampeties Ithacis verubus mugiſſe juvencos:
(Paverat hos Phœbo filia Lampetie)
Et thalamum Ææ flentis fugiſſe puellæ,
Totque hiemis noctes, totque nataſſe dies:
Nigranteſque domos animarum intraſſe ſilentum,
Sirenum ſurdo remige adiſſe lacus:

Et

OBSERVATIONES.

V. 18. *Cum ſit luxuriæ Roma magiſtra tuæ*] Non eſt, cur Joſephus Scaliger dubitet de ſanitate huius loci; ſententia enim clariſſima eſt: *Cum Roma urbs nequitiarum exempla ſuppeditet puellæ tuæ.* τὸ *tuæ* ita intelligendum eſt, ut illud Horatii Ode 15. l. 1.

Non hoc pollicitus TUÆ.

Sed iſta Propertio familiariſſima ſunt, nec viris doctiſſimis negotium creare deberent.

V. 23. *alter Ulyſſes*] Maximianus Etruſcus, quem Cornelium Gallum plurimi exiſtimavere, ita in quadam Elegiâ:

Efficior demens ALTER ULYSSES ego.

ELEG.

Et veteres arcus leto renovaſſe procorum,
Erroriſque ſui ſic ſtatuiſſe modum.
Nec fruſtra, quia caſta domi perſederat uxor.
Vincit Penelopes Lælia Galla fidem.

ELEGIA XI.

Comparat puellarum ſui temporis avaritiam, luxum, & levitatem, cum Indarum nuptarum fide, veterumque amantium ſimplicitate: auri cupidinem multis exitio fuiſſe, ipſique Romæ fore, teſtatur.

QUæritis unde avidis nox ſit pretioſa puellis,
Et Venere exhauſtæ damna querantur opes?
Certa quidem tantis cauſa, & manifeſta ruinis:
Luxuriæ nimiùm libera facta via eſt.
Inda cavis aurum mittit formica metallis,

Et

OBSERVATIONES.

ELEG. XI. v. 5. *Inda formica*] Hujus hiſtoriam, ſive fabulam, tradit Plinius Hiſt. Nat. l. 11. c. 31. cujus verba, quia neceſſaria videntur ad Propertium intelligendum, viſum eſt ſubjicere: *INDICÆ FORMICÆ cornua, Erythris in æde Herculis fixa, miraculo fuere. AURUM ex cavernis egerunt terræ, in regione Septemtrionalium Indorum, qui Dardæ vocantur. Ipſis color felium, magnitudo Ægypti luporum. Erutum hoc ab iis tempore hiberno, Indi furantur æſtivo fervore, conditis propter vaporem in cuniculos formicis: quæ tamen odore ſolicitatæ provolant, crebroque lacerant, quamvis prævelocibus camelis fugientes. Tanta pernicitas, feritaſque eſt cum amore auri.* Quòd autem ait Plinius, cornua formicæ Indicæ fixa in Herculis templo, arbitror factum, quòd Hercules inopinatis lucris, & recluſis theſauris præeſſe crederetur. Horat. Sat. 6. l. 2.

O ſi urnam argenti fors quæ mihi mon-

Et venit è rubro concha Erycina ſalo:
Et Tyros oſtrinos præbet Cadmea colores,
Cinnamon & multi paſtor odoris Arabs.
Hæc etiam clauſas expugnant arma pudicas,
Quæque terunt faſtus Icarioti tuos.
Matrona incedit cenſus induta nepotum,
Et ſpolia opprobrii noſtra per ora trahit.
Nulla eſt poſcendi, nulla eſt reverentia dandi.
Aut, ſi qua eſt, pretio tollitur ipſa mora.
Fe-

OBSERVATIONES.

monſtret, ut illi,
Theſauro invento, qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, dives amico.
HERCULE ——

à quo Perſius perpetuus ejus imitator, Sat. 2.

—— *o ſi*
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria, dextro
HERCULE! ——

cui tamen ſententiæ adverſatur Phædrus fab. 11. l. 4 quem lege.

Ibid. *cavis metallis*] Cava metalla pro fodinis auri uſurpavit, quo pacto Virgilius 10. Æneid. verſ. 174. dixit:

Inſula inexhauſtis chalybum generoſa METALLIS.

& Lucanus 4. Pharſaliæ verſ. 304. de lapicidinis:

Tunc exhauſta ſuper multo ſudore juventus
Extrahitur, duris ſilicum laſſata METALLIS.

v. 6. *concha Erycina*] Quia Venus culta in Eryce Siciliæ monte dicitur è conchâ prodiiſſe. nihil vulgatius.

v. 8. *cinnamon*] De cinnamo lege Plinium l. 12. c. 19. hoc autem in deliciis habebant ſumptuoſæ mulieres, uti apparet ex Petronio, qui alicubi *Roſa CINNAMUM veretur.* id eſt, præ cinnamo viceſcit. Vetus poëta in Catalectis: *Sinus expanſa profert CINNAMA.*

v. 11. *cenſus induta nepotum*] Mirum eſt, quod ſcribit Plinius de luxu Romanorum ſui temporis in ornandis feminis l. 12. cit. c. 18. *Verùm Arabiæ etiamnum felicius mare eſt: ex illo namque margaritas mittit. Minimaque computatione millies centena millia ſeſtertium annis omnibus India, & Seres, peninſulaque illa imperio noſtro adimunt.*

Felix Eois lex funeris una maritis,
  Quos Aurora ſuis rubra colorat equis.
Namque ubi mortifero jacta eſt fax ultima lecto,
  Uxorum fuſis ſtat pia turba comis:
Et certamen habent leti, quæ viva ſequatur
  Conjugium. pudor eſt, non licuiſſe mori.
Ardent victrices. & flammæ pectora præbent,
  Imponuntque ſuis ora peruſta viris.
Hìc genus infidum nuptarum, hìc nulla puella
  Nec fida Evadne, nec pia Penelope.
Felix agreſtum quondam pacata juventus,
  Divitiæ quorum meſſis, & arbor erant.
Illis pompa fuit decuſſa Cydonia ramo,
  Et dare puniceis plena caniſtra rubis:
Nunc violas tondere manu, nunc miſta referre
  Lilia virgineos lucida per calathos:
Et portare ſuis veſtitas frondibus uvas,
  Aut variam plumæ verſicoloris avem.
His tum blanditiis furtiva per antra puellæ
  Oſcula ſilvicolis empta dedere viris.

Hi-

OBSERVATIONES.

munt. Tantò nobis deliciæ, & feminæ conſtant. Quæ ſumma penè incredibilis videtur.

v.15. *una*] Singularis, quæ apud reliquas gentes in uſu non eſt.

v.27. *pompa*] Munerum pompam intelligit, de quâ Tibullus apertè Eleg. 1. l. 3.

Et vaga nunc certa diſcurrunt undique POMPA
Perque vias urbis munera, perque domos.

v.30. *lilia lucida*] Rore nocturno madentia.

v.32. *variam avem*] Fortaſſe picam garrulam. Petronius Sat. *Pica*

Hinulei pellis totos operibat amantes,
  Altaque nativo creverat herba toro.
Pinus & incumbens latas circumdabat umbras,
  Nec fuerat nudas pœna videre Deas.
Corniger Idæi vacuam paſtoris in aulam
  Dux aries ſaturas ipſe reduxit oves.
Diiq; Deæque omnes, quibus eſt tutela per agros,
  Præbebant verſis verba ſecunda focis:
Et leporem quicumque venis venaberis hoſpes,
  Et ſi fortè meo tramite quæris avem.
Et me Pana tibi comitem de rupe vocato,
  Sive petas calamo præmia, ſive cane.
At nunc deſertis ceſſant ſacraria lucis:
  AURUM omnes victâ jam pietate colunt.
AUREA nunc verè ſunt ſæcula; plurimus auro
  Venit honos, auro conciliatur amor.
Auro pulſa fides, auro venalia jura,
  Aurum lex ſequitur, mox ſine lege pudor.
Torrida ſacrilegum teſtantur lumina Brennum;
  Dum petit intonſi Pythia regna Dei.
At mons laurigero concuſſus vertice duras
  Gallica Parnaſſi ſparſit in arma nives.

Te

OBSERVATIONES.

ca VARIA intrantes ſalutabat.

v. 43. *Et leporem*] μιμηνος Panos, ruſticum hominem alloquentis

v. 48. *aurum colunt*]. D. Paulus Epiſt. ad Coloſſenſes c. 3. vocat avaritiam *ſimulacrorum ſervitutem.*

v. 61.

Te ſcelus accepto Thracis Polymeſtoris auro
  Nutrit in hoſpitio non Polydore pio.
Tu quoque ut auratos gereres Eriphyla lacertos,
  Dilapſis nuſquam eſt Amphiaraüs equis.
Proloquar, atque utinam patriæ ſim verus aruſpex!
  Frangitur ipſa ſuis Roma ſuperba bonis.
Certa loquor, ſed nulla fides; neque enim Ilia quondam
  Verax Pergameis Mænas habenda malis.
Sola Parin Phrygiæ fatum componere, ſola
  Fallacem patriæ ſerpere dixit equum.
Ille furor patriæ fuit utilis, ille parenti.
  Experta eſt veros irrita lingua Deos.

ELEGIA XII.

Laudat morem Lacænarum virginum, Gymnaſticen ſimul cum viris publicè exercentium, idque Romæ pariter non licere conqueritur.

MUlta tuæ, Sparte, miramur jura palæſtræ;
  Sed mage virginei tot bona gymnaſii:
Quòd non infames exercet corpore ludos
  Inter luctantes nuda puella viros:

Cum

OBSERVATIONES.

V. 63. *neque enim Ilia*] Vide adagium, *ſerò ſapiunt Phryges.*

ELEG. XII. v. 4. *Inter luctantes*] Turpem hunc morem cur in civitatem ſuam intulerint Lacedæmonii, explicat Cicero 2. Tuſculanâ: *Itaque illi, qui Græciæ formam Rerumpublicarum dederunt, corpora* ju-

Cum pila veloci fallit per brachia jactu,
Increpat & verſi clavis adunca trochi:
Pulverulentaque ad extremas ſtat femina metas,
Et patitur duro vulnera pancratio:
Nunc ligat ad ceſtum gaudentia brachia loris,
Miſſile nunc diſci pondus in orbe rotat:
Gyrum pulſat equis, niveum latus enſe revincit,
Vir-

OBSERVATIONES.

juvenum firmari labore voluerunt; quod SPARTIATÆ etiam in feminas tranſtulerunt: quæ cæteris in urbibus, molliſſimo cultu, parietum umbris occuluntur. illi autem voluerunt nihil horum ſimile eſſe apud LACÆNAS VIRGINES: quibus magis PALÆSTRA, Eurotas, ſol, pulvis, labor, militia in ſtudio eſt, quàm fertilitas barbara Hoc verò magis mirere, ſi cogites quantâ religione, apud reliquos Græcorum, feminæ domi ſervarentur: non enim virorum conviviis interveniebant, & in ædium parte intimâ ſedebant, quò neminem accedere fas erat, niſi arctiſſimâ cognatione conjunctum. Idcircò Thais Terentiana Thraſoni Pamphilam virginem ad menſam depoſcenti vehementer abnuit: *minimè gentium. in convivium illam?* vide Corn. Nepotem in præfatione vitarum.

v. 5. *Cum pila*] Hæc duo luſuum genera copulavit pariter Ovidius Triſtium l. 3. Eleg. 12.

Nunc PILA, nunc celeri vertitur orbe TROCHUS.

v. 10. *Miſſile nunc diſci*] Lege Ovidium 10. Metamorph. fab. Hyacinthi.

v. 8. *pancratio*] Qui ſint pancratiaſtæ, docemur ab Ariſtotele Rhetor. l. 1. c. 5. his verbis· Ὁ γὰρ δυνάμενος τὰ σκέλη ῥιπτεῖν πως καὶ κινεῖν ταχὺ, καὶ πόρρω, δρομικός. ὁ δὲ θλίβειν καὶ κατέχειν, παλαιστικός. ὁ δὲ ὦσαι τῇ πληγῇ, πληκτικός. ὁ δ' ἀμφοτέροις τούτοις, παγκρατιαστικός. *Nam qui poteſt crura projicere quodammodò, & movere velociter & longè, curſor eſt. Qui verò ſtringere & tenere, luctator. At qui pellere plaga, pugil. Qui autem utriſque his, PANCRATIASTICUS.* Igitur pancratium ex luctâ, & pugilatu miſtum erat, magnaſque corporis vires requirebat. Ejus auctor Clitomachus quidam, Olympiade CXLII. ut refert Pauſanias in Eliacis poſterioribus.

v. 11. *Gyrum*] Intelligo ἱππόδρο-

Virgineumque cavo protegit ære caput.
Et modò Taygeti crines aſperſa pruinâ,
Sectatur patrios per juga longa canes.
Qualis Amazonidum nudatis bellica mammis
Thermodoonteis turba lavatur aquis.
Qualis & Eurotæ Pollux & Caſtor arenis,
Hic victor pugnis, ille futurus equis.
Inter quos Helene nudis capere arma papillis
Fertur, nec fratres erubuiſſe Deos.
Lex igitur Spartana vetat ſecedere amantes,
Et licet in triviis ad latus eſſe ſuæ.
Nec timor, aut ulla eſt clauſæ tutela puellæ,
Nec gravis auſteri pœna cavenda viri.
Nullo præmiſſo, de rebus tute loquaris
Ipſe tuis: longæ nulla repulſa moræ.
Non Tyriæ veſtes errantia lumina fallunt,

Eſt

OBSERVATIONES.

δρόμῳ, ſive Circum.

v. 12. *protegit ære caput*] Veluti pugnæ præludens. Non omittendus locus Platonis l.7. de Legibus, unicè huc pertinens: *Pueros verò*, inquit, *antequàm prodire in bellum poſſint, armis equiſque oportet in Deorum pompis ornatos, modò tardiores, modò velociores in chorea, & itinere, ad Deos, Deorumque filios ſupplicationes fundere. Ludi porrò, atque præludia, ſi rerum aliquarum gratia, nullarum certè niſi harum ſunt adhibenda. &c.*

v. 14 *patrios canes*] Inter canes venaticos laudatiſſimi olim Spartani. His Virgilius in Georgicis *velocitatem* præcipuè tribuit: Seneca in Hippolyto prædæ *aviditatem*. v. utrumque.

v.25. *Nullo præmiſſo*] Abſque puero ſalutigerulo, vel ancillâ, cui des litteras ad puellam ferendas.

v.26. *longæ nulla repulſa moræ*] Licet ſermonem longiùs producere, nemine impediente.

v.27. *Tyriæ veſtes*] Mendas cor-

po-

Digitized by Google

Eſt neque adoratæ cura moleſta domi.
At noſtra ingenti vadit circumdata turbâ,
Nec digitum anguſtâ eſt inſeruiſſe viâ.
Nec quæ ſint facies, nec quæ ſint verba rogandi
Invenias. cæcum verſat amator iter.
Quòd ſi jura fores, pugnaſque imitata Laconum,
Carior hoc eſſes tu mihi, Roma, bono.

ELEGIA XIII.

Monet amicam zelotypam, ut Lycinnam famulam torquere deſinat, propoſito exemplo Dirces, quæ vexatæ Antiopes pœnam à tauro diſcerpta Jovi perſolvit.

SIc ego non ullos jam norim in amore tumultus,
Nec veniat ſine te nox vigilanda mihi:
Ut mihi prætextæ pudor exvelatus amictu,
Et data libertas noſcere amoris iter,

Illa

OBSERVATIONES.

poris abſcondère ſolet amictus ornatior. Plurima in hanc ſententiam dabit Horatius Sat. 2. l. 1. Ovidius de Remed. Amoris.

v. 28. *adoratæ*]Veluti occultum ſacrum ſuſpiciendæ. Utitur hoc verbo Arbiter ex perſonâ Polyæni ad Circen: *Invenies religioſum, ſi te ADORARI permiſeris.*

ELEG. XIII. v. 4. *noſcere amoris iter*]Puto Propertium reſpexiſſe ad Herculis bivium, quod per Pythagoræ litteram veteres philoſophi ſignificabant. Similis eſt omnino locus Perſii Sat. 5.

Cum primùm pavido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaque ſuccinctis Laribus donata pependit:
Cum blandi comites, totaque impune Suburra
Permiſit ſparſiſſe oculos jam candidus:

Illa rudes animos per noctes conſcia primas
Imbuit, heu nullis capta Lycinna datis.
Tertius haud multò minus eſt cum ducitur annus,
Vix memini nobis verba coiſſe decem.
Cuncta tuus ſepelivit amor, nec femina poſt te
Ulla dedit collo dulcia vincla meo.
Teſtis erit Dirce tam vero crimine ſæva
Nycteos Antiopen accubuiſſe Lyco.
Ah quoties pulchros traxit regina capillos,
Molliaque immites fixit in ora manus!
Ah quoties famulam penſis oneravit iniquis,
Et caput in durâ ponere juſſit humo!
Sæpe illam immundis paſſa eſt habitare tenebris;
Vilem jejunæ ſæpe negavit aquam.
Jupiter Antiopæ nuſquam ſuccurris habenti
Tot mala? corrumpit dura catena manus.
Si

OBSERVATIONES.

didus umbo:
Cumque ITER ambiguum eſt, & vitæ neſcius error
Deducit trepidas ramoſa in compita mentes.

antequàm etenim prętextam exuerent ingenui pueri, cuſtodiæ pædagogi ſubjecti erant.

v.6. *nullis capta Lycinna datis*] Quæ ſui ſcilicet copiam gratis faciebat.

v.9. *ſepelivit*] Animo depulit, oblivioni mandavit. Ita loquitur Plautus Ciſtel. Act. 1. Sc. 1.

Indidem unde oritur, facito, ut facias ſtultitiam SEPELIBILEM.

& Moſtel. Act. 5. Sc. 2.

Ubi ſomnum SEPELIVI omnem atque edormivi crapulam.

v.15. *penſis oneravit iniquis*] Vide quæ obſervamus ad Eleg. 7. l. 4. verſ. 37.

v.18. *vilem aquam*] Ubique proſtantem ad uſum communem omnium animantium. Hinc acerba illa conqueſtio Latonæ apud Ovidium 6. Metamorph. cui à partu

Si Deus es, tibi turpe tuam ſervire puellam.
Invocet Antiope quem niſi vincta Jovem?
Sola tamen, quæcumque aderant in corpore vires,
Regales manicas rupit utrâque manu.
Indè Cithæronis timido pede currit in arces.
Nox erat, & ſparſo triſte cubile gelu.
Sæpe vago Aſopi ſonitu permota fluentis,
Credebat dominæ ponè venire pedes.
Et durum Zethum, & lacrymis Amphiona mollem
Experta eſt ſtabulis mater abacta ſuis.
Ac veluti magnos cum ponunt æquora motus,
Eurus in adverſos deſinit ire Notos,
Litore ſi tacito ſonitus rareſcit arenæ:
Sic cadit inflexo lapſa puella genu.
Sera tamen pietas, natis eſt cognitus error.
Digne Jovis natos qui tueare ſenex,
Tu reddis pueris matrem, puerique trahendam
Vin-

OBSERVATIONES.

ſitienti, hauſtum paludis crudeles ruſtici negaverant:

Quid prohibetis AQUAS? uſus communis aquarum eſt.
Nec Solem proprium natura, nec aera fecit,
Nec tenues undas: ad publica munera veni.

Horatius quoque paupertatem cujuſdam oppidi deſcribens, ait:

—— vanis VILISSIMA rerum
Hic AQUA ——

v. 26. *cubile*] Solum terræ. Cicero Tuſcul. 5. *Anacharſis Hannoni ſalutem. Mihi amictus eſt Scythicum tegmen, calceamentum ſolorum callum, CUBILE terra, pulpamentum fames &c.*

v. 36. *Digne Jovis natos q. t. ſ.*] Convertit ſermonem ad bubulcum, qui Zethum, & Amphiona, materni avi juſſu expoſitos, nutrierat, & educaverat. Ita Scaliger. v. Indicem V. *Antiope.*

ELEG.

Vinxerunt Dircen ſub trucis ora bovis.
Antiope cognoſce Jovem; tibi gloria Dirce
Ducitur, in multis mortem habitura locis.
Prata cruentantur Zethi, victorque canebat
Pæana Amphion rupe, Aracynthe, tuâ.
At tu non meritam parcas vexare Lycinnam.
Neſcit veſtra ruens ira referre pedem.
Fabula nulla tuas de nobis concitet aures.
Te ſolam & lignis funeris uſtus amem.

ELEGIA XIV.

Tibur, quò amica vocaverat, noctu iturus, ait amantes ab inſidiis tutos eſſe: caterùm mortis periculo funeris honorem opponit; ubi ſepeliri velit, ſignificans.

NOx media, & dominæ mihi venit epiſtola noſtræ:
Tibure me miſsâ juſſit adeſſe morâ,
Candida quà geminas oſtendunt culmina turres,
Et cadit in patulos lympha Aniena lacus.
Quid faciam? obductis committam mene tenebris,
Ut timeam audaces in mea membra manus?
At ſi hæc diſtulero noſtro mandata timore,
Nocturno fletus ſævior hoſte mihi.
Peccarim ſemel, & totum ſum pulſus in annum;
In me manſuetas non habet illa manus.

Digitized by Google

Nec tamen eſt quiſquã, ſacros qui lædat amantes:
Scyronis mediâ ſic licet ire viâ.
Quiſquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
Nemo adeò ut noceat, barbarus eſſe volet.
Luna miniſtrat iter, demonſtrant aſtra ſalebras,
Ipſe Amor accenſas percutit ante faces.
Sæva canum rabies morſus avertit hiantes.
Huic generi quovis tempore tuta via eſt.
Sanguine tam parvo quis enim ſpargatur amantis
Improbus? excluſis fit comes ipſa Venus.
Quòd ſi certa meos ſequerentur funera caſus,
Talis mors pretio vel ſit emenda mihi.
Afferet huc unguenta mihi, ſertiſque ſepulcrum
Ornabit cuſtos ad mea buſta ſedens.

OBSERVATIONES.

ELEG. XIV. v. 11. *ſacros qui lædat amantes*] Imitatur Tibullum, qui Eleg. 2. l. 1. circa idem argumentum verſatus, ita cecinit:

Quiſquis AMORE tenetur, eat tutuſque SACERQUE.
Qualibet ——

v. 19. *Sanguine tam parvo*] Cæde ignavi hominis, quales plerumque Veneris pulli ſolent eſſe. Aper ille generoſus apud Phædrum fab. 29. l. 1. in aſellum convitiantem:

——- *facilis vindicta eſt mihi,*
Sed inquinari nolo ignavo SANGUINE.

niſi potiùs explicemus de venis amantium exſuccis, in quibus vix aliquot ſanguinis guttæ reliquæ ſint. Hinc nequiter Plautus Curcul. Act. 1. Sc. 2.

—— *mittite iſthanc foras,*
Quæ mihi miſero AMANTI ebibit SANGUINEM.

Hirudines enim ſunt meretrices, *neque cutem miſſuræ, niſi plenæ cruoris*. Quò reſpexit Juvenalis 1. Sat. ubi de illis, qui vetularum teſtamenta officioſis noctibus merebantur:

Accipiat ſanè mercedem SANGUINIS ——

& Chryſis Petroniana: *numquam finies hunc ignem, niſi SANGUINE extinxeris*. Adde Propertium ip-

Dii faciant, mea ne terrâ locet oſſa frequenti,
Quà facit aſſiduo tramite vulgus iter!
Poſt mortem tumuli ſic infamantur amantum.
Me tegat arboreâ devia terra comâ,
Aut humet ignotæ cumulus vallatus arenæ.
Non juvat in mediâ nomen habere viâ.

ELEGIA XVI.

Ad morbum amoris tollendum, Bacchi opem implorat; cui vinetum, & carmen de geſtis ejus vovet.

NUnc, ô Bacche, tuis humiles advolvimur aris;
Da mihi pacato vela ſecunda pater.

Tu

OBSERVATIONES.

ipſum, qui videtur non abſimiliter locutus Eleg. 9. l. 2.

Aſſiduuſque meo SANGUINE bella gerit.

Ex quibus omnibus colligimus, turpe futurum graſſatori nocturno, ſi amantem occiderit, qui vix cultrum lateri infixũ tingere potis eſt. In hanc porrò ſententiam eleganter Martialis Epig. 23. l. 1.

Quid nunc ſæva fugis placidi lepus ora leonis?
Frangere TAM PARVAS non didicere feras.
Servantur magnis iſti cervicibus ungues,
Nec gaudet tenui SANGUINE tanta ſitis.

V. 23. *Afferet huc unguenta*] Non tantùm in funeribus aromata incendebant veteres, ſed etiam tumulos pretioſis liquoribus interdum ungebant, quod planum fit ex Prudentio, Hymno in exequiis defunctorum:

Nos tecta fovebimus oſſa
Violis, & fronde frequenti;
Titulumque, & frigida ſaxa
Liquido ſpargemus odore.

Hoc ante me animadvertit nuperus interpres Albinovani Theodorus Gorallus, quem honoris cauſsâ nomino, ad ejus Eleg. de morte Mæcenatis.

V. 25. *locet*] Hinc *loculi*, ſeu *ſandapilæ*.

ELEG.

Tu potes inſanæ Veneris compeſcere faſtus,
Curarumque tuo fit medicina mero.
Per te junguntur, per te ſolvuntur amantes:
Tu vitium ex animo dilue, Bacche, meo.
Te quoque enim non eſſe rudem teſtatur in aſtris
Lyncibus in cælum vecta Ariadna tuis.
Hoc mihi, quod veteres cuſtodit in oſſibus ignes,
Funera ſanabunt, vel tua vina, malum.
Semper enim vacuos nox ſobria torquet amantes,
Spesque timorque animũ vexat utroque modo.
Quòd ſi, Bacche, tuis per fervida tempora donis
Arceſſitus erit ſomnus in oſſa mea:
Ipſe feram vites, pangamque ex ordine colles,
Quos carpant nullæ, me vigilante, feræ.

Dum-

OBSERVATIONES.

ELEG. XV. v. 14. *Arceſſitus erit ſomnus*] Græci ex lege convivii tria pocula ſiccabant: primum vocabant ſanitatis, alterum amoris, poſtremum ſomni, uti apparet ex ſequèntibus Eubuli verſiculis:

Τρεῖς γὰρ μόνους κρατῆρας ἐγκεραννύω
Τοῖς ἐν φρονοῦσι, τὸν μὲν ὑγιείας ἕνα
Ὃν πρῶτον ἐκπίνουσι, τὸν δὲ δεύτερον
Ἔρωτος ἡδονῆς τε, τὸν τρίτον δ' ὕπνου.
Ὃν εἰσπιόντες οἱ σοφοὶ κεκλημένοι
Οἴκαδε βαδίζουσιν ——

Nam terna tantùm temperari pocula
Catis jubebo: Sanitatis gratiæ
Primum hauriatur, alterum oblectaminis,
Et Amoris ergò; deinde SOMNI tertium:
Ubi iſtud ebibero, queis pectus ſapit,
Domum redibunt ——

V. 16. *Quos carpant nullæ*] Vites novellæ morſibus belluarum obnoxiæ ſunt. Id liquet ex præcepto Virgilii Georgic. 2. v. 371.

Texendæ ſepes etiam, & pecus omne tenendum eſt;
Præcipuè dum frons tenera, imprudenſque laborum:
Cui ſuper indignas hiemes, Solem-

Dummodò purpureo ſpument mihi dolia muſto,
Et nova preſſantes inquinet uva pedes.
Quod ſupereſt vitæ, per te, & tua cornua vivam,
Virtutiſque tuæ, Bacche, poëta ferar.
Dicam ego maternos Ætnæo fulmine partus:
Indica Nyſæis arma fugata choris:
Veſanumque novâ nequidquã in vite Lycurgũ:
Pentheos in triplices funera grata greges:
Curvaq; Tyrrhenos delphinũ corpora nautas
In vada pampineâ deſiluiſſe rate.
Et tibi per mediam beneolenti flumine Naxon,
Unde tuum potant Naxia turba merum,

Can-

OBSERVATIONES.

lemque potentem,
Silveſtres uri aſſiduè, capreæque ſequaces
Illudunt: paſcuntur oves, avidæque juvencæ.
Frigora nec tantùm cana concreta pruina,
Aut gravis incumbens ſcopulis arentibus æſtas,
Quantùm illi nocuere greges, durique venenum
Dentis, & admorſo ſignata in ſtirpe cicatrix.
Non aliam ob cauſam Baccho caper omnibus aris
Cæditur ——

v. 19. *tua cornua*] Bacchus pingebatur cornutus, quin & ebrii ſumere cornua dicebantur, id eſt curarum omnium & dolorum oblivíſci, novâ quaſi felicitatis imagine tumentes. Horatius Ode 21. l. 3. ad amphoram vini:

Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
Vireſque; & addis CORNUA pauperi.

Ovidius pariter in Artibus:

Tunc veniunt riſus, tunc pauper CORNUA ſumit:
Tunc dolor, & curæ, rugaque frontis abit.

v. 27. *bene olenti flumine*] Prodígioſo meri torrente inſignem. Cæterùm odor vini gratiſſimus naribus tricongiorum, & anicularum delirantium. Plautus Curcul. Act. 1. Sc. 2. inducit hujuſmodi vetulam bibaciſſimam ita geſtientem:

Flos

Candida laxatis onerato colla corymbis,
Cinget Baſſaricas Lydia mitra comas.
Lævis odorato cervix manabit olivo,
Et feries nudos veſte fluente pedes.
Mollia Dircææ pulſabunt tympana Thebæ:
Capripedes calamo Panes hiante canent.
Vertice turrigero juxta Dea magna Cybelle
Tundet ad Idæos cymbala rauca choros.
Ante fores templi crater antiſtitis auro
Libatum fundens in tua ſacra merum.
Hæc ego non humili referá memoranda cothurnò,
Qua-

OBSERVATIONES.

Flos veteris vini meis naribus objectus eſt.
Ejus amor cupidam me huc prolicit per tenebras.
Ubi ubi eſt, prope me eſt. evax habeo. Salve anime mi,
Liberi lepos. ut veteris vetuſti cupida ſum!
Nam omnium unguentum ODOR præ tuo nautea eſt.

cui adjunge Phædrum fab. 1. l. 3.

Anus jacere vidit epotam amphoram,
Adhuc Falerna fæce, & teſta nobili
ODOREM quæ jucundum latè ſpargeret:
Hanc poſtquam totis avida traxit naribus &c.

Quæ autem vinorum genera minùs magiſve odorata ſint, docet Plinius l. 14. c. 9.

v. 29. *laxatis corymbis*] A capitis vertice in cervicem defluentibus, quod ſignum ebrietatis ultimæ. Dio Chryſoſtomus Orat. 4. στεφάνοις τισὶ ἐστεφανωμένος ἑώλοις τήν τε κεφαλὴν καὶ περὶ τῷ τραχήλῳ. *Coronis quibuſdam marcidis coronatus caput circa COLLUM.* Nec abludit Tibullus Eleg. 8. l. 1. ubi de Genio:

Et capite, & COLLO mollia ſerta gerat.

v 30. *Baſſaricas comas*] v. Indicem.

v. 32. *veſte fluente*] Pallam intelligit, quæ Deorum propria veſtis. Tib. citat. Eleg. 4. l. 3. Apollinem deſcribens:

Ima videbatur talis illudere palla.

ELEG.

Qualis Pindarico ſpiritus ore tonat.
Tu modò ſervitio vacuum me ſiſte ſuperbo,
Atque hoc ſollicitum vince ſopore caput.

ELEGIA XVI.

Adoleſcentis Marcelli mortem deflet, quem, contra receptam opinionem, ait in aquis Baianis ſubmerſum: deinde neminem ſupremæ neceſſitatis immunem canit.

PLauſus ab umbroſo quâ ludit Pontus Averno,
Fumida Bajarum ſtagna tepentis aquæ:
Quâ jacet & Trojæ tubicen Miſenus arenâ,
Et ſonat Herculeo ſtructa labore via:
Hìc ubi mortales dextrâ cum quæreret urbes,
Cym-

OBSERVATIONES.

ELEG. XVI. v. 5. *mortales urbes*] Elegantiſſimum Epitheton, quod inconſtantiam, brevitatemque rerum humanarum ob oculos ponit. Neceſſe eſt enim non tantùm urbium conditores perire, ſed & urbes ipſas: longiſſimo tempore ſenſim omnia devorante. Audi Servium Sulpitium Epiſt. Conſolatoriâ ad Ciceronem, de morte Tulliolæ conquerentem: *Ex Aſia rediens, cum ab Ægina Megaram versùs navigarem, cœpi regiones circumcirca proſpicere. Poſt me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræeus, ſiniſtra Corinthus; quæ oppida quodam tempore florentiſſima fuerunt, nunc proſtrata, & diruta ante oculos jacent. cœpi egomet mecum ſic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, ſi quis noſtrum interiit, aut occiſus eſt, quorum vita brevior eſſe debet, cum uno loco tot oppidorum cadavera projecta jaceant.* Hinc puto Sannazarium traxiſſe, quæ cecinit Eleg. 9. l. 2. de ruinis Cumarum:

Et querimur, citò ſi noſtræ data tempora vitæ
Diffugiunt? URBES MORS violenta rapit.

Noviſſimè verò Torquatus Taſſus
ab

Cymbala Thebano concrepuere Deo:
At nunc inviſæ magno cum crimine Bajæ,
Quis Deus in veſtrâ conſtitit hoſtis aquâ?
His preſſus Stygias vultum demiſit in undas,
Errat & in veſtro ſpiritus ille lacu.
Quid genus, aut virtus, aut optima profuit illi
Mater, & amplexum Cæſaris eſſe focos?
Aut modò tam pleno fluitantia vela theatro,
Et per maternas omnia geſta manus?
Occidit, & miſero ſteterat vigeſimus annus.
Tot bona tam parvo clauſit in orbe dies.
I nunc, tolle animos, & tecum finge triumphos,

Stan-

OBSERVATIONES.

ab utroque (c.15.)

Giace l'alta Cartago, e appena i ſegni
Dell'alte ſue ruine il lido ſerba.
MUOJONO le Città, MUOJONO i Regni,
Copre i faſti, e le pompe arena, ed erba:
E l'uom d'eſſer mortal par che ſi ſdegni;
O noſtra mente cupida, e ſuperba!

Ibid. *dextra cum quæreret*] Armorum vi reciperet in poteſtatem. Uſus eſt hac locutione Silius Italicus l.2. in excidio Saguntino:

In media ſtetit urbe rogus: portantque, trahuntque
Longas pacis opes, QUÆSITAQUE præmia DEXTRIS.

v.9. *vultum demiſit*] Italicè diceres: *cadde boccone.*

v.11. *virtus*] De virtute adoleſcentis Marcelli vide Plutarchum, Corn. Tacitum l. 1. Annalium, Svetonium in Auguſto c.63. Velleium l.2. Senecam in Conſolatione ad Marciam, Dionem Caſſium l.53. Virgilium in calce l.6. Æneidos, & ibi Servium.

v.12. *amplexum Cæſaris eſſe focos*] Inſertum fuiſſe per adoptionem Auguſtæ familiæ: Adoptabantur autem liberi ante Lares domeſticos.

v.14. *per maternas manus*] Gratiâ Octaviæ matris, Cæſaris ſororis.

v.18.

Stantiaque in plauſum tota theatra juvent:
Attalicas ſupera veſtes, atque omnia magnis
Gemmea ſint ludis: ignibus iſta dabis.
Sed tamen huc omnes, huc primus & ultimus ordo.
Eſt mala, ſed cunctis iſta terenda via eſt.
Exoranda canis tria ſunt latrantia colla:
Scandenda eſt torvi publica cymba ſenis.
Ille licet ferro cautus ſe condat, & ære,
Mors tamen incluſum protrahit indè caput.
Nirea non facies, non vis exemit Achillem,
Crœſum aut, Pactoli quas parit humor, opes.

[Hic

OBSERVATIONES.

v. 18. *Stantiaque in plauſum*] Ingredientibus theatrum viris principibus, optimeque de Republicâ meritis, populus univerſus aſſurgebat, ſtanſque manuum crepitu plaudebat. Quam honoris ſignificationem ſibi uni vindicare voluit Auguſtus, ut refert Svetonius in ejus vitâ c. 56. his verbis: *nepotibus ſuis prætextatis adhuc aſſurrectum ab univerſis in THEATRO, & à STANTIBUS PLAUSUM, graviſſime queſtus eſt*. Inter quos nepotes veriſimile videtur & Marcellum fuiſſe.

v. 21. *primus & ultimus ordo*] Senatus, Eques, Plebs, in quos ordines populus Romanus diſtributus.

v. 23. *Exoranda canis*] Finxerunt enim poetæ, Cerberum Inferorum excubitorem, advenientes umbras dentibus appetere. Noſter Eleg. 11 l. 4.

Cerberus & nullas hodie petat improbus umbras.

idcirco ejus iras mitigavit Æneas objectâ offâ.

v. 24. *publica cymba*] Vulgaris, in quam omnes temerè confluunt, nullo dignitatis diſcrimine. Eodem pacto vocat l. 4. meretricem publicam:

Quæ modò per viles inſpecta eſt PUBLICA noctes.

& Juvenalis pariter Sat. 7. *vatem egregium* dicit, *cui non ...s PUBLICA vena*.

v. 26. *protrahit indè caput*] Simili lepore jocatur Martialis in ſenem ſcivum, tinctâ comâ canitiem diſſimulantem, Epig. 43. l. 3.

Non

Digitized by Google

[Hic olim ignaros luctus populavit Achivos,
Atridæ magno cum ſtetit alter amor]
At tibi, nauta, pias hominum qui trajicis umbras,
Huc animæ portent corpus inane tuæ:
Quà Siculæ victor telluris Claudius, & quà
Cæſar ab humanâ ceſſit in aſtra viâ.

ELE-

OBSERVATIONES.

Non omnes fallis. ſcit te Proſerpina canum:
Perſonam CAPITI detrahet illa tuo.

v.29. *Hic olim ignaros*] Bene admonuit Scaliger, diſtichon iſtud eſſe alterius loci, & fortaſſe reponendum Eleg. 7 l. 2. ubi ſermo eſt de Achille Græcis irato, ob raptum Briſeidos.

v.31. *pias hominum q.t.u.*] Id eſt, piorum hominum.

v.32. *animæ tuæ*] Venti, quorum adminiculo cymba Charontis ferebatur. Notum hoc ex Virgilio l.6. Æneid. verſ. 302.

Ipſe ratem conto ſubigit, veliſque miniſtrat.

& ex noſtro, qui ſupra l. 2. Charontis rati vela tribuit:

Jam licet & Stygia ſedeat ſub arundine remex,
Cernat & infernæ triſtia vela ratis.

& rurſus:

Una ratis fati noſtros portabit amores
Cærula ad infernos velificata lacus.

Animas autem ventos vocari, non eſt novum. Accius vetus Tragicus apud Nonium, in Myrmidonibus: *Claſſes trahere in ſalum, & vela ventorum ANIMÆ immittere.* Lucretius l. 5. *Aurarumque leves ANIMÆ.* Virgilius Eclogâ 6. *Semina terrarumque, ANIMÆque, mariſque.* Idem 8. Æneid. *Quantum ignes, ANIMÆque valent.* Horatius Ode 12. l. 4. *Impellunt ANIMÆ lintea Thraciæ.*

ELEG.

ELEGIA XVII.

Virorum libidinem longè à muliebri ſuperari, veterum hiſtoriarum exemplis teſtatur.

OBjicitur toties à te mihi noſtra libido:
  Crede mihi, vobis imperat illa magis.
Vos ubi contempti rupiſtis fræna pudoris,
  Neſcitis captæ mentis habere modum.
Flamma per incenſas citiùs ſedetur ariſtas,
  Fluminaque ad fontis ſint reditura caput:
Et placidum Syrtes portum, & bona litora nautis
  Præbeat hoſpitio ſæva Malèa ſuo:
Quàm poſſit veſtros quiſquã reprehendere curſus,
  Et rapidæ ſtimulos frangere nequitiæ.
Teſtis Cretæi faſtus quæ paſſa juvenci,
  Induit abiegnæ cornua falſa bovis.
Teſtis Theſſalico flagrans Salmônis Enipeo,
  Quæ voluit liquido tota ſubire Deo.
Crimen & illa fuit patriâ ſuccenſa ſenectâ,
  Arboris in frondes condita Myrrha novæ.

Nam

OBSERVATIONES.

ELEG. XVII. v. 4. *captæ mentis*] Hinc nos Itali hominem inſanum dicimus: *mentecatto*.

v. 10. *ſtimulos*] Urticas vocat Juvenalis Sat. 11.

Irritamentum Veneris languentis, & acres Divitis urticæ —

v. 11. *Teſtis Cretæi*] Fabulam iſtam, totumque argumentum latiùs tractat Ovidius l. 1. de Arte Amandi.

Nam quid Medeæ referam, quo tempore matris
Iram natorum cæde piavit amor?
Quidve Clytæmneſtræ, propter quã tota Mycenis
Infamis ſtupro ſtat Pelopea domus?
Tuque ô Minoâ venumdata Scylla figurâ,
Tondens purpureâ regna paterna comâ.
Hanc igitur dotem virgo deſponderat hoſti.
Niſe, tuas portas fraude recluſit Amor.
At vos innuptæ feliciùs urite tædas;
Pendet Cretæâ tracta puella rate.
Non tamen immeritò Minos ſedet arbiter Orci:
Victor erat quamvis, æquus in hoſte fuit.

ELEGIA XVIII.

Puellam ab amante relictam comiter ad ſe invitat, novique amoris mutua fœdera, & ſanctiones proponit.

CRedis eum jam poſſe tuæ meminiſſe figuræ,
Vidiſti à lecto quem dare vela tuo?
Durus qui lucro potuit mutare puellam.
Tantiſne in lacrymis Africa tota fuit?
At tu ſtulta Deos, tu fingis inania verba:
Forſitan ille alio pectus amore terit.

Eſt

OBSERVATIONES.

ELEG. XVIII. v. 5. *At tu ſtulta Deos*] Confidis juramentis, quæ nullius omnino ponderis futura ſunt.

v. 14.

Eſt tibi forma potens, ſunt caſtæ Palladis artes,
  Splendidaque à docto fama refulget avo:
Fortunata domus, modò ſit tibi fidus amicus.
  Fidus ero; in noſtros curre puella toros.
Nox mihi prima venit; primæ data tempora noctis
  Longiùs in primo Luna morare toro.
Tu quoque, qui æſtivos ſpatioſiùs exigis ignes,
  Phœbe moraturæ contrahe lucis iter.
Fœdera ſunt ponenda priùs, ſignandaque jura,
  Et ſcribenda mihi lex in amore novo,
Quàm multæ ante meis cedant ſermonibus horæ,
  Dulcia quàm nobis concitet arma Venus.
Hæc Amor ipſe ſuo conſtringit pignora ſigno.
  Teſtis ſidereæ torta corona Deæ.
Namque ubi non certo vincitur fœdere lectus,
  Non habet ultores nox vigilanda Deos:
Et quibus impoſuit, ſolvit mox vincla libido.
  Contineant nobis omina prima fidem.
Ergo qui pactas in fœdera ruperit aras,
  Pollueritque novo ſacra marita toro:
Illi ſint, quicumque ſolent in amore, dolores,
  Et caput argutæ præbeat hiſtoriæ:

Nec

OBSERVATIONES.

v. 14. *moraturæ contrahe lucis iter*] *fixas*, ut apud Tibullum Eleg. 1. *Interiore diem gyro trahe*, ut ſoles l. 3. in hieme.

v. 25. *Ergo qui pactas*] Intellige.

Indicet ut nomen littera PACTA meum.

v. 30.

Nec flenti dominæ patefiant nocte feneſtræ:
Semper amet, fructu ſemper amoris egens.

Elegia XIX.

Athenas iturus, ut ibi ſtudiorum varietate obſtinatum amorem animo expellat; patria, amicis, Cynthia denique valedicit.

MAgnũiter ad doctas proficiſci cogor Athenas,
Ut me longa gravi ſolvat amore via.
CRESCIT enim aſſiduè ſpectando cura puellæ:
Ipſe alimenta ſibi maxima præbet amor.
Omnia ſunt tentata mihi, quacumque fugari
Poſſit, at ex omni me premit ipſe Deus.
Vix tamen aut ſemel admittit, cum ſæpe negavit:
Seu venit, extremo dormit amicta toro.
Unum erit auxilium mutatis, Cynthia, terris;
Quantùm oculis, animo tã procul ibit amor.
Nunc agite, ô ſocii, propellite in æquora navem,
Re-

OBSERVATIONES.

v. 30. *fructu ſemper amoris egens*] Quod tamen acerbiſſimum eſſe novimus vel ex ipſo Anacreonte:

Χαλεπώτερον δὲ πάντων
Ἀποτυγχάνειν φιλοῦντα.
Duriſſimum verò eſt,
Amare, nec potiri.

ELEG. XIX. v. 8. *amicta*] Ita legit Scaliger, cui lubens aſſentior, ſi quidem apud Tibullum parem locum obſervari Eleg. 10. l. 1.

Et cum furtivo juvenem laſſaverit uſu,
Tecum interpoſita languida veſte cubet.

Quod autem hîc ait Propertius *extremo toro*, Horatius Epod. 3. ita variavit: *EXTREMA & in ſponda cubet.*

v. 17.

Remorumque pares ducite ſorte vices;
Jungiteque extremo felicia lintea malo.
Jam liquidum nautis aura ſecundat iter.
Romanæ turres, & vos valeatis amici,
Qualiſcumque mihi tuque puella vale.
Ergo ego nũc rudis Adriaci vehar æquoris hoſpes,
Cogar & undiſonos nunc prece adire Deos.
Deinde per Ionium vectus cum feſſa Lechæo
Sedarit placidâ vela phaſelus aquâ:
Quod ſupereſt ſufferte pedes, properate laborem,
Iſthmos quà terris arcet utrimque mare.
Indè ubi Piræi capient me litora portus,
Scandam ego Theſêæ brachia longa viæ.
Illic vel ſtudiis animum emendare Platonis
Incipiam, aut hortis docte Epicure tuis:
Perſequar aut ſtudium linguæ, Demoſthenis arma,
Li-

OBSERVATIONES.

v.17. *æquoris hoſpes*] Supra Eleg. 20. l. 1.

Sive ubicumque vage fluminis
HOSPITIO.

v.27. *Demoſthenis arma*] Imbellium hominum telum eſt eloquentia, quamobrem Turnus apud Virgilium 11. Æneid. Drancen intra parietes curiæ ferociùs loquentem, at prælio ineptum, ſubſannat:

—— an tibi Mavors
Ventoſa in lingua, pedibuſque fugacibus iſtis
Semper erit? ——

Porrò ita locutus M. Tullius Orat. pro Quintio: *Quid agimus, Hortenſi? quid de hac conditione dicimus? poſſumus aliquando depoſitis ARMIS, ſine periculo fortunarum de re pecuniaria diſceptare?* Antiquorum verò æmulator Symmachus Epiſt. 9. l. 7. *Nam, ut in veſtitu hominum, cæteroque vitæ cultu, loco ac tempori apta ſumuntur: ita ingeniorum varietas in familiaribus ſcriptis negligentiam quamdam debet imitari, in forenſibus verò capere ARMA facundiæ.*

Librorumque tuos docte Menandre ſales:
Aut certè tabulæ capient mea lumina pictæ,
Sive ebore exactæ, ſeu magis ære manus:
Aut ſpatia annorum, aut lōga intervalla profundi
Lenibunt tacito vulnera noſtra ſinu.
Seu moriar fato, non turpi fractus amore,
Atque erit illa mihi mortis honeſta dies.

ELE-

OBSERVATIONES.

v. 28. *Librorumque tuos*] Ideſt, *librorum tuorum*.

v. 30. *manus*] Picturæ nobiliſſimorum artificum, figmenta, ſculpturæ, atque id genus alia, *manus* nomine quandoque ſignificantur. Petronius Arbiter: *Zeuxidos MANUS vidi nondum vetuſtatis injuria victas*. Et apud Julium Pollucem legimus paſſim, Χεὶρ Ἀπελλοῦ, χεὶρ Πολυκλείτου, ut obſervat Erhardus. *Manum* etiam pro *chirographo* uſurpavit Ovidius quadam Eleg ad uxorem:

Agnovi caramque MANUM,
gemmaſque fideles.

v. 32. *ſinu*] Malim *ſitu*, ideſt *oblivione*, nec puto aliter ſcriptum à Propertio.

v. 33. *Seu moriar fato*] Sive moriar, fato moriar, nō amoris impatientiâ. Fato mori putabantur, qui naturæ cedebant, nullâ compulſi violentiâ. Ideò Virgiliana Dido, quæ ſibi necem conſciverat:

—— nec FATO, merita nec morte peribat,
Sed miſera ante diem, ſubitoque accenſa furore.

Quam ſententiam expendit Agellius l. 13. c. 1. His adde Plinium l. 1. Epiſt. 12. eadem diſtinctione utentem: *Eſt enim luctuoſiſſimum genus MORTIS, quæ non ex natura, nec FATALIS videtur.*

ELEG.

ELEGIA XX.

Ad Tullum: *Romam, & Latium cæteris urbibus, ac regionibus longè præſtare.*

FRigida tam multos placuit tibi Cyzicus annos,
Tulle, Propontiacâ quà fluit Iſthmos aquâ:
Dyndimus, & ſacræ fabricata inventa Cybellæ,
Raptoriſque tulit quæ via Ditis equos.
Si te fortè juvant Helles Athamantidos urbes,
Et deſiderio, Tulle, movere meo;
Tu licet aſpicias cælum omne Atlanta gerentem,
Se-

OBSERVATIONES.

ELEG. XX. v. 1. *Frigida*] Explicationem locorum, & fabularum, de quibus in hac Elegia mentio fit, dabit luculenter noſter Index, quem conſulere non pigeat. Vide etiam ſi quæ Scaliger, & Paſſeratius huc eruditè contulerunt: ego pauca quædam attingam.

Ibid. *Frigida Cyzicus*] An quia vergens ad polum Boream? an quia *Cyzici fons Cupidinis vocatur, ex quo potantes amorem deponere Mutianus credit*, referente Plinio l. 31. c. 2.

v. 4. *Raptoriſque tulit*] Conſtanter tradiderunt Mythologi, quibus accedit Cicero Act. 6. in Verrem, raptam à Plutone Proſerpinam apud Ennam Siciliæ oppidum. cur igitur Propertius Helleſpontiacâ regione id actum innuit? Placet ſolutio iſta, ſi dicamus, eam quidem abreptam è Trinactiâ, ſed latam ſuper mare uſque ad Cyzicenam regionem; ibique terræ hiatu receptam; venerationem ſui numinis incolis reliquiſſe. Huic ſententiæ adſtipulatur Orpheus in Argonauticis, citatus à Natali Comite l. 3. c. 16.

v. 5. *Si te fortè juvant*] Diſtichon iſtud ita explicandum: Si tu, ô Tulle, dum provinciam Bithyniam adminiſtras, noſtram abſentiam ægrè ferre potes, cum tamen, ex aliâ parte, amœnitate regionis delinearis, tecum ipſe velim cogites, nullum eſſe terrarum ſitum Romæ, ac Latio præferendum, imò ne comparandum quidem.

Mm 4 v. 9.

Digitized by Google

Sectaque Perſeâ Phorcidos ora manu!
Geryonæ ſtabula, & luctantum in pulvere ſigna
Herculis Antæique, Heſperidumque choros;
Tuque tuo Colchon propellas remige Phaſin,
Peliacæque trabis totum iter ipſe legas:
Quà rudis Argoâ natat inter ſaxa columbâ
In faciem proræ pinus adacta novæ:
Et ſi quadrigæ viſenda eſt ora Cayſtri,
Et quà ſeptenas temperat unda vias:
Omnia Romanæ cedent miracula terræ;
Natura hìc poſuit, quidquid ubique fuit.
Armis apta magis tellus, quàm commoda noxæ,
Famam, Roma, tuæ non pudet hiſtoriæ.

Nam

OBSERVATIONES.

v. 9. *ſigna Herculis, Antæique*] An huic fabulæ conveniant verba Pomponii Melæ, quæ leguntur cap. 10. l. 3. ubi de Mauritaniæ oris, judicandum relinquo felicioribus ingeniis. Hæc autem ſunt: *Hic ANTÆUS regnaſſe fertur, & SIGNUM quoque fabulæ clarum prorſus oſtenditur collis modicus reſupini hominis imagine jacentis, illius, ut incolæ ferunt, tumulus &c.*

v. 17. *Omnia Romanæ*] Martialis de Spectaculis:

OMNIS Cæſareo CEDAT labor Amphitheatro.

v. 19. *noxæ*] Damno inferendo. Romani etenim gentes bello domitas non delebant, niſi forte ſæpius rebellantes, at in provinciæ formam redigebant, & civitate donabant. Claudianus de maximâ urbium.

Hæc eſt, in gremium victos quæ ſola recepit,
Humanumque genus communi nomine fovit,
Matris, non dominæ, ritu: civeſque vocavit,
Quos domuit, nexuque pio longinqua revinxit.

Nec prætereundus locus inſignis Cornelii Taciti, quamvis longiuſculus, qui ſuperiores Claudiani verſus mirè illuſtrabit. Is eſt libro Annalium 10. ubi Claudius Cæſar de Eduis in civitatem recipiendis ita Senatum alloquitur: *Majores mei, quorum antiquiſſimus Clauſus ori-*

Nam quantùm ferro, tantùm pietate potentes
Stamus: victrices temperat ira manus.
Hìc Anio Tiburne fluis, Clitumnus ab Umbro
Tramite, & æternum Martius humor opus:
Albanuſque lacus ſocii Nemorenſis ab undâ,
Potaque Pollucis nympha ſalubris equo.
At

OBSERVATIONES.

origine Sabinus, ſimul in civitatem Romanam, & in familias Patritiorum aſcitus eſt, hortantur uti paribus cum iis rempublicam capeſſam, transferendo huc, quod uſquam egregium fuerit. Neque enim ignoro Julios Alba, Coruncanios Camerio, Porcios Tuſculo, & ne vetera ſcrutemur, Etruria, Lucaniaque, & omni Italia in Senatum accitos: poſtremò ipſam ad Alpes permotam, ut non modò ſinguli viritim, ſed terræ genteſque in nomen noſtrum coaleſcerent. Tum ſolida domi quies, & adverſus externa floruimus, cum Tranſpadani in civitatem recepti, cum ſpecie deductarum per orbem terræ legionum, additis provincialium validiſſimis, feſſo imperio ſubventum eſt. Num pœnitet Balbos ex Hiſpania, nec minus inſignes viros ex Gallia Narbonenſi tranſiviſſe?

V. 22. *temperat ira manus*] Cenſebat Lipſius legendum *illa*, ideſt *pietas*; at nihil mutandum, ut ſententia hæc ſit: Populus Romanus, quantumvis iratus, tamen abſtinet manus victrices à vaſtatione urbium, & mortalium excidio.

V. 26. *Potaque Pollucis*] Quia templum Caſtoris & Pollucis, à Tiberio & Druſo Auguſti privignis prope Juturnæ ſtagna ædificatum fuerat. Ovidius Faſtorum I.

Hæc ſunt Ledæis templa dicata Deis.
Fratribus illa Deis fratres de gente Deorum
Circa Juturnæ compoſuere lacus.

V. Sveton. Tiber. c. 20. Antequam tamen id templum de manubiis hoſtilibus ædificaretur, fuerant ibi ſimulacra Dioſcurorum; quod, ut cæteros omittam, Minutius Felix in Octavio ſuo non obſcurè ſignificat. *Teſtes*, inquit, *EQUESTRIUM fratrum in lacu, ſicut oſtenderant, ſtatuæ conſecratæ, qui anheli, ſpumantibus EQUIS atque fumantibus, de Perſe victoriam eadem die, qua fecerant, retulerunt.* Placet his adjungere verba Flori ex cap. 12. l. 2. quæ rem pleniùs enarrant: *Sed multò priùs gaudium victoriæ populus Romanus, quàm epiſtolis victoris perceperat. quippe eodem die, quo victus Perſes in Macedonia, Romæ cognitum eſt. Duo ju-*

At non ſquamoſo labuntur ventre ceraſtæ;
Itala portentis nec furit unda novis.
Non hìc Andromedæ reſonant pro matre catenæ;
Nec tremis Auſonias Phœbe fugate dapes.
Nec cuiquam abſentes arſerunt in caput ignes,
Exitium nato matre parante ſuo.
Penthea non ſævæ venantur in arbore Bacchæ,
Nec ſolvit Danaas ſubdita cerva rates:
Cornua nec valuit curvare in pellice Juno,
Aut faciem turpi dedecorare bove:
Arboreaſque cruces Scinis, & non hoſpita Graiis
Saxa, & curvatas in ſua fata trabes.
Hæc tibi, Tulle, parens, hæc eſt pulcherrima ſedes:
Hìc tibi pro dignâ gente petendus honos.
Hìc tibi ad eloquium cives, hìc ampla nepotum
Spes, & venturæ conjugis aptus amor.

ELE-

OBSERVATIONES.

juvenes candidis EQUIS *apud Juturnæ lacum pulverem & cruorem abluebant. hi nunciavere. Caſtorem & POLLUCEM fuiſſe creditum vulgo, quòd gemini fuiſſent: interfuiſſe bello, quòd ſanguine maderent: à Macedonia venire, quòd adhuc anhelarent.* Tribuit autem Propertius Polluci, quod Caſtoris proprium eſt: Pollux enim πύκτης, Caſtor verò ἱππόδαμος. Quamquam non diſſimulaverim, ambos equum inſcendere ſolitos. cujus rei, præter nummos veteres, teſtem locupletem habemus Pauſaniam in rebus Meſſenicis.

V. 40. *petendus honos*] Intelligit petitionem Conſulatus.

ELEG.

ELEGIA XXI.

Tabellarum, quibus arcana Erotica ipſe, atque amica ſemper commiſerant, jacturam dolet.

ERgo tam doctæ nobis periere tabellæ,
  Scripta quibus pariter tot periere bona.
Has quondam noſtris manibus detriverat uſus,
  Qui non ſignatas juſſit habere fidem.
Illæ jam ſine me norant placare puellas,
  Et quædam ſine me verba diſerta loqui.
Non illas fixum caras effecerat aurum;
  Vulgari buxo ſordida cera fuit.
Qualeſcumque mihi ſemper manſere fideles,
  Semper & effectus promeruere bonos.
Forſitan hæc illis fuerant mandata tabellis:
  Iraſcor, quoniam es, lente, moratus heri.
An tibi neſcio quæ viſa eſt formoſior? an tu
  Non bona de nobis crimina ficta jacis?
Aut dixit, *venias hodie, ceſſabimus unà:*
  Hoſpitium totâ nocte parabit amor;
Et quæcumque dolens reperit non ſtulta puella,
  Garrula cum blandis ducitur hora dolis.
Me miſerum! his aliquis rationem ſcribit avari,
  Et ponit duras inter ephemeridas.

Quas

OBSERVATIONES.

ELEG. XXI. v. 12. *Iraſcor*] μιμητικῶς ex perſonâ puellæ ſcribentis.

v. 20. *duras inter ephemeridas*] Latinè diceres *diurna*, in quibus vide-

Quas ſi quis mihi rettulerit, donabitur auro.
  Quis pro divitiis ligna retenta velit?
I puer, & citus hæc aliquâ propone columnâ,
  Et dominum Eſquiliis ſcribe habitare tuum.

ELEGIA XXII.

Ut Cynthiæ faſtum compeſcat, laudes, quibus illam ornaverat, ait amoris nimii commenta fuiſſe: receptui canit, eidemque malam ſenectutem imprecatur.

FAlſa eſt iſta tuæ, mulier, fiducia formæ,
  Olim oculis nimiùm facta ſuperba meis.

No-

OBSERVATIONES.

videlicet rationes unius diei ſcribuntur. *Duras* vocat, quia, cum legerentur, ſervi frequentiſſimè vapulabant, ob rem domini malè adminiſtratam. Pedo Albinovanus apud Senecam Epiſt. 122. *Audio, inquit, circa horam tertiam noctis flagellorum ſonos; quæro quid faciat. dicitur RATIONES accipere.* Juvenalis 6. Sat. de muliere iratâ:

Et cædens longi relegit tranſverſa DIURNI,
Et cedit, donec laſſis cædentibus, exi,
Intonat horrendum, jam cognitione peracta.

V. 23. *aliqua propone columna*] Res amiſſæ olim etiam præconis voce requirebantur. Elegantem produco teſtem Petronium Arbitrum. *Intrat*, inquit, *ſtabulum præco cum ſervo publico, aliaque ſanè modica frequentia, facémque fumoſam magis quàm lucidam quaſſans, hæc proclamavit: Puer in balneo paulò antè aberravit, annorum circa XVI. criſpus, mollis, formoſus, nomine Giton. ſi quis eum reddere, aut commonſtrare voluerit, accipiet nummos mille.*

ELEG XXII. v. 1. *fiducia formæ*] Inſoleſcunt mulieres, cum ſe amari ſentiunt. Hinc Circe Petroniana: *Non times, ne quis inveniatur, cui minùs placeam.* Helena quoque

Ovi-

Noſter amor tales tribuit tibi, Cynthia, laudes:
  Verſibus inſignem te pudet eſſe meis.
Miſtam te variâ laudavi ſæpe figurâ,
  Ut quod non eſſes, eſſe putaret amor.
Et color eſt toties roſeo collatus Eoo,
  Cum tibi quæſitus candor in ore foret.
Quod mihi non patrii poterant avertere amici,
  Eluere aut vaſto Theſſala ſaga mari.
Hæc ego non ferro, non igne coactus, & ipſâ
  Naufragus Ægæâ verba fatebar aquâ;
Correptus ſævo Veneris torrebar aheno:
  Vinctus eram verſas in mea terga manus.
Ecce coronatæ portum tetigere carinæ,
  Trajectæ Syrtes, anchora jacta mihi eſt.
Nunc demum vaſto feſſi reſipiſcimus æſtu,
  Vulnera & ad ſanum nunc coiere mea.
Mens bona, ſi qua Dea es, tua me in ſacraria cōdo.
  Exciderunt ſurdo tot mea vota Jovi.

Ri-

OBSERVATIONES.

Ovidiana:

—— non quòd FIDUCIA deſit,
Aut mea ſit facies non bene nota mihi.

v. 10 *Eluere aut vaſto*] Mare credebatur expiationibus aptiſſimum, & idcircò Catullus Gellium inceſtum redarguens, ita ſcelera ejus augere conatur:

Quid facit is, patruum qui non ſinit eſſe maritum?
Ecquid ſcis, quantum ſuſcipiat ſceleris?
Suſcipit, o Gelli, quantum non ultima Thetys,
Non genitor Nympharum ABLUAT Oceanus.

v. 13. *Veneris torrebar aheno*] Aheneo Veneris jugo, de quo ſic Horatius Ode 33. l. 1.

Sic viſum Veneri, cui placet impares

For-

Riſus eram poſitis inter convivia menſis,
  Et de me poterat quilibet eſſe loquax.
Quinque tibi potui ſervire fideliter annos.
  Ungue meam morſo ſæpe querere fidem.
Nil moveor lacrymis; iſtâ ſum captus ab arte:
  Semper ab inſidiis Cynthia flere ſoles.
Flebo ego diſcedens, ſed fletum injuria vincit.
  Tu bene conveniens non ſinis eſſe jugum.
Limina jam noſtris valeant lacrymantia verbis,
  Nec tamen iratâ janua fracta manu.
At te celatis ætas gravis urgeat annis,
  Et veniat formæ ruga ſiniſtra tuæ.

Vel-

OBSERVATIONES.

Formas, atque animos ſub juga AHENEA
Sævo mittere cum joco.

Terrere hîc eſt *vexare, cruciare.* Ovid. alicubi: *teneros urunt juga prima juvencos.* Noſter Eleg. 3 l. 4. *Dic mihi num teneros urit lorica lacertos?* & citatus Horat. in Epiſtolis vocat *urentem calceum*, qui pede minor eſt, nimiâque anguſtiâ ipſum coarctat.

v. 26. *ab inſidiis*] Cum inſidias in me compoſuiſti, tum verò ſoles dolorem ſimulare, tunc impotentem zelotypiam prætexere, ut ſcilicet ſuſpicionem criminis à te avertas, & in amantem fabam cudas. Unicus interpres muliebris hujus verſutiæ Juvenalis Sat. 6 v. 271.

Tum gravis illa viro, tunc orba tigride pejor,
Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat,
Uberibus ſemper lacrymis, ſemperque paratis
In ſtatione ſua, atque exſpectantibus illam,
Quo jubeat manare modo. Tu credis amorem,
Tu tibi tunc curruca places, fletumque labellis
Abſorbes, quæ ſcripta, aut quas viſure tabellas,
Si tibi zelotypæ reteguntur ſcrinia mœchæ!

v. 33.

Vellere tum cupies albos à ſtirpe capillos,
Ah ſpeculo rugas increpitante tibi.
Excluſa inque vicem faſtus patiare ſuperbos,
Et quæ feciſti facta quæraris anus.
Has tibi fatales cecinit mea pagina diras.
Eventum formæ diſce timere tuæ.

SEX.

OBSERVATIONES.

v. 33. *Vellere tum cupies*] Verſiculus à Tibullo mutuatus, qui Eleg. 9. l. 1.

Tollere TUNC cura eſt ALBOS A STIRPE CAPILLOS.

ELEG.

Digitized by Google

SEX. AURELII PROPERTII

ELEGIARUM LIBER IV.

Elegia I.

Fingit ſe, dum originem, atque incrementa rerum Romanarum perſequi vellet, admonitum à quodam Babylonio Aſtrorum perito, ut intra gyros ingenii ſui conſiſtens, abjectis Heroicis Elegos tantùm luderet.

HOc quodcumque vides, hoſpes, quàm maxima Roma eſt,
Ante Phrygem Æneam collis & herba fuit.
Atque ubi navali ſtant ſacra Palatia Phœbo,
Evan-

OBSERVATIONES.

ELEG. I. v. 3. *navali Phœbo*] Auguſtus, toto penè terrarum orbe pacato, animum ad religionem vertit, Deorum templa vetuſtate diruta inſtaurans, novaque de manubiis hoſtilibus ædificans. Videndi

Digitized by Google

Evandri profugæ procubuere boves.
Fictilibus crevere Deis hæc aurea templa.
Non fuit opprobrio facta ſine arte caſa.
Tarpejuſque pater nudâ de rupe tonabat,
Et Tiberis noſtris advena bubus erat.
Quo gradibus domus iſta Remi ſe ſuſtulit olim,
Unus erat fratrum maxima regna focus.
Curia, prætexto quæ nunc nitet alta ſenatu,

Pel-

OBSERVATIONES.

di Sveton. in ejus vitâ c. 30. Maro in calce 8. Æneid. Apollinem verò præter cæteros coluit, cujus ope ſe victoriam Actiacam conſecutum exiſtimabat, eique Palatinam ædem dedicavit. *Navalis* autem *Phœbus* appellatus, quòd bellum adversùs Antonium & Cleopatram claſſibus præcipuè geſtum eſſet. Noſter apertiſſimè infra Eleg. 6.

Actius hinc traxit PHOEBUS monumenta, quòd ejus
Una decem vicit miſſa ſagitta rates.

v. 8. *Tiberis noſtris advena bubus*] Licet proximè præterfluens; adeò exiguis finibus continebatur priſcorum Quiritium ditio. Simile quid habet Claudianus de ſene Veronenſi, qui numquam ex agello ſuo fuerat egreſſus:

Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
Benacumque putat litora rubra lacum.

v. 10. *maxima regna focus*] Qui tamen ad ſuſcitandam invidiam idoneus foret. Optimè Lucanus 1. Pharſaliæ:

FRATERNO primi maduerunt ſanguine muri,
Nec pretium tanti tellus pontuſque furoris
Tunc erat: exiguum dominos commiſit aſylum.

Regna, pro qualibet poſſeſſione dixerunt antiqui ſcriptores. Virgilius Eclogâ 1.

En umquam patrios longo poſt tempore fines,
Pauperis & tuguri congeſtum ceſpite culmen,
Poſt aliquot mea REGNA videns mirabor ariſtas?

& Auſonius elegantiſſimè Idyllio 1.

Salve herediolum majorum REGNA meorum,
Quod proavus, quod avus, quod pater excoluit.

v. 11. *prætexto Sonatu*] Alia erat

Pellitos habuit ruſtica corda patres.
Buccina cogebat priſcos ad verba Quirites.
Centum illi in prato ſæpe ſenatus erat.
Nec ſinuoſa cavo pendebant vela theatro.
Pulpita ſolennes non oluere crocos.
Nulli cura fuit externos quærere Divos,
Cum tremeret patrio pendula turba ſacro:
Annuaque accenſo celebrare Palilia fœno,
Qualia nunc curto luſtra novantur equo.
Veſta coronatis pauper gaudebat aſellis:
Ducebant macræ vilia ſacra boves.
Parva ſaginati luſtrabant compita porci,
Paſtor & ad calamos exta litabat ovis.
Verbera pellitus ſetoſa movebat arator,

Unde

OBSERVATIONES.

pucrilis prætexta, quam grandiores exuebant: alia Senatorum, & Conſulum propria; ut puto, à lato clavo non diverſa. Cicero in Piſonem: *Tu in lictoribus, in toga, & PRÆTEXTA eſſe Conſulatum putas?* Seneca l. 1. de beneficiis: *Quid habet per ſe corona pretioſum? quid PRÆTEXTA? quid faſces? quid tribunal, & currus? nihil horum honor eſt, ſed honoris inſigne.*

v. 17. *externos quærere Divos*] Id poſteà cautum lege 12. tabularum: *Separatim nemo habeſſit Deos, neve novos: ſed ne advenas, niſi publice adſcitos, privatim colunto.* Quod factum invaleſcente imperio, & univerſa Græcorum ſuperſtitio Romam deducta eſt. Iſidis quoque ac Se.aſidis ſacra ex Ægypto advecta: nec defuerunt, qui Sabbata Judæorum violare nefas ducerent. Vide Ho atium Sat. 9. l. 1. Perſium Sat. 5. verſu 154. Hujuſmodi plebeculam omnia credentem naſo ſuſpendit Plinius l. 2. c. 7. *EXTERNIS fa.nulantur ſacris, ac digitis Deos ge∫tant, & monſtra quoque colunt.*

v. 20. *curto lu,ſtra novantur equo*] De hoc ritu conſule Scaligeri notas, fruſtra enim à nobis expectas, quæ jam alii p.æſtiterunt.

v. 26

Digitized by Google

Unde licens Fabius ſacra Lupercus habet.
Nec rudis infeſtis miles radiabat in armis:
Miſcebant uſtâ prælia nuda ſude.
Prima galeritus poſuit prætoria Lucmo;
Magnaque pars Tatio rerum erat inter oves.

Hinc

OBSERVATIONES.

v.26. *Fabius Lupercus*] Cur Fabiorum cognomine inſignes Luperci fuerint, pluribus explicat Ovidius Faſtorum 2. verſu 365. & ſequentibus.

v.29. *galeritus Lucmo*] Animum inducere non poſſum, ut exiſtimem ejuſdem hominis hic mentionem fieri, cujus Elegiâ ſequenti:

Tempore quo ſociis venit Lucomedius armis,
Atque Sabina feri contudit arma Tati.

nimis enim inter ſe diſtant *Lucmo*, & *Lucomedius*, ut obſervavit etiam Turnebus. Hoc igitur accipiendum cenſeo de Tarquinio Priſco quinto Romanorum rege, qui, antequam è Tarquiniis oppido Etruriæ Romam cum uxore migraſſet, Lucumo vocabatur, auctore Livio l.1. Hiſtoriarum. Juvat opinionem meam, quòd Propertio dicitur *galeritus*; & puto, poëtam reſpexiſſe ad hiſtoriam, quam de illo ſcribit idem Livius his verbis: *Ad Janiculum fortè ventum erat. Ibi ei carpento ſedenti cum uxore, aquila ſuſpenſis demiſſa leniter alis PILEUM aufert: ſuperque carpentum cum magno clangore volitans, rurſus velut miniſterio divinitus miſſa, capiti aptè reponit. indè ſublimis abiit. Accepiſſe id augurium læta dicitur Tanaquil, perita, ut vulgò Etruſci, cæleſtium prodigiorum mulier. Excelſa & alta ſperare complexa virum jubet: eam alitem ea regione cæli & ejus Dei nunciam veniſſe: circa ſummum culmen hominis auſpicium feciſſe: levaſſe humano ſuperpoſitum capiti decus, ut divinitus eidem redderet.* Huic adde Lucium Florum l.1. c.5. qui & ipſe adſtipulatur noſtræ ſententiæ: *Neque pace Tarquinius, quàm bello promptior; duodecim namque Thuſciæ populos frequentibus armis ſubegit. Indè Faſces, Trabeæ, Curules, Annuli, Phaleræ, Paludamenta, Prætexta: indè quòd aureo curru quatuor equis triumphatur: Togæ pictæ, tunicæque palmatæ: omnia denique decora, & inſignia, quibus imperii dignitas eminet.* igitur veriſimillimum eſt, *prætoria* quoque primùm ab ipſo poſita. Nec obſtat, Propertium infra Eleg. 4. Tatii Sabinorum regis ætate, Tarquinio multò ſupe-

Pellitos habuit ruſtica corda patres.
Buccina cogebat priſcos ad verba Quirites.
Centum illi in prato ſæpe ſenatus erat.
Nec ſinuoſa cavo pendebant vela theatro.
Pulpita ſolennes non oluere crocos.
Nulli cura fuit externos quærere Divos,
Cum tremeret patrio pendula turba ſacro:
Annuaque accenſo celebrare Palilia fœno,
Qualia nunc curto luſtra novantur equo.
Veſta coronatis pauper gaudebat aſellis:
Ducebant macræ vilia ſacra boves.
Parva ſaginati luſtrabant compita porci,
Paſtor & ad calamos exta litabat ovis.
Verbera pellitus ſetoſa movebat arator,

Unde

OBSERVATIONES.

pucrilis prætexta, quam grandiores exuebant: alia Senatorum, & Conſulum propria; ut puto, à lato clavo non diverſa. Cicero in Piſonem: *Tu in lictoribus, in toga, & PRÆTEXTA eſſe Conſulatum putas?* Seneca l. 1. de beneficiis: *Quid habet per ſe corona pretioſum? quid PRÆTEXTA? quid faſces? quid tribunal, & currus? nihil horum honor eſt, ſed honoris inſigne.*

v. 17. *externos quærere Divos*] Id poſteà cautum lege 12. tabularum: *Separatim nemo habeſſit Deos, neve novos: ſed ne advenas, niſi publicè adſcitos, privatim colunto.* Quod factum invaleſcente imperio, & univerſa Græcorum ſuperſtitio Romam deducta eſt. Iſidis quoque ac Serapidis ſacra ex Ægypto advecta: nec defuerunt, qui Sabbata Judæorum violare nefas ducerent. Vid. Horatium Sat. 9. l. 1. Perſium Sat. 5. verſu 154. Hujuſmodi plebeculam omnia credentem naſo ſuſpendit Plinius l. 2. c. 7. *EXTERNIS famulantur ſacris, ac digitis Deos geſtant, & monſtra quoque colunt.*

v. 20. *curto luſtra novantur equo*] De hoc ritu conſule Scaligeri notas, fruſtra enim à nobis expectas, quæ jam alii præſtiterunt.

v. 26

Unde licens Fabius ſacra Lupercus habet.
Nec rudis infeſtis miles radiabat in armis;
Miſcebant uſtâ prælia nuda ſude.
Prima galeritus poſuit prætoria Lucmo;
Magnaque pars Tatio rerum erat inter oves.

Hinc

OBSERVATIONES.

v.26. *Fabius Lupercus*] Cur Fabiorum cognomine inſignes Luperci fuerint, pluribus explicat Ovidius Faſtorum 2. verſu 365. & ſequentibus.

v.29. *galeritus Lucmo*] Animum inducere non poſſum, ut exiſtimem ejuſdem hominis hic mentionem fieri, cujus Elegiâ ſequenti:

Tempore quo ſociis venit Lucomedius armis,
Atque Sabina feri contudit arma Tatî.

nimis enim inter ſe diſtant *Lucmo*, & *Lucomedius*, ut obſervavit etiam Turnebus. Hoc igitur accipiendum cenſeo de Tarquinio Priſco quinto Romanorum rege, qui, antequam è Tarquiniis oppido Etruriæ Romam cum uxore migraſſet, Lucumo vocabatur, auctore Livio l. 1. Hiſtoriarum. Juvat opinionem meam, quòd Propertio dicitur *galeritus*; & puto, poëtam reſpexiſſe ad hiſtoriam, quam de illo ſcribit idem Livius his verbis: *Ad Janiculum fortè ventum erat. Ibi ei carpento ſedenti cum uxore, aquila ſuſpenſis demiſſa leniter alis PILEUM aufert: ſuperque carpentum cum magno clangore volitans, rurſus velut miniſterio divinitus miſſa, capiti aptè reponit. indè ſublimis abiit. Accepiſſe id augurium læta dicitur Tanaquil, perita, ut vulgò Etruſci, cæleſtium prodigiorum mulier. Excelſa & alta ſperare complexa virum jubet: eam alitem ea regione cæli & ejus Dei nunciam veniſſe: circa ſummum culmen hominis auſpicium feciſſe: levaſſe humano ſuperpoſitum capiti decus, ut divinitus eidem redderet.* Huic adde Lucium Florum l. 1. c. 5. qui & ipſe adſtipulatur noſtræ ſententiæ: *Neque pace Tarquinius, quàm bello promptior; duodecim namque Thuſciæ populos frequentibus armis ſubegit. Indè Faſces, Trabeæ, Curules, Annuli, Phaleræ, Paludamenta, Prætexta: indè quòd aureo curru quatuor equis triumphatur: Togæ pictæ, tunicæque palmatæ: omnia denique decora, & inſignia, quibus imperii dignitas eminet.* igitur veriſimillimum eſt, *prætoria* quoque primùm ab ipſo poſita. Nec obſtat, Propertium infra Eleg. 4. Tatii Sabinorum regis ætate, Tarquinio multò ſuperio-

Digitized by Google

Hinc Tities, Ramneſque viri, Luceresque coloni;
Quatuor hinc albos Romulus egit equos.
Quippe ſuburbanæ parvâ minus urbe Bovillæ,
Et, qui nunc nulli, maxima turba Gabî:
Et ſtetit Alba potens, albæ ſuis omine nata,
Hâc, ubi Fidenas longè erat ire, viâ.
Nil patrium, niſi nomen, habet Romanus alumnus.
Sanguinis altricem nunc pudet eſſe lupam.
Huc meliùs profugos miſiſti Troja penates.
O quali vecta eſt Dardana puppis ave!

Jam

OBSERVATIONES.

tioris, prætoria memorare, illo verſiculo:

Ignes caſtrorum, & Tatiæ prætoria turmæ.

poëtis etenim licet quandoque uti Anachroniſmo, & inventa poſteriorum temporum ad priora retrahere, ut Virgilius, qui Æneid. 6. ex ore Palinuri Æneam deprecantis dixit: *portuſque require Velinos;* cum tamen Velia oppidum Lucaniæ tempore Servii Tullii, ſexcentis ferè annis poſt adventum Æneæ in Italiam, conditum fuerit. Sed quid aliorum ſcriptorum exempla quærimus? Ipſe Propertius hac eadem. Elegiâ ſic ait:

Quatuor hinc albos Romulus egit equos.

En adverſùs Flori teſtimonium triumphandi morem curru quadrijugo Romulo attribuit. Idem citatâ Eleg. 4. Tarpejam virginem ita loquentem inducit:

Te toga picta decet, non quem ſine matris honore

Nutrit inhumanæ dura papilla lupæ.

cum tamen Florus togæ pictæ auctorem Tarquinium faciat. Hæc habui, quæ de Lucumone diſſererem: ea tamen viros eruditos morari non debent, quominùs proferant certiora, ſi invenerint.

v. 32. *albos equos*] Quod invidioſum poſtea M. Furio Camillo, & exitii cauſa fuit. Audi Livium l. 5. *Maximè conſpectus ipſe eſt curru EQUIS ALBIS juncto urbem invectus: parumque id non civile modò, ſed humanum etiam viſum. Jovis Soliſque equis æquiparari dictatorem in religionem etiam trahebant: triumphuſque ob eam unam maximè ...*

Digitized by Google

Jam bene ſpondebant tunc omina, quòd nihil illã
Læſerat abiegni venter apertus equi,
Cum pater in nati tremulus cervice pependit,
Et verita eſt humeros urere flamma pios.
Tunc animi venere Deci, Brutique ſecures,
Vexit & ipſa ſui Cæſaris arma Venus.
Arma reſurgentis portans victricia Trojæ,
Felix terra tuos cepit, Jule, Deos.
Si modò Avernalis tremulæ cortina Sibyllæ
Dixit Aventino rura pianda Remo:
Aut ſi Pergameæ ſerò rata carmina vatis
Longævum ad Priami vera fuere caput:
Vertite equum Danai, malè vincitis. Ilia tellus
Vivet, & huic cineri Jupiter arma dabit.
Optima nutricum noſtris lupa Martia rebus,
Qualia creverunt mœnia lacte tuo!

OBSERVATIONES.

rem clarior, quàm gratior fuit. Plutarchus in vitâ Camilli ait id ſingulare fuiſse: οὐδενὸς τοῦτο ποιήσαντος ἡγεμόνος πρότερον, οὐδ' ὕστερον. *nullo exemplo vel priorum, vel inſequentium Imperatorum*. Enimverò hìc neceſſe eſt aut Propertium, aut Plutarchum mendacii poſtulare.

v. 44. *verita eſt humeros*] Non dubito, quin à Virgilio ſumpſerit, cujus illa ſunt 2. Æneid.

Deſcendo, ac ducente Deo flammam inter, & hoſtes
Expedior: dant tela locum, flammæque recedunt.

v. 54. *huic cineri Jupiter arma dabit*] Et hoc de Maronis penu, apud quem regina Dido indignabunda ſic vovet:

Tum vos o Tyrii ſtirpem, & genus omne futurum
Exercete odiis: CINERIque hæc mittite noſtro
Munera. nullus amor populis, nec fœdera ſunto.
Exoriare aliquis noſtris ex oſſibus ultor,

Mœnia namque pio conor diſponere verſu.
  Hei mihi, quòd noſtro eſt parvus in ore ſonus!
Sed tamen exiguo quodcumque è pectore rivi
  Fluxerit, hoc patriæ ſerviat omne meæ.
Ennius hirſutâ cingat ſua dicta coronâ,
  Mi folia ex ederâ porrige Bacche tuâ:
Ut noſtris tumefacta ſuperbiat Umbria libris,
  Umbria Romani patria Callimachi.
Scandentes ſi quis cernet de vallibus arces,
  Ingenio muros æſtimet ille meo.
Roma fave, tibi ſurgit opus. date candida cives
  Omina, & incœptis dextera cantet avis.
Sacra, dieſque canam, & cognomina priſca locorũ.
  Has meus ad metas ſudet oportet equus.
Dicam, Troja cades, & Troica Roma reſurges:
  Et maris, & terræ longa ſepulcra canam.

Quò

OBSERVATIONES.

Qui face Dardanios, ferroque ſequare colonos:

V. 72. *maris & terræ longa ſepulcra*] Innuit navigationem Æneæ diuturnam, & Junonis odiis exercitam: tamdiu enim Troja conclamata videri potuit, quamdiu ille ſalo jactatus ab Italiæ finibus arcebatur; cum verò pedem in litore poſuit, copiaſque Etruſcorum fudit, tum demum Iliacæ reliquiæ in novam ſpem è ſepulcro prodierunt.

V. 73. *Quò ruis imprudens*] Huc uſque Propertius ex personâ ſuâ locutus eſt; nunc inducit Genethliacum ſibi reſpondentem. Animadvertendum hic, optimè ſervatam Ἠθοποιΐαν hominis divinatoris, qui ut artem ſuam commendet, primùm celebres Mathematicos inter maiores enumerat: deinde recenſet duplicem prædictionum ſuarum eventum: poſtremò ſcientiam oraculorum, extiſpicium, auguria, necyomantiam contemnit, unam ſiderum rationem reliquis vaticiniis anteferens. Cum au-

Quò ruis imprudens vage dicere facta Properti?
Non ſunt à dextrâ condita fila colo.
Averſis Chariſin cantas: averſus Apollo:
Poſcis ab invitâ verba pigenda lyrâ.
Certa feram certis auctoribus. haud ego vates
Neſcius ærata ſigna movere pilâ.
Me creat Architæ ſoboles Babylonius Horos,
Horos, & à proavo ducta Conone domus.
Dii mihi ſunt teſtes, non degeneraſſe propinquis,
Inque meis libris nil prius eſſe fide.
Nunc pretium fecere Deos, & fallitur auro
Jupiter, obliquæ ſigna iterata rotæ.

Dixi

OBSERVATIONES.

autem ad Propertium venit, hiſtoriam vitæ præteritæ attingit, antequam de futuris aliquid loquatur. Hæc inobſervata prætermittere, religioſum eſſe duxi.

v.76. *ab invita lyra*] Barbitos enim Heroici carminis pondus ferre non poteſt. Pariter feſtiviſſimus Anacreon:

Θέλω λέγειν Ἀτρείδας,
Θέλω δὲ Κάδμον ᾄδειν.
Ἁ βάρβιτος δὲ χορδαῖς
Ἔρωτα μοῦνον ἠχεῖ.
Cantem libens Atridas,
Cantem libenſque Cadmum.
Sed barbiti mihi unum
Nervi ſonant amorem.

v.79. *Architæ ſoboles*] Non reapſe filius, at ſectator in Aſtrologicis. Eo pacto Ennium *patrem* appellavit Eleg 2. l. 3.

Unde pater ſitiens Ennius ante bibit.

ideſt, anteſignanus poëtarum Romanorum. Huc pertinent ea, quæ obſervavimus ad Catulli carmen 1. v. 6.

v.82. *nil prius*] Nil potius. Horatius Ode 10. l. 4.

Et qui nunc color eſt puniceæ flore PRIOR roſæ.

v. 83. *fallitur auro Jupiter*] Si quid obſcurum in Propertio eſt, hoc certè dixerim primas caliginis obtinere. Critici tamen ſilentio prætereunt, & ad alia pergentes, in quibus eruditionem ſuam oſtentent, lectorem in ſcopulo relinquunt. Nos ita explicamus: Mathematici, ut libentiùs à divitibus

Dixi ego cum geminos produceret Arria natos,
(Illa dabat natis arma vetante Deo)
Non poſſe ad patrios ſua pila referre penates:
Nempe meam firmant nunc duo buſta fidem.
Quippe Lupercus equi dum ſaucia protegit ora,
Heu! ſibi prolapſo non bene cavit equo.
Gallus at in caſtris dum credita ſigna tuetur,
Concidit ante aquilæ roſtra cruenta ſuæ:
Fatales pueri duo funera matris avaræ,
Vera, ſed invito contigit iſta fides.
Idem ego cum Cinaræ traheret Lucina dolores,
Et facerent uteri pondera lenta moram:
Junoni votum facite impetrabile, dixi.
Illa parit. libris eſt data palma meis.

Hoc

OBSERVATIONES.

audiantur, eorumque loculos probè emungant, ſimulant Jovem feliciſſimum planetarum dominum eſſe genituræ: horoſcopum pro arbitrio mutant, & ita conſulunt rationibus ſuis. Eaſdem augurum technas fuiſſe, docemur ab Accio, quem citat Agellius l. 14. c. 1.

Nihil, inquit, *credo auguribus, qui aures verbis divitant*
Alienas, ſuas ut AURO locupletent domos.

Fallere, pro *ſimulare* dixit Virgilius 1. Æneid. verſu 687.

Tu faciem illius noctem non amplius unam
FALLE dolo ——

Quæ phraſes è mediâ Græciâ petitæ.

v. 84. *obliquæ ſigna iterata rotæ*] Subaudi *falluntur*. Zodiaci autem ſigna vocat iterata, quòd ſex ad Auſtrum, ſex ad Boream vergant.

v. 92. *ante aquilæ r. c. ſ.*] Quæ fuerit forma Romanæ Aquilæ, diſputat Lipſius Dial. 6. l. 4. de militia Romana.

v. 98. *libris eſt data palma*] Ovidius 2. de arte amandi:

Lætus amans donet viridi mea carmina PALMA.

v. 109.

Hoc neque arenoſum Libyci Jovis explicat antrũ,
  Aut ſibi commiſſos fibra locuta Deos:
Aut ſi quis motas cornicis ſenſerit alas,
  Umbra neq; hæc magicis mortua prodit aquis.
Aſpicienda via eſt cæli, verſuſque per aſtra
  Trames, & à zonis quinque petenda fides.
Feliceſque Jovis ſtellæ, Martiſque rapacis,
  Et grave Saturni ſidus in omne caput.
Quid moveant Piſces, animoſaque ſigna Leonis,
  Lotus & Heſperiâ quid Capricornus aquâ.
Exemplũ grave erit Calchas, nãque Auſide ſolvit
  Ille bene hærentes ad pia ſaxa rates.
Idem Agamemnoniæ ferrum cervice puellæ
  Tinxit, & Atrides vela cruenta dedit.
Nec rediere tamen Danai. tu diruta fletum
  Supprime, & Euboicos reſpice Troja ſinus.
Nauplius ultores ſub noctem porrigit ignes,
  Et natat exuviis Græcia preſſa tuis.
Victor Oilide rape nunc, & dilige vatem,
  Quam vetat avelli veſte Minerva ſuâ.
Hactenus hiſtoriæ. nunc ad tua devehor aſtra:
  Incipe tu lacrymis æquus adeſſe novis.

Um-

OBSERVATIONES.

v. 109. *Exemplum grave*] Ut augurii fidem elevet, Calchantis falſum vaticinium oſtendit. Hac locutione utitur Horatius Ode 11. l. 4.

— *EXEMPLUM GRAVE præbet ales*
Pegaſus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem.

v. 121.

Umbria te notis antiqua penatibus edit.
Mentior? an patriæ tangitur ora tuæ?
Quà nebuloſa cavo rorat Mevania campo,
Et ſacer æſtivis intepet imber aquis,
Scandentiſque arcis conſurgit vertice murus,
Murus ab ingenio notior ille tuo.
Oſſaque legiſti non illâ ætate legenda
Patris, & in tenues cogeris ipſe Lares.
Nam tua cum multi verſarent rura juvenci,
Abſtulit excultas pertica triſtis opes.
Mox ubi bulla rudi demiſſa eſt aurea collo,
Matris & ante Deos libera ſumpta toga:
Tum tibi pauca ſuo de carmine dictat Apollo,
Et vetat inſano verba tonare foro.
At tu finge Elegos fallax opus (hæc tua caſtra)
Scribat ut exemplo cætera turba tuo.
Militiam Veneris blandis patiere ſub armis,
Et Veneris pueris utilis hoſtis eris.
Nam tibi victrices quaſcumque labore paraſti,
Eludet palmas una puella tuas.

Et

OBSBRVATIONES.

v. 121. *Umbria te notis &c.*] Idem aſtruit Plinius l. 3. c. 14. *UMBRORUM gens ANTIQUISSIMA Italiæ exiſtimatur, ut quos ombrios à Græcis putent dictos, quòd inundatione terrarum imbribus ſuperfuiſſent.*

v. 122. *Mentior?*] Itali ſic explicarent: *eh non mi apposi?*

v. 123. *Mevania*] De patriâ Propertii ſatis dictum in Prolegomenis.

v. 139. *Eludet palmas*] Par omnino huic loco eſt ille Ovidianus Epiſt. Dejaniræ ad Herculem:

I nunc, tolle animos, & fortia geſta.

Et bene cum fixum mento diſcuſſeris uncum,
Nil erit hoc; roſtro te premet anſa ſuo.
Illius arbitrio noctem, lucemque videbis,
Gutta quoque ex oculis non niſi juſſa cadet.
Nec mille excubiæ, nec te ſignata juvabunt
Limina. perſuaſæ fallere rima ſat eſt.
Nunc tua vel mediis puppis luctetur in undis,
Vel licet armatis hoſtis inermis eas;
Vel tremefacta cavo tellus diducat hiatum:
Octipedis Cancri terga ſiniſtra time.

ELEGIA II.

Vertumnus antiquiſſimus Thuſcorum Deus, falſis aliorum opinionibus refutatis, veram ſui nominis originem ipſe prodit.

QUid mirare meas tot in uno corpore formas?
Accipe Vertumni ſigna paterna Dei.
Thuſcus ego, & Thuſcis orior, nec pœnitet inter
Prælia Volſinos deſeruiſſe focos.

Nec

OBSERVATIONES.

geſta recenſe,
Quod tu non eſſes jure, vir illa fuit.
Qua tanto minor es, quanto te, maxime rerum,
Quam poſſis viciſſi, vincere majus erat.
Illi procedit rerum menſura tuarum.
Cede Jovis: hæres laudis amica tuæ.

ELEG. II. v. 4. *Volſinos deſeruiſſe focos*] Admonet Paſſeratius, Volſinienſis belli cum Romanis mentionem fieri apud Livium l. 5. & 9. ſed hiſtorias illas minime ad rem per-

Nec me turba juvat, nec templo lætor eburno:
Romanum ſatis eſt poſſe videre forum.
Hac quondam Tiberinus iter faciebat, & ajunt
Remorum auditos per vada pulſa ſonos.
At poſtquam ille ſuis tantum conceſſit alumnis,
Vertumnus verſo dicor ab amne Deus.
Seu quia vertentis fructum percepimus anni,
Vertumni rurſus credidit eſſe ſacrum.
Prima mihi variat liventibus uva racemis,
Et coma lactenti ſpicea fruge tumet.
Hìc dulces ceraſos, hìc autumnalia pruna
Cernis, & æſtivo mora rubere die.
Inſitor hìc ſolvit pomoſâ vora coronâ,
Cum pyrus invito ſtipite mala tulit.
Mendax fama noces. alius mihi nominis index.
De ſe narranti tu modò crede Deo.

Op-

OBSERVATIONES.

pertinere arbitror, argumento verſiculi, qui legitur prope finem Elegiæ:

Stipes acernus eram properanti falce dolatus,
Ante Numam grata pauper in urbe Deus.

Bella etenim à Livio memorata inferiori longè tempore inciderunt. Quid igitur dicendum ſupereſt? Apparet Vertumnum à Thuſcis ad Latinos migraſſe ante Romam conditam, cui conjecturæ ſuffragatur Ovidius 14. Metamorph. ubi refert Pomonam Latii Nympham formâ præſtantem amatam à Vertumno, regnante Proca Romuli & Remi proavo. Latini autem cum Etruſcis conflixere jam indè ab adventu Æneæ, ut habemus ex Livio citato l. 1. nec ſemel Etruſci ſuccubuere.

v. 12. *credidi:*] Subaudi *fama*, nam infra: *Mendax fama noces.*

v. 16. *æſtivo die*] Ita Minutius Felix Octavio: *Nam id temporis poſt ÆSTIVAM DIEM in temperiem ſemet autumnitas dirigebat.*

v. 31.

Opportuna mea eſt cunctis natura figuris:
In quamcumque voles verte, decorus ero.
Indue me Cois, fiam non dura puella:
Atque virum ſumptâ quis neget eſſe togâ?
Da falcem,& torto frontē mihi cōprime fœno,
Jurabis noſtrâ gramina ſecta manu.
Arma tuli quondam,& (memini) laudabar in illis:
Corbis at impoſito pondere meſſor eram.
Sobrius ad lites; at cum eſt impoſta corona,
Clamabis capiti vina ſubiſſe meo.
Cinge caput mitrâ, ſpeciem furabor Iacchi:
Furabor Phœbi, ſi modò plectra dabis.
Caſſibus impoſitis venor: ſed arundine ſumptâ
Faunus plumoſo ſum Deus aucupio.
Eſt etiam aurigæ ſpecies Vertumnus, & ejus,
Trajicit alterno qui leve pondus equo.
Suppetat, hoc piſces calamo prædabor, & ibo
Mundus demiſſis inſtitor in tunicis.

Pa-

OBSERVATIONES.

V. 31. *Cinge caput mitra*] Nihilo diſſimiles blanditiæ Sapphûs ad Phaonem, Ovidii ſtylo expreſſæ:

Sume fidem & pharetram; fies manifeſtus Apollo.
Accedant capiti cornua; Bacchus eris.

V. 33. *arundine ſumpta*] Sagittâ venatoriâ, quam *calamum* vocavit l. 2. Eleg. 14.

Hæc igitur mihi ſit lepores audacia molles
Excipere, & ſtricto figere avem calamo.

Ibid. *plumoſo aucupio*] Hinc licet colligere, non ſolùm feras verſicoloris plumæ formidine adactas in retia, ſed etiam aviculas. Vel ſimpliciùs *plumoſum aucupium*, ab ipſis volucrum *plumis* appellare potuit Propertius.

V. 37. *Suppetat*] Ideſt Dummodò

Paſtorem ad baculum poſſum curare, vel idem
Sirpiculis medio pulvere ferre roſam.
Nam quid ego adjiciam, de quo mihi maxima fama eſt,
Hortorum in manibus dona probata meis?
Cæruleus cucumis, tumidoque cucurbita ventre
Me notat, & junco braſſica vincta levi.
Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter
Impoſitus fronti langueat ante meæ.
At mihi, quòd formas unus vertebar in omnes,
Nomen ab eventu patria lingua dedit.
At tu, Roma, meis tribuiſti præmia Thuſcis,
Unde hodie vicus nomina Thuſcus habet.
Tempore quo ſociis venit Lucomedius armis,
Atque Sabina feri contudit arma Tatî:
Vidi ego labentes acies, & tela caduca,
Atque hoſtes turpi terga dediſſe fugæ.
Sed facias Divûm ſator, ut Romana per ævum
Tranſeat ante meos turba togata pedes.
Sex ſuperant verſus. te, qui ad vadimonia curris,
Non moror. hæc ſpatiis ultima creta meis.
Stipes acernus eram properanti falce dolatus,
Ante Numam gratâ pauper in urbe Deus.

At

OBSERVATIONES.

dò copia ſit.

v. 51. *Lucomedius*] De hoc vide Dionyſium Halicarnaſs. l. 2. Antiquit.

v. 59. *properanti falce dolatus*] Priapus in carmine libero:
Non me Praxiteles, Scopaſve fecit,

Nec

At tibi Mamuri formæ cælator ahenæ
  Tellus artifices ne terat Oſca manus,
Qui me tam dociles potuiſti fundere in uſus.
  Unum opus eſt, operi non datur unus honos.

ELEGIA III.

Arethuſa puella marito Lycotæ militanti mœſtitiam ſuam, deſiderium, ſolitudinem, fidem, induſtriam, vota pro ejus reditu concepta elegantiſſimè oſtendit: pugnæ inventorem deteſtatur, rogatque conjugem, ut genialis tori fœdera incorrupta conſervet.

HÆc Arethuſa ſuo mittit mandata Lycotæ,
  Cum toties abſis, ſi potes eſſe meus.
Si qua tamen tibi lecturo pars oblita deerit,
  Hæc erit è lacrymis facta litura meis:
Aut ſi qua incerto fallet te littera tractu,
  Signa meæ dextræ jam morientis erunt.
Te modò viderunt iteratos Bactra per ortus,
  Te modò munito Sericus hoſtis equo,

Hi-

OBSERVATIONES.

Nec ſum Phidiaca manu politus;
At lignum rude villicus DOLAVIT,
Et dixit mihi: Tu Priapus eſto.

ELEG. III. v. 7. *iteratos per ortus*] Subaudi *Lunæ*; ita ut bimeſtris fuerit Lycotæ commoratio Bactriana. Qui aliter explicant, ludos faciunt.

V. 12.

Hibernique Getæ, pictoque Britannia curru,
Uſtus & Eoâ diſcolor Indus aquâ.
Hæcne marita fides, & pactæ jam mihi noctes,
Cum rudis urgenti brachia victa dedi?
Quæ mihi deductæ fax omen prætulit, illa
Traxit ab everſo lumina nigra rogo;
Et Stygio ſum ſparſa lacu, nec recta capillis
Vitta data eſt. nupſi non comitante Deo.
Omnibus heu portis pendent mea noxia vota:
Texitur hæc caſtris quarta lacerna tuis.
Occidat, immeritâ qui carpſit ab arbore vallum,
Et ſtruxit querulas rauca per oſſa tubas:
Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Æternuſque tuam paſcat, aſelle, famem.

Dic

OBSERVATIONES.

v. 12. *rudis*] Novæ nuptæ characteret, quæ nondum virum experta eſt. Ovidius in Faſtis:

----- Venerique juvencam
Mactarunt, operum conjugiique RUDEM.

v. 17. *noxia vota*] Ideſt *obnoxia*; jam enim ſupra monuimus ex Lipſio, Propertio id moris eſſe, ut verba decurtet.

v. 20 *rauca per oſſa tubas*] Artemidorus lib. 1. *σύγκειται γὰρ (ἡ σάλπιγξ) ἐξ ὀστέου καὶ χαλκοῦ. Compoſita eſt enim TUBA ex OSSE & ære.*

v. 21. *funem qui torqueat Ocno*] Pauſanias in Phocicis luculenter explicat, quid hoc rei ſit; Μετὰ δὲ αὐτοὺς ἀνήρ ἐστι καθήμενος· ἐπίγραμμα δὲ Ὄκνον εἶναι λέγει τὸν ἄνθρωπον· πεποίηται μὲν πλέκων σχοινίον, παρέστηκε δὲ θήλεια ὄνος ἐπεσθίουσα τὸ πεπλεγμένον ἀεὶ τοῦ σχοινίου. τοῦτον εἶναι τὸν Ὄκνον φιλεργὸν φασὶν ἄνθρωπον, γυναῖκα δὲ ἔχειν δαπανηράν. καὶ ὁπόσα συνελέξατο ἐργαζόμενος, οὐ πολὺ ἂν ὕστερον ὑπὸ ἐκείνης ἀνήλωτο. Quæ verba ita vertit Romulus Amaſæus: *Secundum illos vir quidam ſedet: inſcriptio indicat OCNUM eſſe: texit e junco reſtim: adeſt ASELLA totum id quod ille jam texuerit pertinaciter abrodens. Hunc Ocnum ajunt gnavum & induſtrium homi-*

Dic mihi, num teneros urit lorica lacertos?
  Num gravis imbelles atterit haſta manus?
Hæc noceant potiùs, quàm dẽtibus ulla puella
  Det mihi plorandas per tua colla notas.
Diceris & macie vultum tenuaſſe: ſed opto
  E deſiderio ſit color iſte meo.
At mihi cum noctes induxit veſper amaras;
  Si qua relicta jacent, oſculor arma tua.
Tum queror in toto non ſidere pallia lecto,
  Lucis & auctores non dare carmen aves.
Noctibus hibernis caſtrenſia penſa laboro,
  Et Tyria in gladios vellera ſecta ſuos.

Et

OBSERVATIONES.

minem fuiſſe, qui uxorem ſumptuoſam & prodigam habuerit; quæ quidquid ille opere faciendo per ſummum laborem quæritaſſet, profundere ſolita eſſet. Et paulò poſt narrat, apud Jones ejuſmodi proverbium fuiſſe, ut quoties viderent gnavum hominem, & induſtrium, qui tamen labore ſuo nihil, aut parùm proficeret, dicerent illico: *Vir ille Ocni funiculum torquet.* Vide Alciatum Emblemate 91. & ibi Commentarium Claudii Minois. Igitur funem Ocni torquere, nihil aliud eſt, quàm irritum laborem ſumere, aquam cribro haurire &c.

v. 30. *oſculor arma tua*] Amantes omnibus iis delectari ſolent, quæ cari capitis memoriam refricare poſſunt. Hinc Ovidiana Hero:

Quid referam, quoties dem veſtibus OSCULA, quas tu
Helleſpontiaca ponis iturus aqua?

v. 31. *non ſidere pallia lecto*] Idem Ovidius Amor. 1. Eleg. 2.

Eſſe quid hoc dicam, quòd tam mihi dura videntur
Strata, neque IN LECTO PALLIA noſtra SEDENT?

v. 34 *in gladios vellera ſecta ſuos*] Vice Interpretis fungatur L. Apuleius l. 8. Metamorph. ubi Corybantium veſtes deſcribit: *Quidam,* inquit, *tunicas albas in modum lanciolarum, quoquoverſum fluente purpura, depictas cingulo ſubligati.* Porrò *lanciolas*, ſive *lanceolas*

O o pa-

Et diſco, quâ parte fluat vincendus Araxes,
Quot ſine aquâ Parthus millia currat eques.
Cogor & è tabulâ pictos ediſcere mundos,
Qualis & hæc docti ſit poſitura Dei:
Quæ tellus ſit lenta gelu, quæ putris ab æſtu,
Ventus in Italiam qui bene vela ferat.
Aſſidet una ſoror, curis & pallida nutrix
Pejerat hiberni temporis eſſe moras.
Felix Hippolyte nudâ tulit arma papillâ,
Et texit galeâ barbara molle caput.
Romanis utinam patuiſſent caſtra puellis!
Eſſem militiæ ſarcinâ fidâ tuæ.
Nec me tardarent Scythiæ juga, cum pater altas
Africus in glaciem frigore nectit aquas.

OM-

OBSERVATIONES.

parùm à *gladiis* diſtare exiſtimaverim.

v. 35. *Et diſco*] Cenſeo collocandum diſtichon iſtud poſt id, quod proximè inſequitur; ita enim ordo videtur poſtulare.

v. 36. *ſine aqua*] Ad hunc locum omnino conſulendæ notæ Joſ. Scaligeri.

v. 37. *è tabula pictos ediſcere mundos*] Ideſt Geographiæ ſtudere, ſitus regionum cognoſcere. Florus præfat. Hiſtoriæ Romanæ: *Faciam quod ſolent, qui terrarum ſitus PINGUNT, in brevi quaſi TABELLA totam ejus imaginem amplectar.*

v. 38. *docti ſit poſitura Dei*] Hoc ait, puto, è Stoicorum delirio, qui mundum ipſum rationis participem, & magnum aliquod Numen eſſe opinabantur. Seneca Epiſt. 94. *Totum hoc, quo continemur, & unum eſt, & DEUS eſt, & ſocii ejus, & membra ſumus.* Cui concinit Manilius l. 1. Aſtronomicon:

Qua pateat MUNDUM divino numine verti,
Atque ipſum eſſe DEUM ——

v. 47. *pater Africus*] Non ita facile eſt expedire, cur ventus frigora faciens a Propertio *pater* dicatur. Jure quidem Lucretius de Zephyro ſcriptum reliquit:

Fit

OMNIS amor magnus, ſed aperto in conjuge major;
Hanc Venus, ut vivat, ventilat ipſa facem.
Nam mihi, quò Pœnis tibi purpura fulgeat oſtris;
Cryſtalluſque tuas ornet aquoſa manus,
Omnia ſurda tacent; rariſque aſſueta Calendis
Vix aperit clauſos una puella Lares.
Glaucidos & catulæ vox eſt mihi grata querentis.
Illa tui partem vindicat una tori.

Flo-

OBSERVATIONES.

Et reſerata viget genitabilis aura Favoni.

tepor enim humori admiſtus rerum gignendarum cauſa eſt. Incidi tamen in Claudiani locum l. 2. de raptu Proſerpinæ, qui difficultatem fortaſſe valeat enodare. Is hujuſmodi eſt, ubi Henna Zephyrum compellat:

—— PATER o gratiſſime veris,
Qui mea laſciva regnas per prata volatu.

Quis prohibet à noſtro Africum hiem is *patrem* appellari, eodem pacto, quo Claudiano Zephyrus *pater veris* nominatur? Adde, quod omnes Dii *patris* nomine inſignes fuerunt, ut innuit Lactantius Inſtit. Divin l. 4. c. 3. ſequentibus verbis: *Itaque & Jupiter à precantibus PATER vocatur, & Saturnus, & Janus, & Liber, & cæteri deinceps; quod Lucilius in Deorum conſilio irridet.* venti autem inter Deos numerabantur, utpote quibus victimâ fieret. Virgilius Æneidos 3. verſu 118.

Sic fatus, meritos aris mactavit honores,
Taurum Neptuno, taurum tibi, pulcher Apollo,
Nigram hiemi pecudem, Zephyris felicibus albam.

vide ibi Ludovicum de la Cerda, qui variis Græcorum ſcriptorum teſtimoniis hunc morem illuſtrat.

v. 52. *Cryſtalluſque tuas*] Hoc accipio de capulo enſis cryſtallino. Sanè veteres elegantiam affectabaut in gladiis ornandis. Teſtis Plinius l. 33. c. 12. *Et quid hæc attinet colligere, cum capuli militum ebore etiam faſtidito, calentur argento?* Cryſtallo autem ſumma dignitas fuit, ut ſcimus ex eodem Plinio l. 37. c. 2. Vel intellige ſpeculum, quo milites molliores utebantur. Id notum ex Juvenali Sat. 2. v. 99.

Ille tenet ſpeculum pathici geſtamen Othonis,
Actoris Aurunci ſpolium: quo ſe

ille

Flore ſacella tego, verbenis compita velo,
Et crepat ad veteres herba Sabina focos.
Sive in finitimo gemuit ſtans noctua tigno,
Seu voluit tangi parca lucerna mero.
Illa dies hornis cædem denuntiat agnis,
Succinctique calent ad nova lucra popæ.
Ne, precor, aſcenſis tanti ſit gloria Bactris,
Raptaque odorato carbaſa lina duci,
Plumbea cũ tortæ ſparguntur pondera fundæ,
Subdolus & verſis increpat arcus equis.
Sed tua ſic domitis Parthæ telluris alumnis
Pura triumphantes haſta ſequatur equos:
Incorrupta mei conſerva fœdera lecti;
Hâc ego te ſolâ lege rediſſe velim.
Armaque cum tulero portæ votiva Capenæ,
Subſcribam: SALVO. GRATA. PVELLA. VIRO.

ELE-

OBSERVATIONES.

ille videbat
ARMATUM, cum jam tolli vexilla juberet.
Res memoranda novis annalibus, atque recenti
Hiſtoria, ſpeculum civilis ſarcina belli.

v. 58. *herba Sabinæ*] Naturam hujus herbæ ita conſiderat citatus Plinius l.24. c.11. *HERBA SABINA, brathy appellata à Græcis, duarum generum eſt: altera tamarici ſimilis folio, altera cupreſſo. Quare quidam Creticam cupreſſum dixerunt. A multis in ſuffitus pro thure aſſumitur &c.* De hac Virgilius in Culice v. 402.

HERBAQUE thuris opes priſcis imitata SABINA.

v.64. *carbaſa lina*] Ideſt *carbaſea*. ſic Eleg.2.l.3. roſtra columbarum *punica* dixit, pro *punicea*.

ELEGIA IV.

Tarpeja Veſtalis virginis hiſtoriam narrat, quæ Tatii Sabinorum regis amore correpta, ut ejus conjugio potiretur, arcem Capitolinam feſtis Palilibus indefenſam pacta eſt illi tradere; quâ occupatâ Tatius juſſit proditricem occidi.

TArpejum nemus, & Tarpejæ turpe ſepulcrum
  Fabor, & antiqui limina capta Jovis.
Lucus erat felix, ederoſo conditus antro,
  Multa ubi nativis obſtrepit arbor aquis;
Silvani ramoſa domus, quò dulcis ab æſtu
  Fiſtula poturas ire jubebat oves.
Hunc Tatius fontem vallo præcingit acerno,
  Fidaque ſuggeſtâ caſtra coronat humo.
Quid tum Roma fuit, tubicen vicina Curetis
  Cum quateret lento murmure ſaxa Jovis?
Atque ubi nunc terris dicuntur jura ſubactis,
  Stabant Romano pila Sabina foro.
Murus erant montes, ubi nunc eſt curia ſepta,
  Bellicus ex illo fonte bibebat equus.
Hinc Tarpeja Deæ fontem libavit, at illi
Ur-

OBSERVATIONES.

ELEG. IV. v. 15. *Deæ fontem libavit*] Sacris Veſtalibus operatura hauſit aquam è fonte. Uſus aquæ potiſſimus fuit in expiationibus; ea enim perſuaſio veterum animis inſederat, criminum ſordes ablutione

ne

Urgebat medium fictilis urna caput:
Et ſatis una malæ potuit mors eſſe puellæ,
Quæ voluit flammas fallere, Veſta, tuas?
Vidit arenoſis Tatium proludere campis,
Pictaque per flavas arma levare jubas.
Obſtupuit regis facie, & regalibus armis;
Interque oblitas excidit urna manus.
Sæpe illa immeritæ cauſata eſt omina Lunæ,
Et ſibi tingendas dixit in amne comas;
Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem læderet haſta Tati.
Dumque ſubit primo Capitolia nubila fumo,
Rettulit hirſutis brachia ſecta rubis.
Et ſua Tarpeja reſidens ita flevit ab arce
Vulnera, vicino non patienda Jovi:

Ignes

OBSERVATIONES.

ne detergi. Hinc apud Tibullum Eleg.1.l.2. legimus:

Et manibus puris ſumite FONTIS aquam.

Sacro ſcilicet Ambarvali perficiendo; & apud Perſium Sat. 2. *noctem flumine purgas*, ideſt, *concubitum*. qui mos Turcarum populo etiamnum ſolennis.

V.19. *proludere*] Exerceri ad pugnam. Virgilius l.12. de tauro iraſcente: *ſparſa ad pugnam PROLUDIT ARENA.*

V.23. *cauſata eſt omina Lunæ*] Varias cauſas comminiſcebatur, quibus in Capitolium ſerius aſcenderet, puta, Lunæ pallorem, maculas, vel etiam defectum. Simili portento mentes militum Alexandri territas refert Curtius l.4. c.10. *Immeritam* verò *Lunam* vocat Propertius, quòd nullum horum ſymptomatum ei contigiſſet. Quod autem ſequitur *de comis in amne tingendis*, traho ad mali ominis expiationem.

V.27. *primo C. nubila fumo*] Veſpertinâ caligine increbeſcente. Virgilius pariter Eclogâ 1.

Et jam ſumma procul villarum cul-

Ignes caſtrorum, & Tatiæ prætoria turmæ,
Et formoſa oculis arma Sabina meis.
O utinam ad veſtros ſedeam captiva penates,
Dum captiva mei conſpicer eſſe Tatî!
Romani montes, & montibus addita Roma,
Et valeat probro Veſta pudenda meo.
Ille equus, ille meos in caſtra reponet amores,
Cui Tatius dextras collocat ipſe jubas.
Quid mirum in patrios Scyllam ſæviſſe capillos?
Candidaque in ſævos inguina verſa canes?
Prodita quid mirum fraterni cornua monſtri,
Cum patuit lecto ſtamine torta via?
Quantum ego ſum Auſoniis crimen factura puellis
Improba virgineo lecta miniſtra foco!
Pallados extinctos ſi quis mirabitur ignes,
Ignoſcat: lacrymis ſpargitur ara meis.
Cras, ut rumor ait, tota pugnabitur urbe:
Tu cave ſpinoſi roſcida terga jugi.
Lubrica tota via eſt, & perfida; quippe tacentes
Fallaci celat limite ſemper aquas.

O

OBSERVATIONES.

culmina FUMANT. Loquitur enim de noctis adventu.

V. 31. *Ignes caſtrorum &c.*] Huc animum advertit Torquatus Taſſus Italorum Epicorum princeps, locumque ita expreſſit. (C. 6.)

Poi rimirando il campo ella dicea,
O belle a gl'occhi miei tende Latine &c.

V. 43. *crimen factura*] Infamiæ notam incuſſura. Supra Eleg. 19. l. 2.

Tam formoſa tibi mortua CRIMEN erit.

O utinam magicæ noſſem cantamina Muſæ!
  Hæc quoque formoſo lingua tuliſſet opem.
Te toga picta decet, non quem ſine matris honore
  Nutrit inhumanæ dura papilla lupæ.
Sic hoſpes, pariamne tuâ regina ſub aulâ,
  Dos tibi non humilis prodita Roma venit.
Sin minùs, at raptæ ne ſint impune Sabinæ,
  Me rape, & althernâ lege repende vices.
Commiſſas acies ego poſſum ſolvere. nuptæ
  Vos medium pallâ fœdus inite meâ.
Adde Hymenæe modos: tubicen fera murmura conde.
  Credite, veſtra meus molliet arma torus.
Et jam quarta canit venturam buccina lucem,
  Ipſaque in Oceanum ſidera lapſa cadunt.
Experiar ſomnum, de te mihi ſomnia quæram.
  Fac venias oculis umbra benigna meis.
Dixit, & incerto permiſit brachia ſomno,
  Neſcia ſe furiis accubuiſſe novis.

Nam

OBSERVATIONES.

V. 56. *Dos tibi non humilis*] Pedo Albinovanus Elegiâ de obitu Mœcenatis, Propertii veſtigia ſecutus videtur. Ejus verſiculi ſunt:

Hic modò miles eras, ne poſſet femina ROMAM
DOTALEM ſtupri turpis habere ſui.

V. 60. *medium palla fœdus inite*] Quod factum poſtea à Sabinis mulieribus narrat Livius l. 1. Cum etenim novæ inter ſoceros & generos diſcordiæ ſurrexiſſent, illæ *crinibus paſſis, ſciſſaque veſte, victo malis muliebri pavore, auſæ ſe inter tela volantia inſerere, ex tranſverſo impetu facto, dirimere infeſtas acies, dirimere iras.*

V 74

Nam Veſta Iliacæ felix tutela favillæ
  Culpam alit, & plures condit in oſſa faces.
Illa ruit, qualis celerem prope Thermodoonta
  Strymonis abſciſſo fertur aperta ſinu.
Urbi feſtus erat, dixere Palilia patres:
  Hic primus cœpit mœnibus eſſe dies.
Annua paſtorum convivia, luſus in urbe,
  Cum pagana madent fercula deliciis;
Cumque ſuper raros fœni flammantis acervos
  Trajicit immundas ebria turba dapes.
Romulus excubias decrevit in otia ſolvi,
  Atque intermiſsâ caſtra ſilere tubâ.
Hoc Tarpeja ſuum tempus rata, convenit hoſtem,
  Pacta ligat, pactis ipſa futura comes.
Mons erat aſcenſu dubius, feſtoque remiſſus.
  Nec mora, vocales occupat enſe canes.
Omnia præbebant ſomnos, ſed Jupiter unus
  Decrevit pœnis invigilare tuis.
Prodiderat portæque fidem, patriamque jacentē:

Nu-

OBSERVATIONES.

v. 74. *Hic primus cœpit*] Ovidius cauſas Palilium ſacrorum veſtigans, natalem Romæ urbis veriſſimam eſſe ait 4. Faſtorum:

Hoc tamen eſt vero propius: cum condita Roma eſt
Transferri juſſos in nova tecta lares.
Mutanteſque domum tectis agreſtibus ignem,
Et ceſſatura ſuppoſuiſſe caſæ,
Per flammas ſaluiſſe pecus, ſaluiſſe colonos;
Quod fit natali nunc quoque, Roma, tuo

v. 76. *pagana madent fercula deliciis*] Vide Tibul. Eleg. 5. l. 2. verſ. 87.

v. 89.

Nubendique petit, quem velit ipſa, diem.
At Tatius (neque enim ſceleri dedit hoſtis honorē)
Nube ait, & regni ſcande cubile mei.
Dixit, & ingeſtis comitum ſuperobruit armis.
Hæc, virgo, officiis dos erat apta tuis.
A duce Tarpejo mons eſt cognomen adeptus.
O vigil, injuſtæ præmia ſortis habes.

ELEGIA V.

Veneficam devovet, quæ puellam ſuam artibus meretriciis inſtruxerat.

TErra tuum ſpinis obducat, lena, ſepulcrum,
Et tua, quod non vis, ſentiat umbra ſitim;

Nec

OBSERVATIONES.

v. 89. *neque enim ſceleri &c.*] Principibus viris jucundæ proditiones, inviſi proditores. Livius de hac eadem virgine ita ſcribit: *Accepti OBRUTAM ARMIS necavere: ſeu ut vi capta potiùs arx videretur, ſeu prodendi exempli cauſa, ne quid uſquam fidum proditori eſſet.*

v. 94. *O vigil; injuſtæ p. ſ. h.*] Sententia eſt: O Sp. Tarpei arcis Capitolinæ cuſtos & præfecte, injuria id es conſecutus, ut collis ex te nomina traheret, conſcius enim proditionis fuiſti. Hoc ait poeta, quia plerumque nomina eorum, qui contra patriam conjuraſſent, aut aliud turpe facinus auſi eſſent, ſupprimebantur, ne ad gentiles in poſterum pervenirent. Ita gentis Manliæ decreto cautum eſt, ne quis poſt M. Manlii ſeditionem ejus nomine vocaretur. Senatus quoque Romanus edicto prohibuit, ne cui ex Antoniorum familia Marcus nomen eſſet, ob occiſum Ciceronem optimum civem à M. Antonio Triumviro. Auctores Livius l. 6. Plutarchus in Tullio.

ELEG. V. v. 2. *quod non vis*]. Hoc vetulæ vinoſæ, ultra obitum ebrietatem producere cupientis; talis anus Plautina Curcul. Act. 1. Sc. 2. cujus hæc ſunt ad merum

blan-

Nec ſedeant cineri manes, & Cerberus ultor
Turpia jejuno terreat oſſa ſono;
Docta vel Hippolytum Veneri mollire negantē,
Concordique toro peſſima ſemper avis.
Penelopen quoque, neglecto rumore mariti,
Nubere laſcivo cogeret Antinoo.
Illa velit, poterit magnes non ducere ferrum,
Et volucris nidis eſſe noverca ſuis.
Quippe & Collinas ad foſſam moverit herbas,

Stan-

OBSERVATIONES.

blanditiæ:

—— ſalve anime mi
Liberi lepos, ut veteris vetuſti cupida ſum!
Nam omnium unguentum odor præ tuo nautea eſt.
Tu mihi ſtacte, tu cinnamomum, tu roſa,
Tu crocinum, & caſia es, tu bdellium. nam ubi
Tu profuſus, ibi ego me pervelim SEPULTAM.

Cæteri optaſſent oſſa ſua condiri aromatibus, & inſpergi floribus; hæc autem femina multibiba mavult poculis irrigari.

V3. *ſedeant cineri manes*] Putabant veteres, manes hominum illorum, quibus non eſſent ritè juſta perſoluta, procul à tumulo diſcurrere, nec uſquam interquieſcere: ideò Virgilius ex perſona Æneæ, Polydori funus inſtaurantis, ait; *animamque ſepulcro condimus.*

v. 11. *ad foſſam moverit herbas*] Quid ſit foſſa magica, luculenter explicat Horatius Epod. 5. ſequentibus verſiculis:

Abacta nulla Veja conſcientia
Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus;
Quò poſſet INFOSSUS puer
Longo die bis terve mutatæ dapis
Inemori ſpectaculo.
Cum promineret ore, quantùm exſtant aqua
Suſpenſa mento corpora.

Meminit etiam Ovidius 7. Metamorph. ubi de Medeâ Æſoni juventutem reſtituere parante:

Mulciſidaſque faces in FOSSA ſanguinis atra
Tingit & infectas geminis accendit in aris.

Denique Valerius Flaccus l. 1. Argonauticon, *ſcrobis* nomine appellat;

In

Stantia currenti diluerentur aquâ.
Audax cantatæ leges imponere Lunæ,
Et ſua nocturno fallere terga lupo.
Poſſet & intentos aſtu cæcare maritos.
Cornicum immeritas eruit ungue genas;
Conſuluitque ſtriges noſtro de ſanguine, & in me
Hippomanes fetæ ſemina legit equæ.
Exornabat opus verbis, ceu blanda perurat,
Saxoſamque terat ſedula culpa viam:

Si

OBSERVATIONES.

In ſcrobibus cruor, & largus Phlegetontis operti
Stagnat honos ——

v. 12. *Stantia currenti*] Terræ planities lacus repentè fieret; τὸ enim *currenti* non indicat flumen, ſed improviſam eluvionem. Apulejus 1. Metamorph. *Saga, inquit, & divina, potens cælum deponere, terram ſuſpendere, fontes durare, MONTES DILUERE, manes ſublimare, Deos infimare, ſidera extinguere.*

v. 14. *fallere terga lupo*] Cujus rei fidem elevat Plinius l. 8. c. 22. Vide Joannem Bodinum Dæmonom. l. 2. c. 6. Martinum Antonium Delrium l 2. Diſquiſit. Magicarum quæſt. 16.

v. 16 *Cornicum genas eruit*] Beroaldus & Paſſeratius adagium hoc loco comminiſcuntur, nulla prorſus neceſſitate id exigente, cum ſit ſermo de re magicâ; &, quod ſæpe accidit, dum argutiæ ſtudent, veritatem perdere non verentur. *Genas* pro capitibus Propertius poſuit συνεκδοχικῶς, innuitque cornicum capita veneficio adhibita; quod confirmo ex Ovidio citat. 7. Metamorph.

—— *quibus inſuper addit*
Ora CAPUTque novem CORNICIS ſæcula paſſæ:
His, & mille aliis poſtquam ſine nomine rebus
Propoſitum inſtruxit mortali barbara munus &c.

v. 17 *Conſuluitque ſtriges*] *Conſulere* pertinet ad vaticinia. Sveton. Octav c. 93. *In Liberi patris luco barbara cæremonia DE filio CONSULENTI idem affirmatum eſt à ſacerdotibus.* Et propiùs ad rem noſtram Paulus J. C. l. 5. Sentent. tit. 21 *Si ſervi DE domini ſalute CONSULUERINT, ſummo ſupplicio, ideſt Cruce, afficiuntur.*

v. 23.

Si te Eoa, Dorixanium, juvat aurea ripa,
Et quæ ſub Tyriâ concha ſuperbit aquâ:
Euripylique placet Coæ textura Minervæ,
Sectaque ab Attalicis putria ſigna toris:
Seu quæ palmiferæ mittunt venalia Thebæ,
Murrheaque in Parthis pocula cocta focis:
Sperne fidem, provolve Deos, mendacia vincant;
Frange & damnoſæ jura pudicitiæ.
Et ſimulare virum pretium facit. utere cauſis:
Ma-

OBSERVATIONES.

V.23. *Coæ textura Minervæ*] Coi lanificii. Tibul. Eleg. 1. l. 2.

Atque aliqua aſſidue textrix operata MINERVAM.

V.24. *Sectaque ab Attalicis*] Ideò maximi pretii, quia de Attali triclinio. His etenim ſimulacris carioſis, & fatiſcentibus, antiquitas tamen, & vetus poſſeſſor gratiam conciliabat. Nec ſtatuis tantùm, ſed & vaſibus, poculis, gemmis eadem fuit æſtimatio. Affero exempla; Horat. Sat. 3. l. 2. Damaſippum decoctorem ita loquentem inducit:

---- olim nam quærere amabam,
Quo vafer ille pedes laviſſet Siſyphus ære.

En, Corinthiorum ſe ſtudioſum fuiſſe teſtatur, eaque vaſa diligenter conquiſiviſſe, quibus Siſyphus antiquiſſimus Corinthi rex domeſticè uſus eſſet. Juvenalis Sat. 6. ubi de mulierum immenſâ cupiditate:

Grandia tolluntur cryſtallina, maxima rurſus
Murrhina, deinde adamas notiſſimus, & Beronices
In digito factus pretioſior: hunc dedit olim
Barbarus inceſtæ, dedit hunc Agrippa ſorori.

ubi velim obſerves, adamantem, licet per ſe pretioſum, in digito Beronices pretioſiorem factum. Martialis Epigramma 6. l. 8. totum huc pertinet, quod ſatis fuerit indicaſſe; Ibi acutè dictum invenies verſiculo 3.

Argenti furioſa ſui cum ſtemmata narrat.

ideſt nobilem ſcyphorum ſuorum originem. His adde Statium in Hercule Epitrapezio Nonii Vindicis, Ciceronem Actione 6. in Verrem.

V.29. *utere cauſis*] Excuſationes ad-

Major dilatâ nocte recurret amor.
Si tibi fortè comas vexaverit utilis ira,
Poſtmodò mercatâ pace premendus erit.
Denique ubi amplexu Venerē promiſeris empto,
Fac ſimules puros Iſidis eſſe dies.
Ingerat Apriles Jole tibi: tundat Amycle
Natalem Maijs Idibus eſſe tuum.
Supplex ille ſedet, poſitâ tu ſcribe cathêdrâ
Quidlibet. has artes ſi pavet ille, tenes.
Semper habe morſus circa tua colla recentes,
Litibus alternis quos putet eſſe datos.
Non te Medeæ delectent probra ſequacis;
Nempe tulit faſtus auſa rogare prior:
Sed potiùs mundi Thais pretioſa Menandri,
Cum ferit aſtutos comica mœcha Getas.
In mores te verte viri. ſi cantica jactat,
I comes, & voces ebria junge tuas.

Ja-

OBSERVATIONES.

adhibe. Virg. 9. Æneidos.
—— *CAUSAS nequidquam nectis inanes.*

Cæterùm lege Ovidium Amorum l. 1. Eleg. 8. quam ex Propertio, more pueri dictata excipientis, derivavit. vide & Lucianum in Dialogis Meretriciis.

v. 35. *Ingerat Apriles*] Quid hoc rei ſit, explicat Index noſter verbo *Apriles*.

v. 37. *Supplex ille ſedet*] Subaudi: *ante fores*.

v. 38. *tenes*] Italicè: *hai nella rete il merlotto*.

v. 45. *Si cantica jactat*] Solent enim amatorculi paſſim cantitare, vociſque dulcedine ſe puellis commendare. Martialis in Cotilum Epig. 63. l. 3.

Bellus homo eſt, flexos qui digerit ordine crines:
Balſama qui ſemper, cinnama ſemper oles:

CAN-

Janitor ad dantes vigilet: ſi pulſet inanis,
Surdus in obductam ſomniet uſque ſeram.
Nec tibi diſpliceat miles non factus amori,
Nauta nec, attritâ ſi ferat æra manu:
Aut quorum titulus per barbara colla pependit,
Cælati medio cum ſaliere foro.

An-

OBSERVATIONES.

CANTICA qui Nili, qui Gaditana ſuſurrat:
Qui movet in varios brachia volſa modos.

v. 49. *Nec tibi diſpliceat miles*] Quæſtus meretricius omnino ſimilis eſt ſpurciſſimo illi vectigali, quod Veſpaſianus è lotio colligebat, de quo Svetonius in eius vita c. 13. Elegantiſſimè autem Petronius Arbiter de mulieribus, viliſſimum quemque hominem, veluti datâ operâ, ad Veneris luctam ſceligentibus. *Quedam*, inquit, *feminæ ſordibus calent; nec libidinem concitant, niſi aut ſervos viderint, aut ſtatores altiùs cinctos. Harenarius aliquas accendit, aut perfuſus pulvere mulio, aut hiſtrio ſcenæ oſtentatione traductus.*

v. 52. *Cælati*] Apage Scaligerum cum ſuâ interpretatione, quid enim cretæ aut gypſo cum cælaturis: Nec felicior vir quidam doctus, qui emendat *cretati*, conſuetâ novandi audaciâ, cui ſemper adverſabor. Explico igitur de ſervis fugitivis, quibus in poteſtatem domini reverſis fœda ſtigmata imprimebantur, ut ſimilia molientibus exemplum eſſent. Horum *vultus inſcriptos* vocat Plinius l. 18. c. 3. Rem verò graphicè ob oculos ponunt Valerius Maximus, & Petronius Arbiter citatus. Prior l. 6. Memorab. c. 8. *Servus ab eo vinculorum pœna coercitus, inexpiabilique litterarum nota per ſummam oris contumeliam inuſtus.* Poſterior: *Implevit Eumolpus frontes utriuſque ingentibus litteris, & notum fugitivorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit.* Hæc inſcriptio fiebat ferro candenti, ut liquet ex verſiculo Næviano apud Priſcianum l. 7.

Signare oportet frontem calidâ forcipe.

Inſcribere, *ſignare*, *cælare* verba ſunt prorſus affinia. At, inquies, cui bono venales proſtabant hujuſmodi furciferi? Reſponſio in promptu eſt: relegabantur in ergaſtula, ubi compedibus aſtricti foſſuram exercebant; quod ſupplicium Horatius Davo minatur Sat. 7. l. 2.

acce-

Digitized by Google

Aurum ſpectato, non quæ manus afferat aurum?
  Verſibus auditis, quid niſi verba feres?
Qui verſus, Coæ dederit nec munera veſtis,
  Ipſius tibi ſit ſurda ſine arte lyra.
Dum vernat ſanguis, dum rugis integer annus,
  Utere, ne quis eat liber amore dies.
Vidi ego odorati victura roſaria Pæſti
  Sub matutino cocta jacere Noto.
His animum noſtræ dum verſat Acanthis amicæ,
* * * * * * *

Sed cape torquatæ, Venus ô regina, columbæ
  Ob meritum ante tuos guttura ſecta focos.
Vidi ego rugoſo tuſſim concreſcere collo,
  Sputaque per dentes ire cruenta cavos;
Atque animã in tegetes putrẽ exſpirare paternas
  Horruit algenti tegula curta foco.

Exe-

OBSERVATIONES.

accedet opera agro nona Sabino.

v.62. Legitur hic vulgò ſpurius verſiculus:

Per tenues oſſa ſunt numerata cutes.

Qui quàm indignus Propertio ſit, nemo non paulò elegantior videt.

v. 63. *torquatæ columbæ*] Quia ſcilicet columbarum colla diverſos colores præſeferunt Soli objecta, non ſecus ac ſi gemmeo monili cingerentur. Deſcribit Lucretius l. 2.

Pluma COLUMBARUM quo pacto in Sole videtur,
Quæ ſita cervices circùm, collumque coronas.
Namque aliàs fit uti claro ſit rubra pyropo:
Interdum quodam ſenſu fit, uti videatur
Inter cæruleum virides miſcere ſmaragdos.

Votum autem ſuſcipit Propertius, ut marcida & effeta vetula, nullo funeris honore, viliſſimo, & injuriis prætereuntium obnoxio ſepulcro condatur.

v.68. *algenti foco*] Qualis pauperiorum eſſe ſolet. Contra Tibul-

Exequiæ fuerint rari furtiva capilli
  Vincula, & immundo pallida mitra ſitu.
Et canis in noſtros nimiùm experrecta dolores,
  Cum fallenda meo pollice clauſtra forent.
Sit tumulus lenæ curto vetus amphora collo:
  Urgeat hunc ſupra vis, caprifice, tua.
Quiſquis amas, ſcabris hoc buſtũ cædito ſaxis,
  Miſtaque cum ſaxis adjice verba mala.

ELE-

OBSERVATIONES.

bullus:

Dum meus exiguo luceat igne FOCUS.

V.69. *rari furtiva capilli vincula*] Comæ adſcitæ, quas ideò *furtivas* poëta vocat, quòd eas morientibus adoleſcentulis abſcinderent peſſimæ veneficæ, calvo poſtea capiti adaptantes, & calamiſtro torquentes. Teſtis Lucanus l. 6. Pharſaliæ verſu 562.

Illa genæ florem primævo corpore vulſit,
Illa comam lævâ morienti abſcidit ephœbo.

Quamquam non negaverim, ad alios etiam uſus adhibitos à ſagis defunctorum capillos. Facetè Horatius Sat. 8. L.1.

Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque jocoque videres.

V.71. *Et canis*] Conſueverunt veteres, animalia, quibus aliquis dum viveret mirè delectaretur, circa defuncti rogum trucidare. Hoc elicio ex Plinio juniore Epiſt. 2.l.4. *Habebat*, inquit, *puer mannulos multos & vinctos, & ſolutos. habebat CANES majores minoreſq; habebat luſcinias, pſittacos, merulas: omnes Regulus circa rogum trucidavit. nec dolor erat ille, ſed oſtentatio doloris.* Cupit ergo Propertius, moleſtiſſimam catellam ſimul cum anu improbiſſimâ uno atque eodem igne abſumi.

Elegia VI.

Sacrum, & ſolennes epulas inſtituit pro Actiacâ victoriâ, quam Auguſtus Cæſar de Antonio, & Cleopatrâ retulerat; eamque Phœbi auſpiciis totam attribuit.

Sacra facit vates. ſint ora faventia ſacris,
Et cadat ante meos icta juvenca focos.
Cera Philetæis certet Romana corymbis,
Et Cyrenæas urna miniſtret aquas.
Coſtū molle date, & blandi mihi thuris honores,
Terque focum circa laneus orbis eat.

Spar-

OBSERVATIONES.

ELEG. VI. v. 5. *blandi thuris*] Hujus enim odoris jucundo ſuffitu mulceri putabant nares Deorum, ita ut eo litantibus omnia vel injuſta conceſſuri eſſent. Quam tamen impiorum fiduciam falsè perſtringit Perſius Sat. 2. Si quis eum adire velit, operæ pretium faciet.

v. 6. *laneus orbis*] Joſephus Scaliger fatetur ignorare, quid per *orbem laneum* Propertius intelligat. Rarum hoc in tanto viro, & prodigii penè ſimile. Ego duplicem explicationem in medium affero; lectoris erit judicare, utra propiùs ad veritatem accedat. Primam ſuppeditat Virgilius in Pharmaceutriâ, ubi ſic lego verſu 64.

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria vitta.

Jam omnibus notum eſt, *focum* in altari fuiſſe. Quod autem *vitta mollis* laneam ſignificet, clarum fit Theocritum legenti, & quidem in Pharmaceutriâ, cujus inſequentem verſiculum imitatus eſt Maro· στέφον τὰν κελέβαν φοινικέῳ οἰὸς ἀώτῳ. *Atque hæc purpureæ tege pocula vellere LANÆ.* Deinde mollities potiſſimum eſt è lanæ characteribus; hinc Catullus de Nupt. Pelei:

Læva colum MOLLI LANA retinebat amictam.

& paulò poſt: *candentis mollia LANÆ Vellera.* Juvenalis quoque Sat. 8. *Euganea quantumvis mollior agna;*

Spargite me lymphis, carmenque recentibus aris
  Tibia Mygdoniis libet eburna Cadis.
Ite procul fraudes: alio ſint aëre noxæ.
  Pura novum vati laurea mollit iter.
Muſa, Palatini referamus Apollinis ædem;
  Res eſt, Calliope, digna favore tuo.
Cæſaris in nomen ducuntur carmina; Cæſar
  Dum canitur, quæſo Jupiter ipſe vaces.
Eſt Phœbi fugiens Athamana ad litora portus,
  Quà ſinus Ioniæ murmura condit aquæ,
Actia Julææ pelagus monumenta carinæ,
  Nautarum votis non operoſa via.

Huc

OBSERVATIONES.

agna; quia ſcilicet ovis lanigera. Alteram eruo ex Feſto Pompeio, Varrone l. 6. de L. L. Suetonii Tranquilli fragmento de re veſtiariâ, qui omnes aiunt in uſu fuiſſe ſacra facientibus genus quoddam pilei lanati, metæ ſimilitudine, cui nomen *tutulus*, à tuendo capite fortaſſe. *Ovem* igitur *laneam* potuit Propertius uſurpare, pro ſacerdote tutulato ſocum ter ambiente. Laneam coronam infra Eleg. 9. ſacerdoti feminææ ab eodem poeta tributam invenio:

—— talibus alma ſacerdos
Puniceo canas ſtamine vincta comas.

Atque ejuſdem videtur Tibullus meminiſſe Eleg. 5. l. 1. cum ait:

Ipſe ego velatus filo, tunicisque ſolutis
Vota novem Triviæ nocte ſilente dedi.

v. 10. *Pura novum*] Ideſt, aggredior opus hactenus intentatum. Ita l. 3. El. 1.

Primus ego ingredior PURO de fonte ——

v. 18. *Nautarum votis non operoſa via*] Sententia eſt. Adeo tranquille ibi pelagus iacet, ut nautæ neceſſe non habeant plurima vota ſuſcipere, pro itineris felicitate. Ita Catullus c. 4. de phaſello:

Neque ulla VOTA litoralibus Diis
Sibi eſſe facta, cum veniret à mare
Noviſſimo hunc ad uſque limpidum lacum.

Huc mundi coiere manus. ſtetit æquore moles
Pinea, nec remis æqua favebat avis.
Altera claſſis erat Teucro damnata Quirino,
Pilaque femineâ turpiter acta manu.
Hinc Auguſta ratis plenis Jovis omine velis,
Signaque jam patriæ vincere docta ſuæ.
Tandẽ acies geminos Nereus lunarat in arcus,
Armorum & radiis picta tremebat aqua:
Cum Phœbus linquens ſtantem ſe vindice Delon,
(Nam tulit iratos mobilis una Notos)
Aſtitit Auguſti puppem ſuper, & nova flamma
Luxit in obliquam ter ſinuata facem.
Non ille attulerat crines in colla ſolutos,
Aut teſtudineæ carmen inerme lyræ:

Sed

OBSERVATIONES.

v. 19. *mundi manus*] Exercitus toto orbe collecti.

v. 20. *moles pinea*] Hoc dicit propter naves Antonii, quas immenſæ magnitudinis fuiſſe teſtatur Florus l. 4. c. 11. *Turribus*, inquit, *atque tabulatis allevatæ, caſtellorum & urbium ſpecie, non ſine gemitu maris, & labore ventorum ferebantur; quæ quidem ipſa MOLES exitio fuit.*

v. 21. *Teucro damnata Quirino*] Romanorum gladiis, & catenis deſtinata æquè, ac victimæ ſacrificio. Virgilius 4. Æneid.

Nondum illi flavum Proſerpina vertice crinem
Abſtulerat, Stygioque caput DAMNAVERAT Orco.

Quirinum autem, ſive Romulum, appellatum à patribus Octavianum Cæſarem, jam pervulgata res eſt.

v. 23. *plenis Jovis omine velis*] Aëris, & ventorum favore clementer promovente. Catul. citat. eodem carm. 4.

—ſive utrumque JUPITER
Simul ſecundus incidiſſet in pedem.

loquitur de pede velorum. Porrò Antonius adverſo cælo & pelago uſus eſt, quod colligo ex verbis Apollinis ad Cæſarem infra:

Nec

Sed quali aſpexit Pelopejū Agamemnona vultu,
Egeſſitque avidis Dorica caſtra rogis:
Aut qualis flexos ſolvit Pythona per orbes
Serpentem, imbelles quem timuere lyræ.
Mox ait, ô longâ mundi ſervator ab Albâ
Auguſte, Hectoreis cognite major avis:
Vince mari, jam terra tua eſt: tibi militat arcus,
Et favet ex humeris hoc onus omne meis.
Solve metu patriam, quæ te nunc vindice freta
Impoſuit proræ publica vota tuæ.
Quam niſi defendes, murorum Romulus augur
Ire Palatinas non bene vidit aves.
Et nimiùm remis audent, proh turpe, Latinis,
Principe te, fluctus regia vela pati.
Nec te, quòd claſſis centenis remiget alis,
Terreat; invito labitur illa mari.
Quòdque vehūt proræ Centaurica ſaxa minantes,
Ti-

OBSERVATIONES.

Nec te, quòd claſſis centenis remiget alis,
Terreat; invito labitur illa mari.

V.49. *Quòdque vehunt*] *Quòd* hìc ponitur pro *licet*. Supra Eleg. 1. l. 3.

QUOD non Tænariis domus eſt mihi fulta columnis,
Nec camera auratas inter eburna trabes:
Nec mea Phæacas æquant pomaria ſilvas:
Non operoſa rigat Martius antra liquor,
At Muſæ comites &c.

Et in carmine libero eodem pacto uſurpatur:

QUOD ſim ligneus, ut vides, Priapus,
Et falx lignea, ligneuſque penis,
Prendam te tamen &c.

Adde Ovidium 7. Metamorph.

Pace Deæ, QUOD ſit roſeo ſpectabilis ore,

Tigna cava, & pictos experiare metus.
FRANGIT, & attollit vires in milite cauſa:
Quæ niſi juſta ſubeſt, excutit arma pudor.
Tempus adeſt, committe rates; ego tēporis auctor
Ducam laurigerâ Julia roſtra manu.

Di-

OBSERVATIONES.

QUOD teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis QUOD alatur aquis; ego Procrin amabam,
Pectore Procris erat, Procris mihi ſemper in ore.

Ibid. *Centaurica ſaxa*] Indicat inſignia navium Antonianarum Centauros fuiſſe, qui magni ponderis lapides in obvios emiſſuri viderentur. Lege Ovidium 12. Metamorph. ubi pugnam Centaurorum cum Lapithis uberrimè deſcribit. invenies monſtra illa liminibus portarum, aris, quercubus è ſtirpe divulſis, rupium fragminibus in adverſarios utentia. De hujuſmodi navi accipio Maronem 5. Æneidos, verſu 121.

Sergeſtuſque, domus tenet à quo Sergia nomen,
CENTAURO invehitur magna —

v. 50. *Tigna cava, & pictos metus*] Q. d. nihil continent horrendæ iſtæ imagines præter ſpeciem, & vanum terrorem. *Picti metus* ſunt puerorum terricula, & locutio ſapit adagium. Egregiè Lucilius apud Lactantium de falsâ religione c. 22.

Ut pueri infantes credunt ſigna omnia ahena
Vivere, & eſſe homines; & ſic iſti omnia ficta
Vera putant: credunt ſignis cor ineſſe ahenis.
Pergula PICTORUM, veri nihil, omnia ficta.

v. 51. *Frangit, & attollit vires*] Ad hanc ſententiam pertinet pulcherrimus Ciceronis locus Orat. 2. in Catilinam, ubi hortatur Quirites ad ejus exercitum opprimendum. is talis eſt. *Sed ſi omiſſis his rebus omnibus, quibus nos ſuppeditamus, eget ille, Senatu, Equitibus Romanis, populo, urbe, ærario, vectigalibus, cuncta Italia, provinciis omnibus, exteris nationibus: ſi, inquam, his rebus omiſſis, ipſas CAUSAS, quæ inter ſe confligunt, contendere velimus: ex eo ipſo, quam valdè illi jaceant intelligere poſſumus: ex hac enim parte pudor pugnat, illinc petulantia: hinc pudicitia, illinc ſtuprum: hinc fides, illinc fraudatio: hinc pietas, illinc ſcelus: hinc conſtantia, illinc furor: hinc honeſtas, illinc turpitudo: hinc continentia, illinc libido:*

de-

Dixerat,& pharetræ pondus conſumit in arcus;
Proxima poſt arcus Cæſaris haſta fuit.
Vincit Roma fide Phœbi: dat femina pœnas:
Sceptra per Ionias fracta vehuntur aquas.
At pater Idalio miratus Cæſar ab aſtro,
Sum Deus, & noſtri ſanguinis iſta fides.
Proſequitur cantu Triton, omneſque marinæ
Plauſerunt circa libera ſigna Deæ.
Illa petit Nilum cymbâ male nixa fugaci,
Hoc unum, juſſo non moritura die.
Dii meliùs.quantus mulier foret una triũphus,
Ductus erat per quas ante Jugurtha vias?
Actius hinc traxit Phœbus monumenta,quòd ejus
Una decem vicit miſſa ſagitta rates.

Bel-

OBSERVATIONES.

denique æquitas, temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes certant cum iniquitate, cum luxuria, cum ignavia, cum temeritate, cum vitiis omnibus: poſtremò copiæ cum egeſtate, bona ratio cum perdita, mens ſana cum amentia, bona denique ſpes cum omnium rerum deſperatione confligit.

v. 57. *fide Phœbi*] Patrocinio Apollinis. Catullus c. 34.
Dianæ ſumus in FIDE
Puellæ, & pueri integri.

v. 58. *Sceptra per Ionias*] Huc pertinet, quod ſcribit Florus cit. c. 11. l 4. *Nec ulla re magis hoſtilium copiarum apparuit magnitudo, quàm poſt victoriam. Quippe immenſa claſſis naufragio belli facto, toto mari ferebatur: Arabumque, & Sabæorum, & mille aliarum gentium Aſiæ ſpolia, purpuram, aurumque in ripam aſſiduè mota ventis maria revomebant.*

v. 65. *quantus mulier foret una triumphus*] Propertius Auguſto cupiens adulari, ait providentiâ Deorum factum, ut Cleopatra victoris catenas evaſiſſet, aſpidibus ad venas admotis: turpe enim tanto principi, ac ſimul populo Romano futurum fuiſſe, duci mulierem in triumphum, per eaſdem vias, quas Jugurtha Numidiæ rex

Bella ſatis cecini, citharam jam poſcit Apollo
  Victor, & ad placidos exuit arma choros.
Candida nunc molli ſubeant convivia luco,
  Blanditæque fluant per mea colla roſæ:
Vinaque fundantur prælis eliſa Falernis,
  Terque lavet noſtras ſpica Ciliſſa comas:
INGENIUM *potis irritat Muſa poëtis*.
  Bacche ſoles Phœbo fertilis eſſe tuo.
Ille paludoſos memoret ſervire Sicambros,
  Cepheam hic Meroën, fuſcaque regna canat:
Hic referat ſero confeſſum fœdere Parthum:
  Reddat ſigna Remi, mox dabit ipſe ſua.
Sive aliquid pharetris Auguſtus parcet Eois,
  Differat in pueros iſta trophæa ſuos.

Gau-

OBSERVATIONES.

captivus calcaverat.

v.77. *paludoſos Sicambros*] Ut ferè omnis Germania priſcis temporibus, teſte Pomponio Mela l. 3. c. 3.

v.82. *Differat in pueros i. t. ſ.*] Miro lepore dictum. Decet enim patres gloriæ filiorum proſpicere, & quodammodò vires ſuas temperare, ne ipſi totum victoriarum cumulum exhauriant, nihil interim præclari facinoris ſanguini ſuo reſervantes. Quamobrem legimus Alexandrum, auditis Philippi patris victoriis, ex imo pectore ſuſpiria ſolitum ducere, atque his verbis impatientis animi fervorem oſtendere: Quid jam Alexandro ſupereſt agendum, cum omnia Philippus illi præripiat? Egregiè Plinius Trajani Paneg. c. 38. de Nervæ mitiſſimi principis in filium pietate: *Hactenùs ille: parciùs fortaſſe, quàm decuit optimum principem, ſed non parciùs, quàm optimum patrem; qui optimum adoptaturus, hoc quoque parentis indulgentiſſimi fecit, quòd delibaſſe quædam, ſeu potiùs demonſtraſſe contentus, largam ac prope intactam benefaciendi materiam filio reſervavit.*

ELEG.

Gaude Craſſe, nigras ſi quid ſapis inter arenas,
  Ire per Euphraten ad tua buſta licet.
Sic noctem paterâ, ſic ducam carmine, donec
  Injiciat radios in mea vina dies.

ELEGIA VII.

Ait ſibi dormienti Cynthiæ jam demortuæ imaginem apparuiſſe, conqueſtamque, quòd ejus funus negligenter curaſſet, & quòd parùm pius erga defunctæ memoriam videretur: variis denique mandatis relictis, ſub ſolis adventum, ad Elyſios, unde pedem tulerat, revertiſſe.

SUnt aliquid manes: *letum non omnia finit*,
  Luridaque evictos effugit umbra rogos.
Cynthia namque meo viſa eſt incumbere fulcro,
  Marmor ad extremæ nuper humata viæ:

Cum

OBSERVATIONES.

ELEG. VII. v. 3. *viſa eſt incumbere fulcro*] Idem fermè narrat Alexander ab Alexandro Dierum Genialium l. 2. c. 9. accidiſſe familiari ſuo, gravioris ingenii, & præſtantis doctrinæ viro, cum exequias amici celebraſſet, & mox fatigatus cubitum ſe recepiſſet. Ejus verba non pigebit afferre, quod mirè ad Propertium faciunt: *Cumque ſolus degeret, & adhuc vigilans foret, fert repente amici nuper defuncti imaginem ſummo pallore & macie, ac eo fermè habitu oris, quali illum cum ægrotaret, dimiſerat, ad ſe acceſſiſſe: quem cum fuiſſet intuitus, & præ timore nec animo nec mente ſatis conſtaret, quiſnam eſſet, interrogavit. Ille autem cum nihil reſpondiſſet, exutis, ut videbatur, veſtibus, in eodem quo ipſe jacebat lectulo, ſe collocavit, ac prope acceſſit, quaſi eum amplexibus petiturus foret.* Lege reliqua.

v. 11.

Cum mihi ab exequiis ſomnus penderet amaris,
Et quererer lecti frigida regna mei.
Eoſdem habuit ſecum, quibus eſt elata, capillos,
Eoſdem oculos. lateri veſtis aduſta fuit.
Et ſolitum digito beryllon adederat ignis,
Summaque Lethæus triverat ora liquor:
Spirantesque animos, & vocem miſit. at illi
Pollicibus fragiles increpuere manus.
Perfide, nec cuiquam melior ſperande puellæ,
In te etiam vires ſomnus habere poteſt?
Jamne tibi exciderunt vigilacis furta Suburræ,
Et mea nocturnis trita feneſtra dolis?
Per quam demiſſo quoties tibi fune pependi

Al-

OBSERVATIONES.

V. 11. *vocem miſit*] Clamorem ſuſtulit. Argumentum Amphitruonis Plautinæ:

Donec cum ſonitu VOCE MISSA ex æthere
Adulterum ſe Jupiter confeſſus eſt.

Juvenalis 13. Sat. verſu 113.

——— audis
Jupiter hæc, nec labra moves, cum MITTERE VOCEM
Debueras vel marmoreus, vel aheneus?

V. 12. *Pollicibus fragiles increpuere manus*] Hic *erat geſtus componentium ſe ad dicendum*, ut allatis Petronii teſtimoniis rectè docuit Scaliger. Huc fortaſſe pertinent verba D. Hieronymi Epiſt. ad Ruſticum Monachum, ubi de Grunnio quodam loquitur: *Teſtudineo incedebat ad eloquendum gradu, & per intervalla quadam vix pauca verba carpebat, ut eum putares ſingultire, non proloqui; & tamen cum menſa poſita, librorum expoſuiſſet ſtruem, adducto ſupercilio, contractis naribus, ac fronte rugata, duobus DIGITULIS CONCREPABAT, hoc ſigno ad audientiam provocans.*

V. 17. *demiſſo fune*] Veſtigiis Maronis inſiſtit, qui 2. Æneidos:

——cavo ſe robore promunt
Tiſandrus, Sthenelusque duces, & dirus Ulyſſes
DEMISSUM lapſi per FUNEM——

V. 21.

Alternâ veniens in tua colla manu!
Sæpe Venus trivio commiſſa, & pectore miſto
Fecerunt tepidas pallia noſtra vias.
Nec crepuit fixâ me propter arundine cuſtos,
Læſit & objectum tegula curta caput.
Fœderis heu taciti! cujus fallacia verba
Non audituri diripuere Noti.
At mihi non oculos quiſquam inclinavit euntes.
Unum impetraſſem te revocante diem.
Denique quis noſtro curvum te funere vidit?

Atram

OBSERVATIONES.

V. 21. *Nec crepuit fixa*] Probo quidem Scaligeri lectionem *fixa*, ſed ejuſdem explicationi auſcultare non poſſum, cum planè aliena ſit à mente Propertii. Vult ille vir doctus intelligi vulneratum janitorem ex inſidiis ab amante. Quid eſt, quæſo, ex inſidiis oſtiarium ferire? num ſpiculis arundineis januam petere, quæ cratibus ligni tranſmiſſis imprudentem ſervulum configant? Meræ nugæ; unde enim tanta vis lacertis mollium amatorculorum? Recta igitur interpretatio fuerit, ſi fixam oſtio virgam intelligamus, cujus motu cuſtodes oſtiarii importunos aditu prohibere ſolebant. τὸ autem *crepuit*, ſibilum quaſſæ arundinis denotat. Petronius Arbiter hunc morem tangit alicubi, veluti obſervavit Janus Douza P. ad Tibullum: *ARUNDINEM*, inquit, *ab oſtio rapuit: iterumque nihil reſpondentem mulcavit. ac niſi primo ictu ARUNDO quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, caputque fregiſſet*. Rapuitne ab oſtio? cur, niſi quia fixa?

V. 22. *tegula curta*] Quibus injuriis miſeri adoleſcentes obnoxii. Pyrrhus quoque poſt ingentes clades à Romanis acceptas *in Græciam regreſſus, dum Argos oppugnat, ictu TEGULÆ proſtratus eſt*. Auctor Sext. Aurel. Victor.

V. 26 *Impetraſſem*] Optativum eſt, ut infra · *at illud Juſſiſſes*.

V. 27. *curvum*] In cadaver amicæ procumbentem.

V. 29.

Atram quis lacrymis incaluiſſe togam?
Si piguit portas ultra procedere, at illud
Juſſiſſes, lectum lentiùs ire meum.
Cur ventos non ipſe rogis, ingrate, petiſti?
Cur nardo flammæ non oluere meæ?
Hoc etiam grave erat, nullâ mercede hyacinthos
Injicere, & fracto buſta piare cado?
Quæ modò per viles inſpecta eſt publica noctes,

Hæc

OBSERVATIONES.

v. 29. *portas ultra*] Nam extra urbem cremabantur defunctorum corpora, id jubente Lege 12. tabul. Quamobrem Tiberius, Tacito referente 1. Annal. fictæ moderationi ſtudens, *populum edicto monuit, ne, ut quondam nimiis ſtudiis funus Divi Julii turbaſſent; ita Auguſtum in foro potiùs, quàm in campo Martis ſede deſtinata cremari vellent.*

v. 31. *Cur ventos*] Attulit Scaliger inſignem Homeri locum ex Iliad. 23. ſed ſuo more Latinum facere neglexit. Dabo ego, interprete Eobano Heſſo:

Poſtquam omnem non poſſe pyram comprendere flammas
Senſerat Æacides, procul aſtans voce vocabat
Horriferum Boream, Zephyrumque immane ſonantem.
Sacra vovens, auroque effundens vina precatur,
Inſpirent animas igni, flammaſque cierent.

Valdè igitur ineptit Beroaldus, qui ait ventos ideò vocatos, ut ardentem rogum extinguerent, quo nihil deterius contra pietatem admitti potuiſſet.

v. 34. *fracto buſta piare cado*] Reliquias è rogo detractas vino irrigare. vide Tibullum Eleg. 2. l. 3. Vel rogum ipſum ardentem reſtinguere. Ad quem ritum nonnulli trahunt hos Catulli verſiculos è carm. 27.

Inger mi calices amariores,
Ut lex Poſthumiæ jubet magiſtræ.

Cur *amariores*? quòd videlicet iis rogus eſſet reſtinguendus. Et propterea bibax illa Poſthumia malebat optimum vinum intra pectoris ſui penetrale recondere, quàm inani officio perdere.

v 35. *inſpecta eſt publica*] *Inſpici* meretricum erat, quæ venales proſtabant, vel etiam ſub imperio lenonis conductitiæ. Acriter

P.

Hæc nunc auratâ cyclade ſignat humum:
Et graviora rependit iniquis penſa quaſillis,
Garrula de facie ſi qua locuta meâ eſt.
Noſtraq; quòd Petale tulit ad monumẽta corollas,
Codicis immundi vincula ſentit anus.
Cæditur & Lalage tortis ſuſpenſa capillis,
Per nomen quoniam eſt auſa rogare meum.
Lygdamus uratur, candeſcat lamina vernæ:
(Senſi ego, cum inſidiis pallida vina bibi.)
Aut Nomas arcanas tollat verſuta ſalivas.
Ducet damnatas ignea teſta manus.

Te

OBSERVATIONES.

P. Vinitius apud Senecam Rhetorem, Controverſia 2. in virginem à piratis captam, & mox reverſam ſacerdotium petentem: *Nuda in litore ſtetit ad faſtidium emptoris: omnes partes corporis & INSPECTÆ, & contrectatæ ſunt.*

v. 36. *aurata cyclade ſignat humum*] Pulverem verrit ſyrmate matronali.

v. 37. *iniquis penſa quaſillis*] Dominæ olim ancillis quaſillariis (erat id viliſſimum genus mancipiorum) opus lanificii diurnum æqua lance diſpenſabant: quod exacto die abſolutum repetebant, ad eandem trutinam revocantes. At ſi fortaſſe infelices mulierculæ aliquid peccaſſent, multò graviora penſa exhibere cogebantur, iis quæ recepiſſent. Hanc autem additionem factam exiſtimo de ancillarum procurio.

v. 43. *Lygdamus uratur*] Verba ſunt novæ amicæ, in ſervos crudeliſſimè debacchantis. Par eſt illud Juvenal. 6. Sat. *Pone crucem ſervo.*

v. 44. (*Senſi ego*] Parentheſis ex ore Cynthiæ: Ego, inquit, licet corpore disjuncta, ſævientem pellicem audivi, cum epuli feralis vinum occultè biberem.

v. 45. *Nomas*] Afra venefica, quam conſulit Lygdamus de meo capite. Nomades Numidiæ populi, teſte Plinio l. 5. c. 3.

v. 46. *Ducet*] Senſim liquefaciet. Ad hoc ſupplicii genus videtur Propertius animum adhibuiſſe, cum ita Eleg. 13. l. 2. [illegible]-κῶς:

Men-

Digitized by Google

Te patiente meæ conflavit imaginis aurum,
Ardenti è noſtro dotem habitura rogo.
Non tamen inſector, quamvis mereare, Properti,
Longa mea in libris regna fuere tuis.
Juro ego fatorum nulli revocabile carmen,
Tergeminuſque canis ſic mihi molle ſonet:
Me

OBSERVATIONES.

Mentiri noctem, promiſſis DUCERE amantem,
Hoc erit infectas ſanguine habere manus.

v. 51. *nulli revocabile carmen*] Neſcio quid in mentem venerit Heinſio legitimam & veriſſimam lectionem oblinere, ſpuriam hanc ſubſtituendo: *nulli revolubile ſtamen*. Debuit ſanè vir doctus meminiſſe, Catullum, Tibullum, Ovidium ita prorſus locutos, cum ſermo eſſet de fato & Parcis. Prior carm. 63. verſu 330.

Hæc tum clariſona pellentes vellera voce,
Talia divino fuderunt CARMINE FATA.

Alter Eleg. 8. l. 1.

Hunc CECINERE diem Parcæ FATALIA nentes
Stamina, non ulli diſſolvenda Deo.

Ultimus denique Triſtium. 5. Eleg. 3.

An dominæ FATI quidquid CECINERE ſorores,
Omne ſub arbitrio deſinit eſſe Dei?

ubique ſit cantus mentio. Adde quòd ſcriptoribus optimis, Livio cumprimis, *carmen* eſt formula quædam legis, pœnam delinquentibus prænuntians. Is ita lib. 1. Hiſtoriarum: *Lex horrendi CARMINIS hæc erat: DUUMVIRI PERDUELLIONEM JUDICENT, &c.* Idem l. 10. *Jurare cogebatur quodam CARMINE in exſecrationem capitis, & ſtirpis compoſito.* Nunc intelliges, cur poetæ *canere* pro *minari* ſæpe uſurpent. Tibullus Eleg. 7. lib. 1.

Et CANIT eventus, quos Dea magna monet.
Parcite, quam cuſtodit Amor, violare puellam,
Ne pigeat magno poſt didiciſſe malo.
Attigeris, labentur opes: &c.

Propertius verò Eleg. 22. l. 3.

Has tibi FATALES CECINIT mea pagina diras.
Eventum formæ diſce timere tuæ.

Time igitur, mi lector, quoties Critici acutiores ea, quæ noctu ſomniarunt, mane tibi obtrudere conantur.

Me ſervaſſe fidem. ſi fallo, vipera noſtris
Sibilet in tumulis, & ſuper oſſa cubet.
Nam gemina eſt ſedes turpẽ ſortita per amnem,
Turbaque diverſâ remigat omnis aquâ.
Una Clytæmneſtræ ſtuprum vehit, altera Creſſæ
Portat mentitæ lignea monſtra bovis.
Ecce coronato pars altera vecta phaſello,
Mulcet ubi Elyſias aura beata roſas:
Quà numeroſa fides, quàque æra rotũda Cybelles,
Mitratiſque ſonant Lydia plectra choris,
Andromedeque, & Hypermneſtre ſine fraude maritæ,
Narrant hiſtoriæ corpora nota ſuæ.
Hæc ſua maternis queritur livere catenis
Brachia, nec meritas frigida ſaxa manus.
Narrat Hypermneſtre magnum auſas eſſe ſorores:
In ſcelus hoc animum non valuiſſe ſuum.

Sic

OBSERVATIONES.

v. 53. *Si fallo*] Si pejero. ſupra Eleg 15. l. 2.

Oſſa tibi JURO per matris, & oſſa parentis,
(SI FALLO, cinis hru ſit mihi uterque gravis)

Infra Eleg. 11.

Ipſa loquor pro me. SI FALLO, pœna ſororum,
Infelix humeros urgeat urna meos.

v. 55. *ſortita*] Παθητικῶς; id eſt, quam umbræ ſortiuntur.

v. 58. *mentitæ lignea monſtra bovis*] Paſipl aen horrendo taui concubitu infamem.

v. 61. *Quà numeroſa fides*] Quà plures chordæ muſicæ.

v. 64. *hiſtoriæ corpora nota ſuæ*] Summam geſtorum ſuorum. Ego minimâ licentiâ legerem: *Narrant hiſtoriæ corpora nota ſsm*, id eſt pulchritudinem corporum ſuorum hiſtoriis pervulgatam. Sed non auſim; metuo enim eâ cenſu-

crâ

Sic mortis lacrymis vitæ ſanamus amores.
Celo ego perfidiæ crimina multa tuæ.
Sed tibi nunc mandata damus, ſi fortè moveris,
Si te non totum Chloridos herba tenet.
Nutrix in tremulis ne quid deſideret annis
Parthenie. patuit, nec tibi avara fuit.
Deliciæque meæ Latris, cui nomen ab uſu eſt,
Ne ſpeculum dominæ porrigat illa novæ.
Et quoſcumque meo feciſti nomine verſus,
Ure mihi: laudes deſine habere meas.
Pelle ederā tumulo, mihi quæ pugnante corymbo
Mollia contortis alligat oſſa comis.
Ramoſis Anio quà pomifer incubat arvis,
Et numquam Herculeo numine pallet ebur:
Hoc carmen mediâ dignum me ſcribe columnâ,
Sed breve, quod currens vector ab urbe legat:
HIC.

OBSERVATIONES.

râ notati, quâ ſæpe alios caſtigo.

v.72. *Chloridos herba*] Incantamenta, quibus te Chloris in amorem ſui pellicit. Supra Eleg 4. l. 3.

Non me moribus illa, ſed HERBIS improba vicit.

v.75. *Latris, cui nomen ab uſu eſt*] V. Indicem noſtrum ſuo loco.

v.82. *Et numquam Herculeo &c.*] Optimè Beroaldus meo judicio: *Quia*, inquit, *aer Tiburtinus credebatur rebus præſtare candorem*, & confirmat Martialis verſibus:

Tibur in Herculeum migravit fuſca Lycoris,
Omnia dum fieri candida credit ibi.

Quibus adjungas licet Epigramma 13. l. 7.

Dum Tiburtinis albeſcere ſolibus audit
Antiqui dentis fuſca Lycoris EBUR,
Venit in HERCULEOS colles. quid Tiburis alti
Aura valet! parvo tempore nigra redit.

Non erat ebur ſcilicet Lycoris.

v.8-.

HIC. TIBVRTINA. IACET. AVREA. CYNTHIA. TERRA.
ACCESSIT. RIPAE. LAVS. ANIENE. TVAE.
Nec tu ſperne piis venientia ſomnia portis;
Cum pia venerunt ſomnia, pondus habent.
Nocte vagæ ferimur: nox clauſas liberat umbras,
Errat & abjectâ Cerberus ipſe ſerâ.
Luce jubent leges Lethæa ad ſtagna reverti.
Nos vehimur, vectum nauta recenſet onus.
Nunc te poſſideant aliæ, mox ſola tenebo.
Mecum eris, & miſtis oſſibus oſſa teram.
Hæc poſtquam querulâ mecũ ſub voce peregit,
Inter complexus excidit umbra meos.

ELE-

OBSERVATIONES.

V.87. *piis venientia ſomnia portis*] Quod nonnulli garriunt de geminis ſomni portis apud Maronem, minùs placet. Piæ portæ Propertio ſunt illæ, per quas juſtorum umbris ad Elyſios aditus patet. Omnino legendus Valerius Flaccus 1. Argonauticon in calce, ubi latè illas deſcribit.

V.88. *pia ſomnia*] Hæc Perſius 3. Sat. vocat *pituita purgatiſſima*.

V.91. *Luce jubent leges*] Adventante Aurorâ nocturni lemures diffugiunt, quaſi proximi Solis radios perferre nequeant. Ex hac opinione Virgilius Æneid. 5. inducit umbram Anchiſæ à filio diſcedentem his verbis:

Et me ſævus equis Oriens afflavit anhelis.
Dixerat, & tenues fugit, ceu fumus, in auras.

Q q ELE-

Digitized by Google

ELEGIA VIII.

Cynthiâ vocantibus negotiis Lanuvium profectâ, ubi Draco ille fatalis, narrat ſe cum duabus meretriculis voluptati operam dare conſtituiſſe, at ſubito dominæ adventu deprenſos omnes probè vapulaſſe: tandem ſe certis legibus acceptis in gratiam rediſſe.

DIſce quid Eſquilias hâc nocte fugarit aquoſas,
Cum vicina novis turba cucurrit agris.
Lanuvium annoſi vetus eſt tutela Draconis,

Hic,

OBSERVATIONES.

ELEG. VIII. v 1. *Diſce quid Eſquilias*] Peſſimè olim indocti homines Elegiam hanc lepidiſſimam in duo fruſta diſſecuerunt: quorum alteri principium eſſet ab illis *Phyllis Aventinæ &c.* non advertentes hic mentionem fieri de habitatoribus Eſquilinis, nocturnæ rixæ ſtrepitu excitatis, cujus cauſam ſe narraturum lectori promittit, nec ante narrat, quàm & Cynthiæ profectionem Lanuvium verſùs, & obiter Draconis hiſtoriam abſolverit. Infra tandem verſu 50. poſtquàm jocoſæ Tragœdiæ ſummam exſecutus eſt, ſubdit:

Lumina ſopitos turbant elata Quirites,
Omnis & inſana ſemita nocte ſonat.

Ut nemini jam dubium eſſe poſſit, poſteriora illa cum ſuperioribus continuari oportere.

v. 3. *vetus eſt tutela*] Non quòd Lanuvini Draconem tuerentur, ſed magis quòd Draco Lanuvinos. Auctor obſcœni carminis:

Eſt TUTELA Rhodos beata Solis.

Ibid. *Draconis*] Ælianus diſertiſſimè rem totam explicat lib. 11. de Animal. c. 16. Ejus autem Græca verba cum à Scaligero allata videam, reliquum eſt mihi, ut verſionem Conradi Geſneri diligenter tranſcribam, præcipuè in gratiam illorum, qui Græcè neſciunt. *Cæterùm*, inquit Ælianus, *in Lavinio ſacer eſt lucus, magnus & opacus, juxtaque ipſum ædes Junonis Argolicis. In eodem luco latibulum eſt amplum ac profundum, DRACONIS cubile. In lucum quotannis VIRGINES certis diebus ingrediuntur,*

Hìc, ubi Tartareæ non perit hora moræ.
Quà ſacer abripitur cæco deſcenſus hjatu,
Quà penetrat virgo (tale iter omne cave)
Jejuni ſerpentis honos, cum pabula poſcit
Annua, & ex imâ ſibila torquet humo.

Ta-

OBSERVATIONES.

tur, quæ mazam geſtant manibus, oculos faſciis devinctæ. Eas recta ad latibulum divinus quidam ſpiritus deducit. Progrediuntur illæ ſenſim, ac pedetentim ſine offenſione, ac ſi detectis oculis viderent. Quod SI VIRGINES FUERINT, cibos tam quam puros, & Deo gratæ animanti convenientes, admittit DRACO: ſin minus, non attingit, corruptas eſſe intelligens, & divinans. formicæ verò hanc relictam ab illo mazam minutatim confractam, ut levius ferant, è luco exportant, expurgandi gratia loci. Hoc cum fit, ab indigenis animadvertitur, & quæ ingreſſæ fuerint indicantur, examinanturque, & cujus pudicitiam eſſe violatam conſtiterit, pœna legibus conſtituta plectitur. Neminem verò movere debet, ab Æliano Draconem iſtum in Lavinii luco collocari, quem Propertius Lanuvinum autumat; ſi quidem Lavinium & Lanuvium verbo diſcrepant, re unum & idem ſunt oppidum, ut recte cit. Scaliger contra nonnullos, qui aliter ſentiunt. Sanè in CODD. Valerii Maximi l.1.c.6. legitur: *Cum Lavinii ſacrificium facere vellet*, ſed in quibuſdam: *Cum Lanuvii*; fortaſſe quòd una urbs duplici nomine gauderet, nec librarii magnum delictum committere arbitrarentur hac mutatione. Omnia omnium adverſariorum argumenta infringit locus Æliani, quem turpiter memoriâ lapſum judicare animus reformidat.

v. 4. *Hic, ubi*] δεικτικῶς Etenim Lavinium, ſeu Lanuvium 15. ferè millibus paſſuum Româ diſtabat. Virgil. Eclogâ 3. *Aut HIC ad veteres fagos*. Cæterum verſum depravavit Beroaldus, cum in antiquis libris ita ſit conceptus.

Hìc, ubi tam raræ non perit hora moræ.

Lectio Propertio digniſſima, quem ſcimus frequentiſſimè uti adverbio *tam*. Ait autem poëta Draconem ibi perpetuò commorari, nec umquam vel minimum horæ ſpatium abeſſe. *Rara mora*, eſt domicilium illuſtre, celebris habitatio, Idem Eleg. 17. l. 1.

Quamvis dura, tamen RARA puella fuit.

v. 6. *tale iter omne cave*] Exclamatio frigentis præ horrore, cujuſmodi

Talia demiſſæ pallent ad ſacra puellæ,
Cum tenera anguineo creditur ore manus.
Ille ſibi admotas à virgine corripit eſcas.
Virginis in palmis ipſa caniſtra tremunt.
Si fuerint caſtæ, redeunt in colla parentum,
Clamantque agricolæ, fertilis annus erit.
Huc mea detonſis avecta eſt Cynthia mannis;
Cauſa fuit Juno, ſed mage cauſa Venus.
Appia dic quæſo quantum te teſte triumphum
Egerit, effuſis per tua ſaxa rotis,
Turpis in arcanâ ſonuit cum rixa tabernâ:
Si ſine me, famæ non ſine labe meæ.
Spectaclum ipſa ſedens primo temone pependit
Auſa per impuros fræna movere locos.

Stri-

OBSERVATIONES.

modi plures apud Maronem, veluti Georg. 3.

Dii meliora piis, erroremque hoſtibus illum.

Æneid 3. *Dii TALEM terris avertite peſtem.*

v. 9. *pallent*] Quæ ſibi conſciæ ſunt ſecreti ſtupri; vel ſimpliciùs, quia timidæ, ut mulieres omnes.

v. 10. *anguineo*] Catullus de Nupt. Pelei ac Thetidos:

Eumenides, quibus ANGUINEO redimita capillo

Frons exſpirantis præportat pectoris iras.

v. 11. *eſcas*] Mazam, de quâ Ælianus. Fuit autem placenta ex farinâ, oleo, & aquâ, teſte Svidâ.

v. 13. *Si fuerint caſtæ*] Deeſt alterum diviſionis membrum: *& ſi pollutæ reperiuntur, cervicem ſecuri ſupponunt*, vel quippiam ſimile.

v. 16. *Cauſa fuit Juno, ſed mage cauſa Venus*] Cynthia quidem Lanuvium profecta eſt ad viſendum templum Soſpitæ Junonis: at hæc potiſſima cauſa non fuit, cur tantum itineris capeſſeret; amoribus enim ſuis magis inſerviebat, quàm religioni.

v. 21. *primo temone*] Scamno equis proximo, ubi ſedent aurigæ. Phædrus fab. 6. l. 3.

Sed

Striga, nam capto volſi carpenta nepotis,
Atque armillatos colla Moloſſa canes.
Qui dabit immundæ venalia fata ſaginæ,
Vincet ubi eraſas barba pudenda genas.
Cum fieret noſtro toties injuria lecto,
Mutato volui caſtra movere toro.
Phyllis Aventinæ quædam eſt vicina Dianæ,
Sobria grata parum;cum bibit,omne decet.
Altera Tarpejos eſt inter Teïa lucos,
Candida, ſed potæ non ſatis unus erit.
His ego conſtitui noctem lenire vocatis,

OBSERVATIONES.

Sed iſtum timeo, ſella qui PRIMA SEDENS
Jugum flagello temperat lento meum.
Et lora frænis continet ſpumantibus.

v. 23. *Striga*] Verba Cynthiæ ad rhedarium. De his conſule Scaligerum. Vult autem puella equos interquieſcere, ut poſtea majori celeritate aſſequantur luxurioſi, & delicatuli decoctoris carpenta. Nos Galli Ciſalpini dicimus *alto, alto.*

v. 25. *venalia fata ſaginæ*] Qui ob victum quæritandum laniſtæ ſe tradet. Gladiatores autem epulis largioribus diſtendebantur, ad corporis vires augendas. Indè Tacitus in libris Hiſtoriarum: *Singulis ibi militibus Vitellius paratos cibos, tamquam gladiatoriam SAGINAM, dividebat.* Et Manilius planè in Propertii ſententiam l. 4. Aſtronom.

Nunc caput in mortem VENDUNT, & funus arenæ.

v. 26. *Vincet ubi eraſas*] Cum, ætatis flore dilabente, novaculæ diligentiam eludet pilus quotidie ſuccreſcens. Huc mirificè pertinet locus Perſii, muliebre id hominum genus vellicantis 4. Sat.

Quinque palæſtritæ licet hæc plantaria vellant,
Elixaſque nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen iſta filix ullo manſueſcit aratro.

v. 33. *vocatis*] Ad cœnam invitatis. Catul. c. 47.

Quærunt in triviis VOCATIONES.

Et Venere ignotâ furta novare mea.
Unus erat tribus in ſecretâ lectulus herbâ.
Quæris concubitus? inter utramque fui.

Lyg-

OBSERVATIONES.

v. 35. *tribus in ſecreta lectulus herba*] Scaliger hìc neſcio quod adagium ſomniat, ſed re verâ torus diſcubitorius fuit, in horti angulo compoſitus. Conſtat enim, Eſq ilias induſtriâ Mœcenatis pomariis, & amœnis nemoribus conſitas: cum antea ſquallerent ſepulcretis. Porrò convivia ſub arborum umbris celebrari ſolita innuit Propertius ipſe Eleg. 6. hujus libri:

Candida nunc molli ſubeant convivia luco.

& Horat. Od. 11. l. 2.

Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes ſic temerè, & roſa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriaque nardo
Potamus uncti? ——

Adde quòd numerus trinus legitimus erat implendo toro, ut videre eſt apud auctores, qui de triclinio ſcripſerunt: quamobrem idem Horatius Sat. 4. l. 1. ſordibus tribuere videtur, plures uno in lectulo conſtipare:

Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos.

clariùs verò Tullius in Piſonem: *nihil* inquit *apud hunc lautum, nihil elegans..... Græci quini ſtipati in lectulis, ſæpe plures.* Si quis velit intelligere torum ipſum ex herbâ conſtructum, habet quo tueatur opinionem ſuam, calculum videlicet Maronis ac Tibulli. Prior Æneid. 5. ita:

Proximus ut viridante toro conſederat HERBÆ.

Alter Eleg. 5 l. 2.

At ſibi quiſque dapes, & feſtas exſtruet altè
Ceſpitibus menſas, ceſpitibuſque torum.

His Apuleium adjungere poterit l. 5. Miles. fabellarum: *Pſyche teneris, & herboſis locis, in ipſo toro roſcidi graminis ſuave recubans.* Quin Propertium inveniet ſibi facem prœluxiſſe Eleg. 11. l. 3. hoc verſiculo:

Altaque nativo creverat HERBA toro.

v. 36. *Quæris concubitus?*] Hæc quoque Veneris bella in pratis, & ſilvis non raiò exercita. Petronius teſtis: *In hoc gramine pariter compoſiti mille oſculis luſimus, quærentes voluptatem robuſtam.* Nec aliovorſum tendunt querelæ Narciſſi 3. Metamorph.

Ecquis, io, ſilvæ crudeliùs, inquit, amavit?
Scitis enim, & multis latebra opportuna fuiſtis.

v. 37.

Digitized by Google

Lygdamus ad cyathos, vitrique æſtiva ſupellex,
Et Methymnæi Graja ſaliva meri.
Nilotes tibicen erat, crotaliſtria Philis,
Et facilis ſpargi munda ſine arte roſa.
Nanus & ipſe ſuos breviter contractus in artus
Jactabat truncas ad cava buxa manus.
Sed neque ſuppletis conſtabat flamma lucernis,
Decidit inque ſuos menſa ſupina pedes.
Me quoq; per talos Venerē quærente ſecundos,
Semper damnoſi ſubſiluere canes.
Cantabant ſurdo, nudabant pectora cæco.
Lanuvii ad portas heu mihi ſolus eram:
Cum

OBSERVATIONES.

v.37 *Lygdamus ad cyathos*] Pincerna, cujus erat merum poſtulantibus miſcere. Ita Horatius Ode 29. l. 1.

Puer quis ex aula capillis
Ad CYATHUM ſtatuetur unctis?

Juvenalis Sat. 13. v.43.

Nec puer Iliacus, formoſa nec Herculis uxor
AD CYATHOS ——

Svetonius in Julio c. 49. *Sed C. Memmius etiam AD CYATHUM & vinum Nicomedi ſtetiſſe objecit, cum reliquis exoletis.*

v.38 *Graja ſaliva meri*] Salivam pro ſapore uſurpat, quemadmodum Perſius 6. Sat.

Nec tenuem ſolers turdorum noſſe SALIVAM.

v.45. *per talos*] Tali adhibiti à potoribus frequenter. Inde Auctor Copæ:

Pone merum, & TALOS: pereat qui craſtina curat.

Eorum jactu ſympoſiarches creatus, ut liquet ex Horatio Ode 4. l.1.

Nec regna vini ſortiere TALIS.

Qua propter egimus apud Plautum Curcul. *jacto baſilicum*, ideſt Venerem, cujus adminiculo convivii præfectura obtinetur.

v.48. *Lanuvii ad portas*] Mente ferebar Lanuvium, ubi amores mei. Ita Gallus Virgilianus animo ſequitur Lycoridem, Antonii caſtra ſecutam:

Nunc inſanus Amor duri me Martis in armis,

Te-

Cum ſubitò rauci ſonuerunt cardine poſtes,
  Et levia ad primos murmura facta lares.
Nec mora, cum totas reſupinat Cynthia valvas,
  Non operoſa comis, ſed furibunda decens.
Pocula mî digitos inter cecidere remiſſos,
  Palluerantque ipſo labra ſoluta mero.
Fulminat illa oculis,& quantùm femina ſævit.
  Spectaclum captâ nec minus urbe fuit.
Phyllidos iratos in vultum conjicit ungues:
  Territa vicinas Teïa clamat aquas.

Lu-

OBSERVATIONES.

Tela inter media, atque adverſos detinet hoſtes.

Quod Tibullus fatetur ſibi uſuveniſſe Eleg.6.l.1.

Sæpe aliam tenui, ſed jam cum gaudia adirem,
Admonuit dominæ, deſeruitque Venus.

Lucretius l. 4. attingit rationem, quare id fiat:

Nam ſi abeſt, quod ames: præſtò ſimulacra tamen ſunt
Illius, & nomen dulce obverſatur ad aures.

Valdè ridiculus eſt Rhodiginus, qui Propertium ad obſcœnitatem trahere conatur; fingamus enim à poëtis quandoque muliebria *portas* vocari, quid agendum poſtea de Lanuvio? His tamen erroribus campum aperuit inepta hujus Elegiæ diviſio.

v.53. *Pocula mi digitos*] Subito pavore conſternati hominis miræ deſcriptio. Arbitror Perſium hinc mutuatum eſſe, quæ habet, Sat. 3. hujuſmodi:

Sed tremor inter vina ſubit, calidumque trientem
Excutit è manibus: dentes crepuêre retecti,
Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria LABRIS.

Simul confer, germana ſunt. Quamvis iſte de Apoplexiâ loquatur.

v.58. *Teja clamat aquas*] Locus obſcurus, ut ingenuè fatear, quem tamen triplici ratione explicare contendam. *Clamat aquas*, i. e. Nymphas & numina fontium invocat, ut à ſe furorem Cynthiæ ſævientis avertant. Vel rivulum obſtare conqueritur, quo prohibita nequeat jam ulterius retrocedere.

Lumina ſopitos turbant elata Quirites,
Omnis & inſanâ ſemita nocte ſonat.
Illas direptiſque comis, tunicíſque ſolutis,
Excipit obſcuræ prima taberna viæ;
Cynthia in exuviis gaudet, victrixque recurrit,
Et mea perversâ ſauciat ora manu:
Imponitque notam collo, morſuque cruentat,
Præcipuéque oculos, qui meruere, ferit.
Atque ubi jam noſtris laſſavit brachia plagis,
Lygdamus ad plutei fulcra ſiniſtra jacens
Exuitur, geniumque meum proſtratus adorat;
Lygdame nil potui, tecum ego captus eram.
Supplicibus palmis tum demum ad fœdera veni,
Cum vix tangendos præbuit illa pedes.

At-

OBSERVATIONES.

ſe. Supra enim poëta *Eſquilias aquoſas* appellavit. Vel, quod veriſſimum arbitror, ut inquilinos regionis ad ſibi ferendas ſuppetias undique cogat, aquis opus eſſe fingit ad ſubitum incendium reſtinguendum. Ut in hanc ſententiam pedibus eam, facit locus Apuleii 4. lib. Metamorph. ubi Lamachi latronis exitium deſcribit: *Sed dudum ſcilicet omnium bipedum nequiſſimus Chryſeros vigilans & ſingula rerum ſentiens, lenem gradum & obnixum ſilentium tolerans, paulatim adrepit: grandique clavo manum ducis noſtri repentè niſu fortiſſimo ad oſtii tabulam affigit, & exitiabili nexu patibulatum relinquens, gurguſtioli ſui tectum aſcendit: atque indè contentiſſima voce CLAMITANS roganſque VICINOS, & unũquemque proprio nomine ciens, & ſalutis communis admonens, diffamat INCENDIO repentino domum ſuam poſſideri.*

v. 69. *Exuitur*] Ad ſervilia verbera nudatur.

Ibid. *geniumque meum proſtratus adorat*] Orat me per genium meum, ut ſibi opem feram in caſu noviſſimo.

Atque ait: Admiſſæ ſi vis me ignoſcere culpæ,
  Accipe, quæ noſtræ formula legis erit.
Tu neque Pompejâ ſpatiabere cultus in umbrâ,
  Nec cum laſcivum ſternet arena forum.
Colla cave inflectas ad ſummum obliqua theatrũ,
  Aut lectica tuæ ſudet aperta moræ.
Lygdamus in primis omnis mihi cauſa querelæ
  Væneat, & pedibus vincula bina trahat.
Indixit leges: reſpondi ego, legibus utar.
  Riſerat imperio facta ſuperba dato.
Dein quemcumque locũ externæ tetigere puellæ,
  Suffocat, & purâ limina tergit aquâ.
Imperat & totas iterum mutare lacernas,
  Terque meum tetigit ſulphuris igne caput.
Atque ita mutato per ſingula pallia lecto.
  Reſpondi; & toto ſolvimus arma toro.

ELE-

OBSERVATIONES.

v. 78. *lectica tuæ ſudet aperta moræ*] Lectĩcam accipit pro ſervis lecticariis, qui fatigantur, dum amator puellam incluſam per feneſtram alloquitur: nam interea ipſi ſtare coguntur magno cum labore. Hos loquendi modos Propertio familiares nemo ignorat.

v. 80. *Væneat, & pedibus vincula bina trahat*] Servi nequam peſſimis conditionibus non rarò in emptoris manum dabantur, puta ut duriùs haberentur, ne umquam liberi fierent, ne ad urbis pomœrium accederent, ut opus facerent in ergaſtulo: quæ abundè tractant Juriſconſulti Digeſt. l. 18. tit. 7. *De ſervis exportandis.*

v. 88. *Reſpondi*] Iterum promiſi, me deſertorem fidei non ampliùs futurum.

ELEG.

Elegia IX.

Narrat, Herculem Caco latrone interempto, ut exortam ſitim exoleret, arcanum quoddam ſœminarum ſacrum, quæ ipſi hauſtum aquæ negaverant, violaſſe, aramque maximam ibidem fundaſſe.

AMphitryoniades quâ tempeſtate juvencos
Egerat à ſtabulis, ô Erithea, tuis,
Venit ad invictos pecoroſa Palatia montes,
Et ſtatuit feſſos feſſus & ipſe boves,
Quà Velabra ſuo ſtagnabant flumine, quáque
Nauta per urbanas velificabat aquas.
Sed non infido manſerunt hoſpite Caco
Incolumes; furto polluit ille Jovem.
Incola Cacus erat, metuendo raptor ab antro,
Per tria partitos qui dabat ora ſonos.
Hic, ne certa forent manifeſtæ ſigna rapinæ,
Averſos caudâ traxit in antra boves.
Nec ſine teſte Deo; furem ſonuere juvenci,
Furis & implacidas diruit ira fores.
Mænalio jacuit pulſus tria tempora ramo
Cacus, & Alcides ſic ait, Ite boves,
Herculis ite boves, noſtræ labor ultime clavæ,
Bis mihi quæſitæ, bis mea præda boves:
Arvaque mugitu ſancite boaria longo.
Nobile erit Romæ paſcua noſtra forum.

Di-

Digitized by Google

Dixerat, & ſicco torret ſitis ora palato,
  Terraque non ullas fœta miniſtrat aquas.
Sed procul incluſas audit ridere puellas.
  Lucus ab umbroſo fecerat orbe nemus,
Femineæ loca clauſa Deæ, fonteſque piandos,
  Impunè & nullis ſacra retecta viris.
Devia puniceæ velabant limina vittæ:
  Putris odorato luxerat igne caſa.
Populus & longis ornabat frondibus ædem,
  Multaque cantantes umbra tegebat aves.
Huc ruit in ſiccam congeſto pulvere barbam,
  Et jacit ante fores verba minora Deo:
Vos precor ô luci ſacro quæ luditis antro,
  Pandite defeſſis hoſpita fana viris.
Fontis egens erro, circoque ſonantia lymphis,
  Et cava ſuſcepto flumine palma ſat eſt.
Audiſtiſne aliquem, tergo qui ſuſtulit orbem?

Ille

OBSERVATIONES.

ELEG. IX. v. 25. *Feminea loca clauſa Deæ*] Bonam Deam tantâ ſuperſtitione mulieres colebant, ut imagines maſculini ſexus velamine operirent, non modò viros univerſos à templi limine arcerent. Clodius tamen libidine incenſus pſaltriæ habitu ſumpto ad Pompejam Cæſaris uxorem conſtuprandam illuc penetravit. Facetè Juvenalis 6. Sat.

—— ſed omnes
Noverunt Mauri atque Indi, quæ pſaltria penem
Majorem, quàm ſint duo Cæſaris Anticatones,
Illuc, teſticuli ſibi conſcius unde fugit mus,
Intulerit: ubi velari pictura jubetur,
Quæcunque alterius ſexus imitata figuram eſt.

v. 38.

Ille ego ſum. Alcidem terra recepta vocat.
Quis facta Herculeæ non audit fortia clavæ?
Et numquam ad natas irrita tela feras?
Atque uni Stygias hominum luxiſſe tenebras?
* * * * * *

Quòd ſi Junoni ſacrum faceretis amaræ,
Non clauſiſſet aquas ipſa noverca ſuas.
Sin aliquam vultuſque meus, ſetæque leonis
Terrent, & Libyco ſole peruſta coma:
Idem ego Sidoniâ feci ſervilia pallâ
Officia, & Lydâ penſa diurna colo:
Mollis & hirſutum cepit mihi faſcia pectus,
Et manibus duris apta puella fui.
Talibus Alcides. at talibus alma ſacerdos
Puniceo canas ſtamine vincta comas:
Parce oculis hoſpes, lucoque abſcede verendo:
Cede agedum, & tutâ limina linque fugâ.
Interdicta viris metuendâ lege piatur,
Quæ ſe ſummotâ vindicat ara casâ.

Ma-

OBSERVATIONES.

v.38. *terra recepta*] A latronibus, & monſtris in pacem libertatemque vindicata. Salluſt. Catilin. *Poſtquam L. Sulla, armis RECEPTA Republica, bonis initiis malos eventus habuit.* Cicero de Senect. *Tarentum verò qua vigilantia, quo conſilio RECEPIT!*

v.41. *uni Stygias*] Falſum hoc, nam & Orpheus, & Theſeus inferos adierunt; niſi fortè Alcides ante omnes.

v.50. *apta puella*] Vide quæ de voce *aptus* obſervamus ad carm. 28. Catul.

v.53. *Parce oculis*] Tibul. Eleg. 2.l.1 *Parcite luminibus.*

v. 56. *ſummota*] Malè mutat Heinſius:

Quæ ſe ſe admota vindicat ara ſere.

Sum-

Magnò Tireſias aſpexit Pallada vates,
Fortia dum poſitâ Gorgone membra lavat.
Dii tibi dent alios fontes, hæc lympha puellis
Avia ſecreti liminis una fuit.
Sic anus. ille humeris poſtes concuſſit opacos,
Nec tulit iratam janua clauſa ſitim.
At poſtquam exhauſto jam flumine vicerat æſtum,
Ponit vix ſiccis triſtia jura labris:
Angulus hic mundi nũc me mea fata trahentẽ
Accipit, hæc feſſo vix mihi terra patet.
Maxima quæ gregibus devota eſt ara repertis,
Ara per has, inquit, maxima facta manus,
Hæc nullis umquam pateat veneranda puellis,
Herculis eximii ne ſit inulta ſitis.
Sancte pater ſalve, cui jam favet aſpera Juno:
Sancte velis libro dexter ineſſe meo.

Hunc

OBSERVATIONES.

Summota caſa, eſt à viâ publicâ procul ſita. Supra:

Devia puniceæ velabant limina vittæ.

v. 57. *Magnò Tireſias aſpexit Pallada*] Divina Lipſii conjectura, cum antea legeretur *magnam*, frigidè admodùm, & imperfecto ſenſu. Callimachus Εἰς λῦτρα τῆς παλλάδος nos dubitare non ſinit de veritate hujus lectionis, cum ab illo Propertius fabulam derivaverit. Sunt autem verba Callimachi:

Ὅσκε τιν' ἀθανάτων, ὅκα μὴ θεὸς αὐτὸς ἕληται,
Ἀθρήσῃ, μισθῷ τοῦτον ἰδεῖν μεγάλῳ.

Quicumque aliquem immortalium viderit, quandò ipſe Deus noluerit, eumdem videat magna mercede.

v. 62. *ſitim*] Herculem ſitientem.

v. 67. *gregibus devota eſt ara repertis*] Quam parenti vovi, ſi greges reperiſſem.

v. 71. *Sancte pater*] *Sanctus* propria Herculis denominatio. Phædrus fab. 4. l. 6.

Quidam immolaſſet verrem cum

SAN-

Hunc quoniã manibus purgatum ſanxerat orbẽ,
Sic ſanctum Tatii compoſuere Cures.

Elegia X.

Cur Jupiter Feretrius nominatus, & qui Romani Imperatores, occiſis hoſtium ducibus, opima ſpolia reportaverint.

NUnc Jovis incipiam cauſas aperire Feretrî,
Armaque de ducibus trina recepta tribus.
Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires.
NON juvat ex facili lecta corona jugo.
Imbuis exemplum primæ tu Romule palmæ
Hujus, & exuviis plenus ab hoſte redis,
Tempore quo portas Ceninum Acronã petentem
Victor in everſum cuſpide fundis equum.
Acron Herculeus Ceninâ ductor ab arce,
Roma, tuis quondam finibus horror erat.
Hic ſpolia ex humeris auſus ſperare Quirini,
Ipſe dedit, ſed non ſanguine ſicca ſuo.
Hunc videt ante cavas vibrantem ſpicula turres
Romulus, & votis occupat ante ratis.
Jupiter, hæc hodiè tibi victima corruet Acron.
Voverat, & ſpolium corruit ille Jovi.

Ur-

OBSERVATIONES.

SANCTO HERCULI. ad quem locum Rigaltius affert antiquam inſcriptionẽ hujuſmodi.

HERCVLI. SANCTO. SAC.
P. POMPONIVS. NOETVS.
VOTVM. SOLVIT.

ELEG.

Urbis virtutiſque parens ſic vincere ſuevit;
Qui tulit aprico frigida caſtra lare.
Idem eques & frænis, idem fuit aptus aratris,
Et galea hirſutâ compta lupina jubâ.
Picta nec inducto fulgebat parma pyropo;
Præbebant cæſi baltea lenta boves.
Coſſus at inſequitur Vejentis cæde Tolumnî,
Vincere cum Vejos poſſe laboris erat.
Nec dũ ultra Tiberim belli ſonus; ultima præda
Nomentum, & captæ jugera pauca Coræ.
Et Veii veteres, & Volſcûm regna fuiſtis,
Et veſtro poſita eſt aurea ſella foro.
Nunc intra muros paſtoris buccina lenti
Cantat, & in veſtris oſſibus arva metunt.
Fortè ſuper portæ dux Veïus adſtitit arcem,
Colloquiumque ſuâ fretus ab urbe dedit.
Dumque aries murum cornu pulſabat aheno,
Vineaque inductum longa tegebat opus,

Coſ-

OBSERVATIONES.

ELEG. X. v. 18. *aprico lare*] Indicat, Romulum Penates Deos non in Larario habuiſſe, at ſub dio coluiſſe.

v. 29 *lenti*] Feriati, ſeu ab opere ceſſantis. Virg Eclogâ 1.

—— *tu Tityre LENTUS in umbra.*

v. 34. *Vineaque inductum*] Hoc genus machinæ graphicè deſcribit Vegetius l. 4. c. 15. *Vineas*, inquit, *dixerunt veteres, quas nunc barbaro militarique vocabulo Cauſias vocant. E lignis levioribus machina colligatur, alta pedibus octo, lata ſeptem, longa ſedecim. Huius tectum duplici munitione, tabulatis cratibuſque contexitur: latera quoque vimine ſepiuntur, ne ſaxorum telorumque impetu penetrentur. Extrinſecus autem, ne immiſſo concrementur incendio, crudis ac recentibus coriis, vel centonibus operitur.*

Cum

Digitized by Google

Coſſus ait: Forti melius concurrere campo.
Nec mora fit, plano ſiſtit uterque gradu.
Dii Latias juvere manus; deſecta Tolumnî
Cervix Romanos ſanguine lavit equos.
Claudius à Rheno trajectos arcuit hoſtes
Belligerans. vaſti parma relata ducis
Virdomari. genus hic Rheno jactabat ab ipſo,
Nobilis erectis fundere geſa rotis.
Illi virgatis jaculantis ab agmine braccis,
Torquis ab inciſâ decidit unca gulâ.
Nunc ſpolia in tẽplo tria condita;cauſa Feretrî,
Omine quòd certo dux ferit enſe ducem.
Seu quia victa ſuis humeris hæc arma ferebant,
Hinc Feretrî dicta eſt ara ſuperba Jovis.

ELE-

OBSERVATIONES.

Cum plures factæ fuerint, jũguntur in ordinem, ſub quibus ſubſidentes tuti ad ſubruenda murorum penetrant fundamenta. Igitur *vinea longa* Propertio, ſunt plures hujuſcemodi machinæ in ordinem junctæ.

v.42. *geſa*] Miſſilia Gallis uſitatiſſima. Digni ſunt, qui ad hunc locum legantur Virgilii verſus 8. Æneidos:

Galli per dumos aderant, arcemque tenebant
Defenſi tenebris, & dono noctis opacæ.
Aurea cæſaries ollis, atque aurea veſtis:
VIRGATIS lucent ſagulis: tum lactea colla
Auro innectuntur: duo quiſque Alpina coruſcant
GESA manu, ſcutis protecti corpora longis.

Reges autem è quadrigâ pugnaſſe, nemo eſt, qui neſciat.

ELEGIA XI.

Corneliæ Romanæ matronæ, Paulo cenſori nuptæ, umbram loquentem induit. Ea primùm ſolatur maritum, ne lugeat, quòd Orcus non flectatur precibus, & quòd ipſa egregiam de ſe famam reliquerit, natalium, conjugii, morumque dignitate percelebris: deinde prolem Paulo commendat: poſtremò liberos, & filiam ſuarum partium ſigillatim commonet.

DEſine Paule meum lacrymis urgere ſepulcrũ,
  Panditur ad nullas janua nigra preces.
Cum ſemel infernas intrarunt funera leges,
  Non exorato ſtant adamante viæ.
Te licet orantem fuſcæ Deus audiat aulæ,
  Nempe tuas lacrymas litora ſurda bibent.
Vota movent ſuperos; ubi portitor æra recepit,

Ob-

OBSERVATIONES.

ELEG. XI. v. 1. *Deſine*] Verbum ſolenne conſolantibus. Horatius Ode 9. l. 2. *DESINE mollium tandem querelarum.* Sibylla ad Palinurum 6. Æneidos.

DESINE fata Deum flecti ſperare precando,
Sed cape dicta memor duri ſolatia caſus.

Tibullus variavit Eleg. 9. l. 1.

Deſiſtas lacrymare puer, non flectitur illa.

Ibid. *lacrymis urgere ſepulcrum*] Cum veteres levem terram optarent oſſibus defunctorum, admonet Paulum Cornelia, ne uberrimo fletu gravare velit uxorium tumulum; quæ veriſſima eſt interpretatio. Omni humorum generi ſuum pondus ineſt, præcipuè verò lacrymis. idcircò Ovid. Epiſt. Ariadnæ:

Et tunicas lacrymis, ſicut ab imbre, graves.

v. 8.

Obſerat umbroſos lurida porta rogos.
Sic mœſtæ cecinere tubæ, cum ſubdita noſtrum
Detraheret lecto fax inimica caput.
Quid mihi conjugium Pauli, quid currus avorum
Profuit? aut famæ pignora tanta meæ?
Num minùs immites habui Cornelia Parcas?
En ſum quod digitis quinque levatur onus.
Damnatæ noctes, & vos vada lenta paludes,
Et quæcumque meos implicat unda pedes,
Immatura licet, tamen huc non noxia veni.
Det pater hic umbræ mollia jura meæ.

Aut

OBSERVATIONES.

v. 8. *rogos*] Libentiùs legerem *locos*, ut videtur ſententia poſtulare.

v. 9. *Sic mœſtæ*] Ita viſi ſunt cecinisse tubicines, quaſi Plutonis præcones.

v. 14. *quod digitis quinque levatur onus*] Non audiendus Meurſius, qui ait, feminarum funus inter manus larum hac potiſſimùm de causâ, quòd nollent viri muliebrem ſexum ne quidem in morte ſibi ſuperiorem eſſe. Gerræ maximæ; nam & virorum illuſtrium cineres hoc ritu geſtatos novimus, puta Germanici ab Agrippina, ut Corn. Tacitus initio 3. Annalium poſteris tradidit: & Septimii Severi à Coſs. Herodiano auctore cap. 1. l. 4.

v. 17. *non noxia*] Crediderim à Virgilio deſumptum, qui ex ore Turni 12. Æneid.

—— vos o mihi Manes
Eſte boni, quoniam Superis averſa voluntas.
Sancta ad vos anima, atque iſtius inſcia culpæ
Deſcendam, magnorum haud unquam indignus avorum.

v. 18. *Det pater*] Plutonem intelligit regem inferorum. Valerius Flaccus 1. Argon. verſu 827.

Cardine ſub noſtro, rebuſque abſciſſa ſupernis
Tartarei ſedet aula PATRIS ——

Juris autem Plutonici diſertè meminit Papinius 8. Thebaid. in oratione Amphiarai. Plures verſus adſcribam, quia mirè faciunt ad illuſtrandum Propertium:

Si licet, & ſanctis hìc ora reſolvere fas eſt

 Ma-

Aut ſi quis poſitâ judex ſedet Æacus urnâ,
In mea ſortitâ judicet oſſa pilâ.
Aſſideant fratres: juxta Minoia ſella, &
Eumenidum intento turba ſevera foro.
Siſyphe mole vaces, taceant Ixionis orbes,
Fallax Tantaleo corripiare liquor.
Cerberus & nullas hodiè petat improbus umbras,
Et jaceat tacitâ lapſa catena ferâ.

Ipſa

OBSERVATIONES.

Manibus, O cunctis finitor maxime rerum,
At mihi, qui quondam cauſas, elementaque noram,
Et ſator: oro, minas, ſtimulataque corda remulce,
Neve ira dignare hominem, & tua JURA timentem.

Ubi velim advertas, à doctiſſimo augure Plutonem vocari *rerum ſatorem*, quòd exiſtimarent antiqui ſapientes, infinitum illud Chaos, unde mundus emerſerat juxta ipſorum opinionem, latere adhuc in Tartari fundamentis, & priore abſorptâ materiâ novas rerum formas poſſe producere. Hinc ſequitur apud Valerium loco citato:

Ingenti jacet ore Chaos, quod pondere feſſam
Materiem, lapſumque queat conſumere mundum.

Claudianus pariter l. 2. in Rufinum, Rhadamantum ita loquentem inducit:

—— agitate flagellis
Trans Styga, trans Erebum. vacuo mandate Barathro
Infra Titanum tenebras, infraque receſſus
Tartareos, noſtrumque Chaos, qua noctis opacæ
Fundamenta latent ——

v. 19. *Si quis*] Abſolutè, pro *qui*, ut ſæpe aliàs.

v. 20. *ſortita pila*] Nomina judicum pilulis inſcribi ſolebant, atque in urnam conjecta deinceps extrahi; ſic autem ſorte ducti ſententiam ferebant. Vide Aſconium Pedianum in orationem Cic. pro Milone.

v. 21. *fratres*] Minos, & Rhadamantus.

v. 22. *foro*] Claudianus cit. *Stygiique negotia ſolvit dura FORI.*

v 29.

Ipſa loquor pro me. ſi fallo, pœna ſororum
  Infelix humeros urgeat urna meos.
Si cui fama fuit per avita trophæa decori,
  Afra Numantinos regna loquuntur avos.
Altera maternos exæquat turba Libones,
  Et domus eſt titulis utraque fulta ſuis.
Mox ubi jam facibus ceſſit prætexta maritis,
  Vinxit & acceptas altera vitta comas:
Jungor, Paule, tuo ſic diſceſſura cubili.
  In lapide hoc uni nupta fuiſſe legar.
Teſtor majorum cineres tibi, Roma, colendos,
  Sub quorum titulis Africa tanta jaces:
Et Perſen proavi ſimulantem pectus Achillis,
  Quique tuas proavus fregit, Achille, domos.

Me

OBSERVATIONES.

V. 29. *per avita trophæa*] Similis eſt locutio illa Eleg. 7. l. 3.

Atque onerare tuam fixa PER arma domum.

V. 31. *Altera maternos*] Ovidius 13. Metamorph. ubi de Ulyſſis genere, hoc Diſtichon expreſſit.

Eſt quoque per MATREM Cyllenius addita nobis
ALTERA nobilitas: Deus eſt in UTROQUE parente.

V. 39. *Et Perſen proavi*] Freinshemius ad Curtium l. 4. c. 6. monet, hunc verſiculum ita legendum:

Et Perſen proavo ſtimulantem pectus Achille.

Quæ lectio valdè placet, ſunt enim exempla majorum acres ad virtutem ſtimuli. Egregiè, ut omnia, Maro Æneidos 12.

Tu facito mox, cum matura adoleverit ætas,
Sis memor, atque animo repetentem exempla tuorum
Et pater Æneas, & avunculus excitet Hector.

V. 40. *proavus*] Publius Scipio Æmilianus, Pauli Macedonici filius, à Scipione Africano adoptatus, qui, teſte Aurelio Victore, *victum Perſen tam pertinaciter perſecutus eſt, ut media nocte in caſtra redierit.* Conſtat igitur, Æmiliam gentem Corneliæ familiæ ope

ado-

Me neque cenſuræ legem molliſſe, nec ullâ
  Labe meâ veſtros erubuiſſe focos.
Non erat exuviis tantis Cornelia damnum:
  Quin & erat magnæ pars imitanda domus.
Nec mea mutata eſt ætas: ſine crimine tota eſt.
  Viximus inſignes inter utramque facem.
Mî natura dedit leges à ſanguine ductas,
  Nec poſſim melior judicis eſſe metu.
Quælibet auſteras de me ferat urna tabellas,
  Turpior aſſeſſu non erit ulla meo:
Vel tu, quæ tardam moviſti fune Cybellen,
  Claudia turritæ rara miniſtra Deæ:
Vel cui commiſſos cum Veſta repoſceret ignes,
  Exhibuit vivos carbaſus alba focos.
Nec te dulce caput mater Scribonia læſi.
  In me mutatum quid, niſi fata, velis?
Maternis laudor lacrymis, urbiſque querelis,
  Defleta & gemitu Cæſaris oſſa mea.

Ille

OBSERVATIONES.

adoptionis inſertam fuiſſe.

v. 50. *Turpior aſſeſſu*] Caſtiſſimis quibuslibet feminis aſſidere poſſum, abſque illarum pudore. Supra Eleg. 19. l. 2. ad Cynthiam:

Et tibi Mæonias inter Heroidas omnes
Primus erit, nulla non tribuente, locus.

v. 54. *Exhibuit vivos*] Hiſtoriam prolixè narrat Dionyſius Halicarnaſſæus l. 2. breviùs Valerius Maximus l. 1. c. 1. his verbis: *Maximæ verò virginis Æmiliæ diſcipulam, extincto igne, tutam ab omni reprehenſione Veſtæ numen præſtitit; quà adorante, cum CARBASUM, quam optimam habebat, foculo impoſuiſſet, ſubitò ignis emicuit.*

v. 56. *In me mutatum*] Fortunis meis plurimum defuit, pudicitiæ nihil. Euripides Alceſtide: Σώφρον

μῶν

Ille ſua natâ dignam vixiſſe ſororem
Increpat, & lacrymas vidimus ire Deo.
Et tamen emerui generoſos veſtis honores,
Nec mea de ſterili facta rapina domo.
Te Lepide, & te Paule meum poſt fata levamen
(Condita ſunt veſtro lumina noſtra ſinu)
Vidimus, & fratrem ſellam geminaſſe curulem:
Conſule quo facto, tempore rapta ſoror.
Et bene habet, numquam mater lugubria ſumpſi;
Venit in exequias tota caterva meas.
Nunc tibi commendo communia pignora natos;
Hæc cura & cineri ſpirat inuſta meo.
Fungere maternis vicibus pater: illa meorum
Omnis erit collo turba ferenda tuo.

Oſ-

OBSERVATIONES.

μὲν οὐκ ἂν μᾶλλον, εὐτυχὴς δ' ἴσως: *Non quidem caſtior, ſed fortaſſe felicior.*

v. 59. *Ille ſua nata*] Dictitat Auguſtus me dignam fuiſſe, quam ipſe filiam ſortitus eſſet, Juliæque ſuæ ſororem germanam.

v. 62. *rapina*] Παθητικῶς, hoc eſt: nec rapta ſum de domo ſterili. Feſtus Pompejus: *RAPI ſimulatur virgo ex gremio matris: aut, ſi ea non eſt, ex proxima neceſſitudine, cum ad virum trahitur, quòd videlicet ea res feliciter Romulo ceſſit.* Adeundus Livius lib. 1. de raptu Sabinarum. Catullus hunc morem attigit c. 60. Hymenæum alloquens. *Qui RAPIS teneram ad virum Virginem.*

v. 63. *Te Lepide, & te Paule*] Nomina filiorum, quos ex Paulo cenſore Cornelia peperit.

v. 64. *ſinu*] Veſte in ſinum collectâ.

v. 66. *tempore*] Opportunè, tempeſtivè. Cicero Act. 4. in Verrem n. 89. *Satis putabat ſe ad comitia TEMPORE venturum.* Idem ad familiares l. 7. Epiſt. 18. *Ego enim renovabo commendationem, ſed TEMPORE.*

v. 80.

Oſcula cum dederis tua flentibus, adjice matris:
 Tota domus cœpit nunc onus eſſe tuum.
Et ſi quid doliturus eris ſine teſtibus illis,
 Cum venient, ſiccis oſcula falle genis.
Sat tibi ſint noctes, quas de me, Paule, fatiges:
 Somniaque in faciem credita ſæpe meam.
Atque ubi ſecretò noſtra ad ſimulacra loqueris,
 Ut reſponſuræ ſingula verba jace.
Seu tamen adverſum mutarit janua lectum,
 Sederit & noſtro cauta noverca toro:
Conjugium, pueri, laudate, & ferte paternum.
 Capta dabit veſtris moribus illa manus.
Nec matrem laudate nimis: collata priori
 Vertet in offenſas libera verba ſuas.
Seu memor ille meâ contentus manſerit umbrâ,
 Et tanti cineres duxerit eſſe meos:
Diſcite venturam jam nunc ſentire ſenectam,
 Cœlibis ad curas nec vacet ulla via.

Quòd

OBSERVATIONES.

v.80. *ſingula verba jace*] Noſter Eleg. 1. l. 2.

Taliaque illacrymans mutæ JACE VERBA favillæ.

v.81. *Seu tamen adverſum*] Omninò videndus Juſtus Lipſius Electorum l.2. cap.17. Domum ingrediente novâ nuptâ, lectus in atrio ſternebatur è regione januæ, ſuper quo ſedentes matres familias operam lanificio navabant; at repudiatâ, vel mortuâ conjuge, ſi maritus aliam duxiſſet, lectus ipſe mutabatur.

v.90. *nec vacet ulla via*] Nullum officium prætermitt te, quod pietati veſtræ in parentem cœlibem convenire videatur. *Viam* pro modo & ratione uſurpavit etiam Terentius Eunucho Act.2. Sc.2.

Hoc novum eſt aucupium: ego adeo hanc primus inveni VIAM.

v.95.

Quod mihi detractũ eſt, veſtros accedat ad annos,
Prole meâ Paulum ſic juvat eſſe ſenem.
Filia tu ſpecimen cenſuræ nacta paternæ,
Fac teneas unum nos imitata virum;
Et ſerie fulcite genus. mihi cymba volenti
Solvitur, aucturis tot mea fata malis.
Hæc eſt feminei merces extrema triumphi,
Laudat ubi emeritum libera fama rogum.
Cauſa perorata eſt. flentes me ſurgite teſtes,
Dum pretium vitæ grata rependit humus,

Mo-

OBSERVATIONES.

V. 95. *mihi cymba volenti ſolvitur*] Lubens Charontis ratem ingredior, omni turbâ meorum ſuperſtite, nec experta ſenectutis tædia. Penes Franciſcum Petrarcham Etruſcorũ poëtarũ elegantiſſimũ, ita Mors hortatur Lauram ſingulari formâ & caſtitate puellam:

Se del conſiglio mio punto ti fidi,
Che sforzar poſſo, egl'e pure il migliore
Fuggir vecchiezza, e ſuoi molti faſtidi.

V. 96. *aucturis tot mea fata malis*] Quippe ſi longiùs vitam produxiſſem, fortaſſe mariti, filiorum, cognatorum obitus, vel infortunia cernere mihi contigiſſet, adeoque miſerior tãdem ad Orci ſtagna migraſſem. Facit Juvenalis inſignis locus 10. Sat. verſu 240.

Ut vigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt
Funera gnatorum, rogus aſpiciendus amatæ
Conjugis, & fratris, plenæque ſororibus urnæ.
Hæc data pœna diù viventibus, ut renovata
Semper clade domus, multis in luctibus, inque
Perpetuo mærore, & pulla veſte ſeneſcant.

V. 98. *libera fama*] Nec metu, nec adulatione deterrita. Corn. Tacitus 1. Annalium: *Tiberii, Caiique & Claudii ac Neronis res florentibus ipſis ob metum falſæ, poſt quam occiderunt recentibus odiis compoſitæ ſunt.*

V. 99. *ſurgite*] Sedentes enim flebant, ut docemus ad Eleg. 7. l. 2. Tibulli verſu 15.

V. 100. *grata rependit humus*] Plinius

Moribus & cælum patuit. ſim digna merendo,
Cujus honoratis oſſa vehantur equis.

OBSERVATIONES.

nius hanc terræ benignitatem ſummis laudibus extollit l. 2. c. 63. *Noviſſimè*, inquit, *complexa gremio jam à reliqua natura abdicatos, tum maximè, ut mater, operiens: nullo magis ſacramento, quàm quo nos quoque ſacros facit, etiam monumenta ac titulos gerens, nomenque prorogans noſtrum, & memoriam extendens contra brevitatem ævi.*

v. 101. *Moribus & cælum patuit*] Ridicula Ethnicorum ſuperſtitio hominem è quatuor partibus conſtare putavit, videlicet Carne, Spiritu, Manibus, Umbrâ, & harum unicuique poſt mortem certum domicilium eſſe. Vide Ciceronem in ſomnio Scipionis, & in eum Macrobii Commentarium.

v. 102. *Cujus honoratis oſſa vehantur equis*] Matronalis funeris pompam intellige, non diſſimilem triumpho; quod Joſepho Scaligero placuiſſe video, & confirmant ſuperiora:

Hæc eſt feminei merces extrema triumphi.

Ad hunc ritum quoquo modo illuſtrandum faciunt ea, quæ narrat Svetonius de Claudio c. 11. *Aviæ Liviæ divinos honores, & Circenſi pompa currum elephantorum Auguſtæo ſimilem decernendum curavit. parentibus inferias publicas, & hoc ampliùs, patri Circenſes annuos natali die, matri carpentum, quo per Circum duceretur, & cognomen Auguſtæ ab avia recuſatum.* Malè igitur quidam legunt *aquis*, vel *avis*.

FINIS.

Μόνῳ τῷ Θεῷ τιμὴ ϗ δόξα.

Præ-

Prætermiſſa, & ſuis locis inſerenda.

AD CATULL.

CARM. X. v. 22. *Fractum qui veteris pedem grabati &c.*] Simile illud Apuleii lib. 1. Aſini aurei: *GRABATULOS alioqui breviculus, & uno PEDE mutilus ac putris, impetus tanti violentia proſternitur.*

CARM. XLII. v. 16. *ruborem Ferreo canis exprimamus ore*] Iſaacus Voſſius nimis aberrat à ſententiæ ſimplicitate, dum ita explicat: *Forſan id ita accipiendum, ac ſi dixiſſet fidiculis exprimamus. Notum enim canem vel catellum eſſe vinculi genus. Os canis* Catullo idem eſt, quod Græcis κυνώπης, ſive *impudens & perfrictæ frontis*; ducta metaphora ab eo genere animalium, quæ paſſim & in quadriviis coëunt. *Ruborem* igitur *exprimere ferreo canis ore*, eſt inverecundam feminam, ſi non ad reddenda pugillaria, ſaltem ad aliquam faciei mutationem, conviciis & clamoribus adigere. Dixerat verò ſupra:

Ridentem CATULIORE Gallicani.

AD TIBULL.

ELEG. III. l. 1. v. 90. *Sed videar cælo miſſus adeſſe tibi*] Minutius Felix eo Dialogo, quem Octavium inſcripſit: *In hodiernum*, ait, *inopinatè viſos, CÆLO MISSOS: ignobiles & ignotos, terræ filios vocamus.* Ipſe Tibullus lib. 4. carm. 13.

Nunc licet è CÆLO MITTATUR
amica Tibullo,
Mittetur fruſtra &c.

ELEG. III. l. 2. v. 7. *Agricolæque modo*] I. e. ritu & conſuetudine agreſti. Eodem pacto Plautus Amphitruone Act. 1. Sc. 1.

Nos noſtras MORE noſtro, & MO-
DO inſtruximus legiones.

Terentius pariter Andriæ Act. 1. Sc. 1.

Prope adeſt, cum alieno MORE
vivendum eſt mihi:
Sine, nunc meo me vivere interea
MODO.

Horatius denique, ut jam docti viri obſervarunt, Ode 2. l. 4.

—— apis Matinæ
MORE MODOQUE &c

ELEG. IV. l. 2. v. 2. *libertas illa paterna*] Cicero pro Quintio edit. Caroli Stephani n. 6. ubi de Sex. Nævii moribus loquitur: *cum ei natura nihil meliùs quàm vocem dediſſet, PATER nihil præter LIBERTATEM reliquiſſet, vocem in quæſtum contulit, libertate uſus eſt, quo impuniùs dicax eſſet.*

ELEG. V. l. 2. v. 91. *natuſque parenti Oſcula comprenſis auribus eripiet*] Apuleius l. 6. Metamorph. *Jupiter PRENSA Cupidinis buccula, manuque ad os ſuum relata, conſuaviat.*

CARM. I. l. 4. v. 77. *Non amor, & fecunda Atlantidos arva Calypſus*] poſt τὸ *inertes*. Auget ſuſpicionem

ſio-

Solinus cap. 3. Polyhiſtoris. *Quamvis*, inquit, *Trogus auctor affirmet. in Ægypto ſeptenos uno utero ſimul gigni. Quod ibi minus mirum, cum fœtifero potu Nilus, non tantum terrarum, ſed & hominum FECUNDET ARVA.*

AD PROPERT.

ELEG.IV.l.1.v.24. *Et quicumque ſacer, qualis ubique, lapis.*] Octavius Minutii Felicis ridiculam hanc ſuperſtitionem ita carpit: *Non boni viri eſt, Marce frater, hominem domi foriſque lateri suo inhærentem, ſic in hac imperitiæ vulgaris cæcitate deſerere, ut tam luculento die in LAPIDES eum patiaris impingere effigiatos ſane, & unctos, & coronatos.*

ELEG.XVI.l.2.v.81. *Tu loqueris?*] Petron. Satyr. *At illa complosis manibus, Scelerate, inquit, etiam LOQUERIS?*

ELEG.IV.l.4.v.46. *lacrymis ſpargitur ara meis*] Non dubito, quin Propertius ante oculos habuerit, cum hæc ſcriberet, orationem M. Tullii pro Fonteio, in cujus calce hæc leguntur quàm ſimillima: *Nolite pati judices aras Deorum immortalium Veſtæque matris, quotidianis virginis lamentationibus de veſtro judicio commoveri. Proſpicite, ne IGNIS ille æternus nocturnis Fonteiæ laboribus vigiliiſque ſervatus, ſacerdotis Veſtæ LACRIMIS EXTINCTUS eſſe dicatur.*

Cum

Cum à Typographo admonitus eſſem, pagellas aliquot vacuas futuras, viſum eſt mihi, ut ad illas explendas breve hoc poetici ſtudii noſtri ſpecimen adjungerem; quod ſi non omnino injucundum fuiſſe intellexero, fortaſſe alia nonnulla, quæ in ſcriniis deliteſcunt, lectoribus meis olim permittere audebo.

Ruſticæ, tranquillæque vitæ deſiderium.

E L E G I A.

SI Fortuna mihi, vultu blandita ſereno,
  Deſerat arbitrii vela regenda ſui;
Non ego divitiis optem ſuperare beatos,
  Libera non Indi ſceptra tenere maris:
Invidiam fugiſſe velim, curiſque ſolutus
  Vertere privato jugera pauca bove:
Et modò paſtorum calamos æquare canendo,
  Et modò gramineo flectere membra toro.
Aſpiciam preſſo ſurgentes vomere glebas,
  Cum properat durum fortis arator opus.
Noſtraque ſit fœtam ſegetem tondere voluptas,
  Qualibet æſtivum nube tegente diem.
Et religem ſectos agreſti more maniplos.
  Hæc fuerat priſcis gloria Conſulibus.
Illic non pudeat, deſit ſi fortè miniſter,
  Condita ſordenti promere vina cado.
Illic, dum puro niteat mihi menſa ſalino,
  Fictilibus cænem dulce libenter olus.
Ante focum ſedeam turbâ vallatus amicâ,
  Frigus, & hibernas fallere doctus aquas.

Vil-

Digitized by Google

Villica lanificos deducat pollice fuſos;
  Sopitæque fluant mollia penſa manu.
Tunc placeat largo crateras vertere Baccho
  Omnibus, & regem ducere ſorte meri.
Felices, quibus iſta licent, quos ambitus urbis
  Non capit, aut multo limina trita pede.
Hos nec ſollicitos auri maleſana cupido,
  Nec tumidum ſalſis fluctibus æquor habet.
Ignorant cædes, ignorant Martia caſtra,
  Quæque ſonant rauco vendita verba foro.
Hi commune trahunt Diis immortalibus ævum;
  Si tamen Admeti pavit Apollo greges:
Et ſoror occultos nemorum Dictynna receſſus
  Incolit, errantes uſque ſecuta feras.
Tu quoque, flava Ceres, parci tutela coloni;
  Temporaque incinctus vite Bimater ades.
Capripedes adſunt Fauni, Satyrique bicornes;
  Et Nymphæ Arcadio grata rapina Deo.
Quique ſolet molles hortis defendere fures
  Turgidus, & ſævâ non modò falce minax.
Terminus accedit dubii finitor agelli,
  Factaque de querno ſtipite magna Pales.
Dicitur & volucer villas habitare Cupîdo,
  Mutet ubi pennas, & ſua tela novet.
Dire puer, nigro quid fœda mapalia fumo;
  Quid miſeri agricolæ juncea tecta ſubis?
Hìc labor inſanas depellit pectore curas,
  Otia nec blandis artibus apta vides.
Hìc tenuis victus, hìc uſti ſolibus artus,
  Hìc riget æſtivo pulvere denſa coma.
Nil agis. auratas aliò converte ſagittas,
  Cordaque deliciis pervia quære tuis.

Mil-

Mille patent aditus, ubi cultu forma paratur,
  Torquet ubi lautos femina compta viros:
Et lavant animos epulæ, rebuſque ſecundis
  Diſcurrit mediâ candidus urbe jocus.
Me ſine ſecuris tranquillum vivere ſilvis.
  En vetus innatâ vix cute vulnus hiat.
Ah memini, cum plaga recens, rudibuſque medullis
  Ignotus nitido venit ab ore furor,
Pertulerim quantos inſomnis nocte dolores,
  Quotque pererratæ ſint mihi luce viæ.
Mitiùs incluſos urebant æra Perilli,
  Sævit montani mitior ira lupi,
Quàm tua tartareo cuſpis medicata veneno,
  Et ſolitæ mœſto creſcere ab imbre faces.
Ad laqueos mage cautus ero. quæ retia fugit,
  Eminus inſidias provida ſentit avis.
Sit mihi, Pegaſides, veſtros haurire liquores,
  Et de Pierio carpere ſerta jugo.
Nec terrent dumeta, & inhoſpita luſtra ferarum;
  Præruptumque favor Numinis æquat iter.
O utinam talem detur deducere vitam,
  Et moveant faciles vota modeſta Deos!
Interea Spes alma ſedet, creditque futurum,
  Exploranſque oculis, craſtina fata manet.

Digitized by Google

INDEX LOCUTIONUM
FERÈ OMNIUM,

Quæ in contextu Catulli, Tibulli, & Propertii reperiuntur.

Adiectæ ſunt, ubi oportuit, explicationes

Grammaticæ, Hiſtoricæ, Geographicæ, ac Mythologicæ.

O P U S

A JO. ANTONIO VULPIO

J.U.D.ſummâ induſtriâ, & labore concinnatum, maximoque horum poëtarum ſtudioſis uſui futurum.

Littera C. Catullum, T. Tibullum, P. Propertium denotat.

Ad Catullum prior numerus carmen, ſecundus verſiculum: Ad reliquos duos primus librum, alter Elegiam, tertius verſum indicat.

Digitized by Google

INDEX IN CATUL.

A

A Mortis limine reſtituere. C. 67, 4.
à parva virgine, *i. e. jam indè ab annis puellaribus*. C. 65, 26.
à pulvere abſtrahere, *i. e. à ſepulti cineribus demovere*. P. 1, 19, 22.
à te eſt, *i. e. tua opera ſit*. P. 3, 7, 59.
AB ævo, *i. e. avi tabie*. P. 3, 1, 63.
ab arte, *pro arte*. T. 1, 5, 4. 1, 10, 66. 2, 1, 56.
ab axe, *pro axe*. P. 3, 9, 24.
ab equo oppugnare. P. 3, 9, 13.
ab inſidiis flere. P. 3, 22, 26. *v. obſerv.*
ab origine prima dicere. P. 3. 4. 7.
ab unguibus reglutina, *dictum jocosè in furem*. C. 25, 9.
abiectus molliter, *i. e. compoſitus, porrectus*. P. 1, 14, 1.
abiectis tunicis pervigilare. *in obſcœnis*. C. 85, 2.
ABIEGNUS Equus *Trojanus*. P. 3, 1, 25.
abiegni equi apertus venter. P. 4, 1, 42.
abiegnę bovis cornua induit *Paſiphae*. P. 3. 17, 12. *v.* Paſiphae.
abiegnæ palmæ, *i. e. remi ex abiete*, *s.* C. 63, 7.
abire gradu, *i. e. de loco cedere, quod proprium gladiatorum erat*, P. 1, 13, 8. *ſic legit C. Scioppius verisimilium l. 4. c. 6. alii* adire. *v. obſerv.*
abit dies. C. 60, *paſſim*.
abruptum coniugium. C. 67, 84.
abſcedere. P. 4, 9, 53.
abſtergere labella omnibus articulis. C. 96, 8.
abſumere lumina in fletus. C. 63, 242.
abuti numine Divum ad fallendos homines. C. 75, 4.
Acanthis *nomen lenæ*. P. 4, 5, 61.
acanthus flectit iter exiguum, *dictum de cælatura*. P. 3, 7, 14.
Acca Galli ſoror. P. 1, 21, 6.
accedat ad annos veſtros, quod mihi detractum eſt. P. 4, 11, 91.
accenſis tædis currere in nemus, *i. e. Cereri ſacrum facere*. P. 2, 21, 39.
acceptum eſſe alicui. P. 2, 7, 91.
acceptum, *pro tradito*. C. 88, 5.
accingere ſe magnis rebus. T. 4, 1, 130.
accipere fidem. P. 1, 4, 16.
accipere, *pro ligare*. P. 4, 11, 34.
accumbere. *in obſcœnis*. T. 1, 10, 75. P. 2, 21, 32. 2, 21, 92. 3, 13, 12.
accuſare, *pro reprehendere*. P. 2, 21, 81.
acerba cinis. C. 67, 90.
acerba queri. P. 1, 8, 22.
Acervus. acervum componere, T. 1, 1, 91. acervi ſtipulæ ſolennes, *in feſtis Palilibus*. T. 2, 5, 89. *v.* Palilia.
Achæmeniæ ſagittæ, *i. e. Perſica, ab Achamenide tribu, è qua reges Perſarum*. P. 2, 10, 1.
Achaia, *Peloponneſi regio inter Elidem & Sicyonem, ex qua denominantur Achai, ſive Achivi. Item Græcia commune nomen.* vetus Achaia. P. 2, 19, 53.
Achelous, *Ætoliæ fluvius, quem Homerus Iliad. Φ. verſu 197. & Iliad. Ω. verſu 615. fluminum regem appellat: poetarum fabulis maximè illuſtris*. P. 2, 23, 33.
Acheron, *Epiri fluvius, è lacu Theſprotia Acherufia profluens, cujus aqua guſtui amariſſima, ſicuti & Cocyti. Quæ loca cum vidiſſet Homerus, tranſtulit in ſuum de inferis poema, ut ait Pauſanias in Atticis*. P. 3, 3, 35.
ACHILLES, *Pelei filius ex Thetide, cujus geſta Homeri carminibus celebratiſſima*. C. 63, 334. P. 2, 1, 37. 2, 2, 49. 2, 7, 15. 2, 16, 29.
Achilles exanimis. P. 2, 7, 45.
Achilles Perſei regis proavus. P. 4, 11, 39.
Achilles violentus. P. 3, 16, 27.
Achilleus cothurnus, *i. e. Tragœdia de Achille*. P. 2, 23, 41.
Achivi fuga in litore tracti. P. 2, 7, 17
Achivos populavit *Achilles*. P. 3, 16, 29.
acies ſignis adverſis concurrentes. T. 4, 1, 99.
Acme. C. 45.
acrius mori, *i. e. honeſtiori morte, & qua fortem virum deceat*. P. 2, 2, 50.
Acron Ceninus rex, *obtruncatus à Romulo*,

Digitized by Google

mulo. Hiſtoriam habes apud Livium l.1. P.4, 10, 7.
ACTIA æquora, *ab Actio Epiri promontorio ſic appellata.* P.2, 13, 38.
Actia litora. P.2, 23, 61.
Actia monumenta carinæ Juliæ. P.4, 6, 17.
Actia roſtra *navium Cleopatra apud Actium victa.* P.2, 1, 34.
Actiacum mare. P.2, 12, 44.
Actius Phœbus. P.4, 6, 67. v. Phœbus.
acuta ſilice *teſtes abradere; mos Gallorum Cybeles ſacerdotum. Judæi quoque in circumciſione lapideo cultello utebantur, ut videre eſt Exodi 4, 25.* C. 62, 5.
AD, *pro apud.* C. 67, 69.
ad aves dicere. P.1, 18, 30.
ad calamos exta ovis litare. P.4, 1, 24.
ad cælum vocare verſu lepido, *i.e. laudare* C.6, 17.
ad formoſas numquam cæcus ero. P. 2, 16, 20.
ad Indos vicinos. P.2, 13, 87.
ad latus eſſe ſuæ. P.3, 12, 22.
ad latus volare. T.2, 6, 4.
ad lecticam homines. C.10, 16.
ad lucernas. P.3, 6, 1.
ad primos lares, *i.e. in veſtibulo domus.* P.4, 8, 50.
ad ſe diſcedere, *i.e. domum ſuam ſe recipere.* C.63, 277.
ad ſuos amores viſum me duxerat. C.10, 1.
ad ſurdas aures dicere. P.2, 15, 13.
ad verum ſapere. P.2, 10, 44.
adamas non exoratus. P.4, 11, 4.
adamantina juga. P.3, 9, 9.
addere aquam flammæ. *i.e. incendium reſtinguere.* T.2, 4, 42.
addere merum, *i.e. pocillari.* T.1, 2, 1. 3, 6, 62.
addictum trahere ſub ſua jura. P. 3, 9, 2.
adedere. P. 4, 7, 9.
adeſt, *pro eſt.* T.1, 4, 73. 1, 5, 11.
ADIRE. *in obſcœnis.* C.8, 16. P.1, 3, 12. 2, 16, 72.
[illegible]e Deos, *i.e. Deorum ſacris initiari.* P.2, 23, 26.
adire gaudia. *in obſcœnis.* T.1, 6, 3.
aditum ferre, *i.e. aliquò progredi.* C. 60, 26.
adiuro te, caputque tuum. C.65, 40. *ſic Virg. 9. Æneid.* teſtor utrumque caput, *& l.9.* Per caput hoc juro, per quod pater ante ſolebat. *Juven. Sat.* 6. nondum Græcis jurare paratis Per caput alterius.
ADMETUS, *Theſſaliæ rex ab Apolline adamatus.* T.2, 3, 11.
Admeti conjux, *Alceſtis nomine, quæ pro ſalute viri mortem ſubivit. Admetus etenim gravi morbo laborans, oraculum Apollinis conſuluit, quo remedio uteretur ad ſalutem reparandam. Reſponſum tulit, non alia ratione ſe ſanatum iri, quàm ſi quiſpiā inveniretur, qui pro rege occumbere vellet. Nemo inventus eſt præter uxorem.* v. Euripidē in Alceſtide. P.2, 5, 15.
Admeti juvencæ. T.3, 4, 67.
admittere ac negare, *in re amoris opponuntur.* P.3, 19, 7.
Adonis, *Cyniræ filius ex Myrrha, Veneris amoribus illuſtris, ab apro interfectus, & in florem mutatus. vidend. Ovid. 10. Metamorph.* niveus. P. 2, 10, 53.
Adoneus, *pro Adonis.* C.29, 9.
adoperta. T.1, 10, 44. P.2, 19, 43.
adoro, *pro oro.* P.1, 4, 27. *Ita Ovid. in epiſtola Ariadnes:* Non te per meritum, quoniam male ceſſit, adoro.
Adraſtus, *Dux Argivorum in Thebana expeditione, qui ſolus, extincta manu ſociorum, in patriam reverſus eſt.* P.2, 23, 37. v. agmina ſeptem.
ADRIÆ mare. P.1, 6, 1.
Adriæ taberna Durrachium. C.36, 15. v. Durrachium.
Adriacum æquor, *quod nunc:* Golfo di Venezia; *ſinus eſt anguſtus Mediterranei maris, inter Italiam & Illyricum. Nomen autem accepit ab Adria, urbe quondam clara.* P.3, 19, 17.
Adriaticum minax. C.4, 6.
adſultans, *i.e. ſubſiliens.* C.17, 3.
advenire fauſto cum ſidere. C.63, 329.

adver-

INDEX IN CATUL.

adverſum ſedere. C.51, 3.
adverſo amore. P.1, 14, 15. *v.*amor.
advigilare *alicui.* T.2, 5, 93.
ADULTER hoſpes *Paris.* P.2, 23, 7. *v.* Paris.
adulterio ſemen fecundum. C.110, 4.
adulterium facere. C.66, 36.
adulterio admiſſo ſurgit ſpiritus. *graveolentia ne, an frequens pulmonū agitatio, quæ rem Veneris conſequi ſolet?* P.2, 20, 38.
Æacus, *Jovis & Æginæ filius, unus è tribus judicibus inferorum.* P.2, 15, 30. 4, 11, 19.
Ææa puella *Circe, quòd ſcilicet fuerit Æetæ Colchorum regis vel filia, vel ſoror; in hoc enim diſſentiunt mythographi,* P.3, 10, 31.
Ææus Telegonus, *Ulyſſi & Circes filius, Tuſculi conditor, qui poſteà per imprudentiam patrem occidiſſe fertur.* P.2, 21, 42.
Æetæi fines, *i.e. Colchis regio, quam tenuit Æeta Solis filius, Medeæ pater.* C.63, 3.
ÆGÆUM ſalum, *vulgò:* l'Arcipelago, *Pars illa maris Mediterranei, quæ à Creta inſula Septemtrionem verſùs diffuſa, extimas Aſiæ minoris oras à dextro latere alluit, à ſiniſtro verò Peloponneſi Orientalem frontem, Helladem, Theſſaliam, & Macedoniam: tandemque anguſtiis Helleſponti terminatur. In eo Cyclades inſulæ.* P. 1, 6, 2.
Ægæus pontus. P.3, 5, 11.
Ægæa aqua. P.3, 22, 12.
Ægææ undæ. T.1, 3, 1.
Ægeus *pater Theſei, Neptuni filius.* C. 63, 213. *Ibi ejus mortem deſcriptam habes.*
ægrotus carnifex. C.94, 12.
Ægyptus, *Africæ ad Orientem regio, ſacris & profanis ſcriptoribus juxtà celebrata: Nili fluminis eruptionibus mirè fertilis, & antiquiſſima ſapientiæ fama ipſi Græciæ præferenda.* P.2, 1, 31. *v.* Nilus.
Ægypti alumni fuſci. P.2, 22, 15.
Æmilia ratis, *i.e. Pauli Æmilii, qui de Perſeo Macedoniæ rege triumphavit.* P.3, 2, 8.
Æmilius. C.9.
Æmon Bœotius, *qui efflictim Thebanam Antigonen deperibat. Cum autem interfecta fuiſſet juſſu Creontis, quòd fratres contra edictum ſepeliſſet: ipſe ad ejus tumulum ſibi necem conſcivit.* P.2, 7, 81.
Æmonia cuſpis, *i.e. Achillea.* P.2, 1, 65. *v. infra,* Æmonius vir.
Æmonii Achillis equi. P.2, 7, 24.
Æmonium hoſpitium, *i.e. Jaſonium.* P.1, 15, 20.
Æmonius equus. P.2, 8, 6. *v.* Pegaſus.
Æmonius vir, *Orpheuſne, an Achilles? uterque enim cithara ſciens; alterò verò Thracia, alteri Theſſalia patria fuit: quæ regiones ambæ cognomento Æmoniæ claræ ſunt, ob montem Æmum utrobique exiſtentem.* P.3, 1, 26.
ÆNEAS, *Veneris & Anchiſæ filius, Virgilii verſibus adeò illuſtris, ut indicari non egeat.* P.3, 3, 20.
Æneas Amoris frater. T.2, 5, 39. Deus indiges. T. 2, 5, 46. Phryx. P.4, 1, 2. Trojanus. P.2, 23, 63.
Æneæ pietas. T.2, 5, 19.
Æolii venti, *ab Æolo rege ſic dicti.* T. 4, 1, 58.
Æolium plectrum; *i.e. numeri Sapphus illuſtris poetriæ, quæ in inſula Lesbo, quam Æoles tenuerunt, natales habuit. Horat. c.2. od.13.* Æoliis fidibus querentem Sappho puellis de popularibus. P.2, 2, 29.
ÆQUOR ſuos fines non exit. P. 3, 3, 59.
æquora indomita. T.2, 5, 80.
æquora Ponti. T.3, 4, 85.
æquora magnos motus concipiunt. P.3, 13, 31.
æquor ſcribendi vaſtum. P.3, 7, 3. *v. ibi obſerv.*
æquus adſis novis lacrymis, *i.e. ne iraſcaris, neve mihi ſuccenſeas, ſi tibi vetera infortunia memorabo. Dictum Aſtrologi.* P.4, 1, 120.
æquus in hoſte. P.3, 17, 28.
æqua & iniqua ferre. P.2, 2, 14.

aer torridus æſtuat. P.2, 19, 3.
aer vagus e terris nititur ſurgere. T.4, 1, 121.
ÆS. Ære cavo caput protegere. P.3, 12, 12.
ære tereti tenues tinnitus ciere. C.63, 262.
ære, vel ebore exactæ manus. P.3, 19, 30. *v.* manus.
æra Iſidis. T.1, 3, 24. *v.* Iſis.
æra repulſa *in Luna deliquio*. T.1, 9, 22.
æra rotunda Cybelles. P.4, 7, 61. *v.* Cybele.
æra recipere. P.4, 11, 7.
æratus murus. P.2, 21, 115.
ærati nodi. P.2, 15, 9.
æratæ catenæ. P.2, 15, 11.
Æſonides. P.1, 15, 7. *v.* Jaſon.
Æſoniæ domus, *i.e. Jolchos in Theſſalia.* P.3, 9, 12.
ÆSTUS hiulcat agros. C.67, 62.
æſtum vincere flumine exhauſto. P.4, 5, 63.
æſtivum in orbem fertur Sol, *cum à Capricorni Tropico ad Tropicum Cancri revertitur.* T.4, 1, 160.
æſtivo die, *pro æſtate.* P.4, 2, 16.
æſtus, *pro maris tempeſtate.* P.3, 5, 17.
æſtus *febriles.* T.3, 5, 27.
æſtus amoris vaſtus. P.3, 22, 17.
æſtus felicior, *i.e. amor jucundior.* P.2, 22, 43.
ÆTAS gravis, *pro ſenectute.* P.3, 22, 31. Venerem intercipit. P.3, 3, 45.
ætas prima, *pro juventute.* P.2, 7, 17. 2, 19, 29.
ætas prima, & extrema. P.2, 8, 11.
ætas primi temporis floret. T.1, 9, 47.
ætas iners ſubrepet. T.1, 1, 85.
ætas vetus frangit. T.4, 1, 111.
ætas vino corrumpitur. P.2, 22, 33.
ætatis dura tempora, *i. e. ſæculi mores corrupti*, P.1, 7, 8.
ætatem carpere *alicubi*, *i.e. vivere, degere.* C.67, 35.
ætatem mutare, *i.e. mores vertere accedente ſenectute.* P.4, 11, 46.
ætatem numerare. P.3, 5, 21.
ætas, *pro tempore, vel mora.* C.63, 237.
ÆTHER albus. C.62, 40.
æther igneus. T.4, 1, 22.
ætherea domus. P.2, 13, 50.
ætherius pulvis. C.60, 206. *v. obſerv.*
æternus Homerus. T.4, 1, 181. *v.* Homerus.
æternus paſcat, *i. e. æternùm.* P.4, 3, 22.
Ætna, *Siciliæ mons ignivomus, Catanæ urbi ſuperimminens; hodiè:* Mongibello. P.3, 1, 45.
Ætnæa flamma. T.4, 1, 197.
Ætnæum fulmen. P.3, 15, 21.
ævo primo excidere, *i.e. morte immatura occumbere.* P.3, 5, 7. *ſic Terentius Andria:* herus meus uxore excidit.
afficere muneribus. C.65, 92.
affectus, *pro ægro.* P.2, 19, 1.
AFRICA, *terrarum orbis pars tertia, Meridiei obnoxia, immenſis ſolitudinibus deſerta, ſerpentibus & monſtris fecunda: anguſto Gaditano freto (hodiè:* lo ſtretto di Gibilterra) *ab Europa dividitur.* T.2, 5, 40.
Afra regna. P.4, 11, 30.
Africa fuitne tantis in lacrymis? P.3, 18, 4.
Africa tanta. P.4, 11, 38.
Africus, *ventus ab Occaſu brumali ſpirans.* P.4, 3, 48. *cur dicatur* pater, *v. obſerv.*
AGAMEMNON Pelopeius *à Pelope avo. idem Atrides ab Atreo genitore, & Tantalides à Tantalo proavo. Mycenis imperavit, Dux Græcorum electus in Trojana expeditione. Tandem occiſus ab uxore Clytemneſtra.* P.4, 6, 38.
Agamemnonia puella, *Iphigenia.* P.4, 1, 111. *v. Ovid.* 12. *Met.*
Agamemnoniæ curæ. P.3, 5, 51.
Aganippe, *fons Heliconis in Bœotia.* C.60, 30.
Aganippæa lyra. P.2, 2, 30.
AGER. Agri caſti. P.2, 14, 3.
agri novi *Eſquiliarum.* P.4, 8, 2.
agros ad imperium ſulcare, *i. e. opus facere in ergaſtulo.* T.2, 3, 47.
agros bove vertere. P.3, 5, 67.
agricola dominus. P.2, 23, 74.
agricola ſaucius aratro. T.2, 1, 51.

AGERE à triviis. T.1, 6, 20.
agere ante. T.1, 1, 69.
agere natalem diem. T.4, 8, 2. 4, 9, 3.
agere ſub juga. P.3, 9, 10.
agi. T.1, 5, 3.
agger coctus, *i.e. lateritius.* P.3, 9, 22.
agmen quadratū. T.4, 1. 101. *v. obſerv.*
agmina ſeptem, *quę ad oppugnandas Thebas ſeptem ſub ducibus profecta ſunt: videlicet Adraſto, Polynice, Tydeo, Amphiarao, Hippomedonte, Capaneo, Parthenopæo.* P.1, 7, 17.
agnus candidus ovis niveæ. T.2, 5, 38.
agnus ſacer. T.2, 1, 15.
agni horni, *i.e. novelli, & hujus anni.* P.4, 3, 61.
ah dolor! P.1, 20, 32.
Ahenum. aheno Veneris torreri, *i.e. compedibus aheneis.* P.3, 22, 13.
ahena Vertumni forma. P.4, 2, 61.
ahena focis urere. P.2, 1, 56.
ait fuiſſe navium celerrimus. C.4, 2.
ALA pedes movens. P.2, 21, 56.
alæ claſſis, *i.e. remorum ordines.* P.4, 6, 47.
ales Amor. P.2, 21, 23. *v.* Amor.
alite cum bona. C.60, 20.
alites oſcitantes. C.25, 5.
alitibus matutinis obſtrepere. P.2, 16, 46.
alarum vallis, *metaph. pro angulis axillarum.* C.68, 6.
ALBA LONGA, *oppidum veteris Latii ab Aſcanio conditum, perpetua regum ſorte memorabile. Hoc poſtea Tullus Hoſtilius tertius Romanorum rex funditus evertit, civibus Romam traductis.* T.2, 5, 50. *v. Livium l.1.*
Alba Longa *Auguſti origo.* P.4, 6, 37.
Alba candida Lare antiquo. T.1, 8, 58. omine albæ ſuis nata. P.4, 1, 35.
Albanus lacus *in Albano nemore, de quo videndus Livius l.5.* P.3, 20, 25.
Albana via *Meſſalę ſumptu refecta.* T.1, 8, 58.
Albani reges. P.3, 2, 3.
Albuna vates, *i.e. Sibylla Tiburtina, quę lucum, & fontem ſacrum Tibure habebat, de ſuo nomine appellatum.* T.2, 5, 69.
ALBUS æther. C.62, 40.
albus, an ater homo. C.91, 2.
alba parthenice. C.60, 194. *v.* parthenice.
alba ſenecta. P.3, 3, 46.
alba carbaſo vivos focos exhibere, *inter miracula.* P.4, 11, 54.
ALCIDES, *ita dictus Hercules* ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, *i.e. à robore. Nominis originem reſpexit Propertius, cum ait:* Alcidem terra recepta vocat. columnas in orbe pacato ſtatuit. P.3, 9, 19. *Hylam amiſit.* P.1, 20. Olympum aſcenſurus. T.4, 1, 12. *v.* Hercules.
Alcinous, *rex Phæacum, ſive Corcyrenſium, cujus pomaria miro fructuum proventu ad prodigium fœcunda. Apud hunc Ulyſſes longi errores terminum ſtatuit.* Alcinoi munera. P.1, 14, 24. *v.* Phæacia tellus.
Alcmæon, *Amphiarai vatis filius, qui jubente patre matrem Eriphylem interfecit: ob id in inſaniam actus.* Alcmæoniæ furiæ. P.3, 3, 63. *v.* Eriphyla.
Alcyones, *aves maritimę in ſcopulis degentes: quibus nidificantibus incubantibuſque nulla tempeſtas excitatur. Id contingit ſeptem diebus ante, totidemque poſt brumam. Hi verò dies alcyonides vocantur, teſte Plinio l.10.c.32. Fabulam de Alcyone Ceycis uxore habes apud Ovidium 11. Metamorph.* P.3, 5, 15. 3, 8, 9.
Alcyonas alloqui. P.1, 17, 2.
Alexandrina tellus, *i.e. Alexandria urbs Ægypti, ab Alexandro Magno condita in litore, quod interno mari alluitur.* P.3, 9, 33.
Alexis, *puer Pollionis, vel, ut alii malunt, Mæcenatis: quem Virgilius fertur dilexiſſe.* intactus. P.2, 23, 73.
aliquid dolere. P.2, 4, 15.
aliquod de te in urna ſeferatur. P.3, 10, 13.
aliquò legare. C.65, 57.
ALIUS. alis *pro alius.* C.65, 28.
alid, *pro aliud.* ἀρχαϊσμὸς. C.29, 16.
alio ſint aere noxæ. *verba ſacerdotis præfantis.* P.4, 6, 9.

alia atque alia dies. C.67, 152.
aliam citharam docere. P.2, 8, 14.
alii aliis magis apti. P.3, 7.
alios alioſque verſus componere. T. 4, 1, 17.
aliæ te nunc poſſideant. P.4, 7, 93.
alias Illyrias naviger. *Sarcaſmus in prætorem, qui bona ſors quæſita domi prodegerat.* P.2, 13, 10.
alio mentes, alio aures dividere. C. 61, 14.
alienum *alicui* non eſſe. P.1, 8, 18.
alienum eſſe. P.1, 15, 32.
Allius cognomen Manlii, *ut placet Joſepho Scaligero.* C.67, 41.
alma Sacerdos. P.4, 9, 55.
almis ſuppernata ſecuti. C.17, 19.
Alpes, *juga montium altiſſima, à Liguſtico mari ad Colapis uſque fontes prope Pannoniam producta: Italiam à Gallia Vindelicia, Norico, & Pannonia ſubmoventia. Harum pars eſt Apenninus, qui per Italiam ipſam, veluti ſpina humani corporis, medius extenditur.* C.11, 9. gelidæ. T.4, 1, 109.
Alphenus, *fortè Juriſconſultus ille, cujus Digeſtorum libros quadraginta veteres laudant.* C. 30.
Alpheſibœa, *Phegei filia, monili aureo à marito Alcmeone donata; Quod cum ille poſtea vi repeteret, ab uxoris fratribus Themeno, & Axione interemptus eſt. Puella verò id ægre ferens, ut conjugem ulciſceretur, fratres occidit.* P.1, 15, 15.
alter aer necat vires alterius, *i.e. calor & frigus invicem temperantur.* T. 4, 1, 69.
alter in alterius ſinu mutua flentes. P.1, 5, 30.
alterius verbis vetare. T.2, 7, 18.
alterna in unda jactari. P.2, 9, 7.
alterna manu per funem venire. P. 4, 7, 18.
alterna manu premere, *id quod vulgò dicitur:* dare un'unta, e una punta. P.1, 9, 24.
alveus *pro carina.* P.3, 5, 32.
Amalthea vates, *eadem quæ Cumana.* T.2, 5, 67.
amaracus, *alio nomine ſampſuchum, herbæ genus, de quo Plinius l.21.c.11.* C.60, 7.
amaranthis lilia contexere. T.3, 4, 33.
amara dona. P.2, 13, 29.
amaras noctes explere. P.2, 13, 59.
amarities dulcis. C.67, 18.
AMARE, *ac* bene velle *non idem.* C. 71, 8. *v. obſerv.*
amare perdite. C.101, 3.
amare una domo. P.2, 17, 8.
amans tota nocte receptus. P.2, 11, 28.
amantes ſacri. P.3, 14, 11. venerantur pacem. P.3, 3, 23. vivunt duriſſime. P.2, 13, 6. vivunt ſine ſenſu. P.2, 9, 3.
amantes divini. P.1, 10, 15.
amantes vacui, *i.e. relicti.* P.3, 15, 11.
amantes victi pretio. T.2, 4, 39.
amantium ira *meretrici* utilis. P. 4, 5, 31.
amantium perjuria ridet Jupiter. T. 3, 5, 49.
amantium ſanguis parvus. P.3, 14, 19.
amantes componere. P.2, 18, 33. divellere. T.4, 6, 7.
amantes invitos diducere non queat ipſe Jupiter. P 2, 6, 4.
amantes omnes præcurrere. P.1, 13, 25.
amator neglectus. P.1, 7, 13.
amatorum ſinus ponderare. P.2, 13, 12. v. Amor.
Amaſtris Pontica, *oppidum Paphlagoniæ, olim Seſamum: Cythoro monti affine.* C.4, 13.
Amathus, *oppidum Cypri, Veneri ſacrum.* C.35, 14.
Amathuſia duplex, *i.e. Venus dextera, & ſiniſtra.* C.36, 14.
Amazones *belliger feminarum populus, prope Thermodoontem Scythiæ Aſiaticæ fluvium.* P.4, 3, 43.
Amazonidum turba. P.3, 12, 15.
Ambarvale ſacrum, *ita dictū ab arvis ambiendis.* T.2, 1. *v. ibi obſerv.*
ambroſia dulcius. C.96, 2.
AMICTA dormit extremo toro. P.3, 19, 8.
amictu evitare tela. C.113, 7.
amictu iniecto ducere. P.2, 20, 21.
amictu ſandycis eſſe, *i.e. veſtem ſandyco*

Digitized by Google

ce tinctam inducere. P. 2, 17, 81. *v.* ſandyx.
AMICUS, *turpe aliquandò nomen*. P. 2, 10, 51.
amicum eſſe nova quærendo, *i.e. mutationis ſtudioſum eſſe*. P. 1, 13, 12.
amiculus, *diminutivum ab amico*. C. 30, 2.
amica e cælo miſſa. T. 4, 13, 13.
amica vino neſcit virum, *i.e. ebrietate prohibente nequit amatorem cognoſcere*. P. 2, 22, 34.
amicæ ad munus venales. P. 2, 13, 21.
amicitia perſpecta. C. 97, 6.
amicitiæ miſſæ, *i.e. diſruptæ*. C. 93, 4.
amicitiæ peſtis. C. 76, 6.
Amithaonia domus. P. 2, 2, 18. *v.* Melampus.
Amithaonius Melampus. T. 4, 1, 121. *v.* Melampus.
amnis cæruleus, *pro aqua marina*. T. 3, 4, 18.
amnis evehat in pelagus, quod timemus. T. 4, 4, 8.
amnes Orci vaſti. T. 3, 3, 37.
AMOR Baccho interdum ceſſit. T. 3, 6, 4. Deus celebris. T. 2, 1, 83. Deus certus *in jaculando*. P. 2, 23, 50. Deus infamis. T. 2, 4, 38. Deus pacis. P. 3, 3, 23.
Amor premit caput pedibus impoſitis. P. 1, 1, 4.
Amor verberat gravibus pennis. P. 3, 8, 28.
Amor acer cuſtos. T. 4, 3, 4. P. 2, 21, 61.
Amor conſtringit pignora ſuo ſigno. P. 3, 18, 19.
Amor inſtat ſupra caput. P. 2, 21, 59.
Amor lacrymis gaudet. P. 1, 12, 16.
Amor alas faciles præbens. P. 1, 9, 23.
Amor aridus ſternuit. C. 45, 9. P. 2, 2, 34.
Amor carmina lavit flumine Permeſſi. P. 2, 8, 30.
Amor de me triumphat. P. 2, 7, 26.
Amor diſcit verba ruſtica. T. 2, 3, 4.
Amor hoſpitium nocte paravit. P. 3, 21, 16.
Amor ipſe ſuis manibus odores facit. P. 2, 20, 18.
Amor placidus leniter aſſlat. T. 2, 1, 80.
Amor Romæ quidlibet audet. P. 2, 7, 14.
Amor turpis ſurdis auribus ſolet eſſe. P. 2, 13, 36.
Amor quandoque undas attigit. P. 1, 17, 27.
Amoris alæ ſtrepitantes. T. 2, 2, 18.
Amoris caſtra. T. 2, 6, 15.
Amoris, & Liberi duplex ardor. P. 1, 3, 14.
Amoris imperium. T. 3, 4, 65.
Amoris tela, ſagittæ. T. 2, 5, 113.
Amores in curru vectantur. P. 2, 7, 29. *v.* Cupido.
¶ amor edax. C. 89, 6. flexanimus. C. 63, 230. furor. P. 1, 1, 7. 1, 4, 11. immedicabilis. P. 2, 1, 60. manſuetus. P. 1, 9, 12.
amor auro conciliatur. P. 3, 11, 50. cognatos polluit. P. 2, 23, 5. *divitiis preſtat*. P. 1, 14. laudes falſas tribuit. P. 1, 22, 3. mille vias fallendi miniſtrat. T. 4, 6, 12. modum ignorat. P. 2, 12, 30. putat eſſe, quod non eſt. P. 3, 22, 6. teſtat, *i.e. patitur*. P. 2, 17, 58. rixæ mala verba miniſtrat. T. 1, 11, 57. ſibi alimenta præbet. P. 3, 19, 4. ſolvit amicos. P. 2, 23, 5.
amor *conjugalis*. T. 2, 2. P. 4, 3, 49.
amor extremus. P. 1, 11, 6.
amor *honeſtus*. T. 4, 7.
amor infamis. P. 2, 13, 39.
amor longinquus, *i.e. diuturnus, longus, pertinax*, P. 1, 5, 27.
amor perditus, & miſer. C. 89, 2.
amor primus. P. 1, 10, 1.
amor reticendus. P. 2, 16, 84.
amor ſanctus. P. 2, 20, 41.
amor tardus. P. 1, 1, 17. venit ſæpe magno fœnore. P. 1, 7, 26.
amor tutus. P. 1, 1, 32.
amoris inimicitiæ ſolæ acerbæ. P. 2, 7, 3.
amoris iter. P. 3, 13, 4. mala & pericula. T. 2, 1, 73, *& infra*. militia. P. 1, 5, 30. rota. P. 2, 7, 30. vitium. P. 2, 1, 67. vulnera. P. 4, 4, 30.
amori *alicujus* ſubrepere. T. 4, 3, 21.

amori

amori ceſſare, *i. e. amando vitam deſidem agere.* P.1, 6, 21.
amorem nudare. T.4, 7, 2. mercari muneribus. P.2, 13, 15. mercari pomis. P.2, 23, 71. vendere. T.1, 4, 61.
amores miſeri. T.1, 10, 1.
amores vulgares, *i.e. vagi & inſtabiles.* P.1, 13, 11.
amores vertuntur. P.2, 7, 29.
amores inſanire; *Helleniſmus.* P.2, 23, 25. *ut apud Virg. Æneid.* 1. fallere faciem: *apud Horat. epiſt.* 1. *l.* 1. coronari Olympia: *apud Perſium denique. Sat.* 1. pallere Eupoliden.
amores ſcribere, *i.e. amatoria.* P.2, 1, 1.
amores certos ſpondere. P.2, 20, 19.
amores veteres deſiderio renovare. C.93, 3. venerari. T.2, 4, 47.
amores agitare. P.1, 7, 5. amplexu nutrire. P.1, 12, 5. cantu ſolvere. T.1, 2. 60. jungere. C.77, 3. T.1, 1, 83. ſentire. P.1, 15, 19. ſolvere. P.1, 4, 15.
¶ amor, *pro amante, vel amica.* ereptus. P.2, 7, 22. *& paſſim.*
amores eadem fere ſententia. P.4, 4, 37.
amores admittere, *i.e. amantem recipere.* P.1, 16, 19.
amores abſentes ſuſpirare. T.4, 5, 11.
Amphioraus, *Oiclis filius vaticinio illuſtris, unus e ſeptem ducibus, qui ad Thebas obſidendas profecti ſunt: ſubito hiatu terræ vivus in curru ad inferos delapſus.* P.3, 11, 60. *v. Papin. Statiū 7. Thebaid.* v. Eriphyla.
Amphiaraea quadriga. P.2, 23, 39.
Amphion Antiopæ filius. P.3, 13, 29. *v.* Antiope.
Amphioniæ liræ mœnia, *i. e. Thebana, quæ Amphion citharœdus fertur pulſa lyra conſtruxiſſe.* P.1, 9, 10.
Amphitrite, *uxor Neptuni, ſic dicta ab ἀμφὶ, & τρίειν, quod terram circumterat. Pro mari.* C.63, 11. *Ovid.* 1. *Metam.* nec brachia longo Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Amphitryoniades *dicitur Hercules ab Amphitryone vitrico, ſive matris Alcumenæ marito.* P.4, 9, 1. falſiparens. C.67, 112. *v. Alcides, Hercules.*
amphora vetus curto collo, *ſepulcrū vilium feminarum.* P.4, 5, 73.
amplificè. C.53, 265.
amplius horam. C.96, 3.
Amycle *nomen ancillæ.* P.4, 5, 35.
Amymone *una Danaidum, quæ cum quotidie aquatum iret ad Lernam paludem, Neptuni vim paſſa eſt. Ne autem abiret indonata, Deus fictilem illius urnam in auream convertit, percuſſiſque rupibus tridente, ſubitum fontem juſſit erumpere, quem puellæ nomine appellavit. De hac vide lepidum Luciani Dialogum.* P.2, 18, 47.
anchora teneri. P.3, 5, 45.
anchoram jacere. P.3, 22, 16.
ancillam puellæ foro detinere. T.1, 5, 52.
Ancon, *ſeu Ancona oppidum Piceni littorale, quondam Veneri ſacrum: Græcorum colonia.* C.36, 13.
Ancus *Martius, quartus Romanorum rex, qui urbem ædificiis auxit, & publicis carceribus munivit.* Anci, & Romuli bona gens. C.34, 23.
Androgeos, *filius Minois regis Cretenſium, quem ab Athenienſibus occiſum ea ratione ultus eſt pater, ut interfectores bello cinctos non prius obſidione ſolverit, quàm ſeptenos juvenes electiſſimos, totidemque puellas quotannis Minotauro ſe miſſuros jurarent.* P.2, 1, 64.
Androgeonea cædes. C.63, 77.
Andromacha *uxor Hectoris fortiſſimi Trojanorum.* P.2, 16, 31. captiva. P.2, 15, 2.
Andromede, *Cephei regis Æthiopum ex Caſſiope filia: quam Nereides, alligatam ſcopulo, ceto devorandam objecerant, ut matris ejus petulantiam ulciſcerentur, quæ non verita fuerat natæ formam illarum pulchritudinē anteferre. Hanc poſteà Perſeus liberavit, & uxorem duxit.* P.2, 19, 21. 4, 7, 63. Cepheia. P.1, 3, 4.
Andromedæ catenæ. P.3, 20, 29.
ANGUIS. anguis iratę iter detinere. T.1, 9, 10.

angui-

anguibus *crinitæ furiæ*. P. 3, 3, 62.
anguineus capillus Eumenidum. C. 63, 193.
anguinea Cerberi caterva. T. 3, 4, 87.
anguineum Draconis os. P. 4, 8, 10.
angulus mundi. P. 4, 9, 65.
anguſtis habenis equum compeſcere. T. 1, 4, 71.
aniles fabellæ. T. 1, 3, 85.
anilitas. C. 60, 162.
ANIMA. animam deponere verbis optatis. P. 1, 13, 17.
animam exſpirare. P. 4, 5, 67.
animam ponere primis cunis. P, 2, 10, 43.
animam precari. T. 3, 2, 15.
animam reddere. P, 1, 6, 26.
animam tradere, *i. e. ſe ſuaque omnia committere*. C. 30, 7.
animæ querentes ſua fata circumvolitent. T. 1, 6, 15.
animæ ſilentes *apud inferos*. P. 3, 10, 33.
animalia nulla *ſub zona torrida*, T. 4, 1, 165.
ANIMUS non valet in hoc ſcelus. P. 4, 7, 68.
animi deliciæ. C. 67, 25.
animi vagus. C. 52, 4.
animi via recta. P. 3, 3, 32.
animo effluere, *i. e. memoria excidere*. C. 64, 18. P. 1, 20, 2.
animo egens, *i. e. demens*. C. 62, 31.
animo gaudente. T. 1, 7, 87.
animo pertendere. P. 2, 12, 17.
animos committere, *i. e. ad certamen parare*. C. 61, 16.
animos tollere. P. 3, 16, 17.
animoſa ſigna, *i. e. fortium virorum ſimulacra*. P. 3, 7, 9.
animoſa ſigna Leonis *cœleſtis*. P. 4, 1, 107.
Anio, *Latii fluvius prope oppidum Tibur, hodie*: il Teverone. *Horatio* præceps *dicitur, quod è jugis montium erumpens, in ſubjectam planitiē magno impetu defluat*. pomifer. P. 4, 7, 81. Tiburnus, P. 3, 20, 23.
Aniena lympha. P. 3, 14, 4.
Aniena unda, P. 1, 20, 8.
Annibal *Carthaginienſium Dux, Amilcaris filius: cladibus Romanorum illuſtris*. Annibalis ſpolia. P. 3, 9, 59. 3, 2, 11.
ANNUERE *faventium Deorum erat*. T. 2, 2, 9. 2, 5, 125. 4, 5, 20. 4, 6, 13.
annuere aure facili. P. 1, 1, 31.
annuere omnia omnibus; *jocosè dictū de vetula, cui caput nutat*. C. 60, 163.
annuere veraci capite. T. 4, 1, 134.
ANNUS *olim Calendis Martiis incipiebat*. T. 3, 1, 2.
annus fertilis. T. 4, 1, 123. it in quatuor partes. P. 3, 3, 60. novus pomā educat. T. 1, 1, 19. per tempora vertitur. T. 4, 1, 170.
annus eat ſacer felixque. T. 2, 5, 82.
annus frigidus. T. 4, 8, 4.
annus nubilus. T. 2, 5, 76.
annus, *pro tempore*. T. 1, 4, 15.
annus rugis integer, *i. e. ætas florens*. P. 4, 5, 57.
annus vitæ longus. P. 2, 12, 38.
annus proximus vobis diſſidium erit. P. 2, 17, 15.
anni celati. P. 3, 22, 31. primæ lanuginis. P. 3, 5, 13. tremuli. P. 4, 7, 73.
annos *cum aliquo* contribuere. T. 1, 7, 70.
annos diſſimulare. T. 1, 9, 44.
annos exuere, *i. e. repueraſcere, ad juventutem regredi*. T. 1, 4, 31.
annoſus Draco. P. 4, 8, 3.
annua pabula poſcit Draco Lanuvinus. P. 4, 8, 7. v. Draco Lanuv.
annua ſerta tumulo dare. T. 2, 4, 48.
annua ſolennia ſolvere. P. 3, 8, 31.
annua terra, *i. e. ſeges quotannis detonſa*. T. 2, 1, 48.
Annales pleni ruris, *i. e. morologi, craſſa Minerva ſtructi*, C. 36, 19. Voluſiani. C. 36, 92, 7. v. Voluſius.
anſa arcta pedes compreſſos colligat. T. 1, 9, 14.
anſæ roſtrum. P. 4, 1, 142.
Anſeris poetæ, *qui vixit ævo Maronis*, indoctum carmen. P. 2, 23, 84.
anſeris voce tutus Jupiter. P. 3, 2, 12. *nota hiſtoria ex Livio*.
Antæus *Libycus Gigas, terræ filius, quē poetæ fabulati ſunt, quoties humi pro-*

cu-

Digitized by Google

cubuiſſet, è tactu matris novis viribus invaluiſſe. Cum quo luctatus Hercules, ne ad ſolitum auxilium cadendo confugeret, inter brachia ſuſpenſum eliſis faucibus interemit. v. Lucanum l.4. P.3, 20, 10.
ANTE. ante ferit, quàm cernimus. P.2, 9, 11.
ante occupare. P.4, 10, 12.
ante *particula ſuperabundans.* P.4, 2, 46.
ante plagas concumbere. T.4, 3, 16.
anteire ſecures patrui. P.1, 6, 19.
Ἀνθρωποφάγοι Padæi. T.4, 1, 145. *v.* Padæi.
Antigone, *filia Oedipi Thebarum regis.* P.2, 7, 81.
Antilochus, *Neſtoris filius, bello Trojano ab Hectore interfectus.* P.2, 10, 47.
Antimachus, *poeta, qui Thebanam hiſtoriam ab ipſis initiis perpetua ſerie deduxit.* P.2, 23, 45. tumidus. C.92, 10.
Antinous, *unus procorum* Penelopes. P.4, 5, 8.
Antiope. *Nyctei Thebarum regis filia, quę compreſſu Jovis gravida, ut patris iram effugeret, nupſit Epopeo, cujus in domum ſe receperat. Nycteus injuria motus, cum jam eſſet moriturus, Lyco fratri ſuo regnum reliquit, mandavitque ut Epopeum interficeret. Hic poſtquam juſſa impleviſſet, Antiopen apud uxorem Dircen duriſſimè in vinculis habuit. Ea verò miſeris modis affecta, clam dominam catenis diſruptis, ad filios Amphiona & Zethum, quos ex Jove ſuſceperat, celeriter venit: qui maternis contumeliis auditis, facto impetu Lycum obtruncant, Dircenque tauro feroeiſſimo alligatam in fruſta diſcerpunt.* P.3, 13.
Antiope Nycteis. P.1, 4, 5.
Antiope, *fortaſſe Amazonum regina, quam Theſeus dilexit.* P.2, 19, 51.
Antiphates *Leſtrigonum rex in Sicilia,* ἀνθρωποφάγος. *Hom.* Ὀδυσσ. α. T.4, 1, 59.
antiqui funeris deſcriptio. T.3, 2. P.2, 10. *v.* funus.
antiſtes. P.3, 15, 37.
antiſtes ex amicis. C.9, 2.
Antonius Triumvir, amoribus Cleopatrę famoſus. P.2, 13, 37. 3, 7, 56. 4, 5. coniux obſcœnus. P.3, 9, 31.
antrum Caci latronis. P.4, 9, 9. *v.* Cacus.
antrum luci ſacrum. P.4, 9, 33.
antra furtiva. P.3, 11, 33.
Anubis *Ægyptiorum Deus, quem nonnulli auctores eumdem ac Mercurium exiſtimavere. Fingebatur capite canino. v. Plutarch. de Iſide & Oſiride.* P.3, 9, 41.
anus aurea. T.1, 7, 64.
anus pudoris cuſtos. T.1, 3, 84. *veneſica.* P.2, 3, 8.
AONIA lyra *Muſarum, ſic dicta ab Aonibus antiquis Bœotię populis, ubi Helicon.* P.1, 2, 28.
Aonium nemus. P.3, 2, 42.
Aonii ſpecus. C.62, 28.
Apeliota *ventus flans ab oriente ęquinoctiali, quem Latini Subſolanum vocant.* C.26, 3.
Apelles Cous *pictor celeberrimus, cujus laudes vide apud Plin. l.35. c.10.* P.3, 7, 11.
Apelleæ tabulæ. P.1, 2, 22.
aper Adonidis percuſſor. P.2, 10, 53. nemorivagus. C.62, 72.
Apidanus *Theſſalię fluvius.* herboſus. P.1, 3, 6.
apis alveo flores ingerit. T.2, 1, 49.
apiſci, *pro adipiſci.* C.63, 145.
APOLLO *Jovis & Latonę filius, Dianę gemellus, medicinę inventor, cithara & ſagittis illuſtris.* P.2, 1, 3. 3, 7, 39.
Apollo amanti non tardus. P.1, 8, 41. auctor carminis. T.2, 4, 13. intonſus. T.2, 3, 12. medicus. T.2, 3, 14.
Apollo auctor temporis committendi rates. P. ., 5, 53.
Apollo averſus. P.4, 1, 75.
Apollinis oraculum. T.2, 3, 21.
Apollinis Palatini ædes. P.4, 6, 11.
Apolline dextro. P.3, 1, 47. *v.* Phœbus.
Appia via, *ab Appio cœco, qui eam ſtravit, denominata.* P.2, 21, 44. 4, 8, 17.
applicare collum. C.9, 8.
Apriles ingerere: *ex meretricia diſciplina: cum ſcilicet peſſima ſcorta Veneris*

INDEX IN CATUL.

neris feſtum, vel Floralia veniſſe cauſabantur, quorum occaſione amatorum loculos probè emungerent. P.4,5,35.
apua *piſciculi genus.* C.92, 7.
apud me, *i.e.ubi habito.* C.13,1.67,33.
AQUA ex oculis cadens. P.3,4,10.
aqua frigida de fronte cadens, *i.e.ſudor gelidus.* P.2,16,12.
aqua ignava, *i. e. ſtagnans.* T.3,5, 38.
aqua lacu petita; *metaph. pro re vili, : quæ ubique proſtat.* P.2, 16, 52.
aqua perennis in nubes. P.3, 3, 52.
aqua picta radiis armorum. P.4,6, 26.
aqua pura, *i.e.luſtralis.* P.4,8,84.
aquam flammæ addere, *i.e.incendium reſtinguere.* T.2, 4,42.
aquam galea potare. P.3,10,8.
aquam galea ſibi portare. T.2,6,8.
aquam uxor viro comparat. T. 1, 11, 42.
aqua vectare corpora. P.3, 2, 46.
aquæ magicæ. P.4, 1,102.
aquæ nativæ. P.4, 4, 4.
aquæ Nili captivæ *in triumpho Auguſti.* P.2, 1, 32.
aquæ tacentes, *i.e.occultæ,vel ſine murmure ſtagnantes.* P.4, 4,50.
aquæ urbanæ *apud Velabrum.* P.4, 9,6. *v.*Velabrum.
aquas frigore nectere in glaciem. P.4, 3, 43.
Aquilæ Romanæ roſtra. P.4,1,92.
AQUILO *ventus à cardine Septemtrionali ſpirans, idem qui Boreas.* P.3, 5, 71. infelix. *id. ibid.verſ.*29.
Aquilo & nobis ventus erit. *adagiū, quo ſignificabant mutuum contemptū eorum, à quibus contemnebantur; non ſecus ac ſi dicerent: tu me deſeris, ego quoque caſtra movebo.* P. 2, 4, 4.
Aquilonia proles Zethes, & Calais. P.1,20,25. v. Zethes.
Aquini *mali poetæ.* C.14,18.
Aquitania, *olim Galliæ comatæ regio, ſita inter Oceanum à latere Occidentali: Garumnam flumen à Boreali, & Oriente: Pyrenæos denique montes à Meridie, quibus ab Hiſpania ſeparatur. hodiè:* Guaſcogna. Aquitanæ gentis victor Meſſala. T.1,8,3. 2,1, 33. *v.* Meſſala.
ARA jejuna. C.67, 79.
ara maxima Herculis. *hanc ſibi Herculem ipſum ſtatuiſſe auctor eſt Ovid. in Faſtis, Propertiana opinioni adſtipulatus: verùm Livius l. 1. & Virgilius Æneid. 8. à Potitiis & Pinariis poſitam, & cultam tradunt.* P.4,9,63.
ara publica viæ vicinæ. P.3,8, 26.
ara ſparſa lacrymis. P.4,4, 46.
ara ſuperba Jovis Feretrii. P.4,10,48. *v.* Feretrius Jupiter.
ara viris interdicta. P.4, 9, 55.
aræ coronatæ. P.3, 8, 19.
aræ in fœdera pactæ. P.3, 18, 25.
aris advolvi. P.3, 15, 1.
aras cumulare. T.2, 5, 6.
aras nullas fletibus contemnere. *i. e. ad omnes aras flere.* P.1, 4, 23.
aras rumpere pactas in fœdera. P. 3, 18, 25.
ARABS dives. T.4, 2, 18. paſtor. P.3, 11, 8. tener. T.2, 2, 4.
Arabes Eoi. T.3, 2,24. molles. C.11,5.
Arabum gramen odoratum. P. 2, 29, 17.
Arabum terra dives. T.2, 2, 4.
Arabia, *extrema regio Aſiæ prope Africam, thuris & aromatum proventu beatiſſima. Dividitur in Petream, Deſertam, & Felicem.* Arabiæ intactæ domus. P.2,8, 20.
Arabio bombyce lucere. P.2,2, 25.
Arabium limen. *i. e. è marmore Arabio.* P.1, 14, 19.
Aracynthus, *mons præruptus Bœotiæ.* P.3, 13, 42.
ARANEA fanum velavit. P.2, 5, 27. opus facit in deſerto nomine. C. 67, 50.
aranea texetur in lecto vacuo. P.3, 4, 31.
aranearum ſacculus plenus. C.13,8.
araneoſus ſitus. C.25, 3.
Arar, *Narbonenſis Galliæ fluvius, hodie incolis:* la Saone; *à Rhodano in mare mediterraneum vectus.* T.1,8, 11.
arator pellitus. P.4, 1, 25.
ARATRUM habile. T.1, 10, 7.
aratro ſuccumbere. P.2, 23, 47.

ara-

Digitized by Google

aratrum ſectari. T.2, 3, 7.
aratro preſſo tellus conſurgit. T.4, 1, 162.
aratra Lydia. P.1, 6, 32.
Araxes Parthorum fluvius, *ſcriptoribus celebratiſſimus.* T.4, 1, 134. P.3, 10, 8.4, 3, 35.
arbitrio alieno lucem & noctem videre. P.4, 1, 143.
arbitrio ſuo non eſſe. T.4, 8, 8.
ARBOR aquis obſtrepens. P.4, 4, 4.
arbor Myrrhæ. P.3, 17, 18.
arbor tecto erit, *i.e. tecti vicem præſtabit.* P.2, 18, 31.
arborum amores. P.1, 18, 19.
arborea coma. P.3, 14, 28.
arbutus. P.1, 2, 11.
ARCADIA *regio Peloponneſi, à mari undique ſummota: Menalo, Parthenio, Lyceo, Erimantho clariſſimis montibus aſſurgens: cujus incolę ſe antiquiſſimos mortalium, Lunaque priores fabulabantur. Hujus flumina Ermanthus, & Alpheus. Oppida olim clara, Mantinea, Tegea, Stymphalum, Parrhaſię, cum cęteris pluribus.* Arcadiæ rupes. P.1, 1, 14.
Arcadii agri. P.2, 19, 23.
Arcadius Deus, *i.e. Pan.* P.1, 18, 20. *v.* Pan.
Archemorus, *idem qui Palæmon, ad cujus tumulum Iſthmiaci ludi celebrabantur. Vidend. Papin. l. 6. Thebaid. ubi laté de his.* Archemori funera. P.2, 23, 38.
Architas *Tarentinus, Platonis familiaris, mechanicis artibus excellentiſſimus. Hujus columbam ligneam libramentis ſuſpenſam, & aura ſpiritus incluſa volantem laudat Gellius lib.* 10, *c.* 12. P.4, 1, 79.
ARCUS Parthorum ſubdolus. P.4, 3, 66.
arcu certo concutit amor. P.1, 7, 15.
arcu indocto ſe exercere. T.2, 1, 69.
arcus Iridis purpureus. P.3, 3, 54. imbrifer. T.1, 4, 38.
ARDENS unda. T.4, 1, 143.
ardor in alternis vocibus. P.1, 10, 10.
ardor, *pro re amata.* P.1, 20, 6.
ardor ſuppoſitus cinerem facit. P.2, 10, 31.
ardor tuus te aget. P.1, 53, 28.
ardorem diſſimulare. T.4, 12, 6.
ardoris juvenilis poeta magnus. P.1, 7, 24.
area meſſes terit. T.1, 5, 22.
Arectei campi, *ſi Joſepho Scaligero credere non piget, denominantur ab Arec oppido terrę Senaar, cujus mentio Geneſeos c.* 10. *vulgata lectio ibi habet:* Arach. T.4, 1, 143.
ARENA forum laſcivum ſternet. P.4, 8, 76.
arena Libyſſa. C.7, 3.
arena parva funus teget. P.1, 17, 8.
arena, *pro litore.* P.3, 9, 35.
arena vilis. P.3, 5, 38.
arenæ cumulus vallatus. P.3, 14, 29.
arena tegi. P.1, 6, 28.
arens avena. T.2, 1, 53.
Arethuſa *puellę nomen ſuppoſititium.* P.4, 3.
Argantus Myſiæ mons. P.1, 20, 33.
argento contextus, *i.e. argenteis veſtibus indutus.* T.1, 1, 71.
argentea lilia. P.4, 4, 25.
ARGIVA figura, *pro Gręco ornatu.* P.2, 17, 79.
Argivæ pudicitiæ fama. P.1, 15, 21.
Argivi *ab Argis Gręcię urbe.* C.67, 87. P.1, 19, 14.
Argo navis, *à qua dicti Argonautę. Hanc è roboribus Dodonęi nemoris, Jaſoni Pelię juſſu Colchos proficiſcenti, Juno & Pallas conſtruxerunt: quę poſtea emenſo itinere, ſummaque antemnarum parte inter Symplegades eliſa, ſideribus adſcripta eſt. Hujus hiſtoriam, ſive fabulam, habes apud Apollonium Rhodium libris* 4. *Valerium Flaccum libris* 8, *Hyginum, & alios.* C.63. P.1, 20, 17. effecta ſidus cęleſte. P.3, 20, 13. rudis navigandi. P.2, 18, 39.
Argoa columba, *tutela navis Argus, quę prius in Dodonęo nemore conſulentibus reſponſa dederat.* v. Argo, & Chaoniæ columbæ. P.3, 20, 13.
argumēta, *pro hiſtoria ſculpta.* P.3, 7, 13.

Argus

Argus paſtor, *Amyntoris filius, centoculus. Huic Juno vaccam Io cuſtodiendam commiſerat. Qui cum impoſitum ſibi munus diligenter impleret, fiſtula Mercurio lapſus in ſoporem, ab eodem obtruncatus eſt. Ejus tamen oculos Juno in caudam Pavonis tranſtulit. v. Ovid. 1. Metamorph.* P.1, 3, 20.
arguta b'anditia. P.1, 16, 16.
arguta ſolea. C.67, 72.
argutatio lecti. *in obſcœnis.* C.6, 11.
Argynus Agamemnonis puer aqua ſubmerſus. P.3, 5, 52.
ARIADNA *Minois regis Cretæ, ac Paſiphaes filia, quæ Theſeum Labyrinthi erroribus implicitum, ejus amore capta, dati fili adminiculo liberavit. Ab hoc poſtea, ſpe nuptiarum, paterna domo abducta, in litoribus Naxi per ſomnum relicta eſt. Quam Bacchus ibi conſpectam cum adamaſſet, uxorem duxit, coronamque ab ejus temporibus detractam inter ſidera collocavit. v. Ovid. Epiſt. Heroid. 7. Metamorph. Artis Amat. l. 1. verſu 529. Faſtorum 3. verſu 459.* C.63.
Ariadna Gnoſſia, *è Gnoſſo Cretæ urbe.* T.3, 6, 39. P.1, 3, 2.
Ariadna vecta in cælum Bacchi lyncibus. P.3, 15, 8.
Ariadna choros evantes egit. P.2, 2, 28.
Ariadnæ corona. *oritur 8. Idus Martias* C.65, 60.
arida pumex. C.1, 2.
aries corniger dux ovium. P.3, 11, 40.
aries cornu aheno murum pulſat. P.4, 10, 33.
Arion *Lesbius, citharæ peritiſſimus, qui cum è patria in Siciliam navigaret, circumventus à nautis ejus peculio inhiantibus, rogavit ut eatenus gladio parcerent, quoad exequias tacta chelys ſibi precineret. Cum autem petitum obtinuiſſet, in æquor ſumpta cithara proſiluit: ſtatimque, Delphino dorſum ſupponente, incolumis ad litus evectus eſt.* Arionia lyra à Delphino vecta. P.2, 18, 18.
Arion vocalis *Adraſti* equus; *quòd ſcilicet humana voce præditus eſſet.* P.2, 23, 37.
ariſtæ incenſæ. P.3, 17, 5.
ARMA Achillis ceſſantia. P.2, 7, 16.
arma Indica choris Bacchi fugata. P.3, 1, 22.
arma picta. P.4, 4, 20.
arma ſocia. P.4, 2, 51.
arma ſtrepitantia cælo audita. T.2, 5, 73.
arma ſubter duces ſedentia. P.3, 3, 18.
arma trina recepta de tribus ducibus. P.4, 10, 2. v. Feretrius Jupiter.
arma victa. P.4, 10, 47.
armis arma nectere. P.3, 3, 34.
armis Romanorum opprobria vexit *Cleopatra.* P.3, 9, 29. v. Cleopatra.
arma cadunt miranti. T.4, 2, 4.
arma Æneæ ſuſcitare, *i. e. hiſtoriam, vel poema de geſtis Æneæ contexere.* P.2, 23, 63.
arma eſſe *alicui* cum rivalibus. P.3, 5, 33.
arma exuere ad choros placidos. P.4, 6, 70.
arma ferre. P.4, 2, 27. 4, 3, 43.
arma meditari. P.3, 3, 1.
arma relicta oſculari. P.4, 3, 30.
arma velle. T.1, 4, 45.
arma votiva portæ ferre. P.4, 3, 71.
armis ingeſtis obruere. P.4, 4, 91.
arma dulcia. *in obſcœnis.* P.3, 18, 18.
arma ſolvere toro. *in obſcœnis.* P.4, 8, 88.
arma ſumere manu admota. *in obſcœnis.* P.1, 3, 16.
Armenia *late patens regio ad Orientē: fluviis Euphrate ac Tigri à Meſopotamia & Cappadocia diſcluſa. Dividitur autem in majorem, & minorem.* Armeniæ tigres, *fortè ob proximitatem Hircanæ ſilvæ, ubi, teſte Plinio, feræ illæ frequentiſſimæ.* T.3, 6, 15. P.1, 9, 19.
Armenii odorati. T.1, 5, 36.
armillati canes. P.4, 8, 24.
Arria *mater Galli.* P.4, 1, 85.
Arrius. C.83.
ARS parta, *i. e. inventum proprium.* P.3, 7, 12.

arte

arte auximus vias miſeras fortunæ. P.3, 5, 44.
arte ferire. P.3, 2, 59.
arte ſua premi. T.1, 7, 17.
artes alicujus pavere. P.4, 5, 38.
artifex formæ. P.1, 2, 8.
artifex morbi. P.2, 1, 60.
Arſinoe *regina Ægypti, mater Beronices: quam incolæ Canopidis nomine divinis honoribus venerabátur.* C.65, 54.
arſurus lectus, *i. e. funebris.* T.1, 1, 75.
Artacie unda, *ſcilicet Artaciæ fluvii per Læſtrigonum regionem decurrentis, ut Homerus auctor eſt* T.4, 1, 60.
articuli, *pro digitis.* C.96, 8. P.2, 23, 80. articulis omnibus abſtergere. C. *ibid.*
ARUA bene olentia. T.4, 2, 17.
arua boaria. P.4, 9, 10. *v.* boaria arua.
arua ramoſa. P. 4, 7, 81.
arua in o libus uertere. P.4, 10, 30.
arua ſubigere. T.2, 3, 8.
arundo fixa. P 4, 7, 21. *v. obſerv.*
arundo *venatoria.* P.3, 2. 32.
arundinum fiſtulæ impar & decreſcens ordo. T.2, 5, 31.
Arupini *populi, ab oppido Arupio in Liburnia ſito, ut notat Joſeph. Scaliger ex itinerario Antonini.* T.4, 1, 110.
ARUSPEX animi verus. P.3, 6, 17.
aruſpex verus patriæ. P. 3, 11, 61.
aruſpicina Phœbo ſubiecta T.2, 5, 13.
aruſpicium Perſicum. C.88, 2.
ARX portæ. P.3, 10, 31.
arx Tarpeia *i. e. Capitolium.* P.4, 4, 29.
arces de vallibus ſcandêtes. P.4, 1, 6.
arces pulſæ abiegno equo, *i. e. Pergama.* P.3, 1, 25.
Aſcanius *Æneæ filius* conditor Albæ Longæ. T.2, 5, 52. *v.* Alba.
Aſcanius *fluvius Bithyniæ* crudelis Minyis. P.1, 20, 4. indomitus. P.1, 20, 16.
aſcendere Bactra. P.4, 3, 63.
aſcendere magnum iter. P.2, 10, 3.
Aſcra *oppidũ ad radices Heliconis, quod condiderunt Ephialtes & Otus, referente Pauſania in Bœoticis.* Aſcræi fontes. P.2, 8, 29.
Aſcræus poeta, *Heſiodus, cujus carmina imitatus eſt Virgilius in Georgicis.* Aſcræi poetæ præcepta. P.2, 23, 77.
Aſcræum nemus habitare. P.2, 10, 4.
aſellus Ocni funem vorans. P.4, 3, 22. *v.* Ocnus.
aſelli Veſtæ coronati. P.4, 1, 21.
Aſia *orbis terrarum pars ad Orientem: cujus fines à Septemtrione mare Scythicum; ab Oriente Eoum: à Meridie Rubrum: ab Occidente denique ſinus Arabicus, & Iſthmus, qui eam ab Africa diſterminat: unde mare Carpathium, Ægeum, Propontis, Pontus Euxinus, palus Mæotis, Tanais & Obius flumina.* Aſiæ divitiæ veteres. P.1, 6, 14.
Aſinius Marrucinus *fur.* C.12.
Aſopus *Bœotiæ fluvius, Thebas præterfluens, & Cithæronis radices alluens, ut refert Strabo l.8. Geographi. Diſſidet Pauſanias in Corinthiacis, quem vide.* P.3, 13, 27.
aſper, *pro ſevero.* T.1, 5, 1.
aſpera verba in Deos dicere. T.4, 4, 14.
aſperſæ lacrymæ. P.1, 12, 16.
aſpice me. P.2, 23, 55.
aſpice quid invenit &c. P.2, 13, 29.
aſſeſſit meo nulla heroina turpior erit. P.4, 11, 50.
aſſidere. T 1, 3, 84. P.4, 3, 41. 4, 11, 21.
aſſidui viri, *i e. lateri amicæ ſemper hærentes.* P.2, 22, 44.
aſſiduas preces non ferre, *i. e. rogando flecti.* P.1, 8, 28.
aſſignare agros. T.2, 5, 41.
aſſis unius æſtimare. C.5, 3.
aſſueſcent Jovi Lario trophæa Parthica. P.3, 3, 6.
ASSYRIA *regio ad Orientem ultra Armeniam: terrarum imperio, quod primum penes ejus reges fuit, notiſſima.* Aſſyria dives. T.3, 2, 24.
Aſſyrii fines. C.65, 12.
Aſſyrius odor. C.67, 144.
Aſſyrios odores cineri dedere. T. 1, 3, 7.
aſtare ſuper. P.4 6, 29.
ASTRA manu deligere. *α'δύνατον.* P.2, 22. 106.

aſtra

aſtra ſalebras demonſtrant. P. 3, 14, 15.
Aſtrologia. P. 2, 18, à verſ. 61.
Aſtrologus. P. 4, 1, à verſ. 77.
ATER. atro viſcere, *i. e. jecinore nigricante.* T. 1, 3, 76.
atra toga lacrymis incalens. P. 4, 7, 28.
atratus, *i. e. veſte funerea indutus.* P. 3, 3, 56.
Athamana litora, *in Ætolia regione proxima Epiro.* P. 4, 6, 15.
Athamantis Helle. P. 3, 20, 5. v. Helle.
Athamantidos undæ, *i. e. Helleſpontus.* P. 1, 20, 19. v. Helleſpontus.
Athenæ, *civitas Græciæ princeps, litterarum ſtudio nobilis: Atticæ regionis caput. Eſt autem Attica regio media inter Corinthiacam, & Bœoticam.* P. 1, 6, 13. 3, 19, 1.
Athos, *Macedoniæ mons, hodiè* Monte Santo. C. 65, 46.
Atlas, *Mauritaniæ mons, cujus humeris cœlum impoſitum poetæ fabulati ſunt. Ab eo denominatur Oceanus Atlanticus, qui Gaditanum fretum egreſſis ſtatim occurrit.* Atlas cœlum gerens. P. 3, 20, 7.
atque, *pro tamen.* P. 3, 19, 34.
Atrax, *Ætoliæ fluvius.* C. 92, 5.
Atraciæ oræ, *ſic dictæ ab Atracibus Ætoliæ populis, de quibus Plin. l. 4. c. 2.* P. 1, 8, 25.
Atrida *Agamemnon.* P. 2, 11, 1. v. Agamemnon.
Atrides. P. 3, 5, 53. 3, 16, 30. 4, 1, 112. v. Agam.
Attalica aulæa, *i. e. Phrygia, ab Attalo Pergami rege.* P. 2, 21, 46.
Attalicæ veſtes. P. 3. 16, 19.
Attalicus torus, *i. e. ſtragulis Phrygiis opertus.* P. 2, 10, 22.
attenuare umbram arboris. C. 63, 41.
Attica volucris funeſta. *i. e. noctua avis mali augurii: vel potius luſcinia, in quam verſa Philomela, Pandionis Athenarum regis filia. v. Ovid. 6. Metamorph.* P. 2, 15, 6.
Attius petitor. C. 44, 11. v. petitor.
attingere gaudia. *in obſcœnis.* P. 1, 19, 9.
attonita mens. T. 1, 10, 47.
attractis pedibus. C. 15, 18.
Atur, *Novempopulaniæ fluvius ex Pyrenæis montibus deſcendens: Oceano Tarbellico excipitur. Ita ferè Joſephus Scaliger contra vulgatam lectionem* Atax. T. 1, 8, 4.
Atys. C. 62, *paſſim. v. argumentum Galliambici.*
auctor criminis. P. 2. 7, 11.
AUCTUS felicibus tœdis, *i. e. qui optimam duxit uxorem.* C. 63, 25.
auctus novo Hymenæo. C. 65. 11.
auctæ auræ nullis ſenſibus. C. 63, 165.
auctet ope bona te Jupiter. C. 66, 2.
aucupium plumoſum, *alio nomine* formido. *erat autem contextus plumarum verſicolorium ad terrendas aves, feraſque, ut in retia adigerentur. v. Virgil. 3. Georg. & 12. Æneid.* P. 4, 2, 34.
aucupia omne genus. C. 111, 3.
audacia *puerorum grata turpibus amatoribus.* T. 1, 4, 73.
audax imponere. P. 4, 5, 13.
audit, *pro audivit.* P. 4, 9, 39.
audire aurea verſa. T. 3, 3, 28.
audita quærere, *i. e. ſciſcitari ab aliis, quæ ille audiverit.* P. 2, 16, 49.
avehi aliquò. P. 4, 8, 15.
avellere *puellam* à veſte Minervæ. P. 4, 1, 118.
avena perlucens. T. 3, 4, 71.
Aventina Diana, *cujus templum ſcilicet in colle Aventino.* P. 4, 8, 29. v. Diana.
Avernus umbroſus, *Campaniæ lacus, unde ad inferos deſcenſum eſſe poetæ commenti ſunt.* P. 3. 15, 1.
Avernalis cortina Sibyllæ. *Hæc nimirùm Cumis, non longè ab Averno lacu reſponſa dabat. v. Virg. 6. Æneid.* P. 4, 1, 49.
avertere amorem ab animo. P. 3, 22, 9
avertere non poterunt, quin &c. P. 2, 14, 29.
Aufilena. C. 97. 107. 108.
Aufilenus *puer.* C. 97.
augurari, *pro cenſere, exiſtimare.* T. 2, 2, 11. P. 3, 1, 36.
augur Phœbo deditus. T. 2, 5, 11.

auguſta mœnia, *i.e. augurio fabricata.* C. 63, 83. *v. obſerv.*
Auguſtus, *C. Octavii ex Arria filius, unus ex Triumviris, ad quos res Romana devoluta erat: tandemque M. Antonii apud Actium victor navali claſſe, & exinde orbis princeps.* P. 2, 8, 19. 3, 9, 50. 3, 10, 1. 4, 6, 29. ab Alba longa. P. 4, 6, 37. deflevit Corneliæ oſſa. P. 4, 11, 58. *v.* Cæſar.
auguſta rates. P. 4, 6, 23.
avia lympha. P. 4, 5, 60.
AVIS Promethei pectus rodens. P. 4, 5, 6. *v.* Prometheus.
avis varia plumæ verſicoloris. P. 3, 11, 32.
avis dextera. P. 4, 1, 68.
avis fari provida. T. 2, 5, 12.
avis natalis. T. 2, 2, 21.
avis nigra condidit omen funeſtum. P. 2, 19, 38.
avis non æqua remis favebat. P. 4, 6, 20.
avis cantus eventus præcinit. T. 1, 9, 4.
aves lucis auctores, *i.e. Galli Gallinacei diluculo canentes.* P. 4, 3, 32.
aves Tityi aſſiduæ. T. 1, 3, 76.
aves cauſſari. T. 1, 3, 17.
avium guttur tenue. T. 1, 3, 60.
avitas ſedes vendere. T. 2, 4, 53.
Aulis, *portus inſulæ Euboeæ, ubi Græcorum Duces in Trojam conjuravere. Hinc Agamemnon claſſem ſolvere non potuit, antequam Iphigeniam filiam Dianæ immolaret.* P. 4, 1, 109.
AURA beata mulcet roſas Elyſias. P. 4, 7, 60.
aura inimica. P. 1, 8, 12.
aura minas increpat. P. 1, 17, 6.
aura nomen refert ab extremis fontibus. P. 1, 20, 50.
aura nullis locis permanens. P. 2, 9, 8.
aura puellæ clamantis. P. 2, 18, 73.
aura ſecundat iter. P. 3, 19, 14.
auræ talaribus ſectæ. P. 2, 21, 57.
Aurelius. C. 15. 21.
Aurelius, & Furius Catulli comites. C. 11, 1. 16. *v.* Furius.
aurigæ ſpecies Vertumnus. P. 4, 2, 35. *v.* Vertumnus.
AURIS. aure intenta precibus ſe præbere. T. 4, 1, 133.
aures bonæ. P 2, 10, 15.
aures legibus antiquis onuſtæ. P. 2, 21, 83.
aures omnibus requierant. C. 83, 7.
aures puræ. P. 2, 10, 12.
aures tintinant. C. 51, 11.
aures monitis advertere. P. 1, 1, 37.
auribus ſuis gravem eſſe. P. 1, 12, 14.
auribus bibere. P. 3, 4, 8.
auribus comprenſis oſculari. T. 2, 5, 92.
Aurora. P. 2, 13, 81.
AURUM dives. T. 3, 3, 11.
aurum imaginis, *i.e. aurea imago.* P. 4, 7, 47.
aurum tabellis fixum. P. 3, 21, 5.
auri *cultus, & damna.* P. 3, 11, *à verſu* 18.
auri divitis pondus. T. 1, 10, 31.
auro multa mala ſubſunt. T. 1, 10, 18.
auro carior. T. 1, 9, 31. carius. C. 104, 3.
auro contextus, *i.e. aureis veſtibus amictus.* T. 1, 1, 71.
auro donari. P. 3, 21, 21.
auro crater, *i.e. aureus.* P. 3, 15, 37. auro currus erat, *eodem ſenſu.* P. 2, 21, 11. *ita Virg. 1. Æneid.* vivoque ſedilia ſaxo.
auro formam polluere. T. 1, 10, 17.
auro lacertos vincire. T. 1, 10, 69.
auro pectus carpitur. P. 3, 3, 25.
aurea anus, *i.e. commoda, benigna.* T. 3, 9, 74.
aurea Cynthia. P. 4, 7, 85.
aurea lana, *i.e. vellus Phryxeum.* P. 3, 9, 12.
aurea ovis. P. 2, 18, 6.
aurea palma. T. 1, 10, 82. *v. obſerv.*
aurea ſella, *i.e. ſolium regium.* P. 4, 10, 28.
aurea urna. P. 2, 18, 49.
aurea uva, *i.e. aureo colore.* T. 2, 1, 45.
aurea munera. T. 1, 4, 56.
aurea templa. P. 4, 1, 5.
aurata pellis. C. 63, 5.
aurata Phœbi lyra. P. 3, 2, 14.
auratæ catenæ. P. 2, 1, 33.
auratæ trabes. T. 3, 3, 16. P. 3, 1, 50.

Digitized by Google

auratæ veſtium viæ. T.2,6, 36.
auratus equus cataphracti. P.3.10,12.
auratos lacertos gerere, *i.e. aureis armillis ornatos.* P.3,11,59.
aureolum malum. C.2, 12.
aureoli pedes. C.60, 167.
Aurunc leja, *Julia cognomen.* C.60,87.
AUSONIA, *ſic dicta Italia ab Auſone, Ulyſſis & Calypſus filio.* Auſoniæ dapes. P.3, 20,30.
Auſoniæ matronæ. P.2,22, 4.
Auſoniæ puellæ. P.4, 4,43.
Auſoniæ virgæ, *i.e. Romana ſceptra, vel faſces Conſulares.* P.3, 3, 5.
auſpicio vano credulus. P.1,3,28.
Auſter, *ventus à Meridie ſpirans, idem qui Notus.* frigidus. P.2, 18, 36. hibernus. T.1,1,43. nubilus. P.2,13,16.
auſteræ *ſuffragiorũ* tabellæ. P.4,11,49.
auſus ſperare ſpolia ex humeris Quirini. P.4, 10, 11.
auſis alicujus contrarium non eſſe. *i.e. connivere.* P.1,5, 9.
Autumno mala rubent. T.3,4,34.
axis ſpoliis oneratus. P.3,3,13.

B

BAbylon Perſarum urbs, *quondam totius Chaldeæ caput, à Semiramide condita: cujus mœnia inter vetera orbis miracula recenſentur.* P. 3. 9, 21.
Bacchus, *Jovis & Semeles Thebanæ filius, quem ab utero matris fulmine icta intempeſtivè exectum Jupiter inſuit femori: unde iterum renaſcens bimater eſt appellatus. Primus de Indis triumphavit, primuſque, ut Græci quidem voluere, vitem plantavit, vinique uſum docuit. Hujus honori feſta Bacchanalia, ſive Dionyſia inſtituta. Varia Bacchi nomina congerit Ovidius initio l. 4. Metamorph.* T.1,8, 39. P.2,21, 34. 3,15.
Bacchus Ægyptiis Oſiris dictus. T.1,8. æterna juventute. T.1,4,33. cornutus. T.2,1,3. P.3,15,19. edera coronatus. T.3,5,2. intonſus. T.1, 4,34. Phœbo ſuo fertilis. P.4,6,76. poetarum fautor. T.3,4,44. proles Semeles. T.3,4,45. uvæ conſitor. T.2,3,35.
Bacchus colit arua. T.4,1,164. v. Jacchus, Liber.
Bacchi, & vini laudes. T.3,6, *à verſu* 13. P.3, 15.
Bacchi ruſtica proles Priapus. T.1, 4, 7. v. Priapus.
Baccho dextro. P.3, 1, 47.
Bacchus, *pro vino.* T.4, 1,57. generoſus, *i.e. optimi fundi, nec lympha dilutus.* T.3, 6,5. Maroneus. T.4,1,57.
Bacchæ Pentbea venantes. P.3,20,33. v. Pentheus.
Bactra, *Perſarum oppidum.* P. 3,3,7. caput imperio Semiramidis. P.3,9,26. finis imperii Romani. P.3,1,16.
Bactra aſcendere. P. 4, 3,53.
BAJÆ, *urbs Campaniæ amœniſſima, ubi aqua calida ad voluptatem, & ad morbos abigendos,* P.1,11,1.
Bajæ corruptæ. P.1,11,27. inviſæ. P.3, 16,7.
Bajarum aqua tepida. P.3.15,2.
Bajæ, *pro thermis quibuſcumq; per Antonomaſiam.* Bajarum maxima. T.3, 5, 3.
balba verba cũ puero dicere. T.2,5,94
Balbus. C.56, 3.
balnearii fures. C.33, 1.
balthea, *cingula è corio bullata, quibus milites utebantur.* lenta. P.4,10,22.
barathrum abruptum. C.57,108.
BARBA opaca. C.37, 19.
barba pudenda vincit genas craſas, *i.e. novacula diligentiam eludit pilus quotidie ſuccreſcens.* P.4,8,25.
barba ſicca pulvere congeſto. P.3, 9, 31.
barba terit amplexus. T.1,9,32.
barbæ nitor. T.1,4,4.
barbara tibia. C.53, 254.
barbarus, *i.e. inelegans.* P.2,13,27.
Baris, *cymba Ægyptia.* P.3,9,44.
baſia baſiare. C.7,9.
baſiationes. C.7,1.
Baſſaricæ Bacchi comæ, *ita dictæ ἀπὸ τῆς βασσάρας, i.e. à vulpe, cujus pellibus amicta incedebant Bacchi ſacrificula: vel à meretrice, quod plu-*

rimum erant mulieres illa: vel deni-que à quodam calceamenti genere; hæc enim tria ſignificat vox βαττα-ρω. P.3,15,30.
Baſſus. P. 1, 4. *fortè legendum* Battus, *ut ſit ille de quo Ovidius Triſtium l.4. eleg.*10. Battus quoq; clarus Jambo.
Batti ſepulcrum *in regione Cyrenaica; fuit enim Battus princeps Cyreneorũ.* C.67, 6.
Battiades Callimachus, *ita dictus, quod Cyrenenſis fuerit.* Battiadæ carmina, *i.e. Jambici verſus à Callimacho ſcripti.* C.64,16. 113,2.
BEATUS quater. T.1,11,63.
beati, *pro divites.* P.2, 17, 33.2,18,25.
beatior, *pro locupletior.* C.10, 17.
beata dona, *i.e. opulenta.* C.67,14.
Belgicus color turpis ore Romano. P.2, 13, 104.
Bellerophontæi equi humor, *Fons Hippocrenes pulſu pedis Pegaſei factus: Pegaſo autem invectus Bellerophon Chimeram interfecit.* P.3,2,2.
BELLUM, *pro rixa.* P.3,4, 41.
belli ſonus necdum ultra Tiberim. P.4, 10, 25.
bello expertæ proræ *paſſiva ſignificatione.* P.3,3,7.
bella pugnata mihi ſunt. C.37, 1.
bella in gremio gerere, *obſcœnum eſt.* P.3, 6, 32.
bellicus equus. P.4,4,14.
belligerans. P.4,10, 40.
Bellona *Martis pediſſequa.* Bellonæ furor, *quo ſacerdotes ejus Dea correpti futura prædicebant. v. Lactantium l.1. Divin. Inſtit. c.2.* T.1, 7, 51. *Horatius de illo Sat.3.l.2.* Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
bella puella. T.3,4,52.
Benacus lacus *prope Veronam, hodiè:* Lago di Garda. C. 4, 24.
BENE ac beatè eſſe. C.14, 10.23,15.
bene concordes. P.2,23,6.
bene & placide quieſcas. T.2,4,49.
bene habet, *i. e. o factum bene.* P.4,11, 67.
bene, *pro fortiter.* T.1,5,1.
bene quieſcat ſub humo. T.2,7,12.
bene dicere aliquem ad pocula, *id quod nobis eſt:* far de'brindiſi alla ſalute di chi che ſia. T.2,1,31.
bene noſſe. P.2,20,8.
bene velle ac amare *non idem.* C.71,8. *v. obſerv.*
benefacta. C.75,1. P.1,1,16. 2,1,24.
benigne facere. C.72, 3.
benignè, *i.e. largè, liberaliter.* C.66, 3.
Beronices coma. C. 65, *ubi vide argumentum.*
Beroniceus vertex. C. 65, 8.
beryllus *gemma Indica, ſmaragdo ſimilis, auctore Plin.l.37.c.5.* digito ſolitus. P.4,7,9.
beta languidior. C.66, 21. *v. obſerv.*
bibere ex una aqua. P.2,18,32.
bipenni lacertos ſuos cædebant ſacerdotes Bellonæ. T.1,7,13.
Biſtoniæ rupes, *ita dicta à Biſtonibus Thraciæ populis.* P.2,21, 32.
Bithynia, *provincia contigua Galatiæ, atque Aſia minori: olim à Ponto diſcreta, deinde una & eadem.* C.10,7.
Bithyni campi. C. 31, 5.
BLANDUS. blanda culpa perurit. P.4,5,19.
blanda fides, *i. e. fidei Deorum vafra obteſtatio.* T.3,6, 46.
blandum thus. T.3,3,2. P.4,6, 5.
blandos vultus offerre. T.1,7,1.
blanda Veneris arma. P.4,1,137.
blanditiæ. *blanditiarum vis.* P.1,9,30, *& infra.*
blanditiis nullis tutum credere. P. 1, 15,42.
blanditias componere voce tremula. T.1,5,49.
blanditias dicere. T.1,1,86.
blanditias vendere. T.1,10, 77.
blanditiis empta oſcula. P.3,10,35.
blanditiis probum eſſe non ſinere. P.2,14,4.
Boaria arua, *forum Romæ ſic appellatum à bovibus Herculis ex Hiſpania illuc advectis. Pompejus tamen Feſtus ita dictum cenſet, quòd ibi venderentur boves.* P.2,9,19.
Boebeis *Theſſaliæ lacus.* Boebeidos undæ ſanctæ. P.2,2,63.

bom-

bombi rauciſoni. C.63, 263. *Perſius, 1. Sat. ſeu potiùs Nero Cæſar à Perſio deriſus:* Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis.
BONUS *pro pulchro.* C.6, 15.15, 10.87, 1.87, 3.107, 1. T.2, 4, 45. P.2, 13, 102. 2, 19, 12.
bona, *pro miti.* T.2, 7, 25.
bonum facinus. C.55, 27.
bonum, *pro utili.* P.2, 23, 24.
bonæ, *pro faciles.* P.2, 15, 52.
bona paſcua. T.4, 3, 1.
bona propria membrorum. P.1, 2, 6.
bona ſcripta tabellis. P.3, 21, 2.
bona verba dicere, *in re ſacra.* T.2, 2, 1.
Bona Dea, *cui Romanæ feminæ in operto ſacrificabant, excluſis maribus. Lactantio eſt Fauna ſoror Fauni regis Italorum: Tertulliano Penelope: aliis Ceres, aliis Maia.* Bonæ Deæ ſacra maribus non adeunda. T.1, 7, 22. Dea feminea. P.4, 9, 25. v. Juvenal. Sat. 6.
Bononienſis Rufa. C.59, 1.
Bootes, *cæleſte ſidus ad Septemtrionem, Urſæ vicinum.* C.65, 67. P.3, 3, 57.
Boreas. P.2, 18, 51. v. Aquilo.
Boreæ flabra. P.2, 18, 70.
Boryſthenidæ, *populi circa Boryſthenem fluvium Scythiæ Europeæ.* hiberni. P.2, 6, 18.
BOS Memphitis, *certis inſignibus clarus, Apis dictus ab Ægyptiis: quo deficiente ſimilem alium luctu magno quærebant. De hoc vide Plin. l.8. c.46.* T.1, 8, 28.
bovis torvi forma candida. P.2, 21, 114.
boves grandævi. P.2, 17, 42.
boves cœli præbebant balthea. P.4, 10, 22.
boves capite coronato. T.2, 1, 8.
boves fata premonuerunt. *in prodigiis.* T.2, 5, 78.
boves Herculis. P.4, 9.
boves macræ vilia ſacra ducebant. P.4, 1, 22.
boves ſteriles *ad arandum.* T.2, 3, 8.
boves, & plauſtra verſare. P.3, 3, 57.
boves jungere. T.1, 1, 60.
boves quatuor ahenea Myronis. P.2, 21, 28. v. Myron.
Boſphora, *ſunt duo anguſta freta, alterum Thracium ad ingreſſū Ponti Euxini: alterum Cimmerium ad oſtium paludis Mæotidis. frequentius Boſphori dicuntur.* capta manu Pompeii, *cum ſcilicet Mithridatis copias fudit.* P.3, 9, 68.
Bovillæ ſuburbanæ, *vicus prope Romā.* P.4, 1, 33.
BRACCÆ *veſtimenti genus, Perſis, Medis, Armeniis, Getis, & nonnullis Gallorum uſitatiſſimum: ideoque pars Galliæ braccata dicta pars verò togata, quæ Romani amictus conſuetudinem ſervabat.* braccæ virgatæ *barbari militis.* P.4, 10, 43.
braccati milites *Perſæ.* P.3, 3, 17.
BRACHIA catenis liventia. P.4, 7, 75.
brachia Cleopatræ colubris admorſa. P.3, 9, 53.
brachia collo pendentia. T.3, 6, 45.
brachia læſa. P.2, 12, 20.
brachia loris gaudentia ad ceſtum ligare, *mos antiquorum pugilum.* P.3, 12, 9. v. ceſtus.
brachia mento *naufragi* ſupponere. P.3, 5, 35.
brachia plagis laſſare. P.4, 8, 67.
brachia ſacris cultris laniare, *quod erat ſacerdotum Bellonæ.* P.2, 16, 15.
brachia ſomno incerto permittere. P.4, 4, 67.
brachia tendere multa cum fide, *i. e. ſupplicare alicui, Deorum fidem obteſtando.* T.3, 4, 64.
brachia vario amplexu mutare. *in obſcœnis.* P.2, 12, 9.
brachia victa urgenti dare, *dictum de nova nupta.* P.4, 3, 12.
brachiolum teres. C.60, 181.
brachia, *dictum de arbore, analogicè.* C.63, 105.
braſſica vincta levi junco. P.4, 2, 44.
Brennus, *Gallorum Dux, qui Delphicum Apollinis templum ſpoliare aggreſſus, terramotu, variiſque prodigiis abſterritus eſt. Hunc alii tradunt igne obcæcatum à Phœbo, alii prælio victū*

vulneratumque, hauſto veneno, ſponte occubuiſſe. v. Pauſaniam in Phocicis. P.3,11,53.
breve, pro paulò ante, ut cenſet Joſeph. Scaliger. C.60, 187.
Brimo, eadem quæ Proſerpina. Mercurii vim paſſa. P.2,2,64.
Briſeis, uxor Lyrneſſiorum regis: deinde viro interfecto, patriaque ſubverſa in Achillis poteſtatem redacta. Eam cum Agamemnon rapuiſſet, Achilles iratus tamdiu pugnare deſtitit adversùs Trojanos, donec ſibi reſtitueretur, magnis inſuper donis adjectis. P.2, 7, 45. 2, 16, 29. abducta. P.2,15,1. formoſa. P.2,7,21.
BRITANNIA, magna inſula Septemtrionalis contra Galliam ſita: [illegible]ugum Romanorum paſſa primum ſub C. Cæſare, deinde penitus ſub Claudio. Britannia curru picto. P.4,3,9. ultima. C.29, 4.
Britanniæ. C.29,21. 45,22.
Britannus Romano Marte invictus tempore Tibulli. T.4,1,150.
Britanni infecti, i.e. ſapone flavo comas tincti. P.2,13,99. ultimi, & horribiles. C.11,12.
Britannos claſſe ſequi. P.2,18, 63.
Britanna eſſeda, vehiculi genus. P.2,1, 86.
Brixia, Galliæ Ciſalpinæ oppidum clariſſimum. Veronæ mater. C.66, 32.
brumæ tempora dupliceutur. P.1,8,9.
Brutus. duo fuere hujus cognominis viri fortiſſimi: alter L. Brutus, qui urbe Tarquinios expulit, primusque Conſul fuit: alter, jam ſeneſcente Republica, M. Brutus unus conjuratorum, quì Cęſarem occiderunt. Ambo libertatis vindices, at diſpari fortuna.
Bruti [illegible]cures. P.4,1,45.
buccina, propriè cornu bubulum, quod ſæculis rudioribus vicem tubæ præſtabat. P.4,1,13.
buccina paſtoris cantat. P.4,10, 29.
buccina quarta caſtrorum canit lucem venturam. P.4,4,63.
bullam auream rudi collo demittere, puerorum ingenuorum erat prætextam exuentium. P.4,1, 131.
BUSTUM contemptum. P.1,19,21.
buſtum cędere ſaxis. P.4,5,75.
buſta Craſſi. P.4,5,84. v. Craſſus.
buſta jacentia, i.e. humilia. P.3,4, 29.
buſta Niobes bis ſex. P.2,15,7. v. obſerv.
buſta piare cado effracto. P.4,7, 34. v. obſerv.
buxum cavum, pro tibia. P.4,8,42.
buxus vulgaris. P.3,21, 6.

C

CAcara charta. C.36,1.
cachinni plangor. C.53, 275.
cacumina Pindi trementia. P.3,3,55. v. Pindus.
Cacus, Vulcani filius, famoſus latro in Aventino nemore: ob ſurreptas boves ab Hercule clava confectus. v. Virg.8. Æneid. Ovid.l.1. Faſtorum. Liv. l. 1. P.4, 9.
CADERE pro fidem frangere. T.4,10,2.
cadere pro vano, i.e. flocci fieri. P.1,10. 24.
cadere ſub armis. P.2,8,1.
cadant. pro accidant. T.4,1,191. 1,7,91. v. vota.
Cadi Mygdonii: Phrygiæ urbi eo nomine, ut placet Joſepho Scalig. P.4,6,8.
Cadmus, Agenoris regis Tyriorum filius, qui miſſus à patre ad quærendam ſororem Europam, feſſus in Bœotia conſedit, atque ibi Thebas condidit. In ſerpentem poſteà cum uxore mutatus. v. Ovid. 3. & 4. Metamorph. Cadmæa mater Agave, quæ Bacchi ſacris operata, dum aprum venari putat, Pentheum filium ſororum ope diſcerpſit. Hoc accidit Pentheo, quòd novam Liberi religionem ſpreviſſet. T. 3, 6, 24.
Cadmææ Thebæ. P.1,7, 1. Cadmi arx Thebæ. P.3,7, 38.
cadus Chius, i.e. vinum Chium ſervans. T.2,1,28.
cado vincla ſolvere. T.2,1,28.
cęcus. cęcum iter verſare. metaph. P. 3,12,32.
cęci loci inferorum. P.1,19, 8.

cęca-

Digitized by Google

cęcare aſtu. P.4,5,15.
Cęcilius poeta, *qui de matre Deorum poema conſcripſit.* C. 35.
Cęcilius quidam alius. C.66, 9.
cędere. *in obſcœnis.* C.56, 7.
cędes Polixenia. C.63,364. *v.* Polixena.
cędem agnis dies *ominoſa* denuntiat. P.4,3,61.
cęlati ſervi, *pro ſtigmate inuſti.* P.4,5, 52.
cęlata juga, *i.e. currus affabrè ſculpti.* P.2, 1, 86.
CÆLUM pendens. T.4,1, 23. patuit moribus. P.4,11,101.
cęlum ęquinoctiale. C.46, 2.
cęli janua. C.57,115.
cęli tempus, *i.e. ætheris temperies.* P. 2, 1, 78.
cęlum votis implere. T.3,3, 1.
cęlo clauduntur omnia. T.4,1,23.
cęlo miſſus. T.1,3, 90.
cęleſtis, *pro Deo.* T.2,4,35.
cęleſtes, *pro Divis.* T.1,10,5. 4,1,14.
cęleſtes heri. C.67,76.
cęleſtum fidem comprecari. C.63, 191.
cęlites agricolæ. T.2,1,36.
CÆRULA forma, *i.e. coma cęruleo colore imbuta.* P.2,13,102.
cęrula mater *Achillis, i.e. Thetis Dea maris.* P.2,7,51.
cęrula ratis Charontis, *i.e. mucida.* P.2,19,40. *Virg.6.Æneid.* Cęruleam advertit puppim.
cęruleus fucus. P.2,13,101.
CÆSAR Julius. C.57. 91. ſocer Pompeii. P.3,9,38. Cæſaris monumenta. C.11, 10. Cæſaris *apotheoſis.* P.3, 16, 34.
CÆSAR Auguſtus. P.2,1, 25. 3,7,27. 4,1,46.4,6,13.4,11,58. Deus. P.3,3,1. magnus. P.2,21,2. magnus in armis. P.2, 6, 5.
Cæſaris enſes. P.1, 21, 7.
Cæſaris rates fortes. P.2,23, 61.
Cæſaris virtus, & gloria. P.2,13,41.
Cæſaris focos amplecti, *i.e. familiæ Auguſtæ inſeri.* v. Auguſtus. P.3,16. 12.
Cæſii, *mali poetæ.* C.14,18.
Cæus, *unus ex Gigantibus, qui Jovi arma intulerunt.* P.3,7,48.
Caius *triſyllabum.* C.10, 30.
Cajus Cinna. C.10,30. *v.* Cinna.
Calais, & Zethes, *alati Boreæ filii ex Orithyia: fuerunt è numero Argonautarum, Harpyiaſque à Phinei menſis pepulerunt.* P.1,20,25. *v.* Zethes.
Calamis, *nobiliſſimus ſtatuarius, cujus præcipua gloria in equis effingendis. De hoc vide Plin. l.34.c.8.* P.3,7,10.
CALAMUS *venatorius.* P.3,11,46.
calamo piſces prædari. P.4,2,37.
calamo ſtricto avem figere. P.2,14,24.
calami Panos. P.3,2,30. *v.* Pan.
calathi, *pro ſcyphis.* calathis ſtrata folia natant. P.2,12,52.
calathiſci virgati, *i.e. quaſilli viminei.* C.53,319.
Calchas, *notus divinator in caſtris Græcorum adverſus Trojam. Fuit illi genus à Melampode.* P.4,1, 109.
Calendæ Martiæ. T.3,11.4,2,1.
Calendæ ratæ. P.4,3,53.
calix auratus. P.2, 22, 40. coronatus. T.2,5,98.
calices amariores, *i.e. vino vetuſtiore ſpumantes.* C.27,2.
CALLIMACHUS anguſto pectore. P.2,1,40. non inflatus. P.2,23,32.
Callimachi libelli. P.3,7, 43.
Callimachi manes. P.3,1,1.
Callimachus Romanus, *Propertius.* P.4,1,64.
Calliope, *Muſarum anteſignana, quæ idcirco ab Horatio* Regina *dicitur. Nomen accepit* ἀπὸ τῆς καλῆς ὀπός, *ab optima voce.* P.2,1.3. 3,2,5. 4, 6, 12. vitiata ab oeagro, *ex quo peperit Orpheum, & Cymothoea.* P.2,21.31.
Calliopea, *eadem quæ* Calliope. P. 1, 2, 28. 3,1,54. 3,2, 38.
Calliſto Lycaonia, *i.e. Lycaonis filia, una comitum Dianæ, quæ à Jove per dolum conſtuprata, ira Junonis in urſam mutata eſt. Hanc poſteà Jupiter miſeratione tactus inter celeſtia ſidera collocavit. Lucet in cardine ſeptemtrionali, & vocatur* Helice. *v. Ovid.*

 2. *Me-*

2. *Metamorph.* C.65, 66.
Calliſto u 'a. P.2, 19, 23.
calor *febrilis.* T.4. 11, 2.
calores, *i. e. amores* aliò transferre. P.2, 12, 35.
calere ad nova lucra, *dictum de villi-maris.* P.4, 3, 62.
Calpe, *mons in finibus Hiſpania, una columnarum Herculis.* P.3, 10, 25.
Calvus Licinius, *Orator, & Poeta, monumentis veterum illuſtris.* C. 14. 50. 53, 3. 93. P.2, 17, 40. 2, 23, 89.
Calypſo, *filia Oceani, ut refert Heſiodus in Theogonia, apud quam Ulyſſes diu moratus eſt, ut ex Homero cognoſcimus.* P.1, 15, 9. 2, 15, 49.
Calypſo Atlantis, *i. e. Atlantis filia juxta Tibullum, qui videtur aliam opinionem ſecutus.* T.4, 1, 77.
Cambyſes *Cyri Perſarum regis filius, & ſucceſſor.* P.2, 18, 23.
Camerius. C.55.
camera eburna. P.3, 1, 50.
Camillus Furius, *Veiorum everſor, qui ob invidiam à patria expulſus, cum audiſſet eam à Senonibus captam, improviſò reverſus hoſtes profligavit, & Capitolium in libertatem aſſeruit. v. Livium l.5.* Camilli ſigna. P.3, 9, 77.
Camilli magni, *multitudinis numero.* P.3, 7, 31.
Camœnæ *Muſæ.* T.4, 1, 24. 4, 1, 192. P.3, 8, 1.
Campania, *Italia provincia prope mare Tyrrhenum: hodiè* Terra di lavoro. pinguis. P.3, 3, 27.
Campania terra. T.1. 10, 33.
CAMPUS Martius, *locus Romæ, prope Tiberim, ubi nobilis juventus honeſtis exercitationibus operam dabat. v. Horatium ode 8. l. 1.* Campi cura. P.2, 13, 34. Campeſtribus armis utilis, *i.e. Campi Martii.* P.3, 7, 19.
campus minor. C.55, 3. *v. obſerv.*
campum equo dare. P.2, 8, 6.
campo concurrere. P.4, 10, 35. *Italis:* venire à battaglia campale.
Cancer, *Zodiaci ſignum ſolſtitiale.* Octipes. P.4, 1, 150.
CANDOR falſus. P.1, 2, 19. fuſcus, *i. e. ſemiplenus.* P. 2, 17, 78. plenus. P.2, 17, 77. quæſitus, *i.e. arte paratus.* P 3, 22, 8.
candorem præferre. T.3, 4, 29.
candidi Soles, *i.e. fauſti dies.* C.8, 3.
candida fata. T.3, 6, 30.
candidior & candidior. T.1, 8, 64.
candidius nive hiberna. C.79, 2.
candeſcere canis. T.1, 11, 42.
canephora virgo. P.4, 8, 6.
CANERE ingratæ puellæ. P.2, 23, 72.
canere inter libellos. P.3, 7, 43.
canere inter opus. T.2, 7, 8.
canere, *pro vaticinari.* T.1, 7, 56. 1, 8, 1.
canimus fruſtra. T.1, 6, 31. v. cantus, carmen.
CANIS cuſtos liminis. T 2, 4, 32.
canis experrecta in dolores *alicujus.* P.4, 5, 71.
canis inſtabat. T.1, 7, 32.
canes armillati colla Moloſſa. P.4, 8, 24.
canes ebria ſigna fugæ nocturnæ. P.3, 2, 48.
canes Lacones. P.3, 12, 14.
canes vocales. P.4, 4, 84.
canes monere. P.2, 14, 20.
Canis tergeminus, *i. e. Cerberus terno capite horrendus.* P.4, 7, 52.
Canes Hecates. T.1, 2, 52. *Virg. 6. Æneid.* viſæque Canes ululare per umbram.
Canes Scyllæi. T.4, 1, 72. *v.* Scylla.
Canis *Aſtrum, ſive Seirius.* T.1, 1, 49. 1, 4, 36. 4, 1, 11. æſtivus. T.3, 5, 2. ſiccus. P.2, 19, 4.
Canis æſtivi ſicca tempora. T.1, 4, 6.
Canes damnoſi, *peſſimus talorũ jactus, ita dictus.* P.4, 8, 45.
caniſtra tremunt in palmis virginis. P.4, 8, 12.
caniſtra myrto vincta gerere, *in ſacris.* T.1. 11, 27.
Cannenſis pugna, *in qua Romani à Carthaginienſibus turpiſſima clade affecti, apud Cannas ignobile Apulia oppidum. v. Liv. l. 22.* P.3, 2, 10.
Canopus, *oppidum cujuſdam inſula Niliaca, meretriciis artibus famoſum.* P.3, 9, 39.

Cano-

Digitized by Google

Canopia litora. C.65, 58.
CANTUS. *cantus magici vires.* T. 1, 6, 19.
cantus felices. T.3,4, 40.
cantus ſalutiferi. T.4,4,10.
cantamina Muſæ magicæ. P.4,4, 51.
cantata Luna. P.1,5,13.
cantica jactare. P.4,5, 45.
CANUS. cana ſenecta caput inficit. T.1,9,42.
cani capilli nigros lędunt. T.3, 5, 15.
canitiem pulvere fœdare, *ſignum vehementiſſimi doloris.* C.63,224.
caneret, *prima longa, ſecunda brevi, pro canderet.* P.2,13, 81.
Capaneus, *unus è ſeptem ducibus, qui ad Thebas obſidendas profecti ſunt. Hic religionum omnium contemptor, dum in ſuperos, & Jovem ipſum convitia jactat, ſubito fulmine ictus eſt.* Capanei ruina Jovi grata. P.2, 23, 40. v. agmina ſeptem. *Statium l.* 10. *Thebaidos.*
Capena porta Romana. P.4, 3,71.
caper, *pro axillarum graveolentia. metaph.* C.58, 6.
capella cornipes. C.19, 16.
capella delicata. C.20, 10.
CAPERE, *pro allicere.* T.1, 4, 3. *ibid. verſu* 73. 3,6,35. P.1, 1, 1. 2, 12, 15. 2,2, 19. 2,16,78.
capere, *pro circumdare.* P.4,9,49.
captus, *pro deprenſus.* P.2, 16, 66.
capta, *pro allecta.* P.3,13,6.
captorum lacrymę ſupplices. P.1,16,4
captare carpenta, *i.e. aſſequi velle rhedam praecurrentem* P.4,8,23.
captiva, *pro captivam.* P.3,4,34.
captivum ſedere ad alienos penates. P.4,4,33.
Caphatea ſaxa, *promontorium Eubœa inſulæ, in quod victrix Græcorum claſſis miſerè impegit.* P.3,5,35. v. Nauplius.
CAPILLUS ornatus. P.1,2, 1.
capilli rari vincula furtiva, *exſequiæ aniles fuerint.* P.4,5,69. *v. obſerv.*
capilli Genii unguento ſtillantes. T. 1,8,51. *v.* Genius.
capilli horrentes. T.2,3,23.
capilli ſciſſi. T.1,11, 53.
capilli Sole uſti. T.1,10,15.
capilli ſparſi ad frontem errantes. P. 2, 1, 7.
capilli umbrarum uſti. T.1,11, 37.
capillos albos a ſtirpe tollere, vellere. T.1,9,45. P.3,22, 33.
capillos arte colere. T.1,7,45. 1,9,9.
capillos invadere. P.3,5,5.
capillos lapſos formare. P.1,3,23.
capillos trahere. P.3,13,13.
capillis ductari. T.1,7,77.
capillis ſuſpenſis cędebantur ſervi. P. 4, 7, 41. *v.* coma, crinis.
Capitolia nubila primo fumo, *i.e. noctis caligine increbeſcente minus conſpicua* P.4,4,27.
Capricornus, *Zodiaci ſignum brumale.* lotus aqua Heſperia. P.4,1,108.
caprificus, *i. e. ficus ſilveſtris, numquã matureſcens, cujus tanta vis eſt, ut marmora findat, quamvis duriſſima.* P.4,5,74. *v. Plin. l.* 15, *c.* 79.
capſula librorum. C.67, 36.
CAPUT hoc. P.2,7,52. 2, 6,7.
caput nixum manibus non certis. P,1, 3, 8.
caput pluma effultum. P.3,5, 64.
caput unctius. C. 10, 11.
capiti tumultus obiectus, *i. e. periculum vitæ imminens.* P.2, 18, 65.
capite & collo ſerta gerere. T.1,8,52.
caput componere, *i. e. concumbere.* T.1,5,8.
caput flore vacuum relinquere. P.3,8, 16.
caput habere in roſa verna. *i.e. cingere roſeis corollis.* P.3, 3, 44.
caput in humo ponere, *i.e. humi jacere.* P.3,13, 16.
caput nitidum tarda arte comere. T. 1, 9, 16.
caput ponere *cum aliqua. in obſcœnis.* P.2,11,22.
caput premere pedibus impoſitis. P.1, 1, 4.
caput ſopore vincere. P.3,15,42.
caput tingere externo nitore. P.2,13, 100.
capita vi jacere, *geſtus fanaticorum ſacer-*

Digitized by Google

ſacerdotum Cybeles. C.62, 23.
caput ab Ænea ſuperſtes. P.3, 3, 20.
caput fidele. P.2, 1, 36.
caput ſignorum, *i.e. vertex ſtatuarum.* P.2, 8, 25.
caput, *pro cauſſa, atque origine.* P. 3, 5, 4.
caput fluminum, *i. e. fons.* P.2, 12, 33.
caput fontis. P.3, 17, 6.
caput hiſtoriæ prabere, *i.e. argumentũ hiſtoriæ fieri.* P.3, 18, 28.
carbaſus alba. P.4, 11, 54.
carbaſa lina, *i.e. byſſina.* P.4. 3, 64.
carbatinæ crepidæ, *ruſtici calceamenti genus, ut primus explicavit Angelus Politianus Miſcellan. cent.* 1. c. 2. C. 95, 4.
CARDO. cardine tacito fores vertere. T.1, 7, 12.
cardine verſo. T.1, 2, 10.
cardines taciti. P.1, 16, 26.
carina fracta in portu. P.2, 17, 64.
carinæ coronatæ. P.3, 22, 15.
CARMEN grave. P.1, 9, 9. inerme, P.4, 6, 32. *nuptiale.* C.60. 61.
carminis nomen *alicunde* it. P.1, 7, 10.
carminis obſequium. P.1, 8, 40.
carminis in orbem redire. P.3, 1, 39.
carmine, *pro carmini.* P.2, 23, 84.
carmen aris libare. P.4, 6, 7.
carmen columna ſcribere. P.4, 7, 83.
carmen facere. P.2, 23, 79.
carmen fatorum jurare. P.4, 7, 51.
carmen hiare tacita lita, *dictum de ſimulacro Apollinis.* P.2, 21, 6.
carmen tenuare. P.3, 1, 5.
carmina *Caſſandra* ſero rata. P.4, 1, 51.
carmina ducere in nomen *alicujus.* P. 4, 6, 13.
carmina facere. P.2, 7, 33.
carmina nervis aptare, *i.e. cithara accommodare.* P.3, 2, 35.
carmina ſonare. P.2, 21, 16.
carmina ſubiicere, *i.e. dictare.* P.1, 7, 20.
carmina tentare. P.2, 2, 29.
carmina verſu deducere, *conſtat enim carmen ex verſibus.* P.1, 16, 41.
carminum magicorum vis. T.1, 2, 44.
carminibus, & herbis devovere. T. 1, 9, 17.
Carnuti, *populi Galliæ Lugdunenſis.* flavi. T.1, 8, 12.
Carpathium mare, *dictum ab inſula Carpatho; circa Rhodum & Cyprum ſe diffundens.* P.3, 5, 28.
Carpathiæ undæ. P.2, 4, 11.
Carthago, *urbs Africa litoralis, quæ à Didone condita fertur. Æmulam fuiſſe Romana potentia, tandemque à Scipione deletam, vel pueris notum eſt.* Carthaginis animi. P.2, 1, 23.
CARUS. cara, quantum nec filia matri. T.3, 4, 51.
cara, quamvis perfida. T.3, 6, 56.
carior, & carius auro. C.104, 3. T. 1, 9, 31.
carior me ipſo. C.67, 159.
carior oculis. C.101, 2.
care nox vertitur. P.2, 16, 67.
Caryſtos, *oppidum Euboea, marmoribus nobile.* T.3, 3, 14.
caſa ſine arte facta. P.4, 1, 6.
caſa immunda latere. P.2, 16, 66.
caſas ex virgis ſtruere, *ludus puerilis.* T.2, 1, 24. *ſic Horatius S.* 3. *l.* 2. Ædificare caſas, ploſtello adjungere mures: Ludere par impar, equitare in arundine longa.
caſia, *frutex peregrinus, cujus naturam conſiderat Plin. l.* 12. *c.* 19. T.1, 3, 61.
Caſſandra *vates, Priami filia.* P.4, 1, 117. non credita. P.3, 11, 64.
caſſes imponere. P.4, 2, 33.
caſſes tendere, *pro inſidiari.* T.1, 7, 5.
caſſida, *pro caſſis.* P.3, 9, 15.
Caſſiope, *mater Andromedes, poſteà celeſte ſidus.* P.1, 17, 3. *v.* Andromede.
Caſtalia arbor, *à fonte Caſtalio.* P.3, 2, 13.
Caſtalia umbra. T.3, 1, 16.
Caſtor, *filius Jovis & Leda, Clytemneſtra gemellus.* P.1, 2, 15. equum domitor. P.3, 12, 17.
Caſtoris equus *Cyllarus.* P.2, 6, 16.
Caſtor & Pullux gemelli. C.4, 27. 67, 65. P.2, 18, 9. *v.* Pollux.
CASTRA decem annorum *apud Trojam.* P.3, 10, 25.
caſtra ſilentia tuba intermiſſa. P. 4, 4, 80.

caſtra

caſtra puellis Romanis non patebāt. P.4,3,45.
caſtra comitare. P.2,6, 15.
caſtra coronare humo ſuggeſta. P.4, 4, 80.
caſtra ponere, T.1,1, 70.
caſtra rogis egerere. P.4,6, 34.
caſtra ſequi. T.2, 6, 1.
caſtra movere toro mutato. *adagium.* P.4,8, 28.
CASTUS. caſta domo gaudere. T. 3, 4, 60.
caſta placent ſuperis. T.2,1,13.
CASUS. caſum conſortem evadere. P.1,21, 1.
caſu *alicujus* lætari, *i.e.alienis infortuniis gaudere.* P.1,13,1.
caſus alios periculorum. C.23, 11.
catagraphi Thyni. C.25,7. *v.obſerv.*
cataphractus ferreus. P.3,10, 11.
catalla barbara, *in qua ſervi venales proſtabant.* T.2,6,42.
CATENA manus corrumpit. P.3,13, 20.
catena teneri. *metaph.* T.4,5, 15.
catenæ maternæ Andromedes, *quas videlicet ob matris ſuperbiā gerebat.* P.4, 7, 65.
cathedra poſita ſcribebant feminę. P.4, 5, 37.
Cato *Grammaticus.* C.56.
Catullus. P.2,17,40. laſcivus. P.2, 23, 87. doctus. T.3,6, 41.
catulus Gallicanus. C.42,9. *v.obſerv.*
Caucaſus *Scythia mons.* P.1,14,6. Caucaſia rupes. P.2,1,77.
Caucaſiæ aves, *i.e.aquila Promethei pectus rodens.* P.2,17,54. *v.* Prometheus.
cauda boves averſos trahere. P.4,9,12.
caverem *à* cavo, vis, *tertia conjugationis, ut apud Virg.* litora fervere late *à fervo, vis.* Tib.1,4, 67.
cave omne tale iter. P.4,8, 6.
Caurus ventus, *idem qui Corus ab occaſu ſolſtitiali ſpirat.* T.1,5, 35.
CAUSA frangit, & attollit vires in milite. P.4,6,51.
cauſa perorata eſt. P.4, 11, 98.
cauſam aliquam prætendere. T.4,6,5.
cauſæ juſti amoris. T.1,4,70.
cauſas aperite. P.4,10,1.
cauſari. T.1,3,17. P.4,4,23.
cautes obnoxia ventis. T.2, 4, 9.
cautum eſſe ad laqueos. T.1,10,46.
CAVUS *Mevania* campus. P.4,1,123. *v.* Mevania.
cavo hiatum diducere. P.4,1,149.
cava manu pretium flagitare. T.2,4 14.
cavi pumices. P.3,2,28.
cava metalla. P.3,11,5. *v.* metalla.
cava tigna. P.4,6,50.
Cayſtri quadriga, *i.e.quatuor urbes nobiliſſimæ, ut placet Joſepho Scaligero, Epheſus, Smyrna, Colophon, Miletus: quarum princeps eſt Epheſus ad Cayſtrum ſita.* P.3,20, 15.
Cecropia, *civitas Attica, ſic dicta à Cecrope rege.* C.63,79.
Cecropia folia. P.2,15,6.
Cecropii coloni. P.2,22, 19.
cedere, *pro decedere.* P.1,3,1.
cedere in aſtra ab humana via. P. 3, 16, 34.
cedat, *pro concedat.* P.1,9,28.
cede agedum. P.4,9,54.
Cepheia Andromede, *i.e.filia Cephei regis Æthiopum.* P.1, 3, 3.
Cephea Meroe, *inſula Niliaca, ſita ſub Cancri Tropico.* P.4,6, 78.
celebrare, *pro frequentare.* T.1, 3, 33. P.1,16,3.
celebrare *aliquem* multo ſermone, *i.e. aſſiduè cum aliquo verſari, ſapius congredi, colloqui diutius.* T.1,7,17.
Celtiberia terra, *exterioris Hiſpaniæ provincia.* C.39, 17. cuniculoſa. C. 37, 18.
Celtiber. C.39, 17.
cenam de rogo rapere. C.59, 3.
Cenina arx. P.4,10,9. *v.* Acron.
cenſuræ lex. P.4, 11, 41.
Centauri, *ab Ixione geniti ex nube.* P.2,2,62. 2,7,9. *v.* Ixion.
Centaurica ſaxa proris impoſita. P. 4,6,49. *v. obſerv.*
centum *Romuli* patres. P.4,1,14.
centum æquoreæ puellæ, *i.e.Nymphæ Nereides, Oceanitides.* P.3,5,33.
cera ſordida, *i.e.tabella trita.* P.3,21,6.

cera Romana, *i.e. Romani poetæ cerea imago.* P.4,6,3.
ceraſi. P.4,2,15.
Ceraunia, *montes Epiri, nautis infeſti.* P.1,8,19. 2,03,3.
ceraſtæ ſquamoſo ventre. P.3,20,27.
Cerberus, *Typhonis & Echidnæ filius, ut Heſiodus tradit in Theogonia. Hunc Pluto præfecit januæ inferorum. Triceps autem fuit, colloque ſerpentibus crinito.* T.1,3,71. 1,11,36. 3,4,87. P.4,7,90. trifaux. P.3,3,66. ultor. P.4,5,3.
Cerberus nullas umbras petat. P.4,11,25.
Ceres, *filia Saturni ex Opi, legum & frugum inventrix. Sacra huius præcipua ſilentii religione colebantur.* T.1,1,21. 2,5,60. *ibid. verſu* 84. ſpicis redimita. T.2,1,4. colit arua. T.4,1,164.
Cerinthus, *formoſus juvenis, Sulpitiæ amator.* T.l.4. *paſſim.*
Cerinthi natalis. T.2,2.
certamen vini mite. T.3,6,11.
CERTUS, *pro fidelis.* P.2,17,22.
certa, *eodem ſenſu.* P.2,23,11. 1,19,24.
certos amores ſpondere. P.2,20,19.
certos amores ſubducere. P.1,8,45.
certa certis auctoribus ferre. P.4,1,77.
cerva ſilvicultrix. C.62,73.
cervi, *ſunt rami ad vallum muniendum in terram altè depacti, cervinis cornibus non diſſimiles.* T.4,5,84.
cervix deſecta. P.4,10,37.
cervix olivo manans. P.3,15,31.
cervix toroſa. C.62,83.
ceſtus, *chirotheca è pelle bubula, plumbo inſuto gravis, qua pugiles olim manus & brachia vinciebant.* P.3,12,9. v. *Virgilium* 5. *Æneid. & Valeriũ Flaccum* 4. *Argonaut. ubi pugnam Amyci & Pollucis deſcribit.*
Chalybes, *populi Themyſcireni regionis, ultra Cappadociã: fabrili opere quondam inſignes.* C.65,48.
Chaoniæ columbæ, *quæ in arboribus nemoris Dodonæi reddebant oracula: à Chaonibus Græciæ populis ita dictæ.* P.1,9,5.
Chariſin averſis cantare, *i.e. Gratiis invitis. Eſt autem Ablativus à Græco Dativo derivatus.* P.4,1,75.
Charon, *portitor inferorum. De quo vide Maronem* 6. *Æneid.* T.1,12,36.
CHARTA anus. C.67,36.
chartæ faſtigia. T.3,1,11.
chartæ regiæ, *i.e. majores.* C.22,6.
chartis facta intexere. T.4,1,5.
chartis tribus omne ævum explicare. C.1,6. *v. obſerv.*
Charybdis *vorago teterrima in freto Siculo, Peloro promontorio adhærens: reſpicit Scyllam ex altera parte ſibi oppoſitam.* C.63,155. T.4,1,73. aquas alternas ſciſſa. P.3,10,28. vorans aqua numquam alternante. P.2,18,54.
Chimæra, *monſtrum horribile natum ex Typhone & Echidna, juxta Heſiodum in Theogonia. Huic ferunt fuiſſe caput leonis, capræ corpus, draconis caudam. Sagittis Bellerophontis tandẽ interiit.* flammam ore volvens. T.3,4,86.
Chinęa Brixiæ ſpecula. C.66,32.
Chiron, *Saturni filius ex Philyra: ſuperioribus corporis partibus humanam ſpeciem, inferioribus equinam præſeferens. Natus eſt autem Centaurus, quòd Saturnus Philyra potiri cupiens in equum ſe mutaverit. Hic medicas artes apprimè calluit, & Achillem Trojanorum perniciem ſub diſciplina diutius habuit.* Phillyrides. P.2,1,62.
Chius cadus, *i.e. vinum continens ex inſula Chio.* T.2,1,28.
Chloris, *amica Propertii à Cynthia funeribus.* P.4,7,72.
Chloris Arſinoe. C.55,54. *v.* Arſinoe.
Choaſpes, *Mediæ fluvius in Tigrim decurrens.* lympha regia. T.4,1,141.
chommoda, *vitioſa pronunciatio.* C.83,1.
CHOREA. choreæ prima pars. P.2,21,33.
choreas imitari nuda ſitra. P.2,14,15.
choreis luſtrare. P.2,8,5.
chorus ſiderum. T.2,1,88.
choris mitrati Cybelles. P.4,7,62.
choris manus implicare. P.3,3,42.

chryſolithus *gemma Æthiopica, colore aureo perlucens*. chryſolithi flavum lumen. P.2,13, 44.
Cicero. C.49. v. M.Tullius.
Cicones Thraciæ populi. T.4,1,54.
Ciconum mons. P.3,10, 25.
Cilicia, *Syriæ contermina regio, longiſſimo tractu inter Taurum, & Ciliciam mare porrecta*. Cilices. T.1,1, 69. intonſi. T.1,8,16.
Ciliſſa ſpica, *nardus eſt aliis, Joſepho Scaligero crocus, cujus rationes videſis*. P.4,6, 74.
Cimbri, *ferociſſimi Germaniæ populi, corpore Giganteo: quos C. Marius debellavit*. P.2,1,24.
Cimmeriæ arces, *à Cimmeriis Scythiæ Aſiaticæ populis*. T.4,1,64.
Cimmerii lacus, *pro inferuis*. T. 3, 5, 24.
Cimothoe *Nereidum una*. cærula. P.2, 18, 16.
cinædior, *i.e. procacior*. C.10, 24.
Cinara *puella*. P.4,1,95.
CINIS mutus. T.2,7, 16.
cinis vento direptus. T.1,7, 60.
cinis Neſtoris poſt tria ſæcla viſus eſt. P.2,10,46. v. Neſtor.
cinis acerba, *i.e. immatura*. C.67, 90.
cinerem alloqui. C.98, 4.
cineres cognati. C.67,98.
cineres majorum. P.4, 11, 37.
cinerarius. C.60, 138.
Cinna, *poeta Smyrnæ auctor*. C.50, 30. 92. 110.
cinnamum odoris multi. P.3,11,8.
circare, *pro circumire*. T.1,3,77. P.4,9, 35.
circumcurſans. C.67,133.
circumſiliens. C.3, 9.
circumriguum pratum. P.1,20, 37.
CIRCE, *Solis filia, magicis artibus inſtructiſſima, quæ ſocios Ulyſſis in porcos mutavit*. T.2,4,55. P.3,10, 27.
Circes pocula. T.4, 1, 61.
Circæum gramen. P.2,1, 55.
Cirene, *oppidum Pentapolitanæ regionis prope Syrtim*. Cirenææ aquæ. *metaph. pro vena poetica Callimachi Cirenenſis*. P.4,6, 4.
Citæis nocturna, *i. e. Medea, ſic dicta à Citæa Colchidis oppido. ſumitur autem pro quavis venefica*. P.2,1,73.
Citæina carmina. P.1,1, 24.
citato pede. C.62, 2.
cives agit diſcordia. P.1,22, 5.
clam ſibi Deum vocare. T.2,1,84.
clamata *meretrix*. P.2,14, 6.
clarificæ voces. C.53,125.
clariſona vox. C.63,320.
Clarius Phœbus, *à Claro inſula ſic appellatus, ubi præcipuè colebatur*. P.2, 21, 9.
claſſica prætoria. P.3,2,41.
claſſica pulſa. T.1,1,4.
CLASSIS centenis alis remigat. P.4, 6, 47.
claſſem ſolvere. P.3,5,53.
claſſe freta findere. P.3,5,2.
claſſes perdere. P.2,16, 33.
claſſica bella, *i.e. naumachia*. P.2,1,28.
clava Herculea. P.4,9, 39.
Claudia, *Appii Cæci filia, Virgo Veſtalis: quæ ob nimiam cultus elegantiam inceſti crimine falsò accuſata, miro Numinis judicio probavit omnibus pudicitiam ſuam. Cum enim imago matris Deorum, adverſo Tiberi, Romam veheretur, & navis repentè ſtetiſſet, nec ullis viribus de loco moveri poſſet, conſulti Sibyllini libri à caſtiſſima demum fœmina pertractam iri reſponderunt. Tum Claudia Deæ ſupplicavit, ut ſi ſe pudicam noſſet, ſequeretur caſtas manus: deinde zona impoſita nullo negotio movit ratem, & ſimulacrũ adduxit*. miniſtra Deæ turritæ. P.4, 11, 52.
Claudius *Marcellus* Siciliæ victor. P. 3, 16, 33.
Claudius *Marcellus* tertia opima tulit e Viridomaro. P.4,10, 39.
clavis ineſt foribus. T.1,7,30.
clavim janua ſenſit. T.2,4, 31.
clavis adunca trochi. P.3,12,6. v. trochus.
clauſtra pollice fallere. P.4,5, 72.
clemens flamen. C.53, 272.
Cleopatra, *Ægypti regina, quæ M. Antonii Triumviri amoribus dedita, in-*

ſeli-

feliciter navale prælium cum Auguſto apud Actium commiſit. Cum autem res proclinata eſſet, ne viva in triumphum duceretur, aſpide uberibus admota, ſponte ſua occubuit. Ejus tamen ſimulacrum Auguſtus ante ſe ferri juſſit. P.3,9. a v.29. 4, 6.
Clitumnus, *Umbriæ lacus, apud quem paſcua boum lætiſſima.* P.2, 14, 25. ab Umbro tramite fluit. P.3,20,23.
Clytemneſtra, *Jovis & Ledæ filia, uno & eodem ovo cum Caſtore genita. Hæc Agamemnoni matrimonio locata, tempore Trojani belli mariti abſentiā occaſionem adulterii nacta, ſui copiam Ægiſtho fecit: cujus opera denique redeuntem virum obtruncavit. Ipſa tamen Oreſtis filij gladio interfecta eſt.* P.3,17,19. Clytemneſtræ ſtuprum, *pro ipſa Clytemneſtra.*
Cnidos, *inſula Carpathij maris, Veneri ſacra.* arundinoſa. C.36, 13.
COA veſtis *bombycina, ex inſula Co; qua meretrices plurimum utebantur. hinc illud Horatij:* Cois penè videre eſt Ut nudam. T.2,4,29.2,6,35.P.1, 2, 2. 4,2,23. 4,5, 55.
Coæ Minervæ textura. P.4,5, 23.
Coæ togæ. P.2,1,5.
Cocles *Horatius* pontem abſcidit. P.3, 9, 63. *v. Liv. l. 2.*
Coelius Veronenſis. C.58,97.
coelebs. P.4,11, 90.
coelebs lectus. C.67, 6.
codicis immundi vincula, *i.e. ſtipitis, ad quod ancillæ vinciebantur.* P.4,7,40.
cogere ad verba, *i.e. ad concionem vocare.* P.4,1,13.
cogitare ire. P.2,18,29.
cognati cineres. C.67, 98.
cognati rogi. P.3,5,26.
cognomen adipiſci. P.4,4,93.
cognoſcere, *pro videre.* T.3,5,23.
cognoſcere, *pro ſentire opem.* P.3,13,39.
cognitum habere. C.66, 31.
cognitiſſima. C.4, 14.
coire in membra muri. P.3,1, 44.
coire ſpiſſo igne. P.3,3,58.
coierunt bina vada imperio Xerxis. P.2,1,22. v. Xerxes.
Colchi, *oppidum Colchidis Aſiaticæ provincia ad Pontum Euxinum, ubi regnavit Æeta rex.* C.63,5.
Colchis *Medea.* P.2,1,56.2,15,47.2,25, 8. 3,9,9. *v.* Medea.
COLERE ſe *alicui.* T.4, 2, 21.
colendi jura mollia. T.1,9,67.
cultus pauper. T.3, 3, 31.
cultu mercato perdere decus naturę. P.1, 2, 5.
Collegium Quindecimvirorum, ad Sibyllinos verſus interpretandos. T.2, 5.
colles ex ordine pangere, *i. e. ordinibus vitium, & arborum pulchrè diſtinguere.* P.3,15,15.
Collinæ herbæ, *i.e. ad Collinam Romæ portam germinantes.* P.4,5,11.
collocare in collo. C.10, 23.
collocare puellulam *in lecto maritali.* C.60, 183.
colloquium dare. P.4,10,32.
COLLUM. collo dare vincula dulcia. P.3,13,10.
collo notam imponere. P.4,8, 65.
collo ſe implicare. T.1,4,50.
collum applicare. C.9, 8.
collo arma gerere. T.2,6,2. *v. obſerv.*
collo pendere. P.3, 10, 22.
collo turbā natorum ferre. P.4,11,72.
colla gravantur aqua. P.2,1,70.
colla catenæ ſubiicere. T.4,1, 118.
colla jugo ſubtrahere. P.2,4,14.
colla obliqua inflectere ad ſummum theatrum. P.4, 8, 77.
Colonia, *oppidum non procul à Verona.* C.17. pons Coloniæ ligneus. C. *ibid.*
COLOR informis. T.4,4,6. ingenuus, *i.e. non quæſitus arte.* P.1,4, 13.
coloris defluxus. T.3,1,18.
colorem mutare. P.1,5,6. 1,12,17.
colores ſelecti. T.2,6,39.
colubri ſacri. P.3,9.53. *v. obſerv.*
COLUMBA Palæſtinis ſancta. T.1, 8, 18.
columba torquata, *i.e. collo verſicolori.* P.4,5,63.
columbæ in amore junctæ. P.2,12,27.
columbæ Veneris volucres. P.3,2,31.
columba dux navis Argus. P.2,18,40. v. Argoa columba.

colum-

columbæ Chaoniæ. P.1,9,5. v. Chaoniæ columbæ.
COLUMNA, *pro columna.* T.2,6, 26.
columna carmen ſcribere. P.4,7,83.
columna dona figere. P.2,11, 25.
columnæ umbroſæ. P.2,21,45.
columnis *tabellæ præfigebantur, quæ amiſſum aliquid repoſcerent.* P.3,21,23.
colus Parcarum. C.63,311. dextra. P.4, 1, 74.
COMA effuſa, *in funeribus.* P.2,10,56.
coma inſignis corona. T.1,3,66.
coma Niſi purpurea. T.1,4,57. P.3,17, 22.
coma ſole peruſta. P.4,9,46.
coma ventis facta horrida. T.1,10,14.
comæ ornatus diſſolvere. T.1,11,6.
comam mutare. T.1,9,43.
comæ accipiuntur à vitta. P.4,11,34.
comę ce le ſparſæ. P.2,7,22.
comæ flavæ, *i.e. triticea.* T.2,1,48.
comæ fluentes per colla. P.2,2,23.
comæ Genii nardo fluentes. T.2,2,7.
comæ humore graves. P.2,18,4.
comæ integræ, *i.e. juveniles, unicolores.* P.3,3,46.
comas croco ter lavare. P.4,6,74.
comas diripere. P.4,8,61.
comas fingere pollice preſſo. P.3.8,14.
comas in amne tingere. P.4,4,24.
comas *pulvere* foedare. P.2,7, 49.
comas reſolvere, *in ſacris Iſidis.* T.1, 3, 31.
comas ſępe mutatas diſponere. T.1, 9, 10.
comas tenues denſo dente pectere. T.1,10.68.
comas vertere, *i. e. fuco inficere.* P. 2, 13, 106.
comas vexare. P.4,5, 31.
comis non operoſa. P.4,8,52.
coma *arborum* loquens. C.4, 12.
comis contortis edera ligat oſſa mollia. P.4,7,80.
comæ *ignis* aureæ. C. 60, 99. ſplendidæ. C.60, 78.
comæ, *pro pilis membrana.* T.3,1,10.
coma ſpicea fruge lactenti. P.4,2,14.
comata Gallia, *i.e. Tranſalpina; eſt enim alia togata, ſeu Ciſalpina.* C. 29, 3.
comata ſilva. C.4, 11.
comburi *amore.* P.2,21,19.
comere ſe *alicui.* T.4.6, 3.
comes invicti juvenis, *i.e. Hylas Herculis armiger.* P.1,20,33. v. Hylas.
comites fuſci. T.2,5, 37.
comitare. P.2,6, 15.
cometes belli mala ſigna. T.2, 5,71.
comica mœcha Thais. P.4,5,44.
Cominius. C. 105.
cominus ire. P.2,14, 22. *alicui.* P.3,1, 26.
comiſſet, *pro comediſſet.* C. 29, 15.
commejere ſuavia. C.76, 8.
comminctа lupa. *in obſcœnis.* C.96,10.
committere *alicui.* P.1,4,19.
commiſſas acies ſolvere. P.4,4, 59.
commoda noxæ, *i. e. idonea pœnæ.* P.3, 20,19.
commodò, *adverb.* C.10,26.
compar *pro coniuge.* C.67, 126.
compendia repetere terris ignotis. T. 1,3,39.
compita nulla tacent de te, & de me. P.2,15,22.
compita luſtrare. P.2,16, 3. ſaginatis porcis. P.4,1,23.
compita verbenis velare. P.4,3,57.
complebant, *ſine recto caſu.* P.2,5,1. *ſubaudi* amantes.
complexus diducere. P.1,13,19.
COMPONERE, *pro coniungere.* T. 4, 6, 9. *pro comere, decorum efficere.* T. 4, 2, 8.
componere, quod deletum eſt. P.2, 5, 5.
componi, *pro ſepeliri.* T.3,2,26.
compoſita in litore, *i. e. porrecta.* P. 1,11,14.
comprimere. *in obſcœnis.* P.2,21, 31.
conari aliquid. P.2,14, 27.
conceptum ferre, *pro concipere.* T.3,4, 90.
CONCHA Erycina, *qua Venus vecta. Fuit autem templum Veneris in Eryce Siciliæ monte.* P.3,11, 6.
concha litoris Erythræi. T.3,3,17.
concha lucida è rubro mari. T.2,4,30
concha ſuperbiens ſub aqua Tyria, *i.e. murex.* P.4,5,22.

Digitized by Google

conchyli purpura. C.63, 49.
conciliari, *pro coniungi*. C.57, 130.
concubinus, *i.e. puer meritorius, pathicus*. C.60, 132.
CONDERE arma. P.2, 13, 42. fera murmura. P.4, 4, 61.
condere nomen alicujus in avos, *i.e. faſtis mandare*. P.2, 1, 32.
condere, pro ſupprimere. P.4, 4, 61.
condere ſe in ſacraria bonæ mentis. P.3, 22, 19
condi ante fores dominæ. P.3, 5, 72.
condita meſſis, *i.e. horreo repoſita*. T.1, 1, 38.
condita pectoris evolvere. C.65, 74.
conditio, *pro ratio*. P.2, 11, 16.
conditor humilis. T.4, 1, 4.
condolet caput. T.1, 7, 42.
confectus dolore. C.64, 1. ætate. C.67, 119.
conferre nutus loquaces. T.1, 2, 21.
confiſus a nari. T.1, 10, 45.
confiſus areis plenis. T.2, 1, 21.
confiſa remis cymba. P.1, 11, 9.
conflare imaginem auream, *i.e. igne ſolvere*. P.4, 7, 47.
conformata ſecuri quercus. C.19, 3.
congerere divitias. T.1, 1, 1.
conigera pinus. C.63, 106.
coniungere amores. C.63, 362.
CONIUX apertus, *i.e. manifeſtus, legitimus, non furtivus*. P.4, 3, 49.
coniux lignea, *i.e. arida, exſucca*. C. 26, 6.
coniux Perſephones *Pluto*. P.2, 19, 46.
coniux *Ulyſſis* miranda. P.3, 10, 23. v. Penelope.
coniuges non poſt unanimi. C.65, 80.
coniugium ferum, *i.e. moleſtum*. T.3, 4, 74.
coniugium, *pro coniuge*. P.3, 11, 20.
coniugium vita atque anima dulcius. C.67, 16.
connexos crines carpere. P.2, 4, 23.
connubia deſponſa. C.61, 26.
Conon, *inſignis Mathematicus*. C.65, 7. P.4, 1, 80.
conopeum, *velum ad arcendos culices*. P.3, 9, 45.
conquirere amantes. P.1, 2, 23.
conſanguinea, *pro ſorore*. C.63, 118.
conſcelerare domum. C.66, 24.
conſcia terra. P.2, 10, 42.
conſcioli. C. 66, 42.
conſcribillare, *i. e. quaſi graphio lacerare*. C.25, 11.
conſitus mentem caligine. C.63, 208.
Conſul uterque pari fato cecidit, *i. e. Hirtius & Panſa*. T.3, 5, 18. *v. Tibulli vitam, Prolegom. c.5.*
Conſule vina ſignabantur. T.2, 1, 27.
conſultare. T.1, 4, 78.
conſpicor, aris. P.4, 4, 34.
conſpiciendum ſtare. T.3, 6, 4.
conſumpſti, *pro conſumpſiſti*. P.1, 3, 37.
contemptus utilis in amore. P.2, 11, 19.
contendere *alicui*. P.1, 7, 3.
contentus amica una. P.2, 21, 25.
contentus umbra defunctæ coniugis. P.4, 11, 87.
contentam viro ſolo vivere. C.108, 1.
contexere, *dictum de carmine*. P.2, 1, 35.
continenter, *i.e. perpetua ſerie*. C.37, 6.
contingere, *pro vulnus inferre*. P.1, 1, 2.
contingens, *pro contiguo*. P.1, 22, 9.
contingi lumine. C.63, 404.
contra diligere, *i.e. invicem amare*. C.75, 23.
contra mores facere, *i.e. honeſtati adverſari*. P.2, 21, 100.
contra Solem oculos attollere. P.1, 15, 37.
contundere arma. P.4, 2, 52.
conturbare baſia. C.5, 11.
convenire ex æquo. T.3, 6, 19.
conveniunt condere. *Helleniſmus*. P.2, 1, 42.
convitia facere. P.1, 6, 15. jactare. P.3, 6, 11.
CONVIVIUM. T.3, 6.
convivia fiunt. P.2, 13, 5.
convivia luco ſubeunt. P.4, 6, 71.
convivia ſomnos adimunt. P.3, 8, 25.
convivia Baccho ducere. T.1, 10, 61.
convivia trahere. T.2, 6, 29.
conviva inter puellas regnans. P.2, 23, 57.
COPIA facta lecti. *in obſcœnis*. P.2, 15, 24.
copia longa, *i.e. poſſeſſio diuturna*. P.2, 22, 44.

copia

copia videndi rara. T.1,9,69.
copiam dare, *i.e. permittere*. C.63,362.
coquuntur Auſtro *flores*. P.4,5,60.
Cora, *oppidum veteris Latii*. Coræ pauca jugera. P.4,10,26.
corbis. P.4,2,28.
corde micante tubam audire. T.1,11,12.
Corinna poetria, *quæ cum Pindaro certans de gloria carminis, victoriam adepta eſt: ſuane virtute, an judicum vitio, id verò incertum*. antiqua. P.2,2,31.
Corinthia æra, *ex incendio Corinthi, quam L. Mummius evertit*. P.3,5,28.
Cornelius Nepos Chronicorum ſcriptor. C.1.99.
Cornelius quidam alius. C.66,35.
Cornelia *Scriboniæ filia, Pauli Cenſoris uxor*. P.4,11. digna quæ fuiſſet filia Cæſaris, & ſoror Juliæ. *ibid. verſ.* 59.
cornicis alæ motæ. *in auguriis*. P.4,1,101.
cornicum genas eruere. P.4,5,16. *v. obſerv.*
Cornificius. C.38.
CORNU corpora ſicciora. C.23,12.
cornua Bacchi. P.3,15,19.
cornua tibi erunt. P.2,22,18.
cornua pinu reddere. P.2,14,19. *v. obſerv.*
cornua ventis jactare. C.63,111.
cornu, *muſicum inſtrumentum*. C.63,263. raucum. P.3,2,41.
cornibus coactis Luna redit in plenum. P.3,3,50.
cornu ahenum arietis. P.4,10,33.
cornua libri, *i.e. umbilicorum extremitates*. T.3,1,13.
cornipes capella. C.19,16.
Cornutus. T.2,3,1.
COROLLA. corollæ heſternæ. P.2,23,59.
corollæ turpes *ad fores meretricum*. P.1,16,7.
corollas de fronte ſolvere. P.1,3,21.
corollas ferre ad monumenta. P.4,7,39.
CORONA lecta ex jugo facili. P.4,10,4.
corona pomoſa. P.4,2,17.
corona poſita ante pedes ſignorum. P.2,8,26.
corona ſpicea ante fores templi Cereris ſuſpendebatur. T.1,1,22.
corona torta Deæ ſidereæ. P.3,18,20. *v.* Ariadnæ corona.
coronam imponere. P.4,2,29.
coronæ in capite Genii. T.2,2,6.
coronatus phaſellus. P.4,7,59.
coronati amantes ad limen alienū. P.3,2,47.
coronatis equis Muſa triumphat. P.3,1,10.
CORPUS inane, *pro cadaver*. P.3,16,32.
corpus periurum. P.2,4,21.
corpus tanti Achillis. P.2,7,49.
corporis ſocius. P.2,23,15.
corpus è ſaxo jacere. P.2,13,69. ferro petere. T.1,10,21. flammæ committere. T.4,1,196.
corpora ſicciora cornu. C.23,12.
corpora hiſtoriæ ſuæ narrate, *ſummam ſcilicet geſtorum ſuorum*. P.4,7,63. *v.* hiſtoria.
corticibus nomen amicæ ſcribere. P.1,18,22.
corvus. C.105,5. P.3,9,64.
Corydon *paſtoris nomen*. P.2,23,73.
corymbus ederæ. P.4,7,79.
corymbi ſacri. P.2,21,35.
corymbis laxatis colla onerare. P.3,15,29.
Coſſus, *tulit ſecunda opima, occiſo Tolumnio Larte rege Vejentium, eaque dicavit Jovi Feretrio*. P.4,10,23.
coſtum molle, *frutex peregrinus, unguentis aptiſſimus; tum etiam cultui Deorum*. P.3,6,5.
cothurno non humili referre, *i. e. grandi ſtylo, & ad Tragicum accedente*. P.3,15,39.
Cranon æriſona, *urbs Magneſiæ*. C.63,288.
cras erit meliùs. T.2,7,2.
Craſſus *Triumvir cum Pompejo & Cæſare, opulentiſſimus; à Parthis apud*

Carras Meſopotamiæ urbem, amiſſo exercitu, turpiter cæſus. P.4,6,83.
Craſſi. P.3,3,9. apud Euphratem fuſi. P.2,8,18.
crateri auro, *pro aureus.* P.3,15,37.
creat, *pro creavit.* P.4,1,79.
creatrix patria. C.62,50.
creatum unumquodque. P.2,16,17.
crebro proſpicit, ac refugit. T.1,7,34.
CREDERE *alicui de aliquo.* T.1,2,55.
credere durum eſt. T.1,7,7.
credere ſe linguæ inimicæ. P.2,21,75.
credere toro ignoto. T.4,10,6.
credam famæ narranti. P.2,13,111.
credidit, *ſine recto caſu.* P.4,2,12.
crepidæ carbatinæ. C.95,4. v. carbatinæ.
crepitus pedis, *i.e. ſupploſio.* P.2,3,4.
creta ultima ſpatiis. P.4,2,58.
CRETA, *inſula Græco litori vicina, centum quondam urbium fama clara: longo tractu extenditur inter Ortum, & Occaſum. Fines habet à Septemtrionibus mare Creticum, quod Ægeo terminatur: à Meridie Libycum: ab Ortu Carpathium: ab Occaſu Jonium.* C.63,82.
Cres tulit Phœbo dona gratiſſima. T.4,1,19. v. obſerv.
Creſſa bos mentita. P.4,7,57. v. Paſiphae.
Creſſæ herbæ *puta Dictamnum, quod frequens in Ida Cretæ monte.* P.2,1,63.
Cretæa ratis, *i.e. Minois Cretenſium regis.* P.3,17,26.
Cretæus juvencus. P.3,17,11. v. Paſiphae.
Cretum cuſtos, *i.e. Talus æreus Gigas, qui ſingulis diebus totam Cretam circumibat. vide Apollonium Rhodium in Argonauticis.* C.55,23.
crevi, *pro decrevi.* C.63,150.
Creuſa, *filia Creontis regis Corinthiorum, quæ Jaſoni matrimonio conjuncta, ipſo nuptiarum die, donis exitialibus Medeæ incenſa eſt cum domo.* P.2,13,30. 2,15,48.
CRIMEN amoris. P.1,11,30. 2,21,16.
crimen, *pro infamia.* P.2,19,2.
crimen *alicui* facere, *i.e. probro afficere.* P.4,4,43.
crimen *alicui* fingere, *i.e. falsò accuſare.* P.1,12,1.
crimen eſſe. P.3,17,15.
crimen habere. T.1,7,47.
crimina cœli. P.2,19,5.
crimina turpia fingere *alicui.* P.3,9,3.
CRINIS. crines cervice fluentes. T.3,4,27. externi, *i.e. empti.* P.1,15,5. in colla ſoluti. P.4,6,31. myrrha uncti. P.1,2,3. pruina aſperſi. P.3,12,13.
crines *quandoque in funeribus donum defunctis manibus abſcindebantur.* P.1,17,19.
crines vagi errant in frontibus puris. P.2,16,9.
crines diſponere. T.1,10,57.
croci ſolennes in pulpitis, *i.e. aqua crocea ope fiſtularum in ſcenam expreſſa.* P.4,1,16.
crocina Cupidinis tunica. C.67,134.
crocinum unguentum. P.3,8,22.
Crœſus, *Lydorum rex opulentiſſimus, à Cyro Perſarum rege prælio victus.* P.3,3,39. 3,16,28.
Crœſi flumina, *i.e. Pactolus arenis aureis illuſtris.* P.2,18,23.
Crœſum divitiis ſuperare. C.112,3.
crotaliſtria, *quæ crotalis modulabatur.* P.4,8,39.
crudelia ſomnia. T.3,4,95.
cruor uterque ſtillet eodem telo. P.2,7,86.
cruentantur prata. P.3,13,41.
CRURA ſonantia compede. T.1,8,42. ferro. T.2,7,80.
crura vulnere tarda. P.2,1,61.
crura inepta ponticuli. C.17,2.
cryſtallus aquoſa manus ornat, *i.e. gladius capulo cryſtallino.* P.4,3,52.
CUBARE ſuper oſſa. P.4,7,54.
cubile nequidquam tacitum. C.6,7.
cubile orbum, *i.e. viduum.* C.65,21.
cubile terræ. P.3,13,25.
cubile regni ſcandere. P.4,4,90.
cubili jungi, *pro nubere.* P.4,11,35.
cubili verſare. P.1,14,21.
cubilia humana viſere. P.2,2,41.
cubilia perambulare. C.29,8.
cubitum in toro figere. P.1,3,34.

cucumis cæruleus P.4,2,43.
cucurbita ventre tumido. P.*ibid.*
cui ſua terra parum eſt. P.3,5,46.
cui ſurdo pudor non aſpergat tempora? P.2,15,83.
culpa, & ſcelus *differunt.* C.89,10.
culpa ſedula viam ſaxoſum terens, *dictum de illo, qui aliquod ſcelus difficile perſuadere conatur.* P.4,5,20.
culpam alere, P.4,4,70.
culum lingere. C.94,12. 95,4. olfacere. C.94, 2.
CUM bibit, omne decet. P.4,8,30.
cum bona alite. C.50,19.
cum ætas florida ver jucundum ageret. C.67,16.
cum, *particula addita ad contemptum indicandum.* C.11,17. 78,2. 95,3.
cum, *pro ex quo.* P.2,15,22. 3,13,7.
cum, *pro licet.* P.1,1,8.
cum, *pro ſi quidem.* C.67,32. T.2,5,110.
Cumæa vates, *Italica Sibylla, quæ Cumis Campaniæ urbe reſponſa dabat conſulentibus.* P.2,2,68.
Cumana rota, *ad argillacea vaſa effingenda, quam dicitur inveniſſe Anacharſis Scytha. Cumis autem erant figlinæ præſtantiſſimæ.* T.2,6,30. *Horatius in A.P.* amphora cepit Inſtitui, currente ROTA cur urceus exit?
cuniculi capillus, *i.e. pilus.* C.25,1.
cuniculoſa Celtiberia. C.37, 18.
cunnus mulæ mejentis. C.94, 8.
CUPIDO *Veneris filius, quem antiqui poetæ alatum, cæcum, ſagittiferum tradiderunt; iis videlicet perniciosa ejus effecta ſignificantes. Plurium autem Cupidinum mentio fit apud auctores, quorum idcircò alios fuiſſe parentes neceſſe eſt.* T. 2, 6, 15. 2, 5, 107.
Cupido bonus, & malus *viciſſim.* P. 2, 13, 80.
Cupido in tunica crocina. C.67. 34.
Cupido inter agros, & armenta natus. T.2,1, 67.
Cupidinis imago. P.2, 9.
Cupidines, Venereſque. C.3,1. 13,12.
CURA fuit patriæ, *i.e. cordi patriam habuit. Hypallage.* P.1,6,22.
cura inuſta cineri. P.4,11,70.
cura nata dolori meo. P.2,17, 37.
cura puellæ ſpectando creſcit. P. 3, 19, 3.
cura, *pro amica.* P.2,23, 9.
cura ſecunda. P.2,1,26.
cura ſub pectore mutatur. P.1,15, 31.
cura togæ, *i.e. mulierum vilium, & libertinarum, quæ togatæ incedebant. at contra matronæ ſtolatæ.* T.4,10,3.
curam exhibere. T.2,1,61.
curam deminuere. P.2,33,79.
curæ durum genus. T.3,6,7.
curas agitare. T.3.4, 59.
curas recentes ſanare. P.1,10,17.
curis mori. T.2,7.33.
curis palleſcere. P.1,13,7.
curare paſtorem ad baculum, *i.e. vicem paſtoris, & armentarii gerere.* P. 4,2,39.
Cures Tatii, *Sabinorum civitas, ubi regnavit Tatius rex.* P.4,9,74. *v.* Tatius.
Curetes *dicti Sabini, à Curibus præcipuo regionis oppido.* P.4,4,9.
curia. P.4,1,11. ſepta. P.4,4,13.
Curii, *ſeu Curiatii* fratres *Albani, qui tres cum tribus Horatiis Romanis pugnavere. Hi ab uno adverſario ſuperſtite fugam callidè ſimulante disjuncti occiderunt. v. Livi.l.1.* P.3,2,7.
CURRERE ad Muſas. P.3,2,14.
currere ad vadimonia. P.4,2, 57.
currere in toros *alicujus.* P.3,18,10.
currere ſine aqua, *i. e. per ſolitudines aridas fervido cæli tempore iter facere.* P.4,3, 16.
curſare. T.1, 11, 16.
curſus Lunæ menſtruus. C.34,17.
curſu infecto, *i.e. nondum abſoluto.* P. 2,17,65.
curſu *mare* imbuere. C.63, 11.
curſus reprehendere, *i. e. aſſequi, & ſiſtere.* P.3,17,9.
CURRUS *triumphantium* eburneus, T.1,8,8.
currus avorum, *i.e. triumphi aviti.* P.4, 11, 11.
currus ovantes ab utroque litore. P.3, 7, 53.

Currus Britannorum picti. P.4,3,9.
currus duo in adverſum ibant per mœnia *Babylonis*. P.3,9,23.
currus, *pro nave*. C.63,9.
Curtius *Eques Romanus, qui profundiſſimam voraginem patrio foro improviſò enatam, equo inſidens ornatiſſimo, corpore opplevit. Idcircò ejus fortitudini equeſtre ſimulacrum erectum eſt. v. Liv. l.7. Val. Maxim. l.5. c.6.* P.3,9,61.
curulis ſella *propria erat nobiliorum magiſtratuum, à curia ſic appellata*. C.52,2. P.4,11,65.
curvus in funere. P.4,7,27.
curvus calamus, *i.e. tibia*. C.52,22.
cuſpis tecta Bacchi, *pro thyrſo*. P.2,21,34.
cuſpide fundere in equum everſum. P.4,10,8.
CUSTOS avarus. P.2,16,65.
cuſtus Cretum. C.55,23. v. Cretum cuſtos.
cuſtodis, *ſeu janitoris* arundo. P.4,7,21. *v. obſerv.*
cuſtodem ad buſta ſedere. P.3,14,24.
cuſtodes ponere. P.2,5,29.
cuſtodia matris. P.1,11,21.
cuſtodia nihil prodeſt invitæ. P.2,5,31.
cuſtodiam ponere. T.1,2,5.
cuſtodire ignes in oſſibus. P.3,15,9.
CYBELE, *Cæli ac Terræ filia, Saturni uxor, mater Deorum. Eadem dicta Rhea, Opis, Berecynthia. Colebatur maximè in Phrygia, ejuſque ſacerdotes virilia ſibi amputabant.* magna Dea. C.62,91. P.3,15,35.
Cybellæ fabricata inventa. P.3,20,3.
Cybelles æra rotunda. P.4,7,61.
Cybellen tardam fune movit Claudia. P.4,11,51. *v.* Claudia.
Cyclades *inſulæ in Ægæo mari, ita dictæ, quòd circa Delum ſita ſint; orbem enim Græci κύκλον dicunt.* C.4,7.
cyclas aurata, *i. e. palla feminea auro intexta*. P.4,7,36.
cycnis vectari. P.3,2,39.
Cydnus, *Ciliciæ fluvius aqua limpidiſſima*. T.1,8,13.
cydonia ramo decuſſa. P.3,11,27.
Cylleneum Pheneum, *oppidum Arcadiæ prope montem Cyllenen*. C.67,109.
CYMBA Charontis publica. P.3,15,24.
cymbam ſolvere. P.4,11,95.
cymba fugaci malè nixa *Cleopatra*. P.4,6,63.
cymba ingenii. P.3,2,22.
cymbala concrepant. P.3,16,6. recrepant. C.62,29.
cymbala rauca tundere. P.3,15,36.
cymbia, *genus poculi ad cymbæ ſimilitudinem.* cymbia *in aliquem* prolicere. P.3,6,4.
CYNTHIA. P.1,1. 1,3. 1,4. 1,6,16. 1,8. 1,10,19. 1,11. 1,12. 1,15. 1,17,5. 1,18,5. 1,19. 2,2. 2,4. 2,6. 2,10. 2,13. 2,14. 2,16,82. 2,21,27. 2,22. 3,19,9. 3,22,3. 4,7. 4,8. rara, *i.e. raris dotibus ornata*. P.1,8,42.
Cynthius, *ita dictus Apollo à Cyntho Deli monte*. T.3,4,50. P.2,23,80.
Cyprus, *inſula notiſſima ultra Carpathium mare ad Orientem. Venus* Cypria. T.3,3,34.
Cyrenæ, *regio Africæ quinque urbibus inſignis. Hæ fuerunt Berenice, Arſinoe, Ptolemais, Apollonia, & Cyrene ipſa.* laſerpiciferæ; *quid ſit laſerpicium explicat Plin. l.19. c.3.* C.7,4.
Cyrus, *Perſarum rex potentiſſimus*. T.4,1,142.
Cytherea, *ita dicta Venus ab inſula Cythera, ubi ſummis honoribus culta*. T.4,7,3. P.2,11,25.
Cythæron, *Bœotiæ mons, Thebis imminens*. Cythæronis arces. P.3,13,25. ſaxa. P.3,1,43.
Cythorus, *Paphlagoniæ mons*. buxifer. C.4,13. Cythorium jugum. C.4,11.
Cyzicus, *Mileſiorum oppidum ad Helleſpontum.* frigida. P.3,20,1.

D

DÆdaleum iter, *i. e. Creta Labyrinthus conſtructus à Dædalo Athenienſi ad Minotaurum occultandum.* P.2,11,8.

DA-

DAMNARE ſe carmine, *i.e. carmen promittere* P.2,19,41.
damnata, *pro devota.* P.4,6,21.
damnari milites, *i.e. victores gladio facere, veluti victima.* P.2,13,38.
damnatæ noctes *inferorum.* P.4,11, 15.
damno tentari. P.1,4, 25.
DANAE *Acriſio regis Argivorū filia, cujus pudicitia pater metuens, eam turris munitiſſima cuſtodia ſepſit. At Jupiter in pluviam auream mutatus, patris diligentiam irritam fecit, puellamque conſtupravit; de qua poſtea natus Perſeus.* P.2,21,115.
Danaes domus. P.2,15,12.
Danai, *ita dicti Græci à Danao Ægypti fratre, qui Argis regnavit.* P.3,6, 31.4,1, 113. malè vicerunt *Trojam evertendo.* P.4 1,53.
Danaum, & Danaæ rates. P.3, 7, 40. 3,9,14. 3,20,14. mille. 2,18,38.
Danaus, *rex Argivorum, Ægypti frater; qui cum quinquaginta filias haberet, pariterque germanus quinquaginta filios, eas patruelibus nuptum dedit. Cum autem a genero ſe occiſū iri ex oraculo accepiſſet, puellis imperavit, ut ſingula arrepto gladio maritum ſuum prima nocte jugularent. Quod cum reliqua omnes expleſſent, ſola Hypermneſtre facinus abominata, Lynceum ſponſum occulta fraudis admonuit, & ad fugam inſtruxit. Ab hoc poſtea Danaus occiſus eſt.* Danai ſenis turba. P.2,21,4.
Danaides Danai filiæ, *quæ ut pœnas luerent commiſſi facinoris, apud inferos in cava dolia perennem aquam infundere coacta ſunt: ita ut aſſiduus labor nihil proficeret, ſubtus effluente, quidquid ſupra infunderetur.* Danai proles, quæ Veneris numina læſit. T.1,3, 79. ſorores Danaides. P.4,7,67.4,11,27.
Danaidum pœna. P.2,1, 69.
Daphnis *paſtor* arundinibus attritis. P.2,23, 68.
DAPS pro grege. T 1,5, 28.
dapes feſtæ. T.2,1,81.
dapes immundas ſuper fœnum traiiciebant *feſtis Palilibus.* P.4,4, 78.
dapes ſanguineas edere. T.1,6,13.
DARDANUS, *Jovis & Electra filius, Trojæ conditor.* Dardanius triumphus *Agamemnonis.* P.2,11,1.
Dardana præda. P.1,19,14.
Dardana puppis *Æneæ.* P.4,1,40.
DARE cantus. T.3,4,40.
dare carmen, *pro canere.* P.4,3, 32. *ſic Virg. 7. Æneid.* longa canoros Dant per colla modos.
dare dextera ſigna rotis immiſſis. P. 3,7,58. *geſtus erat faventium Quiritium. Ovid. Amor. 3. Eleg. 2.* Et date jactatis undique ſigna rogis.
dare. *in obſcœnis.* C.107,4.
dare lintea. P.3,3,7.
dare mollia jura. P.4,11,18.
dare morſus. P.4,5,40.
dare omina. P.4,1,67.
dare, *pro concedere.* P.2,1,17.
dare, *pro damnum inferre.* P.2,19,14.
dare ſpolia. P.3,10,11.
dare vela ſecunda. *metaph.* P.3,15,2.
data libertas noſcere amoris iter. *Helleniſmus.* P.3,23,4.
data. *pro donis.* P.3,13,5.
Daulias, *i.e. hirundo, in quam verſa Progne. Denominatur autem à Daulide Phocidis urbe, in quam Tereus maritus ejus imperium exercuit.* C.64,14.
DE die convivia facere *hominum luxurioſorum erat.* C.47, 6. *Ita Horat. Sat.8. l. 2.* dictus heſe illic De medio potare die.
de me, *i.e. quantum ad me attinet.* P.2, 13,107. 2,17,57. 2,21,71. 3,5,18.
de meliore nota. C.67, 28.
de nihilo amator non ſum. P.2,2,26.
de nihilo naſcitur maxima hiſtoria. P.2,1,16.
de nihilo non cadit ira fulminis. P.2, 13, 52.
de noſtro ſanguine. P.2,6,14.
de quo mihi maxima fama eſt. P.4,2, 41.
de ſe narrare. P.4,2,20.
de te. P.2,21,73.
de te quodcumque, *i. e. quæcumque ad te pertinent.* P.2,15,13.
de timidis eſſe. P.2,17,14.

Digitized by Google

de tribus una ſoror, *i.e. quævis Parcarum.* P.2,10,44.
de via mulier. C.25, 5.
debere oculos. C.81, 1.
debuit, *pro debuerat.* P.3, 3, 32.
debita focis reddere. T.4,4,22.
decedere Divis. C.63, 268.
DECEM menſes *ad partum numerabantur, quòd videlicet ſub initium decimi menſis infans prodiret.* P.2,2, 38.
decem noctes *abſque concubitu in ſacris Iſidis.* P.2,22, 2.
decem verba, *pro paucis.* P.3, 13, 8.
decimo quoque die vix admitti. P.2, 13, 68.
decimo vere Danaũ rates redierunt. P.3,7,40.
decidere toto pectore. T.3,1,20.
decipit vias ipſe ſuas Mæander fluvius. P.2,23,35. *v.* Mæander.
deceptis puellis *pro decipiendo puellas.* P.1, 13, 5.
Decius, *qui Latino bello, cum aciem Romanam inclinatam vidiſſet, Diis manibus pro patria ſe devovit; deinde in eo ſfertiſſimos hoſtium cuneos immiſſo equo procurrens vi, & numero adverſariorum oppreſſus interiit. Exinde Romanus exercitus ſuperior fuit. Hujus filius imitatus patris exemplũ bello Etruſco idem facinus patravit; item nepos bello contra Pyrrhum, ut ex Cicerone cognoſcere licet.* P.3,9,62.
Decii animi. P.4,1, 45.
declinare lumina. C.63,91.
declinare oculos. P.2,1,11.
decoctor Formianus. C.41,4.43, 5. *v.* Mamurra.
decor furtim ſubſequitur. T.4,2,8.
DECUS innuptarum, *i.e. electiſſimæ virgines.* C.63,78.
decus olei, *i.e. luctatorum, qui oleo inungebantur, fortiſſimus.* C.62,64.
decus ſine morte. P.3,1,64.
decus eſſe multis artibus. P.1,4,13.
deditus in adultera. C.60,102.
DEDUCERE ab amore. P.2, 17, 45.
deducere per urbem, *i.e. comitari. honoris argumentum.* T.1,4,80.
deducere brachia molli geſtu. P.2, 16, 5.
deducitur Lunæ orbita. P.2,15, 21.
deducta nupta *à domo patris ad lares mariti.* T.3,4,31. P.1,3,13.
deducta voce, *i.e. ſubmiſſa.* P.2,22,38.
defendere, *pro arcere.* P.1,16, 9.
deficiente manu *aliquem* tenere; *geſtus morientis.* T.1,1,74.
deſit, *pro deſicit.* P.1,1,34.
defixus in ora vacua. P.1,9,13.
defluere ex animo vacuo. P.1,20,2.
degravare. P.3,5, 12.
Deidamia, *filia Lycomedis regis Scyriorum; apud quam latens Achilles veſte muliebri, feſtis Bacchanalibus eam conſtupravit, Pyrrhumque ex concubitu ſuſcepit, qui Neoptolemus eſt appellatus.* P.2,7,52
Deiphobus, *Priami filius, qui à morte Paridis Helenæ conjugio potitus eſt. Hunc nocte illa Troja fatali Græci repertum in thalamo miſeris modis affecerunt, ut ipſe conqueritur apud Virg 6. Æneid.* P.3,1,29.
Delia *Diana.* T.4,3,5. *v.* Diana.
Delia oliva, *apud quam Latona Phœbum & Dianam peperit.* C.34,7.
Delia Tibulli amica. T.1,1,57.1,2,15. 1,3 9. 1,5,21. 1,7,5.
DELICIÆ animi. C.67, 26.
deliciæ domini. P.2,23,74.
deliciæ lapidis pelluciduli. C.68,4.
deliciæ, *pro cibis lautioribus.* P.4,4,76.
delicias dare. *in obſcœnis.* C.24,4.
delicias dicere aut facere. *in obſcœnis.* C.73,2. *v.* facere.
delicatior hœdo tenellulo. C.17,15.
delicta dominæ queri. P.2, 3, 1.
DELOS, *inſula Maris Ægæi, una Cycladum, immò media: Apollinis & Dianæ natalibus clariſſima. Hanc fabulati ſunt poetæ mobilem prius fuiſſe, donec ab alumno Apolline ſtabiliretur.* T.2,3,27.
Delos Phœbo vindice ſtetit. P.4,6,27.
Delius *Apollo.* T.3,4,79.
Delii alites nivei. T.3,6,8.
Delphi, *oppidum Phocidis in Parnaſſo monte, ubi Apollinis oraculum tuo*
su-

d by Google

terrarum orbe quondam celebratum. C.63,388.
Delphica Pytho, *ſacerdos quæ Delphica oracula petentibus promebat.* T.2,3,27.
delphin. P.2,18,17.
delphinum corpora curva. P.3,15,25.
demiſſo capite ſe vorare. *in obſcœnis.* C.86,8.
demiſſis comis plangere, *in funeribus.* P.2,17,36.
Demophoon *Theſei filius, ob cujus deſiderium Phyllis Threiſſa ex arbore ſe ſuſpendit.* P.2,16,12.2,17,30. *v. Ovid. in epiſtolis.*
Demoſthenes *Atticus orator, nominis multò notiſſimi.* Demoſthenis arma linguæ ſtudium. P.3,19,17.
DENS urina Ibera defricatus. C.37,20.
dentem imprimere. T.1,7,14.
dente notas in collo figere. T.1,9,38.
dentes acuere in prælia, *dictum de apro.* T.4,3,3.
dentes ſeſquipedales. C.94,5.
dentibus notas dare per colla. P.4,3,25.
dente fixo fores reſerare, *i. e. inſerta clavi.* T.1,2,18.
deperdere. T.1,4,25.
deperditus. P.2,21,19.
depluit lacrymans. P.2,15,8.
Deponere animam. P.1,13,17. gaudia. P.1,8,29. morbum. C.75,25.
deponere in ſinum. T.4,7,4.
depoſivit, *pro depoſuit.* ἀρχαϊκῶς. C.34,8.
deprendere, *cuſtodis officium.* T.4,6,11.
deſcendere. *in obſcœnis.* C.109,2.
deſcendere flumine tranquillo, *i. e. curſum fluminis molliter ſequi.* P.2,3,11.
deſcenſus abripitur cæco hiatu. P.4,8,5.
DESIDERIUM meum. C.2,5.
deſiderium maciem parit. P.4,3,28.
deſiderium ſupereſt. T.4,1,189.
deſiderio amores veteres renovare. C.93,3.
deſidiæ crimen. P.1,12,1.
deſpuere, *in re magica.* T.1,2,54. v. notas.
deſpuere in ſinus, *geſtus indignantis.* T.1,5,54.
deſtinatus, *pro obſtinatus.* C.8,19.
deterrita non eſt, quin fleret. T.1,3,13.
detexere. T.2,3,15.
detrahere famæ *alicujus.* P.3,1,21.
detrahere vincla de pede, *i.e. ſoleas demere.* T.1,6,30.
Deucalion *Pyrrhæ maritus, qui orbe univerſo imbribus ſubmerſo, ſolus cum uxore commune naufragium evaſit. Hic Themidis oraculo admonitus, jactis poſt tergum lapidibus genus humanum reparavit.* Deucalionis aquæ. P.2,21,109.
devia terra. P.3,14,28.
devia limina. P.4,9,27.
devia rura. P.2,14,2.
devocare. C.65,6. T.1,2,46.
devovere rem & domum *alicujus.* T.1,12,72.
devotum eſſe. T.1,6,5.
DEUS mundum arte temperat. P.3,3,48. non lædit amantes. T.4,4,15. vetat eſſe dolos occultos. T.1,10,24.
Deus me obruit. P.1,12,9.
Deus nullus ſtamina Parcarum diſſolvit. T.1,8,2.
Deus vertat munera in cinerem & aquas. T.1,10,12.
Deus doctus. P.4,3,38.
Deus hoſtis. P.3,16,8.
Deus non bene advocatus. C.40,3.
Deus non meus, *i.e. averſus.* T.3,3,28.
Deus teſtis. P.4,9,13.
Deus ultor poſt caput eſt. T.1,9,76.
Deus agricola. T.1,1,20. 1,5,27.
Deus ligneus. T.1,11,20.
Deus pauper. P.4,2,60.
Deus ſilveſter. T.2,5,30.
Deus Epidaurius, *Æſculapius, qui Epidauri colebatur ſub ſpecie ſerpentis.* P.2,1,63.
Deus, *abſolutè pro Amore.* T.1,9,7. 1,9,56. ceſſator, *i.e. deſes.* P.1,4,26. exorabilis. P.2,21,63. premit ex omni

mni parto. P.3,9,5. terras,& maria alta domat. P.2,18,52. vertitur. P.2, 19,31. volat humano corde. P.2,9,6.
Deus intonſus, *Apollo*. P.3,21,54.
Deus Oeteus, *Hercules, quod in Oeta monte combuſtus mortales exuvias poſuerit*. P.3,1,32. v. Alcides, Hercules.
Deus natalis. T.4,5, 9.
Deus cęruleus, *Neptunus*. P.3,5,16.
Deus aulæ fuſcæ, *Pluto*. P.4,11,5.
Deus Tænarius. P.1,13,22. v. Enipeus.
Deus Vertumnus à verſo amne. P. 4, 2, 10. v. Vertumnus.
Deus tardipes, *ignis, ſeu Vulcanus, quem claudicantem pingunt*. C. 36,7.
Deus Cæſar. P.3,5,1.
Deus quivis poteſt eſſe una nocte. *obſcœnum eſt*. P.2,12,40.
Dea *Iſis* amara. P.2,22, 6. v. Iſis.
Dea laudanda, *i.e. Ceres, cus laudes, hymnoſq; ſacerdotes dicebant*. T. 1,5,8.
Dea Oenone, *Nympha dilecta Paridi*. P.2,21,92.
Dea turrita Cybele. P.4,11, 52.
Deo *i.e. Cæſari*, lacrymas ire vidimus. P.4,11,60.
Deo liquido tota ſubire voluit Salmonis. P.3,27, 14. v. Enipeus. Salmonis.
Deæ femineæ ſacra P.4,9,25. v. Bona Dea.
Deæ fontem libare. P.4,4,15.
Deum *aliquem* clamare. P.3,7, 46.
Deum ſalutare. C.19,5.
Deo prohibente. T.1,3, 22. tenuente. T.1,5,20. vetante. P.4,1,86.
Dei *Troja* ardentes. T.2,5, 22.
Dei communes, *i.e. quos uterque juravit*. P.1,11, 16.
Dei deſerti, *i.e. Deorum ſimulacra inculta*. P.2,5, 28.
Dei errantes. T.2,5,42.
Dei fata evolventes. P.1,7, 16.
Dei fictiles. P.4,1,5.
Dei ornati. T.2,1,54.
Dei tertia regna ſortiti, *i. e. inferni*. T.3,5,22.
Dei veri. P.3,11,68.
Dei verſi ad pia vota. P.3,2,10.
Dei ultores. P.3,18, 22.
Deæ marinæ. P.4,6, 62.
Deorum pia turba. T.4,4,23.
Deum cura. T.3,4,43.
Deum jura ſub terris. P.3, 3,6.
Deum proles, *apud inferos*. T.4,1,68.
Deum ſimulacra lacrymas fuderunt. T.2,5,71.
Deos conſulere. T.1,3, 10. è cęlo deripere. T.1,11,60. fatigare *de aliquo*. P.2,15, 3. fingere. P.3,18,5. iniquos dicere. P.2, 13, 89.
Deos nullus eſſe queri. P.1, 6,8.
Deos oblitos monere. P.1,15,25.
Deos pretium facere, *i.e. vaticinia corrumpere accepta pecunia*. P.4,1,83.
Deos provolvere, *i.e. pejerare*. P.4,5,27.
Deos undiſonos prece adire. P.3,19, 18.
Deas nudas videre pœna non erat *antiquis temporibus*. P.3,11, 38.
Dii, *dolentes interjectio*. P.1,18,27.
Dii faciant. P.2,7, 60.
Dii litorales. C.4, 22.
Dii magici. T.1,2, 62.
Dii mala multa dent. C.14,6. 28,14.
Dii maris. P.3,5, 11.
Dii meliora ferant. T.3,4,1.
Dii melius. P.4,6,65.
Dii mihi ſunt teſtes. P.4,1, 81.
Dii mœnia Romana condiderunt. P.3,9,65.
Dii poetas tuentur. T.2,1,117.
Diis invitis. C.7, 12.
Divus domitus. C.67, 118.
Diva ſuperba, *Victoria*. T.2,5,48.
Divi crudeles. T.1,4, 31.
Divi vera monent. T.3,4,5.
Divum ſator Jupiter. P.4,2,55.
Divos externos quærere. P.4,1,17.
dextra *ſcribentis* moriens. P.4,3,6.
dexterum libro *alterius* ineſſe. P.4,6, 72.
Dia, *inſula maris Ægæi, alio nomine Naxos, Baccho ſacra*. C.53, 52.
DIANA *Jovis & Latonæ filia, uno partu edita cum Apolline. Hanc nuptiarum expertem, & venatricem fabuloſa tradit antiquitas*. Diana Aventina, *quòd ſcilicet Roma coleretur in colle Aventino*. P.4,8,29.

Dianæ

Digitized by Google

Dianæ laudes. C. 34.
Dianæ lex caſta. T.4,3, 19.
Dianæ choros reddere. P.2,19,60.
Dianæ ſacra ſuſcipere. P.2,14, 17.
DICERE blanditias. T.1,1, 86.
dicere gaudia ſub tacita veſte. *i. e. loqui turpia in concubitu.* P.1,4, 14. *v. obſerv.*
dicere, *pro loqui.* C. 95, 5.
dicere, *pro vaticinari.* P.1,9,6.
dicere pœnas, *pro comminari.* T.1,7,61.
dic mihi quæ vera ſentis. P.3,4, 1.
dicebam, *verbum inſultantis miſero, cui ob pervicaciam infortunium inciderit.* P.1,9,1.
dicta ventis credita, *i.e. irrita.* C.64, 17.
dixerit, *pro teſtis fuerit.* P.1,20, 4.
DIES amore liber. P.4,5,58.
dies durus vertitur. P.2.19,32.
dies dux anni, *i.e. Cal. Januaria.* T.4, 6, 103.
dies extremus, *i.e. letifer.* P.2,17, 34.
dies ille niger, *i.e. mortis.* P.2,17, 20.
dies injicit radios in vina. P.3,6, 86.
dies non ſegnis it, remeatque. T.1,4, 24.
dies craſtina. P.2,12,54.
dies *ominoſa* denunciat cędem agnis. P.4,3, 61.
dies longa, *i.e. vetuſtas.* T.1, 4, 13.
dies non reditura *poſt obitum.* P.2,12, 24.
dies, quæ mundum ſubruet. P.3, 3,53.
dies ſacra precellentia. T. 2, 1. *à verſu* 5.
diem conterere. P.2,1, 46.
diem facili amore ducere. P.1, 14,10.
diem unum *vita* impetrare. P.3,7,26.
Dictynna, *ita dicta Diana à retibus venatoriis, nam δίκτυον, rete eſt apud Græcos.* T.1,4, 21.
differre, *pro vulgare.* P.1,4, 22.
differre trophæi *in aliquem.* P.4,6,92.
digeſta in ſpecies, *i.e. in picturas.* P.2, 21, 3.
DIGITUS. digiti ad ſonum vocare. T.1,2,32.
digitum anguſta via inſerere non eſt. P.3, 12, 30.
digiti cum voce locuti. *dictum de citharado.* T.3,4, 41.
digiti eburni. P.2,1,9.
diluere vitium ex animo. P.3,15,6.
Dirce, *Thebarum regina.* P.3,13. *v.* Antiope.
DIRÆ. diras fatales canere. P.3,22,37
diras precari. T.2 7,35.
dira ſibi precari. T.2,5,115.
dira fratrum Thebanorum arma. P. 2,8,1.
dira ſtipendia. C.63,173. *v.* Androgeos.
diripiendum ferre, *pro diripere.* T. 3, 6, 28.
Dis *Pluto dictus, quòd humana omnia in ſinum accipiat.* T.3,5,33. Ditis aqua pallida. T.3,1,28. Ditis equi raptores, *quibus Proſerpinam abduxit.* P.3,20,4.
diſce timere eventum formæ tuæ; *i.e. metue, quod pulchritudini tua contingere poteſt, immò aliquando etiam debet.* P.3,22,39.
diſci pondus miſſile in orbe rotare. P.3,12,10.
diſcordiam duobus eſſe, *i.e. ſeminam diſſidii duobus inter ſe prabere.* P.1, 2, 17.
diſcors, *pro disjuncto.* C.63,375.
diſcruciari. C.65,76.
diſcupere. C.103, 2.
diſertus leporum. *Helleniſmus, ut ille apud Horat.* cum famulis operum ſolutis. C.12, 9.
diſpendia me non movent. P.2,16,53.
diſpercam, *juramenti genus.* C.92, 2. P.2,15,45
diſplicere. T.4,13, 6.
diſſidium. C.65,22. T.1,5,1.
diſſidium vobis proximus annus erit. P.2,17, 16.
diſſidium dare. P.1,11,28.
diſſolvendum dare, *pro diſſolvere.* T.1,8,40.
diſtendere horrea ſpicis. T.2,5,84. *ſic Virg.* dulci diſtendunt nectare cellas.
DIVES, *pro fertili.* C.111, 1.
dives fortuna. P.3,1,59.

Digitized by Google

dives aurum. T.1,11,7.
dites animos facere. T.3, 6, 13.
divitias congerere. T.1,1,1.
diverſæ feneſtræ, *i.e. adverſa, juxta poſita*. P. 1, 3, 31.
divulſi juvenci membra jactabant *Satyri & Mænades, Bacchi currum ſubſequentes*. C.63, 257.
docta puella. P.1,7, 11.
Dodona, *regio Epiri, in qua ſilva quercubus fatidicis*. Dodona verior augur. P.2,15,39. v. Chaoniæ columbæ.
dolatus falce properanti. P.4,2,59.
dolia Danaidum cava. T.1,3,80. P.2, 1,79. v. Danaides.
dolia muſto ſpumantia. P.3,15,17.
dolia & lacus deficiunt, *dum vilis eſt vini annona*, T.2,5, 86.
DOLOR acer ex omnibus. P.2,16,45.
dolor admonet annos anteactos. T.4, 1, 190.
dolor amoris neſcit abeſſe vitiis ſuis, *i.e. ipſe dat operam ne diſcedat*. P. 2, 13, 32.
dolor argutus, *i.e. querulus*. P.1,18,26.
dolor corda frangit. T.3,2, 6.
dolor lumina cruciat. P.2,17,76.
dolor meus tibi debet aſpera multa, P.1,18,13.
dolori ſervire. P.1,7, 7.
dolori ſuccumbere. P.2,13,13.
dolorem eſſe. P.1,14,18. 1,22,6.
dolorem ſepelire. P.1,17, 17.
dolore tangi. P.3,5,34.
dolores impunè proferre, P.1, 18, 3, *i.e. queri ſine periculo*.
dolere *aliquem*. P.1,16,24. 4,11,75.
doloſus *Ulyſſes*. P.3,5,58. v. Ulyſſes.
domator, *pro domitor*. T.4,1,117.
domitor terrarum & marium Amor. P.2,18,52.
domitus ſomno. T.1,10, 27.
dominum *aliquem* admittere rebus ſuis. P.2,23,15.
dominam mutare caveto. P.2, 13,73.
DOMUS cœlum imitata. P.3,1,58.
domus præferat hoſtiles exuvias. T.1, 8, 54.
domi eſſe. P.2,15,44.
domum tenere. P.2,15,48.
domus Nympharum humida. P.1,20, 34.
domus, *pro familia*. C.67,22. P.4,1,80. 4,11,32.
domum conſcelerare. C.66, 24.
DONARE. cui dono? *pro cui donem?* C.1, 1.
Donum. dona beata. C.67,14.
dona columna figere. P.2, 11, 25. ſepulcro ferre. T.2,7, 13.
dona parare per cædem & facinus. T.2,4, 21.
dona via Sacra *vehebantur*. P.2,16, 62. *v. obſerv.*
donis amor vincitur. T.1,5,24.
donis corrumpere. T.1,10,53.
Doræ choreæ, *ſaltatio quædam ſic dicta à Doribus Græcia populis*. C. 63, 287.
Dorica caſtra, *i.e. Graja*. P.2,7,18. 4, 6, 34.
Doris, *Nerei uxor, mater Nympharum*. Doride natæ. P.1,17,25.
Dorixanium, *puella nomen Comicum, ut Glycerium, Gymnaſium, Planeſium, Philocomaſium*. P.4,5, 21.
dormire cum ſene. P.2,13,93.
dormire ſimul. P.2,5, 12.
dos non humilis Roma prodita. P.4, 4, 56.
dotem habere ex rogo ardenti. P.4,7, 48.
Draco Lanuvinus. P.4,8. *v. obſerv.*
Dryades *Nymphæ ſilvarum*. Auſoniæ. P.1,20,12. puellæ. P.1,20,45.
Dryaſin *Græcus dativus, pro Dryadibus*. P.1,20,12.
DUCERE, *pro allicere*. P.2,17,78.
ducere fumus. P.2, 1,58.
ducere *in re nuptiali*. P.2,5,21.
ducere, *pro cudere*. T.1,3,48.
ducere, *pro liquefacere*. P.4,7,46.
ducebant *ſervo dominam*. P.2, 20, 2. v. deducere.
duci rhombo magico. P.3,4,26.
DULCE caput. P.4,11,55.
dulcis amarities. C.57, 18.
dulcem in aure *alicujus* ſonare. P. 1, 12, 6.
dulcia regna negat ſine me. P.1,8, 32.

Duli-

Dulichium, *inſula maris Jonii*. Dulichiæ arx. P.2,2,59. Dulichiæ litora. P.2,11,4.
Dulichius juvenis, *i.e. Ulyſſes*. P.2, 2, 59.
dum fata ſinunt. T.1,1,83. P.2,12,23.
Durrachium *oppidum Illyrici*, Adriæ taberna, *i.e. emporium*. C.36,15.
DURUS. durum terræ opus urgere. T.1, 10, 8.
dura corona, *i. e. hirſuta*. P.3,1, 20.
dura, *pro conſtans*. P.2,16,43.
duro ferro vincta præcordia. T.1,1,77.
durum eſt credere. T.1,7,7.
duri, *pro hiſpidi, & inurbani*. T.3,4,92.
duri lumbi, *i. e. effeti*. C.16, 11.
duræ mentes, *i. e. ſeveræ, ab amore aliena*. P.1,14, 18.
dura tempora. P.1,22,4.
durare querelis, *i. e. patienter querentem audire*. P.1,6, 11.
durari in nivem & glaciem. T. 4, 1, 157.
duritia, *pro crudelitate*. P.3,10,20.
DUX *Arabum, ſive Indorum*, odoratus. P.4, 3, 64.
dux bonæ Veneris, *Hymenæus*. C.60,44.
dux ducem ferit. P.4,10,46.
dux & comes, *relativa*. T.3,6,10.
dux Vejus, *i. e. Tolumnius occiſus à Cornelio Coſſo*. P.4, 10, 31.
ductor ab arce Cenina. P. 4, 10, 9. *v.* Acron.
duces evincti. T.1,8, 6.
duxerit, *pro duces*. P.1,15, 30.
duxti, *pro duxiſti*. P.1, 3, 27.
Dyndimus, *mons ad Helleſpontum, Cyzico imminens, Cybelæ ſacer*. P.3,20, 3.
Dyndimena domina. C. 62, 13.
Dyndimi domina, *pro poemate de matre Deorum à Cæcilio ſcripto*. C.35,14.

E

E Gemma bibere. P.3,3,26.
E lacrymis *alicujus* ſentire. *vulgo:* accorgerſi dal pianto. P.1,21,6.
eadem via currere. *metaph. i.e. artibus iiſdem uti, quas ſemel proficuas noviſſimus*. P.3,4,36.
EBRIUS. ebrii ocelli, *i. e. molliter in angulos diſtorti*. C. 45, 11.
ebria ſigna fugæ nocturnæ. P.3,2, 48.
ebria verba. T.3,6,36.
ebria veſtigia. P.1,3,9.
EBUR *apud Anienem* numquam pallet Herculeo numine. P.4,7,82. *v. obſerv.*
eburna camera. P.3,1,50.
eburnum plectrum. P.3,2,25.
eburneum templum. P.4, 2, 5.
eburni digiti. P.2,1, 9.
ecquandone. P.2,7, 37.
EDERA Baccho ſacra. T.3,6,2. P.4,1, 62.
ederam tumulo pellere. P.4,7,79.
ederæ caput circumeuntes. P.2,4,26.
ederæ ſponte ſua meliùs veniunt. P.1, 2, 10.
ederas in thyrſos legere. P.3,2, 35.
ederoſum antrum. P.4,4, 3.
edere corpus ſuper equum. T.4,1,115.
edicta lex. P.2,6,2.
Edonis, *i.e. femina Bacchi ſacris operata, ſic dicta ab Edonis Thraciæ populis bibaciſſimis*. P.1,3,5.
educare uvam. C.19,14. *&* pomum. T.1, 1,19. *florem*. C.61,45.
effectu bono frui. P.1,10,28.
effectus bonos promereri. P.3, 21,10.
efferri *ad rogum*. P.1,15,21.4,7,7.
effuſis comis *flere, in re funebri*. T.1, 3, 8.
egelidi tepores. C.46,1.
egens animo, *i.e. demens*. C.62, 31.
Egnatius. C.37,19. 39.
egregium narras parentem; *ironicè*. C.66, 29.
ejicere, *pro repudiare*. P.2, 15,48.
electiſſima peſſimi poetæ ſcripta. C. 36, 6.
Electra, *Oreſtis ſoror, quam frater omnibus conſiliis ſuis participem habuit*. P. 2,11,5.
Elegos fingere. P.4,1,135.
elevare, *pro pretium minuere, vili pendere*. P.1,8,12. 2,22,44. 2,23, 58. C. 24, 9.
ELIS, *Peloponneſi regio, Sicyoni & Achajæ conterminæ; hippodromo, ſeu curſu*

Digitized by Google

curſu equorum maximè nobilis. opes equis paravit. P.1,8,36.

Eleus carcer,unde mittebantur equi. T.1,4,28.

Elea quadriga. P.3,7,17.

Eleæ oræ. P.1,8, 26.

eludere palmas *alicujus, i. e. victorem vincere.* P.4,1,140.

Elyſii campi, *locus apud inferos amœniſſimus, ubi morte obita credebantur juſtorum umbra ſpatiari. v. Virg. 6. Æneid.* T.1,3,58. 3,5,23.

Elyſiæ roſæ. P.4,7,60.

Emathia. *Macedonia regio; quam Catullus, & Lucanus de bello civili pro Theſſalia uſurpant.* C.63,324.

emeritis datur medicina, *i. e. intempeſtivum remedium paratur veteranis militibus, vel gladiatoribus rude donatis: quod tironibus præſentiſſimū fuiſſet.* P.2,11,16.

empta quovis modo, *i. e. ancilla vilior.* P.1,9,4.

empti amplexus. P.4,5,33.

empta oſcula. P.3,11,34.

emulſa palus *apud Pheneum Cyllenenum.* C.67,110. *v. obſerv.*

Enceladus, *unus ex Gigantibus, qui Jovi bellum intulerunt: ob id Ætna monte ſuperimpoſito ſub tartarum detruſus.* P.2,1,39.

Endymion, *Latmius adoleſcens, quem Luna fertur adamaſſe.* P.2,12,25.

Enipeus, *Theſſaliæ fluvius, cui Tyro Salmonei filia inter aquas concubuit.* P.3,17,13. Æmonius, *quia Theſſalia dicta Æmonia.* P.1,13,21.

Ennius *poeta vetuſtiſſimus, Rudijs Calabriæ oppido natus, Annales Romanarum rerum ſcripſit. Scipioni Africano adeò carus, ut ab ejus latere per quàm rarò diſcederet. Ejus opera injuria temporum interciderunt, præter pauca quædam fragmenta ab antiquis Grammaticis collecta.* P.4,1,61. pater. P.5,1,6.

Enſis. enſe latus revincire. P.3,12,11. enſe occupare, *pro interficere.* P.4,4,84.

enſes ducere, *i. e. cudere.* T.1,3,48.

EOUS roſeus, *i. e. Aurora.* P.3, 22,7.

Eoa aqua, *i. e. mare ad Orientem.* T.4,2,20. P.4,3,10.

Eoa domus. P.2,13,84.

Eoa ripa aurea. P.4,5,21.

Eoa unda. C.11,3.

Eoum gelu, *i. e. pruina matutina.* P.3,16,24.

Eoum mare rubrum. T.2,2,16.

Eoi mariti. P.3,11,15.

Eoi populi. P.2,2, 53.

Eoæ pharetræ. P.4,6,87.

Eois lapillis pectus variare. *i. e. gemmis Indici maris.* P.2,15,7.

ephemerides. P.3,21,20. *v. obſerv.*

Epicurus *Philoſophus Atticus, qui boni ſummam in voluptate poſuit. Docuit etiam nullam eſſe Deorum providentiam, ſed omnia fortuito atomorum concurſu creari; Item animas unà cum corporibus interire, multaq; alia ridicula, & abſurda, quæ M.Tullius exagitat in libris de natura Deorum. Ejus tamen diſciplinam ſecuti ſunt pleriſque viri eruditiſſimi, puta Lucretius Carus, qui eam elegantiſſimis verſibus expreſſit: Virgilius, Horatius &c.* doctus. P.3,19, 26.

Epidaurius Deus, *i. e. Æſculapius Phœbi filius ex Coronide, medicinæ ſcientiſſimus: qui cum artis adminiculo defunctorum animas in corpora revocaret, Jovis indignantis fulmine ictus eſt. Deinde precibus Apollinis inter ſuperos relatus, Epidauri Achaiæ urbe templum religioſiſſimum habuit. Fingebatur barbatus, cum baculo, Gallo, Cane, & Serpente: immò ipſe cultus aliquandò ſub ſpecie anguis.* P.2,1,63. *v. Ovid. 15. Metamorph.*

epiſtolium lacrymis conſcriptum. C.67, 2.

eques Mœcenas. P.3,7,1. v. Mœcenas.

EQUUS ad metas ſudans. P.4,1, 70.

equus cataphracti auratus. P.3,10,12. *v. obſerv.*

equus munitus, *cataphractum gerens.* P.4,3,8.

equus Trojanus, *cujus notiſſima hiſtoria, ſive fabula. v. Virg. 2. Æneid.*

Qui-

Quintum Calabrum in Paralipomenis ad Homerum : Tryphiodorum de excidio Ilii : Dictym Cretenſem, Daretem Phrygium. P.3,11,25.4, 1, 53. fallax Trojæ ſerpens. P.3, 11, 66. ligneus artis Palladiæ. P.3,7, 42.
equo jubas dextras collocare. P. 4, 4, 38.
equo alterno leve pondus trajicere, *i.e. deſultorem agere, plures equos deinceps, ubi opus fuerit, aſcendendo.* P.4,2, 36.
equi Amphiarai dilapſi. P.3, 11, 62. v. Amphiaraus.
equi armigeri. P.3, 3,8.
equi Auroræ. P.3,11,16.
equi ad plauſus reſiſtentes. P.3, 3, 14.
equi honorati oſſa matronarum vehebant. P.4,11,104. *v. obſerv.*
equi Lunæ. T.2,4,18. P.1,10,8.
equi noctis. T.2,1, 87.
equi Parthorum fugaces. P.3, 3, 17. verſi. P.4,3,66.
equi Solis *quatuor, Pyrois, Eous, Æthon, & Phlegon.* atrati. P. 3, 3, 56. prodigio pallentes. T.2,5,76.
equi triumphantes. P.4,3,68.
equorum diſciplina. T.4,1,91.
equos abiunctos lavare. P.2,13,85.
equos lavit ſanguine cervix deſecta. P.4,10, 38.
equis gyrum pulſare. P.3,12,11. *v. obſerv.*
equi exacti, *i.e. equorum ſtatua affabrè facta.* P.3,7,10.
eram ſolus ad portas Lanuvii, *i.e. ferebar mente Lanuvium, quò Cynthia mea profecta erat.* P.4,8,48. *v. obſerv.*
Eretinus ager, *ab Ereto Latii oppido apud Trebulam. Virg. 7. Æneid.* Ereti manus omnis. T.4,8,4.
Erichtonius populus, *i. e. Athenienſis ab Erechtreo rege ita dictus.* P.2,5,4.
Eridanus Venetus, *idem qui Padus : rex fluviorum Italiæ. Hic à radicibus Veſuli montis exortus parvis ſe primùm fontibus colligit, & aliquatenus exilis ac macer mox aliis amnibus ita augeſcit, atque alitur, ut ſe per ſeptem ad poſtremum oſtia effundat. Pomponius Mela l.2.c.4.* P.1, 12, 4.
Erigone, *Icarii filia, quæ patrem à paſtoribus occiſum, & inſepultum relictum, monſtrante Hymera cane, invenit, ac tumulavit : ob id cum eodem cane inter ſidera collocata. Eſt autem unum ſignorum Zodiaci ſtatim poſt Leonem.* T.4,1, 11.
Erinnyes, *furia inferorum ita dictæ, quaſi ab ἔριδος, diſcordia.* tragicæ. P. 2,15,29.
Eriphyla, *Talai filia, uxor Amphiarai. Hæc judex diſſenſionum electa inter virum, & patruum Adraſtum, cum hic vellet Amphiaraum ſecum ducere ad bellum Thebanum, ille verò pertinaciter negaret : à patruo monili aureo corrupta, contra virum ſententiam tulit. Amphiaraus indignatus mandavit filio Alcmæoni, ut quandocumque audiſſet patris mortem illicò matrem interficeret. Paruit Alcmæon paternis juſſis, ob id poſtea furiis omnibus exagitatus.* P.2,13,29. 3,11,59.
erit, *pro ſit.* T.2,4,43.
Erithea, *inſula Hiſpano litori proxima, alio nomine Gades, ubi Geryon tricorpor imperaſſe fertur. Hinc Hercules, occiſo Gerrone, boves pulcherrimas in Italiam abegit.* P.4,9,2.
ERROR Herculis *pro ipſo Hercule.* P.1,20,15.
errore exacto, *i. e. emenſo itinere.* P.2, 11, 3.
errores Ulyſſis. T.4,1, *à verſ.* 52.
erroribus urbes tercentas explere. T. 1,4,63. *v. obſerv.*
errabunda veſtigia. C.63, 113.
errata fateri. P.1,9, 33.
erronem iterum ſub ſigna vocare. T.2,6,6.
erubeſcere *aliquem.* P.3,12,20.
eruditu li. C.57, 7.
Erycina Venus, *ita vocata ab Eryce Siciliæ monte, ubi templum habuit.* C.63, 72.
Erythræum litus, *i.e. rubrum mare.* T. 3, 3, 17.
eſca piſcibus. P.3,5,8.

Digitized by Google

eſcas ſibi admotas corripere. P.4,8,11
Eſquiliæ aquoſæ, *regio urbis Romæ ab Eſquilino colle appellata.* P.4,8,1.
Eſquiliis habitabat Propertius. 3,21,24.
ESSE *alicui* carmina. P.2,2,32.
eſſe *alicui* quodcumque ille velit. P.1,13,35.
eſſe aliquid. C.1,4.
eſſe cum *aliquo, vel aliqua, i. e. concumbere.* T.4,7,10.
eſſe in amore. T.1,10,39.
eſſe in fide, *i. e. in tutela.* C.34,1.
eſſe in tunica oſtrina. P.2,20,26.
eſſe inter utramque. *obſcænum eſt.* P.4,8,36.
eſſe, *pro habitare.* C.67,28. T.1,3,81. 2,3,30. 2,3,39. T.4,9,2. P.1,8,27.
eſſe, *pro manere.* P.2,17,74.
eſſe, *pro viveret.* T.3,5,32.
eſſem ego, quod nunc tu. P.2,17,48.
eſt, *pro ſunt. Helleniſmus.* P.3,7,17.
eſſeda Britanna, *vehiculi genus.* P.2,1,86.
eſſeda deportant. P.2,21,43.
eſuritionum pater. C.21,1.
et merito; *formula ſibi ipſi culpam exprobrantis, juſtoque ſupplicio ſe affici fatentis.* P.1,17,1.
etiam atque etiam. C.62,61.
ETRURIA, *Italiæ regio, Galliæ togatæ affinis, ſub monte Apennino ſita; hodie* Toſcana. Etruſca gens antiqua. P.2,1,29. Etruſca pulvis. P.1,22,6.
Etruſcus obeſus. C.39,10.
Etruſco de ſanguine regum, *i. e. de ſanguine regum Etruſcorum.* P.3,7,1.
Etruſci aggeres. P,1,21,2. montes. P.1,21,10. fontes. T.3,5,21.
Eva, *i. e. Baccha.* C.63,61.
Evadne Capanei conjux, *quæ in rogum defuncti mariti ſe conjecit.* P.1,15,21. fida. P,3,11,24.
Evander Arcas, *qui cum Carmenta matre fatidica profugus in Italiam appulit: condiditque Pallanteum oppidum, ubi poſtea Palatina arces. v. Livium l. 1. Virg. 8. Æneid. Ovid. in Faſtis.* Evandri boves profugæ. P.4,1,4.
Evantes chori; *Baccharum tripudia.* P.2,2,28.
Euboea, *inſula Bœotico litori proxima, anguſto Euripo tantùm interfluente: cujus in portu Aulide Græcorum duces adverſus Trojam conjuravere. hodie:* Negroponte. Euboici ſinus, *prope Caphareum promontorium, ubi claſſis Græcorum naufragium fecit.* P.4,1,114. Euboicum litus, *i. e. Aulis.* P.2,18,38.
evehi gyros præſcriptos. P.3,2,21.
evenere, *verbum ex augurali diſciplina.* T.1,8,5.
eveniet, *ex eadem diſciplina.* T.1,6,21.
eventura precor, *ex eadem.* T.2,1,25.
Evenus *Ætoliæ fluvius.* Eveni filia *Marpeſſa Idæ uxor, ab Apolline adamata.* P.1,2,18.
Eumenides, *furiæ inferorum.* C.63,193.
Eumenidum turba ſevera. P.4,11,22.
evoe, *vox bacchantium.* C.63,255.
Euphrates, *Perſidis fluvius, Tigri permiſtus: qui olim Romanorum imperium à Parthis diſterminabat.* P.2,8,17. 2,16,77. 3,3,4. 3,9,25. 4,6,84.
Eurypylus, *Evæmonis filius, de quo Pauſanias l. 7.* Eurypyli Coæ Minervæ textura. P.4,5,23.
Eurytion Centaurus, *qui Pirithoi uxorem Iſchomachen, ebrietate inſtigante, ipſo nuptiali convivio, rapere auſus fuit: unde pugna ingens exorta inter Lapithas & Centauros, quam luculenter deſcriptam habes apud Ovidium l. 12. Metamorph.* P.2,22,31.
Europa, *filia Agenoris Tyriorum regis, à Jove tauri ſpeciem induto per maris fluctus in Cretam uſque devecta: ex qua Jupiter Minoem ſuſcepit, ejuſque nomine tertiam orbis partem appellavit. v. Ovid. 2. & 3. Metamorph.* P.2,19,52.
Europa, *orbis terrarum pars, inter cæteras cultiſſima: fines habet ab Oriente Tanaim fluvium, quo ab Aſia disjungitur, Pontum Euxinum, Propontidem, Ægæum: à Meridie Jonium, Tyrrhenum, Siculum maria: ab Occidente Atlanticum & Cantabricum*

Ocea-

Oceanum: à Septemtrionibus denique mare Amalchium; Scythicum, Cimmerium. Europæ atque Aſiæ bellum, *i.e. Trojanum geſtum inter duas potentiſſimas olim gentes, Græcam Europeam, & Phrygiam Aſiaticam.* P.2,2,46.
Eurotas, *Peloponneſi fluvius, apud Lacedæmonem.* P.3, 12, 17. Eurotæ flumina. C.63, 89.
Eurus, *ventus ab Oriente ſpirans, idem ac Subſolanus.* P.2,18,35. 3, 3, 52. 3, 13, 32.
EX æquo convenit. T.3,6,19.
ex animo dicere. C.105,4.
ex Helenâ, *i.e. ob Helenam.* P.2,1, 52.
ex tua libidine, *i.e. ex deſiderio atque arbitrio tuo.* C.17, 5.
exactis ſideribus, *i.e. novo mane.* P. 1, 3, 38.
examen ſtuprorum. *metaph. ab apum examinibus.* P.2, 21, 97.
excantare puellas clauſas, *i.e. domo ducere, quaſi magicis artibus.* P.3,2,49.
excidere, *pro animo & memoria labi.* P.4,7,15.
excruciare omni modo. C.96,12.
excruciare ſe. C.75,10.
excubiæ in otia ſolutæ. P.4,4,79.
excubiæ ſupplicis. P.1,16,14.
excubias *Iſidis* reddere. P.2,19, 61.
excutere verba fortia, *i.e. ſuperbum animum deprimere.* T.2,6,12.
exemplum grave. P.4,1, 109.
exemplum ſimus amoris. T.1,7,92.
exequiæ amaræ. P.4,7,5.
exequiæ parvæ. P.2,10,24.
exercere amorem *alicujus. in obſcœnis.* C.70, 3.
exercere juventam. C.62, 235.
eximius Hercules. P.4,9,70.
exiocari. C.21, 5.
exitium parare. P.3,20,32.
exitus vitæ. P.3,3,69. non inhoneſtus. P.2,18,58.
exorandus eſt *Cerberus.* P.3,16, 23.
expatrare, *verbum obſcœnum, ut apud Perſium:* patranti fractus ocello. C.29, 17.
expallere magis auri fulgore. C. 63, 100.
expectare in totas horas. P.2,20, 13.
experio *activum.* C.21, 6. *ſi vera eſt lectio Scaligeri.*
experta ſtulta in primo. P.2,15,54.
experta ſævitia *paſſiva ſignific.* P. 1,3, 18.
experti lacus *paſſiva ſignific.* P.1,20,14.
exſcreare. T.1, 7, 35.
exſpuere tuſſim. C.44,7.
exſtat, *pro eſt.* P.2, 21,23.
exta felicia. T.2,1,25.
exta lubrica notis ſignata. T.2, 5,14.
exta nuncia ſortis venturæ. T.3,4,5.
externare. C.63,71 63,105.
externo amore patriam mutare. P.2, 21,87.
externæ puellæ. P.4,8,83.
extremus dies, *mortifer.* P.2,19,16.
extremi funeris arra dies. P.2,8, 34.
extrema ætas. P.2,8,11.
exturbara radicibus quercus. C. 63, 108.
exuelatus, *pro exutus.* P.3,13, 3.
exui ad verbera *ſervorum erat.* P.4,8, 69.
EXUVIÆ ante ædes Veneris. P.2,11, 28.
exuviæ virgineæ, *i. e. ſpolium erepta virginitatis.* C.65,14.
exuviis *majorum* damnum eſſe. P. 4, 11, 43.
exuviis plenus. P.4,10,6.

F

FAbius *Maximus, qui electus Imperator adversùs Annibalem, hoſtis cupienti nunquam pugnæ poteſtatem fecit, cunctandoque, ut ait Ennius, reſtituit rem Romanam.* Fabii victoris mora. P.3,2, 9.
FABULA dat novum orbem erroribus Ulyſſis. T.4,1,80.
fabula ficta in vanum jocum. T.3,4, 68.
fabula in gentes miſeras deſcendit. P.3,3,67.
fabula nullâ de nobis conciret aures tuas. P.3,13, 45.
fabula pœna formoſarum, *quòd ſcilicet*

eet per ora hominum traducantur. P.2, 21, 76.
fabula mala, *i.e. rumor ſiniſter.* C.68, 5.
fabula vulgi valeto. *i.e. nil moror, quid populus de me garriat.* P.2, 10, 14.
fabulam eſſe. T.2, 3, 31.
fabulam eſſe noto libro. P.2, 16, 81.
fabulam fieri. T.1, 4, 83.
Fabullus. C.12, 15. 13. 28. 47, 3.
FACERE. fac ſimules. P.4, 5, 34.
facere adulterium. C.66, 36.
facere, aut dicere delicias. C.73, 2.
facere delicias, & libidines. C.45, 24.
facere. *in obſcœnis.* C.107, 2.
facere, *pro convenire.* P.3, 1, 20. *pro efficere.* P.2, 13, 51.
faciam quodcumque voles. T.4, 13, 21.
factus, *pro apto.* P.4, 5, 49. T.2, 6, 10.
factum, *pro delicto.* P.3, 4, 21.
facta ſuperba oculis meis. P.3, 22, 2.
facti crimina lumen habet. P.2, 21, 22.
facta nefanda cor ſolicitant. T.3, 5, 12
facta queri quæ fecimus, *i.e. pœnitere.* P.3, 22, 36.
FACIES nullis gemmis obnoxia. P.1, 2, 21.
facies uſta Sole. T.1, 10, 15.
faciem turpi bove dedecorare. P.3, 20, 36. v. Io.
faciem dominæ amico credere. P.2, 23, 1.
faciem novam referre dempta pelle. T.1, 9, 46.
faciem quærere longa deſidia. *i.e. tardis artibus formam parare.* P.1, 15, 6.
facie *alicuius* obſtupere. P.4, 4, 21.
faciem pugnæ componere. T.4, 1, 100.
FACILIS amori. T.1, 3, 57.
facilem copiam eſſe. P.1, 9, 15.
facilem ſpirare. P.2, 16, 85.
facilem ſpondere. T.2, 7, 10.
facile lutum. *i.e. parabile.* T.1, 1, 34.
facili manu ferere. T.1, 1, 10.
facinus bonum. C.65, 27.
facinus malum. T.2, 4, 25.
facinus facere. C.80, 6. 107, 4.
fagineus ſcyphus. T.1, 11, 8.
falcifer Priapus. T.1, 1, 24. 1, 4, 8.
FALERNUS ager *in Campania, cuius vina celebratiſſima.* cura Bacchi. T.1, 10, 34.
Falernum fumoſum veteris Conſulis. T.2, 1, 27.
Falerno menſa madida. P.2, 22, 39.
Falerna vina. T.3, 5, 6.
Falerna præla. P.4, 6, 73.
fallacia Lunæ deductæ. P.1, 1, 19.
fallax opus Elegi, *i.e. aptum puellis decipiendis.* P.4, 1, 135.
FALLERE, *pro mentiri.* P.2, 15, 16. 4, 11, 27. *pro prodere.* P.4, 4, 18.
fallere oſcula ſiccis genis, *i.e. tamdiu lacrymas retinere, donec oſculatus fueris.* P.4, 11, 76.
fallere compoſita pace. P.2, 2, 6.
fallere terga ſua lupo nocturno, *in re magica.* P.4, 5, 14.
falſa Minerva coniugium diſtulit Penelope. P.2, 7, 41. v. Penelope.
falſæ mortuorum palmæ, *i.e. manus evanidæ.* P.1, 19, 9.
falsò, *i.e. injuria.* T.3, 3, 20.
falſiparens Amphitryoniades, *i.e. Hercules, qui cum Jove genitus eſſet, falsò putabatur filius Amphitryonis.* C.67, 112.
FAMA anus. C.76, 10.
fama damnata. P.2, 21, 77.
fama decori eſt. P.4, 11, 29.
fama libera laudat rogum emeritū; *defunctus enim amplius non timetur, ideoque laudes vera cenſentur.* P.4, 11, 98.
fama perſpecta. P.1, 11, 17.
fama ſplendida refulget ab avo docto. P.3, 18, 8.
fama ſublimis terra levat. P.3, 1, 9.
fama ſuſurrat. C.79, 5.
famæ murmura contemnere. P.2, 4, 29.
famæ non ſine labe. P.4, 8, 20.
famæ pignora. P.4, 11, 12.
famæ pudicæ jactura. P.2, 21, 71.
famæ ſuæ parcere. P.1, 16, 11.
famam non pudet hiſtoriæ Romanæ. P.3, 20, 20.
fama inani tabeſcere. P.3, 10, 9.
famem deſpicere. T.1, 1, 92.
fana hoſpita. P.4, 9, 34.
fana cauſa plurima peccatis *multorum.* P.2, 14, 10.

fane

Digitized by Google

farre, & ſale ſomnia placare. T.3,4, 10.

faſces ſequi, *i.e. nobilium familiaritatem affectare.* P.2,13,11.

faſcia pectus cepit. P.4,9,49.

faſcinare. C.7, 12.

faſtidia *puellarum.* T.1,9.73.

FASTUS. faſtus *alicujus* repetere, *i.e. memorare.* P.1,18,5.

faſtus aſſumere. P.2,17, 61.

faſtus ferre. P.4,5, 42.

faſtus opponere. P.2, 11, 13.

faſtus *Penelopeos* terere, *i.e. Penelopes veſtigiis inſiſtere, ejuſque ſuperciloſam pudicitiam imitari.* P.3,11,10.

faſtus ſuperbos invicem pati, *dictum de vetula.* P.3,22, 35.

FATUM eſſe *alicui, i.e. mortis cauſam.* P.2,1, 88.

fati litora. P.1,19, 12.

fato morem gerere. P.2,19, 31.

fato mori. P.3,19,33.

fata malis augentur. P.4,11,96.

fata mollia. P.1,7, 4.

fata, *pro infortuniis.* P.2,16,19.

fata rogo extremo debita. P.1,19,2.

fata vitam repoſcunt P.2,1,81.

fatorum carmen nulli revocabile. P. 4,7, 51. *v. obſerv.*

fatis adiecimus undas. P.3,5,43.

fata reponere, *i.e. mortuum ſepulcro componere.* P.1,17, 11.

fata venalia dare faginæ *gladiatoria.* P.4,8,25. *v. obſerv.*

fatales annos explere. T.1, 3, 53.

fatalia Parcarum ſtamina. T.1,8,1.

favilla muta. P.2,1,87.

favilla nigra ſuperteget oſſa candida. T.3,2,10.

favilla prima venturi mali. P.1,9, 18.

Faunus, *filius Pici antiquiſſimi regis Italorum. Fauni autem plerique fuerunt, ſilvas & juga incolentes, e plebe Numinum.* P.4,2, 34.

fautor mollis. P.3,7,57.

favus purus, *in ſacris antiquorum.* T.1, 11, 24.

FAX inimica *defuncti* caput lecto detrahit. P.4,11,10.

fax nuptæ omen præferens. P.4,3,13.

fax ultima jacta lecto mortifero. P.3, 11, 17.

facem quatere. P.1,3, 10.

faces *apud fores meretricum excluſi amantes argumenta.* P.1,16,8.

faces maritæ. P.4,11,33.

faces ſplendidas quatiunt comas. C. 62,78.

faces ante percurere. P.3,14,16.

faces perdere amore nuptæ. P.2, 6, 8. *v. obſerv.*

faces plures in oſſa condere. P.4, 4, 70.

faces ſubdere. P.1,13, 26.

faculæ. P.2,20,5.

febriculoſum ſcortum. C.6, 4. *v. obſerv.*

fecere, *ſine recto caſu.* P 4,1,83.

fecundos annos renovat Sol. T.4, 1, 114.

FELIX in caſta coniuge. P.3,10, 15.

felix ter, & quater. T.3,3,26.

felix lucus. P.4,4,3.

felix terra. P.4, 1, 48.

felicem *alicui* eſſe, *i.e. propitium.* P.1, 13, 35.

felicem remanere una puella. P.1,10, 29.

FEMINA frangitur in viro tacito. P.2,13,76.

femina genus crudele. T.3,4,61.

femina pulverulenta *in Gymnaſio Laconico.* P.3,12,7.

femina, *pro femina.* P.2,21,4.

feminarum libido. P. 3, 17.

femineus furor. P.4,8,55.

femineus triumphus. P.4,11,97.

femellæ, *diminutivum* à feminæ. C. 55,7.

femur femori conſerere. *in obſcænis.* T.1,9,26.

femur ſupponere. *in obſcænis.* C.68,2.

feneſtra trita dolis nocturnis. P.4, 7, 16.

feneſtræ diverſæ, *i.e. adverſa.* P.1,3,31.

feneſtræ dominæ nocte pateſiunt. P.3, 18, 29.

Feretrius Jupiter, *ita dictus, quòd in ejus templum ferrentur arma, quæ Romani duces hoſtium ducibus occiſis*

propria manu detraxiſſent. Cujuſmodi trina relata ſunt, à Romulo ſcilicet, Cornelio Coſſo, & Marcello: de Acrone, Tolumnio, ac Viridomaro. P.4, 10.
FERÆ natæ, *i.e. monſtra denuò exorientia.* P.4,9,40.
feras cantu ducere. P.2,10, 6.
feras detinere. P.3,1,41.
ferus, *pro leone.* C.62,85. *Ita Virg.7.Æneid.de cervo:* Pectebatque ferum, puroque in fonte lavabat.
ferum eſſe *alicui.* T.2,5,103.
feri victus *priſcorum hominum.* T.2,1, 43.
ferire, *pro fallere.* P.4,5,44.
FERRE arma humeris. P.4,10,47.
ferre frigida caſtra lare aprico, *i.e. ſub dio.* P.4,10,18.
ferre jugum. C.67,118.
ferre oſcula, *i.e. oſculari.* P.1,20,28.
ferre verba commiſſa. P.2,16,54.
ferebant, *ſine recto caſu.* P.2,13, 67.
ferrugo Ibera, *coloris genus.* C.63,227.
ferrugine picta cęlum prętexere. T.1, 4, 37.
FERRUM cervice tingere. P.4,1,111
ferro & ære ſe condere. P.3,16, 25.
ferro & chalybe durior. P.1,16,30.
ferreus, *pro crudeli.* T.1,1,67. 1, 11, 2. 3,2,2. P.2,7,34. *pro duro & inurbano.* T.2,3, 2.
ferrea mulæ ſolea. C.17,26.
ferreum canis os, *dictum de homine impudenti.* C.42, 17.
ferrea ſæcula. T.2,6,17.
ferrea vincla cani demere, *vulgò:* levare il collare al cane. T.4,3,14.
ferrata domus Danaes. P.2, 15, 12. *v.* Danae.
fertilis annus erit. *acclamatio ruſticorum.* P.4,8,14.
fertiles horæ. T.4,1,51.
Feſcennina locutio, *i.e. verba procacia & obſcœna, quibus nova nupta aures imbui mos erat, ne fortè ad inſuetum opus rudes accederent.* C.60, 127.
feſſa corpora, *i.e. ægra.* T.4,4,10.4,11,2.
fetus dare, *pro parere.* T.2,5,91.
fibra Deorum conſcia. T.1,9, 3. nuncia. T.2,1,26. locuta Deos ſibi commiſſos. P.4, 1, 100.
fictilia pura, *i.e argillacea vaſa, nullis emblematibus aſpera.* T.1, 1, 32.
fictilis urna medium caput urgebat. P.3,4,16.
FIDENÆ, *oppidum veteris Latii, cujus incola Romanis bellū ſępe intulerunt.* P.4,1,36.
FIDES *Dea.* C.30, 11.
fides caduca. P.2,15,4.
fides marita. P.4,3,11.
fides, *pro teſtimonio.* P.4, 6, 60.
fides, *pro tutela.* C.34,1. P.4,6,57.
fides, *pro veritate.* P.4,1,82. 4,1,104.
fides auro pellitur. P.3,11, 51.
fides in ore clamat, *i.e. obteſtatio fidei Deorum atque hominum in ore verſatur.* P.1,18,18.
fides invito contigit, *i.e. Aſtrologus nolens vera infortunia prædixit.* P.4, 1, 94.
fides vera trophæa Mœcenatis. P.3,7. 34.
fidem accipere. P.1,4, 16.
fidem cęleſtium comprecari. C. 63, 191.
fidem firmare. P.4,1, 88.
fidem habere, *pro conſtantem eſſe.* P 2, 17,28. *pro ſervare.* P.3,21,4. *pro verum dicere.* P.3,4,6.
fidem quærere. T.3,4, 4.
fidem rumpere. P.3,4,20.
fidem tenere. T.1,11,17. P.1,18,4.
fide cum multa brachia tendere. T. 3,4,64. *v.* brachia.
fidelem manere. P.3,21, 8.
fides numeroſa, *i.e. multa cithara.* P.4, 7, 61.
FIERI *alicujus.* C.72,2.
fieri beatum, *i.e. locupletari.* P.2,5,6.
fieri ſentio. C. 84, 2.
fiant illi mala multa. P.2,13,105.
fit, *pro ſacrificatur.* T.4,6,14. *ſic Virgilius 3. Ecloga,* Cum faciam vitula pro frugibus.
figere. figite certantes. P.2,7, 75.
fixum eſſe in latere; *quod erat deducentis per viam.* T.1,6, 26.
FIGURA, *pro forma & vultu.* C. 53, 220.

Digitized by Google

220. P.1,8,7. 1,17,27. 3,18,1.
figuram agreſtem ab ore detrahere. P.2, 22, 13.
figuræ leves, *i.e. forma viles.* P.1,4, 9.
figuras vertere cantu, & herbis. T.4, 1, 63.
figuris tecta variare. P.2,5,25.
filum. filo velari, *in re ſacra.* T.1,5,15.
fila condita à colo dextra. P.4,1,74.
fingere de aliquo. P.2,15, 37.
fingere ſibi propinquos. *ex arte meretricia.* P.2,5,7.
fingere ſibi vitam felicem. T.1,5,19.
FINIS *feminco genere.* P.1,16,21.
finem ſtatuere, T.4,1, 204.
fines pauperis agricolæ. P.2,14, 8.
finibus teneri; *id quod nobis eſt:* contenerſi dentro de'termini. P. 2, 1, 49.
firmum non eſſe in aliqua re, *i.e. aliquid pati non poſſe.* T.3,2,5.
fiſcella. T.2,3,15.
fiſtula oves ire jubet *ad fontem.* P. 4, 4, 6.
fiſtula votum paſtoris in arbore ſuſpenſa. T.2,5,29.
flabella caudæ pavonis. P.2,16,59.
flagellum *in vite.* C.61, 57.
flagrare *aliqua.* P.2,2, 43. *aliquo.* P. 3, 17, 13.
flagrare aliquam; *e neutro activum, ut illud Virgilianum:* Corydon ardebat Alexin. P.1,13,23.
flagrare *in alicujus culpa, i. e. iraſci, vel malè audire.* C.63,139. *Horat. Sat.* 4.*l.*1. flagret rumore malo cum hic, atque ille.
FLAMMA non conſtat lucernis ſuppletis. *inter mala omina.* P.4,8, 43.
flamma ſecunda, *i.e. propitia.* P.3,8,20.
flamma ter ſinuata in facem obliquam. P.4,6,30.
flamma verita eſt urere humeros pios. P.4,1, 44.
flamma veſana, *i.e. amor immodicus.* C.97,7.
flammam ore volvere. T.3,4, 86.
flammam ſedare. P.3,17, 5.
flamma ſubiecta oculos exurere. P.3, 6, 7.
flammæ *regales* olentes nardo. P. 4, 7, 32.
flammæ urunt altaria. T.4,6, 17.
flammas ſacras tranſilire. *in feſtis Palilibus.* T.2,5,90. *v.* fax, ignis.
flammea cervæ veſtigia. C.63, 337.
flammeum, *velum, quo caput ſponſæ obnubebatur.* C.60,8.
flatus ſecundi in amore. P.2,17,67.
flatus uvidulus. C.65, 63.
flava coniugii vincula. T.2,2, 18.
Flavius. C.6, 1.
FLERE *aliquem.* P.1,12,15. 1,20,16.
flere, *pro flebili carmine narrare.* T. 1, 9,10. P.3,7,37. 3, 2,42.
fleri ante rogum ardentem. T. 2, 6, 46.
flemus, *pro flevimus.* P.2, 6, 2.
fletum ſupprimere. P.4,1, 124.
flexanimus amor. C.63,330.
flexerunt ſedibus artus. C.53, 303.
FLOS hiat pratis. P.4,2, 45.
flos Hyacinthinus. C. 60, 93.
floris deſcriptio. C.61, 44.
flos juvenum. C. 97, 2.
flos *juventutis* viridiſſimus. C.17, 14.
flos *virginitatis.* C.61, 51. 63, 398.
floſculus Juventiorum. C.24,1.
florea ſerta. T. 1,1,18. 1,2,14.
FLUCTUS purpurei. P.2,18, 5.
fluctus ſalis. C.63, 68.
fluctus patiuntur vela. P.4,6, 46.
fluctus marinos ſiccare. P. 2, 21, 105.
fluctuare curarum undis. C.63,62.
fluent ſub tua jura Tigris, & Euphrates. P.3, 3, 4.
fluentiſonum litus. C. 63, 52.
FLUMEN cava palma ſuſcipere. P.4, 9, 36. exhaurire, *dictum de ſitiente.* P.4,9, 53.
fluminis iter vertere. T.1,2,44.
fluminis vix puræ, *i.e. perſpicua, liquida.* T.1,10,36.
flumine medio aquam quærere. *adagium.* P.1,9,16.
flumina concita ſuſtinere. P. 3, 1, 42.
flumina *Inferorum* nigra. P. 1, 3, 68.
flumina legere, *i. e. propter flumina*

iter facere. P.1,20,7. *ſic Vergil.8. Ecloga:* ſive oram Illyrici legis æquoſis.
flumina revocabunt liquores ad caput. P.2,12,33.
FOCUS igne luceat. T.1,1, 6.
focus *pauperum* algens. P.4,5, 68.
focus *Veſtæ* virgineus. P.4,4, 44.
focus unus maxima fratrum regna. P.4,1,10.
foci everſi. P.2,1,29. infidi. T.4,5, 12. magici. P.1,1,20. penetrales. C.67, 502. vivi. P.4,15, 64.
foci labe *nepotum* erubeſcunt. P.4,51, 42.
FOEDUS non conſtat in ira. P.2, 7, 71.
fœderis heu taciti! *exclamatio eſt*. P. 4, 7, 23.
fœdera per Divos dare. T.1,10,2.
fœdesa ponere. P.3, 18, 15.
fœni flammantis acervi tati. *in feſtis Palilibus*. P.4,4,77.
fœno torto frontem comprimere. P. 4, 2, 25.
fœnus duplex. P.3,1, 22.
fœnore magno venit amor tardus. P.1,7,26.
folia coronas arentes linquunt. P. 2, 12,51.
folia Noto hiberno tremefacta. P. 2, 7, 70.
FONS ſepoſitus. P.5,20, 24.
fontis egens. P.4, 9, 35.
fontes Aſcræi. P.2,8, 29.
fontes piandi. P.4,9, 25.
fontibus ora admovete. P.3,2,5.
FORIS raſilis. C.60,168. *v. obſerv.*
fores *Inferorum* æratæ. P.5,3,72.
fores perfractæ. T.5,11,54.
fores tacitæ. P.1,18,24.
foses tardæ. P.5,10, 56.
foribus affixa. T.1,7, 67.
foribus ſolum cognita. P.5,18, 24.
fores præcluſas frangere. P.2,4,22.
foret! *optativum*. T.1,55, 11.
FORMA candida. P.3,9,16. honeſta. P,2,10,9. potens. P.3,18,7.
forma fecunda poſt Helenam. P.2,2, 42.
fosma æternùm nulli eſt. P.2, 19, 57. magicis artibus nihil utitur. T. 1, 9, 24. per ſe multum valet. P.2,20, 30.
forma artifex. P.1,2,8.
formæ falſa fiducia. P.3,22,1.
formæ non datur mora, *i. e. citò labitur*. T.1,4,32.
formam dare. T.2,4,35.
formam vendere. T.1,10, 51.
forma pollere. P.3,8,17.
formæ, *pro formoſa*. P.2,19,53.
formapotens Cynthia. P.2,4,28.
Formia vetus Campaniæ oppidum. Formianus decoctor Mamurra. C. 41, 4.43, 5. Formiana Mamusræ macula. C. 57, 4. Formianus Mamurræ ſaltus. C.111,1. *v.* Mamurra.
formica Inda. P.3,11,5. *v. obſerv.*
FORMOSA oculis meis. T.4, 13, 4. P.4,4, 32.
formoſi temporis ætas. P.1,4,7.
formoſum eſſe, quid ſit. C.85.
formoſam eſſe multo periculo. P. 2, 19, 27.
formoſam ferre nullum onus. P.2,17, 26.
fosmoſa Lycoride, *i.e. cum eſſet Lycoris formoſa; genus loquendi Propertio familiare*. P.2,23,91.
formoſi. *ſubaudi* pueri. T.1,4,3.5,10,6. *ſic apud Petron. Arbitrum*: facta eſt mentio de uſu formoſorum.
formoſi pedes. P.1,58,12.
formoſi ungues. P.3,5, 6.
formoſæ undæ. P.1,20,41.
formoſa flumina. P.2,14, 25.
formoſe ſaltare. P.2,2,27.
formoſius ſurgit arbutus in ſolis antris. P.1,2,11.
formula legis. P.4,8,74.
Fors levis orbe rotæ verſatur. T.1, 6, 34.
forſit, *pro fortaſſe*. P.2,7, 31.
FORTIS equi ſonus. P.3,2,47.
forti campo concurrere. P. 4, 10, 35.
fortia Palladis membsa. P.4,9, 58.
fortia ſigna, *i. e. vexilla*. P. 3, 10, 2.

fortia verba, *i.e. ſevera, & ſuperbia plena.* T.2,6, 12.
fortius, *pro largius.* T.3,6,62.
FORTUNA adverſa. T.4,1,183.
fortuna parva domi relicta. P.2,23,55.
fortuna procellæ placatæ. P.1,17,7.
fortuna multo periculo rapit. P. 1, 15, 3.
fortuna occurrit imprudenti. P. 1, 20, 3.
fortunæ fluctibus merſari. C.67, 13.
fortunæ lex. T.3,3,22.
forum laſcivum, *pro Amphitheatro.* P.4,8,76.
forum inſanum. P.4,1,134.
forum intentum. P.4,11,22.
foſſa Ligur. C.17,19.
foſſa *magnea.* P.4,5, 11.
foſſam caſtris præducere. T.4,5,83.
fovere. *in obſcœnis.* T.1,7, 6.
fovere in ulnis. P.2,13, 85.
fovere membra frigida molli ſinu. T.1,9,30.
frena movere. P.4,8, 22.
frenos mordere. T.1,3,42.
frenato piſce vecta Thetis. T.1,6,10.
FRANGERE commoda. C.67,21.
frangere pocula *in aliquem* adverſū. P.2,7,10.
frangere, *pro vincere.* P.4,11, 40.
frangi, *pro miteſcere.* T.1,9,71. P.2,19, 34.
fractus amore turpi. P.3,19, 33.
fractus utroq; toro. P.2,13,60. *v. obſerv.*
FRATER, *nequiori acceptione.* T.3,1, 23. P.2,13,98.
fratres *patrueles.* C.108,4
fratres pileati, *Caſtor & Pollux.* C.37, 2. *v. obſerv.*
fraterna militia, *i.e. Polynicis, atque Etheoclis.* P.1,7,2.
fraternum ſodalitium. C.97, 4.
fraudes, & verba componere. P.2, 7, 67.
fremitu inani complere. P.2,13, 37.
freta hiberna. T.4,1,195. impotentia. C.4,18. ventis parentia. T.1,10,9.
fretus ab urbe. P.4,10,32.
FRIGUS, frigore, *pro hieme.* T.1,9,39.
frigora producere, *i.e. hibernum tempus agere.* T.1,4,5.
frigerans unda. C.60, 30.
frigiduli ſingultus. C.63, 131.
frondatores. C.63,41.
fronde compoſita litus tegere. P. 1, 20, 22.
FRONS ingrata. P.1,10,23.
frons Oſiridis corymbis redimita. T.1,3,45. *v.* Oſiris.
frontes puræ. P.2,16, 9.
frontes aciei æquatæ. T.4,1,102.
frontes *libri* geminæ. T.3,1,13.
frons tabernæ. C.37, 10.
frons *tumuli* celebris. T.3,2,28.
fructus vitæ *voluptas.* P.2,12,49.
fructu amoris egere. P.3,18, 30.
fruges ab agris vicinis cantu traducere; *quod ne fieret, Lege XII. tabularum cautum erat.* T.1,9,19.
fruſtrari. T.2,5,15.
fuat, *pro fuerit. ἀρχαϊκῶς.* T.1, 1, 67. P.2,22,20.
fuco ſplendente genas ornare. T.1,9, 11.
Fuffecius ſenex recoctus. C. 54, 5. *v. obſerv.*
FUGA nocturna. P.3,2, 48.
fuga tuta. P.4,9,54.
fugare de mente. C.67, 25.
fugit me ratio, *i.e. oblitus fueram.* C. 10, 29.
fugitiva ancillæ deſcriptio. P. 3, 13, & v. 23.
fui, quod eſt iſte. P.2,7,31.
fuit Troja. P.2,7,28.
fuiſſe, *pro vixiſſe.* T.3,5, 32.
fulcite genus ſerie. P.4,11, 95.
fulcro incumbere. P.4, 7, 3.
fulgeret, *pro fulgeat, ſecunda brevi. ἀρχαϊκῶς.* C.65,94.
FULMEN. fulminis ira de nihilo non cadit. P.2,13,52.
fulmina ætherea domo deſiliunt. P.2,13, 50.
fulmina tonant conſultò. P.2, 23, 54.
fulminare oculis. P.4,8, 55.
fulſerit, *pro fulgeat, optativum.* T. 3, 6, 8.
fumida Bajarum ſtagna. P.3,16,2. *v.* Bajæ.

fumoſum Falernum. T.2, 1, 27.
fumus, *pro veſpertina caligine.* P.4, 4, 27.
funda torta. P.4, 3, 65.
funda tangere loca ſignata. T.4, 1, 97.
fundere *metallum ad ſtatuam effingendam.* P.4, 2, 63.
fundere, *pro diſſipare, in re bellica.* T. 1, 8, 3.
fundus Catulli. C. 44.
FUNIS. funem ſolvere. P.1, 8, 11.
funem torquere. P.4, 3, 21.
fune demiſſo pendere. P.4, 7, 17.
FUNUS amore carens. P.1, 19, 3.
funus plebejum. P.2, 10, 24.
funeris antiqui deſcriptio. T.3, 2. P.2, 10. 4, 7.
funeris extincti locus. P.2, 10, 34.
funeris acta ſervare. P.2, 10, 18.
funeris hora incerta. P.2, 18, 59.
funere, *pro funeri.* P.1, 17, 59.
funera caſus ſecuta. P.3, 14, 21.
funera intrant leges infernas. P. 4, 11, 3.
funera ne-funera. C.63, 83. *v. obſerv.*
funera noſtra ex hac domo ducentur. P.2, 1, 58.
funera Penthei grata in triplices greges; *i.e. matrem, duaſque materteras, Baccharum duces.* P.3, 15, 24. v. Pentheus.
funera Italiæ. P.1, 22, 4.
furcillis ejicere. C.102, 2.
Furius Catulli comes. C.11. 16. 23. 26.
FUROR demens erat inter utroſq; P.1, 13, 20.
furorem eſſe, *i.e. cauſam furendi præbere.* P.1, 18, 15.
furiis novis accubare. P.4, 4, 68.
furibunda decens. P.4, 8, 52.
FURTUM amoris. P.2, 21, 51.
furta dulcia. *in obſcænis.* P.2, 21, 18. dulciſſima. T.4, 5, 7.
furta novare, *i. e. concubitus furtivos.* P.4, 8, 34.
furta pudica tori, *i. e. lecti maritalis.* P.2, 16, 78.
furtivi lecti fœdera. T.1, 5, 7.
furtivæ amantium preces ad limina. P.1, 16, 20.
furtiva munuſcula. C.67, 145.
furari ſpeciem *alienjus.* P.4, 2, 31.
fures balnearii. C.33, 1.
fuſa candida brachia fœdo viro. *Hellenismus.* P.2, 13, 24.
fuſæ comæ, *in re funerea.* P, 3, 11, 18.
fuſcina Neptuni. P.3, 5, 16.
fuſcus ſomni amictus. T.3, 4, 55.
fuſca Æthiopum regna. P.4, 6, 78.
fuſus opus verſat pollice appoſito. T. 2, 1, 64.
fuſus Parcarum. C.63, 314.

G

GAbii, *Latii veteris oppidum via Praneſtina.* qui nunc nulli, maxima olim turba. P.4, 1, 34.
Galatea *Nereidum una, quam Cyclops Polyphemus deperivit.* P.1, 8, 18. 3, 1. 45. *v. Ovidium* 13. *Metamorph. Lucianum in Dialogis marinorum Deorum.*
galea caput tegere. P.4, 3, 44.
galea ſibi aquam portare. T.2, 6, 8.
Galeſus, *Calabria fluvius, prope Tarentum.* Galeſi pineta. P.2, 23, 67.
Galla uxor Poſthumi. P.3, 10.
Gallæ, *ſacerdotes Cybeles evirati.* C.52, 12.
GALLIA, *Europa regio nobiliſſima, antiquis omnis uno nomine Comata dicta, diviſaque in Belgicam, Celticam, & Aquitanicam. Terminos habuit ab Oriente Rhenum amnem & partem Alpium: à Meridie Pyrenæos montes, & Mare Mediterraneum: ab Occidente Oceanum proprio nomine appellatum: à Septemtrionibus Britannicũ. Fuit & alia Gallia, quæ Togata & Ciſalpina dicta, hodiè:* Lombardia. T.4, 1. 139. Comata. C.29, 3.
Galliambicum carmen. C.62.
Galliæ. C.29, 21.
Galli Parnaſſi vertice dejecti. P.2, 21, 13. v. Brennus.
Gallica Brenni arma. P.3. 11, 56.
Gallicus miles, *pro temerario.* P.2, 10, 48.
Gallicanus catulus. C.42, 9.
Gallus inceſtus. C.77.

Gallus

Gallus Cornelius *celebris poeta, cui Virgilius 10 Eclogam inſcripſit. Lycoridem pulcherrimam feminam amavit, de qua etiam plura dicitur literis mandaſſe, quæ penitùs interciderunt. Cum autem veniſſet in ſuſpicionem conjurationis, in caſtris juſſu Auguſti occiſus eſt. Fuere, ut bene advertit Paſſeratius, plures Cornelii Galli, quorum geſta ſimul mixta non rarò confuſionem pariunt.* P.2,23,91.
Gallus, *frater Luperci.* P.1,5.1,10.1,13.1,20.1,21.4,1,91.
gannite. C.82, 4.
Ganymedes pulcherrimus puer, Trois filius, quem Jupiter in Ida monte venantem ſpeculatus, Aquilæ ſpeciem præſeferens in cœlum ſuſtulit, ut ſibi diſcumbenti miniſtraret potum. Non etenim audiendi ſunt illi, qui ad turpem libidinem raptum exiſtimant, ut Lucianus in Dialog. Videndi Homerus l.20. Iliados, Virgilius 5. Æneidos, Ovidius l.10. Metamorph. P.2,21,20.
Garumna magnus *Galliæ fluvius.* T.1, 8, 11.
GAUDERE in exuviis. P.4,8,63.
gaudere in puero. *in obſcœnis.* P. 2, 3, 10.
gaudere in ſe. C.22,17.
gaudere in tacito ſinu, *i.e. occultis amoribus frui.* T.4,13,8.
gaudia, *pro re Venerea.* T.2,1,12.2,3,44. P.1.4.14.1,13.24.
gaudia impia. C.67,123.
gaudia ſpondent mihi ceſſuros reges. P.1,14,13.
gaudia colligere. *in obſcœnis.* P.2,11,9.
gaudia falſa imitari difficile. T.3,6, 33.
gaudia ferre. *in obſcœnis.* P.3,6,30.
gaudia gaudere. C.60,119.
gaudia in tacito ſinu cohibere. P. 2, 17, 70.
gaudia Veneris turbare. T.4, 3, 18.
gaudia vitæ *cum aliquo* ſociare. T.3, 3, 7.
gelidæ zonæ. T.4,1,154.
Gellius. C.73.78.79.86.87.88.89.113.
gemat in terris, *i. e. apud inferos torqueatur.* P.2,5,23.
Gemellus Caſtoris. C.4,27. v. Pollux.
geminæ mortis confinia, *i. e. fretum Siculum inter Scyllam & Charybdim.* T.4,1,70.
geminos tutiùs alit mater, *quàm unũ.* P.2,16,42.
geminas arctos requievit, *i. e. urſam majorem & minorem cœleſtia ſidera ſtare juſſerat. Dictum de Jove cum Alcumena cubante.* P.2,15,25.
GEMMA dives. P.3,3,26.
gemma ornat manus. P.1,4,12.
gemma tenet crines medio vertice. P.2,16, 10.
gemmæ rubri æquoris. P.1,14, 12.
gemmarum quidquid. T.2,2,15.
gemmis, & auro fidem vendere. T.1, 10,32.
gemmea omnia ſint magnis ludis. P. 3, 16, 20.
genæ percuſſæ. T. 1, 11, 37. ſubtuſæ. T.1,11,55.
genas ornare fuco ſplendente. T.1,9, 11.
GENIUS, *Deus qui cum unoquoque homine oriri credebatur, ejuſque vitã gubernare. Neque hominibus tantum, ſed etiam arboribus, & locis Genios præeſſe putaverunt.* T.2,2,5. 4,5,8.
Genii deſcriptio. T.1,8, 49.
Genium *alicujus* adorare. P.4,8,69.
geniale pulvinar, *i.e. nuptiale.* C. 63, 47.
gens, *pro familia & ſtirpe.* C.78,2. P. 3,20,40.
gentilis, *i.e. ejuſdem familiæ.* C.67,123.
genus amantium. P.3,14, 18.
genus jactare *ab aliquo.* P.4,10,41.
genu inflexo dare terga. P.3,7,6.
genibus tellurem pertepere. *ſupplicantium erat.* T.1,5, 41.
Geryon *tricorpor, Hiſpaniæ rex, ab Hercule interemptus.* Geryonæ ſtabula. P.3,22,9.
geſa fundere roris erectis. *i.e. à curru jaculari miſſilia hujus nominis.* P. 4, 10, 42.
geſta omnia per manus maternas. P. 3, 16, 14.

Getæ, *populi Thracia ad Pontum Euxinum.* T.4,1,147. aſtu:i.P.4,5,44. hiberni. P.4,8,9.

Gigantes, *Terra filij, è ſanguine pudendorum Celi a Saturno abſciſſorum.* *Hos tanti roboris fuiſſe fabulati ſunt poeta, ut convulſos montes in Deos jacularentur. At eum ſuperis victoria ceſſiſſet, variis ſuppliciis meritò affecti ſunt. Multos in Tartarum Jupiter detruſit: Encelado Ætnam impoſuit: Typhœum Sicilia gravavit: genus denique infandum omninò delevit.* Gigantomachia. P.2,1,19. 3,7,47. Gigantum tormenta. P.3,3,61.

Gigantea ora, *i.e. Bajarum, & Cumarum tractus, odorem ſulphuris referēs, quòd ibi Gigantes fulminum cuſpide inflicta vulnera abluerint. Vide Natalem Comitem l.6. Mythologia.c.21.* P.1,20,9.

gingivæ. C.94, 6.

glabri *cinædi.* C.60, 142.

glandis alimentum. T.2,3,41.

glarea. T.1,8,59.

Glaucis catella. P.4,3,55.

Glaucus, *ex Anthedone Bœotia urbe, nandi ſimul & piſcandi peritus. Hic dum captos quondam piſces in litore recenſeret, unus ex iis herba quadam guſtata in mare denuo proſiluit, ac deinceps alii quoque. Ipſe verò miratus prodigium, idem expertus eſt; quod cum feciſſet, naturam immortalem induit, Deorumque marinorum concilio adſcriptus eſt. v. Ovid.14. Metamorph.* P.2,18,13.

GLORIA cuique ſua eſt. T.1, 4. 77.

gloria dat vires. P.4,10, 3.

gloria de te quæritur. P.2,15,45.

gloria iſta norit canitiem meam. P, 1,8, 45.

gloria mea hinc nomen meruit. P.2, 6, 17.

gloria nata in celeres pedes. P.3,7,18.

gloria, *pro jactantia.* T.1,5,2.

gloria vulgi. T.4,13,7.

gloriam *alieni* naſci. P.2,2,39.

glubere. *in obſcœnis.* C.58,5.

gnatos patriis triumphis præbere. P.2, 6, 13.

Gnoſſos, *oppidum Creta præcipuum.* Gnoſſia Ariadna. P.1,3,2. F.3,6,39. v. Ariadna.

Gnoſſia litora. C.63, 171.

Gnoſſia pharetra. P.2,9, 10.

Golgi, *oppidum Cypri.* C.36,14. 53,96.

Gorgon Palladis, *i.e. ægis, in qua caput Meduſa anguiferum affabrè ſculptum. Meduſa etenim Phorci filia, una ex Gorgonibus fuit, qua cum placuiſſet Neptuno, in templo Palladis ejus vim paſſa eſt. Pallas ob templi violati contumeliam irata, Meduſa capillos in teterrimos angues mutavit, ipſique vim peſſimam indidit, ut quicumque in eam oculos dirigerent, protinus lapideſcerent. At Perſeus armis Deorum inſtructus, monſtrum obtruncavit: ex cujus capitis cruore Pegaſus alatus equus emerſit.* P.4,9, 58.

Gorgonis comæ anguiferæ in Palladis pectore. P.2,2,60.

Gorgonis vultu obdureſcere. P.2, 17, 53.

Gorgoneus lacus, *i. e. Hippocrenes, quem ferunt erupiſſe à jugis Parnaſſi montis, Pegaſea calce percuſſis.* P.3,2, 32.

Gortyne, *urbs Creta inſula.* Gortynia tecta, *i.e. regia Minois.* C.63,75.

gradus oſculo impreſſi. P.1,16, 42.

GRÆCIA, *Europa regio, litterarum gloria celebratiſſima. Continuit Macedoniam, Theſſaliam, Phocidem, Bœotiam, Atticam, Iſthmum Corinthiacum, & Peloponneſum. Ejus termino ab Oriente Mare Ægæum: à Meridie Creticum: ab Occaſu Jonium: à Septemtrionibus juga Seardica, & Strymon fluvius.* Græcia, *pro Graciis.* P.2, 5, 2.

Græcia gaudebat veris natis. P.2,7,53.

Græcia naufraga. P.3, 5, 56. *v.* Capharea ſaxa.

Græcia preſſa exuviis Trojanis natavit. P.4,1, 116.

Graja ſaliva meri Methymnæi; *à Methymna Lesbi oppido, cujus ager vitibus fertilis.* P.4,8, 38. *v. obſerv.*

Grajæ *impudicæ*. P.2,21,117.
Graii chori. P.3,1,4.
Graii ſcriptores. P.2,23,65.
Grajum exempla. P.2,7,11.
gramina cocta. P.2,1,74.
grandia poma. T.1,1,10.
GRATIA magna animi tui. P.2,15,26.
gratia magna Jovi. T.1,4,19.
gratia nulla fuerit Nilo cum Tiberi. P.2,22,20.
gratiam reddere. T.2,1,36.
gratum animo propriè. C.104,2.
gratum & acceptum accidere. C.93,1
gravedo frigida. C.44,3.
GRAVIS. gravem eſſe, *pro nocere*. P.2,15,16.
graviora penſa repẽdere iniquis quaſillis. P.4,7,37. *v. obſerv.*
graviorem procedere, *i.e. erecto ſupercilio*. P.2,8,13.
gravitas, *pro conſtantia & fide*. P.2,15,24.
greges *Herculis* reperti. P.4,9,67. *v.* Cacus.
greges indomiti. T.2,4,57.
gula inciſa. P.4,10,44.
gutta nonniſi *juſſa* cadet ex oculis. P.4,1,144.
Gygæus lacus, *ita dictus à Gyge Lydorum rege*. P.3,9,18.
Gylippus, *Lacedæmoniorum dux, qui adverſus Athenienſes pro Syracuſiis fortiſſimè dimicavit*. T.4,1,202.
gymnaſia. C.62,62.
gymnaſium virgineum *apud Spartã, in quo puellæ nudæ cum viris luctabantur*. P.3,12,2.
Gyndes *fluvius, qui Dahas Arioſque diſterminat*. T.4,1,142. Cyri dementia. ibid. *v. obſerv.*
gypſati mancipiorum pedes. T.2,6,41.
gyrum equis pulſare. P.3,12,11.

H

H. *Aſpiratio importunè ab Arrio uſurpata*. C.83.
habenas *in aliquem* mittere, *i.e. curſus eſſ aſiſſimi poteſtatem facere*. P.3,1,13.
habenis moderator ſedet. T.4,1,115.
HABE tibi quidquid hoc libelli eſt. C.1,8.
habere certamen. P.3,11,19.
habere diem inter feſtos. T.4,5,2.
habere mortem. P.3,13,40.
habere tot mala. P.3,13,19.
habenda, *pro habita*. P.3,11,64.
HÆC atque illa dies, atque alia, atque alia. C.57,152.
hæc audacia mihi ſit. P.2,14,23.
hæc mea Muſa levis. P.2,9,22.
hæc merui ſperare? P.2,4,3.
hæc prius fuere. C.4,25.
hæc tua caſtra. P.4,1,135.
HÆDUS ab uberibus miſſus. P.2,23,72.
hædus cornuet ante focos agreſtes. P.2,14,14.
hędo tenellulo delicatior. C.17,15.
Hędus *celeſte ſidus, maximè pluvium*. P.2,18,56.
hęrere, *pro impingere*. P.2,2,2.
hęres Pelopis tertius, *i.e. Agamemnon*. C.63,342.
Hamadryades Deæ, *i.e. Nymphæ nemorum, quas arborum Genios fuiſſe poetæ priſci tradiderunt. Vide Auſonij Edyllium de ætatibus animalium*. C.60,23. P.2,21,93. 2,23,76.
Hamadryaſin, *Græcus dativus, pro Hamadryadibus*. P.1,20,32.
hamos cibus abdit. T.2,7,6.
hanc, *additum ad contemptum*. P.2,7,75.
Harpocrates, *ſilentij Deus, apud Ægyptios cultus*. C.73,4. 97,4.
HASTA Cęſaris. P.4,6,56.
haſta gravis atterit manus imbelles. P.4,3,24.
haſtæ gravis impetus. T.4,1,96.
haſta faciem lędere. P.4,4,26.
haſta pura *donabantur viri fortes*. P.4,3,68.
haud longa die. P.2,13,95.
have atque vale, *in exequijs*. C.98,10.
Hebe, *à Latinis Juventas appellata, concepta fuit à Junone, ut quidam ſomnia*.

mniarunt poeta, non ex virili ſemine, ſed eſu lactucarum agreſtium. Cum autem, propter pulchritudinem, ad cyathum ſuperis miniſtraret, accidit ut repentè lapſa nectar effunderet, muliebriaque conviviis omnibus palam oſtenderet. Indignatus Jupiter ob eventus turpitudinem, Ganymedem in ejus locum ſuffecit: ea verò Herculi uxor data eſt. C.67, 116. P.1, 13, 23.

Hebrus, *rapidiſſimus Thraciæ fluvius.* T.4, 1, 147.

Hecate, *Noctis filia, regina inferorum, quam eamdem eſſe cum Luna, & Proſerpina plerique auctores exiſtimaverunt. Dicta fuit etiam Brimo ab Apollonio Rhodio.* T.1, 2, 52. *v.* Brimo.

HECTOR, *Priami ex Hecuba filius, Andromachæ maritus, Trojanorum fortiſſimus. Qui cum annis decem acerrimè patriam obſeſſam defendiſſet, ab Achille tandem, cum quo ſingulari certamine congreſſus fuerat, in ultionem occiſi Patrocli interemptus eſt. Ejus cadaver ter circùm Trojæ mœnia raptatum Priamus ingentibus donis ab hoſtili manu redemit, ſepulcroque majorum compoſuit.* Hector barbarus. P.3, 6, 31. ferus. P.2, 16, 31. curru Achillis diſcerptus. P.3, 1, 28.

Hector ille fortis. P.2, 7, 24.

Hectorea fax, *qua naves Græcorum propè incenſæ fuiſſent, niſi Ajax Telamonius repuliſſet.* P.2, 7, 18.

Hectoreis avis major cognitus Auguſtus. P.4, 6, 38.

HELENA, *Jovis & Ledæ filia, Pollucis gemella, quæ propter inſignem corporis formam bis rapta eſt: ſemel à Theſeo, dum adhuc virguncula eſſet, rurſum à Paride Priami filio, poſtquã nupſiſſet Menelao Spartæ regi. Eam verò Trojam abductam omnis Græcia conjurata, duce Agamemnone, decennali bello repetiit.* P.2, 1, 52. 2, 2, 42. 2, 23, 88. viva reducta domum eſt. P.2, 21, 88.

Helene. P.3, 12, 19.

Helenæ raptus. C.67, 87.

Helenus, *Priami ex Hecuba filius, vaticinio illuſtris, qui ab interitu fratris Hectoris Andromacham duxit uxorẽ, & Buthroti parvam Trojam condidit. Vide Virgil. 3. Æneid.* P.3, 1, 29.

Helicon, *Bœotiæ mons, dicatus Muſis.* P.2, 8, 5. 3, 3, 41.

Heliconis umbra mollis. P.3, 2, 1.

HELLE, *Athamantis Thebarum regis, & Nepheles filia. Hæc inſidias novercæ Inus aufugiens, una cum Phryxo fratre arietem aureì velleris aſcendit: à quo per Ægæum vecta, cum perveniſſet ad anguſtias freti, quod eſt ante Propontidem, imprudenter lapſa eſt in æquor, cui poſtea de puella naufragio nomen impoſitum, Helleſpontus.* P.2, 18, 5.

Helles Athamantidos urbes. P.3, 20, 5.

Helleſpontia ora. C.18, 3.

Helleſpontus. C.63, 354. *v. ſup.* Helle.

helleborum. C.96, 14.

HERBA Caucaſi, *è cruore Promethei nata*, dividens *amantes.* P.1, 12, 10.

herba mala occupat Deos deſertos. P.2, 5, 28.

herba, *pro lecto diſcubitorio.* P.4, 8, 35.

herba, *pro veneficio.* P.4, 7, 72.

herba Sabina crepat ad focos veteres. P.4, 3, 58.

herba ſupplicat Jovi pluvio. T.1, 8, 26

herba toro nativo creſcens. P.3, 11, 36

herbæ fallaces meſſem eludunt. T.2, 1, 19.

herbæ malæ. T.1, 2, 51.

herbæ tenaces, *i.e. ad retinendum valida.* P.3, 10, 27.

herbarum quidquid. T.2, 4, 56.

herbas ad foſſam movere. *in re magica.* P.4, 5, 11.

herbas ſepulcris quærere. *mendicitatis extrema ſignum.* T.1, 5, 17.

herbis vincere, *i.e. magicis medicaminibus.* P.3, 4, 25.

HERCULES, *Jovis filius ex Alcmena Thebana uxore Amphitryonis. Ad hunc generandum rex Deorum tres noctes continuavit, hominum ſcilicet calamitatibus præclarum vindicem largiturus. Cum autem odiis Junonis exagitaretur, adhuc infans in cunis*

va-

vagiens duos angues à noverca immiſſos mira fortitudine ſtrangulavit. Deinde adultus plurima monſtra Euryſthei regis imperio ſibi obiecta perdomuit. Mox toto penè orbe peragrato, Tyranniſque omnibus interfectis, viarum ſuarum terminum ſtatuit Abylam & Calpen altiſſimos montes, alterum in Africa, alterum in Hiſpaniæ finibus, qui propterea Herculis columnæ ſunt appellati: & fretum, quod eos interjacet, Herculeum pariter dictum eſt. Tandem in Oeta monte Theſſaliæ, cum patri ſacrum faceret, accepta veſte veneno imbuta (quam ſibi uxor Dejanira, Centauri Neſſi dolo decepta, imprudens miſerat) actus in furorem, pyram conſtruxit, eaque conſcenſa volens deflagravit, atque ita Deorum concilio adſcriptus eſt.

Herculis amor, *pro ipſo Hercule.* P.1,13,23.

Herculis cum Antæo lucta. P.3,20,10. v. Antæus.

Herculis labores perferre. P.2,16,57.

Herculei, *pro Herculis. ἀρχαϊκῶς.* C.55,13.

Herculi uni hominum Stygiæ tenebræ luxerunt. P.4,9,41.

Herculea litora, *prope Miſenum promontorium.* P.1,11,2.

Herculeo labore ſtructa via, *prope Bajas.* P.3,16,4.

Herculeum numen. P.4,7,82.

Herculeus Acron, *i.e. ex familia Herculis.* P.4,10,9.

here, *pro heri.* P.2,16,1.

heri cœleſtes. C.67,75.

herifugæ famuli. C.62,51.

Hermiona Spartana, *Helenæ filia ex Menelao, de qua diſſenſio fuit inter Pyrrhum, & Oreſtem.* P.1,4,6.

heroas manus in arma ducere. *i.e. carmen Heroicum ſcribere.* P.2,1,18.

heroides Mæoniæ, *i.e. Lydiæ, vel de quibus mentionem fecit Homerus Mæonides.* P.2,19,29.

heroinæ formoſæ. P.1,19,13.

Herophile, *Sibylla Erythræa.* T.2,5,78.

heroum carmen. P.3,2,16.

heroum vires infringit Venus. P.1,14,17.

Heſiodus. P.2,23,77. *v.* Aſcræus poeta.

Heſperides, *Heſperi Atlantis fratris filiæ: quarum nomina fuere Ægle, Arethuſa, Heſperthuſa. Has ferunt habuiſſe hortos pomis aureis feraces, quos Draco ſemper vigil cuſtodiret. At Hercules Dracone occiſo, mala decerpſit, & ad Euryſtheum attulit.*

Heſperidum chori. P.3,20,10.

Heſperius Draco. P.2,17,10.

Heſperi *populi, i.e. occidui.* P.2,2,53.

heſterno filo collum circumdare. *mos nuptialis.* C.63,363. *v. obſerv.*

HIARE. hians Panum calamus. P.3,15,34.

hiant flores. P.4,2,45.

hiantes canum morſus. P.13,14,17.

hiatus *oris* aquam trahit. P.3,5,55.

hiatum tellus cavo diducit, *i.e. voraginem aperit.* P.4,1,149.

hiatus claudere. P.3,9,11.

hibernus Auſter. T.1,1,43.

hibernæ noctes. P.3,3,33.

hibernas minas negligere. T.2,6,28.

hic erat; *vox indicantis aliquem.* P.2,20,9.

hic quoque, *pro ego quoque, ſed geſtu ad iuvanda eſt pronunciatio.* T.2,6,7.

hiems vere ſe remittit. T.3,5,4.

Hilæus ramus, *i.e. Hilæi Centauri.* P.1,1,15.

hinnulei pellis. P.3,11,55.

hinſidiæ; *vitioſa pronunciatio.* C.83,2.

Hionii fluctus; *vitioſa pronunc.* C.83,12.

Hippodamia, *filia Oenomai regis Piſarum, quam procis petentibus ea lege pater deſpondebat, ſi ſe quadriga curſu præceſſiſſent: ſin autem, interitum edicebat. At Pelops, corrupto Myrtilo regis auriga, certamen ingreſſus eſt: vixque currus è carceribus eruperant, cum è compoſito laxatis axibus Myrtillus dominum effudit, qui, cognita fraude, aurigam in proximum mare præcipitem deturbavit: quod ab illo Myrtoum eſt appellatum. Hippodamia verò Pelopi nuptum data eſt.* P.1,2,20.

Hip-

Hippodamiæ vetus regnum, *i. e. Piſæ in Achaja.* P.1,8, 35.
Hippolyte *Amazon, de qua Theſeus Hippolytum ſuſcepit.* P.4,3,43.
Hippolytus, *Theſei filius ex Hippolyte, caſtiſſimi propoſiti juvenis, ac mirum in modum venationi deditus. Cujus amore cum Phædra noverca exarſiſſet, atque ab eo ſæpius rejecta eſſet: furore percita privignum inſontem criminè tentati adulterij apud Theſeum inſimulavit. Qui nimium credulus urbe natum expulit, profugique caput dira exſecratione devovit. Ille verò cum prope Corinthiacum litus quadrigâ vectus iter faceret, ab equis marini monſtri ſubito incurſu conſternatis miſerè diſcerptus eſt. v. Ovid. Epiſt. Phædra. l.15. Metamorph. Seneca Tragœdiam hujus nominis.* Phædræ privignus. P.2,1,54.
Hippolytum negantem Veneti mollire. P.4,5,5.
Hippomanes ab equæ inguine diſtillans. T.2, 4, 58. equæ feræ ſemina. P.4,5,18. *v. Virgil. 3. Georgicon.*
Hircani, *populi ultra Armeniam, ſiti ad mare Caſpium.* C.11,5.
Hircanum mare, *alio nomine Caſpium, quod veteres falsò crediderunt ſinum eſſe Scythici Oceani: nunc vero compertum eſt ad inſtar magni lacus undique terrarum ambitu includi.* P. 2, 21, 66.
hircus munus memorabile *veterum tragicorum.* T.2,1,57. *v. Horatium in A. P. & interpretes.*
hircus alarum ſacer, *i. e. exſecrandus axillarum putor.* C. 70, 1.
hirſuta corona cingere ſua dicta; *quod proprium Epicorum poetarum.* P.4,1,61.
hiſcere. P.3, 2, 4.
Hiſpania, *notiſſima Europæ regio, ad Occidentem ſita. Ejus termini ab Ortu mare Balearicum: à Meridie fretum Gaditanum: ab Occidente Oceanus Atlanticus: à Septemtrionibus Oceanus Cantabricus, & Pyrenæi montes, quibus à Gallia ſeparatur. Diviſa fuit olim in Bæticam, Luſitanicam, & Tarraconenſem.* terris latis audax. T.4,1, 139.
hiſtoria arguta. P.3,18,28.
hiſtoria maxima de nihilo naſcitur. P.2,1,16.
hiſtoriam fieri. P.1,15, 24.
hiulcat agros æſtus. C.67,52.
hoc erat, quod gaudere me jubebas? P.2,17,1.
hoc mihi jus eſt. P.2,15, 35.
hoc unum. P.4,6,64.
hodierna luce. P.3,8,7.
Homerus, *poetarum princeps, in quem celebre diſtichon:* Septem urbes certant de ſtirpe inſignis Homeri; Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ios, Argos, Athenæ. *Ejus opera Ilias, & Odyſſea, Hymni etiam aliquot, Epigrammata, & Batrachomyomachia.* primus. P.1,7,3.1,9,11. 2,1,21. 2,23,45. 3,1,33.
Homero non alter propior. T.4,1,181.
HOMO albus an ater. C.91,2.
homines ad lecticam. C.10, 16.
homines recti, *i. e. lecticarij.* C.10,20.
homines Divis componere iniquum. C.67, 141.
hominum genus in curas natum. T.3, 4, 9.
honeſta dies mortis. P.3,19,34.
honorati equi *oſſa matronarum vehebant.* P.4,11,104. *v. obſerv.*
honorem ſceleri dare. P.4,4, 89.
honores ſubducere. P.3,1,61.
HORA garrula ducitur dolis blandis. P.3,21,18.
hora mollior veniet. P.2,19,16.
hora *mortis* dubia. P.2,10,45.
hora non immemor ſi tibi venerit. P.1,6,35.
hora non perit moræ Tartareæ. P.4,8, 4. *v. obſerv.*
hora ſequens quid ferat. T.3,4, 46.
horam *poculis* exigere. P.3,8,29.
horæ cedunt ſermonibus. P.3,18,17.
Horatia pila. P.3,2,7. *v.* Curiatii fratres.
horni agni. P.4,3,61. *v.* agni horni.
Horos Babylonius, *illuſtris Mathematicus.*

ticus. P. 4, 1, 79.
horrea deficientia ad meſſes. T. 4, 1, 185.
horrida verba, *i.e. ſevera, & Catoniana.* T. 1, 5, 6.
horror tremulus oritur è fletibus, *i.e. febricula quadam intereus, lacrymis ſpiritum abſumentibus.* P. 1, 5, 15.
horruit, *dictum de domo pauperis.* P. 4, 5, 68.
Hortenſius. C. 92, 3.
HORTUS bibit aquas irriguas. T. 2, 1, 44.
horti Epicuri, *in quibus degebat Philoſophus ille frugi, ac tenui cenſu.* P. 3, 19, 26. v. Epicurus.
horti pomoſi. T. 1, 1, 23.
hortorum Deus, *Priapus.* C. 18, 19, 20.
hortorum dona probata in manibus Vertumni. P. 4, 2, 42.
horum ego ſum vates, *i.e. conſultus, peritus.* P. 2, 23, 59.
HOSPES æquoris. P. 3, 19, 17.
hoſpes malus. P. 2, 17, 30.
hoſpita terra. T. 2, 5, 42.
hoſpitalis Jupiter. P. 4, 9, 8.
hoſpitium fluminis vagum. P. 1, 20, 10
hoſpitium litoris. P. 3, 17, 8.
hoſpitium Polymneſtoris impium, P. 3, 11, 58. v. Polymneſtor.
hoſpitium, *pro hoſpite.* P. 1, 15, 20.
hoſtia pulla. T. 1, 2, 62.
HOSTIS lenior. P. 2, 7, 4.
hoſtis nocturnus. P. 3, 14, 8.
hoſtem inermem ire armatis. P. 4, 1, 1 ;8.
hoſtem votis occupare. P. 4, 10, 14.
hoſtem eſſe *alicui* non tacitis vocibus. P. 1, 4, 18.
hoſtem convenire. P. 4, 4, 85.
hoſtes trajecti. P. 4, 10, 39.
hoſtibus eveniat. P. 3, 6, 20.
humero lacertos ſupponere. T. 1, 9, 35.
humeros urgere. P. 4, 11, 28.
humeris poſtes concutere. T. 4, 5, 61.
humida oſcula dare pugnātibus linguis. *in obſcœnis.* T. 1, 9, 37.
humilem ſe colligere in tenues umbras. P. 3, 7, 29.
humorem tollere, *i.e. abſtergere.* T. 3, 2, 21.
HUMUS colores ſummittit. P. 1, 2, 9.
humus grata rependit pretium vitæ. P. 4, 11, 100.
humum aurata cyclade ſignare, *i.e. ſyrmate pulverem verrere, ut mos eſt matronarum.* P. 4, 7, 76. v. cyclas.
humum ferro ſollicitare. T. 1, 8, 30.
humum teneram *alicui* precari. T. 2, 7, 12.
humo corpus reddere. P. 3, 5, 37.
humo lumina tollere, *i.e. faciem erigere.* P. 2, 21, 52.
humari ad marmor extremæ viæ, *i.e. prope marginem viæ ſitum eſſe, apud lapidem, quo milliaria ſignabantur.* P. 4, 7, 4.
hyacinthos buſto injicere. P. 4, 7, 33.
hyacinthinus flos. C. 60, 93.
hydra Lernæa, *ſerpens miræ magnitudinis ad Lernam paludem in Argiva regione: cujus plura capita ſemel recisa iterum oriebantur. Hoc animadvertens Hercules, igne adhibito monſtrum teterrimum confecit.* P. 2, 17, 9.
Hydrochous, *i.e. Aquarius, unum è duodecim Zodiaci ſignis.* C. 65, 94.
Hylas Thiodamanteus, *puer formoſus, Herculis delicium: qui cum ex Argo navi aquatum prodiiſſet, à Nymphis Najadibus raptus eſt, atque ab amatore fruſtra quæſitus.* P. 1, 20, 6.
Hymen, ſive Hymenæus, *Bacchi & Veneris filius, vel, ut alii volunt, Uraniæ: Deus nuptiarum præſes.* C. 60, 61.
Hymenæus modos addit. P. 4, 4, 61.
Hypanis, *Scythiæ fluvius.* P. 1, 12, 4.
Hyperborei, *ſic dicti quaſi ultra Boream poſiti ſint, ut Sarmatæ, Scythæ, ac reliqui omnes ultimum Europæ marginem ad Oceanum incolentes.* C. 112, 6.
Hypermneſtre, *una Danaidum, quæ cum reliquæ ſorores juſſu patris ſuos prima nocte jugulaſſent, Lynceum ſponſum ſola ſervavit.* P. 4, 7, 63.
Hypſipyle, *filia Thoantis regis Lemniorum. Ea, cum cæteræ mulieres, hortatu Veneris, maſculos omnes interficerent, nocturna Bacchi orgia ſimulans, patrem ciſta incluſum eduxit urbe, navique impoſuit ad aliud litus*

tran.

tranſferendum. Paulò poſt Argonautis hoſpitio exceptis, Jaſoni concubuit. vid. Statium 5. Thebaid. Val. Flaccum 2. Argon. Ovid. Epiſt. Heroid. P.1, 15, 18.

Hypſithilla. C. 32.

I

I Nunc; *formula exprobrantis.* P. 2, 20, 22. 3, 16, 17.

i quæſo; *verba irridentis.* P.1, 9, 13.

Jacchus, *cognomen Bacchi.* florens. C. 63, 251.

Jacchi ſpeciem furari. P.4, 2, 31.

Jacchum ponere, *i.e. vinum.* P.2, 2, 27.

jacere verba. P.2, 1, 87. 4, 9, 32.

jacere verba ſimulacris, ut reſponſuris. P.4, 11, 80.

jacere verba ſuperba in caput *alicujus.* P.2, 7, 38.

JACERE. *i.e. privatam vitam agere, nullis honoribus fungi.* P.1, 6, 25.

jacere ad fores *meretricis.* P.2, 5, 2.

jacere ante clauſam domum. T.2, 4, 22.

jacere noctes viduas. C.6, 6.

jacès. *verbum prætereuntium ad ſepulcra.* P.1, 7, 24. *Ovidius de morte Pſittaci:* Infelix avium gloria nempe jaces.

jacens, *pro ſopito.* T.2, 1, 75. P.4, 4, 87.

jactare caput, fuſa coma. *geſtus vatum, qui Phœbi furore agitabantur.* T.2, 5, 66.

jactare illuſtres avos. P.2, 10, 10.

jactare manus ad cava buxa; *i.e. tibiæ ſpiritum digitis moderari.* P.4, 8, 42.

jactu ad oſſa tangere. P.2, 23, 60.

JAM juvenis, *i.e. qui paulò ante juvenis fuerat.* T.1, 4, 29.

jam modò non. T.1, 1, 47.

jam, *pro modò.* T.1, 2, 47.

jam, *pro paulò poſt.* T.1, 10, 2.

jam, *pro tandem.* P.1, 15, 25.

jambos vibrare. C.36, 5.

janitor ſedebat ante fores. T.1, 1, 56.

janitor vigilet ad dantes. P.4, 5, 47.

JANUA cęli. C.67, 115.

janua fracta manu irata. P.3, 22, 30.

janua *inferorum* nigra. P.4, 11, 2.

janua lectum mutabat, *quando vir aliam uxorem ducebat.* P.4, 11, 81.

janua mollis. P.2, 15, 23.

janua queſtus. P.1, 16.

januam furtim aperire. P.2, 7, 90.

Japidia, *regio Alpibus proxima, Iſtriæ conterminа.* T.4, 1, 108.

Jaſis, *i.e. Atalanta Jaſii filia, puella venatrix, quam dilexit Minalion, ſeu Melanion.* P.1, 1, 10.

Jaſon, *filius Æſonis & Alcimedes, qui juſſu Peliæ patrui, cum Græcæ juventutis flore Argo navim ingreſſus, ad vellus aureum repetendum Colchos profectus eſt. Cum autem illuc perveniſſet, auxiliis Medeæ regiæ virginis, quæ ipſum deperibat, boves ignivomos domuit, Draconemque vigilem ſopivit. Quibus actis vellus clanculum ſurreptum, & Medeam ſecum abduxit; quam poſtea domi repudiavit, ducta in ejus locum Creuſa.* Jaſon hoſpes. P.2, 15, 47. *v.* Medea.

Jaſonia carina. P.2, 17, 31. *v.* Argo.

Jaſon, *poema Varronis Atacini.* P.2, 23, 85.

Iberia. *v.* Hiſpania. Ibera ferrugo. C. 63, 227.

Iberum minium. P.2, 2, 21.

Iberum, *pro Iberorum.* C. 9, 6.

Icariotis, *i.e. Penelope filia Icarii.* P.3, 11, 10.

Icarus Bacchi hoſpes *apud Indos, qui ab eo in premium pietatis, vini uſum edoctus eſt.* T.4, 1, 9. jugulatus à Cecropiis colonis, *ob eumdem uſum proditū, quòd crederetur vinum dementiam inducere.* P.2, 22, 29. *v.* Erigone.

Icarii boves, *i.e. Bootis plauſtrum, Septemtrionale ſidus; Icarus enim poſtquam ab Atticis paſtoribus interfectus eſſet, Jovis miſeratione inter ſidera collocatus fuit, Bootis nomine.* P.2, 22, 24.

icere telis caput. C.113, 4.

ictus aperti. P.2, 1, 75.

id, quod verboſis dicitur, & fatuis. C.95, 2.

IDA, *celeberrimus Phrygiæ mons.* P. 2, 21, 91.

Idæi

Idæi chori, *i.e. Cybeleij, quòd Cybele in Ida monte coleretur.* P.3,15,36.
Idæi vertices. P.2,2,66.
Idæum antrum. P.2,21,95.
Idæus paſtor Paris. P.3,11,40. v. Paris.
Idalium, *oppidum Cypri Veneri ſacrū.* C.36,12.60,17.
Idalius, *Cypri mons* frondoſus. C.63,96. Idalius vertex. P.2,10,54.
Idalium Cęſaris aſtrum, *ita dictum à Venere, quæ princeps familiæ Juliæ, propter nepotem Julum. Vidend. Ovid. in calce lib.15. Metamorph.* P.4,6,59.
Idas, *Phœbi rivalis.* P.1,2,17. v. Eveni filia.
idem omnes fallimur. C.22,18.
jejunus ſerpens Lanuvinus. P.4,8,6. v. Draco Lanuvinus.
jejuna ara. C.57,79.
ignavum caput. P.3,9,3.
IGNIS aris abditus. T.4,1,134.
ignis odoratus. P.4,9,28.
ignis *rogi* avarus. P.2,19,56.
ignis, *pro Aſtro.* C.61,19.
igni vero tangi, *i.e. amore non ludicro.* P.1,9,17.
ignes abſentes ardent in caput. *magicum eſt, ut illud matris Meleagri, quod vide apud Ovid. 8. Metamorph.* P.3,20,31.
ignes caſtrorum. P.4,4,31.
ignes ſacrilegos templis admovere. T.3,5,11. *ſed v. obſerv. ubi aliam lectionem tueor.*
ignes ſimulati, *i.e. amor fictus.* P.1,11,7.
ignes argutare, *i.e. amorem ſolito blandius profiteri.* P.1,6,7.
ignibus *rogi* omnia dabis. P.3,16,20.
ignea teſta ducet manus damnatas. *pœna ſervorum.* P.4,7,46.
ignorare, *pro cauſas neſcire; indicat verò contemptum.* P.2,2,56.
ignotos per ignes veſtigia ferre. P.1,5,5. *Horat. Carm.2.od.1.* incedis per ignes ſuppoſitos cineri doloſo.
ii tibi nos erimus. P.2,17,35.
Ilia *Numitoris filia, Veſta ſacerdos, quæ à Marte compreſſa Romulum & Remum peperit.* T.2,5,54.
ilia rumpere, *i. obſcœnus.* C.11,20.79,7.
Ilias, *Homeri poema.* P.2,1,52.
Iliade neſcio quid majus naſcitur. P.2,23,56.
Iliadas longas condere, *i.e. narrationes, hiſtorias.* P.2,1,14.
ILIUM, *Troja arx, ab Ilo rege ſic appellata.* T.2,5,22.
Ilion. P.3,1,31.
Ilia tellus, *i.e. Troja.* P.3,1,53.
Ilia Menas, *i.e. Caſſandra Phœbi numine afflata.* P.3,11,63. v. Mænades.
Iliaca favilla. P.4,1,69.
Iliaci aggeres. P.2,10,49.
Iliaci muri. C.67.86. v. Troja.
ILLE ego. T.1,5,9. 1,7,31. 3,4,72. P.4,9,38.
ille maritus, *ad contemptum.* P.2,15,46.
ille puer, *pro Amore.* P.3,8,29.
ille pulcher amator. *ei pωnixῶς.* P.2,15,40.
ille tuus Amor. P.2,17,6.
illa, *pro ego; dictum ex perſona mulieris.* T.4.10,5.
illud adjuvato, *i. e. illud quoque mihi praſtes velim.* C.32,4.
illud *ſaltem* juſſiſſes. P.4,7,30.
illi flamma uritur. *Helleniſmus.* C.60,177.
illi, *pro illius.* ἀρχαϊκῶς. P.4,10,43.
illa tempeſtate, & tempore. C.63,73.
illa multa tam jocoſa. C.8,6.
illa pondera, *pro teſticulis.* C.62,5.
Illyria, *regio Italiæ adverſa, ad ſiniſtrum litus maris Adriatici.* gelida. P.1,8,2.
Illyrias alias naviget. P.2,13,10.
Illyricæ terræ. P.2,13,1.
IMAGO, *pro umbra.* P.1,19,11.
imagines blandæ. P.1,20,42.
imagines nocturnæ, *i.e. ſomnia.* T.3,4,56.
imagines priſcæ, *i.e. majorum ſimulacra.* P.1,5,24.
imaginoſus *morbus.* C.41,7. *v. obſerv.*
imbelles *Parnaſſi* lyræ Pythonem ſerpentem timuere. P.4,6,36.
imber Oceanus. C.61,7. *ita Propertius l.2. dixit* rorem Jonium.
imber triſtis. C.67,56.
imbres nullos poſtulat *Ægyptus* propter Nilum. T.1,8,25.

am-

imbuere exemplum primæ palmæ. P.4,10,5.
Imitare, *pro imitaris*. P.2,13,99.
imitari falſa gaudia. T.3,6,33.
in ma ura *mortis*. P.4,11,17.
immaturum iter mortis adire. P. 3, 5, 2.
imminxerit in gremium ſui nati, *i. e. gnati uxorem, ſeu nurum ſuam conſtupraverit*. C.66, 30.
immortalis ero. P.2,11,10. fiam. P. 2, 12, 39.
impedire, *pro cingere*. T.1,7, 74.
impenſus uror. C.71, 5.
imperator unice, *dictum* ... C.1 ,7.29.54, 7.
imperium accipere. P.1,6,34.
imperium dare, *pro jubere*. P.4,8,82.
imperium facere. C.62,89.
impia gaudia. C.67, 123.
implaci æ fores. P.4,9,14.
implicabitur in tuum complexum. C.60, 108.
impoſitis articulis carmen temperare. *dictum de citharœdo*. P.2,23,80.
impotentia freta, *i.e. iracunda, procelloſa* C.4,18.
impotens ne ſis. *i. e. noli nimis cupere*. C.8,9.
impuri loci, *i.e. viæ immundæ*. P.4,8,22.
impreſſa ubera. P.2,23, 72.
imula oricilla, *i.e. ima pars auriculæ, quæ conſtat ex molliſſima carne*. C. 25, 2.
imum accubare. C.60,171.
IN ævum eſſe, *i.e. ſemper manere*. P.3, 3, 19.
in amore nihil valeat devictæ gentes. P.2,6,6.
in arbitrium mittere, *i.e. imperio tradere, ſub jugum cogere*. T.3,6, 14.
in arbore, *i.e. in ſilva*. P.3,20, 33.
in corona, *i.e. in concione frequenti*. C. 53, 1.
in crimina raptare, *i.e. accuſare*. P. 3, 9, 27.
in dies & horas. C. 38, 3.
in hominem quemcumque me longa ætas receperit. *dictum de metempſychoſi Pythagoræorum*. T.4,1,211.
in honorem formæ procedere. P.3,9, 17.
in hora, *i.e. intra horæ ſpatium*. P.2, 7, 11.
in lapide legar uni nupta fuiſſe. P. 4, 11, 36.
in liquida nat tibi linter aqua. *Adagium, quo ſignificabant felicem adeſſe occaſionem, ideoque arripiendam*. T. 1, 7, 38.
in magnis & voluiſſe ſat eſt. P.2,8,10.
in melius convertere. P.1,17, 9.
in modum dicere, *i.e. canere*. C.60, 38.
in numero eſſe. P.2,19,55.
in noviſſimo caſu. C.59,9.
in Oceano gemmas quærere. P.2,13, 17.
in ora vulgi pervenire. C.40,5. P. 2, 1, 2.
in ore ſummo inertare. T.4,1,203.
in oſſa ſomnus acceſſitus. P.3,15,14.
in partes alicujus eſſe. P.3,7,60.
in quo genere me torruerit Venus. C.67, 52.
in ſomnis videre. P.2,18, 1.
in te catenas rumpam, *i. e. ut ad te perveniam*. P.2,15, 11.
in tenues Lares cogi. P.4,1, 128.
in teſtatas tabulas nomen inferre. C. 67, 122.
in triviis requieſcere. P.2,13, 71.
in tunica ſuſpicor virum eſſe. P.2, 5, 14.
in vita. P.2, 7, 91.
Inachus, *Achaiæ fluvius in Argiva regione*. Inachiæ Heroinæ, *i. e. Argivæ*. P.1,13, 31.
Inachis Io, *i. e. filia Inachi*. P.1, 3,20. v. Io.
Inachis Iſis, *eadem quæ Io*. P.2, 22, 4. v. Iſis.
Inachius. Linus, *poeta Phœbi filius*. P. 2, 10, 8.
inambulatio lecti. *in obſcœnis*. C.6, 11.
inania verba fingere. P.3,18, 5.
inanis, *pro munerum vacuo*. P.4,5,47.
inaniter adirare. C.65, 41.
inaurati currus *triumphantium*. P. 1, 16, 3.
incana ſecula, *i. e. fera tempora*. C. 93, 6.

incani crines, *i.e. canitie undique per-ſi ſi.* C. 63, 346.
incedere conſpiciendum. T.2,6, 34.
inceſſus Junone dignus. P.2,2,58.
incendia mentis, *pro magno dolore.* C. 63, 225.
INCIDERE, *pro contingere.* P.1,13,35.
incidere varii ſermones. C.10,5.
inciderit ſi quid durius. P.1,15, 28.
incidiſſet mala provincia. C.10,19.
incigi veſte nigra. *in funerib.* T.3,2,18.
incipere diligere. C.80, 2.
incipiam ſpectare. P.3, 3,16.
incitare quod pruriat. C.16,9.
inclinare oculos *defuncti.* P.4,7,25.
includere fata, *i.e. mortis diem præfinire.* P.2,12,54.
incola Itoni *Pallas.* C.63,228. *v.* Itonū.
incolumem manere. P.4,9,8.
increpare, *pro dolere.* P.3,8,10.4,11,60.
incubat arvis *fluvius.* P.4. 7, 81.
indagine colles cingere. T.4, 3, 8.
index nominis. P.4, 2, 19.
index ſub imaginibus *majorum, i.e. titulus.* T.4, 1, 30.
INDIA, *latè patens regio ad Orientem: fructuum, animalium, metallorum, gemmarumque proventu beatiſſima.* P.2,8, 19.
India Baccho victa. P.3,15,22. torrida. T.2,6, 37. toſta. C.45,6.
Indus diſcolor uſtus aqua Eoa. P.4, 3, 10. niger. T.4,2, 20.
Indi dites. P.3,3,1. extremi. C. 11, 2. longinqui. P.2,7,65.
Indus dens, *i.e. ebur Indici elephanti.* C.63, 48.
Inda formica effodiens aurum. P. 3, 11, 5. *v. obſerv.*
Indæ conchæ. P.1,8,39.
Indica gemma. P.2,16,10.
indiges Deus Æneas. T.2,5,46. *v. obſerv.*
indomitus furore. C.50,11.
indomiti furores. C.63,14.
induci *ad aliquid, vel in aliquid.* T.1, 7, 1.
indue qua veſte cepiſti oculos meos. *Il*[illegible] P.3,8,15.
ineptire. C.8, 1.
infamare. P.3,9,28.3,14,27.
infecta lintea, *i.e. vela tincta.* C.63,225.
inferiæ. C. 98.
inferiorem ire à judic.. *i.e. de cauſa cadere.* P.1,4, 10.
INFERNA *Ixionis* rota, *ad quam alligatus eſt ille miſer, ob tentatam Junonis pudicitiam.* P.1,9,20. *v.* Ixion.
inferna ratis. P.3, 3, 36.
infernæ ratis vela triſtia. P.2,18,72.
inferno iudicio damnare. P.2,15,30.
inferni lacus. T.2,7,22.
inferorum pœna. T.1, 3, *à v.* 67. P.3, 3, *à v.* 61. 4,11, *à v.* 23.
infernas catervas ciere. T.1,2,47.
infeſto amori tradere. C.96,11.
infeſtus, παθητικῶς. C.113,4.
inficetiæ. C. 37,19.
inficeto rure inficetior. C.22,14.
infirmo quatientes corpora motu. *dictum de vetulis.* C.63, 305.
informis color. T.4,4,6.
informem notam ducet timor in ore. P.1,5,16.
informem porrigi arena multa. P. 2, 7, 19.
INGENIUM noſtrum ſine te non valet. P.2,21,36.
ingeniū ſub tua juſſa creſcit. P.3,7,52.
ingenium facit puella ipſa. P.2,1,4.
ingenium irritare. P.4,6,75.
ingenio meo muros æſtimet, *i.e. propter ingenium meum.* P. 4, 1, 66. *Ita Catullus c.67.* Nam tū Helenæ raptu primores Argivorū Cœperat ad ſeſe Troia ciere viros, *i.e. ob raptū Helenæ.*
ingenio ſervire. P.1,7,7.
ingenuus color. P.1,4,13. *v.* color.
ingrata fronte negare. P.1,10, 23.
ingrati animi vitium. C.72.
ingredior ferre. P.3, 1,3.
inguina Scyllæ in canes verſa. P.4, 4, 40. *v.* Scylla.
inguinibus nudis currere. T.1,6,19.
inhibere mentem à probro. C.89,4.
iniecta terra tumulari. C.63,153.
iniectis manibus ſtare, *i.e. inter amplexus.* P.1,13,16.
initia *ſacrorum Cybeles.* C.62,9.
iniuria curas parit. P.1,18, 23.
i[illegible]ria lecto facta. P.4,8,27.

Digitized by Google

injuria verſat fidem. P.3,6,19.
inniti dextro humero. *geſtus aquam haurientis.* P.1,20,44.
innixa plantam in limine. C.67,71.
Ino, *Cadmi & Harmoniæ filia, uxor Athamantis, quæ cum ab inſaniente marito profugeret, ſcopulo aſcenſo in mare ſe jecit cum parvulo filio Melicerta. Hanc poſtea nautæ Leucothoen dixerunt, filiumque, Palæmonem; Deoſque maris factos exiſtimarunt.* P.2,19,19.
inoffenſum pedem referre. T.1,8,62.
inopes conſcendere laudis carmen, *i.e. ſine viribus ad Epicum poema condendum, quod geſta continet virorum fortium. Laus autem ab optimis ſcriptoribus pro actis illuſtribus uſurpatur.* v. Indicem ſuo loco. P.2,8,27. *eſt autem Helleniſmus.*
inſidiæ volucres. P.1,20,30.
inſidias componere. T.1,7,14. P.2,21,69.
inſidiis, *pro furtim.* P.4,7,44.
inſignis coma. T.1,3,66.
inſignem vivere. P.4,11,46.
inſignia fanis ſuſpenſa. T.2,4,23.
inſiſtere rebus magnis. T.4,1,136.
inſitor. P.4,2,17.
inſolenter, *i.e. præter morem.* C.25,12.
inſomnia. T.3,4,1.
inſperanti nobis. *ἀπροσδοκήτως.* C.104,5.
inſpici per noctes viles *meretricum* erat. P.4,7,35.
INSTARE *alicui.* T.1,7,32.
inſtare ſupra caput. P.2,21,59.
inſtanti repugnare. P.2,4,20.
inſtitit quærere. C.65,50.
inſtitor mundus. P.4,2,37.
inſtituere, *pro ſtatuere.* C.107,2.
inſtructio τῦ παιδαγωγῦ. T.1,4.
inſulſa. C.10,33.
inſulſiſſimus C.17,12.
inſultare *alicujus* morti. P.3,4,24.
inſultare rogis. P.2,7,80.
intacta via deferre. P.3,1,18.
integellum. C.15,4.
integer eſſe, *pro integrum eſſe.* P.3,4,40
integer, *pro caſto.* Prop. ibid.
INTER ſeros nepotes. P.3,1,35.
inter utramque facem, *i.e. maritalem, & funebrem.* P.4,11,46.
intereat; *formula male precandi.* P.2,20,12.
interpoſita veſte cubare. T.1,10,56.
interrupto gurgite pontum nudare. T.4,1,75.
inteſtina perurere. *metaph.* C.76,3.
intonare. P.2,1,40.
intonſi avi. T.2,1,34.
intra fortunam ſuam eſſe cupere, *i.e. ſorte ſua contentum vivere. ſed τὸ* cupere *magnam vim habet.* P.3,7,2.
invidere, *pro demere, tollere.* C.63,170.
INVIDIA admirante. P.2,13,67.
invidia differri, *i.e. publicè odioſum eſſe.* P.1,16,48.
invidiæ eſſe. P.1,12,9.
invidioſa eſt Venus præ ſe formoſis. P.2,19,10.
invidioſa minus, *i.e. minore odio digna.* P.2,21,102.
invigilare pœnis *alicujus.* P.4,4,86.
invito gurgite iter facere. P.1,17,14.
invito mari labitur claſſis. P.4,6,48.
invitis luminibus fletum ducere. P.1,15,40.
IO, *Inachi fluminis filia, quam Jupiter à ſe vitiatam, ne Junoni ſtuprum innoteſceret, in vaccam convertit. Juno verò cognita fraude, Argo centoculo cuſtodiendam commiſit, eoque mox aſtu Mercurii ſublato, oeſtro miſellam infeſtavit, uſque in Ægyptum perſecuta. Quò cum perveniſſet, Jovis miſeratione humanam formam recepit, atque Iſidis nomine incolis adorari cœpit.* P.2,21,19. *v. Ovid. 1. Metamorph.*
Io cornuta. P.2,22,9.
Io verſa caput. P.2,19,17. v. Iſis.
io, *vox latantium.* T.1,1,28. *dolentium.* T.2,4,6.
io triumphe. T.2,5,122.
jocum eſſe. C.42,3. P.2,16,64.
Jolchos, *Theſſaliæ oppidum, Jaſonis patria.* Jolchiaci foci. P.2,1,56.
Jole, *nomen ancillæ.* P.4,5,35.
Jonia, *regio Aſiæ minoris, in qua Græcorum Colonia. mol. is ob corruptos mo-*
res

Digitized by Google

res indigenarum. P.1,6, 31.
JONIUM mare, *quod inter Siciliam, Italiam, & Græciam latè diffuſum eſt.* P.3,9,72.3,19,19.
Jonii maris puella, *i.e.Nympha.* P. 2, 18, 14.
Jonius ros. P.2,18, 2.
Jonia aqua. P.4,6,15.
Jonii fluctus. C.33,11.
Iphiclus, *Phylaci filius, cujus boves à Melampode ſurrepti.* P.2,2,16. v. Melampus.
Iphigenia, *Agamemnonis filia, quam pater immolare decreverat, ut Græcorum claſſis Aulidis portu detenta, iter ad Troiam facilè obtineret. At Diana periculum virginis miſerata, cervam cultro ſuppoſuit, ipſamque Iphigeniam per aera uſque in Tauricam regionem occultè perduxit, ut ibi templi ſui ſacerdos eſſet.* P.3,5, 54. v. *Ovid.12.Metamorph.Eleg.2. lib. 3. de Ponto.*
ipſa loquor pro me. P.4, 11, 27.
IRA crepitum ſulcitat dubio pede. P.2,3,4.
ira *feminarum* neſcit pedem referre. P.3,13,44.
ira feminea. P.2,7,71.
ira temperat manus victrices. P.3,20, 22.
iraſci molliter. P.1,5, 8.
irata facta. P.2,15,39.*caſu recto ſingul.*
IRE *alieni* funera. P.3,9,37.
ire debilem. P.2,1, 32.
ire è complexu. P.2,16, 29.
ire liberum amictu rejecto. P.2,16,69.
ire in adverſum. P.3,13, 32.
ire in tunicis demiſſis, *quod erat delicatorum hominum.* P.4, 2, 38.
ire per hoſtes. P.3,7,25.
ire per triumphos. T.4,1,176.
ire præcipitem per caput, & pedes. C.17, 9.
ire ſuperbum. P.2, 1, 8.
ire viro, *i.e.nubere, domum mariti deduci.* P.1,15,8.
Iris aquas pluvias bibit. P.3,3,54.
Iridis arcus imbrifer aquam admittit. T.1,4,38.
irredivivus pons. C.17, 3.v. *obſervo.*
irriſor. P.1,9, 1.
irrita ferre. C.30,10.T.3,4,95.3,6,50.
irrita lingua, *i.e.non credita.* P.3,11,67.
irrita turba, *i.e.eventu fraudata.* T. 2, 3, 22.
irritata venit, *pro irritatur. paraſiti Propertio familiaris.* P.1,10,25. v. venire.
irrumare, *pro nihili facere.* C.28, 10. 37. 8.
irrumator, *pro ſupino, & oſcitanti.* C. 10, 12.
Irus Dulichius, *hominum pauperrimus, unus ex procis Penelopes.* P.3.3,39.
Iſcomache, *uxor Pirithoi, quam cum Eurytion Centaurus ipſo nuptiarum die abducere tentaſſet, orta eſt celebris illa pugna inter Lapithas & Centauros, de qua Ovid.12. Metamorph.* Lapithæ genus Heroinæ. P.2,2,61.
Iſis, *Dea Ægyptia, cujus ſacra magna ſuperſtitione Romani colebant.* T.1, 3. 23.
Iſis nunc Diva, ante juvenca. P.2,19, 61. v. Io.
Iſidis ſacra. P.2,22.
Iſidis puri dies, *quos videlicet puellæ ſecubitu ducebant.* P.4,5,33.
Iſmara, *mons & oppidum Thraciæ.* P.3, 10, 25.
Iſmaria vallis. P.2,10, 6.
Iſmarium merum. P.2, 22, 32.
iſte, *additum ad contemptum.* C.80, 3. P.1,9,13. 1,9,32. 1,13,1.
iſte protervus. P.2,17, 14.
Iſthmos aqua Propontiaca fluens. *i.e. Thracia Cherroneſus.* P.3,20,2.
Iſthmos *Corinthiacus, inter Jonium & Ægæum maria, qui Peloponneſum, aliòqui futuram inſulam, continenti adjungit.* mare utrimque arcet. P.3, 19, 22.
Iſthmos *quidam Creticus, ut placet Joſepho Scaligero.* C.63, 178.
ITA me Dii ament. C. 94, 1.
ita me juvent cælites. C. 60, 196.
ita me juverint Divi. C. 65, 18.
ita placeam. C. 66, 9.
ita ſim felix. P. 1, 7, 3.
Italia, *regio aliarum omnium pulcherrima,*

ma, & quondam gentium domina: inter mare ſuperum & Inferum longo tractu procurrens. Ejus termini ab Occaſu, & Septemtrionibus Alpes, & mare Adriaticum: ab Ortu Jonium: à Meridie Tyrrhenum, ſeu Thuſcum. Italiæ funera. P.1,22,4. Italiæ regiones. P.3,5,17.
Itala unda. P.3,20,28.
ITER ex animo ſublatum, *i.e. proficiſcendi cogitatio mête diſcuſſa.* T.4,9,1.
iter liquidum, *i.e. maritimum.* P. 3, 19, 14.
iter nulla lege conceſſum. P.2,18,74.
iter tenebricoſum. C.3,11.
iter ingredi. T.1,3,19.
iter lino duce regere. P.2,11,8.
iter natalis *diei* peragere. P.3,8,12.
iter novum vati mollire. *metaph.* P. 4, 6, 10.
iter proficiſci. P. 3, 19, 1.
iter propoſitum terere. P.2,21,82.
Ithace, *parva, inſula maris Jonii, Ulyſſis patria.* T. 4, 1, 48.
Ithacus *Ulyſſes.* P. 1, 15, 9.
Ithacis verubus. P.3,10,29.
Itys, *Terei Thracum regis filius ex Progne, quem, in ultionem ſtupratæ ſororis Philomelæ, mater patri epulandum appoſuit.* abſumptus. P. 3, 8, 10. Itylus abſumptus. C. 64, 14.
jubas dextras equo collocare. P. 4, 4, 38.
jucundo riſit odore domus. C.63,284.
judicare in oſſa pila ſortita. P. 4, 11, 20. *v. obſerv.*
judicio liberum vivere. P.2,21,118.
judicia, *pro animi ſapientia.* P.3,7,32.
judicis metu bonum eſſe. P.4,11,48.
jugare. *dictum de connubio.* C.63,21.
jugera juſta. C. 112,1.
jugera novem pauca Tityo. P.3,3,66. v. Tityus.
JUGUM non bene conveniens. P.3, 22, 28.
jugum ferre. C.67, 118.
juga, *pro ſervitio.* P.3, 4, 2.
jugum montis. jugi terga capere. P. 4, 4, 48.
juga muſcola. P.2,14,30. 2,21,28.
Jugurtha, *rex Numidiæ captus à Mario.* P.3,3,28. ductus *in triumphum* per viam *Sacram.* P.4,6,66.
JULIUS Cæſar, *qui primus Romanorum perpetuam Dictaturam ſibi uſurpavit, & Reipublicæ libertatem oppreſſit, donec a pluribus conjuratis in foro trucidaretur. Ab ejus interitu Auguſtus filius adoptivus rerum potitus, defunctum patrem in Divorum numerum relatum finxit, eique divinos honores decrevit.* P. 4, 6, 59. v. Cæſar.
Julia Cæſaris Auguſti filia. P.4,11,59.
Julia Manlii Torquati uxor. C.60.
Juliæa carina, *i.e. Auguſtæa.* P.4,6,17.
Julia roſtra, *eadem ſignific.* P.4,6,54.
Julus *Æneæ filius ex Creuſa, qui Albam longâ condidit.* P.4,1,48. v. Aſcanius.
jungere amores. C.77,3. T.1,8,83.
jungere Venerem. T.4,13,2.
jungere boves. T.1,1,60.
JUNO, *Saturni filia ex Opi, ſoror & conjux Jovis, Numinum regina.* P.2, 2,58. 2,19,33. 4,1,97.
Juno Apollinis noverca. T.2,3,24. Dea caſta. T.4,6,14. *Herculi* amara. P.4, 9,43. maxima cælicolum. C. 67, 138. præſes nuptiarum. T.3,3,33.
Juno ab Ixione tentata. T.1,3,73. v. Ixion.
Juno aſpera favet *Herculi jam Divo.* P.4,9,71.
Juno *colebatur à Lanuvinis.* P.4,8,16.
Juno curvavit cornua in pellice. P.3, 20, 35.
Juno juſſit Io habere cornua. P.2,22,9.
Juno Lucina. C.34,13. T.3,4,1.
Juno natalis. T.4,6,1.
Juno Pelaſga, *quod ſcilicet Græcis faveret.* P.2,19,11.
Junonis *feminarum* dominæ jura dulcia. P.2,4,17.
JUPITER, *Saturni filius ex Opi, qui patrem regno expulit, atque infinito ſtuprorum examine Deorum concilium auxit. Huic poetæ orbis arbitrium, & fulminis potentiam tribuerunt.* T.2,5,12.

Ju-

Jupiter avis *factus ob Ganymedem*. P.2, 21, 20.
Jupiter pater. T.1,3,51. 1,4,19.
Jupiter omnivolus. C.67,140.
Jupiter ſurdus. P.3,22,20.
Jupiter arma dedit cineri Trojano. P.4,1,54.
Jupiter deceptus flevit. P.2,13, 54.
Jupiter ſe,ſuamque domum infamat. P.3,9,28.
Jupiter *hoſpitalis*. P.4,9,8.
Jupiter Latius. P.3,3,5.
Jupiter Feretrius. P.4,10. *v.* Feretrius Jupiter.
Jupiter æſtuoſus. C.7,5.
Jupiter pluvius. T.1,8,26.
Jupiter ſecundus. C.4,20.
Jupiter auro fallitur. P.4,1,83. *v. obſer.*
Jupiter! *exclamatio admirantis, vel optantis*. C.1,7.65,30. P.2,13,16.
Jovis arma. P.3,7,47.
Jovis cunabula. P.3,1,27.
Jovis curſus. T.4,1, 131.
Jovis decretum de amantium juramentis. T.1,4,19.
Jovis & Ius occulti amores. P.2,22,7.
Jovis furta dulcia. P.2,21,18.
Jovis omine plena vela. P.4,6,23.
Jovis regnum. T.1,3,49.
Jovis inimicitias ferre poſſe. P.2,10, 16.
Jovis antiqui limina capta, *i.e. vetus Capitolium*. P.4,4,2.
Jovis arx *Capitolina*. T.2,5,26.
Jovis Elei domus, *i.e. Olympici*. P.3,1, 58.
Jovis ſaxa, *i.e. Capitolium*. P.4,4,10.
Jovis ſtellæ felices. P.4,1, 105.
Jovis æſtuoſi oraculum, *in Libya deſertis*. C.7, 5.
Jovi accumbere, *i.e. cum Jove cenare, vel, ſi mavis, concumbere*. P.2,2,40.
Jovi par Neptunus in amore. P.2, 18, 46.
Jovi ſpolium ille corruit. P.4,10, 16.
Jovem furto polluere. P.4,9, 8.
Jovem invocare. P.3,13,22.
Jovem rivalem ferre non poſſe. P. 2, 23, 18.
Jovem verbis amare cogere. P. 1, 13, 32.
Jovem vix timeat Roma ſalvo Cæſare. P.3,9,66.
Jove digna *puella*. P.1,13,29.
JURA dicere terris ſubactis. P. 4, 4, 11.
jura mollia dare. P 4,11,18.
jura petere caſto cubili. C.65, 83.
jura pudicitiæ frangere. P.4,5,28.
jura ſignare. P.3,18,15.
jura triſtia ponere. P.4,9, 64.
jura auro venalia. P.3,11,51.
jure *aliquo* ſacrari. C. 99, 3.
JURARE Junonis numina. T.4, 13, 15.
Jurare per Junonem, *ante* Venerem, *feminarum erat*. T.3,6,48.
Jurare per crines Minervæ. T.1,4, 22. per ſagittas Dianæ. T.1, 4, 21. per Genium *alicujus*. T.4,5, 8. per oſſa patris & matris. P.2,25,15. per oculos ſuos. T.3,6,47. P.1,15,34. per oculos alterius. T.4,5,8.
Juratum *alicubi* manere. P.1,8,27.
juravi ſtultè. T.4,13, 18.
jurgia condita ſub tacita lętitia. P.2, 5, 24.
juſſo die mori. P.4,6,64.
juſta jugera. C.112, 1.
juſta debita, *i.e. exequia*. P.3,5,25.
juſtifica mens Deorum. C.63,402.
juſtos pedes reperire, *i.e. numeros aptos ad verſum*. T.2,5,112.
juvat dicere, quo pereas in amore. P.1,9,34.
juvenca icta cadit ante focos. P.4,6,2.
juvenci furem ſonuere. P.4,9,13.
juvencos à ſtabulis agere. P.4,9,1.
JUVENIS corruptor. P.2,14.3.
juvenum facies pictæ, *in domibus meretricum*. P.2,5,9.
juventa cœpta. P.3.7, 57.
juventa præterita. P.3,9,7.
juventa prima. P.3,3,41.
juventam exercere. C.60, 235. *pertinet ad rem Veneris*.
juventus agreſtium pacata. P.3,11,25.
Juventius, *puer nobilis & formoſus*. C. 24.48.80.95.
IXION, *Phlegya filius, qui à Jove menſa Deorum adhibitus, Junonis ſtuprum*

inferre tentavit. Quod cum Jupiter ab uxore reſcivisſet, nubem in formam Junonis effinxit, atque Ixioni objecit. Ille neſcius fraudis, veram Junonem ratus, cum ſimulacro concubuit, ex quo congreſſu Centauros genuit. Cum autem palam de violata regina Deorum gloriaretur, a Jove ultore in Tartarum detruſus eſt, ibique rota alligatus, qua ſine intermiſſione noctes & dies volveretur. T.1,3,73.
Ixionis rota. P.3,3,64.
Ixionis orbes taceant. P.4,11,23.
Ixionides *Pirithous*. P.2,1, 38. v. Pirithous.

L

LAbefactare; *metaph. pro conterere blanditiis*. C. 68, 3.
labella; *pro balneolis*. C. 55, 4.
labi aqua. P.2,18, 8.
labi, *pro peccare*. P.1,11, 15.
labentur opes. T.1,7,59.
LABOR femineus, *lanificium*. T.2,1, 63.
labor otia peragit, *i.e. ceſſat*. T. 4, 1, 182.
labor ultimus clavæ Herculeæ. P.4,9, 17.
laboris erat Vejos poſſe vincere. P.4, 10, 24.
laborem fruſtra ſumere. C.113, 5.
labra mero ſoluta, *i.e. cyatho divulſa*. P.4, 8, 54.
labyrinthei flexus. C.63,114.
lac lupæ durum. P.2,7, 12.
lacte lupæ mœnia Romana creverunt. P.4,1, 56.
lacteolæ puellæ. C.55,17.
Lacęna *Helena*, *i.e.Spartana*. P.2, 12, 13. v. Sparte, Helena.
lacerna, *veſtis militaris*. P.3,10,7. 4, 3, 18.
lacernas totas mutare; *in expiationibus*. P.4,8,85.
lacerto alterius niti. P.1,16,33.
lacerto ſubiecto tentare. *in obſcœnis*. P.2,16,37.
Laconum jura & pugnæ. P. 3, 12, 33. v. Sparte.
LACRYMÆ *alicujus* memores. *in funeribus*. T.3,2,25.
lacrymæ aſperſæ. P.1, 12, 16. euntes. P.4,11,50. invitæ. P.1,16,32.
lacrymæ Simonideæ, *i. e. Simonidis poetæ, cujus carmina ad mœſtitiam facta*. C.38, 8.
lacrymis mollem aut durum eſſe. P. 3,13,29.
lacrymas bibunt ſurda litora. P. 4, 11, 6.
lacrymas movere. T.1.11,63.
lacrymas ſupprimere. P.3,8,8.
lacrymis mortis vitæ amores ſanare. P.4,7,69.
lacrymis oculos fœdare. T.2,7, 25.
lacrymis ſepulcrum urgere. P.4,11,1.
lacrymare deſiſtas. T.1,9,71.
lacunas explere. P.3,9,61. v. Curtius.
lacus *Benacus* limpidus. C.4,24. v. Benacus.
lacu ſicco vilior. P.2,11,12.
lacus devoti. *vaſa vinaria intellige*. T. 2, 3, 35.
lacus inferni. P.2,19,40.
Ladas, *curſor nobilis*. C.55, 25.
Lælia Galla. P.3,10,38.
Læſtrigones. T.4,1,59. v. Antiphates.
LÆTEMUR inter nos. P.1,19,25.
lætitia commiſſa, *i.e. detecta*. P.1, 10, 12.
lætitiam eſſe. C.82, 2.
lætitiam, *pro Veneris gaudio videtur poſuiſſe* Propertius Eleg. 15. l.1. v.14. Eleg.5. l.2. v.24.
lętitia inani fallere. P.3,4, 3.
lætum incendia ſpectare. T.2,4,41.
læva parte dependens lyra. T.3,4,38.
lævi ore fulgere. T.1,9,31.
Lais Ephyrea, *i.e. Corinthiaca, meretrix nobilis*. P.2,5, 1.
Lalage *ancilla*. P.4,7,41.
lamina candeſcat vernæ, *i. e. ad vernam torquendum*. P.4,7,43.
lampadas ex oculis accendere. T. 4, 2, 6.
Lampetie Solis filia, *cujus boves Ulyſſis ſocii comederunt. v. Homerum l.12. Odyſſea*. P.3,10, 29.

Lampſacus, *urbs minoris Aſia ad Helleſpontum, in Priapi tutela.* C.18, 2. v. Priapus.

LANA impreſſa lumina ſiccare. P.3, 4, 17.

lanea vitta cincta vito funeſto. *in re tragica.* P.3,4,30.

laneus orbis, *pro infula ſacerdotum.* P. 4,6,6.

lanea morſa. C.63, 315.

laneum latuſculum. *metaph. pro molli.* C.25, 10.

lances odoriferæ ordine diſpoſitę, *quæ una cum defuncto cremabantur.* P. 2, 10,23. *de hoc more conſule Virgilium 6. Æneid. in funere Miſeni, Statium Papinium in libris Silvarum, paſſim.*

lancinare. C. 29, 18.

LANGUERE *deliciis.* P.2,23,59.

languere, *i. e. morbo affectum eſſe.* T.3,4,22. 3,5,28. 4,4,13. 2,7,31.

languent flores. P.4,2,45.

languens ad fulmina venit. P.2,16,27

langueſcent lumina morte. C.63,188.

languida ruga. P.2,13,82.

languidus, *in re Veneris.* P.1,3,38,

Lanuvium, *urbs Latii, quæ multis eadem cum Lavinio credita.* P.4,8.

Lanuvinus ater, atque dentatus. C. 39, 12.

Laodamia, *Acaſti filia, uxor Proteſilai, qui primus Græcorum ad Trojam cecidit.* C.67, 74.

Laomedon, *Trojæ rex, Ili filius, Priami pater.* Laomedontis opes. P. 2, 11, 2.

LAPIS externus. T.2, 6, 25.

lapis infelix oſſa urgeat. T.1,4,54.

lapis oſſa indicat. P.3,1, 37.

lapis ſacer ubique. P.1,4, 24.

lapis ſuper oſſa, *i.e. cippus ſepulcralis.* T.1,3,54.

lapis terminalis. T.1,3, 44.

lapis ultimus, *i. e. cippus ſepulcralis, vel dies extrema vitæ, ultimo calculo ſignanda.* P,1,17, 18.

lapis eſt ferrumque, *i.e. crudeliſſimus.* T.1, 11,50.

lapis fiat in amore medio. P.2,7,96.

lapidis pelluciduli deliciæ. C.68,4.

lapide candido diem notare. C. 67, 148.

lapides memores. P.2,10,40.

lapidum pluviæ. T.2,5,72.

lapilli litorum nativi. P.1,2, 13.

lapilli ſpeluncæ affixi. P.3,2,27.

LARES, *umbræ majorum, quæ in unaquaque familia privata religione colebantur. v. Plautum prologo Aululariæ. Exiſtimant alii, Lares fuiſſe dæmones, qui domibus, civitatibus, & ſingulis etiam hominibus præſidere crederentur. Sunt qui eos recenſeant inter Deos agreſtes. Ovidius denique l.2. Faſtorum tradit Nympham Larã à Mercurio compreſſam geminos Lares peperiſſe.* Lar antiquus. T.1,3,34. 1,8, 58.

Lares ab Ænea incendio Troiano erepti. T.2,5, 20.

Lares antiqui. T.2,1, 60.

Lares Dii. T.1,1, 26.

Lares è priſco ſtipite. T.1,11, 17.

Lares patrii. T,1,11,15. P.2,21, 68.

Lares Romani. P.3,2,11.

Lares clauſos aperire, *i.e. ſacellum, in quo Lares conditi.* P.4,3,54.

lares ſub titulum mittere, *i. e. obligare.* T.2,4, 54.

Lariſſa, *Theſſaliæ oppidum, ab Achille quondam captum.* Lariſſęa męnia. C.63, 36.

Larius lacus, hodiè Lago di Como. Larium litus. C.35,4.

laſerpiciferæ Cyrenæ. C.7,4. v. Cyrenæ.

laſſulæ. C.62, 35.

lata via non datur. P.3,1,14.

lato limite campum patefacere. C. 67, 67.

latere poſt fores. T.1, 10,44.

Latium, *Italiæ regio, in qua Roma urbium princeps.* Latiæ *Coſſi* manus. P. 4,10,37. v. Coſſus.

Latinis remis regia *Cleopatra vela conjuncta.* P.4, 6, 45.

Latmus, *Peloponneſi mons, in cujus rupibus Endymion fertur Lunæ concubuiſſe.* Latmia ſaxa. C.65, 5.

Latona, *Cei filia, quæ à Jove compreſſa,*

Apollinem & Dianam unico partu edidit. T.2,3,23.3,4,72. Latonia Luna. T.3, 4, 29.
Latris *nomen famulæ.* λάτρις *enim Latinè* ſervus. deliciæ meæ. P.4,7,75.
LATUS componere *alicui. in obſcœnis.* P.2,2,64.
latus nudum dare. *in re gladiatoria.* T.1,4,46. *v. obſerv.*
latus ſtringere. P.3,9,24.
latus veru præfigebant Bellonæ ſacerdotes. T.1,7,55.
latera exſututa. C.6,13.
latuſculum laneum. C.25,10.
lavari purè. *in re ſacra.* T.1,3,25.
Lavinium, *oppidum Latii, ab Ænea conditum, & nomine Laviniæ uxoris inſignitum.* Lavinii murus. T.2,5,51. Lavina litora. P.2,23,64.
Laurentum, *oppidum antiqui Latii.* Laurentes agri. T.2,5,41. Laurens caſtrum. T.2,5,51.
LAURUS aduſta jacet foco extincto. *inter mala omina.* P.2,19,36.
laurus agreſtis. T.2,5,121.
laurus bona ſigna dedit. T.2,5,83.
laurus buſto ſuperaddita. P.2,10,33.
lauros victrices gerere. T.1,8,7.
laurea crepitans. T.2,5,81.
laurea pura. P.4,6,10.
LAUS *& conſecratio phaſelli.* C.4.
laus, *pro rebus geſtis.* C.63, 102. P.2, 6, 29. laudis carmen, *i. e. Epicum poema, quo geſta Heroum celebrantur.* P.2,8,27
laudatio *funebris.* P.4,11,57.
laudes dubiæ. T.4,1,106.
laudes *Romuli.* P.4,10, à v.17.
laudes annalibus addere. P.3,1,15.
laudes canere. T.1, 10, 47.
laudes dicere Iſidi. T.1,3, 31.
laudibus referre. P.1,4,6.
laxa toga *amatorculorum.* T.1,9,70.
Lechæum, *portus Corinthiorum.* P.3,19, 29.
LECTUS arſurus, *qui ſcilicet rogo imponebatur cum defuncti corpore.* T.1,1, 75.
lectus cœlebs. C. 67, 6.
lectus cuſtodia tibi ſit. P.2,13, 109.
lectus fœdere non certo vinctus. P. 3, 18, 21.
lectus *funebris.* P.4,7, 30.4,11,10. fulcro eburno. P.2,10, 21.
lectus maritalis januæ adverſus. P. 4, 11, 81.
lectus mortifer. P.3,11, 17.
lectus per ſingula pallia mutatus. *in expiationibus.* P.4,8,87.
lectulus deliciis beatus factus. *in obſcœnis.* P.2,12,2.
lecti argutatio. C.6, 10.
lecti fœdera incorrupta ſervare. P.4, 3, 69.
lecti inambulatio. C.6, 11.
lecti pes candidus. C.60,115.
lecti regna frigida. P.4,7, 6.
lectica ſudet, *i. e. ſervi lecticarij fatigentur.* P.4,8,78.
lectum circumſtare. P.2,7, 63.
lectum pudicum ſervare. P.2,21, 111.
lectum ſubducere, *i.e. noctem, concubitum ſurripere.* T.4,13,1.
lecto *alterius* gravem eſſe. P.2,17,4.
lecto anguſto prælia verſare. *in obſcœnis.* P.2,1,45.
lecto *rivalem* deprecari. P.2,23,17.
Leda, *Tyndari filia, eximia pulchritudinis, quam Jupiter in cycnum converſus vitiavit. Ex eo verò concubitu gemina ova peperit: è quorum uno Pollux & Helena, ex altero Caſtor & Clytemneſtra prodierunt.* P.1,13,29.
Ledæ partus, *i. e. Helena & Clytemneſtra.* P.1,13,30.
legere in gremio puellæ. P.2,10,11.
legi toto foro. P.2,16, 82.
lenæ deteſtatio. P.4,5.
Lenæus pater, *cognomen Bacchi.* T, 3, 6, 38.
lenem ſpiritum agere. T.1,9,57.
leniter & leviter. C.83, 8.
LENTA puella, *i.e. frigida in amando.* P.3,6,20.
lentum amare, *i.e. lentè, frigidè.* P.1, 6, 12.
lentum eſſe, *pro morari.* P.2,2,48.
lentum eſſe alicui. T.2,7, 18.
lentum ploranti ſedere. P.2,11,14.
lento pectore mala *alicujus* ferre. *i. e. ſuſci-*

ſuſdique habere quid alteri fiat. T. 4, 11, 6.
LEO ceſius. C. 45, 7.
leonis feræ. P. 4, 9, 45.
leones *cicures.* T. 1, 4, 13. vaſti. P. 2, 14, 21.
Leo *celeſte ſidus.* C. 65, 65. Leonis animoſa ſigna. P. 4, 1, 107.
Lepidus, *Corneliæ filius.* P. 4, 11, 63.
leporem venari. P. 3, 11, 43.
leporei excipere. P. 2, 14, 24.
Lernæ palus *in Argiva regione.* P. 2, 18, 48.
Lernæas ad hydras pugnare. P. 2, 17, 9. v. Hydra.
LESBIA *Catulli amica.* C. 5, 1. 7, 2. 51. 58. 71. 74. 78. 82. 85. 90. 104. P. 2, 21, 101. notior ipſa Helena. P. 2, 23, 88.
Lesbos, *inſula maris Ægæi.* Lesbia vina. P. 1, 14, 2.
LETHES, *fluvius inferorum, cujus aqua epota oblivionem inducit.* Lethæa taris. T. 3, 3, 10. 3, 5, 24. Lethææ aquæ. T. 1, 3, 80.
Lethæus gurges. C. 64, 5.
Lethæus liquor. P. 4, 7, 10.
LETUM non finit omnia. P. 4, 7, 1.
leti cauſas texere. P. 3, 5, 41.
leti certamen. P. 3, 11, 19.
leti mille viæ. T. 1, 3, 50.
leto mala finire. T. 2, 7, 1. v. mors.
levamen poſt fata. P. 4, 11, 63.
levare arma per jubas *equi.* P. 4, 4, 20.
Leucadia Varronis *Atacini amica.* P. 2, 23, 86.
Leucas, *Epiri promontorium, apud quod celebris illa pugna inter Auguſtum & Antonium de ſumma rerum.* Leucadius Apollo. P. 3, 9, 69.
Leucippides duæ Phœbe, ac Thelayra; *i. e. Leucippi filiæ, quas Ida ac Lynceo fratribus à patre deſponſas Caſtor & Pollux rapuerunt.* P. 1, 2, 15.
Leucothoe *maris Dea.* P. 2, 18, 10. 2, 19, 20. v. Ino.
LEVI dextra ludere. T. 1, 4, 45.
levium umbrarum diſcurſus. T. 4, 1, 68.
levibus curis magna bona pereunt. P. 2, 9, 4.
levitas formoſis vulgò amica. P. 2, 13, 26.
levitatis dura. P. 1, 15, 1. *ita Catullus Galliamb.* truculenta pelagi, & *Horatius Carm. 4.* acuta belli *dixerunt.*
LEX aurum ſequitur. P. 3, 11, 52.
lex de maritandis ordinibus ab Auguſto lata. P. 2, 6.
lex funeris *apud Indos.* P. 3, 11, 15.
lex Spartana *de virginibus Gymnaſticen exercentibus.* P. 3, 12, 21.
legem ſcribere. P. 3, 18, 16.
lege *alterius* amorem colere. T. 2, 4, 52.
lege alterna vices rependere. P. 4, 4, 58.
lege hac te velim redire. P. 4, 3, 70.
leges à ſanguine ductæ. P. 4, 11, 47.
leges indicere. P. 4, 8, 81.
leges infernæ. P. 4, 7, 91. 4, 11, 3.
Liber, *nomen viri.* C. 83, 5.
Liber, *cognomen Bacchi.* C. 63, 386. candidus. T. 3, 6, 1.
LIBER mollis. P. 2, 1, 2. turpis. P. 2, 24.
librorum tuos ſales, *pro librorum tuorum ſales.* P. 3, 19, 28.
libris *Aſtrologicis* palmam dare. P. 4, 1, 98.
libellus in ſcamno jactatus. P. 3, 2, 19.
libelli deſcriptio. T. 3, 1, à v. 9.
libelli triſtes, *i. e. gravia & ſeria continentes.* P. 1, 9, 13.
LIBER nullus amans. P. 2, 16, 80.
liber vacuo pectore. P. 1, 10, 30.
libera verba. P. 1, 9, 2. *pro obſcœnis.* P. 3, 8, 24.
libera verba in offenſas ſuas vertere. P. 4, 11, 86.
liberalitas ſiniſtra. C. 29, 16.
libertas illa paterna. T. 2, 4, 2.
libido imponit, & ſolvit vincula. P. 3, 18, 23.
libidinibus aſſiduis membra rumpere. *in obſcœnis.* P. 2, 13, 14.
Libo *pathicus.* C. 54, 3.
Libones materni *proavi Corneliæ.* P. 4, 11, 31.
libra. T. 4, 1, 41.
librariorum ſcrinia. C. 14, 17.
libum in ſacris genialibus. T. 2, 2, 8.
liba mellea. T. 1, 8, 59.

Liburnia, *Illyrico proxima regio*. Liburna roſtra, *i.e. naves Liburnorum roſtratæ*. P.3,9,44.
LIBYA, *regio Africæ inculta, & monſtrorum ferax*. Libycus dens, *i.e. ebur Libyci elephantis*. P.2,21,12.
Libyci Jovis, *ſeu Hammonis*, antrum arenoſum. P.4,1,99.
Libyco Sole peruſta coma. P.4,9,45.
Libyſſa arena. C.7, 3.
Libyſſini montes. C.59,6.
licet, *verbum poſitum ad contemptum indicandum*. P.1,8,29.
licebit, *eodem ſenſu*. P.2,8, 31.
licia telis annectere. T.1,7, 85.
Licinius Calvus. C.50. *v.* Calvus.
Liger Carnutorum fluvius. T.1,8,12. *v.* Carnuti.
LIGNA foco ingerere. T.2,1,22.
ligna retenta velit, *pro velit retinere*. P.3,21,22.
lignis funeris uſtus. P.3, 13, 46.
lignea conjux. C.23, 6.
lignea monſtra bovis mentitæ. P.4,7, 58. *v.* Paſiphae.
lilia argentea. P.4,4,25.
lilia lucida. P.3,11,30.
LIMEN ponere, *i.e. oſtium ad cuſtodiã*. P.2,5,29.
limen viri amare. P.2,5,16.
limina clauſa tranſire. P.2,6,9.
limina ſignata, *i.e. occluſa*. P.4,1,146.
limina tepida, *i.e. multo pede trita. ſic Virg. Æneid.* 1. opere omnis ſemita fervet. *Auguſtus apud Suetonium.* forum aleatorium calfecimus. *at contra Perſius Sat.* 1. vide ſis ne majorum tibi forte Limina frigeſcãt. C.52, 65.
limina tergere aqua pura. P.4,8,84.
limina verbis lacrymantia. P.3,22,29.
limes fallax. P.4, 4, 50.
LINGUA bonorũ inimica. C.105, 3.
lingua opem ferens *carmine magico*. P.4,4,52.
lingua ſepulta mero aſſiduo. P.3,9,56.
linguam exſecare. C.105, 4.
linguæ favere. *in re ſacra*. T.2,2,2.
linguæ Cerberi tres. T.3,4,88.
lino tegebantur ſacris Iliidis operati. T.1,3,30.
lintea malo extremo jungere. P.3,19, 13.
Linus Inachius *Apollinis filius, poeta illuſtris*. P.2,10,8. *v.* Inachius Linus.
LIQUOR facilis *ad trahendum*. P. 3, 20, 47.
liquor fallit ſitim ab ore. P.2,13,62.
liquor *maris* niger. P.3,5,10.
liquor *Tantali* fallax. P.4,11,24.
liquorem digito trahere. T.1,7,19.
liquore incepto unda non perlabitur, *hoc accidit in regionibus Borealibus, poloque maximè propinquis*. T. 4, 1, 156.
liquore manus perfundere *ad oſſa defuncti lavanda, vel ungenda*. T.3,2,16.
liquida mente videre. C.62,46.
lites amatoriæ. P.4,5,40.
littera pacta, *i.e. fixa*. T.3,1,12.
litura lacrymis facta. P.4,3, 4.
LITUS albicans. C.62, 87. fluentiſonum. C.63,52.
litus rubrum, *i.e. Erythræum*. T.4,2,19.
litora nautis bona. P.3,17,7.
litora ſurda bibũt lacrymas. P.4,11,6.
litorales Dii. C. 4, 22.
livor cupidus *malorum*. P.1,8,29. *v.* invidia.
livor *ex morſiunculis amatoriis*. T.1,7, 13. P.3,6,22.
locare *aliquem vexandum*. P.2,20,9.
LOCUS, *pro opportunitate*. P.2,21,34.
locus reſtat in extremo amore. P. 1, 11, 6.
locum vindicare. P.3,7,12.
loco *aliquo* ſpatiari. P.2, 21, 37.
loco dicere, *i.e. tempeſtivè loqui*. P. 1, 16, 38. *Horat. Carm.* 4. *od.* 12. Dulce eſt deſipere in loco.
loci ſuperi. P.2,19,50.
loca ſilvis redimita. C.62, 3.
locorum priſca cognomina. P.4.1,69.
LONGA Phœbi coma. P.2,21,16.
longam diem precari. P.3,9,50.
longa mora verba ducere. P. 1, 10, 6. *Virg.* 4. *Æneid.* Incipit effari, mediaque in voce reſiſtit.
longa virginitate eſſe, *i.e. diuturna*. C.67,116.
longa intervalla profundi. P.3,19,31.

lon-

longa oſcula. T.1,9,25.
longæ noctes *amanti* ſoli. P.1, 12, 13.
longas manus afferre in freta. P. 3,5, 14. *v. obſerv.*
longo die. C.79,4. P.2,13,95.
longinquum bellum. C.63, 341.
longius aut propiiis. P.2,19, 58.
longus homo, *pro ſtupido & nihili.* C. 66, 47.
LOQUI, *pro ſuperbè jactare.* T.1,5, 1.
loqui, *pro teſtari.* P.4.11, 30.
loqui ſecreto ad ſimulacrum *alicujus.* P.4,11,79.
loqui ſuperba. P.1,10, 22.
loquacem eſſe *de aliquo.* P. 3,22,22.
lora juventæ capere. P.3,7, 57.
lorica lacertos urit. P.4, 3, 23.
lotus, *herba cujus ſuccum Circe ſociis Ulyſſis propinavit.* T.4,1,55. Circeja. P.3,10,27.
Luceres coloni, *una ex tribus equitum centuriis, quas Romulus legit.* P.4,1, 31.
lucerna appoſita verba narrare. P. 2, 12, 3.
Lucina Juno, *eadem ac Diana.* C. 34, 13. T.3,4,13.
Lucina trahit dolores, *i. e. moratur ſolvere puerperam.* P.4,1,95.
Lucifer, *ſtella Solis ortum prænuncians.* T.1, 3,94.
luciferis paucis, *i.e. intra paucos dies.* P.2,14,28.
Lucmo galeritus poſuit prima prętoria. P.4,1,29. *v. obſerv.*
Lucomedius Romuli auxiliator. P.4, 2, 51.
lucri vis. T.1,10, 7. *& infra.*
lucro puellam mutare. P.3,18, 3.
lucellum. C.28, 6.
Lucretius *Carus elegantiſſimus poeta, qui Philoſophiam Epicuri verſibus explicavit:* Lucreti carmina. P.2,23,29 *ſi tamen certa lectio eſt.*
Lucrinus lacus *Campaniæ.* Lucrina aqua. P.1,11,10.
luctari erepto amictu. *in obſcœnis.* P. 2,1,13.
luctantes papillæ, *i.e. ſtrophium repellentes.* C.63, 65.
LUCUS antro conditus. P.4,4,3.
lucus fecerat nemus. P.4,9, 24.
lucus verendus. P.4,9, 53.
luci fugam præcinuerunt. T.2, 5, 74. *v. obſerv.*
luci ſacri. T.3,3, 15.
LUDERE, *in obſcœnis.* C.60,211. T.2, 1,87. P.2,12,21. ludere in *aliquæ.* P.2,5,4.
ludi corrumpunt. P.2,14, 9.
ludos non infames corpore exercere. P.3,12,3.
ludiæ undæ, *i.e. ſaltatrices.* C.31, 13.
ludit Pontus. P.3,15, 1.
lugubria ſumere. P.4,11,67.
lumbi duri, *i.e. ad Venerem inepti.* C.16, 11.
LUMEN, *pro flamma.* P.1,13,34.
lumina clara ſopitos turbant. P. 4, 8, 59.
lumina ferre multa nocte. *i.e. cereum lucere.* T.1,10, 42.
lumina nigra trahere à rogo everſo. P.4,3,14.
LUMINA, *pro oculis.* lumina captæ. P.2,21,62. nigra. P.2,9,23. ſopore victa. T.1, 2, 2. turpia lacrymis dejectis. P.1,18, 16.
lumina *alicujus* fugere. P.2,21, 52.
lumina condere. *in funeribus.* P.4, 11, 64.
lumina faſtus dejicere. P.1,1, 3.
lumina gemitu torquere. P.1,21, 5.
lumina ſicca domum referre de funere. T.1,1,80.
lumina tument fletu. T. 1, 9, 72. *v.* Oculi.
Luna Latonia, *eadem qua Diana.* T.3, 4, 29.
Luna deficiens. P.3,3,49. cęlo deſcendens. *in re magica.* P.2,19, 37. feneſtras percurrens. P.1, 3, 31. rubens. P.1,10,8.
Luna cęlo miniſtrat. P.2,16, 35.
Luna laborat fraternis equis. *i. e. deficit, umbra telluris inter ſe, fratremque Solem interpoſita.* P.2,23,52.
Luna miniſtrat iter. P.3,14, 15.
Luna moratur noctem. P.3,18,12.
Luna, ut orbem complevit, verſis

equis

equis recurrit. T. 2, 4, 18.
Lunæ cantatæ leges imponere. P.4,5, 13.
Lunæ lumen nothum, *i. e. mutuatum à Sole.* C.34, 15.
Lunæ omina. P.4,4,23.
Lunam e curru deducere. T.1,9,21.
Luna ſicca, *i.e. per interlunia.* P.2, 13, 71.
lunatæ acies in arcus geminos. P.4,6, 25.
LUPA Martia rebus Romanis optima nutricum. P.4,1,55.
lupa *Romuli* nutrix. P.4, 4, 54.
lupa ſanguinis Romani altrix. P.4, 1, 38.
lupa commincta, *pro meretrice.* C. 96, 10.
lupo nocturno ſua terga fallere. *in re magica.* P.4,5, 14.
lupina galea compta hirſuta juba. P. 4, 10, 20.
Lupercus Atriæ filius. P.4,1,89.
Lupercus Fabius licens. *de his v. Ovid. in Faſtis.* P.4,1,26.
luſtra curto equo novare. *Cenſores quinto quoque anno luſtrabant populum, tunc verò immolabantur hoſtiæ cauda reciſa, quæ Caviares dicebantur. Auctor Pompejus Feſtus.* P.4, 1, 20.
luſtrare fruges & agros. T.2, 1, 1. luſtrare paſtorem. T.1,1,15.
luſtrare ſulphure. T.1,5,11.
luſtro, *i.e. ganeo, ſcortator.* C.112,7.
luſus, *in obſcœnus.* P.1,10, 9.
LUTEA membrana libellum involvens. T. 3,1,9.
lutea *Oſiridis* palla. T.1,8,45.
luteæ violæ. C.19, 12.
luteum papaver. C.19,12.60,195.
luteus ſoccus Hymenæi. C.60, 10.
luto corpora tingit amor. *i. e. luteo pallore.* T.1,9,52.
lutum facile, *i.e. argilla vilis, vel quæ facilè manu ducitur, & rota fingitur.* T.1,1,34.
LUX mea. *vox blanditiarum, poetis noſtris frequens.*
lux nivea, *i.e. dies fauſta.* T.3,3,25.
lux nota candidiore. C.104,6.
lucis auctores aves, *i.e. galli gallinacei, qui diem advenientem cantu excipiunt.* P.4,3, 32.
lucis iter contrahere. *dictum de Sole.* P.3,18,14.
lucem venturam buccina canit. P.4, 4, 63.
luce revertuntur umbræ ad ſtagna Lethæa. P.3,7,91.
luxti, *pro luxiſti.* C.65, 21.
luxuria miſera. P.1,2, 32.
luxuriæ via nimiùm libera. P.3,11,4.
luxuria fluere. T.2, 6, 33.
luxus vituperatio. P.3, 11.
Lyæus, *cognomen Bacchi. pro vino.* P.2, 22, 35. 3,3,43. annoſus. T.3,2,19.
Lycaonia Calliſto. C.65,66. v. Calliſto.
Lycinna famula. P.3,13,6.
Lycius Deus *Apollo, qui Patara urbe Lyciæ colebatur.* P.3,1,38.
Lycoris Cornelii Galli amica. P.2,23, 91.
Lycotas Arethuſæ conjux. P.4, 3.
Lycurgus *Thracum rex, qui multa per temulentiam contra leges admitti videns, vites omnes juſſit aboleri. Ob id à Baccho ultore in furorem actus, dum vitem ſuccidere ſibi videtur, crura ſua amputavit.* P.3,15, 23.
Lycus *Thebarum rex, maritus Dirces,* P.3,13,12. v. Antiope.
LYDIA, *regio minoris Aſiæ, olim dicta Mæonia.* Lydia *Corybantium* plectra. P.4,7,62.
Lydia mitra. P.3,15, 30.
Lydia regna. T.4,1, 200.
Lydia puella Omphale. P.3, 9, 18. *v.* Omphale.
Lyda colus. P.4,9, 48.
Lydius amnis aurifer, *i.e. Pactolus.* T. 3,3,29. *v. Ovid. 11. Metamorph.*
Lygdami *Neæra amatoris Epitaphium.* T.3,2, 30.
Lygdamus *famulus.* P.3,4.4,7.43.
Lygdamus ad cyathos, *i. e. ſervus pocillator.* P.4,8, 37.
LYMPHA Aniena cadens in patulos lacus. P.3,14,4. v. Anio.

lym-

lympha merum temperare. T.3,6,58.
lymphæ ſacræ. T.3,5,3.
lymphæ vini pernicies. C.27,5.
lymphata mens. C.63,254.
lynces Bacchi. P.3,15,8.
Lynceus. P.2, 23.
LYRA garrula. T.3,4,38.
lyra invita. P.4, 1,76.
lyra Phœbi teſtudinea. T.4,2,22.
lyræ carmen percurrere. P.2,1, 9.
lyram plectro modulari. T.3,4,39.
lyræ imbelles. P.4,6, 36.
Lyſippus, *nobilis ſtatuarius, cui ſoli Alexandrum ære fingere conceſſum fuit.* P.3,7,9.

M

MAcer, *poeta Tibulli, & Ovidij familiaris, qui Troianum bellum uſque ad iram Achillis, & opus de ſerpentibus, herbiſque conſcripſit.* T.2,6.
Machaon, *celebris medicus in caſtris Graecorum, tempore Troiani belli.* P. 2, 1, 61.
macies occupat artus. T.4,4, 5.
macie vultum tenuare. P.4, 3, 27.
madere mero. T.2,1,29.2,2,8.
Mæander *Phrygia fluvius, curſu maximè obliquo & errabundo.* Mæandri vadum. P.2,21, 85.
Mæandria unda fallax. P.2,23,35.
Mænades *Bacchi ſacrificulæ. ita dictæ à Græco verbo* μαίνομαι insanio. Mænas acta. P.3,6, 14.
Mænades ederigeræ. C.52,23.
Mænalius ramus, *i. e. Alcidis clava è Mænalo Arcadiæ monte.* P.4,9,15.
Mœotis palus, *ultimus receſſus Mediterranei maris, cujus aditus Boſphorus Cimmerius. Ea brumali tempeſtate ita duratur, ut plauſtra ſuſtinere poſſit.* Mœotica nix. P.2,2,21. Mœotis Penthesilea. P.3,9, 14. v. Penthesilea.
mœrere *alicui.* T.3,2, 14.
mœrens aqua *Rheni.* P.3,2,46. v. Rhenus.
magis & magis noteſcere. C.67,48.
magis magis increbeſcunt. C.63,274.
magis, *pro potius.* C.67,30. P.2,10, 7.
magiſter gregis. T.2,5, 35.
magiſtrum celebrare, *i.e. magiſtri domum ventitare.* T.1,4,75.
magiſteria vana. T.1,4,84.
magnes ferrum ducit. P.4,5,9.
MAGNUS. Magni ambulatio, *i. e. porticus Pompeja.* C.55, 6. v. Pompejus.
magni oris opus eſt. P.2,8, 16.
magna mater, *poema Cœcily.* C.35,18. v. Cybele.
magnum eſſe *alicui.* T.4,13, 16.
magnum ſpirare. P.2. 12, 53.
magnum *quid* audere. P.4,7,67.
magno aſpicere. *vulgò*, a caro coſto. P.4,9,57.
magno cum crimine inviſus. P.3,16,7
magno cum pretio atque malo. C. 75, 2.
magno malo diſcere. *vulgò*, imparare a ſue ſpeſe. T.1,7,58.
magnò ſtare, *i.e. plurimi conſtare.* P.3, 15, 30.
magna loqui, *i.e. glorioſa effutire.* T.2, 6, 11.
magnificè magna loqui. ibid.
magnificum quidquam dicere. T. 1, 5, 4.
MAGUS, *ex matris filiique concubitu apud Perſas naſcitur.* C.88, 3.
magicus nodus. T.1,9,5.
magicus ſtridor. T.1,2, 47.
magicum carmen. T 1,5, 12.
magicum miniſterium. T.1,2,42.
magici cantus viros. T.1,9, à v.19.
magicæ Muſæ cantamina. P.4,4,51.
magici Dii. T.1,2, 62.
Magyni *populi, quos* unde expiſcatus ſit Tibullus, *ignorat Scaliger; facile tamen eſt ſuſpicari è Scytharum genere fuiſſe propter præcedentia:* Quaque Hebrus, Tanaiſque Getas rigat, atque Magynos. *Tanais enim Scythiæ fluvius.* T.4,1,147.
Majæ idus. P.4,5,36.
mala Heſperidum. P.2,17,12. v. Heſperides.
mala decem ad puellam corrumpendam, *quod eſt apud Theocritum.* P.2, 23, 69.

mala rubent Autumno. T.3,4,34.
Malea, *promontorium Laconiæ in Peloponneſo, navigantibus periculoſum.* P.3,17,8.
Malia lympha in Thermopylis oeteis. *i. e. ſtagnum ſulphureum hoc nomine.* C.57,54. v. Thermopylæ.
MALUS. malum amoris. P.3,15, 10.
mala fabula, *i e. fama turpis.* C.58,5.
mala mens, *i.e. malus Dæmon, ſiniſter Genius.* C.15,14.40,1.
mala puella, *i.e. patriæ proditrix.* P.4, 4, 17. v. Tarpeja.
malum dare. T.2,5, 108.
malum parere. T.4,13,20.
malum. *interjectio indignantis.* C.29,22
mala manu vellere. T.3,5, 20.
malo ſuo doceri. P.2,10,28.
mala cognita proſunt. P.1, 7, 14.
mala ſint capiti meo. T.1,2,11.
mala ultima, *i.e. extrema, graviſſima.* P.1,5,4.
mala de limitibus pellere. T.2, 1,18.
mala dicere. C.82, 1.
mala ſomnia mittere. T.2,7, 19.
malè mas, *pro impudico.* C.16, 13.
malè ſobrius. T.1,11,51.
malè eſſe. C.3,13. 14,10.38.
malè habere *aliquem. i. e. vexare.* T.1, 4, 76.
maledicta *puella* dulcia. P.3,6,2.
maledicta hæc aliis cadant. T.1,7,91.
maledicta ingerere. T.2,5, 101.
malignè eſſe. C.10, 18.
malignum votum. C.66,5.
mammæ Amazonidum nudatæ. P. 3, 12,15. v. Amazones.
mammæ inclinatæ, *quales in vetulis.* P.2,12,21.
Mamurius cęlator, *qui ſignum Vertumni aneum effinxit, idemq; Saliorum ancilia fabricatus eſt.* P.4,2, 61.
Mamurra, *præfectus fabrorum C. Julii Cæſaris: qui ejuſdem liberalitate Formiis multa bona poſſedit; at, ſi Catullo credimus, luſtris & popinis omnia peſſumdedit.* C.29.57. v. mentula.
mandata domus, *caſu recto ſingulari.* P.2,20, 20.
mandata differre. P.3,14, 7. mittere. P.4,3,1. reportare. P.3,4,37.
manere abditum. P.2,22, 12. contentum. P.3,11, 87.
manere, *pro expectare.* T.1,7. 4,1,152. P.2,19, 45.
MANES ſunt aliquid. P.4.7, 1.
manes neglecti. T.2,7,19.
manes cineri ſedere *putabant Ethnici.* P.4,5,3.
manes exagitare. P.2,7,79.
manes fruſtra revocare. P.2,10,57.
manes præfari. T.3,2, 15.
manes ſepulcris elicere. T.1,2,45.
manes triſtes vereri, *i.e. mortem timere.* P.1,19, 1.
manicæ regales, *i.e. vincula juſſu regio injecta.* P.3,13, 24.
Manlius Torquatus. C.60. 67.
manni detonſi. P.4,8,15.
manſueta litora. P.1,17,28.
manſurus ad extremas tenebras, *i. e. ad ultimum vitæ diem.* P.2,15, 17.
mantica *ſua cuique tergo eſt. metaph. i.e. nemo videt vitia ſua.* C.22,21.
MANUS attigit oſſa. P.1,9,29.
manus creditur ore anguineo. P.4, 8, 10.
manus infeſta. P.1,8,13.
manus nautæ attrita. P.4,5, 50.
manus *Phœbi* laurigera. P.4,6,54.
manus veſana. P.2,7,46.
manui alternæ lympha cedens. P. 1, 11, 12.
manum ſeorſum habere. C.20, 17.
manu cęcas vias explorare. T.2,1,78.
manu deficiente. T.1,1,74.
manu ſiniſtra uti, *pro furari.* C.12,1. v obſerv.
manu, *pro manui.* P.1,11,12.2,1,68.
manus caducæ. P.2,23, 10.
manus cavæ. T.2,4,14. P.1,3,24.
manus graves in ſua fata. P.3,7,56.
manus infectæ ſanguine. P.2,13,58.
manus inſuetæ operi. T.1,4,42.
manus *pumilionis* truncæ. P.4,8,42.
manus fragiles pollicibus increpuere. *geſtus componentium ſe ad dicendum.* P.4, 7, 12.
manus longæ *pulchritudinem augent.* P.2,2,57.

manus

manus abſtinere. T.1,3,4.
manus *argilla* terit. P.4,2,62.
manus atterere. T.1,4,42.
manus audaces in ſua membra timere. P.3,14,6.
manus dare moribus captas, *i.e. obſequi probis*. P.4,11,84.
manus exercere *in aliquid*. P.3,2,34.
manus faciles arte premere.*dictum de fidicina*. P.2,1,10.
manus in ora figere. P.3,13,14.
manus laſſas mari ducere. P.2,18,2.
manus manſuetas non habere *in aliquem*. P.3,14,10.
manus meas experiere. P.2,12,18.
manus teneras fune lędere. P.3,5,62.
manus tollere. *geſtus admirantis*. C.53,4.
manibus ſævus. T.1,11,65.
manibus comas fingere. T.1,5,50. capillos componere. P.1,15,5.
manibus purgatum orbem ſanxit Alcides. P.4,9,63.
manibus ter crepuere ſonos fauſtos. P.3,8,4.
manus heroum, *i.e. caterva*. P.1,20,21.
manus, *pro ſignis, vel tabulis pictis*. P.3,19,30.
manumiſſio. P.3,4,42.
Marathus, *formoſus puer*. T.1,4,81.
Marathi amores. T.1,9.
Marcellus filius Octavia ſororis Auguſti, adoleſcens magna ſpei: qui dum Antonii Muſa medici juſſis obtemperans, aquas Bajarum potiiſſet, immatura morte occubuit. Opinantur nonnulli opera Livia ſublatū fuiſſe, Neronum ſuorum gratia conſulentis. P.3,16.
Marcus Tullius Cicero, *Romana facundia non minus, quam patria pater: qui poſt multa, eaq; praclara in Rempublicam merita, à ſatellitibus Antony fadè occiſus eſt*. C.49.
MARE gemmiferum, *i.e. Indicum*. P.3,3,2.
mare nomen habeus *ab aliquo*. P.2,18,7.
mare omne pro tumulo. P.3,5,28.
mare carina findere. P.3,7,35.
maria, *pro piſcinis*. C.112,2.
MARITA. C.65,6.
maritæ ſine fraude, *i.e. innoxia conjuges*. P.4,7,63.
maritæ faces. P.4,11,33.
maritos intentos aſtu cęcare. P.4,5,15
Marius, *è gregario milite ſeptiesConſul, infenſus nobilitati; qui cum delatam Sylla provinciam Sulpitia lege tentaſſet, decreto Senatus urbe expulſus eſt: quamvis illuſtrem operam patria navaſſet, Cimbris repreſſis, & capto Jugurtha. Rediens deinde ferocior, in adverſarios crudeliſſima ſtrage graſſatus eſt. A Sylla tandem ultore appreſſus interiit*. P.3,3,38. Marii arma & ſtatuæ. P.3,9,46. Marii benefacta. P.2,1,24. Marianũ ſignum. P.3,2,43
marmota pelagi. C.62,88.
marmorea domus, *pro urna ſepulcrali*. T.3,2,22.
marmorea Phœbi effigies. P.2,21,6.
marmoreum ſolum. T.3,3,16.
marmoreum tectum. T.3,3,3.
Maron, *Peloponneſi fluvius, non longè ab Alpheo*. Marone ſopiro cadentia flumina. *i.e. è ſimulacro Maronis dormientis*. P.2,21,48.
Maroneus Bacchus, *i.e. vinum è Maronea Ciconum urbe*. T.4,1,57.
Marpeſſia vates, *Herophile, ita dicta à Marpeſſo Troadis vico*. Joſeph. Scalig. T.2,5,67.
MARS *bellorum Deus, Jovis & Junonio filius: quem alij fabulantur ex odore floris à matre conceptum. Ejus auriga Bellona, equi Pavor & Terror. Multos habuit filios è furtivis congreſſibus, at precipuos Romulum, & Remum. indè Romana gentis pater appellatus*. T.4,2.
Mars Iliæ ſtuprator. T.2,5,53.
Mars pater. P.3,3,11.
Mars Romanus. T.3,1,1.
Mars Veneris corruptor. P.2,21,89.
Martis rapaces ſtellæ. P.4,1,105.
Mars, *pro exercitu, pugna, cęde*. Mars duplex. *i.e. exercitus diviſus*. T.4,1,103. junctus, *i.e. conjunctus*. T. ibid.
Mars antiquus, *i.e. pugna majorum*. P.2,23,58.

Marte cingere nemus. P.3, 2, 42.
Martia caſtra. T.1,1,70.
Martia lympha, *olim Anceſa dicta, ab Anco Martio rege, poſtea à Q. Martio pratore in urbem invecta, & inſtaurata.* T.3,6,58. Martius humor opus æternũ. P.3,20,24. Martius liquor. P.3,1,52.
maſculus & femina totum coniugiũ. P.2,12, 28.
mater natanti eſt in ore. P.3,5,21.
matris Dei, *i.e. Lares materna domus.* P.4,1, 132.
maternus dolor. P.3, 5, 34.
matrona induta cenſus nepotum. P.3,11,51.
matronalia feſta *Calendis Martiis celebrabantur.* T.3,1.4,2.
matura dies. T.4,1,206.
maturi dies iterũ redeunt. P.2,13,88.
Mauſoleum ſepulcrum, *i.e. Mauſoli Cariæ regis, quod Artemiſia defuncti coniugis nomini immodico ſumptu conſtruxit. Inter orbis miracula numeratum eſt.* P.3,1,59.
maxima flamma, *pro amico impensè dilecto.* P.2,23, 86.
maxima toto corpore. P.2,2, 57.
maxima verba, *i.e. glorioſa.* P.2, 17, 71.
maximam palmam eſſe. P.2,7,76.
Medea, *Æeta regis Colchorum filia, veneficiis pollens: qua Jaſonis amore ſuccenſa, medicamina illi ſuppeditavit, quibus tauros ignivomos pacaret, vigilique dracone ſopito, Phryxi vellus aureum domum reportaret. Ipſa verò juvenem ſecuta, & patris ultionem timens, Abſyrtum fratrem in fruſta diſcerpſit, ut miſerando ſpectaculo genitoris inſequentis iter tardaretur. Cum autem paulò poſt à Jaſone libellum repudij recepiſſet, communes filios jugulavit, doniſque venenatis novam nuptam Creuſam cum tota domo combuſſit. Quibus actis, curru à Draconibus vecto per aera Athenas uſque volavit, ibique nupſit Ægeo: ſed cum inſidias Theſeo machinaretur, indè pariter expulſa eſt. De interitu ejus parùm conſtat.* T.1,2,51.2,4,55. P.2, 17, 31.
Medea ſequax. P.4,5,41.
Medea piavit iram cęde natorum. P.3,17,17.
Media, *regio Aſia, prope Caſpias portas, cujus caput olim Ecbatana.* Medi. C. 65, 45. Medorum hoſtes pugnaces, *i.e. Medi Romanis hoſtes.* P. 3,7,25. Medæ ſagittæ. P.3,10,11.
medicando dolorem auferre. T.3,6,3.
medicas manus applicare. T.4,4,4.
medicina. P.2, 1, 59.
medicina in verbis. P.1,10,18.
meditari cantus. T.3,4,71.
MEDIUS vir. *in obſcœnis.* C.79,6.
medium fluvium per urbem ducere. P.3,9,25.
medio foro ſaliebant *ſervi venales, ut ſe probarent emptoribus.* P.4, 5, 52.
medio mero. P.2,2, 62.
mediæ noctes te non frangunt, *i.e. ultra noctis dimidium cœnam trahis.* P. 2, 22, 25.
medulla interior. C.35,15.
medullis magis carum eſſe. T.3,1,25.
medullis pueri arcũ ſentire. P.1,9,21.
medullula anſeris mollior. C.25,2.
mejentis mulæ cunnus. C.94,8.
Mela, *fluvius Cenomannia, Brixiam præterfluens.* C.66, 33.
Melampus vates, *de quo ut intelligamus quæ ſcripſit Propertius, res paulò altius repetenda eſt. Cum Iphiclus partem bonorum, quæ ad Tyronem Salmonei filiam ſpectabant, rapuiſſet, Neleus Tyronis filius, ut maternas injurias ulciſceretur, Pero filiam ſuam præſtanti virginem forma ſe daturum uxorem pollicitus eſt ei, qui armenta Iphicli abigere auſus eſſet. Id pleriſq; factu difficile videbatur, erant enim validiſſimi cuſtodes boum: ſed Bias Amythaonis filius, puella amore ſuccenſus, Melampodi fratri negotium impoſuit. Hic fraternis juſſis obſecutus provinciam ſuſcepit, at, cum opus perficere tentaret, repentè à bubulcis captus, & ad Iphiclum perductus eſt. Ille juſſit virum carcere incluſum diligen-*

ligenter aſſervari: ſed cum aſtu quodam evaſiſſet Melampus, Iphiclum ſterilem docuit, quo pacto prolem ſuſcipere poſſet; ob cujus rei meritum, libertate, ac ſimul petitis bubus donatus eſt. Quos cum fratri exhibuiſſet, Bias puellam Pero duxit uxorem. P.2,2,15.
Melampus Amythaonius. T.4.1, 121.
Meleteæ chartæ, *i.e. Homeri apud Meletem Joniæ amnem geniti, unde appellatus Meleſigenes.* T.4,1, 201.
melior nulli ſpectandus. P.4,7, 13.
melior, *pro pulchrior.* C.94,4.
melius cras erit. T.2,7,2.
mellitus paſſer. C.3,6.
mellitus puer. C.96, 1.
melliti oculi. C.48,1.
MEMBRA occultũ iter ſoporis trahentia. P.1,9, 54.
membra projecta. P.1,22, 7.
membra ſemimortua, *i.e. ſopita, languentia.* C.50, 15.
membra ſine viro, *i.e. evirata.* C.62,6.
membra vilia, *ſeu pudenda, Corybantes ſibi amputabant.* T.1,4, 64.
membra levate toro. T.1,1, 40.
membra reſolvere ad choros. P.2, 23, 42.
membra muti. P.3,1,44.
membrana directa plumbo. C.22, 8.
Memmius, *prætor Bithyniæ.* C.28,9.47,2
Memnon, *Auroræ filius, qui cum Achille ſingulari certamine congreſſus, ab eo interfectus eſt.* P.2, 13, 92. Æthiops. C.65, 52.
Memnoniæ domus, *i.e. Orientis regna, Auroræ proxima.* P.1,6,4.
memores noctes ducere. P.1,11,5.
Memphis, *Ægypti caput: hodiè* il gran Cairo. Memphis cruenta malo Romanorum. P.3,9, 34.
Menander, *novæ Comœdiæ apud Græcos elegantiſſimus ſcriptor.* mundus. P. 4, 5, 43.
Menandre, *pro Menander.* P.3, 19, 28. *ita Martialis in Spectac.* Quod nocturna tibi, Leandre, pepercerit unda.
Menelaus. *Atrei filius, frater Agamemnonis, ob cujus uxorem Helenam à Paride raptam ingens illud bellum ad Trojanæ exortum eſt.* P.2,2,47. 2,23,7.
Menelaeus thalamus. P.2,12,14.
Menius Rufæ conjux. C.59, 2.
Menœtiades, *i.e. Patroclus Menœtij filius.* P.2,1, 38. *v.* Patroclus.
MENS animi. C. 64, 4.
Mens bona, ſi qua Dea es. P.3,22,19.
mens excidit. C.65, 20.
mens feminea mutabilis. T.3,4,63.
mens onus reponit. C.31, 8.
mentem *alicujus* convertere. P.1,1,21
mentem amore revincire. C.60, 33.
mente mala eſſe. T.2,5,104.
MENSA è ceſpite. T.2,5, 100.
menſa ſecura, *i.e. à curis vacua.* T. 3, 6, 31.
menſa in ſuos pedes cecidit ſupina, *malum omen.* P.4,8,44.
menſam propellere. P.3,6, 3.
menſæ poſitæ. P.3,22, 21.
menſtruus Lunæ curſus. C.34, 17.
menſtrua Luna. P.3,3,50.
menſtrua thura. T.1,3, 34.
mentior? *formula divinatoris, præteritos eventus alicui narrãtis.* P.4,1,122.
mento uncum diſcutere. P.4,1, 142.
Mentor, *cœlator inſignis, cujus emblemata patinis, crateribus, & id genus vaſibus affigebantur; unde illud Juven.* raræ ſine Mentore menſæ. P.3,7,13.
Mentoreo opere vina bibere, *i.e. ſcypho Mentoris manu ſculpto.* P.1,14,2.
Mentula, *pro Mamurra nequam homine.* C.29,14.102,1.111.112. Mentula mœchatur. C.91, 3.
mentula crux ſine arte. C.20,18.
mercari amores muneribus. P. 2, 33, 15. pomis. P.2,23, 71.
mercata pax. P.4,5, 32.
mercedem promittere. P.3,4, 19.
merces Panchææ, *i.e. Arabicæ.* T.3,2, 23. *v.* Panchaja.
Mercurius, *Jovis & Majæ filius, caduceifer, nuncius Deorum.* P.2,2,63.
Mercurii via alta. P.2,21, 58.
merendo dignum eſſe. P.4,11, 103.
merere, & peccare *opponuntur.* T. 2, 4, 5.

merens, *pro inſonti*. T.3,6,55.
meretricia artes. P.4,5. *à v*.27.
meri amores. C. 13, 9.
meridiari. *in obſcœnis*. C.32, 3.
Meroe, *maxima inſula Nili, ſita ſub Cancri Tropico*. Cephea, *à Cepheo Andromedæ patre, qui ibi imperavit*. P.3,6,78.
merſari fortunæ fluctibus. C.67, 13.
MERUM lacte mixtum, *in ſacris numinum inferorum*. T.3,5, 34.
merum ſecurum, *i.e. quod pellit curas*. T.2,1,46.
merum addere, *i.e. pocillari*. T.1,2,1. 3,6,62.
merum in lacrymas verterat dolor. T.1,6,2.
merum libatum fundere in ſacra. P. 3,15,38.
mero caſtra pingere in menſa. T. 1, 11, 32.
mero fit medicina curarum. P.3,15,4.
mero furibunda. P.3,6, 3.
mero lucernam tangebant *veteres, ut vividior flamma ſurgeret*. P.4,3,50.
mero ſomnum parere *alicui*. T. 1, 7, 27.
meracæ uvæ. P.2,22,27.
meſſis, & arbor *priſcorum hominum divitiæ*. P.3,11, 26.
meſſes oblatas ne deſere. P.2,13, 7.
meſſes ſuas urere. T.1,5, 54.
Meſſala, *gentis Aquitanica victor, Tibulli patronus*. T.1,1,53. 1,3. 1,5,31. 2,1,31. 2,5,123. 4,1.
Meſſalæ natalis. T.1,8. 4,8. 4,9.
Meſſalinus, *filius Meſſala*. T. 2, 5, 17. 2,5,119.
Methymnæum merum *à Methymna Lesbi urbe*. P.4,8, 38.
metus viſa diſcutit, *i.e. ſomnia*. P. 2, 18, 20.
metu ſolvere. P.4,6,41.
metus experiri. P.4, 5, 50.
Mevania, *Umbria oppidum, patria Propertij*. nebuloſa. P.4,1,123.
MEUS, *pro amante*. T.4,7,8.
mea, *pro amica*. T.2,7,34. P.1,6,9. 2,7, 6. & alibi.
mea gaudia. *in re Veneris*. T.4,7,5.
mea lux. *vox blanditiarum*. T.4,12,1. P.2,20,1. 2,19,59.
mea vita. *vox blanditiarum*. P.2,2, 33. 2,15,11. 2,18, 1.
mei pars ego. *dictum ex ore eunuchi*. C. 62, 59.
mica parva cęleſtes pacavit. T.4, 1, 14.
mica ſalis, *pro forma quodam lepore*. C.85, 4.
MILES annoſus. P.2,17, 41.
miles bonus, *i.e. ſtrenuus*. T.1,1,89.
miles non factus amori. P.4,5,49.
militem retineri ad Indos. P.2,7,65.
militiæ fida ſarcina. P.4, 3, 46.
militiæ pars. P.1,21, 4.
militiam ſubire. P.1,5, 30.
militiæ lentæ. T.1,3,82.
MILLE boves. T.3,3, 12.
mille excubiæ. P.4,1, 145.
mille juga *boum*. T.2,6, 26.
mille viæ leti. T.1,3, 50.
mille jugis arare. P.3,3, 27.
millia multa. C.60, 210. 65, 78. P. 1, 12, 3.
millia quanta curarum tibi dabit! P.1,5,10.
mimice incedere. C.42, 8.
Mimnermus *Colophonius, amatorius poeta*. P.1,9,11.
Minalion, Atalantæ amator, *quem cenſent eundem cum Meleagro fuiſſe*. P.1,1,9.
minas aure immerita ſuſtinere. P. 2, 17,58.
minas ponere. P.1,10, 25.
minitare exurere. *concedentis eſt*. P. 3, 6, 7.
Minerva, *eadem qua Pallas, Dea literarum & artium: quam poeta fabulati ſunt è capite Jovis armatam prodiiſſe*. T.1,4,22. P.4,1,118.
Minerva Coa, *pro Coo lanificio*. P.4,5, 23.
Minervam operari, *i.e. lanificium exercere*. T.2,1,65.
minium Iberum. P.2,2,21.
minio rubenti ſuffuſus agricola. T.2, 1, 55.
miniſter, *in ſacris*. P.3,8,30.

mi-

Digitized by Google

miniſtra foci virginei, *i. e. virgo Veſtalis.* P.4,4,44.
miniſtræ, *pro ancilla.* P.3,4,15.
minores, *pro nepotes.* P.2,12,47.
MINOS, *Jovis & Europæ filius, rex Cretum potentiſſimus, qui Rempublicam juſtiſſimis legibus munivit; ob id judex inferorum conſtitutus.* ſedet arbiter Orci. P.3,17,27.
Minoa figura, *i.e. Minois venuſtas.* P.3,17,21.
Minoja ſella. P.4,11,21.
Minois uxor Paſiphae. P.2,21,113. v. Paſiphae.
Minois Ariadna. C.63,60. T.3,6,41. P.2,11,7. 2,17,29. v. Ariadna.
Minotaurus, *monſtrum ex taurina & humana ſpecie miſtum, quod peperit Paſiphae ex nefando tauri concubitu. Hoc Labyrinthi ambagibus incluſum Theſeus clava confecit.* C 63,79. v. Androgeos, Paſiphae.
minuere fata ſenectæ. P.2,10,47.
Minyiæ, *cognomen Argonautarum.* P.1,20,4.
Minyaſin, *Græcus Dativus.* C.63,287. v. *obſerv.*
MIRA nox, *i.e. concubitus.* C.67,145.
miras manus habere. P.2,9,2.
mirare, *pro miraris.* P.3,9,1. 4,2,1.
mirari ſe. T.2,5,43.
mirificè loqui. C.83,3.
miſcere, *pro pocillari.* T.2,4,60.
Miſenus Troiæ tubicen, *i. e. Æneæ Troiani.* P.3,16,3. v. *Virg. 6. Æneidos.*
Miſena litora, *i.e. Miſenum promontorium Campaniæ, ita dictum à Miſeno tubicine.* P.1,11,4.
miſeriter. C.62,49.
miſerum eſſe *pro aliquo.* P.2,17,12.
miteſcere *alicui.* P.2,18,53.
MITRA Lydia. P.3,15,30.
mitra ſitu immundo pallida. P.4,5,70.
mitra ſubtilis. C.53,63.
mitra caput cingere. P.4,2,31.
mitrati chori. P.4,7,62.
MITTERE vocem. P.4,7,11.
mittit quærere. P.2,13,17.
mittet ſperare, *i.e. deſperabit.* C.63,376.
miſti, *ſyncope pro miſiſti.* C.14,14.
miſſus equus, *pro concitato.* P.3,9,62.
miſſa mora. P.3,14,2.
mnemoſynon, *i.e. munuſculum ad memoriam amici refricandam.* C.12,13.
mobilis *Delos* tulit Notos iratos. P.4,6,28. v. Delos.
MODUS hic vitæ mihi conteritur. P.1,7,9.
modum captæ mentis non habere. *i.e. immodicè inſanire.* P.3,17,4.
modum erroris ſtatuere. P.3,10,36.
modo agricolæ. T.2,3,7.
Mœcenas, *Eques Romanus, è ſanguine regum Etruſcorum, litteratorum patronus, animi moderatione inſignis.* P.2,1. 3,7.
mœchi ſemitarii. C.37,16.
mœnia Divæ, *i.e. Athenæ Palladis auſpicio condita.* C.63,212.
mœnia jacta. P.2,23,64.
mola ſalſa, *qua ſuper caput victima eumulabatur. ab ea dictum* immolare. T.1,5,14.
moles pinea æquore ſtetit. P.4,6,19.
moles mare claudentes. T.2,6,27.
MOLLIS liber. P.2,1,2.
mollem eſſe in omnes *mulieres.* P.2,16,13.
mollem componere verſum. P.1,7,19.
molle ſonare. P.4,7,52.
mollire legem cenſuræ. *dictum de matrona cenſoris uxore.* P.4,11,41.
molliter compoſita in litore. P.1,11,14.
Molorchus, *Herculis hoſpes.* Molorchea tecta. T.4,1,13.
Moloſſi canes, *i.e. Epirotæ, à Moloſſis quondam Epiri populis.* P.4,8,24.
monimenta Curtii. P.3,9,61. v. Curtius.
MONS aſcenſu dubius. P.4,4,83.
mons maximus in oris. C.65,43.
mons ſororum, *i.e. Parnaſſus.* P.3,1,17.
montis medullæ. C.67,111.
montes hydri, *i. e. Parnaſſi geminus vertex, ubi Python ſerpens Apollinis telis confectus eſt.* C.61,300.

montes mutus erant. P.4,4,13.
montes *Roma* invicti. P.4,9,3.
monſtri fraterni cornua prodita, *i. e. Minotaurus, Ariadna ſororis fraude, à Theſeo mactatus.* P.4,4,41.
monſtri pectus. C.63, 138.
monſtris marinis devota Andromede. P.2,19,21.
monumenta hinc traxit, quod &c. P.4,6,67.
Mopſopium mel, *i.e. Atticum, à Mopſopo rege.* T.1,8,54.
MORA Græcorum in Aulide. P.3,5, 54.
mora pretio tollitur. P.3,11,14.
moram ducere. P.2,12,6.
moram eſſe non ſinit. P.2,16,72.
moram facere. P.1,12,2. 4,1,96.
moram quærere in amore. P.1,13,5.
moræ in amore externo longæ. P.1, 3,44.
moræ temporis hiberni. P.4,3,42.
moras trivio pervigilare. P.1,15,40.
morari, *pro æſtimare.* P.1,19,2.
mora rubentia. P.4,2,16.
MORBUS, *pro animi vitio.* C.39,7.
morbus Cynthiæ. P.2,19.
morbus Sulpitiæ. T.4,4.
morbo favere, *i.e. nolle ſanari.* T.2,5, 110.
morbum deponere. C.75,25.
morbos evincere. T.4,11,3.
morboſi, *i.e. vitiis obſiti.* C.57,6.
MORES naturæ. P.3,3,47.
mores, *pro legibus.* P.2,21,100.
mores convertere. P.1,15,23.
mores dominæ pervincere. P. 1, 17, 15.
moribus duris inſultare. P.2,4,7.
MORS caput tenebris adoperta. T.1, 1,84. *inevitabilis.* P. 3,16. *à v.* 21. rapax. T.1,3,65.
mors acta per manus humanas. P. 3, 5,42.
mors emenda pretio. P.3,14,22.
mors inhoneſta. P.2,7,87.
mors nixa in toro Attalico, *i.e. defuncti cadaver.* P.2,10,22.
mors manet quemque. P.2,19,58.
mors claudit oculos. P.2,10,17.
mors protrahit caput ære incluſum. P.3,16,26.
mors tacito pede venit. T.1,11,34. venit. T.1,3,65. 2,4,43.
mors fraterna mihi hoc ſtudium abſcidit. C.67,19.
mortis extremæ conditio. P.3,1,60.
mortis manus avida. T.1,3,4.
morte, *pro morti.* P.3,4,24.
mortem properare. T.4,1,206.
mortem ſubire. P.2,8,4.
mori in amore. P.2,1,47.
mori, *quandoque obſcœnum.* P.1,10,5.
mortuum ante veſtibulum jacere. P. 2,11,32.
mortali manu. P.2,21,105.
mortales urbes. P.3,16,5.
mortiferi ſucci. T.3,5,9.
morſa lanea. C.63,316.
morſu cruentare. P.4,8,65.
morſus in collo. P.3,6,21. 4,5,39.
MOVERE, *pro moliri.* P.4,1,107.
movere, *pro moveris.* P.3,20,6.
movere membra neſcia ad certos modos. T.1,8,38.
movearis flumina. *ita legit Scaliger.* P.2,13,61.
muta, *pro affecta.* P.1,15,9.
mucro rubigine teritur. P.2,17,55.
mugitus longus. P.4,9,19.
mugitu carmina rumpere. T.2,3,20.
MULIER, *ad contemptum.* P.3,22,1.
mulier de via. C.25,5.
mulier multivola. C.67,128.
mulier triumphus vilis. P.4,6,65.
MULTUS homo, *i. e. ſui plenus.* C. 109,1.
multum *alicui* de ipſo permittere. T. 4,10,1.
multo timore. T.1,7,65.
multo uſu conjungi, *i.e. multa neceſſitudine.* C.89,7.
multa nocte. T.1,10,42.
multa loqui *alicui.* P.1,15,12.
multa mala, *i. e. multi amores.* P. 2, 16,2.
multa millia. C.60,210. *v.* millia.
multis in locis mortem habere. *loquitur de Dirce à tauro diſcerpta.* P. 3, 13,42.

multis

multis millibus. C.67, 45.
multis modis noctem evigilare. T.1, 9, 64.
multivola mulier. C.67, 128.
mulus. mule, *contumelioſum verbum*. C.82, 3.
mulæ meientis cunnus. C.94, 8.
MUNDUS æthereus. T.3, 4, 17.
mundi angulus. P.4, 9, 65.
mundi arces. P.3, 3, 53.
mundi creatio. T.4, 1, *à v.* 18.
mundi domus. P.3, 3, 48.
mundi manus, *i.e. exercitus toto orbe collecti*. P.4, 6, 19.
mundi pars altera Sole interiecto, *i.e. Antichtonum zona noſtra reſpondens, quas inter torrida conſtituta eſt*. T.4, 1, 151.
mundi ratio. P.2, 23, 51.
mundi ſervator Auguſtus. P.4, 6, 37.
MUNUS dare in exequias. T.2, 4, 44.
munus equi ducunt. P.3, 3, 8.
munere iſto, *i.e. ob munus iſtud*. C.14, 2.
munera beata. P.2, 15, 25.
munera fiant aqua & terra. P.2, 13, 46.
munera omnia uno lecto (*rogali*) auferentur. P.2, 8, 34.
munera det amator canus. T.1, 9, 29.
munera conferre. P.2, 2, 35. conſumere. P.2, 13, 9.
munera debita reddere. P.2, 19, 60.
muneribus afficere. C.65, 92.
muneribus vinci. P.1, 16, 36.
murrheus onyx. P.3, 8, 22. *v. obſerv.*
murrhea pocula cocta in focis Parthis. P.4, 5, 26.
murus conſurgit vertice ſcandentis arcis. P.4, 1, 125.
muros perdere. P.2, 16, 33.
muſca, *pro moleſto homine*. C.113, 4.
muſcoſus lapis. C.67, 57.
muſcoſum ſolum. P.3, 2, 26.
muſcoſa juga. P.2, 14, 30. 2, 21, 28.
Muſæ novem, *filiæ Jovis & Mnemoſynes, numina poetarum. Harum nomina fuerunt, Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpſichore, Erato, Polyhymnia, Urania, Calliope. His dicati erant montes Helicon, Parnaſſus, Pindus*. P.2, 21, 17. 3, 2, 29.
Muſa à me nata. P.3, 1, 10.
Muſæ graciles, *i.e. Elegiaca*. P.2, 10, 3.
Muſarum chori. P.3, 3, 42.
Muſas non audire. T.1, 4, 61.
muſta pinguia. T.1, 1, 8.
mutamus, *pro mutavimus*. P.2, 12, 8.
mutari aliqua culpa. P.2, 11, 31.
mutatus in umbram. T.3, 2, 9.
mutatis terris, *pro mutando terras*. P.3, 19, 4.
Mutina, *oppidum Galliæ Ciſalpinæ, in quo Antonius D. Brutum obſedit*. P.2, 1, 27.
mutos manes revocare. P.2, 10, 57.
mutuum ignem *de aliquo* fovere. T.4, 5, 6.
mutua fiere. P.1, 5, 30.
mutua reſpondere. P.1, 16, 26.
Mycenæ, *urbs Peloponneſi in Argiva regione, ubi regnavit Agamemnon*. P.3, 17, 19.
Mycenææ rates. P.2, 16, 32.
Myos, *calator minutiſſimarum figurarum*. P.3, 7, 14.
Myron, *conflator æris peritiſſimus, cujus potiſſima laus in juvencis effingendis*. P.2, 21, 7.
Myrrha, *Cyniræ filia, quæ patris impio amore capta, ipſo decepto, voti ſui fine obtinuit. Cum autem ſcelus innotuiſſet genitori; profuga regiones varias pererravit, donec inſtante partu in cognominem arborem mutata eſt. V. Ovid. 10. Metamorph.* ſuccenſa patria ſenecta. P.3, 17, 16.
myrrha Orontea. P.1, 2, 3. *v.* Orontes.
MYRTUS Aſia, *i.e. Aſiatica*. C.60, 22. *ita Virg. 7. Æneidos:* Aſia longè pulſa palus.
myrto caput vincire. *in ſacris*. T.1, 11, 28.
myrtea coma, *i.e. colorem myrti præferens*. T.3, 4, 28.
myrtea ſerta. T.1, 3, 56.
Myſia, *regio minoris Aſiæ ad Helleſpontum*. Myſorum ſcopuli. P.1, 20, 20.
Myſus juvenis *Telephus, qui cuſpide Achillis vulneratus, ictu geminato ſanitatem accepit*. P.2, 1, 65.
myſtica victima porcus. T.1, 11, 26.

myſtica vitis. T.3,6,1.

N

NAjades, *nymphæ fluminum.* Nais OEnone, *nympha Phrygia, quam Paris dilexit.* P.2,21,9. *V. Ovid. Epiſt. Heroid.*
Najada Bacchus amat. *i. e. vinum gaudet aqua miſceri.* T.3,6,57.
nanciſci ſpecimen cenſuræ paternæ. P.4,11,93.
nanus breviter contractus in ſuos artus. P.4,8,41.
nardus *in funeribus.* P.4,7,32.
nardum Syrium. T.3,6,63.
nare, *dictum de undis.* C.63,275.
nares ungere. P.3,8,22.
narrat, *pro ait.* T.1,6,6.
narramus, *pro narravimus.* P.2,12,3.
Naſo. C.109.
naſus non nimius, *i.e. ſimus.* C.43, 1. turpiculus. C.41,3.
naſorum peſtis. C.58,9.
natare, *de navibus dictum.* C.63,2.
natare, *pro hinc inde nutare.* T.4,1, 44.
natat, *pro natavit.* P.3,20,13.
natans trabs. C.4,3.
natura, *pro ingenio.* P.2,15,28.
naturæ mores. P.3,3,47.
NATUS in armis. T.4,1,110.
nata urbs, *pro condita.* P.4,1,35.
natum, *dictum de are.* C.10,15.
nati communia pignora. P.4,11,69.
natos producere, *i.e. militatum abeuntes filios extra portas comitari.* P.4,1,85.
natu clariſſimus. C.63,324.
natalis dies. P.3,8. 4,5,36.
natalis Cerinthi. T.2,2.4,5.
natalis Meſſalæ. T.1,8. candidior & ſemper candidior. ibid. verſ.54.
naufragus arena tectus. P.3,5,38.
naufraga maris unda, *quaſi navifraga.* T.2,4,10.
naufragum undas ebibere. P.2,17,11.
navigatio damnata. P.3,5. à verſ. 41. 1,17.
NAVIS bellica. P.2,12,43.
navis putris. P.2,17,43.
navem in æquora propellere. P.3,19, 11.
navem incendere. P.2,18,42.
navalis pugna. T.2,5,22. v. claſſis.
Nauplius, *pater Palamedis, qui ut filium à Græcis proditum ulciſceretur, lumen è ſcopulo redeunti claſſi propoſuit, apud Caphareum Eubœæ promontorium. Illi verò portum eſſe rati, ubi fax appareret, citiſſimo curſu delati naves omnes miſerè fregerunt.* P.4,1,115. v. Capharea ſaxa.
nauta recenſet onus vectum. P.4,7, 92.
nauta umbras hominum trajiciens. P.3,16,31.
nautæ citati. P.1,8,23.
Naxos, *inſula maris Ægæi, una Cycladum, Baccho ſacra.* benecolenti flumine. P.3,15,27. v. Dia.
Naxia turba. P.3,15,28.
ne quis malus invideat. C.5,12.
ne tibi ſit, *pro ne poſſis, vel ne velis.* P.1,20,13.
Neæra *Lygdami amica.* T.3,1.3,2.3,3. 3,4,57. 3,6,29.
NEC citò deſiſto, nec temerè incipio. P.1,15,36.
nec me deficiet rogitare, *i.e. nec ego deſiſtam.* P.1,8,23. *Helleniſmus, ut & alia innumera apud Propertium.*
nec puella nolebat. C.8, 7.
nec te minor. P.2,23,83.
nec ſine teſte Deo. P.4,9,13.
nec tibi ſit, *pro nec poſſis.* T.4,3,3.
nectare aquas bonas corrumpere, *i.e. vino.* P.2,22,28.
nefanda loqui. T.2,5,116.
nefanda mea. T.1, 6, 6.
nefandum coniugium. C.88, 1.
nefas. *interiectio.* C.67,89.
ne-funera. C. 63, 83.
NEGARE *caſtorum erat.* P.4,5,5.
negare, *dictum de amica.* P.2, 16, 43. 2,21,116.
negare nihil poſſe. P.1,9, 22.
negare per Deos omnes. T.1,2,38.
negat negare. C.4, 6.
negato vidiſſe, quod vidiſti. P.2, 13, 77.

Ne-

Nemeſis, *ultienis Dea, alio nomine Rhamnuſia.* C.50, 20.
Nemeſis, *Tibulli amica.* T.2,3,33. 2,4, 59. 2, 5,111. 2,6, 33. 2,7,9.
ne-meus puer. *i. e. non ampliùs meus, alieni juris factus. Ita legit Paſſeratius.* C.21, 11.
nemo in amore videt. P.2,11,18.
nemo non velit nocere abſenti. P.2, 14, 32.
Nemorenſis lacus Albani ſocius *in Latio veteri.* P.3,20, 25.
NEMUS intendit ſilvas vertice, *i.e. arborum cacumina extollit.* P.1,14,5.
nemus Tarpejum. P.4,4, 1.
nemora fera. C. 62,89.
nemora in domibus. T.3, 3, 15.
nemorivagus aper. C.62,72.
NEPTUNUS, *Saturni filius ex Opi, cui maris regnum ſorte delatum eſt. Hic uxorem duxit Amphitriten Oceani filiam, ex qua Thetin ſuſcepit.* P. 2, 13, 4. 2,18, 9. 2,18,45.
Neptunus uterque, *i.e. aqua fluviatilis, & marina.* C. 31, 3.
Neptunia *Troja* mœnia, *i. e. Neptuni & Apollinis manu fabricata.* P. 3, 7, 41. Neptunia vincla urbis Dardaniæ. C.63, 363.
Neptunius incola rupis Ætnææ, *i. e. Polyphemus Cyclops Neptuni filius.* T. 4,1,56. *v.* Polyphemus.
nepos ſerus. C. 67, 120.
nepos volſus, *i.e. homo luxurioſus, & glaber.* P.4,8, 23.
neque nequiſſe. C.4, 3.
NEQUITIA extrema. P.1,6,26.
nequitiæ caput. P.2,16, 86.
nequitię ſtimulos frangere. P. 3, 17, 10.
nequitiæ verba libera. P.3,8, 24.
nequitiam admittere. P.1,15,38.
nequitia non ignota vivere. P.2,4, 2.
nere futura. T.3, 3,36.
nere medio loco. P.3,4,16.
NEREUS, *Oceani ac Thetyos filius, Nympharum pater.* P.3,5,33. 4,6,25.
Nereus, *pro mari.* T.4,1,58.
Nereides, *maris nymphæ, filiæ Nerei.* P.2,18, 15.
Nereis Thetis, *ab avunculo Nereo.* T.1, 6, 9.
Nereides feri vultus. C.63,15.
nervi, *pro cithara.* P. 3,2, 35.
nervi, *pro viribus.* P.3,2, 4.
nervoſius illud, *quo viri ſumus.* C.66, 27.
NESCIRE. neſcio quas fores. P.2,20, 14.
neſcio quid. C.2,6. 6,4.
neſcio quo pacto. P.2,17, 72.
neſcio quot. P.2,20, 3.
neſcis quod facinus facias. C.80, 8.
neſcit utrum ſit, an non ſit. *dictum de homine ſtupido.* C.17, 22.
Neſtor, *Nelei Pyliorum regis filius, longiſſima trecentorum annorum ætate memorabilis. In caſtris Græcorum ad Trojam ſenex militavit, conſilio pollens magis, quàm viribus.* T.4,1, 49. P.2,10,46. 2,17,46. *v.* Antilochus.
neunt, *pro nent. per epenthesin.* T. 3, 3, 36.
Nicæa, *Galatiæ urbs.* æſtuoſa. C.46,5.
NIGRA palus Orci. T.3, 3, 37.
nigram horam denunciare. *i. e. mortem indicere.* T. 3,5,5.
nigræ arenæ, *ſepulcrum Craſſi.* P. 4, 6, 83. *v.* Craſſus.
nigræ pecudes Diti *immolabantur.* T. 3, 5, 33.
nigri equi *noctis.* P.2,12, 32.
nigrantes domos animarum ſilentum Ulyſſes intravit. P. 3, 10, 33. *v.* Ulyſſes.
nihil minus eſſe velis, quam &c. P. 2,13,66.
nihil ſentire *de aliquo.* T.1,2, 58.
NIL agis. P.2,21, 69.
nil non patiar. P.2,17,25.
nil potui. P.4,8, 70.
nil tibi ſit, *i.e. ne mereris, ne cures.* P. 3, 2, 41.
nil ubi flere poteſt, *i.e. ubi minus periculi eſt.* P. 3, 1,70. *v. obſerv.*
NILUS, *Ægypti maximus fluvius, idemque ſcriptoribus celebratiſſimus. Per ſeptem oſtia in mare Mediterraneum ſe exonerat. Adeò autem latè panditur, ut inſulas plurimas contineat.*

Digitized by Google

neat. Ejus fontes ab antiquis ignorati, nunc vero conjectura comperti. Putant enim in deſertis Africæ ortum ducere, at non ſubitò Nilum vocitari, ſed variis nominibus gaudere. Bis in anno exuberantibus aquis margines tranſcendit, Ægyptumque imbribus carentem frugibus ditat. T.4,1,142. P.2,1,31.2,22,20.3,9,42.

Nilus aqua æſtiva fertilis. T.1,8,22. colorat æquora. C.11,7. ſeptem geminus. *ibid.* tepens. P.2,22,3.

Nili caput abditum. T.1,8,23.

Nili flumina. P.2,19,18.

Nilus, *pro Ægypto.* timidus. P.3,9,51.

Nilum petivit Cleopatra. P.4,6,63.

Nilotes tibicen, *i.e. Ægyptius,* P.4,8,39.

Niobe, *Tantali filia, uxor Amphionis Thebarum regis, quæ ob numeroſam ſeptem filiorum, ſeptemque filiarum prolem immodicè ſuperbiens, auſa eſt Latonæ divinos cultus negare, ejuſque natos Apollinem & Dianam parvo pendere. Quod Latona indignè ferens, rogavit filios, uti maternas injurias fortiter ulciſcerentur. Apollo verò & ſoror ſagittis armati, materiam omnem impii faſtus, filios nimirum, è medio ſuſtulerunt. Ad quorum continua funera Niobe doloris violentia in ſaxum obriguit. Ovid. 6. Metamorph. ubi hanc fabulam elegantiſſimè tractat.* ſuperba. P.2,15,7. v. Tantalidos funera.

Niobes lapis. P.3,8,8. v. Sipylus.

Nireus, *pulcherrimus Græcorum omnium, qui ad Trojanum bellum profecti ſunt.* P.3,16,27.

Niſæe, *una Nereidum.* P.2,18,16.

Niſus, *rex Megarenſium, purpureo capillo inſignis, in quo ea vis erat, ut reſpondit oraculum, qua ipſius regnum incolume ſervare poſſet, donec haberet capiti. At cum Minos Cretenſium rex, ejus urbem obſediſſet, Scylla filia, hoſtis amore incenſa, capillum patris abſcidit, & ad Minoem pertulit. Quo facto Minos potitus eſt oppido, non tamen proditricem voluit excipere: quæ deſperatione victa in mare ſe præcipitem dedit. Cum autem fluctum ſubiiſſet, repentè avis emerſit Ceiris nomine: pater verò in Hali aetum mutatus eam inſectari cœpit. v. Virgilium in Ceiri. Ovid. 8. Metam.* P.3,17,24.

Niſi coma purpurea. T.1,4,57. P.3,17,22.

nitor barbæ. T.1,4,4.

NIX. nives inſolitæ. P.1,8,8.

nives Parnaſſi duræ. P.3,11,56.

nive amicta loca. C.62,70.

nives cōvocare orbe æſtivo. T.1,2,50.

nixus ad antra. P.3,2,14.

nixus in ſinu. P.3,3,15.

nixa pedem ſolea. P.2,20,40.

nobilis fundere. P.4,10,42.

nobilis, *pro notæ infamia.* P.1,16,10.

nobis inſperanti. *ſyntaxis archaica.* C.104,5.

noctua gemit in tigno finitimo. *ſiniſtrum augurium.* P.4,3,59.

nodus erat in collo. P.2,29,10.

nodus magicus. T.1,9,5.

nolle ſanum eſſe. *in re amatoria,* T.4,6,18.

Nomas verſuta, *i. e. Syra è Nomadum genere.* P.4,7,45.

NOMEN ab eventu. P.4,2,48.

nomen breve in exiguo marmore. P.2,1,82.

nomen infidum femina. T.3,4,61.

nomen ingenio quæſitum. P.3,1,63.

nomen, *pro fama.* P.2,1,21. *pro ſtirpe.* C.50,214. *pro nobilitate.* P.2,15,19.

nomen Romæ fatale terris regendis. T.2,5,59.

nomen in ora venit. P.3,1,24.

nomen *alicujus* mutare in aſſidua lingua. P.2,14,31. vocare. P.2,18,12.

nomen extremo pulvere clamare, *i.e. ſupremum vale dicere, perfuſo defuncti cadavere.* P.1,17,23.

nomen habere. P.1,4,8. nomen habere in media via, *dictum de ſepulcro.* P.3,14,30.

nomen in actis inſcribere. P.4,1,38.

nomen quærere. *mos eorum qui nolle gratificabantur.* T.1,2,35.

nomen vocare. *in funeribus.* P.2,10,28.

no-

nomine non diſpar. P.1,20,5.
nomine *alicujus* referre. T.3,4,78.
nomine vocare, *i. e. nomen imponere*. P.3,9,48.
nomine dicere. C.66, 45.
Nomentum, *urbs veteris Latii*. P.4,10, 26.
NON bene factum. C.56,13.
non bona crimina. P.3,21, 14.
non deſunt pendere. P.1,16,7.
non effigies. P.2, 7, 85.
non ego, ſed umbra mea vapulat. P. 2,9,22.
non fruſtra. C.61,13.P.2,9,5.
non fugiam, *i. e. non detrectem*. P. 2, 8, 4.
non infra ſpeciem, *i.e. æquè formoſus*. P.1,20,5.
non ita dives. P.2,17, 24.
non movent me parva crimina. P. 2, 21, 80.
non non. C.14,15. P.2,2,37.2,23,39.
non neſcit. P.2,21,30.
non poſſum celari quid &c. *ignotum mihi eſſe nequit*. T.1, 9, 1.
non ſatis magnus iret mihi equus Caſtoris. P.2,6,16.
non ſatis unus erit *ebria meretrici. in obſcœnis*. P.4,8,32.
non ſicca ſanguine. P.4,10,12.
non ſine labe famæ. P.4,8, 20.
non ſine me. T.1,8,9.
non ſine multis verberibus. T.1,9,6.
non ſine nutanti platano. C.63,290.
non ſum ego qui fueram. P.1,12,11.
non tanti eſſe. T.2, 3,18.
non temerè, *i.e. conſultò*. P.2,15,52.
non tibi ſic abibit, *i.e. non impune feres*. C.14, 16.
non tulit huic pectus, *i.e. non ſuſtinuit*. P.3,5,61.
nonnihil egit Amor, *i. e. aliquò profuit*. P.1, 10, 20.
Nonius Struma. C.52.
nona pila, *i.e. nona taberna librariæ*. C.37, 2.
nonam poſt meſſem, nonamque poſt hiemem. C.92,2.
noſtra libido, *i.e. virorum*. P.3,17,1.
noſtro dolori, *pro nobis dolentibus, ut placet Scaligero*. P.2,22, 28.
noſſe aliquem, *pro rationem alicujus habere*. C.71, 1.
noſſe, *pro diſcere*. P.1,9,14.
noſciterur. C. 60, 223.
NOTA, *pro infamia*. P.3,9,40.
notam collo imponere. P.4,8,65.
notam habere, *i. e. probro affici*. P. 1, 18, 8.
notam tollere, *i.e. infamiam abluere*. P.3,9,35.
notæ certæ in amore. P.3,6, 18.
notas ducere in orbe mēſæ. T.1,7,20.
notis compoſitis abdere verba. T.1,2, 22.
notare crura rubis. T.4,3, 10.
notare digitis ſcripta ſilēda. P.3,6,26.
notare, *pro caſtigare*. T.4,13,24.
notare, *pro inſigni cultu venerari*. P.4, 2, 44.
noteſcet fama. P.2,10,57.
nota ſepulcra, *i.e. domeſtica*. C.67, 97.
NOTUS, *ventus meridionalis*. T.1,5,35. P.3,13,32. dubius. P.2,4,12. hibernus. P.2,7,70. matutinus. P.4,5,60.
Noti non audituri diripiunt verba fœderis. P.4,7, 24.
Noti tepidi. T.3,4,96. *v.* Auſter.
novem puellæ diverſa jura ſortitæ. P.3,2,33. *v.* Muſæ.
noverca *Herculis* Juno. P. 4, 9, 44. *v.* Hercules, Juno.
noverca coro ſedens. P.4,11,82.
Novum comum, *Galliæ Ciſalpinæ oppidum, Plinii Junioris patria, apud quod Larius lacus*. C.35, 3.
NOX mater ſiderum. T.2,1, 88.
nox rotas lavat. T.3,4,18.
Nox candida. P.2,12,1. felix. P.2, 20, 42. improba, *i.e. obſcura, procelloſa*. P.3,5,59. inſana. P.4,8,60.
nox inter pocula currat. P.3,8,21.
nox ſemel vertitur in toto anno. P.2, 16, 67.
nox ſobria torquet amantes vacuos. P.3,15,22.
noctis ſacra, *in obſcœnis*. P.3,8, 30.
noctem longo luxu conſumere. P. 2, 21,79.
noctem patera ducere. P.4,6, 85.

no-

noctem *vacuam* lenire. P.4,8,33.
nocte extrema. T.3,4, 2.
nocte vagæ umbræ feruntur. P. 4, 7, 89.
noctes amaræ. P.4,1,29. 2,13,59.
noctes non viduæ. C.6, 6.
noctes votivæ. T.1, 3, 29.
noctes decem Iſidi ſolvebantur. P. 2, 19, 62.
noctes *de aliquo* fatigare. P.4,11, 77.
noctes diſce manere domi. P. 2, 20, 22.
noctifer, *i. e. Heſperus nocti prævius.* C.61, 7.
nocturnum ſidus Calliſto. P. 2, 19, 24.
nocturnæ *luſciniæ* querelæ. P.2,15, 5.
Nox longa *poſt mortem.* P.2,12,24.
nox una perpetua. C.5,6.
Nox *Tartari* profunda. T.1,3,67.
noctes *inferorum* damnatæ. P. 4, 11, 15.
nox, *pro oblivione.* C.67, 44.
NOX, *pro concubitu.* P.1, 3, 37. nox prima. P.3,18,11. nox pretioſa, *i.e. Venus pretio empta.* P.3,11,1.
Noctem, *i.e. concubitum*, conſumere. T.1,10,63. emere. P.2,15,25. mentiri. P.2,13,57. promittere. T.2,7,31. furari. P.3,6,39.
nocte dilata major amor recurrit. P. 4, 5, 30.
noctes *eodem ſenſu.* P.1,16, 9. 2, 12, 37. pactæ *uxori.* P.4,3, 11.
noxia, *pro obnoxia.* P.4,3,17.
nubere Deo non comitante, *i.e. abſente Hymenæo.* P.4,3,16.
nupta deducebatur dextra patris in domum ſponſi. C.67,143.
nuptæ cuivis quidlibet eſſe licet. P.2, 5, 18.
nuptiæ Pelei ac Thetidos. C.63.
nuptiale carmen. C.60.61.
nubes diripienda ferant vota. T.3, 6, 28.
nubes vertice contingere. T.1,8, 15.
nubila cœlo pellere. T.1,2, 49.
nucis cortice comam tingere. T.1, 9, 44.
nuces *in nuptiis ſpargi ſolitæ.* C.60,128. *v. obſerv.*
NUDA papilla *Amazones* arma ferebant. P.4,3,43.
nuda pectora facere ſinu reſciſſo. P. 3,6,8.
nudi jactabimur oris iiſdem. P. 2,18, 43.
nudi Lethem fluvium tranamus. T. 3, 3,10.
nugas meas eſſe aliquid putabas. C. 1, 4.
NULLUS. nulla carina conſenuit. P.3,5,49.
nulla eſt fuga, *i.e. vana.* P.2,21, 53.
nulla fama ducitur ex æquo jugo, *i.e. cuilibet diverſa eſt ad gloriam via.* P.3,7,8.
nulla neque, *pro ulla neque.* P.2,14,5.
nulla via v cet ad curas, *i.e. omni officio curate.* P.4,11,90.
nulla mercede, *i.e. nullo ſumptu.* P.4, 7,33.
nulla non tribuente. P.2,19,30.
nulla, *pro non. ἀρχαϊκῶς.* C.8,14,17, 20.
nullæ, *pro nulli. ἀρχαϊκῶς.* P.1,20,35.
nullo limine carus eris. P.1,4,22.
nullo præmiſſo de rebus ſuis loqui, *i.e. abſque lenone puellam ſuam alloqui.* P.3,12,25.
nullum eſſe toto corpore, *i.e. præ macie vix oſſibus hærere.* P.1,5,22.
Numa *Pompilius, Rex Romanorum ſecundus, qui ferocem populum variis religionibus temperavit.* P.4.2,60.
Numantia, *citerioris Hiſpaniæ oppidum à Scipione deletum.* Numantini avi. P.4,11,30.
numero modo hoc, modo illuc. *i.e. vario genere verſuum.* C.50,5.
numerum ſubducere. C.60,208.
Numicius, *Latii fluvius, apud quem Æneas colebatur Jovis indigetis nomine.* T.2,5,45.
numine Divum abuti ad fallendos homines. C.75,4.
numina lymphæ Thuſcæ. T.3,5,29. *v.* Thuſca lympha.
nunc ad tua devehor aſtra. P.4,1,119.
nuncius debet eſſe ſine vano. *i.e. abſque mendacio.* P.3,4,5.

num-

nunquam dixit, AMO. P.2,7,34.
nuper poſuit pedem in urbe. *i.e. ignorat civitatis mores*. P.2,21,104.
nuſquam eſt, *pro evanuit*. P.3,11,60.
nutricum tenus, *i.e. mammarum tenus*. C.63,18.
nutrit, *pro nutrivit*. P.4,4,54.
nutus amantis. T.1,9,1.
nutus loquaces conferre. T.1,2,21.
Nycteus Antiopes pater. Nycteos Antiope. *ut apud Horat.* Canidia Albuti. *apud Virgil.* Deiphobe Glauci. P.3,13,12. v. Antiope.
Nymphæ, *Deæ nemorum, fluminum, montium, pelagi, florum &c. quas vocabant Dryades, Hamadryades, Najades, Oreades, Nereides, Napaas.* P.1,20.
Nymphæ tota urbe crepitantes. P.2,21,49. *i.e. fontes.*
Nymphis lilia ferre. P.4,4,25.
Nympha, *pro puella*. T.3,1,21.
Nympha ſalubris, *i.e. Juturnæ fons in Latio, qui dictus à juvando, teſte Varrone.* P.3,20,26.
Nyſa, *Indiarum oppidum, conditum à Baccho. Fuere & novem alia Nyſa huic Deo ſacra, ſed minus celebres.*
Nyſæi chori. P.3,15,22.
Nyſigenæ Sileni. C.63,252. v. Silenus.

O

O Factum malè! C.3,16.
o me felicem, o nox mihi candida! P.2,12,1.
o mihi nuncii beati. C.9,5.
o mors, cur mihi ſera venis? P.2,10,48.
Oarion, *pro Orion, more Græcorum. Eſt autem Orion ſidus Auſtrale, triginta octo ſtellis clarum. Orionis fabulam vide apud Ovidium l.5. Faſt.* C.65,94.
ob meritum. P.4,5,64.
obdurare. C.8,13.
obdureſcere vultu Gorgonis. P.2,17,53. v. Gorgon.
objicere *alicui*. P.2,21,27.
objicere libidinem. P.3,17,1.
oblinere lacrymis. P.4,3,3.
obliquæ rotæ ſigna iterata. v. Zodiacus. P.4,1,84.
oblitus amor, *paſſiva ſignificatione*. P.1,19,6.
obnoxia mens turpi facto. T.3,4,15.
obruere terque quaterque. P.3,5,6.
obſcœna Troja, *i.e. malis avibus condita*. C.67,99.
obſcœna carmina. P.1,16,10.
obſcœnæ tabellæ. P.3,4,19.
obſequii magna vis. T.1,4,10.
occupati in re ſua. C.15,8.
OCEANUS, *mare quod terram veluti magnam inſulam undequaque ambit*. P.2,7,66. orbem ponto continet. T.4,1,148.
Oceanus Santonicus, *ita dictus à Santonibus Aquitaniæ populis, quos alluit.* T.1,8,10.
Oceanum mare. C.112,6.
oceanus imber. C.61,7,
Oceanus Deus, *Cali & Veſtæ filius, maritus Thetyos.* avus Thetidos. C.63,30. genitor Nympharum. C.86,6.
Ocnus, *laborioſus homo, qui ſupino animo, & velut aliud agens, ſpartum torquebat, non animadvertens laborem ſuum ab aſello conſumi.* obliquus. P.4,3,21. *v. obſerv.*
octava *hora apud Romanos quæ.* C.79,3. *v. obſerv.*
octipedis Cancri terga ſiniſtra. P.4,1,150. v. Cancer.
OCULI duces in amore. P.2,12,12.
oculi euntes, *i.e. morientes*. P.4,7,25.
oculi labentes. P.1,10,7.
oculi loquaces. T.2,7,25.
oculi melliti. C.48,1.
oculi ſidera, & faces. P.2,2,24.
oculi ſomnum poſcentes. P.2,1,11.
oculi quærunt ſibi vulnus. P.2,16,7.
oculis fixum hærere. P.1,3,19.
oculis inſomnia portare. P.2,17,83.
oculis meis formoſa. T.4,13,4. P.4,4,32.
oculis parce, *i.e. ne aſpicito*. P.4,9,53.
oculis venit umbra benigna. *dictum de ſomno.* P.4,4,66.
oculos *alicujus* capere. P.3,8,15.
oculos amore ſatiare P.2,12,23.
oculos appetere, *i.e. unguibus invadere*. T.1,7,76.
ocu-

oculos compoſitos patefacere. P.1,3,33.
oculos debere. C.81,1.
oculos effodere. C.105,5.
oculos exurere. P.3,6,7.
oculos ferire. P.4,8,66.
oculos graves movere. P.2,20,16.
oculos non relinquere, *i.e. fletus cauſam eſſe, ita ut oculi abſumantur; vel arbitrium huc illuc inſpiciendi negare.* P.1,5,11.
oculos puellarum corrumpere. P.2,5,21.
oculos ſuaviari. C.9,9.
oculis carius. C.81,4. 101,2.
oculis capere. P.1,1,1.
oculis fulminare. P.4,8,55.
ocellus peninſularum Sirmio. C.31,2. v. Sirmio.
ocelle, *i.e. delicium, amores.* C.50,19.
ocelli ebrii. C.45,11.
ocelli quærunt ſibi vulnus. P.2,16,7.
ocellos vacuos ſeducere. P.1,9,27.
odium parere. P.2,13,75.
odium Vatinianum, *i.e. quo Catullus oderat Vatinium.* C.14,3.
odores uſti, *pro aromatibus odoriferis.* T.2,2,3.
odores tibi afflabunt. P.2,20,17.
Oeagrus, *pater Orphei, qui Calliopem vitiavit.* P.2,21,31. v. Orpheus.
Oeta, *mons Theſſaliæ, ubi Hercules conflagravit.* Oetea juga. P,1,13,24. Oetææ Thermopylæ. C.67,54. v. Thermopylæ.
offenſa, *pro irata.* P.3,6,40.
OFFICIUM; *quandoque in obſcœnis.* P.2,16,24.
officium propoſitum. P.1,20,40.
officium invitum præſtare. P.2,13,90.
officia revocare in amores multos. P.2,17,75.
Oilides Ajax, *i.e. filius Oilei, qui ob raptam Caſſandram à templo Minervæ, dum ab excidio Trojæ in patriam rediret, fulmine ictus pœnas violato numini perſolvit. v. Virg. 1. Æneid.* P.4,1,117.
olea vinciri. *in ſacris.* T.2,1,16.
olenti in ſella legit. *adagium.* C.97,4. v. *obſerv.*
olim, *adverbium futuri temporis.* T.3,5,23.
olim, *pro jamdudum.* P.3,22,2.
oliva Delia, *prope quam Latona effudit Apollinem, & Dianam.* C.34,7.
olivum odoratum, *i.e. unguentum.* P.3,15,31.
olivum Syrium, *i.e. Opobalſamum Palæſtinum.* C.6,8.
olor ore canorus, *pro Virgilio.* P.2,23,84.
Olympus, *Theſſaliæ mons, cui Gigantes Oſſam impoſuerunt, iter cœli tentantes.* P.2,1,19, cælo vicinus. T.4,1,132,
Olympus, *pro cœlo.* æternus. T.4,2,13.
omentum. C.88,6.
OMEN. omine certo dux ducem ferit. P.4,10,46.
omine cum bono. C.60,166.
omina prima contineant fidem. P.3,18,24.
omina bene ſpondentiæ. P.4,1,41.
omina candida. P.4,1,67.
omina noctis. T.3,4,9.
OMNIS. omnes cachinni. C.13,5.
omnia dabis. P.2,12,50.
omnia facere, *i.e. nullum lapidem non movere.* C.74,8.
omnia fanda, nefanda. C.63,401.
omnia fauſta cano. P.3,3,9.
omnia monſtra facere. *in obſcœnis.* C.101,4.
omnia nota lacrymis meis. P.1,6,24.
omnia omnibus annuere. C.60,163.
omnia plena lacrymis. T.1,9,54.
omnia rerum, *pro res omnes.* P.3,7,7.
omnia ſentire. T,4,5,19.
omnia ſint tuta à viro externo. P.2,14,16.
omnia ſunt tentata mihi. P.3,19,5.
omnia ſurda tacent. P.4,3,53.
omnia tempora felle madent. T.2,4,12.
omnia tuta. C.30,8.
omnia vertuntur. P.2,7,29.
omnivolus Jupiter. C.67,140.
Omphale. *Lydorum regis filia, cujus amore captus Hercules, eadem leonis pelle conceſſa, inter puellas quas lanificium*

cium exercuit. P.3,9,17.
onerare domum per arma fixa. P.3,7,26.
onus difficile monte volutare. P.2,13,64.
onus inæquatum. T.4,1,43.
onus, quod quinque digitis levatur. *i.e. cinis in urna ſepulcrali conditus*. P.4,11,14.
onyx, *genus pretioſi marmoris, ex quo vaſa ad unguenta ſervanda*. C.65,82.
onyx murrheus. P.3,8,22.
onyx Syrio munere plenus. *in funeribus*. P.2,10,30.
opaca barba. C.37,19.
OPERA tua. C.3,17.
Operari Deo, *i.e. rem ſacram agere*. T.2,1,9. 2,5,95.
operari malis. T.2,6,18.
operari ſacris. P.2,22,2.
operoſa antra. P.3.1,52.
operiebantur *vota ſolventes*. P.2,19,43.
operire, aut aperire domum. C.65,40.
opes cadentes. P.2,11,2.
opes inſinuantur. P.3,7,28.
opes refringere, *i.e. copias hoſtium fundere*. P.3,2,44.
opes Venere exhauſtæ. P.3,11,2.
opima ſpolia *erant, quæ dux Romanorum hoſtium duci detraxiſſet*. P.4,10. v. Feretrius Jupiter.
Opis Idææ currum ſequi, *i.e. Berecynthia*. T.1,4,62. v. Cybele.
oppida victa currus triumphantis præcedebant. T.2,5,120.
opportunum eſſe cunctis figuris. P.4,2,21.
oppoſita ſera. T.1,9,80.
oppoſitum *pignori*. C.26,4.
opprobria Romuli, Remique. C.28,15.
opprobrio eſſe. P.4,1,6.
optarim non habuiſſe manus. T.1,7,80.
optata maritis. C.63.328.
optima nutricum. P.4.1,55.
optimus furum balneariorum. C.33,1.
OPUS belli. P.1.9,70.
opus grave ceſſet vomere ſuſpenſo. T.2,1,6.
opus pace legendum. P.3,1,17.
opus parum cauti pectoris. P.3,3,30.
opus raræ artis. T.3,4,37.
opus remittere. T.1,3,88. verbis exornare. P.4,5,19.
operi manus inſuetæ. T.1,4,42.
operi uni unus honos non datur. P.4,2,64.
operum varias vices diſponere. *in obſcœnis*. T.1,10,64.
ora Helleſpontia. C.18,3.
ora patriæ tuæ tangitur. P.4,1,122.
oraculum Jovis æſtuoſi. C.7,5. v. Jupiter.
oracula. T.3,4,77.
oratio plena veneni, & peſtilentiæ. C.44,12.
ORBIS æſtivus. T.1,2,50.
orbis terrarum. T.3,3,30.
orbis uterque. T.4,1,177.
orbis *urna* parvus. P.3,16,26.
orbum cubile. C.65,21.
Orcus, *idem quo Pluto*. luridus, dives in aqua ignava. T.3,3,38. v. Pluto.
Orci arbiter Minos. P.3,17,27. v. Minos.
ordo lancibus, *pro ordo lancium*. P.2,10,23.
ordo primus & ultimus, *i.e. à ſenatu uſque ad plebem*. P.3,16,21.
ordo fulcorum. T.4,1,185.
Oreſtes, *Agamemnonis filius ex Clytemneſtra. qui patrem ab adultera matre occiſum, cæde ipſius matris piè ſimul & impiè ultus eſt; Ob id furiis exagitatus*. P.2,11,5.
orgia cavis ciſtis celebrare. C.63,259.
orgia Itala, *i.e. ſacra Latini carminis*. P.3,1,4.
Oricum, *Macedoniæ oppidum*. Oricia terebinthus. P.3,5,63.
Orion, *cæleſte ſidus*. P.2,18,56. aquoſus. P.2,13,51. v. Oarion.
Orithyia, *filia Pandionis Athenarum regis, quam Boreas ventus, a patre ſibi negatam, vi rapuit*. P.2,18,51. 3,5,29.
Orithyiæ Pandioniæ genus *Zethes, & Calais*. P.1,20,31.
Oromedon, *unus ex Gigantibus, qui*

Jovi

Jovi bellum intulerunt. P.3,7,48.
Orontes, *Syriæ fluvius, natus inter Libanum, & AntiLibanum*, *juxta Heliopolin.* P.2,16,77.
Orontea myrrha. P.1,2,3.
Orpheus, *Oeagri & Calli filius, natione Thrax: quem ferunt ea cantus dulcedine fuiſſe, ut vocem lyra conjungens, feras, arbores, & ſaxa pertraheret. Hic ad inferos profectus eſt, quo Eurydicen uxorem ictu ſerpentis interfectam à Plutone repeteret; votique compos factus ea lege, ne conjugem ſequentem reſpiceret, donec ſuperam regionem attigiſſet, amoris impatientia oblitus reſpexit, atque iterum amiſit. Exinde oſor feminarum, cælibem vitam egit, tandemque à Bacchantibus diſcerptus eſt.* P.3,1,41.
Orphea lyra. P.1,3,42.
Ortalus. C.64.
ortus candens. T.4,1,65.
Ortygia, *Phœbi* patria, *eadem quæ Delos.* P.2,21,10. v. Delos.
OS non ſiccum. *dicitur de homine ſupini animi, cui opponitur, quem emunctæ naris appellamus.* C.43,3.
ora in Deos ſolvere. T.3,5,14.
ore, *pro oris.* P.4,8,10.
ora moribunda. P.3,5,10.
ora manu verberare. P.2,7,46. manibus notare. P.1,6,16.
ora reverentia movere. P.2,21,29.
ora viris *mortuis* imponere. P.3,11,22.
Oſca tellus, *i.e. argilla Campana. Oſci enim Campaniæ populi.* P.4,2,52.
oſcitantes alites. C.25,5.
OSCULA empta. P.3,11,34.
oſcula labris morata. P.2,12,10.
oſcula matris, & ſororis, *amanti zelotypiæ cauſa.* P.2,5,11.
oſcula ſibi debita. P.1,6,17.
oſcula ſupina. P.1,20,28.
oſcula ſua, & matris dat filiis *pater viduus.* P.4,11,73.
oſcula eripere comprenſis auriculis. T.2,5,92.
oſcula fallere ſiccis genis, *dictum de flente.* P.4,11,76.
oſcula ferre comæ canæ. P.2,13,94.
oſcula jure ferre, *qualia ſunt conſanguineorum.* P.2,5,8.
oſcula nixa gradibus dare. P.1,16,42.
oſcula rapere. T.1,4,47.
oſcula roſtro decerpere. *dictum de columbis.* C.67,127.
oſcula ſuprema ponere in labellis gelidis. P.2,10,29.
oſculari arma relicta. P.4,3,30.
oſculationis ſeges. C.48,6. v. baſia.
Oſiris, *Ægyptiorum Deus, idem qui Bacchus. Ejus inventa & laudes.* T.1,8. à verſ. 27.
Oſſa, *Theſſaliæ mons, à Gigantibus* Olympo impoſitus. P.2,1,19.
OSSA comis ederæ ligata. P.4,7,80.
oſſa defleta gemitu Cæſaris. P.4,11,58.
oſſa diſperſa. P.1,21,9.
oſſa exſectis anguibus lecta. *in re magica.* P.3,4,25.
oſſa immatura. T.2,7,11.
oſſa matronarum ab equis honoratis vecta. P.4,11,104.
oſſa minuta, *i.e. uſta.* P.2,10,58. nulla, *i.e. igne conſumpta.* P.1,17,12.
oſſa nullo ſolo contecta. P.1,22,8.
oſſa noſtra mare verrit. P.2,12,44.
oſſa tranſibit viator contemnens. P.2,8,35.
oſſa turpia jejuno ſono terret Cerberus. P.4,5,4.
oſſa falſa tenere. P.2,11,6.
oſſa matris, & parentis jurare. P.2,15,15.
oſſa oſſibus permiſcere. P.2,7,83. terere. P.4,7,94.
oſſa quærere a lupis relicta. *mendicitatis ultima ſignum.* T.1,6,18.
Oſſa calcare. P.2,7,80. componere. P.2,17,21. legere. T.1,3,6. 3,2,18. P.2,17,34. 4,1,127. rogo devocare. *in re magica.* T.1,2,46. roſa ponere. P.1,17,22. terra frequenti locare. P.3,14,25. tollere manu, *pro colligere.* P.2,7,50. vino & lacte ſpargere. T.3,2,20.
OSTRA Pœna. P.4,3,51.
oſtrinus torus. P.1,14,20.
oſtrina tunica. P.2,20,26.

oſtrini

oſtrini colores. P.3,11,7.
oſtreoſior, *i.e.oſtreis feracior.* C.18, 4.
Otho. C.54, 1.
otia degere.C.67,104.peragere.T.4,1, 182.
ovis lucida. T.2,1,62.
ovem niveam Tyrio murice tingere, *i.e lanam.* T.2,4, 28.

P

PAbula vitiis præbere. P.3,5, 3.
pacta ligare. P.4,4, 82.
Pactolus, *Lydia fluvius, aureis arenis maximè illuſtris.* Pactoli humor. P. 3,16,28. liquor. P.1,5,32. liquores. P.1,14,11.
Padæi, *Scytharū populi ἀνθρωποφάγοι.* T.4,1,145.
Pæana canere, *i.e.hymnum in honorem Apollinis.* P.3,13, 42.
Pagaſa, *oppidum Theſſaliæ.* Pagaſæ navalia. P.1,20,17.
pagana fercula deliciis madentia, *i.e.lautis epulis.* P.4, 4, 76.
pagina confeſſa eſt. P.2,23,89.
pagina evecta gyros præſcriptos. P.3, 2,21.
Palatia, *Latij collis ita dictus ab Evādro Arcade Pallantis pronepote.* T.2,5,25.
Palatia decerpta Romanis tauris. P. 3,7,49.pecoroſa.P.4,9,3.ſacra Phœbo navali. P.4,1,3.
Palatinæ aves Romulo viſæ. *i. e. duodecim vultures, quibus fratrem Remum anteivit, qui ſex tantùm viderat in Aventino colle.* P.4,5, 44.
palatum ſiccum. P.4,9,21.
PALES, *paſtorum Dea.* T.1,1,16.
Pales lignea facta falce agreſti.T.2,5, 28.
Palilia feſta. T.2,5,87.4,4,73. Palilia fœno accenſo celebrare. P. 4, 1, 19.
palimpſeſtum, *i.e.charta deletitia.* C. 22, 5.
palis vitem adiungere. T.1,8, 33.
PALLA *Junonis* purpurea, & perlucida. T.4,6,13.
palla Sidonia. P.4,9,47.
palla talis illudens. T.3,4,35.
palla media fœdus inire, *i.e. femina intercedente.* P.4,4,50.
PALLAS, *eadem quæ Minerva.* C.63,8. v. Minerva.
Pallas ſpatiatur ad aras Dulichias. P. 2,2,59.
Pallas Tireſiam obcæcavit, *quòd ipsā lavantem forte fortuna aſpexiſſet.* P.4, 9, 57. *Aliam cauſam cæcitatis Tireſiæ habes apud Ovid.3.Metamorph.*
Palladis artes caſtæ. P.3,18, 7.
Palladis ignes, *iidem qui Veſtales; Palladium etenim in æde Veſtæ aſſervabatur.* P.4,4,45.
Palladis oculi *glauci.* P.2,19,12.
PALLERE colores multos. *Helleniſmus.* P.1, 15, 39.
pallida curis nutrix. P.4,3,41.
pallida *mortuorum* turba. T. 1, 11, 38.
pallidum eſſe in iratam. P.3,6,28.
pallida vina bibere. *mortuorum erat, quibus epulum ferale apparabatur.* P. 4,7,44.
pallidior ſtatua inaurata.C.80,4.
pallidulus pes *defuncti.* C.64, 6.
pallor, *amoris præſentiſſimum ſignum.* P.1,9,17.
pallori eſſe. P.3,4, 30.
pallia lecti.P.4,8,87.fecerunt vias tepidas. *meretricium eſt.* P.4,7,20.
pallia in toto lecto non fidunt. P. 4, 3, 31.
PALMA AUREA. T.1,10, 82.
palmas victrices labore parare.P.4,1, 140.
palmæ ſupplices. P.4,8,71.
palmas primas extollere gurgite.P.2, 18, 11.
palmis demiſſis flumen haurire. P. 1, 20, 41.
palmulæ, *pro remis.* C.4,4.
palus emulſa. C.67,110.
paludes *inferorum.* P.4,11,15.
paludibus lavare. P.2,10, 55.
pampinea ratis. P.3,15,26.
pampineus odor. P.2,22,30.
PAN, *filius Mercurii, dux Nympharū, bicornis, capripes, cui ſacri Arcadiæ* mon-

montes. P. 3, 11, 45.
Pan Tegeæus, *i.e. Arcadius, à Tegea oppido Arcadiæ.* P.3,2,30.
Pan lacte madens. T.2,5,27.
Panes *plures fuerunt.* capripedes. P. 3, 15, 34.
Panchaja, *regio Arabiæ felicis.* dives. T.3,2,23.
pancratium, *genus luctæ.* P.3,12,8.
Pannonia, *regio transalpina, sed Alpibus proxima.* Pannonius fallax. T. 4,1,109.
Panthus. P.2,15,37.
papaver luteum. C.19,12.60,195.
papavera purpurea. P.1,20,38.
PAPILLA *Amazonum* nuda. P.4,3,43.
papilla dura lupæ inhumanæ. P.4, 4, 54.
papillæ luctantes, *i.e. tumore fasciam repellentes.* C.63,65.
papillis nudatis luctari. *in obscœnis.* P. 2,12,5.
papillis nudis arma capiebant Lacænæ mulieres. P.3, 12, 19.
parare mensam. T.1,5, 34.
parare prolem. T.1,11, 39.
parare se plus uni. *in obscœnis.* P. 2, 17, 18.
paratū habes. *subaudi* animū. C.17,2.
parca dies. P.3,3,40.
PARCÆ, *Noctis, & Herebi filiæ, penes quas fatorum seriem velut antiqui putarunt. Hæ tres fuerunt, nimirum Cloto, Lachesis, Atropos, nentes vitam, casusque mortalium omnium.* C.63,306. T.1,8,1.4,5,3.
Parcæ sorores tristes. T.3,3,35.
Parcas immites habere. P.4,11,13.
parce solutis crinibus, *i.e. crines ne solvas.* T.1,1,81.
parcite luminibus. *i.e. ne aspicite.* T.1, 2, 33.
parcius infamare. P.2,16,89.
parentis facta augere. T.1,8,55. v. pater.
paries crimine pictus, *i. e. figuris obscœnis.* P.2,5,26.
PARIS, *Priami Trojæ regis ex Hecuba filius, quem cum utero mater gestaret, visa est sibi facem parere, quæ patriam in cineres verteret. Ob id somnium territus Priamus, jussit infantem, ut primum natus est, silvis exponi, si fortè vim fati potuisset eludere. Ille verò à pastoribus educatus, forma, viribus, mentis acumine indies gliscebat, arbiterque rusticis litibus definiendis non rarò adhibebatur. Ideircò Mercurius in ejus conspectum tres Deas de pulchritudine certantes adduxit, Junonem, Palladem & Venerem: quarum prima, si sententiam pro se tulisset, opes & regna promisit: altera sapientiam: tertia formosissimam Græciæ feminam, Helenam uxorem Menelai. Illi de propositis præmiis ultimum placuit & pro Venere judicavit. Quibus actis constructa classe Spartam navigans, Helenamque hospitam clam conjuge abduxit. Ad quam repetendam Græcia omnis excita est, Achilles præcipuè, qui tandem à Paride fraudulenter ictus in talo (nam cætera invulnerabilis erat) mortem oppetiit.* C. 67, 103. P.2,2,47. 2,22, 13. 3, 6, 29. pastor. P.2,21,91.
Paris qualiscumque. P.3,1,20.
Paris Phrygiæ fatum composuit. P.3, 11, 65.
parma bellica. P.2,17, 44. picta. P. 4, 10, 21.
parmam referre. P.4,10, 40.
Parnassus, *Phocidis mons, duobus cacuminibus insurgens, Musis dicatus.* C. 63, 386.
Parnassus concussus. P. 3,11, 56.
Parnassi vertex. P.2,21, 13.
Parrhasius *Ephesius, pictor celebris, de quo vide Plin.l.35.c.10.* P.3, 7, 12.
pars imitanda magnæ domus. P.4,11, 44.
pars quotacumque. T.2,7, 36.
partes exustæ *sub zona torrida.* T. 4, 1. 165.
parthenice alba, *floris genus.* C.60,194.
Parthenie, *Cynthiæ* nutrix. P.4,7.74.
Parthenius, *Arcadiæ mons.* Parthenia antra. P.1,1, 11.
PARTHI, *populi Persidis, quorum regio*

sita

ſita inter ſinum Perſicum, & mare Hircanum. Hi à Romanis ſæpe tentati, numquam domiti fuerunt: quinimmo plurimas, eaſque turpiſſimas clades iiſdem intulerunt. P.2,11,23. ſagittiferi. C.11, 6.
Parthus eques. *P.*4,5,36.
Parthus fero fœdere confeſſus. *P.* 4, 6, 79.
Parthi ſpoliati gloria. *P.*3,10,3.
Parthorum aſtuta fuga. *P.*3,7, 54.
Parthorum equites. *P.*2,8,18.
Parthos pedibus ſequi. *P.*2,18,63.
Parthæ telluris alumni. *P.*4,3,67.
Partha trophęa. *P.*3, 3, 6.
Parthi foci coquebant murrhea pocula. *P.*4,5, 26.
partus *Bacchi* maternus. *P.*3,15,21.
parva ſigna dare. *P.*1,18,17.
parvo contentum vivere. T.1,1,47.
paſcere herboſa loca. T.2,5,25.
paſcere jugera multa ove. *Hypallage.* T.2,6,24.
paſcua *Herculis, forum boarium.* *P.*4,9, 20.
Paſiphae, *Solis filia, uxor Minois regis Cretenſium, quæ eò uſque ſtultitia devenit, ut efflictim taurum deperiret. Cum autem infandi concubitus miro deſiderio teneretur, Dædalum artificem conſuluit, quo pacto taurum ad ſe pellicere poſſet. Ille verò vaccam ligneã formavit, eaque reginam incluſit, deinde machinam tauro obiiciens, impudiciſſima femina vota complere coegit; unde poſtea natus Minotaurus. v.Ovidium l.1. Artis Amatoriæ.* P.3, 17,11. juvenco capta. *P.*2, 21, 113. non proba. *P.*2,19,52.
Paſithea, *una Charitum, Somni uxor.* C.62, 43.
paſſer Lesbiæ. C. 2. paſſeris obitus. C. 3.
paſſim amarunt veteres. T.2,3,41.
paſtor ad baculum. *P.*4,2, 39.
paſtor Baccho madidus. T.2, 5, 87.
paſtorum annua convivia. *in feſtis Palilibus.* *P.*4,4,75.
patente porta. *in obſcœnis.* C. 15, 18.
patere, *pro facilem eſſe.* *P.*4,7,74.
PATER *adoptivus Auguſti, Julius Cęſar.* *P.*4, 6, 59.
pater aſtrictus, *i.e. parcus.* *P.*2,16,74.
pater eſuritionum. C.21, 1.
pater functus maternis vicibus. *P.* 4, 11, 71.
pater pependit in cervice nati, *i. e. Anchiſes in collo Æneæ.* *P.*4,1, 43.
patres, *pro Senatoribus.* *P.*3,9,32. 4, 1, 12.
patriis focis reſtituere. *P.*2,1,64.
PATI. pateret caput hoc collo diſcedere. *P.*2,6, 7.
patientia ingenii. T.3,2,5.
patientior, *pro durior.* *P.*1,6,29.
patria ſepulta. *P.*1,22, 3.
patriæ ſervire. *P.*4,1, 60.
patrio ſacro tremula turba pendebat. *P.*4,1,18.
Patrima Virgo, *i. e. Minerva literatorum patrona, ita dicta, quòd è patris capite orta fuerit, abſque congreſſu femineo.* C.1, 9.
Patroclus, *Menætij filius, Achilli cariſſimus, qui dum amici armis indutus ejus perſonam ſimularet, ab Hectore occiſus eſt.* P.2,7, 19.
paulatim ſub juga collum dare. T. 1, 4, 12.
Paulus *cenſor, Corneliæ maritus.* *P.* 4, 12.
Paulus *Corneliæ filius.* *P.*4,11,63.
pavonis cauda ſuperba. *P.*2,16, 59.
PAX ſpicam tenet. T.1, 11, 67.
Pacis laudes. T.1,11,45. *& infra.*
pacem ſumere, ac ponere. *P.*2,1,35.
pace mercata premere aliquem. *ex lege meretricia.* *P.*4,5, 32.
pace tua. T.2,5,105. *P.*2,17,40.
pacificare. C.67, 76.
peccare, *in re amoris.* T.4, 14, 1. *P.* 2, 13, 25. 2,21,107. 3,14, 9.
PECTUS anguſtum. *metaph.* P. 2, 1, 40.
pectus miſcere. *in obſcœnis.* *P.*4, 7, 19.
pectus nudum lacerare. *in funeribus.* *P.*2,12,27.
pectus proavi ſimulare. *P.*4, 11, 39.
pectus terere alio amore. *P.*3,18,6.
pectore crimen ineſt. T. [illegible] 84.

pectore aquam pellere, *i.e. natare.* T.1,4,72.
pectora cęco nudare. *ſapit adagium.* P.4,8,47.
pecus ſtolidum pleno vellere carpere. *metaph.* P.2,13,8.
pecus tardum, *i.e. armentum.* T. 4, 1, 209.
pecoris hoſtis leo. C.62,77.
pecoroſa Palatia. P.4,9,3. v. Palatia.
pecuniæ deteſtatio. P.3,5.
peditum leve & ſubtile. *in obſcœnis.* C.54,3.
Pegaſus, *equus alatus, qui è ſanguine Meduſæ in terram defluente natus eſt. Hic apud Muſas diu commoratus, ut hoſpitij gratiam referret diſcedens, pulſu pedis Hippocrenen fontem elicuit. Ejus ope fretus Bellerophon Chimæram interfecit.* Pegaſeus volatus. C. 55, 24. Pegaſeo dorſo in aera vectari. P.2,21,55.
Pegaſides *Muſæ.* P.3,1,19.
πηγὴ, *Latinè fons, ſcatebra, unde dictus Pegaſus.* P.1,20,33.
pejerare. P.4.3,42.
pelagus, *Actia monumenta carinæ Julæ.* P.4,6,17. v. Actium.
Peleus, *Æaci filius, Thetidos maritus, frater Telamonis, Achillis pater; unus ex ducibus qui navim Argo conſcenderunt.* P.2,7,51. Æmonius, *i.e. Theſſalus.* T.1,6,9.
Pelei ac Thetidos nuptiæ. C.63.
Pelides *Achilles.* P.2,16,34. v. Achilles.
Pelius, *Theſſaliæ mons, quem Oſſæ impoſuerunt Gigantes, Jovi bellum inferentes.* C.63,278. iter cęli. P.2,1,20.
Peliacus vertex. C. 63, 1.
Peliaca trabs, *i.e. navis Argo, ex arboribus Pelij conſtructa.* Peliacæ trabis iter legere. P.3,20,12.
pellere humum pedibus, *i.e. ſaltare.* C.60,14.
pellit vada remis. C.63,58.
pellis aurata, *i.e. vellus arietis Phryxæi.* C.63,5.
pelliti patres corda ruſtica, *i.e. antiqui Senatores Romuli ævo, pellibus amicti.* P.4,1,12.
pellucens rivus. C.67,57.
pellucidulus lapis. C.68,4.
PELOPS, *Tantali filius ex Taygete, quem impuberem pater Diis ad convivium vocatis epulandũ appoſuit. Cum verò jam comeſa humeri parte, Jovi ſuboluiſſet ſcelus, continuò rex Deorum puerum juſſit reviviſcere, & partem, quæ defecerat, addito ebore ſupplevit. Hic poſtea Hippodamiam Oenomai filiam conjugem habuit, atque ab eo nomen accepit Peloponneſus.* perjurus. C.63,342. Pelopis humerus eburnus. T.1,4,58. v. Hippodamia.
Pelopea domus tota ſtupro infamis, *propter violatam Atrei uxorem à Thyeſte, Helenam à Paride raptam, Clytemneſtram Ægiſthi amoribus pollutam.* P.3,17,20.
Pelopejus Agamemnon, *i.e. filius Atrei à Pelope geniti.* P.4,6,33.
Peluſium, *Ægypti oppidum.* Peluſii caſtra ſubruta ferro Romano. P.3,7,55.
Penates, *Dij domorum, & urbium.* penates Umbriæ noti. P.4,1,121. penates communes alterna cæde ſpargere. P.2,21,67.
pendens ſub ala extrema ſecluditur. P.1,20,29. *v. obſerv.*
pependit ſedens primo temone. *geſtus aurigæ.* P.4,8,21.
Penelope, *Icarii filia, Ulyſſis uxor, quæ marito viginti annorum ſpatio abſente, procos conſtanter eluſit. Fingebat enim ſe illis copiam ſui facturam, cum telam inceptam abſolviſſet; quod ne contingeret, noctu retexebat, quæ per diem texta fuerant. v. Ovid. in epiſt. Heroid.* P.2,7,39. 3,10,38. 4,5,7. pia. P.3,11,24.
Penelopeus Telemachus. C.60,229.
Peneos, *Theſſaliæ fluvius.* C.63,285.
penetrales foci, *i.e. Lares familiares.* C.67,102.
penite, *pro penitus,* ἀρχαϊκῶς. C.60,178.

penitus crudelior. P.1,16,17.
pennis felicibus *in lucem* editus, *i. e. bonis avibus natus.* P.3, 8, 11.
PENSA carpere. P.3,4,15. trahere. P.3,9,20.
penſa caſtrenſia laborare,*i.e.laternam texere militarem.* P.4, 3, 33.
penſa diurna facere. P.4,9,48.
penſa graviora rependere iniquis quaſillis. P.4,7, 37. *v. obſerv.*
penſis affixa puella. T.1,3,87.
penſis iniquis famulam onerare. P.3, 13, 5.
penſis manum lanificam imponere. T.2,1,10.
Pentheſilea, *Amazonum regina, Troianorum auxiliaria, ab Achille occiſa.* Mæotis, *i.e.Scythica.*P.3,9,14.
Pentheus *Thebanus, qui ſacra Bacchi irridens, à matre, duabuſque materteris aprum venari putantibus miſerè diſcerptus eſt.* P.3,6,24. 3,15,24. 3,20, 33. *v.* Agave.
PER artem agitare ſaxa.P.3,1,43.
per cauſſam aliquid agere. *i.e. conſilio ſuo exterius aliquid prætendere.* T. 1, 7, 26.
per has manus, *i.e.ope harum manuũ.* P.4,9,68.
per jocum atque vinum. C.50,6.
per oculos ſuos jurare & c. T. 3, 6, 47. *v.* jurare.
per ora, *i.e.ante conſpectum.*P.3,11,12.
per ſe pati, *i.e.propriis viribus.*P.2,23, 49.
per te, *i.e.opera tua.* P.2,7,14.
peræquè. P.2,19,9.
peragere *aliquid* ſub voce querula. P.4,7,95.
perambulare cubilia. *in obſcœnis.* C. 29, 8.
perdepſcere. *in obſcœnis* C, 73, 3.
perdere pectus ferro, & veneno. P.2, 23, 13.
perditus in quadam. P.1,13,7.
perditè amare. C.45, 3.
peregrina munera. P.1,2,4.
perfidia, *pro mendacio.* C.63,322.
Pergama, *i.e.muri Troiani.* P.2, 1, 21. 2,2,45.manu Apollinis conſtructa. P.3, 7, 39.
Pergamea mala. P.3, 11, 64.
Pergamea vates, *i.e.Caſſandra Priami filia.* P.4,1,51.
perhoſpita. T.4,1, 143.
periculo demitti. P.2,19,59.
pericula viæ maritimæ, ac terreſtris. P.2,18,64.
pericula geminare. T.1,6, 21.
Perillus *faber, qui Phalaridi Agrigentino tyranno taurum æneum formavit, quo incluſi rei torquerentur igne ſuppoſito. Ob id à rege damnatus, uti primus omnium ſuum opus imbueret.* P. 2, 17, 52.
Perimedea manus, *i. e. Perimedis Ulyſſis ſocii, quem Circe unà cum alijs in feram convertit.*P.2,1,74.
perire, *pro deperire, ſive amare.*P.2,12, 13. 2,17,27. C.45, 5.
peream,ſi me iſta movent diſpendia. P. 2, 16, 63.
pereant ſilvæ. T.4, 3, 6.
peritum facere. P.1,9, 7.
periuri amantes. P.2,13, 47.
periuria verbis revocare. P.1,15, 25.
permenſo lucis tempore defungi. T. 3, 3, 9.
Permeſſus, *Bœotia fluvius, Muſis ſacer.* P.2,8, 30.
perniciter. C.61, 8.
Pero, *Nelei filia.*P.2,2,17.*v.*Melampus.
Perrhebus Pindus. P.3,3,55.*v.*Pindus.
perſedere. P.3,10, 37.
Perſephone, *regina inferorum, eadem quæ Proſerpina.*T.3,5,5.P.2,19,45.
Perſephonæ dona ferre. P.2,10, 25.
perſequi pœnis. T.1,9,28.
Perſes, *pro Perſeo rege Macedonum, de quo L.Æmilius Paulus triumphavit.* P.4,11,39.
Perſeus, *Jovis & Danaes filius, qui pedibus pennas geſtans, Andromeden à ceto, cui obiecta fuerat, liberavit, uxoremque duxit. v.* Andromede, Meduſa. C.55, 25.
Perſei ala. P.2,21, 56.
Perſei uxor. P.2,19, 22.
Perſea manus. P.3,20, 8.
Perſis, *regio Aſiæ, terrarum quondam*

imperio nobilis. Perſarum religio impia. C. 88, 4. Perſicum aruſpicium. C.88, 2.
perſpecta amicitia. C. 97, 6.
perſpecta fama. P.1,11,17.
perſuaſus fallere, *i. e. certus decipere.* P.4.1,146.
pertica triſtis abſtulit opes excultas. P.4,1,130.
pertundere tunicam, & pallium. *in obſcœnis.* C.32, 11.
perverſa manu ora ſauciare. P.4,8,63.
pervigilare. T.3,6,54.
pervigilare abiectis tunicis. *in obſcœnis.* C.86, 2.
pervincere *aliquid.* C. 75, 15.
pervincere mores dominæ. P.1,17,15.
perurere inteſtina. *metaph.* C.75, 3.
Peruſia, *Thuſciæ oppidum, in quo L. Antonius ab Auguſto obſeſſus, extrema fame coactus tandem ſe dedidit.* Peruſina funera. P.1,22, 3.
PES Ætatis celer, & labilis. 1, 9,48.
pes grabati. C.10, 22.
pes in porta offenſus. *triſte omen.* T.1, 3, 20.
pes inimicus. P.2,5,30.
pes ipſe redit ad limina. T.2,6,14.
pes menſæ. P.4,8,44.
pes, *pro extrema veli parte.* C.4,21.
pes, *pro metro.* P.3,1,6.
pedem limine inferre. P.1,18,12.
pedem ponere nullo ſono. T.1,2,20.
pedem referre. T.1, 2, 48.
pedem ſede *alicujus* ponere. T.3,4,24.
pedes aureoli. C. 60, 167.
pedes lecti. C.60,115. P.3,4,14.
pedes molliter currens. P.2,9,24.
pedes errantes malè ferre. *i.e. titubare ob ebrietatem.* T.2,1,30.
pedes movere, *i.e. ambulare.* P.2,16,56.
pedes tangendos *ſupplici* præbere. P.4, 8, 72.
pedes veſte fluente ferire. P.3, 15, 32.
pedibus invitis redire. P.2,17,60.
pedibus iter prætentare. T.2,1,77.
pedibus terras carpere. P.1,6,33.
peſſimæ puellæ. *vox blanditiarum.* C. 55, 10.
peſtis naſorum. C. 68, 9.
Petale anus. P.3 7. 39.
petere honorem *in comitijs.* P.3,20,42.
petitor *m…ſtitiæ.* C.44, 11.
peritum. C. 67, 39.
petulantia linguæ. P.1, 16, 37.
Phæacia, *i.e. Corcyra, ubi regnavit Alcinous.* T.1, 3, 3. terminus errorum Ulyſſis. T.4,1,78. v. Alcinous.
Phæacæ ſilvæ, *i.e. pomaria fecundiſſima.* P.3,1,51.
Phędra, *Minois & Paſiphaes filia, Theſei uxor, qua Hippolyti privigni ardentiſſimo amore capta, nihil eorum prætermiſit, quæ ad caſti juvenis propoſitum labefactandum profutura exiſtimaret. Sed cum omnia irrita experta eſſet, adoleſcentem apud maritum accuſavit, quòd ſibi vim inferre tentaſſet; Quibus auditis iratus Theſeus filium domo, & urbe relegavit.* noverca. P.2,1,53. v. Hippolytus.
Phaethon, *Solis & Clymenes filius, qui juvenili deſiderio accenſus regendi paterni currus, ægrè à patre impetravit, ut id ſibi uno tantùm die liceret. Sed cum aurigandi minùs peritus eſſet, locorumque inſcitia teneretur, itinere aberravit, currumque ad inferiora deduxit. Quo facto terra caloris impatiens apud Jovem queſta eſt, qui miſſo fulmine temerarium puerum jugo excuſſit, & in Padum præcipitavit. Ejus autem ſorores invento cadavero eò uſque fratrem defleverunt, donec in populos electriferas verterentur.* flammatus. C.63,291. v. *Ovid. 2. Metamorph.*
pharetra ex utroque humero jacens. P.2, 9, 10.
pharetræ pondus in arcus conſumere. P.4,6, 55.
Pharos, *olim Ægypti magna inſula, poſtea continenti adjuncta, ubi turris illa navigantibus facem præluceus.* Ptolemæa. P.2,1, 30.
Pharia *Iſidis* turba, *i.e. Ægyptia.* T. 1,3,32.
Pharii portus. P.3,5, 5.
Pharſalos, *Theſſaliæ oppidum.* C.63,37.
phaſellus. P.3,19,20. *phaſelli laus*, C. 4.

conſecratio. C.4.
Phaſis, *Colchorum fluvius.* C.63,3.P.1,20,18. 3,20,11.
Pheneum Cylleneum. C.67,109. *v.* Cylleneum Pheneum.
Phidias, *Athenienſis ſculptor nobiliſſimus.* Phidiaci Jovis eburneum ſignum. P.3,7,15.
Philæ, *aſpera inſula apud Syenem : cincta duobus amnibus, qui Nilo miscantur.* crotalistria Philis, *i.e. de Philis.* P.4,8,39.
Φελκυτία. C.22.
Phileras Cous, *poeta Elegiacus, quem Propertius imitatus eſt.* P.3,1,1. Muſis melior. P.2,23,31.
Philetea aqua, *i.e. vena carminis Philetes.* P.3,2,52.
Philetei corymbi. *P.*4,6,3.
Philippeus ſanguis, *i.e. genus Philippi regis Macedonum.* P.3,9,40.
Philippi, *Macedoniæ oppidum, apud quod partes Caſſii, & Bruti penitus ab Auguſto disjecta.* civilia buſta. P.2,1,27.
Philoctetes, *Herculis armiger, cui moriens Alcides ſagittas ſuas habendas tradidit.* P.2,1,61.
Phillyrides Chirō. P.2,1,62.*v.*Chirō.
Phineus, *Agenoris filius, qui cum vaticinio præditus eſſet, Deorum fata mortalibus liberè revelabat: idcircò à Jove oculis orbatus, immiſſis Harpyiis, quæ comedentis ex ore cibos eriperent. Cum verò Argonautæ ad litus Bithynum appuliſſent, ubi miſer habitabat, Zethes & Calais teterrima monſtra ab illius epulis abegerunt, ipſique videndi copia rurſus facta eſt.* v. *Valeriū Flaccum 4. Argonaut.* Phinei jejunia. P.3,3,63.
Phlegra. *vallis Theſſaliæ, ubi Gigantes in Deos arma ceperunt.* Phlegræa juga. P.3,7,48. Phlegræi tumultus. P.2,1,39.
Phlegræus campus, *i.e. Pharſalia, ubi Pompeianus exercitus Cæſaris copiis fuſus eſt.* P.3,9,37.
Phœbe Leucippi *filia, à Caſtore rapta.* P.1,2.15.
PHOEBUS filius Jovis, & Latonæ, *idem qui Apollo.* T.3,4,72. 2,5. P.3,2,13.
Phœbus æterna juventute. T.1,4,3. futurorum præſcius. T.2,5,11. intonſus. T.1,4,34. 2,5,125. 3,4,27. 4,4,2. lauro redimitus. T.3,4,23. medicu. T.4,4. paſtor. T.3,4,67. vates non fallax. T.3,4,49.
Phœbus Actii cuſtos. P.2,23,61.
Phœbus navalis, *ob victoriam ſcilicet, quā auſpiciis Apollinis retulit Auguſtus de Antonio & Cleopatra.* P.4,1,3.
Phœbus donat ſua carmina. P.1,2,27.
Phœbi boves. P.3,10,30.
Phœbi porticus aurea. P.2,21,1.
Phœbi ſoror *Diana.* T.2,3,18. P.2,12,15.
Phœbi ſpeciem furari. P.4,2,32.
Phœbo vicinus. T.4,1,146.
Phœbum in armis morari. P.3,1,7.
Phœbus, *pro Sole.* T.4,1,146.
Phœbus ab ortu proſpicit. T.3,4,21. æſtivos ignes ſpatioſius exigit. P.3,18,13. fugatus menſa Thyeſtis. P.3,20,30. teſtis eorum, quæ videt. P.2,21,78.
Phœnicum inventum *Aſtrologia.* P.2,18,61.
Phœnix, *Græcus dux in Trojana expeditione, qui lippitudine laborans à Chirone ſanatus eſt.* P.2,1,62.
Pholoe *puella.* T.1,9,73.
Phorcis, *i.e. Meduſa Phorci filia.* Phorcidos ora ſecta manu Perſea. P.3,20,8. *v.* Gorgon.
PHRYGIA, *regio Aſiæ minoris, dividitur in majorem, & minorem, ſive Troadem.* Phrygius campus. P.2,23,35.
Phrygius judex. *v.* Paris. C.60.18.
Phrygius maritus Hippodamiæ, *i. e. Pelops, quòd ſcilicet Dardani conſanguineus eſſet; Electra etenim Dardani mater, ſoror fuit Taygetes matris Pelopis.* P.1,2,20,
Phrygius tibiæ ſonus. T.2,1,86.
Phrygis inſani numeri, *i.e. Corybantis.* P.2,16,16.
Phryges. *P.*2,16,30.
Phrygii Cæſaris avi. *P.*2,1,42.
Phrygii modi. T.1,4,64.

INDEX IN CATUL.

Phrygiæ columina. C.62,71.
Phrygiæ columnæ. T.3,3,13.
Phrygiæ undæ. P.2,21,65.
Phryne, *Thebana meretrix*. P.2,5,6.
Phryne lena. T.2,7,27.
Phthia, *Doridis oppidum, Theſſaliæ conterminum, Achillis patria*. Phthiæ progenies, *i. e. reges Macedonum ab Achille deſcendentes*. C.65,44.
Phthii viri buſta cruenta, *i.e. Achillis ſepulcrum*. P.2, 10, 38.
Phthiotica Tempe. C.63,35. *v.* Tempe.
Phylacides heros. *v.* Proteſilaus. P.1, 19, 7.
Phyllis, *regina Thracum, quæ cum Demophoontem Theſei filium hoſpitio ſuſcepiſſet, ab ejus diſceſſu amoris impatientiam ferre non valens, ex arbore ſe ſuſpēdit*. P.2,17,30. *v. Ovid. epiſt. Heroid.*
Phyllis *meretrix*. P.4,8, 29.
Phyſica ſtudium. P.3,3, à v. 47.
piare clades, & Craſſos, *i. e. Craſſi dedecus delere, qui à Parthis fœdè cum exercitu fuſus eſt*. P.3,3,9.
piari metuenda lege. P.4,9,55.
PICTA aqua radiis armorum. P.4, 6, 26.
picta parma. P.4,10,21.
picta puella. P.3,6, 16.
picta toga. P.4,4,53.
picta litora. P.1,2, 13.
picti currus *Britannorum*. P.4,3,9.
picti metus. P.4,6,50.
pictos mundos e tabula ediſcere. P.4, 3, 37.
picturæ laſcivæ. P.2,5,19.
PIERUS, *Theſſaliæ mons, Muſis ſacer*. Pieriæ quercus. P.2,10, 5. Pierii lacus. T.3,1,16.
Pierides *Muſæ*. T.3,1,5. 4,2,21. doctæ ſorores. T.3,4,45. Pierii honores. T.4,1,193.
PIETAS victa. P.3,11,48.
pietate potentes *Romani*. P.3,20,21.
pius poeta, *pro docto*. C.16,5.
pia terra, *i.e. cinis pius*. P.3,5,25.
pia ſomnia pondus habent. P.4,7,88.
pia ſpectacula, *quæ pater edit ob victoriam filij*. T.2, 5, 123.
piæ hominum umbræ, *i.e. piorum hominum*. P.3,16, 31.
pios annos educere. P.2,7,95.
pignus habere alterius timorem. T.4, 13, 18.
pignora famæ. P.4,11,12.
pignora ſua cedere. T.4,13, 17.
PILA *cryſtallina* ad manus frigerandas. P.2,16,60.
pila ærata, *i.e. ſphæra, qua utuntur Mathematici*. P.4,1, 78.
pila fallit veloci jactu per brachia. P.3,12,5.
pila *judicis*. P.4, 11, 20.
pila nona, *i.e. libraria taberna*. C.37,2.
pileati fratres, *i.e. Caſtor & Pollux*. C. 37, 2. *v. obſerv.*
pili facere. C.10,13.17,17.
pilum lentum. T.4,5,90. pila referre ad patrios penates. P.4,1,87. turpiter acta manu feminea. P.4,6,22.
Pimplæus, *Bœotiæ* mons, *Muſis dicatus*. C.102, 1.
Pindus, *Epiri mons in regione Perrhæborum, ſacer Muſis*. Perrhæbus. P.3, 3, 55.
Pindarus *Thebanus, Lyricorum poetarum princeps*. Pindarico ſpiritus ore tonat. P.3,15, 40.
pinguia muſta. T.1,1,8.
PINUS adacta in faciem novę prorę. P.3,20,14.
pinus conigera. C.63, 106.
pinus *Fauno ſacra*. P.1,18,20.
pinus incumbens circumdat umbras. P.3,11,37.
pinea tęda. C.60, 15.
pinea texta. C.63, 10.
pipilare, *dictum de paſſere*. C. 3, 10.
Piræus, *Athenarum* portus. C.63,74. P. 3,19,23.
Pirithous, *Ixionis filius, Theſeo dilectiſſimus*. *v.* Ixion, Iſcomache.
Piſaurum, *Umbriæ oppidum*. Piſauri ſedes moribunda. C. 80, 3.
Piſces cęleſte ſidus. P.4,1,107.
piſces longinqui. P.3,5,8.
Piſo *prætor*. C.28. 47, 2.
piſtrino atque aſino tradi. C.94,10.
pituita naſi. C.23, 17.

plăcata aderit, *pro erit.* P.1,4, 23.
placere. T.1,4, 4.
placido vultu videre. T.2,4,59.
plagis brachia laſſare. P.4,8, 67.
plangere *aliquem*. T.1, 8, 28. P. 2, 17, 36.
plangor cachinni. C.63,273.
plano gradu ſiſtere. P.4, 10, 36.
planta morata gradu expenſo. *mos amatorculorum, puellis ſuis ſe probare cupientium.* P.2, 3, 6.
platanorum ordo creber. P.2,21,47.
Plato, *Athenienſis philoſophus, Academicorum princeps.* Platonis ſtudiis animum emendare. P.3,19,25.
plauſtro rotam ſupponere. T.2,1,42.
plectrum eburneum. T.3,4,39. P.3,2, 25.
Plejades, *Atlantis Mauritaniæ regis ſeptem filiæ, quarum nomina fuerunt: Alcyone, Merope, Electra, Celano, Taygete, Sterope, Maja. Eas Jupiter in ſtellas mutavit, atque in tauri capite collocavit.* P.2,13,51. Plejadum chorus. P.3, 3, 58.
plena manu januam percutere, *i. e. muneribus referta.* T.1,6, 32.
pleno amore, *i.e. fauſto.* P.2,17,61.
plena flumina trahere. P.1,20, 44.
ploxemum vetus, *genus arcæ.* C.94, 6.
plumbo directa membrana. C.22,8.
plumbea pondera fundæ tortæ. P.4, 3, 65.
plumipedes. C.55, 27.
plus oculis ſuis amare. C.3,5.14,1.
plutei fulcrum. P.4,8, 68.
Pluto, *Saturni filius ex Opi, cui regna inferorum ſorte obvenerunt. Hic Proſerpinam Cereris filiam, dum flores legeret in Sicilia, per vim rapuit, uxoremque duxit.* infernus. T.4,1,67.
pluviæ triſtes. T.1,1, 46.
POCULA, *pro venenis.* P.2, 1, 53. nigra. P.2,18,68.
pocula ſicca. T.3,6,18.
pocula cadunt inter digitos remiſſos. *geſtus paventis, & deprenſi.* P.4, 8, 53. *v. obſerv.*
pocula ducere, *i.e. ſorbillare.* P.2,7,57. *tale illud Horatij de odoribus:* Illic plurima naribus duces thura: *&* *Ovidij Triſt.* 4. Tempus erat nec me peregrinum ducere cęlum. *i. e. ſpirando trahere.*
pocula ſobria bibere. T.1,7,28.
pocula cum felle bibere. T.1,6,14.
podagra. C.70,6.
podagra fœdum corpus. T.1, 10, 71.
POENA ſera. T.10,10,4. ſera, ſed ampla. P.3,4,32.
pœna ſororum *Danaidum*. P.4,11,27. *v.* Danaus.
pœna vagetur. P.2,15,31.
pœnæ eſſe. P.3,4, 20.
pœnas dicere, *i.e. interminari, ſancire, odicto prohibere.* T.1,7,61.
pœna, *pro conditione hoſti damnoſa.* P.2,7,23.
Pœni, *Africæ populi, iidem cum Carthaginienſibus.* Pœna oſtra, *i.e. Tyria, à colonis Tyriis, qui cum Didone in Africam profecti ſunt.* P.4,3,51. Pœnæ columnæ, *i.e. Numidicæ.* P.2,21,3.
Pœſtum, *Campaniæ oppidum.* Pœſti odorati roſaria. P.4,5,59.
POETA durus, *i.e. Heroicus.* P.2,23,44.
poeta Phœbi ſacerdos. T.2,5, 1.
poeta purus Philetas. P.3,7,44.
poeta virtutis Bacchi. P.3,15,20.
poetæ Deum cura. T.3,4, 43.
poetarum laus. T.1,4,57. & infra.
Pœtus. P.3, 5.
Polixena, *Priami & Hecubæ filia, quam Achillis umbra ſepulcro ſuo mactari juſſit.* Polixenia cędes. C. 63, 364.
pollice chordas impellere. T.2, 5, 3.
pollice clauſtra fallere. P.4,5,72.
pollicibus duris lędere. P.2,4,24.
Pollux, *Caſtoris frater, Jovis & Ledæ filius, ex eodem ovo, quo Helena, in lucem editus. Hunc pugilatu maximè validum fuiſſe perhibent, atque Amycum Bebryciorum regem ceſtuum certamine interemiſſe. v. Valer. Flaccum 4. Argon.* P.1,2, 16. gemellus Caſtoris. C.4, 27. pugil. P.3,12,17.
Pollucis equus. P.3,20, 26.
Pollux & Caſtor, *ignes navigantibus felices.* C.67, 65.

Polydamas, *Trojanorum princeps.* Polydamantes. P. 3, 1, 29.
Polydorus, *Priami filius, quem pater multis cum opibus ad Polymneſtorem Thraciæ regem, inſtante Troica obſidione, miſit, ut ſi forte Græcis victoria faviſſet, regij tamen ſanguinis reliquiæ ſupereſſent. At Polymneſtor theſauris inhians, clam juvenem jugulavit, corpuſque in litore defodit, donec ab Hecuba prætereunte inveniretur. v. Virg. 3. Æneid.* P. 3, 11, 58.
Polymneſtor, *Thracum rex, qui poſt occiſum Polydorum, ab Hecuba juvenis matre oculis orbatus eſt. v. Ovid. 13. Metamorph.* P. 3, 11, 57.
Polyphemus *Cyclops, Neptuni filius,* ἀνθρωποφάγος, *amator Galateæ. ad cujus litus cum appuliſſet Ulyſſes, poſt conſpectam ſociorum cædem, immane monſtrum vineto ingeſto ſopivit, deinde torrido vecte obcæcavit. v. Homer. 9. Odyſſ. Virg. 3. Æneid. Ovid. 13. Metamorph.* P. 2, 22, 32. 3, 1, 45. Polyphemi genæ exuſtæ. P. 3, 10, 26.
POMA grandia. T. 1, 1, 10.
poma modo nata. T. 3, 5, 20.
poma nullæ curæ debita, *i. e. ſilveſtria.* P. 1, 20, 35.
poma caduca legere. P. 2, 21, 95.
poma furtiva cavis manibus dare. P. 1, 3, 24. *v. obſerv.*
pomis viles amores mercari. P. 2, 23, 71.
pomus conſita. T. 2, 1, 43.
pomaria. *P.* 3, 1, 51.
pomoſa corona. *P.* 4, 2, 17.
pomoſi horti. T. 1, 1, 25.
POMPA *funebris* longis *majorum* imaginibus ſpatiabatur. *P.* 2, 10, 19.
pompa funeris libelli tres. *P.* 2, 10, 25.
pompa munerum, *feſtis matronalibus.* T. 3, 1, 4.
pompa *nuptialis.* P. 3, 11, 27.
Pompejus *Magnus, ita dictus ob rerum geſtarum excellentiam. Hic piratas maria infeſtantes intra quadrageſimum diem ſubiugavit: Mithridatem Ponti regem compulit ad venenum: victorias plurimas retulit de Albanis, Colchis, Heniochis, Parthis, Arabibus, Judæis. Tandem Cæſaris honoribus invidens, & malè ferens parem ſibi creſcere, Pharſalicam pugnam ſuſcepit, in qua victus eſt. Cum autem ad Ptolemæum Ægypti regem, quem magnis beneficijs juverat, confugiſſet, ejus juſſu ab Achilla ſatellite obtruncatus eſt.* Pompejus conſul. C. 110, 1. *apud Memphim* jugulatus. *P.* 3, 9, 35.
Pompeii manu capta Boſphora. *P.* 3, 9, 58.
Pompeja porticus. P. 2, 21, 45.
Pompeja umbra, *i. e. porticus, in qua matronæ ambulabant.* P. 4, 8, 75.
pondus capiti committere. P. 3, 7, 5.
pondus habere. *metaph.* P. 4, 7, 88.
pondus habere, *pro conſtantem eſſe.* P. 2, 17, 62.
pone venite. P. 3, 13, 28.
PONERE amorem. P. 1, 9, 8.
ponere in exemplo. P. 2, 2, 52.
ponere inter, *i. e. annumerare, accenſere.* P. 2, 23, 94.
ponere jura medio foro. P. 3, 7, 24.
poſitus, *pro diſcumbens.* P. 2, 23, 59.
poſitus, *pro dormiens.* P. 1, 3, 15.
poſita in lacerto alterius. P. 2, 7, 5.
poſitum caput mecum habuit. P. 2, 11, 22.
poſito amore. P. 1, 17, 18.
poſitæ pruinæ, *i. e. humi ſparſa.* P. 1, 8, 7.
poſitura, *pro diſpoſitione, ac ordine.* P. 4, 3, 38. *Lucret. l. 1* Tandē deveniunt in tales diſpoſituras.
Ponticus poeta. P. 1, 7.
PONTUS ære confinditur, *i. e. roſtris navium aratis.* T. 4, 1, 174.
pontus in orbem curvum confluxit. T. 4, 1, 20.
pontum remis carpere. P. 1, 6, 33.
ponto gigni. T. 3, 4, 85.
Pontica præda. C. 29, 19.
Ponticus ſinus, *i. e. mare Euxinum.* C. 4, 9.
popæ ſuccincti, *i. e. victimarij tunicis collectis.* P. 4, 3, 52.

popu-

populare, *verbum activum.* P.3,16,29.
Populus *arbor.* populus ædem ornabat. P.4,9,29.
populi comæ formoſæ. T.1,4,26.
Porcius. C.47, 1.
porcus hoſtia myſtica. T.1,11,26.
porci ſaginati compita luſtrabant. P. 4, 1, 23.
porgentur, *ſyncope pro porrigentur.* C. 92, 7.
porrecto ſene, *i.e. defuncto, & feretro impoſito.* C.66,6.
porta lurida obſerat rogos umbroſos. P.4,11,8.
portæ fidem prodere. P.4,4,87.
portas fraude recludere. P.3,17,24.
portenta nova, *i.e. inſolita.* P. 3, 22, 28.
porticu *matronæ ambulabant.* P. 2, 16, 55. 4, 8, 75.
portitor *Charon* æra recipit. P.4,11, 7.
PORTUS ipſe fidem fallit. P.3,5,50.
portus Phœbi fugiens, *i.e. Solis radiis inacceſſus.* P.4,6,15.
portum tangere. P.3,22, 15.
portu claudi. P.1,8, 24.
poſcere verba à lyra. P.4,1,75.
poſſidere *aliquem.* P.4,7,93.
poſt cineres. P.3,1,36.
poſt obitum omnia majora. P.3,1,23.
poſte ſancto caput tundere. *geſtus ſupplicantis.* T.1,5,42.
poſtes frangere. T.1,1,87.
poſteritate opus creſcit. P.3,1,33.
Poſthumius. C 66, 35.
Poſthumia *convivij* magiſtra. C.27, 3.
Poſthumus Gallæ maritus. P.3, 10.
poſtilla, *adverbium futuri temporis.* C.83, 9.
pote, *pro poteſt.* C.75,16. P.2,1,46.
potens in amore. C.97,8. P.2,18, 22.
potiorem eſſe, *i.e. præferri.* T.1,5,33. 4, 1, 200.
præ invidia increpitare. P.2,18, 55.
præcinere. T.1,5, 12.
præco. C. 103.
præcordia ferro vincta. T.1,1, 77.
prædæ cupiditas. T.2,6, *à* v.17.
prædator. T.2,6,23.
præſtantes. C.63, 378.
prægeſtire. C. 63, 145.
PRÆLIA clade pari. P.3, 7, 38.
prælia miſcere. P.4, 1, 28.
prælia rumpere. P.3, 9, 62.
prælia ſerere humo armigera. *attinget fabulam Jaſonis.* P.3,9, 10.
prælia ſtant. P.3,2,44. 3, 3, 24.
prælia turpia quærere. P.2,4, 25.
PRÆMIA laudis. C. 63, 102.
præmia. *pro præda.* T.2,5,119. P.1,14,16.
præmia dira ferre ad Lares patrios, *i.e. manubias hoſtiles.* P.2,21, 58.
præmia eſſe vati fallaci, *i.e. ſpoliari ab hariolo.* P.2, 3,7.
præmia petere, *i.e. prædari.* T.1,2, 25. P.3,11,46.
Præneſte, *Latij veteris oppidum.* Præneſtis dubiæ ſortes, *quæ in templo Fortunæ ſervabantur.* P.1, 21, 41.
præpendent ſerta. P.2,22, 37.
præportat pectoris iras. C.63,194.
præſagire mortem. P.3,9, 5.
præſcribere carmina. T.4,1, 179.
præſenti flere puellæ. P.1.12, 15.
præſentes preces, *i.e. validæ.* P.2,21, 64.
præſternere ariſtas. C. 63, 350.
præſto eſſe. T.1,6, 25.
prætexta *puellarum.* P.4, 11, 33. *puerorum.* P.3,13,3.
prætextatus. C.60,182.
prætor *Propertij rivalis.* P.2,13.
prætoria. P.4,1,29. 4,4,31.
prætoria claſſica. P.3,2,41.
prætrepidans, *i.e. admodum feſtinans.* C. 45, 7.
prævecta, *pro prævectam. ſed omnino videndus eſt locus.* P.1,8, 19. *ſimile illud Perſii Sat.* 3. Stemmate quod Thuſco ramum milleſime ducis, *pro milleſimus. eſt autem* prævecta *vocandi caſus.*
pratum ultimum, *i.e. extremus prati margo.* C.11, 22.
prata rotis terere. P.3,2, 18.
Praxiteles *Cnidius, nobiliſſimus ſtatuarius.* Praxitelem lapis proprius arte vindicat. P.3,7,16.
prece Deos adire. P.3,19,18.
precibus alterius uti. T.1,5,18.

Digitized by Google

premere amore facili. *in obſcœnis.* P.1, 13, 22.
preſſi membra multo mero. P. 2, 12, 42.
pretium vitæ. P.4, 11, 100.
pretium grande plena manu referre. T.1,10, 52.
Priamus, *Laomedontis filius, Troja Imperator, qui poſt captam urbem, filiisq; à Græcis interfectis, ipſe tenens aras Neoptolemi enſe obtruncatus interiit. v. Virg. l.2. Æneid.* P.2,2,50. Priami caput longævum. P.4,1,52. Priami regna diruta. P.2,19,4.
Priapus, *hortorum Deus, Bacchi & Veneris filius, mutonis magnitudine inſignis. v.* Lampſacus. C. 18. 19. 20. T. 1, 4.
Priapus ruber horti cuſtos. T.1,1, 24.
Priapus ille verpus, *dictum de homine ſalaci.* C.47, 4.
primitu. C.19, 11.
primus digitus, *i.e. extrema pars digiti.* C.2, 3.
primo temone pendere. P.4,8,21.
prior *meretrix* rogare non debet. P.4, 5, 42.
priorum ætas. T.3,4, 25.
priſco parentum more. C.98,7.
priſca tempora referre. T.3,5,26.
privignus Phędrę *Hippolytus.* P.2,1,54.
privigna Cæſaris Cornelia. P.4,11,59.
prius, *pro potius.* P.4, 1, 82.
priuſquam ante. P.2,17,65.
pro amore continuo, *i.e. ut continuus amor poſſit.* P.1,20,1.
pro noſtra amicitia. P.1,22,2.
pro pietate mea. C.75, 26.
probare ſcripta ſua puris auribus. P. 2, 10, 12.
procedere, *i.e. ſuperbè incedere.* P.1,2,1.
procedere ultra portas. *in pompa funeris.* P.4,7,29.
proceſſeras quærere. P.1,20,23.
procellæ ſtridor. P.3,5,61.
procellæ in vanum ferant. P.2,13,45.
proci Penelopes ab Ulyſſe interfecti. P.3,10,35. v. Penelope, Ulyſſes.
proci tam multi. P.2,7, 40.
procumbere ad pedes. *geſtus ſupplicum.* T.1,10,30.
procurare, *i.e. expiare.* C.44,15. T.1,5, 11.
prodigia, *quæ mortem Cæſaris conſecuta ſunt.* T.2,5, *à* v.71.
prodigia mergere ſub æquoribus. T.2, 5, 80.
prodita limina, *i.e. deſerta.* P.2,6,10.
proferre, *pro invenire.* T.1,11,1. P.2, 5, 23.
prognatæ. C. 63, 3.
proh Dii! P.2,7, 64.
projicere ſuum corpus. C. 63, 82. 63, 366.
prolapſum leviter trahere. P.1,20,47.
prolem miniſtrare. T.2,2, 21.
proludere campis arenoſis. P.4,4,19.
Prometheus, *Japeti filius, qui ob ignē è cœlo ferula ſurreptum, feminaſque è luto conſtructas, à Jove Caucaſeis rupibus alligatus fuit, ubi jecur ſemper renaſcens aquilę roſtro paſcendum præberet.* C.63,294. P.2,1,71. 3,3,29.
Promethea juga, *i.e. Caucaſia.* P.1,12, 10.
PROMITTERE, *pro bene ominari.* T. 3,4,79.
promiſti, *i.e. promiſiſti.* C.107, 3.
promiſſe, *i.e. promiſiſſe.* C.107,5.
promiſſa procellis linquere. C.63,59.
promiſſis ducere. P.2,13,57.
prona manu Falernum fundere. T. 3, 6, 6.
propellere in medium. P.2,20,11.
propinquis non degenerare. P.4,1,81.
proponere aliqua culumna. P.3,21,23
propoſito favere. T.3,6, 9.
Propontis, *i.e. veſtibulum Ponti Euxini. pars illa Mediterranei maris, quæ inter Helleſpontum & Boſphorum Thracium extenditur.* C.4, 9.
Propontiaca aqua. P.3,20,2.
proræ *Auguſti* publica vota impoſita. P.4,6,42.
proræ dant lintea. P.3,3, 7.
proræ minantes vehunt ſaxa Centaurica. P.4,6, 49.
proripi properas vias. T.1,7,78.
proſpectum petere. C.63, 241.
proſtituere ſe toto corpore. C.107, 8.
proſtratus. P.4, 8, 69.

pro-

protelo, *i.e. protinus.* C.56,7.
Proteſilaus, *Iphicli filius, Phylaci nepos, Laodomia conjux, qui bello Trojano primus omnium Græcorum pedem in litore poſuit, primuſque ab Hectore occiſus eſt.* Proteſilaca domus. C.67,73.
proviſum eſt, *pro cantum eſt.* P.3,1,38.
prudens, *pro ſciens, & data opera.* T. 1,7,29.
pruina maturina. P.2.7.89.
pruna autumnalia. P.4,2,15.
Ptolemæus, *nomen Ægyptiorum Regum.* Ptolemæa Pharus. P.2,1,30. v. Pharos.
puber. C.62,53.
publica *meretrix.* P.4,7,35.
PUDERE. pudet peperiſſe. *in obſcœnis.* P.2,12,22.
pudicas clauſas armis *munerum* expugnare. P.3,11,9.
pudicitia forma ſatis ampla. P.1,2, 24.
pudicitia, *meretrici* dãnoſa. P.4,5,28.
Pudicitiæ templa. P.2,5,17.
pudor amictu prætextæ exvelatus. P. 3,13,3.
pudor arma excutit. P.4,6,52.
pudor felix & inter arma. P.2,7,54.
pudor ſine lege aurum ſequitur. P.3, 11,52.
pudor virgineus. T.1,4,74.
pudoris fręna rumpere. P.3,17,3.
PUELLA cana facta una domo. P.2, 13,22.
puella domi adorata. P.3,12,28.
puella non dura, *i.e. facilis.* P.4,2,23.
puella non ſtulta. P.3,21,17.
puella per Jovem ſalva. P.2,19,42.
puella pernix, *i.e. Atalanta Schœnei filia, currendo maximè perita, quam Hippomanes jactis tribus pomis aureis extra viam, pedum celeritate prævertit. Dum etenim illa, ut eſt mulierum aviditas, pomis colligendis animum advertit, victoriam amiſit.* C.2,11.
puella velox, *i.e. Atalanta Jaſii filia, venatrix.* P.1,1,15. v. Jaſis.
puella viridiſſimo flore. C.17.14.
puella domat juvenes. *P.1,9,6.*
puella perit indigna merce, *i.e. deperit, ſive amat, ut notat magnus Lipſius.* P.2.13,16.
puella fuit quondam *Hercules.* P.4,9, 50.
puella ad aram Herculis maximam non accedebant. P.4,9,69.
puella barbara. P.2,16.77.
puellæ demiſſæ ad ſacra *Draconis Lanuvini,* pallent. *P.4,8,9.* v. *obſer.*
puellæ faciles aurem præbere. *P.2,15. 51.*
puellæ vagæ. *P.1,5,7.*
PUER *Amor* oculis hæret. *P.1,19,5.* curis hominum qui gaudia miſcet. C.63.95.
puer bimulus. C.17,12.
puer è triviis. T.1,3,12.
puer in cunis ſine voce. *P.2,5,10.*
puer *pincerna.* C.27,1. T.3,6,5.
puer, *pro famulo.* P.2,16,49. 3,21,23.
pueri Auguſti, *i.e. Tiberius, & Druſus Nerones adoptivi.* P.4,6,82.
pueri boni, & mali, *i.e. pulchri, & deformes.* C.15,10.
pueri fatales, *Gallus & Lupercus.* P.4, 1,93.
pueri integri. *i.e. ætate integra.* C.34,2.
puerorum amores turpes. T.1,4. 1.10, *P.1,20. 2,3,10.*
puerorum turba tenera. T.1,4,69.
pueriliter. *P.1,20,39.*
puerperium falſum. C.66,48.
pugillaria. C.42,5.
pugnare triſti puellæ. *P.1,10,21.*
pugnare media puella. *P.2,8,3.*
pugnabitur tota urbe. *P.4,4,47.*
pugnantes linguæ. *in obſcœnis.* T.1,9, 37.
pulcherrima cura. *P.2,17,37.*
pulcherrimæ feminæ deſcriptio. P.2,2.
pulchrè eſſe. C.23,5.
pulchrius tibi fuerat. *P.2,2,44.*
pulpita. *P.4,1,16.*
pulvinar geniale, *i.e. nuptiale.* C.63, 47.
PULVIS amore vacans. P.1,19,6.
pulvis *compitalis.* P.4,2,40.
pulvis congeſtus in barbam ſiccam. *P.4.*

P.4,9,31.
pulvis dona irrita bibat. C.65,85.
pulvis ætherius. C.63,206. *v. obſerv.*
pulvis Etruſca. *P.1,22,6.*
pulvis horrida. *P.2,10,35.*
pumex arida, *ad libros lævigandos.* C.1, 2. P.3,1,10.
pumex tenuis. *P.3,1,8.*
pumices cavæ. *P.3,2,28.*
PUNICEUS color. T.2,6,40.
puniceum ſtamen, *ſacerdotum inſula.* *P.4,9,52.*
punicei rubi. *P.3,11,28.*
puniceæ vittæ. *P.4,9,27.*
punica roſtra *columbarum, i.e. punicea.* *P.3,2,32.*
puppis luctatur in undis. *P.4,1,147.*
puppim deducere, *i.e. navalibus dimovere.* P.1,6,15.
puppes *Græcorum* triumphales. *P.3,5,* 55.
pupula, *i.e. acies oculi.* C.62,56.
pupulus. C.56,5.
purgare. *in re ſacra.* T.2,1,17.
purpura oſtris Pœnis fulgens. *P.4,3,* 51.
PURUS, *pro ſereno. P.2,18,16.*
pura haſta, *cui ſcilicet ferrum præfixum non erat. P.4,3,68.*
purum cælum. T.4,1, 10.
puro de fonte, *i.e. reliquis intacto.* P.3, 1,3.
puræ manus, *i.e. nullo ſcelere imbutæ.* *P.2,21,78.*
puris manibus fontis aquam ſumere. *in ſacris.* T.2,1,14.
puriter. C.39,14. 75,19.
puſtula. T.2,3,10.
putare, *pro purgare.* T.1,7,86.
putrida pectora. C.63.347.
putris ab æſtu tellus. *P.4,3,39.*
putris caſa. *P.4,9,28.*
Pylos, *Meſſeniorum oppidum*, Neſtoris patria. T.4,1,48.
Pyliæ famæ terna ſæcula, *i.e. ætas Neſtoris.* T.4,1,112. v. Neſtor.
Pyramides, *regum Ægyptiorum ſumptuoſa ſepulcra.* Pyramidum ſumptus ad ſidera ducti. *P.3,1,57.*
Pyrene Tarbella, *locus Aquitaniæ propè montes Pyrenæos.* T.1,8,9.
pyropus parmæ inductus. *P.4,10,21.*
Pyrrhus, *rex Epirotarum, qui cum Romanis primò proſperè, deinde infeliciter pugnavit. Tandem à Curio & Fabritio Italiam relinquere coactus eſt; cumque in Græciam reverteſſet, dum Argos obſideret, tegula ictus occubuit.* Pyrrhi gloria fracta ad pedes Romanorum. P.3,9,60.
pyrus invito ſtipite mala fert. P.4,2, 18.
PYTHON ſerpens ab Apolline interfectus. P.4,6,35.
Pythius Deus, *Apollo, ita dictus ab occiſo Pythone. P.2,21,16.*
Pythia *Phœbi* regna, *i.e. Delphi in Parnaſſo. P.3,15,54.*
Pytho Delphica, *i.e. ſacerdos templi Delphici, ubi oraculum Apollinis toto orbe notiſſimum.* T.2,3,27.

Q

QUadratum agmen. T.4,1,101. *v. obſerv.*
quadrigæ noctis nigræ. T.3,4, 17.
quadrupes aſpera, *i.e. fera bellua.* T.4, 1,129.
quæ terra, quæ aqua. P.2,13,15.
qua via ſit mors aditura. P.2,18,60.
quæcumque aderant in corpore vires. P.3,13,23.
QUÆRERE fugam in orbe externo. P.2,13,40.
quærere, *pro deſiderare.* T.2,3,26.
quærere, quæ ſcire timemus. P.2,16, 50.
quærere quid *aliquis* poſſit. P.5,5,35.
quærere venas ferri ſub terra. C.65,49.
quærere Venerem per talos ſecundos. P.4,8,45. *v.* Venus.
quærere urbes dextra, *i.e. expugnare. vulgo* far conquiſta di Città. P.3, 56,5.
quæritur alter huic, qui reſtat. P.2,15, 53.
quærendo fatigare. P.2,16,49.
quæſitæ, *pro labore partæ.* P.4,9,18.

quæ

quali ave vecta eſt puppis Dardana! P.4,1,.0.
qualiſcumque mihi puella. P. 3, 19, 16.
qualis, & quantus minetur. T. 3, 6, 23.
qualubet, *i.e. quacumque ratione*. C.73, 14. 40,6.
quàm multa vulnera. P.2,23,91.
quam priùs, *pro priuſquam*. P. 2, 13, 86.
quamvis ita ſit. P.2,13,73.
quamvis, *pro quàm*. C.12,5.
quamvis ſperaret numquam viſura Ulyſſem. *Helleniſmus pro viſuram*. v. prævecta. P.2,7,43.
quando, *pro ſiquidem*. P.2,8,12.
quantis malis arſerit. P.2,13,30.
QUANTUM eſt auri & ſmaragdi. T.1,1,51.
quantum eſt hominum beatiorum. C.9,10. venuſtiorum. C.3,2.
quantùm oculis, tam procul animo. P.3,19,10.
quantùm poterat. C.83,4.
quantum ſuſcipiat ſceleris. C.86,4.
qualillo preſſum ſcortum. T. 4, 10, 3.
qualillis iniquis penſa graviora rependere. P.4,7,37. *v. obſerv.*
quatuor albos equos agere, *i.e. triumphare*. P.4,1,32.
QUERCUS verba ſecutæ. P.2,10,5.
quercus mella dabant. T.1,3,45.
querna glande fa..... pellere. T.2,1, 38.
quernis frondibus ora lædere. P.2,22, 21.
QUERI veris animis. P.3,4,35.
querelæ blanditæ. T.1,4,65.
querelas adhibere. T.3,4,75.
querelas *alicui* conjicere. T.1,9,53.
querelas ponere. P.3,8,9.
querenti verba fugiunt. P.1,5,17.
qui Heſperus veſpere dicitur, Phoſphorus manè appellatur. C.61,40.
qui ſis, aut ubi, noſſe non poteris. P.1, 5,18.
qui, *pro ut*. C.66,20.
quibus palma concurrit, *i.e. qui ad palmam concurrunt. Hypallage*. P.3, 7,17.
QUID fiet Amori? T.2,6,1.
quid rerum geritis? C.28,4.
quid tantum metui? P.1,18,9.
quid tibi cum flumine tali? P. 3, 2, 15.
quid tibi vis? P.1,5,3.
quiddam eſt, quod vos quærere cogit Amor. *in obſcœnis*. P.2,22,42.
quidni? C.78,1. 87,1.
quidquid eram. P.2,15,26.
quidquid eſt cachinnorum. C.31,14. puellarum. C.37,4.
quidquid gemmarum. T.2,2,15.
quidquid habetur amor, *i.e. quidquid tandem illud eſt, quod amor vocatur*. P.2,1,80.
quidquid hoc libelli eſt. C.1,8.
QUIES peſſima. T.3,4,2. dura tramite inculto. P.1,18, 27.
quietem properare, *i. e. mortem feſtinare*. P.2,19, 25.
quietem ſpirare. P.1,3, 7.
quietem trahere. P.1,14, 9.
quieſcas, *i.e. noli moleſtus eſſe*. T.4,8,5.
Quintia. C. 85.
Quintilia Calvi amica. C.93. P.2,23, 90.
Quintius Veronenſis. C.81. 97.
quippe. P.2,1,75. 3,2,47. 4,1,33. 4,4,49. 4,5,11.
Quirinus, *cognomen Romuli*. P.4,10,21. Teucer. P.4,6, 21.
Quirites priſci. P. 4, 1, 13. *v.* Roma, Romulus.
quis te mutavit tantus Deus? C. 65, 31.
quiſquam mortalis. C.63,168.
quiſquis adeſt faveat. *formula præfantium in re ſacra*. T.2,1,1.
quò ruis dicere facta? P.4,1,73.
quod ajunt. P.2,13,35.
quod, *pro quamvis*. P.3,1,49. 4,6,49.
quodcumque mali eſt. T.4,4,7.
quodcumque rivi fluxerit è pectore. P.4,1,59.
quodcumque vacabit. P.2,21,37.
quocumque modo *alicujus eſſe*. P.1,8, 34.

quon-

quondam, *adverbium temporis futuri*. T.3,1,23.
quovis pignore contendere. C.44,4.

R

RAcemi liventes, *i.e. maturescentes*. P.4,2,13.
radiare in armis. P.4,1,27.
radicitus. C.63,283. P.3,5,65.
ramuli. C.60,22.
ranæ rubetæ portenta. *in re magica*. P. 3,4,27.
rapere, *pro allicere*. P.2,17,80.
RAPERE virginem ad virum. C.50, 3.
rapax mors. T.1,3,65.
rapina Centaurorum Iſchomache. P. 2,2,52. v. *obſerv.*
rapina *Parcarum*. P.4,11,62.
raptus Helenæ. C.67, 87.
raphaniſmi ſupplicium. C.15,19.
rara, *pro raris dotibus ornata*. P.1,8,42. 1,17,15. 4,21,52.
raſilis foris. C.60,168.
ratio me fugit, *i.e. oblitus fueram*. C.10, 29.
rationem avari ſcribere, *i.e. ſupputare*. P.3,21,19.
RATIS. rate trahi. P.3,17,26.
ratem applicare. P.1,20,20.
ratem remo pellere. T.1,4,40.
rates finibus euntes. P.1,14,4.
rates Græcorum hærentes ad pia ſaxa. P.4,1,110.
rates provectæ *i.e. è navalibus deductæ*. P.1,8,16.
rates committere. P.4,6,53.
raucus querela. P.1,16,39.
rauci poſtes. P.4,8,49.
Ravidus. C.40.
reboare. C.52,21.
receſſit regia. *emphatice ad innuendam magnitudinem*. C.63,43.
recipere, *pro liberare*. P.4,9,38.
recipere præcepta. P.3,7,21.
recepſo, *pro recepero*. ἀρχαϊκῶς. C.44, 19.
recondere, *pro reſerare*. P.2,21,50.
recrepant cymbala. C.62,29.
RECTA animi via. P.3,3,32.
recta figura, *i.e. facies formoſa*. P.2,13, 103.
recta puella. *ſuperbam explicare licet, quod erecto vultu incedat*. P. 2, 23, 46.
reddere, *pro dare*. C.75,26.
redditus, *pro datus*. C.63,217.
reddita, *pro data*. C.63,358.
redire ab hoſte plenum exuviis. P.4, 10,6.
redire in colla parentum. P.4,8,13.
reditum ferre, *i.e. redire*. C.62,79.
reditum tetuliſſet. C.65,35.
referre ſe *alicui*, *i.e. aliquem in gratiam recipere*. P.1,28,11.
reficiamus iter. *in obſcœnis*. P.2,22,22.
REGES pares educti ex ubere ſilveſtri, *i.e. Romulus & Remus*. P.3,7,51.
regum colla catenis auratis circumdata. P.2,1,33.
regum munera. T.3,3,24.
regum opes deſpicere. T.1,9,34.
regiæ chartæ. C.22,6. v. *obſerv.*
regina meretrix *Cleopatra*. P.3,9,39.
regnum tenere, *pro excellere*. T.2,6,41.
regna *alterius* tenere. P.2,13,28.
regna mea longa fuere in libris tuis. P.4,7,50.
regna paterna tondens Scylla. P.3,17, 22. v. Niſus.
regna ſuperba gerere. T.1,10,80.
relegare cauſas ornandi *alicui*. T.4,6, 5.
relevare. P.1,14,22.
religare funem, *pro ſolvere*. C.63,174.
religio Perſarum impia. C.88,4.
remanſit expectando. P.2,7,44.
remittere crimina. P.2,23,21.
remittere opus T.1,3,88.
remittere, *pro deſerere*. P.4,4,83.
remiſſi digiti, *i.e. laxati*. P.4,8,53.
REMIGARE alis centenis. P.4,6,47.
remigare aqua diverſa. P.4,7,56.
remige *fluvium* propellere. P.3,20,11.
remo arenas radere. P.3,2,23.
remo felici prævehi. P.1,8,19.
remotum pares vices ſorte ducere. P. 3,19,12.
remis confiſa cymba. P.1,11,9.

REMUS, *Romuli frater, filius Martis ex Ilia ſacerdote Veſtali, qui ob muros Romanos in contemptum fraterni edicti ſaltu tranſcenſos, juſſu ejuſdem Romuli occiſus eſt.* P.2,1,23. 3,7,50.
Remus Aventinus, *ita dictus, quòd in Aventino colle augurants ſex vultures obiecti ſint.* P.4,1,50.
Remus Romuli conſort. T.2,5,24.
Remi domus, *i.e. Palatium.* P.4,1,9.
Remi ſigna, *i.e. Romana.* P.4,6,80. *v.* Romulus.
renovantur luctus. T.2,7,23.
repertum munus, *i. e. exquiſitum.* C. 14, 8.
repulſa, *pro interdicto.* P.3,12,26.
repulſum ire. P.2,3,2.
requieverat arctos Jupiter. *Helleniſmus.* P.2,16,25.
requieſcere avenam ſuã. *Helleniſmus.* P.2,23,75.
requierant omnibus aures. C.83,7.
rerum magna pars erat inter oves. P. 4, 1, 30.
rerum viæ. P.2,23, 28.
reſipiſcere. P.3,20, 17.
reſpectare amorem *alienius.* C.11,21.
reſpondere, *pro iterum ſpondere.* P.4,8, 88.
reſponſa iterare. P.1,20, 49.
reſtare pauperem. P.2,13, 9.
reſtat, *pro obſiſtit.* P.3,6,31. 2,17,58.
reſtituere à mortis limine. C.67,4.
reſupinare valvas. P.4,8,51.
retia humeris ferre. T.1,4, 44.
retia nota tendere. P.2,21,70.
retia lecto nectere. P.3,6,37.
retinacula navis. P.2,16,41.
retinere lacertis. T.1, 1, 61.
retonare. C. 62, 82.
reverentia nulla poſcendi, aut dandi. P.3,11,13.
reverentia ora. P.2,21, 29.
revincire mentem amore. C.60,33.
reum agi. P.2,21,24.
revocare defunctum. P.4,7,26.
revocatur parcere. *Græca phraſis.* P. 1, 16, 11.
Rhamnes, *ſeu Rhamnenſes, equites à Romulo ſic appellati.* P.4,1,31.
Rhamnuſia, *eadem quæ Nemeſis, filia Oceani & Noctis, Dea ultionis.* virgo. C.63,391.65,70.67,77.
Rhenus, *clariſſimus Germaniæ fluvius.* barbarus. P.3,2, 45. Gallicus; *nam olim confuſi erant fines Galliarum, ac Germaniæ.* C.11, 11.
Rhenus avus Viridomari. P.4,10,39.
Rheſus, *Thracum Rex, Trojanorum auxiliarius, qui ad Pergama venerat eum hoc oraculo, ſe, urbemque invictam fore, ſi equi ipſius ederent herbam intra urbem, & aquam Xanthi biberent. Sed cum, ſerò adveniens, portas clauſas reperiſſet, ante urbem caſtra poſuit. Hujus rei certiores facti Græcorum duces, Diomedem atque Ulyſſem miſerunt, qui Rheſo per ſomnum occiſo, equos indè averterunt.* Rheſi niveæ citæque bigæ. C.55, 26.
Rhodanus, *fluvius rapidiſſimus Narbonenſis provinciæ.* T.1,8, 11.
Rhodos, *inſula Cilicij maris, omnium finitimarum pulcherrima, & Apollinis Coloſſo quondam celebratiſſima.* nobilis. C.4, 8.
rhombi rota ſtaminea. *in re magica.* P.3,4,26.
rhombi torti ſub carmine magico. P.2,19,35.
Rhoeteum litus, *provincia Troadis.* C. 64, 7.
ridere ore catuli Gallicani. C.42, 9.
ridere, *pro fallere.* T.1,10,54.
riſum eſſe. P.3,22, 21.
riſum ore mendaci componere. T. 3, 6, 35.
ripæ laur acceſſit. P.4,7,86.
Riphæi *Scythiæ* montes. P.1,6, 3.
rimoſæ fores. P.2,13,72.
RIXA dulcis. P.3,6, 1.
rixa lumine ſublato. *in obſcœnis.* P. 2, 12, 4.
rixa oritur ante feneſtras amicæ. P.2, 14, 5.
rixa turpis. P.4,8,19.
rixa vecors. C. 40, 4.
rixæ nocturnæ potorum. P.1,16,5.
rixas inſerere. T.1,1,88.
rogare per nomen *alicujus.* P.4,7, 42.

rogata venit, *pro rogatur.* P.1,15, 32.
rogata facere. P.3,10, 4.
ROGUS emeritus. P.4,11, 98.
rogus everſus. P.4, 3, 14.
rogi avidi. P.4,6, 34.
rogi umbroſi. P.4,11,8.
rogis inſultare. P.2,7, 80.
ROMA, *urbs Latij, terrarum orbis imperio clariſſima.* P.1,8,31.1,12,2.2,13, 29.2,14,1.2,22,16. 3,1,15. 3,2,44. 3, 12, 34. 4,2,49. 4,4,9.
Roma maxima. P.4,1,1. montibus addita. P.4,4, 35. ſeptem jugis alta. P. 3, 9, 57. ſuperba. P. 3, 11, 62. tellus armis apta. P. 3, 20, 19. triumphis propriis oppugnata. P. 2, 12, 46. Troica. P.4,1,71. urbs æterna. T. 2, 5, 23.
Roma luxuriæ magiſtra. P.3,10,18.
Roma ſuis bonis ipſa frangitur. P.3, 11, 62.
Romæ imperium. T.2,5,59. *& infra.*
Romanus alumnus. P.4,1,37.
Romanus Mars. T.3,1, 1.
Romana cera, *i. e. imago cerea poeta Romani.* P.4,6, 3.
Romana diſcordia. P.1,22,5.
Romana ſedes. P.3,2,11.
Romana tuba. P.3,9,43.
Romana turba togata. P.4,2, 55.
Romanum forum. P.4,2,6. 4,4,12.
Romanæ hiſtoriæ conſulere. P.3,3,10.
Romanæ terræ omnia cedunt miracula. P.3,20, 17.
Romani montes. P.4,4,35.
Romani ſcriptores. P.2,23,65.
Romanæ puellæ. P.2,2,39.2,6,15.4,3, 45.
Romanæ turres. P.3, 19, 15.
Romana caſtra. P.2,8,8.
Romana ingenia. P.1,7, 22.
Romana mœnia. P.3,9,31.
Romanis mœnibus primus dies feſtus *Palilia.* P.4,4,74.
ROMULUS, *Martis filius ex Ilia ſacerdote Veſtali, uno partu editus cum Remo, expoſitus juſſu Amulij, à lupa nutritus, & apud paſtorem Fauſtulum educatus. Qui grandior natu factus, Amulium patruum vita, & regno privavit, aſylumque conſtituit, quò conveniret multitudo proprijs regionibus expulſa. Itaque in dies creſcente populo, nova urbis exordia jecit, Remumque fratrem, quòd muros humiles auſus fuiſſet tranſcendere, è medio ſuſtulit. Cum verò nova genti à finitimis urbibus conjugia negarentur, ipſe Conſualia feſta indixit, ad quæ confluentes Sabinas mulieres, dato ſigno, juſſit à militibus rapi. Ob id à Sabinis bello tentatus, primò rem cum iis male geſſit, deinde, Jovi Statori vota ade, aciem reſtituit. Intercedentibus verò mulieribus raptis, pax inter generos & ſoceros denuò coaluit. Tunc Romulus fœdus percuſſit, & Sabinos in urbem recepit. Centum Senatores legit, quos patres appellavit: tres equitum centurias inſtituit: populum in triginta curias diſtribuit. Denique cum ad Capra paludem exercitum luſtraret, ſubito ab oculis circumſtantiũ ereptus eſt. Julius verò Proculus, ortam inter patres plebemque diſſenſionem ſedare cupiens, affirmavit ſibi viſum Romulum auguſtiori ſpecie, ad Deos abeuntem. Quo ſomnio credito, divinis honoribus coli cœpit, addito nomine Quirini.* T.2,5,23. P.4,1,32.
Romulus *Acronem Ceninorum regem obtruncavit, & opima ſpolia Jovi Feretrio retulit.* P.4,10. v. Feretrius Jup.
Romulus augur murorum; *convenerat enim inter ipſum, & fratrem Remum, ut is nova urbi nomen imponeret, cui grandius augurium obveniſſet. Itaque Romulus Palatinum collem ad ſpeculandum occupavit, Remus Aventinum. Romulo duodecim vultures obiecto, Remo ſex duntaxat tantummodo. Ob id à Romulo nova urbs Roma appellata.* P.4,6, 43.
Romulus lacte lupæ nutritus. P. 2, 7, 12.
Romulus *mulierum raptor.* P.2,7,11.
Romulus ſine matris honore à lupa nutritus. P.4,4,53.
Romuli, & Anci bona gens. C.34,22.
Romula haſta. P.4,4,26.

Romula vincla. P.3,9,52.
Romulus, *pro quovis imperatore*. C.29.
rotantes equi *Galateæ*. P.3,2,46.
ROSA mūda ſparg: facilis. P.4,8,40.
roſæ folia lacte natantia. P.2,2,22.
roſam ferre ſirpiculis. P.4,2,40.
roſam texere. P.3,2,36.
roſæ *circum tumulos defunctorum*. P.1, 17,22.
roſæ blāditæ fluūt per colla. P.4,6,72.
roſæ Elyſiæ. P.4,7,60.
roſæ odoratæ. T.1,3,52.
roſaria ſub Noto cocta. P.4,5,60.
roſei equi Auroræ. T.1,3,94.
roſcida terga jugi ſpinoſi. P.4,4,48.
roſtra navium bellica. T.2,6,22.
ROTA fortunæ. T.1,6,34.
rota Ixionis. T.1,3,74. *v.* Ixion.
rota Luciferi diem provocat. T.1,10, 62.
rotæ immiſſæ, *i.e. citata*. P.3,7,58.
rotæ per ſaxa effuſæ. P.4,8,18.
rubi hamari, *i.e. unci*. T.4,3,10.
rubi punicei. P.3,11,28.
rubis brachia ſecta. P.4,4,28.
rubigo obſcura. P.2,17,55.
rubor manat ore. C.64,24.
rubiæ auroræ equi. P.3,21,16.
rubra æquora. P.1,14,12.
rubra ſupercilia tollere. C.66,46.
RUDIS, & peritus *relativa*. P.2,23,82.
rudis, *pro ignaro*. P.1,9,8. 2,5,22.
rudis *nuptiarum*. P.4,3,12.
rudis hoſpes æquoris. P.3,19,17.
rudem amoris non eſſe. P.3,15,7.
rudes animos imbuere. P.3,13,5.
ruere annorum ictu. P.3,1,62.
Rufus. C.68,76.
Rufa Bononienſis. C.59,1.
Rufulus. ibid.
ruga ſciſſas genas facit. P.2,13,82.
ruga ſiniſtra veniat formæ tuæ. P.3, 22,32.
ruga vitæ ſeveræ. P.2,23,23.
ruina ſerò veniens magna. P.2,17,68.
RUMOR, *pro fama*. P.2,13,112.
rumorait. T.4,14,2.
rumor malus. P.1,13,13. non bonus. P.2,21,74.
rumorem eſſe de tāto nomine, *i. eſſe fabulam vulgi fieri*. P.1,5,26.
rumorem negligere. *i. e. famā nihil morari*. P.4,5,7.
rumpantur iniqui. P.1,8,27.
RUS moleſtum. T.4,8,1.
ruris Dii. T.2,1,37.
ruris pleni Annales. C.36,19.
rure inficeto inficetior. C.22,14.
rure venit vir. *verba adultera ad mœchum*. P.2,16,76.
rura, & villæ. T.2,3,1.
rura juvencis verſare. P.4,1,129.
rura pianda Remo, *i.e. cæde Remi*. P.4, 1,50.
ruſticus oblitus muſto. T.2,5,85.
ruſſa gingiva. C.39,19.
Rutuli, *antiquiſſima Latii gens*. T.2,5, 49.

S

SABINI, *Italiæ populi, Latio conterminei, qui ſub rege Tito Tatio primùm cum Romanis conflixerunt, & poſtea non rarò*. Sabinus. C.39,10.
Sabina herba. P.4,3,58. *v. obſerv.*
Sabini duri. P.2,21,103.
Sabinæ intactæ. P.2,7,13. pudicæ. P. 2,21,117.
Sabinæ raptæ. P.2,7,13. 4,4,57. v. Romulus.
Sabina arma. P.4,4,31. Tatii. P.4,2, 52.
Sabina pila ſtabant foro Romano. P. 4,4,12.
Sacæ, *populi proximi Scythis*. C.11,6.
ſacculus aranearum plenus. C.13,8.
ſacellum incultum. P.2,14,13.
ſacella flore tegere. P.4,3,57.
SACER deſcenſus. P.4,8,5.
ſacer hircus alarum, *i. e. execrandus axillarum putor*. C.70,1.
ſacer libellus, *i. e. deteſtabilis*. C.14, 12.
ſacra via *Romæ*. P.2,1,34. 2,16,62. Sacra via plaudere, *ea enim in Capitolium triumphantes ducebat*. P.3,3, 22.
ſacri amantes. T.1,2,27.
ſacerdos alma. P.4,9,51.

ſacerdos Bellonæ. T.1,7,49. v. Bellonæ furor.
ſacerdos *Muſarum*. P.3,1,3.
ſacrum Ambarvale. T.2,1.
ſacrum Vertumni. *P*.4,2,12.
ſacrum facere. P.4,9,43. conſumate. T.4,2,23.
ſacra *Cereris* nulli virorum temeranda. T.3,5,7.
ſacra ſancta. C.62,24.
ſacra viris nullis retecta. P.4,9,26.
ſacra, dieſque cano. *P*.4,1,69.
ſacra facere. *P*.4.6,1.
ſacra ferre *alicui*. P.2,7,46.
ſacra inſtituere. P.3,8,30.
ſacra marita novo toro polluere. *P*.3,18,25.
ſacris pauperibus dare thura vilia. *P*.2,8,28.
ſacra, *pro manibus defunctorum*. *P*.1,1,20. 3,1,1.
ſacraria ceſſant lucis deſertis. *P*.3,11,47.
ſacratis liminibus oſcula dare. T.1,5,44.
ſacrilegæ manus. *T*.2,4,26.
ſacrilegos ignes templis admovere. T.3,5,11. *v. obſerv.*
SÆCULUM. ſęcli in cōmoda. C.14,23. ſæcli luxuria vivere. *P*.1,16,12.
ſæcula aurea. *P*.3,11,49.
ſæcula vatis Cumęæ. *P*.2,2,68.
ſævus, & indomitus. C.100,2.
ſævit, quantùm femina. *P*.4,8,55.
ſæviriam contundere. *P*.1,1,10.
ſaga Theſſala. *P*.3,22,10.
ſaga deſcriptio. T.1,2. à verſ. 42. *P*.4,5. à verſ. 9.
ſagina *gladiatoria* immunda. *P*.4,8,25.
ſagittæ hamatæ, *i.e. uncæ*. *P*.2,9,9.
ſagittis oppugnare. *P*.3,9,13.
SAL ſaliens. T.3,4,10. ſalſa mola devenerari ſomnia. T.1,5,14. v. mola ſalſa.
ſal tremulus, *i.e. mare criſpum*. C.63,128.
ſales Menandri, *i.e. joci, dicteria*.
ſalſum, *pro faceto*. C.12,4.
ſalicippium, *vox compoſita à cippo ſaliendo*. C.53,5.
ſaliſſo purior. C.23,19.
Saliſubſuli, *i.e. Salii Martis ſacerdotes, qui duodecim ancilia laves ferentes per urbem diſcurrebant*. C.17,6.
ſaliva Graja meri Methymnæi. P.4,8,38. *v. obſerv.*
ſaliva ſpurca. C.75,8. 96,10.
ſalivæ arcanæ. *in re magica*. *P*.4,7,45.
Salmonis, *i.e. Tyro Salmonei filia*. P.1,13,21. 3,17,13. *v.* Tyro.
ſaltus Formianus. C.111,1. v. Mamurra.
ſalum in uſtum. P.1,15,12.
ſalum rubrum. P.3,11,6.
ſalo trahi naufragum. P.3,5,56.
ſalute larga donare. T.3,1,21.
ſalvum aſpicere. P.2,11,5.
ſalva. *pro caſta*. P.2,7,39.
ſalvo grata puella viro. *voti ſoluti formula*. P.4,3,72.
Samos, *inſula Aſiatico litori objacens, inter Rhodum, & Chium, in qua figlina nobiles*. Samiæ teſtæ. T.2,6,29.
ſanare curas. P.1,10,17.
ſanum ex vulnere abire. P.2,9,12.
ſancire. P.4,9,19.
SANCTUS *Amor*. T.2,1,81.
ſanctus pater *Hercules*. P.4,9,71.
ſanctum componere. P.4,9,74.
ſanctum eſſe *alicubi*. T.2,5,45. *alicui*. T.2,7,13.
ſancti, *pro nullo perjurio maculati*. P.3,5,32.
ſanctos Deos non habere, *i.e. pejerare*. P.2,19,6.
ſanctè colere. P.2,18,26.
ſandyx, *coloris factitii genus*. P.2,17,81.
SANGUIS, *pro ſobole*. T.1,7,72. P.4,6,60. patrius. P.1,6,20.
ſanguis vernans. P.4,5,57.
ſanguinis expers, *Deus ille, cui victima non litabatur*. C.65,91.
ſanguinis vincula, *i.e. cognationis*. P.1,15,16.
ſanguine *alicujus* bella gerere. P.2,9,16.
ſanguine aviro nobilis. P.2,17,23.
ſanguine lavare. P.4,10,38.
ſanguine, *pro ſanguini*. P.3,9,40.
ſanguine vix molles *fiunt femina*. P.2,13,14.

ſan-

Digitized by Google

ſanguinolenta. T.2,7,22.
ſapores ſalutiferi. T.4,4,9.
ſapores *uvæ* jucundi. T.1,8,35.
Sappho *Lesbia, nobilis poetria.* Sapphica Muſa. C.35,16.
SAT erit mihi cognitus unus. P.2,20,33.
ſatis parata eſt. *in obſcœnis.* P.1,9,25.
ſatis, *pro nimium.* T.2,7,35.
ſatis una mors non eſt *puellæ proditrici.* P.4,4,17. *ſic Horat.* levis una mors eſt Virginum culpæ.
SATURNUS, *Cæli ac Veſtæ filius, qui pudenda patris falce abſciſſis, regnum in ſuperos ipſe occupavit; à filio Jove poſtea expulſus. Hunc ferunt in Italia regnaſſe, atque ſub ejus imperio aurea ſæcula floruiſſe.* Saturnus rex. T.1,3,35. à Jove regno pulſus. T.2,5,9.
Saturni regna. P.2,21,108.
Saturni ſidus in omne caput grave. P.4,1,105.
Saturnia *Juno.* T.3,3,33. *v.* Juno.
Saturnalia *celebrabatur Romæ Decembri menſe, magna populi libertate. de his vide Lipſium.* Saturnalia dierum optimus. C.14,15. Saturni ſacra dies. T.1,3,18. *v. obſerv.*
ſatus ad pacem. P.3,7,19.
Satyri *Bacchi comites.* C.63,252.
ſaucia equi ora protegere. P.4,1,89.
ſauciare ora manu perverſa. P.4,8,64.
SAXUM. ſaxo ſe mittere. P.2,18,19.
ſaxa frigida *Andromedes.* P.4,7,66. *v.* Andromede.
ſaxa ſcabra. P.4,5,75.
ſaxa eduntur aqua. T.1,4,14.
ſcabra rubigo, *pro oblivione.* C.67,151.
ſcabra ſaxa. P.4,5,75.
Scæa *Trojæ* arx. P.3,7,39.
Scamander, *Phrygiæ fluvius.* C.63,353.
ſcamnum. P.3,2,19.
SCELUS Polymneſtoris, *pro ipſo Polymneſtore.* P.3,11,57.
ſceleri hoſtis non dedit honorem. P.4,4,89.
ſcelerare Penates. C.63,400.
ſceleratas ſedes. T.1,3,67.
ſceptra *Cleopatræ* vehuntur fracta per aquas Jonias. P.4,5,58.
Scinis, *latro in Attica, qui hoſpites curvatis arborum capitibus, & inter ſe junctis hinc inde ligabat, mixque reſciſſis vinculis miſerè diſcerpebat. Hunc Theſeus clava confecit.* Scinis arboreæ cruces. P.3,20,37.
Scipiones *plures fuerunt in Romana Republica, omnes geſtorum, & virtutum gloria nobiles. Fuit enim Scipio Naſica, tanta probitatis à ſenatu judicatus, ut ei ſervandum daretur ſimulacrum matris Deorum, donec illi templum ædificarent. Deinde Scipio Africanus, qui Annibalem prælio fudit, & victis Carthaginienſibus leges impoſuit: ipſe quoque rara continentia, ac prudentia vir. Frater hujus fuit Scipio Aſiaticus, improſpera quamquam valetudine, tamen patriæ utilis victo Antiocho Syriæ rege. Poſtremus ſucceſſit P. Scipio Æmilianus, Pauli Macedonici filius, à Scipione Africano adoptatus, qui Carthaginem delevit, & Numantiam in Hiſpania vicit: ob id Numantinus appellatus.* P.4,11,30.
Scipiadæ claſſes. P.3,9,67.
ſcipionibus ſcribere. C.37,10.
ſcombris dare tunicas. *dictum de poematibus ineptis.* C.92,8.
ſcortum febriculoſum. C.6,4. *v. obſer.*
ſcortum quaſillo preſſum, *i.e. ancilla quaſillaria penſis dominæ inſudans, ſeu ſi mavis, lenonis.* T.4,10,3.
ſcortillum. C.10,3.
ſcopulis affigi. P.3,5,15.
SCRIBERE in vento, & aqua. C.69,4.
ſcribere quod ætas non deleat. P.2,4,27.
ſcripta curare. P.3,7,45.
ſcripta ſcriptis committere, *i.e. ſcribendo certare.* P.2,2,31.
Scribonia Corneliæ mater, *ab Auguſto repudiata.* P.4,11,55.
ſcrinia librariorum. C.14,17.
ſcrinia *mundi muliebris.* P.3,4,74.

SCYLLA. *Duæ Scyllæ fuerunt, de quibus poetæ mentionem faciunt: altera Niſi filia, quæ ob proditum patrem in avem Cirim mutata eſt: altera Phorco genitore, quæ Glauci amoribus dedita, invidiam Circes ſibi conciliavit. Cum autem in quodam fonte lavari conſuevisſet, eum Circe medicamine infecit; quem ingreſſa Scylla fraudis neſcia, ſenſit ſibi corporis inferiorem partem in ſerpentes & canum capita converti. Idcircò impatiens prodigii in mare ſe præcipitem dedit. Unde fabulati ſunt, ſaxi in ſcopulum illum, navigantibus infeſtum, qui eſt contra Charybdin.* Scylla ſæviit in capillos patrios. P.3,4,39. Scylla venumdata Minoia figura. P.3,17,21. *Vide,* Niſus. & *Ovid.* 8. *Metamorph.* Scylla canibus ſuccincta. T.3,4,89. v. *Ovid.* 14. *Metamorph.*
Scylla, *ſcopulus contra Charybdin, Italico litori adhærens, nautis periculoſus.* C.59,7.63,156. P.2,18,53.3,10,28. Scyllæ impetus. T.4,1,71.
Scyron, *latro Atticus, à Theſeo interfectus.* Scyronis media via ite. P.3,14,12.
Scyronis ſaxa Graiis inhoſpita. P.3,20,37.
Scyros, *inſula maris Ægæi, ubi regnavit Lycomedes, in cujus aula Achilles latuit.* C.63,35.
Scythia. *regio ad paludem Mæotidem; dividitur in Europæam, & Aſiaticam.* Scythiæ juga. P.4,3,47.
Scythiæ tellus barbara. T.3,4,91. Scythicæ oræ. P.3,14,13.
ſe mihi jactat. P.3,7,10.
ſe ſe adhortari. C.62,85.
ſecreti liminis lympha. P.4,9,60.
ſecta, *pro comitatu.* C.62,15.
ſecubare armis depoſitis. P.2,17,41.
ſecubare toro puro. T.1,3,26.
ſecum eſſe multum hominem, *i.e. ſibi videri aliquid egregium.* C.109,1.
ſecum queri. P.1,3,43.
ſecũ ſuã habere. *in obſcœnis.* P.3,6,22.
ſecures dominæ in honore Romano, *i.e. Conſulatus princeps Romanorum magiſtratuum.* P.3,7,23.
ſecuri dies eunt, *i.e. abſque ſollicitudine.* T.3,4,54.
ſed morere. P.2,7,78.
ſedare fletus. P.2,13,32.
SEDERE ante fores Iſidis. T.1,3,30.
ſedere, *dolentium erat.* T.2,7,15. v. *obſerv.* P.1,15,12.
ſedere fronte non nimis ornata. P.2,13,110.
ſedere moderatorem habenis. T.4,1,115.
ſedere pectore non tecto. P.2,16,8.
ſedere, *pro deprimi.* T.4,1,42.
ſedere, *pro ruere.* P.3,7,37.
ſedere ſuper colla libera. P.2,21,60.
ſedere ſupplicem. T.2,7,15. P.4,5,37.
ſedere, *pro expectare.* T.4,4,20.
ſedebant vota ſolventes. P.2,19,43.
ſedes, *pro cymba.* P.4,7,55.
ſedes pulcherrima. P.3,20,39.
SEGES Arabum odorata. T.4,2,18.
ſeges meſſem eludit. T.2,1,19.
ſeges tondetur partus. *Helleniſmus.* T.4,1,173.
ſeges oſculationis. C.48,6.
ſegetes frugem præbent. T.4,1,163.
ſegnis verſare. P.3,3,57.
Seirius, *caleſte ſidus.* T.1,8,21.
ſejunctum cubare. P.2,13,23.
ſella curulis. C.52,2.
ſellam curulem geminare, *i.e. curuli magiſtratu bis fungi.* P.4,11,65.
Semele, *Cadmi filia, eximiæ pulchritudinis puella; cujus amoribus vacantem Jovem Juno indignè ferens, anus figuram induit, illamque allocuta et ultimi exitii cauſſa fuit. Perſuaſit enim, ut amantem ad ſe revertentem cogeret jurare per Stygiam paludem, nihil ſe ipſi roganti negaturum: tum peteret concubitum, qualem Junoni Deorum regina præſtare ille conſuevisſet. Cum verò Semele fraudulentis monitis paruisſet, Jupiter, quamquam invitus, tamen vi juramenti adactus, tonitrua & fulmina ſecum adduxit, quibus mortale corpus inter amplexus conflagravit. Tum ille infantem Bacchum ex utero*

m.

Digitized by Google

morientis matris extractum inſuit femori, donec maturi dies partus venirent. T. 3, 4, 45. P.2,19,27. 2, 21, 19.
ſemihiante labello. C. 60, 220.
ſemilaura crura. C. 54, 2.
ſemimortua membra. C.50,15.
SEMINA curarum. P.3,5,4.
ſemina nulla fide perſolvere. T. 2, 3, 34.
ſemina ponere humo ſterili. P. 2, 8, 32.
ſemina ſuæ naturæ ſequi. P.3,7,20.
Semiramis, *Nini Aſſyriorum regis uxor. quæ cum à marito unius tantum diei regnum impetraſſet, maritum ipſum juſſit occidi, atque ita diurnum imperium diuturnum ſibi fecit. Babylonem urbem vaſtiſſimam, cujus mœnia inter vetera orbis miracula referuntur, brevi temporis intervallo exſtruxit. Fortitudine militari, & effrena libidine ſimul inſignis fuit.* P.3, 9, 21.
SEMITA lucet cęco ante pedes. P.2, 11, 17.
ſemita ſonat. P.4,8,60.
ſemita vulgi. *metaph.* P.2,16,52.
ſemitarii mœchi. C. 37, 16.
ſenatus antiquus in prato. P.4,1,14.
ſenatus prætextus. P.4,1,11.
SENEX, *pro anu.* ἀρχαϊκῶς. T.1,7,88.
ſene, *pro anu.* C.61,158.
ſenem eſſe juvat prole, *i. e. ob prolem.* P.4,11,92.
ſenes duri, *i.e. ſeveri, ſuperciliosi.* P.2, 21,81. veteres. T.1,9, 50. *ita Horat.* & rugis vetus frontem ſenectus exaret.
ſenet, *pro ſeneſcit.* C.4,26.
ſenecta in ſinu tuo caderet. T.3,3,8.
ſenecta Neſtoris. T.4,1,50.
ſenecta rugoſa. T.3,5,25.
ſenectæ fata. T.1,4, 27.
ſenectam *patris* venturam ſentire. P. 4, 11, 89.
ſenecta vinci. T.1,7,83.
ſenis pedibus fata canere, *i.e. hexametro verſu.* T.2,5,16.
SENTIRE manus *alicujus.* P.2,8,22.
ſentire quid ira Dei valeat. T.3,6,26.
ſententia iſta tibi placuit. P.2,7,73.
ſenſus *alicubi* relinquere. T.4,8, 8.
ſenſus omnes nondum deperditus. P. 1, 3, 11.
ſenſus prædari. P.2,1,57.
ſepta cuſtodibus *femina.* P.2, 16,70.
SEPTEM aquæ Nili, *i.e. oſtia.* P. 2, 1, 32. *v.* Nilus.
ſeptem Romæ montes, *i. e. Tarpeius ſeu Capitolinus, Palatinus, Quirinalis, Aventinus, Cœlius, Viminalis, Eſquilinus.* T.2,5.57.
ſeptenas vias unda *Nili* temperat. P. 3,20,16.
ſeptima Lunæ orbita, *i. e. ſeptimus menſis.* P.2,15,21.
ſeptima rota metam terebat, *i.e. ſeptimus rotæ curſus.* P.2,17,66.
Septimius. C. 45.
Septimillus, *diminutivum à Septimio.* C.45, 13.
SEPULCRUM contemptum. P.3, 1, 37.
ſepulcrum lacrymis urgere. P.4,11,1. ſerris ornare. P.3,14,23. ſpinis obducere. P.4,5,1. tranſire. P.3,5,39.
ſepulcra longa maris, & terræ. P.4,1, 72.
ſepulcreta. C.59, 2.
ſepulturæ fata beata. P.2,19, 26.
ſepelire dolorem. P.1,17,17.
ſepelire, *pro delere, pellere ex animo.* P.3,13,9.
SEQUI medias vias. P.3,6,14.
ſequi pecuniam. P.3,5, 7.
ſequi ſomnos. T.1,1, 44.
ſequens hora. T.3,4,46.
Serapis, *Ægyptiorum Deus.* C.10, 26.
ſera oppoſita. T.1,9, 80.
ſera tacita. P.4,11,27.
ſeram abiicere. P.4,7,90.
ſerere curas. C.63,72.
ſerere vites teneras. T.1,1,9.
ſeria verba. T.3,6,52.
Serica, *regio Aſiæ ad Orientem, hodiè* Catajo. Sericus hoſtis equo munito. P.4,3,8. *v.* cataphractus. Serica, *veſtes à Seribus texta ex arborū frondibus.* P.1,14,22.

ſerie genus fulcire. P.4,11,95.
ſermo, *pro fama*. P.3,1,21.
ſermonem eſſe, *i. e. fabulam*. P.2, 15, 43.
ſerpens *aurei velleris* cuſtos. P.3,9, 11. *v.* Jaſon, Medea.
ſerpens niger *apud inferos*. T.1,3,71.
ſerpentis renovatio. T.1,4, 31.
SERTA de focis *Deorum* deripere. T.1,5,40.
ſerta lacrymis madefacta. T.2,7,14.
ſerta poſti dare. T.1,2,14.
ſertæ demiſſæ in pocula. *ſignum extremæ ebrietatis*. P.2,22,37.
ſertis comas implicare. T.3,6,64.
ſertis vincire. T.2,5,97.
ſervent hunc mihi fata diem. P. 2,8, 24.
Servius pater Sulpitiæ. T.4,10,4.
ſerum, *pro virili ſemine*. C.79, 8.
ſero viam facere per nexus. *i.e. caſeum cogere*. T.2,3, 16.
ſerus nepos. C.67, 120.
ſerum venire. T.1,8,62. *ſic Virg. 8. Æneid.* Nec minùs Æneas ſe matutinus agebat.
SERVUS amoris unius. P.2,13, 36.
ſervi quandoque veniebant malis conditionibus. P.4,8,80.
ſervilia officia facere. P.4,9,47.
ſervire, *in re amatoria*. T.4,5,10.
ſervitium mite. P.2, 15, 20.
ſervitium novum *alicui* canere. T.4, 5, 4.
ſervitium tranſlatum. P.1,12,18.
ſeſquipedales dentes. C.94,5.
Setaba ſudaria, *i.e. ex lino Setabo, quod optimum in Hiſpania creſcit ad fluvium Tarraconem. Muretus*. C. 12, 14.
ſeveri, *pro ſobrii*. T.3,6,21.
Sextius orator ineptus. C.44.
SI luxerit, *i.e. ubi primum dies advenerit*. C.14, 17.
ſi aliquid reſtet poſt umbras Stygias. P.2,23,53.
ſi me ulterius provexerit ira. P.2, 12, 19.
ſi placet. P.3, 4, 24. ſi placet Dionæ. C.56, 6.
ſi pudor eſt. P.2,9, 18.
ſi qua, *pro certa perſona*. T.3,6,25. P.2, 2,25. 2,10,10. ſiquis, *eodem ſenſu*. P. 4,1,131. 4,11,19.
ſi quid carius eſt oculis. C.81, 2.
ſi ſapis. T.4, 2, 2. P.2,13,7.
ſi tibi Dii favent. C.13,2.
ſi uſus veniat. C. 95, 3.
ſibi non bene cavere. P.4,1,90.
ſibi petere. P.2,23,4.
ſibi ſumere. T.2,5, 107.
ſibila torquet ſerpens ex ima humo. P.4,8,8.
SIBYLLA *Cumæa* dedit ſortes Æneæ. T.2,5,19. *v. Virg. 6. Æneid.* tremula. P.4,1, 49.
Sibyllæ tota ætas. *Ferunt enim illam ab Apolline conſtupratam, petiiſſe, in premium ereptæ virginitatis, vitam tot annos complectentem, quot arenæ granula pugillo comprehendere poſſet & petitumque obtinuiſſe*. P.2, 17, 19.
Sibyllini verſus, *à Romanis in magno pretio habiti*. hexametri. T.2, 5, 16. *v.* Amalthea, Herophile.
Sicambri, *Germaniæ populi*. paludoſi. P.4, 6, 77.
ſicco lacu vilior. *adagium*. P.2,11,12.
ſiccis medullis habitat *Amor*. P.2, 9, 17.
ſiccis ocellis. P.1,17,11.
Sicilia, *inſula notiſſima, anguſto freto ab Italia disiuncta: tantæ fertilitatis, ut quondam horreum Romanorum ſit appellata. Ejus forma triquetra eſt, ſingulisque angulis promontoria ſingula porrigit: Pelorum, quà Italiam; Pachynum, quà Græciam, Lilybæum, quà reſpicit Africam. Inſurgit Ætna & Eryce montibus. Urbes ejus inſignes Meſſana, Syracuſæ, Catina, Panhormum, &c.* Sicula tellus. P.3, 16, 33.
Siculæ fugæ claſſica bella. *i. e. bellum navale apud Siciliam inter M. Agrippam, & Sextum Pompeium Cn. filium, qui ſolutis ergaſtulis maria percurrebat, ſeque Neptunum vocitabat; in quo prelio Agrippa ſuperior fuit, Sextus verò in Aſiam fugiens, ab An-*

tonianis militibus acceſſus eſt. P.4,1,28.

Sicanum ſaxum, *i.e. antra Ætneæ, ubi Cyclopes fabrilem operam Vulcano preſtare putabantur*. P.1,16,29.

ſicula pendens, *diminutivum à fica gladii genere prohibito. hic obſcœnum eſt*. C.66, 21.

SIDON, *Phœnices oppidum, Tyro conterminum*, unde *purpura laudatiſſima*. Sidonia mitra. P.2,20,15.

Sidonia palla. P.4,9,47.

Sidonia veſtis. P.2,13,55.

Sidonius murex. T.3,3,18.

SIDUS. ſidere duro vivere. P.1,6,36.

ſidera lapſa in Oceanum cadunt *ſub ſolis adventum*: P.4,4,64.

ſidera prona, *i.e. occidua*. P.1,16,23.

ſidera ſunt teſtes. P.2,7,89.

ſiderum certæ vices. T.1,4,16.

ſidera de cælo ducere. T.1,2,43. *in re magica*.

ſidera & amnes carminibus ducere, *in re magica*. P.1,1,23.

ſidera plantis contingere. P.1,8,43. *ſic Horat.* ſublimi feriam ſidera vertice.

SIGNUM mittere. P.3,8,3.

ſigna luctārium in pulvere. P.3,20,9.

ſignis veracibus compertum eſt. T.4,1,120.

ſigna, *pro vexillis*. ſigna Craſſi. P.3,3,70. v. Craſſus. ſigna credita tueri. P.4,1,91. ſigna libera, *i.e. victricia*. P.4,6,62.

ſigna Remi. P.4,6,80.

ſigna, *pro ſtatuis*. ſigna paterna Dei Vertumni. P.4,2,2.

ſigna putria ſecta ab Attalicis toris; *adeò maximi pretii, quia reliquia vetuſtatis*. P.4,5,24. v. obſerv.

ſigna vivida. P.2,21,8.

ſigna, *pro ſideribus*. ſigna lucida. T.1,4,16.

ſigna movere pila ęrata, *i.e. globo æneo, qualis fuit vitreus ille Archimedis*. P.4,1,78.

ſignare tabellas. P.3,21,4.

ſignata loca, *i.e. ſcopus, in quem collimatur*. T.4,1,97. *Virg. Æneid.5.* ſimul ultima ſignant.

ſilentia largiri. T.4,1,130.

SILENUS, *Bacchi nutricius, ebrius, de ſello vectus*. Sileni patris imago fictilis. P.3,2,29.

Sileni *plures fuerunt*. Nyſigenæ. C.63, 252. ſenes. P.2,21,94.

Silenorum pater. P. ibid.

Silo. C. 100.

ſilex in corde. T.1,1,78.

ſilex jungitur arte apta. T.1,8,60.

ſilex liquore teritur. P.2,17,56.

SILVA comata. C. 4, 11.

ſilvæ ſatæ. P.1,14,5.

ſilvæ reſonant, Cynthia. P.1,18,31.

ſilvas depaſci. T.4,1,129.

ſilvis loca redimita. C.62, 3.

ſilvicultrix cerva. C.62, 72.

Silvanus, *Deus agreſtis, de quo Virg. 1. Georg.* & teneram ab radice ferens Silvane cupreſſum. Silvani ramoſa domus. P.4,4,5.

Simois, *fluvius Troadis*. P.2,7,48. Idæus. P.3,1,27.

Simonides, *poeta Lyricus è Cea inſula, cujus carmina ad mœſtitiam excitandam plurimùm valebant*. Simonideę lacrymæ. C. 38, 8.

ſimulacrum alloqui. P. 4, 11, 79.

ſine decreto, *i.e. abſque pœna*. P.2,21,88.

ſine matris honore. P.4,4,53.

ſine teſtibus dolere. P.4,11, 75.

ſingultus frigiduli. C.63, 131.

ſinis verba ludere, *i.e. fruſtraris loquentem*. P.2,22,23.

ſiniſtra liberalitas. C.29, 16.

ſiniſtra manu uti, *pro furari*. C.12, 1. v. obſerv.

ſiniſtræ, *pro furibus & prædonibus*. C. 47, 1.

ſint ora faventia ſacris. P.4,6, 1.

SINUS. ſinus conſerere. *in obſcœnis*. T.1,9,36. ſinus fugere. P.1,8,38.

ſinus veſtis. ſinu abſciſſo, *i.e. mamma uſta, ſi de Amazone volumus explicare; vel ſi de Baccha, ruptis veſtibus, quod erat furentium*. P.4,4, 72.

ſinu lumina condere. P.4,11, 64.

ſinus tenues veſtis Coæ. P.1,2,2.

ſinus Pacis pomis perfluēs. T.1,11,68.
ſinus reſcindere. P.3,6,8.
ſinus *velorum*. T.1,3,38.
ſinus velorum plenos ſubtrahere. *metaph.* P.3,7,30.
ſinus maris. ſinus condit aquæ murmura. P.4,5,16.
Siphax, *Mauritaniȩ rex, à Cornelio Scipione ſuperatus*. Siphacis victi monumenta. P.3, 9, 59.
Sipylus, *Lydiȩ mons, quò fabulati ſunt poetȩ delatum à ventis Niobes ſimulacrum, guttis uberrimis ſemper deſtuēt.* ſollicitus, *i.e.lacrymoſus.* P.2,15, 8.
Sirenes, *monſtra maris Tyrrheni, ſuperiore corporis parte virginum ſpeciēm referentia, inferiore avium. Has Acheloi fluminis filias ex Terpſichore antiqui mythologi tradiderunt: voce verò ita dulci prȩditas, ut quoſcumque prȩternavigantes cantu ſopirent, poſtea necarent. Quod reſciens Ulyſſes, ſociorum aures cera obſeravit, ipſe ad malum arboris alligatus, atque ita incolumis tranſivit. Harum nomina fuerunt Parthenope, Ligea, Leucoſia, vel ut alij voluere, Aglaope, Piſinoe, Telxiopia.* Sirenum lacus. P.3,10,34. litora. T.4,1, 69. *v.* Ulyſſes.
Sirmio, *peninſula lacus Benaci.* peninſularum ocellus. C.31, 1.
ſirpiculi, *i.e.cophini viminei.* P.4,2,40.
ſis aſpernata, *pro aſperneris.* P. 2, 10, 41.
ſis quodcumque voles. P.1,15,32.
ſis, *pro ſi vis.* ἀρχαϊκῶς. C.60, 96.
ſiſtere vacuum ſervitio, *i.e.manumittere.* P.3,15, 41.
ſiſtrum crepitans. P.3,9,43.
SISYPHUS, *Æoli filius, Corinthiorum rex, mortalium ſuo tempore viventium aſtutiſſimus: qui cum indicaſſet Aſopo Æginam ejus filiam, quam Jupiter ad ſtuprum rapuerat, damnatus eſt apud inferos, ut ſaxum ad montis verticem volutaret, quod iterum cadens novi ſemper laboris miſero materiam prȩberet.* Siſyphi labores. P. 2, 13, 65.
Siſyphi moles. P.4,11, 23.
Siſyphi ſcopuli. P.3,3, 64.
Siſyphio labore ſaxa gerere. P. 2, 15, 32.
ſit menſæ ratio, *i.e.cœnam curemus.* P. 3,8,21.
ſit ſors nobis, *i.e.ſortiamur.* P.3,8, 27.
ſit timuiſſe oculis meis. T.1,7, 24.
SITIS bibit. P.3,3, 26.
ſitis Herculea. P.4,9, *à v.* 21.
ſitis Herculis, *pro Hercule ipſo.* P.4,9, 62.
ſitis irata. P. ibid.
ſitus araneoſus. C.25, 3.
ſitus arma occupat *pacis tempore.* T.1, 11, 50.
ſitu in æterno jacere. P.1,7,18.
ſive id non pote, ſive pote. C.75, 16.
ſmaragdi quantum eſt. T.1,1, 51.
ſmaragdi. P.2,13,43. virides. T.2,4,27.
Smyrna Cinnæ *poema.* C.92.
SOBRIUS ad lites. P.4,2, 29.
ſobria lympha. T.2,1, 46.
ſobria *meretrix* parùm grata. P. 4, 8, 30.
ſobria pocula bibere. T.1,7,27.
ſoccus immundus. P.2,16, 71.
ſoccus luteus Hymenæi. C.60, 10.
ſocer æternum tibi ſit. *genus Dirarum.* P.3,6,38.
ſocii *populi Romani.* P.1,5, 20.
Socrates, *Athenienſis philoſophus, qui relicto ſtudio rerum naturalium, ad illam ſapientia partem, quȩ de moribus tractat, totum ſe contulit. Magiſter Platonis fuit, cujus in Dialogis perſȩpe loquens introducitur. Ab Anyto accuſatus, quòd de Dijs male ſentiret, ad bibendam cicutam compulſus eſt.* Socratici libri. P.2,23,27.
Socration. C.47,1.
ſodalitium fraternum. C.97, 4.
ſodes, *pro ſi audes.* ἀρχαϊκῶς. C.100,1.
SOL oris aurei. C.62,39. undis caput effert. T.4,1, 124.
Solis currus. P.2,21,11. equi. T.2,5,62. 2,6,38. *v.* equi Solis.
Solis vegeti ſonipedes. C.62, 41.
Solis genus Circe. T.4,1,62. *v.* Circe.
Solis paſcua violata *à ſocijs Ulyſſis.* T. 4, 1, 76.

Solis viæ. T.2,4, 17.
Sol cęlo miniſtrat. P.2,16,35.
Sol admotus inficit Indos. T.2,6,38.
Sol artus gracįles exuit. T.2,3,9.
Sol defectus lumine. T.2,5,75.
Solis nitor flammeus. C.65, 3.
Solis orbis. P.3,3,56.
Sole rubente. P.3,8,2.
ſoles candidi, *i.e. dies.* C. 8, 3.
ſolatia ferre. P.1,5, 27.
ſolea arguta. C.67,72. laxa. P.2,20,40.
ſolea mulæ ferrea. C.17,26.
ſolenne ſacrum. T.4,2, 23.
ſolennia *Iſidis, amantibus* triſtia, *propter ſecubitum, quo Dea colebatur.* P. 2, 22, 1.
ſolere *abſolutè poſitum.* C.41, 7.
ſolere, *in obſcœnis.* C.110, 1.
ſolidum opus tollere, *i.e. erigere.* P.3, 9, 22.
ſollicitæ domus. T.3,4, 20.
SOLVERE crines. P.2,12, 46.
ſolvere ſerpentem per flexos orbes, *i.e. interficere.* P.4,6, 35.
ſolvere vitam *alicui.* P.2,7,75.
ſolvere zonam virgineam. C. 66, 28. *v.* zonam ſolvere.
ſolvi in otia. P.4,4,79.
ſoluto pede, *i.e. proſa oratione.* T.4, 1, 36.
SOLUM cantu findere. T.1,2,45.
ſolum captum. T.1,1, 70.
ſola plana. T.1,5,3.
ſola terræ. C.62, 7.
ſolus. ſolum ſe lecto recipere. P.2,22, 41.
ſola puellarum. T.4,2,15.
SOMNIUM. T. 3, 4.
ſomnia Callimachi. P.2,23,32. *v.* Callimachus.
ſomnia credita in faciem *alicujus.* P. 4, 11, 38.
ſomnia dementia. P.3,6,15.
ſomnia pede incerto. T.2,1,90.
ſomnia piis portis venientia. P. 4,7, 87. *v. Virg. ſub calcem 6. Æneid.*
ſomnia ſæva. T.1,5,13. crudelia. T.3, 4, 95.
ſomnia vana canunt. P.3,4, 31.
ſomnia narratum ire Veſtæ. *priſcæ ſuperſtitio.* P.2,20, 27.
ſomnia ſibi quærere *de aliquo.* P. 4, 4, 65.
ſomnia verſare decies. *in re magica.* P.2, 3, 8.
Somniorum vanitas. T.3,4,7.
ſomniare in obductam ſeram, *janitoris erat.* P.4,5,48.
SOMNUS Deus utilis ægræ menti. T.3,4,19. Somni alæ fluvæ. T. 2, 1, 89. Somno ingrato munera largiri. P.1, 3,25.
ſomnus amarus. P.2,14,6.
ſomnus habet vires in *aliquem.* P.4,7, 14.
ſomnus in tepido limine. P.1,16, 22.
ſomnus pectore defluxit. T.3,4,81.
ſomnus pendens. P.4,7,5.
ſomnus per tempora arceſſitus in oſſa. P.3,15,14.
ſomnus premit oculos labentes. P. 1, 10, 7.
ſomnum capiunt ſine Cerere. C.62,36.
ſomnum experiri. P.4,4,65.
ſomnum lympha ſibi diſcutere, *i. e. oculos manè lavare.* P.3,8, 13.
ſomnum petere. T.1,11,9.
ſomnum ſtamine fallere. P. 1, 3, 41.
ſomno demiſſa recenti. P.2,20,29.
ſomno laſſos oculos patefacere. P. 2, 12, 7.
ſomnos canere, *i. e. cantu conciliare.* P.2,6,11.
ſomnos omnia præbebant. P.4,4,25.
ſomnos ſequi. T.1, 1,44.
ſonipedes vegeti, *i.e. equi alacres.* C. 62, 41.
ſontica cauſſa. T.1,9,51. *v. obſerv.*
SONUS Cerberi jejunus. P.4,5,4.
ſonus pecudis durus. P.2,22,10.
ſono tangi. P.3,1,40.
ſonos partitos dabat Cacus per tria ora. P.4,9,10. *v.* Cacus.
ſonos voces reddere ſimiles chordis. T.3,4,70.
ſonare carmina. P.2,21,26.
ſonantia lymphis. P.4,9,35.
ſonitus arenæ rareſcit litore tacito. P.3,13,33.
ſonitus fluvii vagus. P.3,13,27.

ſoni-

ſonitum facere. P.1,20, 48.
ſonitus toto cęlo percurrentes. P. 2, 13, 49.
ſopor alis impulit. P.1,3,45.
ſopor, *pro veterno, ac ſtupore.* P.3,9,54.
ſordet, *pro vileſcit.* P.2,21, 45.
ſordida lingua. T.3,6,46.
SOROR, & mater Phœbi, *i.e. Latona, & Diana.* P.2,21,15.
ſoror Phœbi caſta. T.2,5,126.
ſoror Phaetontis fleta, *i.e. populus electro ſudans.* C.63, 29. v. Phaeton.
ſoror, *turpi ſignificatione.* T.1, 10, 59. 3,1,26. v. frater.
SORS injuſta. P.4,4,94.
ſorte ducere. P. 3,19, 12.
ſortes. T.1,9, 3. ſacræ. T.1,3,11.2,5,69.
ſortes Prænestinæ. P.2,21,41.
ſortes à Phœbo reguntur. T.2,5,13.
ſpargere flores ſine arte. P.4,8,40.
ſpargere aram lacrymis. P.4,4,46.
ſpargi lymphis. *in re ſacra.* P.4,6,7.
Sparta, *oppidum Peloponneſi, Laconicæ regionis caput, cujus incolæ fortiſſimi, & militaribus exercitationibus maximè inſtructi.* Spartanæ palæſtræ multa jura. P.3,12,1.
ſpatiari. P.2,21,37.4,8,75.
ſpatio parvo, *i.e. brevi tempore.* P.2,17, 29.
ſpecies, *pro picturis.* P.2,21,3.
ſpectaclum. P.4,8,21.4,8,56.
ſpectacula dare turbæ. T.2,5,123.
ſpectare incipere. P.3,3,16.
ſpeculari ex arbore. P.3,2,13.
ſpeculator amicæ matutinus. P.2,10, 31.
ſpeculum lecto jacens. P.3,4,11.
ſpeculum rugas increpitat. P.3,22,34.
ſpeculum dominæ porrigere. P.4, 7, 76.
SPES credula. T.2,7, 2.
ſpes invidioſa, *i.e. invidiam ſuſcitans.* P.2,1,83.
ſpes abnuit. T.4,1, 25.
ſpes utilitates. T.2,7, *à v.* 3.
ſpica Ciliſſa, *quam alij nardum, Joſephus verò Scaliger crocum eſſe contendit.* P.4,6,74.
ſpicea ferta. T.1,11,22.
ſpinoſæ curæ. C.63, 72.
SPIRITUS, *pro anima.* P.3,15,10. ſpiritus horæ dubiæ ſervatur. 2,10,45.
ſpiritus, *pro ſuſpirio.* P.1,16, 32.
ſpiritus nullus in toto corpore ſurgit. P.2,20,37. v. adulterium.
ſpiritus ille cecidit, *i.e. faſtus ille detumuit.* P.2,2,2.
ſpiritus levis, *i.e. amator flexilis.* P. 1, 9, 32.
ſpirantes animos mittere, *i.e. flare.* P. 4, 7, 11.
ſpolia *ex aliquo.* P.3,5,30.4,10,11.
ſpolia in templo condita. P.4,10, 45.
ſpolia opprobrii. P.3,11,12.
ſpumet mollius vinum in calice. P.2, 22, 40.
ſpurca ſaliva. C.76,8.96, 16.
ſpurcata. C.105, 2.
ſputa cruenta per cavos dentes curria. P.4, 5, 66.
ſtabulis abigi. P.3,13, 30.4,9,2.
ſtadium. C.52, 60.
ſtagna Lethæa. P.4,7,91.
ſtamen puniceum, *infula ſacerdotum.* P.4,9,52.
ſtamen purpureum. P.1,3,41.
ſtamina ducere. T.1, 3, 86. 1, 7,84.
ſtamina Parcarum fatalia. T.1,8,2.
STARE ad metas extremas. P.3,12,7.
ſtare infamem ſtupro. P.3,17,20.
ſtare potentem. P.3,20, 22.
ſtat decus ingenio. P.3,1,64.
ſtant viæ adamante non exorato. P.4, 11, 4.
ſtent tua regna in caput meum. P. 3, 8, 18.
ſtantia currenti aqua diluuntur *per vim magicam.* P.4,5,12.
ſtatua inaurata pallidior. C.80,4.
ſtatuas inter & arma, *i.e. inter trophæa.* P.3,9,46.
ſtatuere, *pro collocare.* P.2,21, 33.
ſtatuere, *pro ſiſtere.* P.4,9,4.
STELLA commoda. P.2, 18, 62.
ſtella mala. P.2,18, 62.
ſtellæ quinque, *i.e. Planetę, inter quos à veteribus Sol, & Luna neutiquam cenſebantur.* P.4,1,104.
ſtellas teſtes adhibere. P.3,18, 20. v. ſidus.

ſterile ſemen. C.66, 26.
ſterilis domus. P.4,11,62.
ſternere lectum. P.2,10,21.
ſtratus lectus. P.3,4,11.
ſternuere, *inter bona omina*. C.45,9.
ſternuere omen argutum. P.2,2, 34.
ſtimulo bove, increpare. T.1,1,12.
ſtipare gregibus cuſtodum. P.3,6,13.
ſtipendia dira. C.63,173.
ſtipes acernus. P.4,2, 59.
ſtirpe jungier, *i.e. liberos producere*. C.60, 68.
ſtola *matronalis*. T.1,7,74.
ſtragula picta. T.1,1, 65.
ſtraminea caſa. P.2,13, 20.
ſtrepitantes alæ. T.2,2, 17.
ſtridor magicus. T.1,2,47.
ſtrigare, *dicitur de equis, cum interquieſcunt*. P.4,8,23.
ſtrix, *avis mali ominis*. T.1,6,16.
ſtrigis plumæ. *in re magica*. P.3,4,29.
ſtriges conſulere de ſanguine alicujus. *in re magica*. P.4,5,17.
ſtrophium teres. C.63, 65.
Struma Nonius. C.52, 2.
Strymon, *Thraciæ fluvius*. Strymonis, *i.e. Amazon, ut placet Joſeph. Scalig. vel Baccha*. P.4,4,72.
ſtudium formæ. T.1,9,43.
ſtudium linguæ, *i.e. eloquentiæ*. P.3,19, 27.
ſtudiis ſeveris vigilare. P.2,2,9.
ſtultè confiſus amari. T.1,10,45.
ſtulti dies prætereunt. T.1,4,30.
ſtupefieri verſu. P.2,10,7.
ſtupor, *pro homine inſulſiſſimo*. C.17,21.
ſtuprorum magnum examen. *metaph. ab apum examinibus*. P.2,21,97.
Stymphalum, *oppidum Arcadiæ* & Stymphalus, *Arcadiæ lacus*. Stymphalia monſtra, *i.e. aves teterrimæ, quæ humanis carnibus veſcebantur, ab Hercule ſagittis confixæ*. C.57,113.
STYX, *palus Inferorum*. Stygio lacu ſpargi. P.4,3,15.
Stygia ſub arundine remigem ſedere, *i.e. in cymba Charontis remigare, cujus iter per paludes arundinoſas*. P. 2, 18, 71.
Stygiæ aquæ puppis. T.1,11,36.
Stygiæ aquæ. P.2,7, 62.
Stygiæ tenebræ. P.4,9,41.
Stygias in undas vultum demittere. P.3,16, 9.
SUAVIA committere. C.75,8.
ſuavia propellere dextra oppoſita. P. 2, 20, 39.
ſuaviolum ambroſia dulcius. C.96, 2. helleboro triſtius. C.96, 14. v. oſcula, baſia.
SUB canem æſtivum, *i.e. menſe Julio*. T.1.5,2.
ſub lumina ſolis, *i.e. mane adventante*. C.63, 271.
ſub noctem. P.4,1, 115.
ſub ora bovis *aliquem* trahendum vincire. P.3,13,38.
ſub, *pro poſt*. P.2, 1, 26.
ſub terris, *i.e. apud inferos*. P.2,13,105.
ſub titulis *Scipionum* Africa jacet. P. 4, 11. 38.
ſubdere faces. P.1,13, 26.
ſubdita fax. *in re funerea*. P.4,11, 9.
ſubdita cerva *loco Iphigeniæ*. P.3,20,34. *v.* Iphigenia.
ſubdolus Parthorum arcus. P.4, 3,66.
ſubductus verſus, *i.e. elatus*. P.2,8,13.
ſubiectus Amori. P.1,10,27.
ſubire acriùs. P.1,9,26.
ſubire labores. T.1, 4, 43.
ſubitò felix, *i.e. ex improviſo*. P. 2, 17, 28.
ſublevare ſe ex ſua parte. C.17, 18.
ſublimen, *pro inferiori limine, ut placet Joſepho Scaligero*. P.2,17,57.
ſubmiſſo ſono loqui. T.3,1,22.
ſubrepere *alicui, i.e. inſinuare ſe in gratiam*. C.76, 3.
ſubrepere in artus imos. C.75,21.
ſubſcribere *votivis muneribus*. P. 4, 3, 71.
ſubſellium rei. C. 39, 2.
ſubſidio currere. P.2,18, 17.
ſubſilire, *dictum de talis luſoriis*. P. 4, 8, 45.
ſubſternere brachia collo C.63, 332.
ſubſternere ſe. *in obſcœnis*. C.63,399.
ſubſternere pontum. P.3,5,47.
ſubtemen. T.4,1, 122.
ſubtemina. C.63,327. & paſſim.

ſub-

ſubtexere carmina. T.4,1,212.
Suburra, *vicus urbis Romæ, ubi proſtabant meretrices*. Suburræ vigilacis furta. P.4,7,15.
ſuccedere, *pro bene evenire*. P.1,13,27. 3,5,48.
ſucci cari, *i.e. colores pretioſi*. T.4,2,16.
ſucci mortiferi. T.3,5,9.
ſuccreſcat proles. T.1,8,55.
ſuccumbere, *in obſcœnis*. C.108,3. furtim. T.1,9,35.
ſudes tarda. T.4,5,89.
ſudem gerere. T.1,11,65.
ſude uſta prælia nuda miſcere. P.4,1,28.
SUDOR laſſus. C.67,61.
ſudanti cortice, *i.e. reſinam diſtillante*. C.63,106.
ſudarium Setabum. C.27,7. 12,14. v. Setaba ſudaria.
ſues agreſtes, *i.e. apri*. P.2,14,22.
Suevi, *Germaniæ populi ad Rhenum*. Suevus ſanguis. P.3,2,45.
Suffenus. C.14,19.22.
ſuffigi in ſumma cruce. C.95,4.
ſuffocare *ſecunda verva*, *i.e. igne expiare*. P.4,8,84.
ſuggeſta humo caſtra coronare. P.4,4,8.
ſulcis credere ſemina. T.2,7,3.
ſulcos ſatos non habere. T.2,3,42.
Sulla litterator. C.14,9.
ſulphuris igne caput tangere. *in expiationibus*. P.4,8,86.
ſulphure luſtrare. T.1,5,11.
SULPITIA *matrona, Servij filia, uxor Cerinthi*. T.4,2. 4,3. 4,4. 4,5. 4,5. 4,7. 4,8. 4,9. 4,12.
Sulpitiæ valetudo. T.4,4. 4,11.
ſumite vires, Pierides. P.2,8,15.
ſummam ſibi ponit Apelles in Veneris tabula, *i.e. opus omnium abſolutiſſimum retur Apelles Venerem ſuam*. P.3,7,11.
ſumma ora liquor triverat. P.4,7,10.
ſunt Muſæ. P.1,8,41.
ſuperare, *pro ſupereſſe*. T.3,2,17. 4,1,28. P.4,2,57.
ſupercilia rubra. C.55,45.
ſuperciliis tecta verba remittere. P.3,6,25.
ſuperfluens. C.29,7.
ſuperi, *non inferi*, votis moventur. P.4,11,7.
ſuppernata alnus, *i.e. fiſſa in modum pernæ ſuillæ*. C.17,19.
ſupinis digitis fila formare. *geſtus nevetis*. C.63,312.
SUPPLEX. ſupplicem ad jura venire. P.1,9,3.
ſupplicem ire cervice demiſſa. P.2,11,11.
ſupplicem ſedere. P.4,5,57.
ſupplices ad pedes *procumbebant*. P.4,8,72.
ſupplicia. *dictum de malis poetis*. C.14,20.
ſuppoſita manu poma caduca excipere. P.2,21,96.
ſuppoſitis manibus oculi excidant. *juramenti genus*. P.1,15,36.
ſuprema cum venerit hora. T.1,1,73.
SURDUS, *pro muto*. P.4,5,56. ſurda, *pro muta*. P.1,7,18. 4,3,53. ſurda ſine arte lyra. P.4,5,56.
ſurdo cantare. *adagium*. P.4,8,47.
ſurda aure preces negligere. P.2,13,48.
ſurdi remiges Ulyſſis. P.3,10,34. *v. Sirenes*.
ſurge anima ex humili carmine. P.2,8,15.
Suſa, *urbs Mediæ, regia vetus Perſarum*. P.2,10,1.
ſuſcitare vulturium à capite. C.67,124.
ſuſpenſis auribus. P.3,4,8.
ſuſpenſis palmis. P.1,20,27.
SUSPIRIA ſomnos pungunt. P.3,6,27. toto lecto verſant. P.2,16,47.
ſuſpiria ducere motu tato. P.1,3,27.
ſuſpiria repetere. T.3,6,62.
ſuſpirat amores abſentes. T.1,7,41.
ſuſpirans in hoſpite. C.63,98.
ſuſurri blandi. P.1,11,13.
SUUS. ſua, *pro amica*. T.2,5,103. P.3,12,22. & alibi.
ſua, *pro uxore*. T.1,4,75.
ſuum eſſe, *i.e. ſui juris*. T.4,6,16.
ſuam eſſe cogere. P.2,3,30.

ſua

Digitized by Google

ſua fata trahere. P.4,9,65.
ſuis animis ſibi nocere. P.2,14,18.
Symplegades inſulæ in Ponto, quas olim concurriſſe antiqui fabulatores litteris mandarunt, atque inter eas Argo navim ſummam antennarum partem reliquiſſe. P.3,20,13.
SYRIA, *regio Aſiæ clariſſima, Ciliciæ conterminia, Meſopotamiæ, Arabiæ Petreæ.* C.83,7.
Syriæ. C.45,22.
Syrius ros, *i.e. Opobalſamum Palæſtinam.* T.3,4,28.
Syrium munus, *eodem ſenſu.* P.2,10,30.
Syrium nardum. T.3,6,63.
Syrium olivum, *eodem ſenſu.* C.5,8.
Syrus Palæſtinus, *fuit enim antiquitùs Paleſtina Syriæ pars.* T.1,8,18. *at Scaliger pro Syro, legit* ſuo.
SYRTES, *vada navigantibus infeſta, Africano littori proxima: quarum una major appellata.* Syrtis. C.63,156. horrenda. T.3,4,91.
Syrtes. P.3,17,7.
Syrtes flamine incerto mutantur. P.2,9,69.
Syrtes trajicere. P.3,22,16.

T

TABELLÆ pictæ ad aram Iſidis. T.1,3,28.
tabellæ *ſcriptoriæ.* P.3,21.
tabellæ *ſuffragiorum.* P.4,11,49.
tabellæ ſupplices, *i.e. epiſtolæ.* P.2,15,33.
tabellas occulto ſinu ferre. *ex lenonia diſciplina.* T.2,7,27.
tabellis ſignatis *aliquid* mandare. T.4,7,7.
tabulæ pictæ capiunt lumina. P.3,19,29.
tabulas vetuſtas anteire fama *pingendi.* P.2,2,51.
tabere, *pro amorem concipere.* P.1,15,20.
tabeſcunt lumina fletu. C.67,55.
taberna arcana. P.4,8,19.
taberna obſcuræ vitæ. P.4,8,62.
tacito labello vota ſuſpendere. C.65,104.
tacito ſinu gaudere. *in obſcœnis.* T.4,13,8.
tacito ſinu vulnera lenire. P.3,19,32.
tæda pinea. C.60,15.
tædas felicius urere, *i.e. melioribus avibus nubere.* P.3,17,25.
tædis luſtrare. *in re magica.* T.1,2,61.
tædia vitæ. T.3,2,8.
Tænarus, *Laconiæ mons, & promontorium, marmoribus ferax; unde ad inferos deſcenſum eſſe antiqui putaverant.* T.3,3,14.
Tænariæ columnæ. P.3,1,49.
Tænarius Deus, *i.e. Enipeus fluvius Peloponneſi. cur autem vocet eum Propertius Æmonium, vide Muretum in hunc locum, qui verè ſcrupoſus eſt.* P.1,13,22.
Tagus, *Luſitaniæ fluvius, arenis aureis illuſtris.* aurifer. C.29,20.
talaria Mercurii. P.2,21,57.
tali eburni. P.2,16,61.
tali ſecundi. P.4,8,45.
talorum interprete jactu. P.3,8,27.
talos mittere, *i.e. jactare.* P.2,22,26.
tam multa. T.1,7,7.
tam, *particula Propertio frequens, & ſuperabundans.*
tamen, *pro ſed.* P.2,1,76.
Tanais, *Scythiæ fluvius in paludem Mæotidem erumpens, ultimus terminus inter Aſiam, & Europam.* T.4,1,147. P.2,21,54.
TANGERE non eſt, *i.e. tangi non poteſt.* P.2,8,25. *ita Horat. Sat.* 5. *l.* 1. Manſuti oppidulo, quod verſu dicere non eſt; *aliaque apud Scriptores innumera.*
tangere, *pro libare.* P.2,1,53.
tangere, *pro tractare.* P.3,2,16.
tangere, *pro violare.* P.2,23,9.
TANTALUS, *Jovis filius ex nympha Pluto, qui ob filium Pelopem jugulatum, & Diis in convivium appoſitū, vel, ut alii exiſtimaverunt, ob arcana Deorum revelata, huic ſupplicio apud inferos damnatus eſt, ut videlicet arboris impendentis poma captaret*

ret

ret recedentia, fontique inhiaret, qui labra ſitientis falleret. Tantali ſitis inter aquas. P.3,3,64.
Tantali pœna. T.1,3,77.
Tantaleus, *pro Tantalo.* P.4,11,24.
Tantalea manus. P.2,1,68.
Tantalea ſors. P.2,13,61.
Tantalidos funera, *i.e. Niobes Tantali filia, cujus prolem Apollo & Diana ſagittis confixerunt.* P.2,21,14.
TANTUM impiorum, *i.e. inelegantium poetarum.* C.14,7.
tantum maris. P.3,3,33.
tantillum. C.96,6.
tanti ducere. P.4,11,88.
tanti eſſe. P.1,6,13. 2,13,55. 3,10,3. 4,3,63.
tanti non eſſe. T.2,3,38. 2,7,24.
tanti videri. P.1,8,3.
tanta mala. T.3,4,82.
tantumdem ſentiens, quàm ſi nulla ſit. C.17,20.
Tappo. C.101,4.
Tarbella Pyrene. T.1,8,9. v. Pyrene.
tardet, *pro tardat.* ἀρχαϊκῶς. C.60,81.
tardiorem *alicui* venire. P.2,21,1.
tardipes Deus, *i.e. Vulcanus claudicans, qui ſumitur pro igne.* C.36,7.
TARPEJUM ſaxum, *i.e. Capitolium, ita dictum à L. Tarpejo arcis præfecto.* P.3,9,45.
Tarpeii luci. P.4,8,31.
Tarpejus pater, *i.e. Jupiter Capitolinus.* P.4,1,7.
Tarpejus dux. P.4,4,93.
Tarpeja *virgo Veſtalis, quæ dum bellum eſſet inter Romanos & Sabinos, ad aquam hauriendam cauſſa ſacrorum deſcendens, Titi Tatii Sabinorum regis amore correpta eſt. Cui pepigit ſe arcem indefenſam tradituram, modò quæ milites ejus læva geſtabant, ille proditricè daturum promitteret. Quo impetrato, feſtis Palilibus hoſtes in Capitolium admiſis: verùm Tatius miſeram clypeis obrui juſſit; hos etenim quoque in ſiniſtris habebant, præter aureas armillas.* P.4,4.
Tarpeja pudicitia. P.1,16,2.
Tarquinii plures fuerunt: *primum Tarquinius Priſcus quintus Romanorum rex, poſt multa præclara geſta, opera liberorum Anci Martii è medio ſublatus: deinde Tarquinius Superbus tyrannide inſignis, & filius ejus Sextus Tarquinius, qui Lucretiam Collatini uxorem caſtiſſimam feminam violavit. Id autem facinus Junium Brutum excitavit ad reges expellendos, & magiſtratum Conſularem creandum. V. Livium l.1.* Tarquinii ſecures fractæ. P.3,9,47.
Tartarus, *locus inferorum profundiſſimus.* Tartarea mora. P.4,8,4.
TATIUS, *antiquiſſimus Sabinorum rex, qui cum Romulo decertavit, ac poſtea fœdus compoſuit.* P.4,1,30. 4,2,52. 4,4,7.
Tatii veteres. P.2,21,103.
Tatii Cures. P.4,9,74. v. Cures.
Tatia turma. P.4,4,31.
TAURUS aratra detrectat. P.2,2,18.
taurus gloria pecoris. T.4,1,209.
taurus hæret cornua in laqueis. *rudimentum hoc eſt juvencorum, priuſquam aratro jungantur. Vide Virg. 3. Georg.* P.2,23,48.
tauri cornua unca. P.2,4,19.
tauri *Regis Æetæ* flagrantes. P.3,9,9. v. Medea, Jaſon.
tauros ſervitium docere. T.2,1,42.
taurinus ſanguis. C.65,34.
Taurus, *Ciliciæ mons altiſſimus, longoque terrarum tractu extenſus.* C.63,105. frigidus. T.1,8,16.
Tauri vertex æthereus. T. ibid.
Taygetus *Laconiæ mons.* Taygeti pruina. P.3,12,13.
tegetes paternæ. P.4,5,67.
tegula curta. P.4,5,68. lædit caput ob ictum. P.4,7,52.
Teja *meretrix.* P.4,8,31.
tela ſonat latere appulſo. T.2,1,66.
telæ conductæ. T.1,7,85.
Telegonus Ææus, *Ulyſſis & Circes filius, qui per imprudentiam patrem occidit. v. Circe.* Telegoni mœnia, *i.e. Tuſculum à Telegono conditum, hodie,* Fraſcati. P.2,21,42.

Tole-

Telemachus, *Ulyſſis filius ex Penelope.* Penelopeus. C.60,229.
TELLUS in aera immenſum deſcedit. T.4,1, 19.
tellus in aere circumfuſo conſiſtit. T. 4, 1, 152.
tellus in vias patefacta. T.1,3,36.
tellus juſta. P.1,19,16.
tellus tremefacta hiatum cavo deducit. P.4,1,149.
tellus Ægyptia nullos imbres poſtular propter Nilum. T.1,8,25.
tellus *apud polos* denſa umbra abſconditur. T.4,1,155.
tellus extremis maris undis incluſa. T.4,1,53.
tellus extremis oris ſe ſubtrahens. P. 2,8,21.
tellus lenta gelu. P.4,3,39. *v.* terra.
TELUM. tela ærata. T.1,11,25.
tela caduca. P.4,2, 13.
tela remiſſa. P.3,7,54.
tela aliò trajicere. P.2,9,18.
temerè incipere. P.2,15,36.
temerè ſuſcipere. C.67, 78.
temerarius, *i.e. ſine conſilio.* P.2,7,35.
temeraria ſomnia. T.3,4,7.
temperatæ zonæ. T.4,1,165.
templa Deum, *pro cœli regionibus.* C. 65, 63.
templa ſtatuere. P.2,5,17.
templis procumbere. *geſtus ſupplicantium.* T.1,5,43.
tempus ſuum rata, *i.e. arrepto tempore.* P.4,4,81.
tempore, *pro tempeſtivè.* P.4,11,66.
tempore vinci. P. 2,17,48. *v. obſerv.*
Tempe Phthiotica, *locus amœniſſimus Theſſaliæ.* C.63,35. *v.* Phthia.
TEMPUS, *pro parte capitis.* tremulũ. C.69, 161.
tempora Baccho perfuſa. T.1,2,3.
tempora vino fervida. P.3,15,13.
tempora Caci tria. P.4, 9, 15. *v.* Cacus.
tempora aſpergere, *i. e. ſudorem excitare.* P.2,16,83.
tempora mero fundere. T.1,8,50.
tendere, *dictum de vaſta regione.* P.1, 6,31. *ita Catullus:* quacumque opulenta receſſit regia.
tenta, *in obſcœnis.* C.79, 6.
TENEBRÆ. tenebris, *pro nocte.* T.1, 7,65.2,1,76.
tenebris immundis habitare. P.3, 13, 17.
tenebris obductis ſe committere, *i.e. noctu iter carpere.* P.3,14, 5.
tenebricoſum iter. C. 3, 11.
tener, *pro minus aptus ad rem Veneris.* P.2,5,10.
tener vaccula, *i.e. vitulus.* ἀρχαϊκῶς. C.20, 14.
TENERE, *pro amplecti.* C.71,2. T.1,6, 3.1,7,41.2,7, 34. P.2,15, 37.
tenere, *pro callere.* T.1,2,51.4,1,82.
tenere, *pro captum habere.* P.4,5,38. 2, 8, 18.
tenere, *pro incolere.* P.2,21, 28.
tenere, *pro meminiſſe.* P.3,4,7.
tenere, *pro poſſidere.* T.1,1, 2. 3, 5, 21. P.4,7,93.
tentare nova limina. T.1,2,17.
tenuatus in artus exiles. P.2,16,21.
tenuis, *pro gracili.* C.87, 1.
tergeminum Cerberi caput. T.3,4,88. *v.* Cerberus.
tergo ſuſtulit orbem *Alcides.* P. 4, 9, 37.
terga tauri cava, *i.e. tympanum.* C.62, 10.
terra per orbem ſecula decurrere. T.4,1,50.
TERRA benigna, *i.e. fertilis.* T.1, 3, 62. 3,3,6.
terra falſo partu arantes deludens, *i.e. fruges diverſas à ſeminibus pariens.* ἀδύνατον. P.2,12,31.
terra herbas gerit. T.2,4,56.
terra liquores erumpit. T.4,5,86.
terra miniſtrat aquas. P.4,9,22.
terra ſit ſuper oſſa levis. *formula bene precantium defunctis.* T.2,4,50. terra non ullo pondere ſit. *idem eſt.* P. 1, 17, 24.
terra lubrica, *i.e. argilla.* T.2,6,30. infelix Prometheo fingenti. P.3,3,29.
terra Oſca, *i. e. Campana ab Oſcis Campaniæ populis.* P.4,2,62.
terra obſeſſa colono Tyrio, *i.e. Africa.*

eo. T.4,1,40.
terra Theſſala. T.2,4,56.*v.* Theſſalia.
terræ ſola. C. 62,7.
terræ via. T.2,6,3.
terræ inexpertæ ſemina committere. T.1,8,31.
terra tegi. P.2,18,44.
terræ uberes. P.1,22, 10.
terrarum orbis. T.3,3,30.
terris latis audax Hiſpania. T.4,1,134. *v.* Hiſpania.
terris redire. P.2,2,42.
terſti, *pro terſiſti.* C.65,32.
tertius annus ducitur. P.3,13,7.
teſta, *genus vaſis vinarii.* paterna. T. 1,11,43.
teſtæ, *pro urna ſepulcrali fictili.* manes accipiat. P.2,10, 32.
TESTARI *aliquem, pro deteſtari; ut ſentit Lipſius.* P.2,13,25.
teſtor, *pro vaticinor.* P.3,4, 31.
teſtis amori. P.1,10,1.
teſte, *pro teſti.* P.3,4,22.
teſtes flentes. P.4,11,99.
teſtudo, *pro lyra.* P.2,23,79.
teſtudinea Phœbi lyra. T.3,4,37. P.4, 6, 32.
tetulit, *pro tulit.* ἀρχαϊκῶς. C.62,47.
tetuliſſet reditum, *pro rediſſet.* C. 62, 47. 65, 35.
Teucer Quirinus, *i.e. Troiano è ſanguine.* P.4,6, 22.
Teuthras, *pro Cumano, ut placet Joſepho Scaligero.* P.1,11,11.
Teutones, *Germaniæ populi.* Teutonicæ opes. P.3,2,44.
texta navis pinea. C.63, 10.
texta ſolvere. P.2,7,42.
textilia varia. P.1,14, 22.
Thaïs, *meretrix Attica.* Menandrea, *quod ſcilicet in comœdiis Menandri ejus perſona ſepiùs ageretur.* P.2,5,3. pretioſa, *quod noctem carò venderet.* P.4,5,43.
Thalaſſius, *Deus nuptiarum apud Latinos, ut Hymenæus apud Græcos. Vocis originem habes ex Livio l. 1. ubi de raptu Sabinarum.* C.60, 134.
Thallus *puer* cinædus. C.25.
Thamyras cantor, *Philammonis, & Argiopę Nymphę filius, qui cum auſus eſſet ſe Muſis præferre ſuavitate carminis, viſum oculorum amiſit.* P. 2, 16, 19.
Theatrum. theatri cura. P.2,13,33.
theatra in plauſum ſtantia. P.3,16,18.
theatra nata exitio meo. P.2,16,4.
THEBÆ, *oppidum Bœotię clariſſimum, à Cadmo Agenoris filio primum extructum: deinde ab Amphione mœnibus ornatum, poſtremò ab Alexandro Magno, præter unicam Pindari poetę domum, ſolo æquatum.* P.2,19, 54.
Thebæ Amphionis lyra extructæ. P. 3,1,43. Cadmææ. P.1,7, 1. Dircææ, *à Dirce regina.* P.3,15,33. veteres. P. 2,1,21.
Thebæ deletæ. P.2,5,5.
Thebæ ſteterunt. P.2,7,28.
Thebanus Deus, *i.e. Bacchus.* P.3,16,6. *v.* Bacchus; Semele.
Thebana Æmonis domus. P. 2, 7, 84. *v.* Æmon.
Thebani duces media matre *Jocaſta* cecidere, *i.e. Etheocles & Polynices, de quibus lege Statii Thebaidem.* P.2, 8, 2.
Thebæ Ægyptiæ, *dictę Hecatompylę à centum portis.* palmiferæ. P.4,5, 25.
Thelayra Leucippi filia, *à Polluce rapta.* P.1,2,26.
Themis, *fatorum Dea.* C.67,153.
thermæ Etruſcæ. T.3,5,1.
Thermodoon, *Scythię Aſiaticę fluvius, apud quem Amazonum populus.* P. 3, 12,16. celer. P.4,4,71.
Thermopylæ, *anguſtia quędam OEtę montis, prærupto dorſo Græciam dividentis, veluti Apenninus Italiam: ubi Leonidas Lacedęmonius cum trecentis fortiſſimis viris exercitum Perſarum innumerabilem diù contudit, ac ſuſtinuit, donec ab ingruentibus inimicis obrutus, glorioſe pro patria caderet. Ibi fontes aquarum calidi, Herculi ſacri.* Thermopylę Oetææ. C.67, 54.
THESEUS, *Ægei filius ex Æthra, qui Herculis auitus magnitudinem imitatus, pleraque monſtra, & facinoroſos*

tuoſos

Digitized by Google

homines domuit; Sciron puta, Scyronem, Procuſtem, Peripheten, Minotaurum in Creta labyrintho. Hic primus Athenienſem rempublicam fundavit, muriſque patriam urbem munivit. Pirithoum familiariter dilexit, cujus auxilio fretus, ad inferos profectus eſt, ut inde Proſerpinam abduceret. At Cerbero inhibente meditatum opus perficere non potuit. Feminarum amator maximus, & deſertor fuit; utpote qui Helenam nondum viri potentem rapuerit: Ariadnam à Cretæ litore avectã in ſcopulis Naxi per ſomnum reliquerit, Phædra in ſororis locum ſubſtituta: Hippolyten occiderit, multaque alia id genus patraverit. Tandem apud Scyrios exceptus inſidiis, fœde obtruncatus eſt. C.63. P.2,1,37. 2,11,7. 2,17,29.

Theſea catina. P.1,3,1. *v.* Ariadna.

Theſeæ linguæ perjuria. T.3,6,40.

Theſeæ viæ longa brachia, *i.e. mari Athenarum.* P.3,19,24.

Theſpiæ, *oppidum inter Atticam, & Bœotiam.* Theſpia rupes. C.60,27.

Theſproti regnum *vocat Propertius locum illum, ubi Cumæ veteres fuerunt; Theſprotus enim nomen fecit Theſprotia regioni Epiri, unde profecti Ambraciota Abantes in eam Italiæ regionem devenerunt, ſedeſque poſuerunt. Joſ. Scalig.* P.1,11,3.

THESSALIA, *Græciæ regio, inter Helladem & Macedoniam poſita, ſcientia magica fama illuſtris.* C.63,26. P.1,5,6. Theſſala terra. T.2,4,16.

Theſſala ſaga. P.3,22,10.

Theſſalis umbra, *i.e. Proteſilai.* P.1,19,10.

Theſſala tela, *i.e. Achillea.* P.2,16,30.

Thetis, *Neptuni filia ex Amphitrite, uxor Pelei, mater Achillis.* P.3,5,34. Neptunine. C.63,28. Nereis *ab avunculo Nereo.* T.1,5,10.

Thetys, *Oceani conjux; quandoque pro mari ſumitur.* Thetys ultima. C.86,5.

thiaſus, *i.e. chorus.* C.62,28.

thiaſus Satyrorum. C.63,252.

Thracia, *regio poſt Macedoniã, Septemtrionem verſus.* horrida. C.4,8.

Threicia lyra *Orphei.* P.3,1,42. *v.* Orpheus.

THUS. thuris acervi. T.4,6,1.

thuris honores. T.1,8,53. P.4,5,5.

thure aras piare. P.3,8,19.

thura blanda. T.3,3,2. P.4,6,5.

thura menſtrua. T.1,3,34.

thura pia. T.2,2,3.

thura vilia. P.2,8,28.

THUSCUS Vertumnus. P.4,2,3.

Thuſci concives Vertumni. P.4,2,49. *v.* Vertumnus.

Thuſci aruſpices. T.3,4,6.

Thuſcæ lymphæ. T.3,5,29.

Thuſcis oriri. P.4,2,3. *v.* Etruria.

Thyades evantes, *i.e. Bacchi ſacrificula.* C.63,387.

thyia *genus arboris, ex qua opera maximi pretii. V. Plinium l.13. cap.16.* thyiæ thalamus. P.3,5,63.

Thyni catagraphi, *i.e. homines è Thynia regione ſtragulis intexti.* C.25,7.

Thyniaſin, *Græcus dativus, pro Thyniacis.* P.1,20,34.

Thyonianus, *cognomen Bacchi.* pro vino. C.27,7.

thyrſi, *bacilli edera, & pampinis involuti, qui à Bacchantibus geſtabantur.* C.63,256. P.3,2,35.

Thyrſis *paſtor.* P.2,23,68.

Tiberis. *Latii fluvius prope Romam, qui ante Albula vocabatur, donec à Tiberino rege ſubmerſo nomen accepit.* T.2,5,69. P.2,22,20. 3,9,42. 4,1,8. Tiberis multùm conceſſit alumnis ſuis, *recedendo ſcilicet.* P.4,2,9. Tiberim ultra. P.4,10,25.

Tiberinus, *pro Tiberis.* P.4,2,7.

Tiberina unda. P.1,14,1.

tibi gloria Dirce ducitur. P.3,13,39.

TIBIA barbara. C.63,264.

tibia Cadis Mygdoniis, *i.e. è Cadis Mygdoniæ urbe, ut explicat Joſeph. Scaliger.* P.4,6,8.

tibia *nuptialis.* P.2,6,12.

tibia projecta in Mæandrum à Pallade, quòd ora ejus deformia faceret. P.2,21,85.

tibia rauca ſuccumbat choreis, *i.e. exilis tibiæ ſonus obruatur ſtrepitu ſaltantium.* P.3,8,23.

tibicen Niloτes. *P.*4,8,39.

tibicen Phryx. C.62,22.

Tibullus Amoris *conſultus.* T.1,4. à v. 75.

Tibulli Epitaphium. T.1,3,55.

Tibur, *oppidum Latii.* P.3,14,2. Herculeum. P.2,21,43.

Tiburs. C.39,10.

Tiburtina terra. P.4,7,85.

Tigris *fluvius oritur in Armenia majore, atque in Euphratem velociſſimo itinere defluit. V. Plinium l.6. c.17.* P.3,3,4.

tigres Armeniæ. T.3,6,15. P.1,9,19. *v.* Armeniæ tigres.

TIMOR *ex amore.* P.1,11.

timor ducit notam informem in ore. P.1,5,16.

timor ultra rogum. P.3,3,68.

timore munitus. P.3,10,17.

timorem eſſe audaci. P.1,5,40.

timores vanos efficere. T.3,4,13.

tinnula vox. C.60,13.

tintinant aures. C.51,11.

Tireſias vates *Thebanus, qui ob conſpectam fortè lavantem Palladem, uſu oculorum privatus eſt. Aliam hujus calamitatis cauſam affert Ovidius l. 3. Metam. quem vide.* P.4,9,57.

Tiſiphone, *una de tribus furiis.* P.3,3,62. Tiſiphones caput furit atro angue. ibid.

Tiſiphone angues impexa pro crinibus. T.1,3,69.

Titan, *pro Sole.* T.4,1,51. 4,1,114. ortus ſuperagit. T.4,1,158.

Titanes, *terræ filii, qui Jovi bellum intulerunt, & ab eo fulminibus profligati atque interempti ſunt.* P.2,1,19. v. Gigantes.

Tithonus, *Laomedontis filius, propter elegantiam corporis ab Aurora in cælum ſublatus, eique conjugio junctus. Hunc ferunt ad id ſenii perveniſſe, ut more infantulorum cunis agitaretur; tandemque in cicadam converſum.* P.2,17,45.

Tithoni ſenecta. *P.*2,11,83.

Tities, *i.e. Titienſes, centuria equitum Romanorum ita dicta à Tito Tatio Sabinorum rege.* P.4,1,31.

Titius. T.1,4,67.

TITULUS ſub nomine. T.4,1,33.

titulus per colla pendens, *erat ſervorum venalium.* P.4,5,51.

titulis fulta domus. *P.*4,11,32.

titulis legere capta oppida. P.3,3,16.

Tityrus *paſtor.* P.2,23,72.

Tityus *Gigas, qui ob tentatam Latonæ pudicitiam, ſagittis Apollinis ad inferos detruſus eſt: ubi jecur duobus vulturibus depaſcendum præbere cogeretur, toties renaſcens, quoties abſumptum eſſet.* T.1,3,75.

Tityi volucres. P.2,15,31.

Tityo pauca novem jugera, *ob corporis nempe magnitudinem.* P.3,3,66.

TOGA laxa, *i.e. diſcincta, & ad mollitiem compoſita.* T.1,7,46. 1,9,70.

toga picta. P.4,4,53.

toga virilis. P.4,2,24.

toga effluit ſinu effuſo. T.1,7,46.

togam liberam ſumere. P.4,1,132.

tollere ſe gradibus. P.4,1,9.

tolle te à domina mea. P.2,23,14.

Tolumnius Vejentium rex, *occiſus à Cornelio Coſſo.* P.4,10,23. v. Feretrius Jupiter.

Tomyris, *regina Scytharum, & Maſſagetarum, quæ à Cyri militibus unico filio orbata, exercitum compoſuit, inque Perſas miſit, tanto ſucceſſu, ut ducenta millia hoſtium occubuerint, ipſeque Cyrus in acie perierit. Cujus caput ad reginam delatum, ejus juſſu in utrem plenum humano ſanguine conjectum eſt, cum hac inſuper exprobratione:* Satia te ſanguine, quem ſitiſti. T.4,1,144.

tonabat olim Jupiter de nuda rupe. P.4,1,7.

tondere os, *i.e. caput, ac genas.* C.60,139.

tor-

Digitized by Google

torno anguſto verſus componere. *metaph.* P.2,23,43.
toroſa cervix *leonis.* C.62,83.
torquis unca. P.4,10,44.
Torquatus Manlius. C.60.67.
Torquatus parvulus. C.60,216.
torquata columba. P.4,5,63.
torquerier. P.3,4,39.
torrida zona. T.4,1,159.
torta fluctus vertigo. P.3,5,19.
TORUS è ceſpite. T.2,5,100.
torus herbæ nativus. P.3,11,36. *ita Virg. 5. Æneid.* viridante toro conſederat herbæ.
torus mollit arma. P.4,4,62.
tori partem vindicare. P.4,3,56.
toro membra levare. T.1,1,40.
toro puro ſecubare. T.1,3,26.
toro ſedere. P.4,11,82. *v.* fractus utroque toro. *v.* lectus.
torvum eſſe *in aliquem.* T.3,6,19.
tot dies abiere. P.2,13,33.
tot millia formoſarum. P.2,19,47.
tot noctes periere. P.2,15,41.
totmoda, *i.e. omne genus rerum.* C.112, 4.
TOTUS. tota caterva in exequias venit. P.4,11,68.
totum eſſe *alicujus.* T.4,4,19.
totum eſſe *alicui.* T.4,6,3.
totum naſum fieri. C.13,4.
tota Roma ferri, *i.e. vulgari, traduci.* P.2,4,1.
toxica bibere. P.1,5,6.
TRABS, *in obſcœnis.* C.28,10.
trabs natans, *pro navigio.* C.4.3.
trabes auratæ. P.3,1,50. T.3,3,16.
trabes curvatæ in fata. P.3,20,38. *v.* Scinis.
tracta de niveo vellere. T.1,7,86.
tractus litteræ incertus. P.4,3,5.
tradere animam. C.30,7. *i.e. ſe ſuaque omnia committere.*
traducere vitæ inerti. T.1,1,5.
traduci per totam urbem, *i.e. fama differri.* P.2,16,87.
trahere, *pro allicere.* P.1,2,19.
trames per aſtra verſus, *i.e. Zodiacus obliquus.* P.4,1,103.
tranſire ante pedes. P.4,2,56.
tranſiet, *pro tranſibit.* T.1,4,23.
Tranſpadanus Catullus, *i.e. ultra Padum fluvium.* C.39,13.
TREMERE *aliquem.* P.2,8,20. 3,20, 30.
tremere ſtulto timore. P.2,23,20.
tremebat aqua picta radiis armorum. P.4,6,36.
tremebunda, *i.e. fracta voce.* C.52,11.
trepidare, *pro ſubſultare, vel jugum excutere.* P.2,2,13.
trepidans, *pro feſtinans.* C.62,43.
trepidæ res. T.2,3,21.
tria colla *Cerberi* latrantia. P.3,16,23.
tria ſuavia reperire. C.78,4.
tribus chartis omne ævum explicare. C.1,6. *v. obſerv.*
tridens Neptuni. P.2,18,48.
triens *poculi genus.* P.3,8,29.
trilinguis Cerberus. T.3,4,88.
Trinacria *dicta Sicilia ob formam Triquetram.* *v.* Sicilia. Trinacria rupes, *i.e. Ætna Siciliæ mons.* C.67, 53.
tripudia. C.62,26.
TRISTIS imber. C.67,56.
triſtem eſſe *alicui.* T.4,4,18.
triſti fronte imperitare. T.2,6,15.
triſtia facta. T.1,9,28.
Triton *filius Neptuni, è numero marinorum Deorum.* P.4,6,61.
Triton ore ſubito aquam recundens, *i.e. ſimulacrum Tritonis.* P.2,21,50.
Triton, *amnis proximus Syrtibus, apud quem Pallas primum viſa.* Tritonis hera, *i.e. Pallas.* C.63,391.
tritus, *in obſcœnis.* P.3,9,30.
trita, *pro uſitata.* P.1,16,38.
Trivia, eadem ac Diana, *ita dicta, quòd in triviis coleretur.* C.34,15. T.1,5,16.
Trivia, *pro Luna.* C.65,5.
Triviæ Deæ lumina ferre. P.2,21,40.
TRIUMPHUS avi. P.2,23,56.
triumphi feminei extrema merces. P.4,11,97.
triumpho colla dare. P.2,8,19.
triumphum agere. P.4,8,17.
triumphum capere. P.3,9,49.
triumphos ſecum fingere. P.3,16,17.

triumphalis laurus. T.2,5,5.
trochus, *orbis quidam ferreus clavicu-lis infixis, qui circumactus tinnitum edebat.* P.3,12,6.
TROJA, *vetus Phrygiæ urbs, à Troe rege ſic appellata, Græcorum dolis poſt decennale bellum deleta.* P.2,2,44. 2,19,53. 4,1,114. Troja tellus. C.64,7.
Troja bis capta *Herculis* numine, *i.e. ſemel ab ipſo Alcide ſub Laomedonte: iterum ſub Priamo, propter ſagittas Herculeas, quas attulit Philoctetes; ſine quibus capi non poterat.* P.3,1,32.
Troja fuit. P.2,7,28.
Troja obſcœna, *i.e. malo augurio condita.* C.67,99.
Troja penates profugos Romam miſit. P.4,1,39.
Troja ſepulcrum Europæ, atque Aſiæ. C.67,89.
Troja virum, & virtutum omnium acerba cinis, *i.e. ſub cujus mœnibus Heroum progenies omnino videtur cecidiſſe.* C.67,90.
Troja tecta. P.2,21,20.
Trojæ reſurgentis arma victricia. P.4,1,47.
Trojana funera. P.2,7,8.
Troica mœnia. C.63,341.
Troica ſacra. T.2,5,40.
trophæa avita. P.4,11,29.
trophæa regia. P.3,2,8.
truculenta pelagi. C.62,16.
truſare. *in obſcœnis.* C.56,6.
tu moriere tamen. P.2,7,88.
TUA, *abſolute pro uxore.* T.1,10,65. P.3,10,18.
tua, *pro amica.* P.1,9,22. v. mea, ſua.
tua vita, *blanditiarum vox.* C.67,155.
tua opera. C.1,17.
TUBA fati querela. P.2,10,20,
tuba funeſta. P.2,6,12.
tubam intermittere. P.4,4,80.
tubæ cælo auditæ. T.2,5,73.
tubæ mœſtæ, *in funere.* P.4,11,9.
tubas querulas ſtruere per oſſa rauca, *i.e. ex oſſe.* P.4,3,20.
tubicẽ conde fera murmura. P.4,4,61.
tubicen lento murmure ſaxa quatit. P.4,4,9.
Tullus. P.1,1,9. 1,6. 1,14. 1,22. 3,20.
TUMERE. *in obſcœnis.* T.1,9,36.
tumefactus. P.3,4,3.
tumefactum ſuperbire. P.4,1,63.
tumor cuſtodum. P.2,16,70.
tumor turpia facit ora. *dictum de tibicine.* P.2,21,86.
tumulo corruere. P.2,7,82.
tumulo ferta dare. T.2,4,48.
tumultus in amore. P.3,13,1.
tumultus canere, *i.e. bella.* P.2,8,11.
tunc verò. P.2,1,14.
tundere, *pro verbis inculcare.* P.4,5,35.
TUNICA media. C.66,22.
tunicam, & pallium pertundere. *in obſcœnis.* C.32,11.
tunicam ponere, *i.e. nudari.* P.2,2,56.
tunicæ demiſſæ. P.4,2,38.
tunicas dare ſcombris. C.92,8.
tunicas ſolvere. P.4,8,61.
tunicas ſolvere. *in re ſacra.* T.1,5,15.
turba minuta. P.2,20,3.
turba novella. T.2,2,22.
turbam eſſe *alicui* in locis ſolis. T.4,13,12.
turben verbere actus. T.1,5,3.
turmæ fortes ad prælia. P.2,8,7.
Turnus Rutulorum rex, *qui ob pactam ſibi Laviniam certamen habuit cum Ænea rivali, à quo interfectus eſt.* barbatus. T.2,5,50.
turpis amnis *Acheron.* P.4,7,55.
turpia viſa, *i.e. imagines ad libidinem excitantes.* P.2,5,20.
turpiter arma cadunt. T.4.2,4.
turres cavæ. P.4,10,13.
turres geminæ *Tiburtina* culminibus candidis. P.3,14,3.
Tuſculum, *Latii oppidum à Telegono conditum.* Tuſcula tellus. T.1,8,[illegible] Tuſculana via opus Meſſalæ. T. ibid.
tuſſis collo rugoſo concreſcens. P.4,5,67.
tuſſim exſpuere. C.44,7.
tutela Draconis eſt Lanuvium, *i.e. cuſtoditur à Dracone.* P.4,8,3.
tutela per agros, *i.e. agrorum cuſtodia.* P.3,11,424.

tutus credere, *i.e. non ſollicitus committere.* P. 1, 20, 52. *hic enim, ut notat Joſeph. Scalig. quemadmodum in tota Elegia, poeta ἑλληνίζει.*
tutum ire. P.2,23,45.
tympana. P.3,2,28.
tympana mollia pulſare. P.3,15,33.
Tyndarus, *Ledę maritus, vitricus Helenę, Caſtoris, & Pollucis.* Tyndaris Helena. P.2,21,87. 3,6,30.
Tyndaridæ optati, *i.e. ſidera Caſtoris, & Pollucis, navigantibus fauſta.* P. 1, 17, 16.
tympanum, *pro tympano.* C.62,8.
Tyro, *Salmonei filia, quę amore Enipei fluvij ſuccenſa, cum ipſo in aquis concubuit.* candida. P.2,19,51. v. Salmonis.
TYROS, *Phœnices oppidum, priùs inſula, poſteà verò Alexandri Magni oppugnationibus continenti adiunctũ. Ab eo profecti coloni Carthaginem in Africa condiderunt. Ejus autem purpura ſcriptoribus priſcis celebratiſſima.* T.2,6,40. 4,2,16. Cadmæa, *quod ibi regnaverit Agenor Cadmi pater.* P.3, 11,7.
Tyros turribus vaſtum maris æquor proſpectat. T.1,8,20.
Tyro ex ipſa dona tollere. P.2,13,18.
Tyria aqua. P.4,5,22.
Tyrius colonus. T.4,1,140.
Tyrii intexti. C.63, 308. *ſic apud Virg. Georgicon 3. intexti Britanni.* v. Thyni catagraphi.
Tyrii primi omnium navigarunt. T. 1,8,20.
Tyrius murex. T.2,4,28.
Tyrius torus. T.1,1,63.
Tyria palla. T.4,2,11.
Tyrio ſinu apta. T.1,10, 70.
Tyrium ſubtemen. T.4,1, 122.
Tyriæ veſtes. T.1,8, 47. fallunt *amantium* lumina. P.3,12,27.
Tyria vellera. P.4,3,34.
Tyrrhenum mare, *pars illa Mediterranei, quę Italiam alluit prope Siciliam. Hoc Latini dixerunt Inferum, & Thuſcum.* Tyrrhena arena. P. 1, 8, 11.
Tyrrheni nautæ in Delphinas verſi, *quòd Bacchum ſub ſpecie pueri latentem, ac Naxum petere cupientem, doſis adorti eſſent. v. Ovid. 3. Metamorph.* P.3,15,25.

V

VAcca Io. P.2,19,18. v. Io.
vaccula, *pro vitulo.* ἀρχαϊκῶς. C.20, 14.
VACARE, *pro viro carere.* P.1,7,55.
vacuo lecto tabeſcere. P.3,4, 23.
vacuo lecto vivere, *i.e. cœlibem, caſtamque vitam agere.* P.2,2,5.
vacui, *pro pudici.* P.2,22,21.
VADA fluvia. P.1,7,48.
vada iniqua. P.1,17,10.
vada lenta *inferorum.* P.4,11,15.
vada remis pulſa. C.63,58. P.4,2,8.
vadis onuſta ſidit navis. P.2,11,30.
vadimonia. P.4,2,57.
væ te. C.67, 91.
vagus animi. C. 62, 4.
vage, *pro vagus.* P.4,1,73.
vagæ puellæ, *i.e. inſtabiles.* P.1,5,7.
VALEAT, *i.e. procul abeat.* P.3,1,7.
valeat Venus, & puellæ. T.2,6,9.
valeatis amici, tuq; puella. P.3,19,15.
valeant fruges, *i. e. nil moror fruges.* T.2, 3,39.
valens, & æger *relativa.* P.2,15,56.
Valerius Corvus, *ita dictus, quòd ei contra ingentis magnitudinis Gallum Senonem pugnanti, corvus in vertice galeę inſederit, & inter pugnandum ora, oculoſque hoſtis verberaverit.* P.3, 9, 64.
Valgius, *poeta Epicus, cuius opera, preter pauculos verſus, penitus interciderunt.* T.4,1,181.
vallis alarum. *metaph.* C. 68, 6.
valles inſidiis claudere. T.1,4,44.
vallum ducere. T.4,5,85.
vallum ab arbore carpere. P.4,3,19.
vallo acerno præcingere. P.4,4,7.
valuas reſupinare. P.4,8,51.
vanum, *pro mendacio.* P.3,4,5.
vappa, *pro nihili homine.* C.28, 5.
variare, *neutra ſignificatione.* P.2,4,11. 4,2,13.

triumphalis laurus. T.2,5,5.
trochus, *orbis quidam ferreus claviculis infixis, qui circumactus tinnitum edebat.* P.3,12,6.
TROJA, *vetus Phrygiæ urbs, à Troe rege ſic appellata, Græcorum doli poſt decennale bellum deleta.* P.2,2,44. 2,19,53. 4,1,114. Troja tellus. C.64,7.
Troja bis capta *Herculis* numine, *i.e. ſemel ab ipſo Alcide ſub Laomedonte: iterum ſub Priamo, propter ſagittas Herculeas, quas attulit Philoctetes; ſine quibus capi non poterat.* P.3,1,32.
Troja fuit. P.2,7,28.
Troja obſcœna, *i.e. malo augurio condita.* C.67,99.
Troja penates profugos Romam miſit. P.4,1,39.
Troja ſepulcrum Europæ, atque Aſiæ. C.67,89.
Troja virum, & virtutum omnium acerba cinis, *i.e. ſub cujus mœnibus Heroum progenies omnino videtur cecidiſſe.* C.67,90.
Trojæ tecta. P.2,21,20.
Trojæ reſurgentis arma victricia. P.4,1,47.
Trojana funera. P.2,7,8.
Troica mœnia. C.63,341.
Troica ſacra. T.2,5,40.
trophæa avita. P.4,11,29.
trophæa regia. P.3,2,8.
truculenta pelagi. C.62,16.
truſare. *in obſcœnis.* C.56,6.
tu moriere tamen. P.2,7,88.
TUA, *abſolutè pro uxore.* T.1,10,65. P.3,10,18.
tua, *pro amica.* P.1,9,22. v. mea, ſua.
tua vita, *blanditiarum vox.* C.67,155.
tua opera. C.3,17.
TUBA fati querelà. P.2,10,20,
tuba funeſta. P.2,6,82.
tubam intermittere. P.4,4,80.
tubæ cælo auditæ. T.2,5,73.
tubæ mœſtæ, *in funere.* P.4,11,9.
tubas querulas ſtruere per oſſa rauca, *i.e. ex oſſe.* P.4,3,20.
tibicē conde fera murmura. P.4,4,61.
tibicen lento murmure ſaxa quatit. P.4,4,9.
Tullus. P.1,1,9. 1,6. 1,14. 1,22. 3,20.
TUMERE. *in obſcœnis.* T.1,9,36.
tumefactus. P.3,4,3.
tumefactum ſuperbire. P.4,1,63.
tumor cuſtodum. P.2,16,70.
tumor turpia facit ora. *dictum de tibicine.* P.2,21,86.
tumulo corruere. P.2,7,82.
tumulo ſerta dare. T.2,4,48.
tumultus in amore. P.3,13,1.
tumultus canere, *i.e. bella.* P.2,8,81.
tunc verò. P.2,1,14.
tundere, *pro verbis inculcare.* P.4,5,35.
TUNICA media. C.66,22.
tunicam, & pallium pertundere. *in obſcœnis.* C.32,11.
tunicam ponere, *i.e. nudari.* P.2,2,56.
tunicæ demiſſæ. P.4,2,38.
tunicas dare ſcombris. C.92,8.
tunicas ſolvere. P.4,8,61.
tunicas ſolvere. *in re ſacra.* T.1,5,15.
turba minuta. P.2,20,3.
turba novella. T.2,2,22.
turbam eſſe *alicui* in locis ſolis. T.4.13,12.
turben verbere actus. T.1,5,3.
turmæ fortes ad prælia. P.2,8,7.
Turnus Rutulorum rex, *qui ob pactam ſibi Laviniam certamen habuit cum Ænea rivale, à quo interfectus eſt* barbatus. T.2,5,50.
turpis amnis *Acheron.* P.4,7,55.
turpia viſa, *i.e. imagines ad libidinem excitantes.* P.2,5,20.
turpiter arma cadunt. T.4.2,4.
turres cavæ. P.4,10,13.
turres geminæ *Tiburtina* culminibus candidis. P.3,14,3.
Tuſculum, *Latii oppidum à Telegono conditum.* Tuſcula tellus. T.1,8,7.
Tuſculana via opus Meſſalæ. T. ibid.
tuſſis collo rugoſo concreſcens. P.4,5,67.
tuſſim exſpuere. C.44.7.
tutela Draconis eſt Lanuvium, *i.e. cuſtoditur à Dracone.* P.4,8,3.
tutela per agros, *i.e. agrorum cuſtodia.* P.3,11,4,14.

tutus

tutus credere, *i.e. non ſollicitus committere*. P. 1, 20, 52. *hic enim, ut notat Joſeph. Scalig. quemadmodum in tota Elegia, poeta ἑλληνίζει.*
tutum ire. P.2,23,45.
tympana. P.3,2,28.
tympana mollia pulſare. P.3,15,33.
Tyndarus, *Ledę maritus, vitricus Helenę, Caſtoris, & Pollucis.* Tyndaris Helena. P.2,21,87. 3,6,30.
Tyndaridæ optati, *i.e. ſidera Caſtoris, & Pollucis, navigantibus fauſta.* P. 5, 27, 16.
typanum, *pro tympano*. C.62,8.
Tyro, *Salmonei filia, quę amore Enipei fluvij ſuccenſa, cum ipſo in aquis concubuit.* candida. P.2,19,51. *v.* Salmonis.
TYROS, *Phœnices oppidum, priùs inſula, poſteà verò Alexandri Magni oppugnationibus continenti adiunctũ. Ab eo profecti coloni Carthaginem in Africa condiderunt. Ejus autem purpura ſcriptoribus priſcis celebratiſſima.* T.2,6,40. 4,2,16. Cadmæa, *quod ibi regnaverit Agenor Cadmi pater.* P.3, 11,7.
Tyros turribus vaſtum maris æquor proſpectar. T.1,8,20.
Tyro ex ipſa dona tollere. P.2,13,18.
Tyria aqua. P.4,5,22.
Tyrius colonus. T.4,1,140.
Tyrii intexti. C.63, 308. *ſic apud Virg. Georgicon 3. intexti Britanni.* *v.* Thyni catagraphi.
Tyrii primi omnium navigarunt. T. 1,8,20.
Tyrius murex. T.2,4,28.
Tyrius torus. T.1,1,63.
Tyria palla. T.4,2,11.
Tyrio ſinu apta. T.1,10, 70.
Tyrium ſubtemen. T.4,1, 122.
Tyriæ veſtes. T.1,8, 47. fallunt *amantium* lumina. P.3,12,27.
Tyria vellera. P.4,3,34.
Tyrrhenum mare, *pars illa Mediterranea, quę Italiam alluit prope Siciliam. Hoc Latini dixerunt Inferum, & Thuſcum.* Tyrrhena arena. P. 1, 8, 11.
Tyrrheni nautæ in Delphinas verſi, *quòd Bacchum ſub ſpecie pueri latentem, ac Naxum petere cupientem, dolis adorti eſſent. v. Ovid. 3. Metamorph.* P.3,15,25.

V

VAcca Io. P.2,19,18. *v.* Io.
vaccula, *pro vitulo. ἀρχαϊκῶς.* C.20, 14.
VACARE, *pro viro carere.* P.1,7,55.
vacuo lecto tabeſcere. P.3,4, 23.
vacuo lecto vivere, *i.e. cœlibem, caſtamque vitam agere.* P.2,2,5.
vacui, *pro pudici.* P.2,22,21.
VADA fluvia. P.2,7,48.
vada iniqua. P.1,17,10.
vada lenta *inferorum.* P.4,11,15.
vada remis pulſa. C.63,58. P.4,2,8.
vadis onuſta ſidit navis. P.2,11,30.
vadimonia. P.4,2,57.
væ te. C.67, 91.
vagus animi. C.62, 4.
vage, *pro vagus.* P.4,1,73.
vagæ puellæ, *i.e. inſtabiles.* P.1,5,7.
VALEAT, *i.e. procul abeat.* P.3,1,7.
valeat Venus, & puellæ. T.2,6,9.
valeatis amici, tuq; puella. P.3,19,15.
valeant fruges, *i.e. nil moror fruges.* T.2, 3,39.
valens, & æger *relativa.* P.2,15,56.
Valerius Corvus, *ita dictus, quòd ei contra ingentis magnitudinis Gallum Senonem pugnanti, corvus in vertice galeę inſederit, & inter pugnandum ora, oculoſque hoſtis verberaverit.* P.3, 9, 64.
Valgius, *poeta Epicus, cuius opera, preter paucul os verſus, penitus interciderunt.* T.4,1,181.
vallis alarum. *metaph.* C. 68, 6.
valles inſidiis claudere. T.1,4,44.
vallum ducere. T.4,5,85.
vallum ab arbore carpere. P.4,3,19.
vallo acerno præcingere. P.4,4,7.
valuas reſupinare. P.4,8,51.
vanum, *pro mendacio.* P.3,4, 5.
vappa, *pro nihili homine.* C.23, 5.
variare, *neutra ſignificatione.* P.2,4,11. 4,2,13.

Vario figura miſtus. P.3,22,5.
varios modos ore incinere. P.2,16,6.
Varro *Atacinus, poeta Epicus, qui Argonautica ex Apollonio Rhodio conſcripſit.* P.2,23,85.
Varius. C.10.22,1.
vaſto mari elucere *in re magica.* P.3,22,10.
Vatinius *vir nequam.* C.52,3.
Vatinianum odium, *i.e. quo Catullus oderat Vatinium.* C.14,3.
Vatiniana crimina. C.53,2.
ubera impreſſa. P.2,23,70.
ubera lactis. T.1,3,46.
ubera lacte adulta. C.20,11.
ubertim. C.65,17.
udis luminibus reſpicere. P.2,6,10.
vecors rixa. C.40,4.
VEHERE. vehi pennis per aera. T.4,1,210.
vehi per inania. T.4,1,131.
vexerit, *pro vexit.* P.3,9,29.
vectari in aera dorſo Pegaſeo. P.2,21,55. *v.* Pegaſus.
vector, *pro viatore.* P.4,7,84.
Veii, *oppidum Etruriæ, à M. Furio Camillo disjectum.* P.4,10,24.
Velabrum, *vicus Romæ prope Aventinum.* T.2,5,33.
Velabra ſtagnabant ſuo flumine. P.4,9,5.
velle. *in obſcænis.* C.8,9. T.1,4,49.
velle, *pro amare.* T.4,5,10.4,11,4.
vellera bis madefacta, *i.e.* διβαφα. T.4,2,16.
vellera in gladios ſecta, *i.e. chlamys, trachis, ſive lineis diſtincta, gladiorum ſimilitudine.* P.4,3,34.
vellicare *aliquem. metaph.* P.2,4,8.
VELUM. vela grandia rati parvæ inepta. P.3,7,4.
vela Lechæo feſſa. P.3,19,19. *v.* Lechæum.
vela cruenta dedit Atrides. P.4,1,112.
vela ducere. P.1,6,2. in incertum agere. P.2,18,36. pandere. P.2,15,50. ſolvere. P.1,17,26.
vela date à lecto. *metaph.* P.3,18,2.
vela permittere, *i.e. poteſtatem facere.* T.1,10,25.
vela ſecunda dare, *i.e. favere.* P.3,15,2.
velifera carina. P.3,7,35.
velificare. P.4,9,6.
velificari. P.2,19,40.
vela ſinnoſa theatro fluitantia. P.3,16,13. pendentia. P.4,1,15.
VENARI animo ſtudioſo. C.113,1.
venandi ſtudium. T.4,3,23.
venatio. T.4,3.
venator Adonis. P.2,10,54.
venalia mittere. P.4,5,25.
vendere ſe muneribus peregrinis. P.1,2,4.
vendere formam. T.1,10,51.
VENENUM deprenſum. P.2,21,77.
veneni quidquid. T.2,4,58.
veneno tentare. P.2,9,19.
venena labris ſubeuntia. P.2,18,68.
venena tetra. T.3,5,10. P.2,17,11.
venena trita in manus ſumere. P.2,13,70.
veneni plena oratio. *metaph.* C.44,12.
venenum vitæ. *metaph.* C.76,5.
venena, *i.e. mali poetæ.* C.14,19.
venerari, *i.e. ſupplicem ſe gerere.* P.2,15,33.
veneranda, *pro pulchra.* T.1,8,56. *v. obſerv.* T.4,2,10.
veniam pudentem petere. C.15,2.
venia tua. P.2,17,40.
VENIRE ad fata, *i.e. mori.* P.2,10,39. ad fœdera. P.4,8,71.
venire contra, *i.e. obvium fieri.* P.1,11,25.
venire in honorem tumidum. P.2,17,15.
venire in ſuos ignes, *i.e. accedere ad ſuos amores.* P.2,23,44.
venire mollem ad aratra. *dictum de juvenco.* P.2,2,12.
venire. *dictum de amica.* P.2,11,20. 2,13,108. 2,16,43. 3,19,8.
venit epiſtola. P.3,14,1.
venturus paucis luciferis. P.2,14,28.
ventitare. C.8,4.
venire in ora, *i.e. fama traduci.* P.2,1,2. 3,1,24. 3,7,32.
venire, *pro eſſe.* T.1,1,64. 1,9,15. 4,2,12.

32. P.1,15,4. 1,18,14. 2,17,38. 2,23, 81. 3,11,49. 3.13,2. 4,4,56.& alibi.
venire, *pro accidere*. P.2,16,2.
venire, *dictum de naſcentibus plantis*. P.1,2, 10. *ita Virg*. 1.*Georg*. Hic ſegetes, illic veniunt felicius uvæ.
venter mendax. C.66, 48.
VENTUS, & ignis eripiant opes. T. 2,4,40.
ventus & unda rapit quidquid jurarunt. P.2,19,8.
ventus, qui bene vela fert in Italiam. P.4,3,40.
ventum opponere, *i.e. leviſſima quæque pignori dare*. P.1,6, 17.
vento quolibet ire. P.1,8,4.
venti carbaſei. T.3,2,21. *v. obſerv*.
venti flamina tenuerunt. T.4,1,125.
venti per mare vecti *ab Ulyſſe*. T.4,1, 58. *v*. Ulyſſes.
venti ſalo ſuperant. P.3,3,51.
venti ſubſidentes. P.1,8, 15.
ventos rogis petere. P.4,7,31.
ventolæ alæ *Cupidinis*. P.2,9,5.
ventilare facem. P.4,3,50.
VENUS, *Amorum Dea, quæ nata fertur ex genitalium Cœli partium cruore, quas amputavit Saturnus, & in mare projecit; Idcirco à pelagi ſpuma Aphrodite appellata eſt. Conceptam vero ajunt in concha, & prope Cythera inſulam emerſiſſe, vectam deinde in Cyprum. Hæc poſteà inſigni pulchritudine, multorum Deorum animos movit, præcipuè Martis, qui eam licet nuptam Vulcano ſolicitare non deſtitit, donec ambo rete impliciti riſui Numinum exponerentur, ita pœnas irato marito perſolventes. Huic ſacri fuerunt paſſeres, & columbæ, animalia ſalaciſſima*. P.2,10,56.
Venus bona. C.60, 202.
Venus domina. P.3,2, 31. regina. P.4, 5,63.
Venus concha vecta. T.3,3,34. è mari nata. T.1,2,40. è ſanguine. T.1, 2, 39. Martis adultera. T.4,2,3. Martis libidine corrupta. P.2,21,89. nocturnorũ ſacrorũ miniſtra. P.3,8,30.
Venus aſpera, & difficilis. T.1,10,20. ultrix. T.1,9,28. triſtis. P.1,14,16.
Venus afflat amores. T.2,4, 57. dolet ſibi conferri mulierem. P.2,19,9. ex Olympo ſpectat. T.1,7, 89. exercet amaras noctes in amantem. P.1, 1, 33. fit comes excluſis. P.3, 14, 20. fortes adiuvat. T.1,2,16. optat opes. T.2, 6, 33. ventilat facem *coniugalem*, ut vivat. P.4,3,50.
Venus cauſa fuit *diſceſſus*. P.4,8,16.
Venus mittetur fruſtra, & deficiet. T.4,13,14.
Venus ne ſit illi amica. P.2,15,38.
Venus non te negligit. *venuſtus es, ἐυχαρις*. C.60,198.
Venus vexit arma ſui Cæſaris. P.4, 1, 46.
Venus Apellea. P.3,7,11.
Veneris aheneum, *i.e. compedes*. P.3,22, 13. *v. obſerv*. aræ. T.4,13, 23. bella. T.1,11,53. furta. T.1,2,34. militia. P.4,1,137. periuria. T.1,4,17. prælia. P.3,3,24. pueri, *i.e. Amores*. P.4, 1, 138.
Veneris proles *Cæſar*. P.3,3,19.
Veneris ante pedes volvi. *ſupplicum geſtus*. P.1,5,12.
Veneris faſtus compeſcere. P.3,15, 3.
Veneris præcepta ferre. T.1,4,79.
Veneris vinclis colla ſubdere. T.1,5, 48.
Veneri ſacra columba. P.4,5,63.
Veneri mollire. P.4,5,5.
Veneri ponere vota, *i.e. ceſſare à votis Veneris. ſuſpicor tamen legendum*: Veneris. P.2,14,18.
Veneri ſervire. T.4,5,13. apertè. T.2, 3, 29.
Veneres, Cupidineſque. C.3,1 13,12.
veneres omnes omnibus ſurripuit. C. 85, 6.
venus, *pro libidine*. venus auſpicatiſſima. C.45, 26. dormiens. *in obſcœnis*. P.3,4,34. furtiva. T.1,9,57. ignota. P.4,8,34. mutua. T.1,7,14.
venus concitat arma dulcia. *in obſcœnis*. P.3,18,18.
venus opes exhaurit. P.3, 11, 2.
venus deſeruit. T.1,6,4.
venerem committere in cœco motu.

P.2,12,11.labore colere.*in obſcœnis.* P.2,16,22.jungere.T.1,10,76.4,13,2. promittere.P.4,5,33.tractare. T.1, 1,87.trivio committere.*in obſcœnis.* P.4,7,19.vendere. T.1,4,53.
veneres canere.P.2, 8, 11.
venus, *feliciſſimus talorum jactus.* P.4, 8,45.
ver ætatis. C.67, 15.
ver purpureum. T.3,5,14.
Verannius. C.9.12,16.28.
Veranniolus. C.12,17.47,3.
verbenæ. *in re ſacra.* P.4,3,57.
VERBERE torto tergum ſecare. *pœna ſervorum.* T.1,10,22.
verbera ſervilia. T.1,7,43.
verbera ſetoſa movere *Lupercorum erat.* P.4,1,25.
verbera torta. T.1,7,52.
VERBUM non facere, *i.e.ne* mutire quidem. C.73,6.
verbo mutari. P.2,4,13.
verbo violare numina. T.1,5,37.
verba foro tonantia. P.4,1,134.
verba mala mista cum ſaxis. P. 4,5, 76.
verba mero errantia. P.2,23,22. libera. T.1,10,26.
verba minora Deo. P.4,9,32.
verba pigenda. P.4, 1, 76.
verba pondus habentia. P.3,5,68.
verba Veneris, ac Minervæ *ſuffragio* probata.P.1,2,30.
verba coierunt nobis vix decem.P.3, 13,8.
verba cadunt Zephyro, *i.e.irrita vento rapiuntur.*P.1,16,34.
verba mala de me fuerunt. P.2,7,58.
verba *alicujus* colere. P.3,1,48.
verba certo pede cantare. T.2,1,52.
verba componere. P.2,23,41.
verba dare nomine *amicæ ſuppoſito.*P. 2,16,88.
verba fateri. P.3,22, 11.
verba ferre. P.4,5,54.
verba fortia ſingultu cadentia.P.1,5, 14.
verba jacere.P.2,1,87. jactare.P.3,9,7.
verba loqui in nullo pondere. *i.e. incerta, perplexa.* P.2,16,44.
verba mittere per fores rimoſas. P.2, 13,72.
verba perdere ſono pecudis. P.2,22, 10.
verba pudenda dicere ad limen iratæ. T.2,1,74.
verba ſecunda præbere. P.3,11,42.
verbis eripere &c. *i.e. facundia efficere, ut res aliter atque eſt videatur.* T. 1,10,35.
verbis non parcere, *i.e. loquacem, & glorioſum eſſe.* P.2, 19,13.
verba levis Cynthia. P.2,4, 28.
verna garrulus. T.1,5,26.
vernarum turba. T.2, 1, 23.
Verona, *oppidum Galliæ Ciſalpinæ, Catulli & Plinii ſenioris patria.* C.35,3. 67,27. Brixiæ filia. C.66,34.
verrere. verſi foci. P.3, 11,42.
verſare animum *alicujus.* P.4,5, 6.
verſare toto lecto. P.2,16,47.
verſantem turbine leti. C.63,149.
VERSUS durus. P.2,1,41. æternus.T. 4,1, 34. exactus tenui pumice. P. 3, 1, 8.
verſu, *pro verſui.* P.2,1,41.
verſu pio mœnia diſponere.P.4,1,57.
verſus facere *alicujus* nomine, *i.e. in gratiam.* P.4,7,77.
verſibus *alicujus* inſignem eſſe. P. 3, 22, 4.
VERTERE aures ad pacē. P.2,10,15.
vertere in auriculas, *neutra ſignificatione.* P.1,16,28.
vertere in melius. T.3,4,95.
vertere ſe in *alicujus* mores.P.4,5,45.
verti in oſſa. T.3,2, 26.
vertentis anni fructum percipere. P. 4,2,11.
verſo cardine ſonat janua. T.1, 2, 10.
verſæ catinæ. P.2,13, 39.
vertex Parnaſſi lauriger. P.3,11, 55.
vertex turriger Cybelles.P.3,15,35.
Vertumnus, *antiquiſſimus Tuſcorum Deus, cujus cultus, Thuſcis everſis, ad Romanos translatus.* T.4, 2,13. P. 4, 2.
veru latus præfigere.T.1,7,55.
verum. vera gemunt. C.65, 18.
verior, *pro fidelior.* P.2,20, 34.

vefci

veſti laurus ſacras. T.2,5,63.*v.obſer.*
veſper noctes inducit. P.4,3,29.
VESTA. *Duæ fuerunt Veſtæ, quarum prima cenſebatur una & eadem cum terra, ſecunda verò una & eadem cum igne. Hanc potiſſimùm Romani miniſterio virginum coluerunt, de quibus vide Juſtum Lipſium peculiari ſyntagmate.* Veſta caſta. P.2,20,27.
Veſta favillæ Iliacæ tutela felix. P.4, 4, 69.
Veſta pauper *in rudimentis Romanæ urbis.* P.4,1,21.
Veſta pudenda probro *Tarpejæ.* P.4,4, 36. *v.* Tarpeia.
Veſta repoſcit ignes commiſſos. P.4, 11, 53.
Veſtæ ſacræ lumina fatalia. P. 3, 3, 11.
Veſtales flammæ. P.4,4,18.
Veſtales foci. T.2,5,54.
VESTIGIA, *pro pedibus.* C.63,162. P.2, 13,27. 1,3, 9.
veſtigia rixæ nocturnæ. *in obſcœnis.* C. 65, 13.
veſtigia preſſo toro apparentia. P. 2, 20, 35.
veſtigia ebria trahere. P.1,3,9.
veſtigia externa ſint in lecto. T.1,10, 57.
veſtigia juncta famæ *alterius* tenere. P.3,7,33.
veſtigia lumbis excuſſis agitare. *in obſcœnis.* P.2,13, 27.
veſtigia parva culpæ dare. *i.e. paulatim à vitæ ſeveritate deficere.* P.1, 5, 25.
veſtigia ponere. T.4,1,13. lecto. P.2,7, 93.
VESTIS Coa. T.2,4,29.
veſtis lacertis pendens. P.3,4,13.
veſtis pura, *in ſacris.* T.1, 11, 27. 2, 1, 13.
veſtis pura, *quæ poſt puerilem prætextã à grandioribus natu induebatur.* C.67, 15.
veſtis honores generoſi, *quibus efferebantur defunctæ matronæ, quarum filii curules magiſtratus geſſiſſent.* P.4, 11, 61.
veſtem è membris perſcindere. T. 1, 11,61. P.2,12,18.
veſtem ſepoſitam inducere. T.2,5,7.
veſtes Coæ tenues. T.2,6, 35.
veſtes de corpore ſcindere. P.2,4,21.
veſtes & amictus mutare. T.1,9,13.
veſtitum cubare. P.2,12, 17.
veſtra ſævitia, *i.e. formoſorum.* C.96,6.
veſtri mores, *i.e. viriles. Dictum ex ore feminæ.* P.2,20, 32.
veternum ſtolidum. C.17, 24.
Vettius. C.54, 3. 95.
vetus parma vacat in templo. P.2,17, 44.
veteres ſenes. T.1,9,50.
veteres Veii. P.4,10,27. *v.* Veii.
vetuſtas faciem mutat. P.2,2,67.
VIA cæca, *i.e. occulta.* P.2,1,76.
via non operoſa votis nautarum. P. 4, 6, 18.
via non tempeſtiva. T.4,8, 6.
via perfida, *i.e. occulto periculo fallax.* P.4,4,49.
via Sacra. P.2,16,62. *v.* Sacra via.
via trita pede humano. T.4,13,10.
via ducit. P.2,1,85. 2,21,44.
via longa deterit pedes invalidos. T. 1,10, 15. puellas mutat. P.1, 12, 11. ſolvit amore. P.3,19,2.
via *mortis* mala, ſed cunctis terenda. P.3,16,22.
via ſonat. P.3,16,4.
via torta lecto ſtamine patuit, *i. e. Labyrinthi errores Ariadnæ filo Theſeus ſuperavit.* P.4,4,42.
viam cœli aſpicere, *i.e. Aſtrorum ſcientiæ ſtudere.* P.4,1,107.
viam efficere. T.1, 6, 28.
viam vorare. *metaph.* C.35, 7.
via ſua ire, *i.e. more proprio vivere.* P.2, 17, 50.
viæ lymphæ indociles, *i.e. ſine arte.* P. 1,2,12.
vias multas inire. P.2,22, 8.
Vibennii *nequam homines.* C.33.
VICES. vicem curare alicujus rei, *i.e. eventum, fortunam.* C.63, 69.
vices miſeræ. P.1,13,10.
vices inverſas annus duxerit. P.1, 15, 30.

vices lege alterna rependere. P.4,4,58.
vicinia cæli. T.4,1,168.
victima cornua inaurata. T.4,1,15.
victimam *alteri* corruere. P.4,10,15.
Victor. C.79,7.
Victoria ſuper puppes volitat. T.2,5,47.
vicus Thuſcus *Romæ*. P.4,2,50.
VIDERE. vidi ego. P.1,13,14.4,5,65.
viderit. P.2,12,22.
videor venire flammeum. C.60,122.
viſus eram recubans. P.3,2,1.
viduæ puellæ dormiunt. P.2,22,17.
vigeſimus annus miſero ſteterat. P.3,16,15.
vigil, *pro excubitore*. P.4,4,94.
vigilax. P.4,7,15.
vigilare alio nomine, *i.e. alia cauſa inſomnem noctem ducere*. P.1,9,28.
vilis. vilem aquam jejuno negare. P.3,13,18.
vilem eſſe *alicui*. P.1,8,2.
vilia membra, *pro pudendis*. T.1,4,63.
villicæ. C.60,135.
villoſa veſtis. T.1,9,68.
vimen junceum. C.19,2. junci. T.2,13,15.
vince mari, jam terra tua eſt. P.4,6,39.
VINCIRE mentem Lyæo. P.3,3,43.
vinctus manus in terga. P.3,22,4.
vinctus roto collo. P.1,13,15.
vinctum ad aras conſidere. T.4,13,23.
vinctum habere. T.1,10,79.
vinctum retinere. T.1,1,55.
vincto pede canere. T.4,1,36. *i.e. verſus conſcribere*.
vincula bina pedibus trahere. P.4,8,80.
vincula cadunt fune detrito. P.3,5,24.
vincla, & verbera *ſervorum*. T.2,3,48.
vincla pedum. T.1,7,44.
vincla parare. P.2,20,6.
vincla remittere. T.2,4,4.
vindicat ſe ara caſa ſummota. P.4,9,56.
vindice *aliquo* fretus. P.4,6,41.
vinea longa tegebat opus inductum. *genus machinæ militaris*. P.4,10,34. v. obſerv.
VINUM. vini damna. P.2,22. à verſ. 27. vires. T.1,8. à verſ. 37.
vino curas depellere. T.1,6,1.
vino *feſtum* diem celebrare. T.2,1,29.
vino perire. P.2,22,31.
vina jocoſa. T.3,6,20. prælis eliſa. P.4,6,73.
vina caput ſubeunt. P.4,2,30.
vina colere. T.3,6,20.
violæ luteæ. C.19,12.
violas tondere. P.3,11,29.
vipera ſibilet in tumulis. P.4,7,53.
VIR funeſtus, *i.e. viri ſtatua in uſus veneſica conſicta; vel, ſi mavis, cadaver mortui*. P.3,4,30.
vir mediur. *in obſcœnis*. C.79,6.
virum expectare. *in obſcœnis*. P.3,2,20.
virum ſimulare, *meretricium eſt*. P.4,5,29.
virum unum tenere. P.4,11,94.
viri auſteri. P.3,2,50.
viri præteriti, *i.e. vita functi*. P.2,10,52.
viri ſilvicolæ. P.3,11,34.
viros emerere, *in obſcœnis*. T.1,10,61.
Virdomarus, *Germanorum dux, a Claudio Marcello interfectus*. P.4,10,41.
vires ad effectum dare. P.3,7,27.
virgarii calathiſci. C,63,319.
virgatæ braccæ. P.4,10,43.
Virgiliæ, *cæleſtia ſidera*. tardæ. P.1,8,10.
Virgilius *Maro Mantuanus, poetarum princeps*. Virgilii laudes. P.2,23. à verſ.61.
VIRGO honor jejuni ſerpentis. P.4,8,6. *v. obſerv.*
virgo marito deducta. T.3,4,31.
virgo Patrima. C.1,9. v. Patrima virgo.
Virgo, *cæleſte ſidus*. C.65,65. v. Erigone.
virgines Muſæ. P.2,21,29.
virginum Veſtalium palla. P.4,4,60.
virginea Scyllæ figura *pube tenus*. T.3,4,89. v. Scylla.
virginei calathi. P.3,11,30.
virgineæ *Danaidum* urnæ. P.2,1,69. v. Da-

v. Danaus.
Virro. C.70.
virtus amara ne fiat cave. P.3,10,10.
viſum, *pro imagine,* T.3,4,3. P.2,5, 20. 2,18,20.
VITIS myſtica. T.3,6,1. vidua. C.61, 54.
vitis comas falce ponit. P.2,14,12.
vitem uvis fraudare. T.3,5,19.
vites ſerere. P.3,15,15. T.1,1,9.
vitium unicuique à natura datum. P. 2,16,17.
vitri ſupellex æſtiva. P.2,8,37.
VITTA *erat pudicarum mulierum.* T.1, 7,73.
vitta *nuptialis diverſa à virginea.* P.4, 11,34.
vitta tecta *nuptarum erat.* P.4,3,15.
vittæ puniceæ. P.4,9,27.
vitula cæſa juvencos luſtrabat. T.1. 1,27.
VIVERE ante ſuos penates. P.3,5,69.
vivere in flagitio. P.2,23,12.
vivere nullo conſilio. P.1,1,6.
vivere ſolum *cum alio.* P.2,21,112.
vivere, *dictum de flamma.* P.4,3,50. de floribus. P.4,5,59.
vivamus, *formula cohortantis ad hilaritatem.* C.5,1.
vivite felices. T.3,5,31.
vivi fontes. P.1,18,27.
vivi foci. P.4,11,54.
VITA figuram mutata, *dictum de Pythagoræa metempſychoſi.* T.4,1,207.
vita, *pro hominibus.* T.2,1,37.
vita ſolicita. P.3,5,1.
vita ſuperba *Tarquinii.* P.3,9,48. v. Tarquinius.
vita, *vox blanditiarum.* C.101,1.106, 1. & alibi. P.1,2,1. 1,8,22. 2,4,18. 2,14,27. 2,15,17. 2,21.82. & paſſim.
vitæ longæ ſæcula peragere. T.4,1, 113.
vitæ præcepta. P.3,7,21.
vitæ quodcumque ſequetur. P.1,4,3.
vitæ ſocius. P.2,23,15.
vitæ gratiſſimum eſſe. P.1,2,31.
vitam *alicujus* verſare. P.3,9,1.
vitam decutere. P.2,12,41.
vitam in gurgite ponere. P.3,5,37.
vitam ponere. P.2,13,3. corpore *alicujus.* P.2,18,57.
vitam vivere. P.1,4,4.
ullæ, *abſolutè pro feminis.* P.1,8,21.
ulmus maritus. C.61,59.
ultima cura, *i.e. graviſſima.* P.1,3,46.
ultima Thetys. C.86,5.
ultima ex origine. C.4,15.
ultores ignes Nauplius Græcis porrexit. P.4,1,115. v. Nauplius.
ultrò rogare. P.2,17,59.
ULYSSES *Ithacenſis, Laertis filius ex Anticlea, prudentiſſimus Græcorum omnium, qui ad bellum Trojanum profecti ſunt. Achillem inter puellas Lycomedis latentem agnovit, atque inde eduxit. Hortatus eſt Agamemnonem, ut filiam Iphigeniam immolaret, ne diutius claſſis Aulide moraretur. Rheſum Trojanorum auxiliarium, adjutus à Diomede, jugulavit, ac fatales equos abduxit. Palladium, cujus ope Troja ſteterat, è mediis hoſtibus eripere non dubitavit, & ad ſuos deferre. Cum verò de armis defuncti Achillis orta eſſet contentio, ipſe omnium ſuffragio Ajaci competitori prælatus eſt. Abſoluto bello, decem annos erravit, ac Palladis auxilio ab innumeris evaſit periculis. Si quidem Polyphemum Cyclopem humanis veſcentem carnibus unico privavit oculo: Circes pocula, quibus homines mutabantur in feras, attingere noluit: Leſtrigonum ſcopulos incolumis præteriit: Sirenum inſidias obductis cera auribus eluſit. Tandem ad Alcinoum Phæacum regem venit, cujus hoſpitio uſus eſt. Ultimò regreſſus in patriam, habitu mendici domum intravit, ubi, Eumæo conſilii favente, procos, qui pudicitiam uxoris tentabant, ſagittis interemit. Tradunt nonnulli eum occiſum à Telegono, quem ex Circe ſuſceperat, ſed ſcilicet filio incognitum.* T.4,1, a verſ. 49. P.2,7,43. 2,11, 3. 3,5,57, 2,18,37.
Ulyſſis lectus pudicus. P.2,5,15. v. Penelope.

Uly-

Ulyſſes alter. P.3,10,23.
umbilici librorum. C.22, 7.
UMBRA benigna oculis venit. *dictū de ſomnio.* P.4,4,66.
umbræ hortorum *Mæcenatis.* P. 3,7, 29.
umbræ *nemorum* teneræ. P.1,18, 21.
umbras ſectari. P.2,7,79.
umbras ſuas æmulari. *dictum de zelotypo.* P.2,23,19.
umbræ, *pro manibus mortuorum.* umbra excidit inter complexus. P.4,7, 96.
umbra lurida fugit rogos evictos. P. 4,7, 2.
umbra mortua. P.4,1, 102.
umbra *mortuæ* coniugis manere contentum. P.4,11,87.
umbra tua ſitim ſenziat. *dictum facetè in vetulam vinoſam.* P.4,5,2.
umbræ nocte vagæ feruntur. P.4,7,89.
umbræ victæ. P.3,3,37.
umbras lacte aſpergere. T.1,2,48.
umbracula è veſte tendere. T.2,5, 97.
UMBRIA, *Italiæ regio, Etruriæ vicina, Propertij patria.* P.1,22,9.4,1,63. antiqua. P.4,1,121. fertilis. P.1, 22, 10.
Umber porcus. C.39,10.
Umber lacus. P.4, 1, 124. *at Scioppius legit:* imber ſacer.
unco diſcuſſo anſa te premet. *adagium eſt.* P.4,1,141.
unctum, *i.e. opulentum.* C.29,4.
uncta patrimonia. C.29, 23.
unctius caput. C.10,11.
UNDA parvi litoris. P.2,3, 12.
unda ſitim deferens. T.1,3, 78.
unda boves abluit. P.2, 14, 26.
unda Deos non habet. P.3,5, 22.
unda *inferna* pedes implicat. P.4, 11, 15.
unda pedes tingit. P.1,20,8.
unda ponat minas in *litore.* P.3,8,6.
unda rates provectas aufert. P.1,8,16.
undam pellere manu lenta, *i.e. natare.* T.3,5, 30.
unda ferri. P.2,18, 44.
undæ felices rubri maris. T.2,2, 15.
undæ formoſæ, *i.e. liquidæ, atque imaginem reddentes.* P.1,20,41.
unde genus. P.1,22, 1.
unde tuliſtis pedem. C.14, 22.
unde unde, *i.e. aliunde.* C.66, 27.
UNGUENTUM. unguenta *in re funerea.* P.3,14,23.
unguenta capillis perfuſa. P.2,3,5.
unguentis experſa coma. C.65,77.
unguentatus. C.60,142.
UNGUIS. ungue morſo queri. P. 3, 22, 24.
ungui tenero *flores* decerpere. P.1,20, 39.
ungues fluctu radicitus auferuntur. P.3,5,65.
ungues dentibus corrumpere. P.2,3,3.
ungues docta manu artificis reſecare. T.1,9,12.
ungues in vultum conjicere. P.4,8,57.
unguibus ora notare. P.3,5, 6.
UNUS. unus, atque unicus. C.72,5.
unus Italorum. C. 1,5.
unus lectulus tribus. P.4,8, 35. *v. obſerv.*
unus, *pro aliquis.* C.22, 10.
unius aſſis æſtimare. C. 5, 3.
uno verbo præcordia mutant *pueri.* P.2,3,13.
uni nupta. P.4,11,36.
una, aut altera nox. P.2,17, 3.
una *Cycladum* Delos mobilis fuit. P.4, 6, 28.
una femina multa mala. P.2,17,54.
una fides, una dies. P.2, 15, 18.
una puella parùm eſt. P.2,16,36.
una ratis fati. P.2,19,39.
una vices multarum exiget. P.1, 13, 10.
unà ceſſare, *i.e. ſimul otiari.* P.3,21,13.
unice imperator. C.29.54,7.
unica gratia, *i.e. rara.* P.2,2, 29.
unigena, *pro gemello.* C.63,300.65,53.
volentes, *pro cupientes.* T.2,3,45.
Volſci, populi antiqui Latii, qui ſæpe cum Romanis confluxere. Volſcum regna. P.4,10,27.
Volſinii, *oppidum Etruriæ.* Volſini foci. P.4,2,4.
volſus nepos. P.4,3,23. v. nepos.
volucris funeſta, *philomela, vel noctua.*

P. 2,

P.2,15,5. *v.* Attica volucris.
volucris noverca ſuis nidis. P.4,5,10.
volucres marinæ aſtant ſuper oſſa. P. 3,5,27.
volvi de prono ſinu. P.1,3,26.
voluiſſe ſatis. T.4,1,7. P.2,8,10.
volumen è veſte Coa, *i.e. liber in quo veſtis coa laudatur.* P.2,1,6.
voluptas meminiſſe. P.1,10,3. *contra Virgilius Æneid.* 2. animus meminiſſe horret, luctuque refugit.
voluptatis ſigna. *in obſcœnis.* P.2,20,36
Voluſius, *malus poeta.* Voluſii annales. C.36. 92,7.
vomer & bidens pace nitent. T.1,11, 49.
vomer ſuſpenſus. T.2,1,6.
vorare. *in obſcœnis.* C.79,6.
vorare viam. C.35,7.
VOTUM malignum. C.66,5.
voti compos. T.1,11,23.
votũ amplexu perſolvere. P.2,18,49.
votum imperrabile facere. P.4,1,97.
vota litore cadentia. P.1,17,4. portis pendentia. P.4,3,17. publica. P.4, 6,42. rara. P.4,10,14. tacita. T.4,5, 27. temeraria. T.3,6,27. timida. T. 3,3,33. votis contraria. T.3,4,83.
vota cadunt, *i.e. optata eveniunt.* T.2, 2,17. *ita ſupra*: Hæc aliis maledicta cadant.
vota exciderũt Jovi ſurdo. P.3,22,30.
vota dare. T.1,5,16.
vota excipere, *pro ſuſcipere.* P.2,18,10. *v. obſerv.*
vota facere vix numeranda. T.4,4,12.
vota ferre manibus occultis. P.1,16, 44.
vota perſolvere. P.2,17,63.
vota probare. P.3,1,38.
vota ſolvere. P.4,2,17.
vota ſuſcipere. P.2,7,61.
votis diem revocare. T.1,9,82.
votis irritum velle. T.2,5,104.
votis numina ſollicitare. T.3,4,53.
votis vocare. P.1,10,4.
votivæ noctes. T.1,3,29.
votivas noctes reddere. P.2,19,62.
VOX rima cava trajecta. P.1,16,27.
vox tinnula. C.60,13.
voce peragere. T.1,2,13.
voce vocare. T.2,1,83.
voces cantu inflectere. T.1,8,37.
voces jungere. P.4,5,46.
voces moleſtas compeſcere. P.1,5,1.
vocula, *diminutivum à vox.* P.1,16,27.
vocales boves. *in prodigiis.* T.2,5,78.
vocales chordæ. T.2,5,3.
vocalis Arion. P.2,23,37. *v.* Arion.
vocare ad arma. P.2,23,6.
vocare ad cælum, *i.e. laudibus extollere.* C.6,17.
vocationes, *i.e. invitationes.* C.47,7.
Urania, *una Muſarum, quæ cœleſtibus præſidet.* C.60,2.
URBS magna *Roma.* T.1,8,61.
Urbis, virtutiſque parens *Romulus.* P. 4,10,17.
Urbe nihil dulcius. T.4,8,3.
urbes dextra quærere. P. 3,16,5. *v.* quærere.
Urbanus, *pro Romano.* C.39,10.
Urbana *Cæſaris* macula. C.57,4.
urere *aliquid* defuncto. P.4,7,78.
urere audacius, *i.e. ſecurius torquere.* T.4,13,19.
uri, *pœna ſervorum.* P.4,7,43.
Urii, *oppidum Veneri ſacrum; ſed in qua regione fuerit, dubitant interpretes.* aperti. C.36,12.
URNA excidit inter manus oblitas. P.4,4,22.
urna infelix *Danaidum.* P.4,11,28. *v.* Danaus.
urna miniſtrat aquas. P.4,6,4.
urna *ſuffragiorum.* P.4,11,49.
urna poſita ſedet judex. P.4,11,19.
urnula colligebantur lacrymæ, & conditis oſſibus contumulabantur. T.3,2,25.
uſtor ſemiraſus. C.59,5.
uſtulare. C.36,8.
uſus deterit tabellas. P.3,21,3.
uſu furtivo laſſare. *in obſcœnis.* T.1, 10,55.
uſus dociles. P.4,2,63.
UT, *pro ubi.* C.11,3. 17,10. 50,3.
ut abiit ſonitus labellis. C.62,74.
ut reor à facie. P.3,2,38.
ut rumor ait. P.4,4,47.
uteri lenta pondera. P.4,1,95.

uti. utere dum ætas floret. T.1, 9, 48. utere dum licet. T.1,7,37.
utilis hoſtis eris Veneris pueris; *de quo ſcilicet manubias referaus.* P. 4, 1, 138.
utraque manu manicas rumpere. P. 3, 13, 24.
UVA aurea, *i.e. flavi coloris.* T.2,1,45.
uva expreſſa incultis pedibus. T.1,8, 36.
uva jugo virens. P.2,23,78.
uva mitis, *i.e. matura.* C.61, 55.
uva inquinat pedes preſſantes. P.3,15, 18.
uva variat liventibus racemis. P.4,2, 13.
uvæ repertor, *i.e. vini exprimendi.* P. 2, 22, 27.
uvæ ſuccos condere. *vulgò* imbottare il vino. T.1,11,47.
uvam *Deo* libare. T.1,11, 21.
uvæ creſcentes. T.3, 5, 19. frondibus veſtitæ. P.3,11,31. meracæ. P. 2, 22, 27. nigerrimæ. C.17, 16.
uvas in lintribus ſervare. T.1,5,23.
uvidulus flatus. C.65, 63.
vulgus diverſum. T.4,1,45.
vulturius. C.105,4. *pro hæredi-peta captatore.* C.67, 124.
vultus. vultu aliquid negare. P.2,16, 11.
vultus famæ componere. T.4,7,9.
vulnus. vulneris mali via. P.2,17, 82.
vulnera ad ſanum coiere. P.3,22,18.
vulnera lavit aqua inferna. P.2,23,92.
UXOR comparat aquam calidam feſſo *marito.* T.1,11, 42.
uxor me numquam ducet. P.2,6,21.
uxoris fidi amores. T.2,2,11.
uxorum pia turba. P.3,11,18.

X

XErxes, *Perſarum rex potentiſſimus, cui decies centena millia hominum in exercitu fuerunt. Hic per medium Athon naves immiſit, mare velis cooperuit: Bizantii quoque, ac Helleſponti vada pontibus conjunxit. A Themiſtocle tandem Athenienſium duce parva manu fuſus, & in Aſiam redire coactus eſt.* Xerxis imperio bina vada cojerunt. P.2,1, 22.

Z

ZElotypia. *P. 2, 5.*
ZEPHYRUS, *ventus ab occidente ſpirans, idem qui Favonius.* Zephyrus nocturnus. P.1, 16, 34.
Zephyrus mare horrificat, *i.e. criſpat.* C.63, 270.
Zephyri aura nemus poſſidet. P. 1, 18, 2.
Zephyritis, *i.e. Flora uxor Zephyri.* C. 61, 57.
Zethes, & Calais, *Boreæ filij ex Orithyia, juvenes alati, è numero Argonautarum, qui Harpyias à menſis Phinei fugaverunt.* proles Aquilonia. P.1,20,26.
Zethus, *Antiopæ filius.* P.3, 13, 29. v. Antiope.
Zodiacus, ſive ſignifer, cœli circulus obliquus, via Solis, & Planetarum. P.4, 1, 105.
zonam virgineam ſolvere, *i.e. puellæ ſtuprum inferre.* C.2,13. 66,28.
zonula ſolvunt ſinus. C.60, 53.
zonæ mundi quinque. T.4,1,4. v.153.

F I N I S.

Excer-

Excerpta è Bibliotheca Latina Jo. Alberti Fabricii V. C. impreſſa Hamburgi, An. 1708. 8. Sumptu Beniamini Schilleri. è C. 5. l. 1. p. 50.

C. VALERIUS CATULLUS.

Catulli ætas. 1. *Carmina.* 2. *reperta à Franciſco quodam Veronenſi.* 3. *Diviſio in libros.* 4. *Editiones una cum Tibullo & Propertio ſine notis.* 5. *cum notis.* 6. *Editiones Catulli ſeparatim illuſtrati.* 7. *Alia ſcripta Catullo lucem afferentia.* 8. *Malè ad Catullum referuntur Ciris & pervigilium Veneris.* 9. *Catulli carmina deperdita.* 10.

I. C. VALERIUS CATULLUS (*a*) natus Anno V.C.DCLXVIII. claro genere in peninſula Sirmione lacus Benaci in agro Veronenſi, Poeta lepidus, & priſca ſuavitate venuſtus, at ſalibus admiſtis paſſim, quod merito fugias, obſcœnis. Hinc, veluti à nequitiis, *docti* nomen tuliſſe Barthio viſus lib. 52. c. 16. Adverſ.

(*a*) *Quintum* pro *Caio* vocant nonnulli Catulli Codices, & Plinii XXXVII. 6. atque cum his Joſephus Scaliger. Sed *Caium* cum Apuleio in Apologia & S. Hieronymo in Chron. Is. Voſſius. Alius certe *Q. Catullus* fuit, cujus integrum nomen *Q. Lucatius Catullus*, mimographus, de quo videndus Scholiaſtes ad Juvenal. VIII. 185. ad verba: *clamoſum ageres ut phaſma Catulli.* & ad XIII. 109. Q. Catulli Epigramma è Callimachi Epig. XLIII. ſuaviter expreſſum refert Gellius XIX. 9. quod incipit: *Aufugit mi animus, credo, ut ſolet, ad Theotimum.* Omitto Cinnam Catullum Stoicum, quem audivit M. Antoninus Imperator teſte Capitolino in Marci vita c. 3. Nam & illius verum nomen Catulus erat, ut conſtat ex M. Antonini lib. 1. ſect. 13.

Digitized by Google

verſ. Sapphonis non infelix imitator. Obiit Romæ, cum jam Julii Cęſaris magna eſſet in Rep. auctoritas, (*b*) circa annum U. C. DCCV. quo bellum civile Pompejo ac Reip. funeſtum cœpit anno ante natum CHRISTUM XLIX.

II. Exſtat ejus *Liber Epigrammatum, variorumque Poematum* diverſo carminis genere ſcriptorum, dicatus Cornelio Nepoti. In hoc libro occurrunt etiam num. LXII. LXIII. LXV. Epithalamia quædam perquam amœna & ſeculare carmen, (*c*) atque nonnulla è Sapphone (*d*) verſa ac (*e*) Callimacho. Tum Elegia qua fratris Troade Bithyniæ defuncti mortem (*f*) molliſſimo affectu luget. Denique Galliambi (*g*) in Atyn.

III. Catulli quæ habemus, in Gallia primum reperta fuiſſe, idque eum ipſum, qui publicavit, Epigrammate ſcripto eſſe teſtatum, notat Joſephus Scaliger. *At enim*

qui

(*b*) Quod Catullus Cęſarem quoque ſupervixerit, contendit Joſephus Scaliger ad Euſebii num. MDCCCCLX. aſſentiente Is. Caſaubono ad Svetonii Cęſarem cap. 73. ſed vide quæſo, quæ contra illam ſententiam diſputat Is. Voſſius ad Catullum p. 35. 72. 81. ſeq. & 317. Petrus item Bælius in Lexico. Quod verò Martialis IV. 14. ſcripſit,

Sic forſan tener auſus eſt Catullus
Magno mittere paſſerem Maroni,

hoc non ita poteſt intelligi, ac ſi revera ad Virgilium carmina ſua vel carmen de paſſere miſerit Catullus, nam alioqui non dixiſſet Martialis, *ſic forſan*: ſed quod Martialis ſua voluerit Epigrammata cum Catullianis, & Silium, ad quem ſcribit, comparare cum Marone; licet accurate loquendo non jam ita claruerit Virgilius cum Catullus ſcriberet, ut ad eum miſiſſe carmina ſua credi poſſit. Sed quantacunque etiam deinde fuit Virgilii fama, non dubitaſſet forte Catullus ſi tum vixiſſet, paſſerem ſuum illi jocoſque mittere. Ita Martialis quoque Epigrammata ſua ait ſe offerre Silio.

(*c*) Carmen XXXV. p. 80. edit. Is. Voſſii, quamquam ſæculare eſſe carmen negat Jo. Taſſinus libro de ludis ſæcularibus cap. 16.

(*d*) p. 112. carmen LII. confer Longinum Jac. Tollii p. 76.

(*e*) Coma Beronices. p. 253. eſt carmen LXVII.

(*f*) Carmine LXIX. ad Manlium. p. 278. edit. Is. Voſſii.

(*g*) Carmine LXIV.

qui Epigramma conſcripſit, Baptiſta Guarinus Veronenſis eſt, uti patet in veteri editione Catulli qua apud me eſt, ubi legitur Hexaſthicum Guarini Veronenſis Oratoris clariſſimi in libellum Valerii Catulli, ejus Concivis:

Ad patriam venio longis de finibus exſul,
  Cauſa mei reditus compatriota fuit.
Scilicet a calamis tribuit cui Francia nomen,
  Quique notat turbæ prætereuntis iter.
Quo licet ingenio veſtrum celebrate Catullum,
  Quoius ſub modio clauſa papyrus erat.

*Neque vero ille verſus:*Scilicet a calamis tribuit cui Francia nomen, *aliam interpretationem recipit, quam a Franciſco quodam repertum alicubi, & forte in horreo codicem Catulli*. Hæc Laurentius Pignorius, Epiſt. XVI.

IV. Catulli Poemata in *libros tres* dividi, lyricorum unum, alterum elegiarum & tertium Epigrammatum ſcribit Petrus Crinitus in Poetæ vita, hæc enim diſtinctio apparet in editione Veneta 1487. fol. cum commentariis *Antonii Parthenii Laſicii* Veronenſis. Verum in M. S. antiquis codicibus, quemadmodum in eximio illo membranaceo quem in Bibliotheca Gudiana inſpexi, neutiquam reperitur, atque recte in reliquis fere omnibus editionibus omiſſa eſt, etiam in Veneta anno 1493 fol. apud Simonem Bevilaquam Papienſem, in qua Tibullus primo loco cum commentariis Bernardini Veronenſis, Catullus deinde cum Parthenii, & denique Propertius cum Phil. Beroaldi exhibetur. Repetita editio cum commentariis *Palladii Fuſci Patavini*, *Alex. Guarini Ferrarienſis*, & emendationibus *Hieron. Avantii*, in Catullum. Venet. 1500. fol.

V. Sæpius deinde hi amorum triumviri *Catullus*, *Tibullus*, *Propertius* coniunctim prodierunt, *ſine notis* quidem Venetiis apud Aldum, 1502. 8. & 1515. 8.

k   Pa-

Paris. 1529. 8.

Baſil. 1530. 8. 1569. 8.

Antwerpiæ 1560. 12. e recenſione *G. Canteri* ap.Plantin. &c.

Lugd. Batav. 1588. 12.

Lugd. 1559. 8. 1594. 12. & apud Gryph. 1546. 1551. 1573. cum *Galli* fragmentis. 12.

Baſil. 1592. 8.

Hanoviæ 1608. cum *Corn. Galli* poematis, & indice omnium verborum, quem concinnavit *Horatius Tuſcanella* Florentinus.

Amſterod. 1619. 1630. 1664. 1670. 1686. forma minore.

Pariſiis e typographia Regia, typis majoribus, fol.

Cum variis Lect. Cantabrig. 1702. 4. eximia editio.

VI. *Cum notis M. Antonii Mureti.* Lugd. 1559. 8. Venetiis 1558.& 1562. 8.

Cum Commentario erudito *Joſephi Scaligeri*. Pariſiis 1577. 8 apud Patiſſonium.

Heidelb. ap. Comelin. 1600. 8.

Cum notis Mureti & Scaligeri. Antw. 1582. 8.

Cum præcidaneis *Jani Douſæ* pro Catullo & coniectaneis *Jani Douſæ filii* in Catull. Tibull. Propert. & *Patris* paralipomenis in Propertium. Lugd. Batav. 1588. 1592. 12.

Cum notis variorum, Paris. 1604. fol. curante Fed. Morello, qua in editione exſtant notæ integræ *ad Catullum* quidem Antonii Parthenii, Palladii Fuſci, Achillis Statii, Mureti, Douſæ Fil Joſephi Scaligeri, & Theodori Marcilii, Roberti item Titii prælectiones in carmen LXIV. & Franciſci Robortelli ac Conſtantini Landi, Complani Comitis, in Epithalamium Juliæ & Manlii (LXII.) Florentis quoque Chriſtiani Metaphraſis Græ-

ca

ca Carminis LXIII. cum notis. Præterea *ad Tibullum* Bernardini Cylſenii Veronenſis, Achillis Statii, Mureti, Scaligeri, & Douſæ Fil. Denique *in Propertium* Philippi Beroaldi, Mureti, Douſæ Patris, Filiique, & Joſephi Scaligeri, tum Jo Annii in Propert. IV. 2. Subjiciuntur quoque Douſæ præcidanea & ſuccidanea in Catull. Tibull. Propert. & Hieronymi Avantii Veronenſis in Catullum emendationes.

Cum eximio *Jo. Paſſeratii* commentario, Paris. 1608. fol.

Cum *Jani Gebhardi* notis. Hanoviæ. 1618. 8.

Cum notis Jani Gebhardi & Joannis Livineii, Francofurti 1621. 8. addito *Jani Meleagri* Spicilegio & indice Tuſcanellæ.

Cum interpretatione Gallica proſaria *Michaelis de Marolles*. Pariſiis 1653. 8. 3. Vol.

Cum ſelectis *Variorum* commentariis, curante *Simone Abbeſio Gebbema*. Trajecti 1659. 8. ſubjunctis Elegiis quæ Cornelio Gallo tribuuntur.

In uſum Delphini, opera *Philippi Sylvii*, Paris. 1685. 4. In qua editione Sylvius exiguum operæ pretium fecit, unde paſſim exagitatur ab acutiſſimo Broukhuſio ad Propertium. Vide etiam ſis illuſtrem Ez. Spanhemium ad Callimachum p. 424. & Nic. Diſpontini præfationem exquiſitis ad Phædrum collectaneis præmiſſam. In hac editione, ut in aliis ad Delphini uſum editis ſcriptoribus omnibus, obſcœna & laſciva ad calcem rejecta ſunt, conſilio non improbando, niſi hac ratione plures etiam ad ea legenda allicerentur, quorum forte oculos eadem Scriptoris corpori ſuo loco inſerta citiùs latuiſſent. Nam πλεῦνες κακοί, πλεῦνες ἀργοί, pauci ſolidam eruditionem conſectati integros legunt auctores: multi contra qui eos obiter evolvunt, miſſis utilibus, inſtar κανθάρων

irruunt εἰς τὴν κοπρίαν, cujus guſtu tenentur, quamque gaudent & gratulantur ſibi ab editoribus congeſtam veluti in cumulum. Angli quidem quoties editiones in uſum Delphini curarunt recudi, loca illa ſuis quæque locis reſtituerunt, etſi viciſſim indices omnium vocabulorum minus plenos paſſim ab illis exhiberi dolet Tho. Crenius V. C. part. III. animadverſ. p. 6.

Cum notis integris Scaligeri, Mureti, Achillis Statii, Rob. Titii, Hieron. Avantii, Jani Douſæ patris & filii, Theodorique Marcilii, & ſelectis *Paſſeratii aliorumque* notis, ex recenſione *Jo. Georgii Grævii*. Trajecti ad Rhenum. 1680. 8.

VII. *Catullus ſeorſim editus* cum *A. Mureti* notis apud Aldum Pauli F. 8. 1558. non adeo emendatè, ut notavit Tho. Crenius parte X. animadverſ. p. 61. Secuti deinde ſeparatis voluminibus Tibullus & Propertius.

Cum Commentario *Achillis Statii* Luſitani, Ven. 1566. 8.

Cum eruditiſſimo *Iſ. Voſſii* commentario Londini 1684. 4. quæ editio reliquis quidem hactenus præſtat. Uſus Voſſius eſt præter alios Codices omnium vetuſtiſſimo Mediolanenſi, quem laudat paſſim, & reliquis uti antiquiorem ita emendatiorem quoque eſſe prædicat p. 215. Utinam vero politiſſimi vir ingenii cui nuper Propertium debere cœpimus ac mox debebimus Tibullum, ſimiliter etiam Catullum ingenio atque doctrina ſua illuſtrandum ſibi ſumat, ita enim nihil erit amplius, quod ad venuſtiſſimi Poetę lucem ſtudioſi poterunt deſiderare.

Codicem Catulli, Tibulli & Propertii, ſylvarumque Statii ab Antonio Sinibaldo Florentiæ an. 1484. deſcriptum Neapoli in Bibliotheca Olivetanorum, vidit Bernhardus de Montfaucon, ut refert ipſe in Diario Italico. p. 305.

VIII.

VIII. *Rob.Titii* prælectiones ad Catulli Galliambum ſive Carmen LXIV. Bononiæ 1599. 4. cum aliis quibuſdam ejus viri ſcriptis prodierunt, & in Grævii editione Catulli leguntur, atque in Pariſina an. 1604. fol.p.216.

Catulli Epithalamium Græca Metaphraſi poetica donatum à *Q. Septimio Florente Chriſtiano.* Paris.1587.4.apud Morell.& in editione Pariſienſi Catulli, Tibulli, & Propertii, an.1604.fol. 197.ſeq.

Catulli Phaſelus cum annotationibus doctorum virorum per *Sixtum Octavianum*. Eboraci 1579. 8. & Lugd. 1593. 12. Idem Catulli carmen cum Andreæ Senftlebii commentario & parodiis amplius quinquaginta,& Græca Joſephi Scaligeri Metaphraſi, e Bibliotheca Nicolai Henelii. Lipſiæ 1642. 8.

Amores Catulli ex poematis ipſius petito argumento Gallica proſa ingenioſe deſcripſit, conjecturiſque ſuis explicuit *Joannes Capellanus* Paris. 1680.& Amſt.1699.12. duobus voluminibus,atque inter ejus opera Paris.1700. 12. Gallum ſecutus Germanus & in libro cui titulus: *Joachim. Meyers* uon Perlenberg Durchlauchtigſte Romerin Lesbia &c. Lipſ. 1690. 8.

IX. Præter rem omnino *Cirin* Catullo tribuit Eglinus, ut dicam infra in Virgilio, quem Catulli non raro imitatorem probat Leonhardus Friſo l.3. de poemate. Neque verius alii *Carmen de Vere*, ſive *Pervigilium Veneris* ad Catullum tanquam auctorem retulerunt, quorum ſententiam confutat Lipſius libro I. Electorum cap. V.

X. *Dubitandum vero minime eſt, opus Catulli ad nos lacerum perveniſſe. Longe enim plura ſcripſiſſe teſtes ſunt veteres Grammatici, qui de ejus poematiis ea producunt, quæ hodie non exſtant. Itaque apud Virgilium lib. V.* per mille coloribus arcum, *ibi Servius*: De Iride arcum in genere maſculino dixit Virgilius. Catullus & alii in femini-

no, referentes ad originem. *Atqui tale nihil hodie in Catullianis. Præterea ejus opus videtur in genera carminum diſtinctum fuiſſe*, Hendecaſyllabos, Heroica, Lyrica, Elegiaca. *Itaque Chariſius citat Catullum* in Hendecaſyllabis, *quod ſane non feciſſet, niſi ita diſtributum fuiſſet volumen. Rurſus apud Virgilium legimus* - Et quo te carmine dicam Rętica? - - *ibi Servius refert, Virgilium cum ſciret Ręticum vinum ſummopere laudari à Catone, contra autem vituperari à Catullo, ne ſe in eam diſſenſionem interponeret, hoc modo locutum. Atqui in hodiernis Catullianis nulla nota ejus rei exſtat. Denique Nonius ex Priapeo Catulli adducit*: de meo ligurire libido eſt. *Quare admodum mutilum opus Catullianum ad nos perveniſſe minimè dubium. Quid præterea dicam, quæ citat ex Catullo Maurus Terentianus, quæ nuſquam comparent?* Hæc de carminibus Catulli perditis Joſephus Scaliger, quibus inepte quidam *Phaſma* & *Laureolum* è Juvenale ac Tertulliano adiungunt. Vide Sam. Petitum ad Leges Atticas p. 285 ſeq. & Pamelium ad Tertullianum. C. XIV. contra Valentinianos.

Ex eadem l. 1. cap. XIV. p. 251.

De Tibullo. 6. Ejus editiones. 7. De Propertio. 8. Ejus editiones. 9. infra p. 256.

VI. ALBIUS TIBULLUS (*) Eques Romanus miræ ſuavitatis terſæque elegantiæ Poeta, qui triginta minimum annis

(*) Huic inſcripſit Horatius libri I. Odam 33. & libri I. Epiſt. 4. De ætate Tibulli conſulendus Ianus Douſa in ſchediaſmate ſuccidaneo ad Tibullum, quod ſuæ editioni ſubjunxit Clariſſ. Broukhuſius.

annis Ovidio anteceſſit, non multo poſt Virgilium tempore ereptus è vivis.

Exſtant ejus *Elegiarum libri IV.* In quibus *Panegyricus ad Meſſalam*, qui eſt in limine libri ultimi, Heroico carmine decurrit. Librum quartum excepto jam dicto in Meſſalam Panegyrico Barthius LIX. 16. ſuſpicatur eſſe non Tibulli, ſed *Sulpiciæ* ejuſque mariti *Caleni*. Sulpiciæ etiam tribuit doctiſſimus Brouckhuſius. (QUAM TAMEN OPINIONEM FALSAM ESSE DOCEO EGO JO. ANTONIUS VULPIUS AD CARM. II. LIB. IV. TIBULLI.)

Amores Deliæ ſuæ (ſive Planiæ libertinæ) vel Nemeſis, vel Neæræ denique ubique ſpirat hic poeta, unde Antonius Poſſevinus ad ejus lectionem acceſſurus, flexis genibus orabat Deum, ne ſuavitate verſuum ipſius ad libidinem moveretur, ut refert Menagius in Anti-Bailleto T. 2, p. 333.

Chariſius e Tibullo duobus locis affert hemiſtichion: *implicuitque femur femini*, quod in elegiis quas habemus non legitur, etſi ſimile quid lib. 1. IX. 26. occurrit. Forte exſtitit in Epiſtolis ejus brevibus amatoriis, quas auctor vitæ ejus commemorat.

VII. Sæpiſſime Tibullus una cum Catullo ac Propertio editus & à variis hominibus eruditis illuſtratus eſt, uti ſupra cap. V. dixi, neque habeo in præſenti, quas editionibus ibidem laudatis adiungam, præter uſurpatas noviſſimo editori principem editionem Venetam 1471. & alteram quæ Regii Lepidi prodiit 1481. tertiamque Brixienſem 1481. Denique hanc ipſam perquam emendatam nitidamque, quæ noviſſime lucem vidit cum commentario *Jani Brouckhuſii* paulò poſt defuncti, Poetæ non minus quam Critici & interpretis poetarum feliciſſimi, Amſtelod. apud H. wetſten. 1707. 4. ex pluribus

bus Cod M.S. caſtigata, additis, præter variar. lect. libellum, notis Nic. Heinſii & indice omnium vocabulorum.

VIII. SEXTUS AURELIUS PROPERTIUS (*a*) Umber, non minorem laudem ſcriptis elegis apud Latinos conſecutus, quam apud Græcos Callimachus, Couſq; Philetas, quos æmulatum eſſe ſe ipſe prædicat; uti Propertium à quo genus ducebat Paſſienus Paulus, cujus elegos (ſed pridem deperditos) opus terſum, molle, jucundum, & plane in Propertii domo ſcriptum laudat Plinius lib. 9. Epiſt. 22. ad Severum. Floruit poſt Tibullum eodem quo Ovidius tempore, ante Ovidium ſodalem ſuum defunctus, ut hic teſtatur lib. IV. Triſtium Eleg. 9.

Succeſſor fuit hic (Tibullus) *tibi, Galle: Propertius illi.*
Quartus ab his ſerie temporis ipſe fui.

Exſtant Propertii quoque *libri* (*b*) *quatuor Elegiarum*, laſcivi paſſim, quibus (*c*) cœlebs ipſe Cynthiæ ſive Hoſtiæ nu-

---

(*a*) In M. S. Beroaldus & poſt eum alii offenderunt Propertii nomini additum alterum cognomen *Nauta*, pro quo *Naſta* malit Lipſius lib. III. Var. Lect. cap. 23. Sed uti Martialis *coquus*, Plautus *Aſinius* quibuſdam librariis audit (vide Barthii lib. VI. c. 1. Adverſ.) ita etiam Propertius *nauta* dictus eſt ex male lecto verſu 24. Elegiæ 19. libri II. *quamvis navita dives eras*, pro quo Scaliger & ante eum Beroaldus, & apud Alex. ab Alexand. lib. 2. dierum genial. c. 1. Sannazarius docuere legendum *non ita dives eras*. Umbrum ſe teſtatur ipſe Propertius IV. 1. 64. *Umbria Romani patria Callimachi*. Fallitur enim Blondus, qui de alio quodam loqui Propertium exiſtimavit. At num Mevania, an vero Aſiſium vel Ameria Propertium protulerit, vide Scalig. ad IV. 1. Thaddæi Donnolæ J. C. Hiſpellatis divinationem editam Fulginiæ 1629. 4. Rufini Bini Aſſiſiatis diſſertatio qua Propertium Aſſiſiatem fuiſſe adverſus Mevanates diſputavit, memoratur à Labbeo Bibl. nov. M. S. p. 63.

(*b*) Apud Martialem in Apophoretis Epig. 189. Codd. M.S. exhibent tituli loco *Propertii Monobiblon*, quem libro 1. Scaliger, Lipſius lib. 1. c. 16. Var. lect. contendit competere lib. 4. ut de tribus pricribus accipiatur hoc Propertii II. 10. 25. *Sat ſit magna mei ſi tres ſint Pompa libelli, Quos ego Perſephonæ maxima dona feram.*

(*c*) Vide Broukhuſium ad II. 6.

nuptæ blanditur, cęterum Tibullianis non concedentes lepore & elegantia. eruditione vero illos etiam antevertentes. Loca quæ è Propertio affert Fulgentius *in dividias, dividias mentis conficit omnis amor* & in *cantillare, cantillata geris vadimonia*, in libris quos habemus incaſſum quæres.

IX. Jovianus Pontanus apud Alexandrum de Alexandro lib. 2. Genial. dierum c. 2. refert Propertii elegias ſe adoleſcentulo primum in lucem prodiiſſe, cum antea inſcitia temporum incompertæ forent, & incognitæ, opuſq; oblitteratum, & longiſſimo ævo abſumptum corroſis & labentibus litteris in cella vinaria ſub doliis inventum apparuiſſe, & cum libelli vetuſtate verbis & nominibus abſumptis longo ſitu & ſenio, quòd in diuturna obſcuritate latuerat, veram lectionem aſſequi nequirent, effectum ut mendoſi inde codices prodirent, paulatimque diſcuti errores & corrigi cęptos, nec tamen effici quiſſe ut poſteris omnino integri inoffenſique darentur. Editus fuit Propertius primum An. 1474. deinde Venetiis An. 1475. quam editionem nihilo inferiorem M. S. laudat Broukhuſius. Inde Regii Lepidi An. 1481. quam pro principe editione perperam habebat Voſſius pater in Ariſtarcho. Tum ab Antonio Volſco ſed coniecturis ſuis nimium paſſim tribuente anno 1488. Evolvi quoq; eximiam Propertii editionem vulgatam Pariſiis 1479. 4. apud Mich. Toloſam. Alias editiones in Catullo ſupra videbis ac Tibullo, quibus Propertium jungi ſolere etiam pueris eſt notiſſimum. Itaque hoc loco tantum addam eum ſeparatim exſtare excuſum è recognitione *Guil. Canteri* in officina Plantiniana an. 1591. & luculentis commentariis illuſtratum *à Joanne Paſſeratio* Pariſ. 1668. fol. Novam vero eximiam hujus Poetæ editionem e M. S. emendatam diligenter, & animadverſionibus eru-

eruditis atque ingenioſis illuſtratam publico nuper dedit, qui omnes ejus Veneres imbibit elegantiſſimus *Janus Broukhuſius* Amſtel. 1702 4. ex officina Henr. wetſtenii, ſubjuncto indice omnium vocabulorum. Nic. Heinſii notæ in Propertium quæ vulgandæ promittuntur p. 162, nondum lucem viderunt.

NOI

NOI

REFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di Reviſione, & Approbatione del *P. Fr. Vincenzo Maria Mazzoleni Inquiſitore*, nel Libro intitolato: *C. Valerius Catullus, Albius Tibullus E. R. Sextus Aurelius Propertius ex recenſione Jo. Antonii Vulpii Bergomenſis J. U. D.* non v'eſſer cos'alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro; niente contro Prencipi, & buoni coſtumi, concedemo Licenza à *Gioſeppe Corona* Sampatore, che poſſi eſſer ſtampato, oſſervando gl' ordini in materia di Stampe, & preſentando le ſolite copie alle Publiche Librarie di Venetia, & di Padova.

Dat. 16. *Genaro* 1709.

(Carlo Ruzini Cav. Proc. Ref.
(
(Alviſe Piſani Cav. Ref.

Digitized by Google

00572268 9